thriller & mystery

MATTHEW PEARL

UMBRA LUI POE

„Într-un cuvânt: fascinant."
HERALD SUN

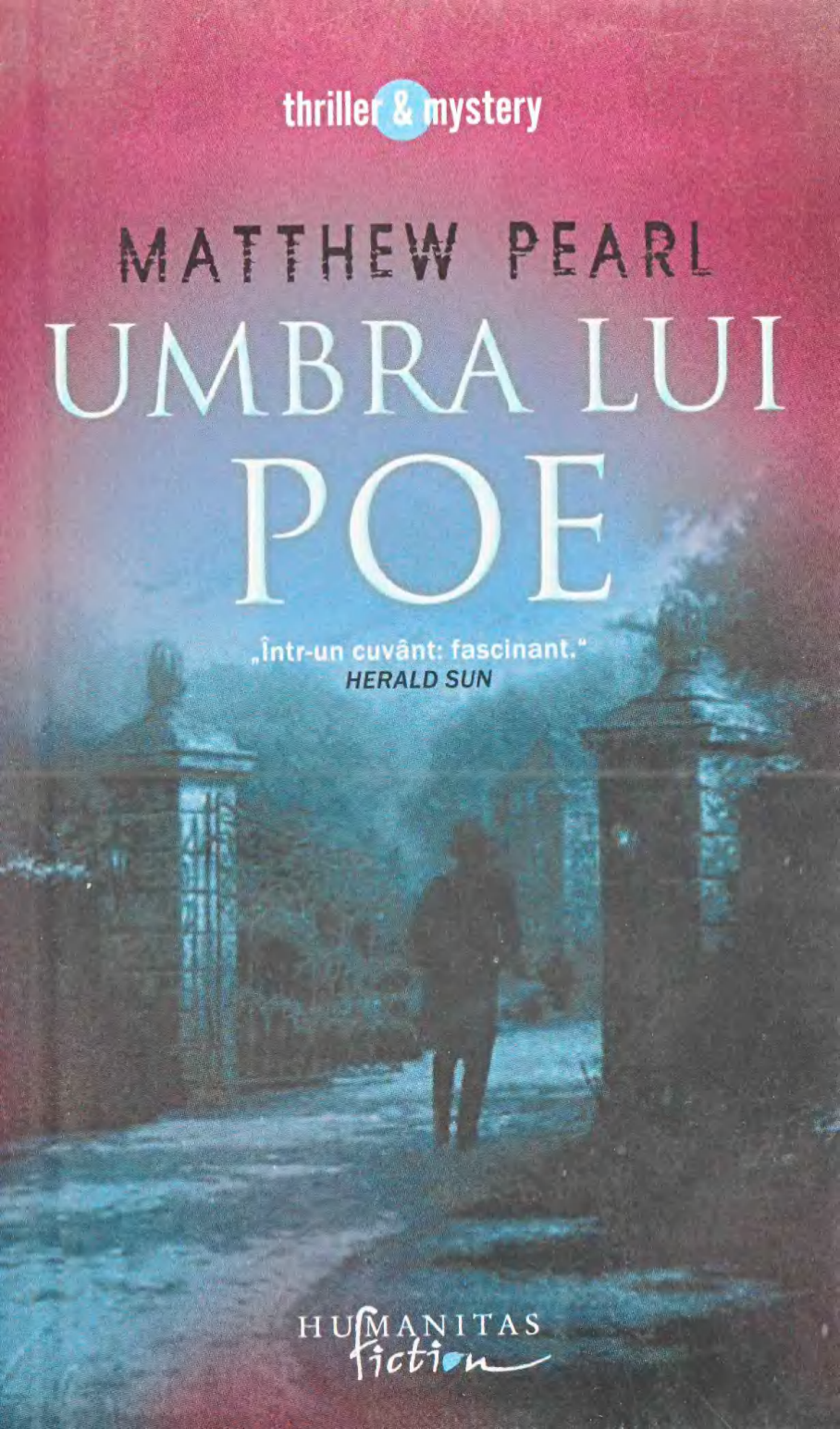

HUMANITAS fiction

MATTHEW PEARL a studiat literatura engleză și americană la Harvard și a absolvit *summa cum laude* în 1997. Trei ani mai târziu a obținut și o diplomă în drept la Yale. Dacă la Harvard a scris o lucrare științifică despre Dante Alighieri, la Yale a transformat-o într-un roman. Avea doar douăzeci și patru de ani când a semnat primul său contract cu o mare editură americană. Thrillerul *Clubul Dante* (*The Dante Club*, 2003) a devenit – practic peste noapte – un bestseller în Statele Unite, a fost tradus în peste treizeci de limbi și a urcat pe primele locuri în topurile de vânzări din numeroase țări, printre care Marea Britanie, Spania, Italia, Mexic. Pearl a îngrijit o nouă ediție a *Infernului* (în traducerea lui Henry Wadsworth Longfellow – personaj principal în *Clubul Dante*), iar Dante Society of America i-a decernat prestigiosul Dante Prize. Romanul *Umbra lui Poe* (*The Poe Shadow*, 2006), și el un bestseller internațional, a fost publicat în aproape douăzeci de țări.

MATTHEW PEARL

Umbra lui Poe

Traducere din engleză și note de
ALINA CÂRÂC

HUMANITAS
fiction

Coperta de
IONUȚ BROȘTIANU

Matthew Pearl
THE POE SHADOW
Copyright © 2006 by Matthew Pearl
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2008, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 73, fax 021/408 83 74
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel. 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.librariilehumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PEARL, MATTHEW
Umbra lui Poe / Matthew Pearl; trad.: Alina Cârâc. – București : Humanitas Fiction, 2008
ISBN 978-973-689-239-4

I. Cârâc, Alina (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Părinților mei

NOTA EDITORULUI: În paginile care urmează este descifrat misterul ciudatei morți a lui Edgar Allan Poe în anul 1849.

* * *

Onorată Instanță și domnilor jurați, vă voi prezenta adevărul despre moartea acestui om și despre viața mea. Povestea n-a mai fost spusă până acum. În ciuda faptului că am pierdut tot, mi-a mai rămas o avere: această istorisire. Există oameni în orașul nostru, astăzi, care au încercat s-o înăbușe. Printre dumneavoastră, cei care vă aflați aici, sunt unii care încă mă cred un asasin, un mincinos, un paria, un criminal abil și respingător. Pe mine, Onorată Instanță, Quentin Hobson Clark, cetățean al orașului Baltimore, membru al baroului, avid cititor.

Această poveste nu este, totuși, despre mine. Țineți seama, vă rog, măcar de asta, dacă de altceva nu puteți! N-a fost nicicând vorba despre mine, ambiția n-a reprezentat niciodată stimulentul meu preferat. Toată această afacere n-a avut drept motivație propria-mi bunăstare, nici ascensiunea mea printre membrii clasei căreia îi aparțin sau reputația mea în ochii înalților judecători. Nu, a fost ceva mai presus de mine, mai presus de orice, a fost vorba de omul prin care vom dăinui în timp, deși l-ați uitat înainte ca țărâna să se aștearnă bine peste el. Cineva trebuia s-o facă. Nu putem rămâne indiferenți. Eu n-am putut rămâne indiferent.

Tot ce voi înșirui mai departe este adevărul adevărat. Trebuie să vi-l spun pentru că mă aflu cel mai aproape de el. Sau, mai degrabă, sunt singurul încă în viață.

Este una dintre ironiile ciudate ale vieții că, de obicei, adevărul se păstrează în poveștile celor ce nu se mai află printre noi.

Am scris rândurile de mai sus în paginile caietului meu de note (ultima propoziție e ștearsă, iar pe margine am mâzgălit cu propria-mi mână „filozofic!", în chip de critică). Le-am așternut pe hârtie înainte de a intra în tribunal, o apărare disperată în fața celor ce mă defăimează, a celor care cred că ruina mea le-ar salva pielea. Fiind avocat, ați fi tentați să credeți că perspectiva – mă refer la perspectiva de a sta într-o sală de judecată, înaintea unui auditoriu și a unor foști prieteni, precum și a două femei care s-ar putea să mă iubească – n-ar avea de ce să-l sperie pe un om al legii din Baltimore. Nu este deloc așa. Ca să fii avocat trebuie să te intereseze înainte de toate ceea ce-i interesează pe alții. Asta nu înseamnă că ești pregătit să hotărăști ce trebuie salvat și ce nu sau că ești pregătit să te salvezi pe tine însuți.

CARTEA I

8 octombrie 1849

1

Îmi aduc aminte de ziua când a început totul pentru că așteptam cu nerăbdare să primesc o scrisoare. Și pentru că era ziua când trebuia să mă logodesc cu Hattie Blum. A mai fost, desigur, și ziua când l-am văzut mort.

Clanul Blum locuia nu departe de propria mea familie. Hattie era cea mai tânără și mai plăcută dintre cele patru surori – care alcătuiau, probabil, cel mai drăguț cvartet din Baltimore. Hattie și cu mine ne cunoșteam din fragedă copilărie, după cum ni s-a spus adesea de-a lungul anilor. Și, de fiecare dată când ni se pomenea de cât timp ne știm, cred că, de fapt, oamenii voiau să spună că „o să vă cunoașteți încă și mai bine, să nu vă îndoiți"!

În ciuda acestei presiuni care ar fi putut cu ușurință să ne îndepărteze unul de celălalt, la unsprezece ani devenisem deja un fel de mic soțior pentru tovarășa mea de joacă. Nu-i făceam declarații de dragoste fățișe, dar mă dedicasem fericirii ei în diverse chipuri mărunte, în timp ce ea mă amuza conversând spiritual. Avea în glas un fel de șoaptă mângâietoare care mi se părea adesea ca un cântec de leagăn.

Așa cum s-a dezvoltat de-a lungul timpului, propria-mi natură, atunci când mă aflam în societate, era atât de rezervată și de calmă, încât eram mereu întrebat dacă tocmai mă trezisem din somn. Cu toate acestea, într-o companie mai tăcută mi se întâmpla să mă apuce vorbăria din senin, ba chiar s-o iau razna cu discursurile. Din această cauză savuram momentele de conversație animată pe care mi le dăruia Hattie. Cred că mă bizuiam pe ele. Nu simțeam deloc nevoia să atrag atenția asupra mea când mă aflam în compania ei. Eram fericit și rezervat și, mai ales, ușor ca un fulg.

Aici s-ar potrivi să subliniez ceva: habar n-aveam că toți se așteptau să o cer în căsătorie în după-amiaza în care a început povestea de față. Mergeam spre oficiul poștal, venind de la sediul firmei noastre de avocatură, când m-am întâlnit cu o femeie din înalta societate, cu doamna Blum, mătușa lui Hattie. Mi-a dat de înțeles imediat că aceste mici corvoade, cum ar fi ridicarea poștei, puteau fi delegate unuia dintre slujbașii mai mărunți și mai puțin ocupați.

— Ești o figură, zău așa, Quentin Clark! declară doamna Blum. Cutreieri străzile când ar trebui să lucrezi, iar când nu lucrezi ai o privire de parcă ai face-o!

O adevărată reprezentantă a orașului nostru, dumneaei: nu discuta cu nici un bărbat care nu avea îndeletniciri comerciale, la fel cum nu ar fi tolerat vreo fată care nu era frumoasă.

Așa stăteau lucrurile la Baltimore și, fie pe vreme bună, fie într-o zi cețoasă ca aceea, orașul își etala construcțiile din cărămidă roșie, iar mișcările oamenilor, pe străzile excelent pavate și mărginite de clădiri cu trepte de marmură în fața intrărilor, erau rapide și zgomotoase, deși lipsite de veselie. Această din urmă calitate nu abunda în urbea noastră progresistă, cu case încăpătoare, cocoțate deasupra unui golf comercial aglomerat. Din America de Sud și din Indiile de Vest primeam cafea

și zahăr încărcate în clippere enorme, iar butoaiele cu stridii și sacii cu făină circulau pe căile ferate, din ce în ce mai numeroase, spre Philadelphia și Washington. Pe vremea aceea nimeni nu părea sărac în Baltimore, nici chiar cei care erau, și aveai impresia că vezi la tot pasul ateliere de dagherotipie gata să imortalizeze pentru urmași imaginea prezentului.

Doamna Blum îmi zâmbi, mă luă de braț și ne continuarăm drumul pe bulevard.

— Ei, totul a fost aranjat la perfecție pentru diseară.

— Diseară, am repetat eu, încercând să-mi dau seama la ce se referea. Peter Stuart, partenerul meu de avocatură, menționase o cină în casa unei cunoștințe comune. Mă gândisem atât de mult la scrisoarea pe care speram să o primesc, încât uitasem complet de asta. Diseară, desigur, doamnă Blum! Aștept cu mare interes.

— Știi, domnule Clark, continuă ea, nu mai departe de ieri am auzit vorbindu-se pe strada Market – generația ei de baltimoreni nu încetase să folosească vechea denumire a străzii Baltimore – că domnișoara Hattie ar fi cea mai frumoasă tânără nemăritată din tot orașul.

— S-ar putea spune chiar cea mai frumoasă dintre toate, măritate sau nu! am completat eu.

— Foarte bine zis! m-a lăudat ea. O, dar nu se cade să fii tot burlac la douăzeci și șapte de ani și... nu mă întrerupe, dragă Quentin... Un tânăr din lumea bună nu...

N-am auzit bine ce-a mai spus după aceea din cauza uruitului îngrozitor a două trăsuri, în spatele nostru. Dacă trece vreo birjă liberă, o sui în ea și-i ofer vizitiului dublu, mi-am zis în sinea mea. Cupeurile care ne depășiră erau amândouă particulare, cel din față un dric elegant și strălucitor. Caii își țineau capetele plecate, ca și când ar fi adus un ultim omagiu distinsei poveri.

Nimeni nu se întoarse să se uite la ele.

Abandonându-mi tovarășa de drum cu promisiunea de a ne revedea la evenimentul nocturn, am

traversat bulevardul următor. Pe lângă mine se bulucea, cu guițături războinice, o turmă de porci; drumul m-a scos în cele din urmă în strada Greene, spre Fayette, unde dricul și caleașca funerară se opriseră.

Acolo, într-un cimitir liniștit, ritualul începu și se sfârși abrupt. M-am chinuit să disting, prin ceață, personajele care asistau la înmormântare. Totul părea un vis, iar siluetele incerte îmi provocau vaga senzație că nu ar fi trebuit să mă aflu acolo. Slujba răsuna înăbușit până la locul unde mă găseam, lângă poartă. Bănuiesc că numărul mic de participanți la ceremonie nu făcea necesar un ton mai ridicat.

A fost cea mai tristă înmormântare pe care am văzut-o vreodată.

Din cauza vremii, poate. Nu, din cauza celor doar patru sau cinci oameni, numărul cel mai mic necesar pentru a purta sicriul unui adult. Sau poate melancolica impresie răsărise din felul succint, lipsit de emoție, în care se desfășurase ceremonia. Nici chiar înmormântarea celui mai sărman dintre sărmani la care-mi fusese dat să asist vreodată, nici funeraliile din bietul cimitir evreiesc de alături, nimic nu demonstrase o astfel de nepăsare deloc creștină. Nici măcar o floare, nici măcar o lacrimă vărsată.

Într-un târziu mi-am continuat drumul, dar am găsit ușa oficiului poștal încuiată. Nu știam dacă înăuntru mă aștepta o scrisoare sau nu, însă m-am întors la birou destul de încrezător. Curând... Aveam să primesc vești de la el foarte curând.

În aceeași seară, la petrecere, m-am angajat într-o plimbare în doi cu Hattie Blum, pe un câmp plin cu tufișuri de zmeură, adormite în anotimpul acela, dar păstrând încă amintirea văratică a petrecerilor cu șampanie. Ca întotdeauna, am vorbit nestingherit cu Hattie.

— Munca noastră e teribil de interesantă uneori, am spus. Totuși, cred că ar trebui să-mi aleg cazurile cu mai

multă băgare de seamă. Știi, în Roma antică un avocat se jura să nu preia o cauză decât dacă o considera justă. Noi acceptăm orice dacă plata e corespunzătoare.

— Poți să schimbi compania, Quentin. În fond, și numele, și reputația ta sunt înscrise pe firmă. Fă-o să semene mai mult cu tine, în loc să te potrivești tu la ea.

— Crezi că e posibil așa ceva, domnișoară Hattie?

Se lăsa amurgul, iar Hattie devenise neobișnuit de tăcută, ceea ce, mă temeam, însemna că eu mă arătasem detestabil de vorbăreț. I-am studiat chipul, dar n-am găsit nici o explicație a comportării sale distante.

— Tu râdeai pentru mine, zise Hattie, pierdută, ca și când ar fi vorbit numai pentru ea.

— Poftim, domnișoară Hattie?

— Mă gândeam la copilaria noastră. Știi, la început am crezut că ești un prost.

— Ce apreciere, am chicotit.

— Când mama suferea de feluritele ei boli, tata o ducea de aici. Mătușa avea grijă de mine, iar tu veneai să ne jucăm. Erai singurul care știai cum să mă faci să zâmbesc în lipsa părinților mei, fiindcă te înveseleai mereu din cele mai ciudate motive.

Spusese toate acestea cu un aer visător, ridicându-și un pic poalele fustei pentru a o feri de noroi.

Mai târziu, când ne aflam înăuntru și ne încălzeam, Hattie a stat de vorbă cu mătușa ei, a cărei ținută se îmbățoșase vizibil de la întâlnirea noastră de mai devreme. Doamna Blum întrebă ce se putea aranja pentru ziua lui Hattie.

— Da, se apropie, zise tânăra. De obicei nici nu mă gândesc la așa ceva, mătușico. Dar anul acesta...

Își termină propoziția cu un mormăit lipsit de chef. La cină, abia dacă se atinsese de mâncare.

Treaba asta nu-mi plăcea câtuși de puțin. Mă simțeam din nou băiețelul de unsprezece ani, dornic s-o apere pe fata de vizavi. Mă bizuisem întotdeauna pe prezența lui Hattie alături de mine, astfel că orice

neplăcere din viața ei mă afecta în egală măsură. De aceea, e posibil să fi încercat să-i înseninez dispoziția și din motive egoiste, însă îi doream cu adevărat fericirea.

Și alți invitați la petrecere, cum ar fi partenerul meu de avocatură, Peter, se alăturară strădaniei mele de a o înveseli; i-am studiat pe toți cu atenție, pentru a descoperi dacă vreunul dintre ei era responsabil de criza de melancolie a lui Hattie Blum.

Ceva mă împiedica totuși să-mi duc la bun sfârșit misiunea de a-i lumina chipul: înmormântarea la care asistasem mai devreme. Nu pot să explic bine de ce, dar îmi spulberase calmul. Am încercat să revăd cu ochii minții evenimentul. Numai patru inși fuseseră de față și ascultaseră slujba preotului. Unul, mai înalt decât ceilalți, stătuse mai în spate, privind în toate părțile, ca și când era nerăbdător să plece. Apoi, cum mergeau pe drum, mă izbiseră expresiile lor sumbre. Fețele îmi erau necunoscute, dar nu le uitasem. Numai unul dintre ei zăbovise, cu părere de rău, ca și când mi-ar fi auzit gândurile. Întâmplarea părea să vorbească despre o pierdere teribilă, dar în același timp despre lipsa oricărui omagiu. Într-un cuvânt, totul era greșit.

Chinuit de acest val de amintiri, mi-am epuizat zadarnic eforturile fără să o salvez pe Hattie de tristețe. N-am putut decât să-mi ridic mâinile în semn de înfrângere și să-mi exprim regretele la unison cu ceilalți musafiri, atunci când Hattie și mătușa Blum se grăbiră să părăsească petrecerea. M-am bucurat de sugestia lui Peter să încheiem și noi distracția.

— Ei bine, Quentin, ce te-a apucat? mă întrebă Peter ceva mai târziu.

Ne aflam amândoi într-o trăsură închiriată, mergând spre casele noastre.

M-am gândit să-i povestesc despre lugubra înmormântare, dar Peter n-ar fi înțeles de ce mă preocupa.

Din seriozitatea ținutei sale am priceput atunci că se referea la cu totul altceva.

— Ce vrei să spui?

— Vasăzică până la urmă te-ai hotărât să n-o ceri în căsătorie pe Hattie Blum în seara asta? mă întrebă el, pufnind.

— S-o cer în căsătorie? Eu?

— O să împlinească douăzeci și trei de ani peste o lună. În ziua de azi, pentru o fată din Baltimore asta înseamnă că e aproape domnișoară bătrână! N-o iubești nici un pic pe sărmana micuță?

— Ar putea cineva să n-o iubească pe Hattie Blum? Dar stai așa, Peter! De unde până unde ai dedus tu că trebuia să ne logodim în seara asta? Ți-am dat de înțeles vreodată că aș avea o asemenea intenție?

— De unde până unde am...? Nu știi la fel de bine ca și mine că azi e ziua când propriii tăi părinți s-au logodit? Nu ți-a trecut deloc prin cap în seara asta?

Sincer, nici vorbă să-mi fi venit în minte și chiar simplul fapt că mi se amintea această coincidență mă dumirea prea puțin de ce Peter nutrea o asemenea convingere stranie. Îmi explică mai apoi că mătușica Blum crezusese, în înțelepciunea ei, că voi profita de petrecere pentru a face cererea în căsătorie și că, de fapt, mai devreme i se păruse că făcusem aluzie la asta și, în consecință, îi anunțase pe Peter și pe Hattie, ca să nu fie surprinși. Eu însumi reprezentasem, fără să vreau, cauza misterioasei amărăciuni a lui Hattie. Eu fusesem mizerabilul.

— Când să fi fost un moment mai propice? continuă Peter. O aniversare atât de importantă pentru tine! Când? Părea clar ca bună-ziua.

— Nu mi-am dat seama, am îngăimat.

— Cum de nu ți-ai dat seama că asta aștepta, că a venit momentul să vă clădiți un viitor împreună? În fine, uite, ai ajuns acasă. Îți urez să dormi bine. Sărmana Hattie probabil că plânge în pernă la ora asta!

— Nu doresc s-o întristez vreodată, am spus. Aș fi vrut doar să știu ce așteaptă de la mine.

Peter își exprimă acordul printr-un mormăit, ca și când aș fi pus finalmente degetul pe rană.

Sigur că o voi cere de nevastă și sigur că ne vom căsători! Prezența lui Hattie în viața mea era un noroc. Mă luminam la față ori de câte ori o vedeam, ba chiar și atunci când, departe fiind, doar mă gândeam la ea. Lucrurile se schimbaseră atât de puțin de când ne cunoșteam, încât mi se părea straniu că acum era nevoie și de o cerere în căsătorie.

„La ce te gândești, de fapt?" părea să fie întrebarea scrisă pe fruntea încruntată a lui Peter atunci când, închizând ușa trăsurii, am vrut să-mi iau la revedere.

— Mai devreme am văzut o înmormântare, am spus, deschizând iar ușa, pentru că mă hotărâsem să mă disculp prin această explicație. Am asistat la procesiune și, crede-mă, m-a tulburat dintr-un motiv pe care nu...

Din păcate, încă nu eram în stare să găsesc cuvintele potrivite pentru a-i descrie ce efect avusese asupra mea.

— O înmormântare! A unui străin! se repezi Peter. Ce legătură are asta cu tine?

Una foarte strânsă, dar pe atunci nu știam asta. A doua zi de dimineață am coborât în halat și am deschis ziarul, ca să-mi mai treacă timpul. Chiar dacă m-ar fi prevenit cineva și tot n-aș fi putut crede cât de neliniștit aveam să fiu și cum aveam să uit toate celelalte griji. Ochii mi-au rămas pironiți pe un mic titlu pierdut pe una dintre paginile din interior: „Moartea lui Edgar A. Poe."

Am aruncat ziarul pe masă, apoi l-am luat din nou și l-am răsfoit, încercând să mai citesc și altceva. Degeaba. Am citit și răscitit acel anunț: „Moartea lui Edgar A. Poe... distins poet american, om de litere și critic, în cel de-al treizeci și optulea an al vieții sale."

Nu! Al treizeci și nouălea, din câte știam eu, dar bucurându-se de o înțelepciune de o sută de ori pe-atât...

„Născut în acest oraș." Nu, din nou! (Cât de dubios era totul, chiar înainte de-a afla mai multe.)

Apoi am observat... cele cinci cuvinte.

A murit în orașul nostru.

Orașul nostru? Asta nu era o știre transmisă prin telegraf. Tragedia se petrecuse aici, la Baltimore. Murise în oraș, poate chiar și fusese înmormântat aici. Să fi fost oare funeraliile de pe strada Green colț cu Fayette...? Nu! Înmormântarea aceea neînsemnată, ceremonia lipsită de respect, înhumarea într-un cimitir meschin?

În ziua aceea, la slujbă, Peter mi-a tras o predică despre Hattie, iar eu abia am putut să-i țin piept, tulburat de veștile aflate. Am trimis după o confirmare de la paracliserul care avea grijă de cimitir. „Sărmanul Poe", mi-a răspuns el. Da, Poe se dusese. În timp ce mă grăbeam spre oficiul poștal să văd dacă sosise vreo scrisoare, gândurile mi se învârteau în jurul scenei la care fusesem martor.

Bătoșenia aceea lipsită de emoție. Așa își luase rămas-bun orașul Baltimore de la salvatorul literar al nației noastre, de la autorul meu preferat, de la (posibil) prietenul meu? Cu greu îmi mai puteam stăpâni mânia care-mi creștea necontenit în piept, o furie dintr-acelea care mătură din calea lor orice altceva. Acum, privind în urmă, știu că n-a fost nici o clipă în intenția mea s-o rănesc pe Hattie cu zbuciumul ce-mi cuprinsese mintea în după-amiaza aceea. Da, era vorba de autorul meu preferat, care murise în apropiere, dar chiar și pe-atunci reprezenta mai mult decât atât. Poate că nu voi reuși de la bun început să explic corect de ce întâmplarea era atât de copleșitoare pentru un tânăr ale cărui perspective romantice și profesionale stârneau invidia întregului Baltimore. Poate că asta era. Fără să-mi dau seama, eu eram cel care-l văzuse ultimul; sau, mai degrabă, când toți ceilalți se grăbiseră să plece, eu fusesem cel din

urmă care privise cum bulgării nepăsători de pământ cădeau pe sicriul lui, la fel cum se rostogolesc peste toți morții anonimi din lume.

Aveam drept client un mort și drept dată de înfățișare Ziua de Apoi.

Așa a rezumat sardonic Peter chestiunea după câteva săptămâni, când mi-am început investigațiile nefaste. Partenerul meu de avocatură nu avea atâta istețime încât să fie sardonic mai mult de trei sau patru ori în viața lui, așa că vă imaginați neliniștea din spatele cuvintelor sale. Peter, un bărbat înalt și corpolent, era cu numai câțiva ani mai mare decât mine, dar ofta ca un moșneag, mai ales la auzul numelui de Edgar A. Poe.

Încă din adolescență, două elemente îmi jalonaseră destinul: admirația pentru operele literare ale lui Edgar Poe și, după cum ați aflat, atașamentul față de Hattie Blum.

Chiar și când era copil, Peter vorbea mereu, cu seriozitatea unui om de afaceri, despre cum Hattie și cu mine o să ne căsătorim. În sufletul lui prudent, băiatul acesta era mai matur decât toți ceilalți copii. După moartea tatălui său, părinții mei, prin intermediul bisericii tatei, o ajutaseră pe văduva Stuart, pe care datoriile aproape că o lăsaseră muritoare de foame; tata îl trata pe Peter ca pe propriul său fiu. La rândul lui, Peter îi era atât de recunoscător, încât adoptase cu devoțiune și sinceritate toate părerile tatei în chestiunile sociale, cu mult mai multă râvnă decât mă puteam lăuda eu. Astfel, într-adevăr, unui străin i se părea că el este adevăratul Clark, iar eu un uzurpator de mâna a doua.

Peter împărtășea până și dezgustul tatei față de preferințele mele literare. Acest Edgar Poe – cum erau amândoi gata oricând să declare – acest Poe pe care îl citești fără tragere de inimă este *ciudat* dincolo de orice bun-gust. Să citești ca să scapi de plictiseală

înseamnă pur și simplu să te dedai plăcerii, și folosește lumii la fel de mult cât o siestă în toiul după-amiezii. Literatura trebuie să întărească sufletul, iar fantasmagoriile sale îl schilodesc!

Așa îl percepeau pe Poe cei mai mulți, iar la început nici eu n-aș fi zis altceva. Abia ieșisem din copilarie când am găsit, într-un număr din *Gentleman's Magazine*, o povestire a lui Poe intitulată *William Wilson*. Mărturisesc că n-am prea gustat-o. Nu-i găseam nici cap, nici coadă și nu deosebeam părțile care demonstrau o logică perfectă de cele care musteau de nebunie. Parcă încercam să citesc ținând paginile în fața unei oglinzi. Dar nimeni nu căuta geniu în reviste și, oricum, nici eu nu găsisem vreun strop la domnul Poe.

Desigur, nu eram decât un puștan. Concepția mi-a fost schimbată radical de o povestire dintr-un gen specific lui Poe, o istorisire detectivistică intitulată *Crimele din Rue Morgue*. Eroul acesteia este C. Auguste Dupin, un tânăr francez care, plin de inventivitate, descoperă adevărul privind uciderea groaznică a două femei. Trupul uneia dintre ele este găsit în Paris, vârât cu picioarele înainte pe hornul unei case. Mamei sale i-a fost ciopârțit gâtul atât de rău, încât atunci când poliția a încercat să-i ridice trupul, capul i s-a rostogolit cât colo. În încăperile în care locuiau cele două, la plină vedere, s-au găsit bunuri de valoare de care intrusul deranjat mintal, oricine ar fi fost el, nu se atinsese. Crima atât de neobișnuită a pus poliția pariziană în mare încurcătură, la fel și presa și publicul – în fine, pe toată lumea. Cu excepția lui C. Auguste Dupin.

Dupin a priceput.

A priceput că tocmai natura deosebită a omorurilor le făcea ușor de rezolvat, întrucât scotea imediat acest eveniment din mocirla crimelor cotidiene. Poliția și ziarele credeau că asasinatele nu fuseseră comise de o persoană rațională, de fapt păreau să nu fi fost o

lucrătură omenească. Dupin s-a folosit de o metodă pe care Poe a numit-o „raționcinare" – utilizarea imaginației în analiză și ridicarea analizei pe culmile imaginației. Grație acesteia, Dupin a demonstrat că un urangutan cu totul deosebit, înnebunit după maltratări repetate, se dedase la cumplitele atrocități.

Scrise de o persoană oarecare, detaliile ar fi părut simple năzbâtii. Dar, chiar în clipa când cititorul e gata-gata să-și exprime scepticismul față de cursul evenimentelor, toate îndoielile îi sunt spulberate de un raționament de nezdruncinat. Poe întețește la maximum curiozitatea cititorilor, subjugându-le și sufletul în același timp. Aceste povestiri „de raționcinare" (ele continuă cu alte cazuri ale lui Dupin) au devenit extrem de populare printre admiratorii lui Poe, după părerea mea din motive greșite, însă. Ele îi mulțumesc și pe cei care doresc să fie doar spectatori la rezolvarea cazurilor, însă toate au și un nivel mai înalt. „Scopul meu suprem este adevărul", îi spune Dupin asistentului său și tocmai asta îi sperie și-i nedumerește pe mulți cu privire la Poe. Adevăratul mister nu este o enigmă pe care mintea dorește cu ardoare s-o rezolve, ci *mintea omului*; iată adevărata și permanenta provocare a povestirii.

Am descoperit ceva nou în calitatea mea de cititor: recunoașterea. Dintr-odată, având cuvintele sale în față, m-am simțit mai puțin singur pe lume. Din această cauză moartea lui Poe, care probabil că pe alții i-ar fi preocupat doar o zi sau două, pe mine m-a subjugat cu desăvârșire.

Tatei îi plăcea să spună că adevărul se află în sufletul gentlemanilor cu profesii respectabile, nu în mintea unui scriitoraș de povestiri monstruoase și cu hocus-pocus pentru reviste. Geniul i se părea nefolositor. Îmi spunea că majorității bărbaților din lume li se cere să se preocupe de îndatoririle vieții de zi cu zi, iar acestea necesită mai degrabă hărnicie și inițiativă decât geniu,

care prea se arată năzuros în fața greșelilor omenești ca să poată reuși pe lumea asta. Avea o companie de împachetat carne, dar începuse să-i surâdă ideea ca tânărul său fiu să devină avocat, o afacere desăvârșită, spunea el cu admirație. Peter fusese fermecat de acest plan, ca și când i s-ar fi propus să ia primul vapor spre California și să caute aur.

Când ajunsese la vârsta maturității, Peter se angajase la o firmă de avocatură cu o bună reputație și acolo căpătase o oarecare notorietate grație întocmirii unei lucrări de la un cap la altul, *Indexul legilor din Maryland, din 1834 până în 1843*. Tata i-a dat lui Peter bani să-și înființeze propria-i firmă și devenise limpede că urma să studiez și să muncesc sub îndrumarea prietenului meu. Planul era mult prea rațional ca să mă împotrivesc și nu mi-a trecut prin minte s-o fac – nici măcar o dată, din câte îmi amintesc.

„Ești norocos", mi-a scris Peter când eram la universitate. „O să ai un birou pe cinste aici, alături de mine și sub îndrumarea tatălui tău, și o să te însori cât de curând dorești. Oricum, toate fetele frumoase și de condiție bună de pe strada Baltimore îți surâd. Dacă aș fi în locul tău, dacă aș avea un chip măcar pe jumătate la fel de frumos ca al tău, Quentin Clark, cât de lesne și de elegant m-aș descurca în societate!"

În toamna lui 1849, când ne-am întâlnit cu vreo câteva pagini mai sus, stăpâneam deja atât de bine profesia, încât abia dacă mă mai gândeam la ea. Peter Stuart și cu mine aveam un parteneriat grozav. Între timp, părinții mei muriseră într-un accident de trăsură, când călătoreau în Brazilia pentru afacerile tatei. Acum nu mai aveam de unde primi sfaturile tatei. Și totuși, viața pe care mi-o pregătise se scurgea calm și în lipsa lui – Hattie, Peter, clienții de condiție bună ce-și făceau zilnic apariția în birourile noastre, impunătoarea mea

casă umbrită de plopi bătrâni și botezată Glen Eliza, după numele mamei. Totul a mers ca o mașinărie bine unsă și ingenios automatizată. Până la moartea lui Poe.

Trepidam de dorința tinereții ca alții să priceapă tot în privința mea, aveam nevoie să-i fac să înțeleagă. Credeam că e posibil. Îmi aduc aminte exact când i-am spus lui Peter prima dată că ar trebui să-l apărăm pe Edgar A. Poe. Cum mi-am închipuit că am acceptul său, m-am gândit că aș putea apoi să-i împărtășesc și domnului Poe îmbucurătoarele vești.

Prima mea scrisoare către Edgar Poe, din 16 martie 1845, fusese rezultatul unei întrebări iscate de lectura poemului *Corbul*, pe atunci recent publicat. Spre final, poetul vorbește despre pasărea ce stă cocoțată pe bustul lui Pallas, deasupra ușii. În ultimele versuri, misterioasa și malițioasa pasăre continuă să-l bântuie pe tânărul din poem, poate etern:

Și cu a ochilor săi rază, el pare-un demon ce visează,
În timp ce lampa desemnează, jos, umbra-i în învăpăieri.
Iar sufletu-mi din umbra asta, ce fâlfâie-n învăpăieri,
Nu va să zboare nicăieri.[1]

Și totuși, dacă acest corb stă deasupra ușii, ce lumină îi poate veni din spate astfel încât să arunce o umbră pe podea? Cu impetuozitatea tinereții, i-am scris direct lui Poe, cerându-i un răspuns, căci doream să pot înțelege fiecare cuvânt și dedesubt al poemului. Laolaltă cu întrebarea am introdus în același plic și banii pentru un abonament la noua revistă *The Broadway Journal*, al cărui editor, la vremea aceea, era chiar Poe, pentru a mă asigura că o să citesc tot ce îi va mai ieși de sub condei.

---

1 Edgar Allan Poe, *Corbul*, în românește de Dan Botta (în *Scrieri alese*, vol. II, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

După ce s-au scurs câteva luni fără să primesc răspuns și nici măcar un singur număr din *The Broadway Journal*, i-am scris din nou domnului Poe. Pentru că tăcerea s-a prelungit, am adresat o plângere unui asociat al revistei din New York, insistând să mi se returneze banii de abonament. Într-o bună zi, am primit cei trei dolari împreună cu o scrisoare.

Semnată Edgar A. Poe.

Cât de uluitor, cât de înălțător ca un asemenea vizionar măreț să se adreseze personal unui simplu cititor de douăzeci și trei de ani! Poetul mi-a explicat și modestul mister legat de umbra corbului: „M-am gândit la un candelabru cu brațe, fixat pe perete, deasupra intrării și a bustului, cum vezi adesea în palatele englezești și chiar și în anumite case bune din New York."

Iată natura umbrei corbului, care-mi era explicată personal. Poe îmi mulțumea pentru opiniile mele literare și mă încuraja să-i trimit și altele. Mi-a mai arătat că partenerii săi financiari de la *The Broadway Journal* contribuiseră la decesul revistei, o altă înfrângere în bătălia dintre bani și literatură. Nu considerase niciodată că revista ar fi mai mult decât o trambulină temporară către alte proiecte. Într-o zi, mi-a spus el, ne vom întâlni față în față și îmi va împărtăși planurile sale, cerându-mi sfatul. „Sunt complet neștiutor", scria el, „în orice problemă juridică."

I-am adresat nouă scrisori lui Poe, între 1845 și octombrie 1849, când s-a prăpădit. Ca răspuns am primit patru epistole politicoase și sincere, scrise chiar de mâna lui.

Cele mai energice comentarii se refereau la ambițiile sale de a înființa o revistă, *The Stylus*. Poe editase ani în șir publicațiile altora. Îmi scria cum, finalmente, revista le va da prilej oamenilor de geniu să triumfe asupra oamenilor de talent, care mai degrabă simt decât gândesc. Nu va aduce omagii nici unui autor ce nu

merită laude și va publica orice bucată literară care nu face concesii clarității și, mai important, adevărului.

Așteptase mulți ani pentru a porni această revistă. În vara dinaintea morții sale, mi-a scris că va avea răbdare până la Ziua de Apoi dacă șansele de succes i-ar fi sporite de o asemenea așteptare! A mai adăugat că spera să tipărească primul număr în ianuarie următor.

Poe se gândea cu entuziasm la o excursie la Richmond pentru a căuta sprijin și a aduna fonduri și observa că, dacă totul va merge așa cum plănuia el, succesul va veni negreșit în final. Trebuia să strângă bani și abonamente. Pe de altă parte, continua să fie stânjenit de zvonurile din așa-zisa presă de specialitate despre obiceiurile sale neobișnuite și imorale, de întrebările referitoare la sănătatea sa mentală, la aventurile sale romantice și la excesele sale în general. Dușmanii, spunea el, îi sar la beregată pentru că publică critici corecte ale scrierilor lor și pentru că înfierează cu mare curaj lipsa totală de originalitate a unor autori veneranți, precum Longfellow și Lowell. Se temea că animozitatea oamenilor mărunți îi va submina eforturile, că va fi mereu descris ca un bețivan, un alcoolic ce nu merită să câștige nici un strop de influență publică.

Atunci l-am întrebat; l-am întrebat deschis, poate chiar prea deschis: Acuzațiile acestea pe care le auzeam de ani de zile erau oare adevărate? Era Edgar A. Poe un beţiv care se deda la excese?

Mi-a răspuns fără să pară câtuși de puțin ofensat și fără aere de superioritate. Mi-a jurat – mie, unui străin îngâmfat – că nu punea gura pe băutură. Unii cititori ar putea să-mi pună la îndoială capacitatea de a judeca veridicitatea acestei afirmații de la distanță, însă instinctele îmi vorbeau cu o limpezime de netăgăduit. În următoarea mea scrisoare, i-am răspuns că acord deplină încredere vorbelor sale, apoi, chiar

înainte de a sigila misiva, m-am gândit să îmbunătățesc și mai mult lucrurile.

I-am făcut o propunere: voi da în judecată orice acuzator calomnios care va încerca să pericliteze eforturile de lansare a revistei *The Stylus*. Reprezentasem deja niște reviste, deci aveam o oarecare experiență. Îmi voi aduce contribuția, pentru a mă asigura astfel că geniul nu este călcat în picioare. Aceasta era datoria mea, la fel cum a lui era de a ului lumea din când în când.

„Mulțumesc pentru promisiunea referitoare la *The Stylus*", mi-a răspuns Poe într-o altă epistolă. „Poți – vrei să mă ajuți? Nu mai e nimic de adăugat. Mă bizui pe tine oricum."

Asta se întâmpla cu puțin timp înainte ca Poe să-și înceapă turneul de conferințe în Richmond. Încurajat de răspunsul primit la propunerea mea, i-am scris din nou, bombardându-l cu o puzderie de întrebări despre *The Stylus* și interesându-mă de unde spera să obțină bani. Mă așteptam să-mi scrie din turneu, de aceea mă duceam zilnic la oficiul poștal, iar atunci când eram prea ocupat citeam listele de corespondență primită pe care dirigintele poștei le publica regulat în ziare.

Înghițeam cu nesaț tot mai multe pagini din Poe, mai ales după ce-mi pierdusem părinții. Unii considerau că e lipsit de gust să citești o literatură care atinge frecvent problema morții. Dar la Poe, deși moartea nu este un subiect plăcut, nu este nici interzis. Nu reprezintă nici un sfârșit fără speranță, e o experiență căreia cei vii îi pot da formă. Teologia ne spune că spiritele trăiesc dincolo de trup, iar Poe chiar credea asta.

Desigur că la vremea respectivă Peter respinsese ideea ca firma noastră de avocatură să preia cazul *The Stylus*.

— Mai degrabă îmi tai o mână decât să pierd vremea cu niște blestemate de reviste de ficțiune!

Probabil că ați ghicit adevăratul motiv pentru care Peter se împotrivea, și anume că nu puteam să-i dau nici un răspuns privitor la plată. Despre Poe se spunea că e falit mai mereu. De ce să ne înhămăm la ceea ce alții refuză, m-a întrebat Peter. I-am răspuns că noua revistă e sursa evidentă din care ne vom lua recompensele. Succes garantat!

Ceea ce doream să-i spun de fapt lui Peter era: „Nu simți niciodată că te banalizezi în toată rutina asta avocățească? Lasă naibii onorariile. N-ai vrea să aperi ceea ce știi că e măreț, un altar pe care toți ceilalți îl profanează? N-ai vrea să participi la schimbare, chiar dacă asta înseamnă a te schimba tu însuți?" Dar această direcție de argumentație n-ar fi mers cu Peter. Când Poe s-a prăpădit, Peter și-a exprimat discret mulțumirea că problema dispăruse.

Dar nu era așa, nici pe departe. Citind articolele din ziare care îl pomeneau cu glasuri pline de amărăciune, dorința mea de a-i apăra numele a crescut. Ceva trebuia făcut, chiar mai mult decât înainte. Când trăia, putea să se apere singur. Ce mă înfuria cel mai tare era că acești viermi cârtitori nu numai că împănau viața lui Poe cu fapte negative, dar se și înfruptau din subiectul morții sale ca niște muște flămânde. Conform logicii lor, aceasta constituia proba ultimă, simbolul suprem al unei existențe dominate de slăbiciune morală. Finalul cumplit și meschin al lui Poe nu făcuse altceva decât să-i confirme întunecimea vieții și imperfecțiunile producțiilor literare, aplecate spre morbid. „Gândiți-vă la mizerabilul sfârșit al lui Poe", urla un ziar.

De ce să nu ne gândim la geniul lui fără egal? La măiestria sa literară? La cum aprindea flăcări de energie în cititorii săi atunci când aceștia se simțeau fără vlagă? Iată ce înseamnă să azvârli un trup neînsuflețit în mocirlă și să lovești fruntea rece a unui cadavru!

Vizitați mormântul din Baltimore, sugera același ziar, și din chiar aerul dimprejur veți primi un teribil semnal de alarmă tras de destinul acestui om.

Într-o zi, am declarat că trebuie să facem ceva. Peter a râs.

— N-ai cum să pornești un proces acum. Omul zace în pământ, zise el. N-ai nici un client! Lasă-l să se odihnească în pace, lasă-ne și pe noi să ne odihnim!

Începu să fredoneze o melodie la modă. Când era nemulțumit fluiera, chiar dacă se afla în mijlocul unei conversații.

— M-am săturat să fiu tocmit pentru bani ca să declar sau să întreprind altceva decât ceea ce cred, Peter. M-am angajat să-i apăr interesele. O promisiune! Nu-mi spune, dragă prietene, că promisiunile iau sfârșit odată cu moartea cuiva.

— Probabil că ți-a acceptat ajutorul numai ca să scape de tine și să nu-l mai bați la cap. Văzând că ultima sa afirmație mă deranjase, Peter continuă cu mai multă amabilitate, pe un ton plin de subînțeles: Nu crezi că e posibil, dragă prietene?

M-am gândit la ce-mi mărturisise Poe într-una dintre scrisorile despre *The Stylus*: „E țelul măreț al vieții mele. O să-l ating orice s-ar întâmpla – bineînțeles, numai să nu mor." În aceeași misivă insistase să nu-i mai plătesc poșta retur și semnase „Prietenul tău".

Prin urmare, îi trimisesem și eu aceleași cuvinte – aceleași cuvinte simple scrise cu cerneală obișnuită – și îmi adăugasem numele dedesubt, cum se obișnuiește în cazul unui jurământ de onoare. Cine s-ar fi îndoit că n-am să-l respect?

— Nu, am răspuns întrebării lui Peter. Poe știa că pot să-l apăr.

2

Amenințarea a venit într-o luni după-amiază. Fără arme, pumnale, săbii sau vreo spânzurătoare (nici nu mi-ar fi venit să cred că ar fi fost ridicate împotriva mea). Uimirea adâncă din ziua aceea s-a dovedit mai puternică decât teama.

Vizitele mele la sălile de lectură ale ateneului din Baltimore deveniseră tot mai regulate. Un proces legat de un datornic de marcă, care începuse cam tot atunci, ne-a obligat să adunăm tăieturi din ziare. În momentele de încordare, Peter ar fi fost fericit să ridice ziduri în locanta noastră ca să nu vadă nici măcar o rază de soare, ceea ce însemna că mie îmi revenea misiunea să străbat scurta distanță până la sala de lectură, pentru documentare. Dacă tot mă duceam acolo, făceam cercetări și despre Edgar Poe și moartea sa.

Notele biografice obișnuite, tot mai numeroase odată cu răspândirea veștii despre decesul lui Poe, cuprindeau de obicei câteva dintre poemele sale (*Corbul*, *Ulalume*), descrierea locului unde fusese descoperit (Ryan's, un hotel cu tavernă care pe-atunci era și circumscripție electorală, la colțul străzii High cu Lombard), când anume murise (duminică, 7 octombrie, pe un pat de spital) și așa mai departe. În ziarele mari din New York, Richmond și Philadelphia au început să apară tot mai multe articole legate de Poe care băteau monedă pe elemente de senzație. Câteva dintre aceste date le-am descoperit la sala noastră de lectură. Date! Într-adevăr, numai date!

Viața lui fusese un eșec regretabil – viața unui om dăruit care își irosise potențialul. Poemele fantastice și profunde ale lui Poe, precum și povestirile stranii erau prea adesea influențate de natura fatală a propriei sale vieți. Trăise ca un bețivan. Se prăpădise ca un bețivan, o rușine publică, un renegat ale cărui scrieri insultau

morala sănătoasă. Nimeni nu-i va simți lipsa (comenta un jurnal din New York). Nu va rămâne prea mult în amintirea oamenilor.

Citiți cu ochii voștri:

> Edgar Allan Poe a murit. Nu am aflat în ce circumstanțe. Decesul a survenit brusc și, pentru că s-a petrecut la Baltimore, se crede că Poe se întorcea la New York. Această veste îi va surprinde pe unii, însă de întristat îi va întrista pe mult mai puțini.

Nu puteam rămâne cu brațele încrucișate când era batjocorit. Doream să nu mai văd asemenea porcării și, în același timp, tânjeam să aflu tot ce s-a scris despre el, oricât de nedrept. (Sau – acestea sunt ciudățeniile minții omenești – cu cât era mai urâtă o știre, cu atât doream mai mult s-o citesc, și cu cât era mai incorectă, cu atât mi se părea mai importantă!)

Apoi a venit acea după-amiază rece, cu ploaie mărunță și un cer care arăta la fel la șase dimineața sau la șase seara. Ceață pretutindeni. Plutea alene, îți atingea fața, îți intra în ochi, ți se prelingea pe gât.

Tocmai mă îndreptam spre sala de lectură, când m-am ciocnit de un bărbat. Era aproape la fel de înalt ca mine și cam de vârsta pe care ar fi avut-o tata. Coliziunea cu străinul nu mi s-ar fi părut, în alte condiții, voită, cu excepția faptului că își răsucise trupul de o manieră prea puțin obișnuită pentru a întinde cotul spre mine. N-a fost o lovitură, ci mai degrabă o atingere în treacăt, aproape blândă. Am ciulit urechile, în așteptarea unor scuze.

În schimb, am primit un avertisment:

— Nu e înțelept să umbli cu minciuni josnice când duhu-i e dus de-a pururi, domnule Clark.

M-a străfulgerat cu o privire care a despicat aerul îngroșat de ceață, apoi, înainte să mă dumiresc ce și cum, s-a făcut nevăzut. M-am întors să mă uit în spate, de parcă omul s-ar fi adresat altcuiva.

Dar nu, îmi pronunțase limpede numele, „Clark". Eu eram Quentin Hobson Clark, de douăzeci și șapte de ani, avocat specializat în ipoteci și datorii. Eu eram domnul Clark și tocmai primisem o amenințare.

N-am știut ce să fac. Din cauza tulburării scăpasem agenda pe jos, și aceasta se deschisese. În acel moment, când încercam s-o ridic împreună cu hârtiile din ea înainte să fie călcate de vreun pantof plin de noroi, mi-am dat seama cât de mult mă cufundasem în Poe. Numele lui apărea practic pe fiecare pagină. Cu o clarviziune bruscă, am înțeles la ce se referise străinul. La Poe.

Mărturisesc că propria-mi reacție m-a uluit. Mi-am adunat gândurile și am devenit calm, atât de remarcabil de calm, încât Peter mi-ar fi strâns mâna cu mândrie; mai bine zis, dacă întâmplarea ar fi avut legătură cu orice altceva. Nu aveam să fiu niciodată un avocat ca Peter, un om care punea *pasiune* în cea mai anostă declarație sub jurământ, în cea mai neînsemnată cauză și în special în cele mai plicticoase. Mă bucuram de o minte destul de iute, dar abilitatea nu putea nicicând întrece pasiunea, oricât de multe pagini din Blackstone și Coke aș fi memorat. În clipa aceea aveam însă un client și o cauză pe care nu-mi permiteam să le las de izbeliște. Mă simțeam cel mai grozav avocat din toate timpurile.

Venindu-mi în fire, m-am afundat în mulțimea de umbrele și curând l-am zărit pe individ. Încetinise pasul, ca pentru o plimbare liniștită! Mă înșelam însă, nu era el. Apropiindu-mă, am observat că prin ceață cam toți trecătorii semănau cu subiectul căutării mele, chiar și cele mai blonde doamne și cei mai tuciurii sclavi. Pâcla aceea pătrunzătoare ne ascundea unii de alții, ne făcea de nerecunoscut, strica ordinea obișnuită a străzii. Recunosc că fiecare se străduia din răsputeri să țină capul sus și să pășească imitându-l la perfecție pe omul meu, fantoma aceea.

La colțul străzii, raza unei lămpi cu gaz venind de la o fereastră pe jumătate ascunsă în pământ străpun-

gea aerul gros. Era o tavernă și, gândindu-mă că putea fi un semnal care să atragă oameni cu intenții nu tocmai curate, m-am repezit pe scară și am intrat. Mi-am făcut loc printre pâlcuri de bărbați absorbiți de băuturile lor și, la capătul încăperii, am dat de unul prăbușit peste o masă. Haina lui, cândva elegantă, era exact cea pe care o observasem pe umerii Fantomei.

L-am apucat de braț. Și-a ridicat capul cu greutate și, când a văzut expresia mea hotărâtă, a tresărit.

— O greșeală, domnule. O gravă greșeală din partea mea! a strigat, cuvintele amestecându-se din cauza efectelor alcoolului.

Nici acesta nu era omul meu.

— Domnul Watchman, mi-a explicat în șoaptă altul, din apropiere, afumat și el. E John Watchman. Beau în sănătatea lui, sărmanul! Și beau și în a dumitale, dacă vrei.

— John Watchman, am repetat eu, deși la momentul respectiv numele nu-mi spunea nimic (dacă îl văzusem în paginile ziarelor, fusese numai în trecere). Am lăsat câțiva bănuți pe masă, ca omul să-și continue libațiile, și m-am întors iute pe stradă pentru a-mi relua căutarea.

Adevăratul vinovat mi-a fost dezvăluit abia când ceața s-a mai risipit. La un moment dat, în tulburarea mea, mi s-a părut că toți cei de pe stradă îl urmăresc și că își adună curajul ca să pună mâna pe el.

V-am spus că Fantoma era cam de înălțimea mea? Da, acesta e adevărul. Ceea ce nu înseamnă că îmi semăna în vreun fel. Într-adevăr, eram probabil singurul de pe stradă care nu semăna deloc cu subiectul. Eu, cu părul de culoarea scoarței de copac, bine pieptănat, cu trăsături fine, cu obrajii îngrijit bărbieriți și o figură adesea considerată adolescentină. El – Fantoma – avea întru totul alte proporții. Picioarele îi păreau de două ori mai lungi decât ale mele, astfel încât, oricât de tare iuțeam pasul, nu reușeam să micșorez distanța dintre noi.

În timp ce alergam prin ceața înțepătoare, mă băntuiau gânduri zănatice și înflăcărate, fără nici o

legătură între ele, decât poate aceea că mă împingeau dincolo de orice logică. M-am ciocnit de un umăr, apoi de altul, și în cele din urmă de trupul unui bărbat masiv, care ar fi putut foarte bine să mă trimită de-a berbeleacul pe cărămida roșie a trotuarului. Am alunecat pe o dâră de mizerie și mi-am împodobit toată partea stângă cu noroi. După aceea m-am trezit dintr-odată singur. În fața mea nu mai era nimeni.

M-am oprit, neclintit ca o statuie.

Acum, după ce îmi pierdusem prada – sau mai bine zis el și-o pierduse pe a lui –, mi s-a ridicat și pâcla de pe ochi, ca și când mi-aș fi pus o pereche de ochelari. Mă găseam la nici douăzeci de metri de micul cimitir prezbiterian, cu dalele subțiri din piatră înălțate peste morminte, care acum mi se păreau doar un pic mai întunecate decât aerul. Am încercat să-mi dau seama dacă intrusul mă condusese de fapt aici după ce mă făcuse să-l urmăresc îndeaproape – așa cum mi se părea – prin jumătate de Baltimore. Sau dispăruse oare de la bun început, încă de când mă avântasem în cursă, așadar, înainte de-a mă apropia de acest loc? Locul unde odihnea acum Edgar Poe, fără să-și găsească odihna.

Cu mulți ani în urmă, pe când nu ieșisem pe deplin din copilărie, s-a petrecut un incident pe care aș vrea să vi-l povestesc. Călătoream cu trenul împreună cu părinții mei. Deși în vagonul doamnelor aveau voie să stea și membrii familiilor, locul era tare aglomerat și numai mama găsise unde să șadă. Eu m-am așezat, cu tata, la câteva vagoane distanță și, din când în când, străbăteam amândoi trenul pentru a merge în vizită la mama, în acel compartiment unde scuipatul și înjurăturile erau interzise. După una dintre aceste escapade, m-am întors la locurile noastre înaintea tatei și am dat de doi domni instalați chiar acolo unde stătuserăm noi până nu demult. Le-am explicat politicos situația. Unul

dintre ei a devenit violent și m-a avertizat că „doar mort" o să ne dea locurile înapoi.

— Asta se poate aranja, i-am răspuns.

— Ce-ai spus, flăcăule?

Am repetat, cu același calm, declarația cât se poate de absurdă.

Închipuiți-va că eram un băietan subțirel, de cincisprezece ani, pe deasupra și deșirat. În mod normal, i-aș fi cerut iertare bărbatului și m-aș fi apucat să caut sârguincios niște locuri mai proaste. Vă întrebați, poate, ce era cu cel de-al doilea personaj al acestui incident, celălalt hoț de locuri. După înfățișare și după sclipirea ochilor părea fratele celui dintâi; iar după cum își clătina capul și mă privea tâmp, am dedus că era cam sărac cu duhul.

Reacția mea vă surprinde, pesemne. Până atunci, prezența tatei mă dominase. El era întotdeauna suveran peste toți și toate. Așadar, în acel moment mi s-a părut perfect normal să-mi închipui că și eu eram în stare să aranjez orice cum îmi trăsnea prin cap. De aici se trăgea înșelătoarea mea impresie.

Dar să-mi termin povestea. Ticălosul a încetat să-mi cărăbănească pumni grei în față și în cap abia când s-a întors tata în compartiment. În mai puțin de un minut, tata, împreună cu un controlor de bilete, îi alungaseră pe cei doi în alt vagon, de unde au fost dați jos la prima stație.

— Ia spune, băiete, de ce-ai făcut asta? m-a întrebat apoi tata, pe când zăceam năuc pe banchetă.

— A trebuit, tată! Nu erai aici!

— Ai provocat pe cineva. Putea foarte bine să te omoare. Ce mai demonstrai atunci, Quentin Hobson Clark?

Am privit silueta nedeslușită a bărbatului care mă domina cu statura lui și-mi ținea o predică, cu obișnuitu-i sânge rece, și am înțeles diferența dintre noi.

Acum mă gândeam la noul avertisment pe care îl primisem. „Nu e înțelept să umbli cu minciuni josnice

când duhu-i e dus de-a pururi..." Imaginea Fantomei mi se implântase în minte alături de cea a diavolului din tren. Cât de mult îmi doream să vorbesc despre ea! La vremea respectivă, sora bunicii stătea la mine câteva zile, să-mi dea o mână de ajutor la gospodărie. Era cazul să-i spun mătușii Clark despre amenințare?

„Trebuia să fi fost prins de mic și educat cum se cuvine", ar fi comentat ea, sau ceva de genul acesta. Îmi era mătușă pe linie paternă și aplica aceleași reguli dure ale tatei pentru a promova un comportament decent la o scară mai mare. Mătușa Clark îl lăuda mereu pe tata pentru „puternicele sale principii saxone". Afecțiunea ei pentru el părea a se răsfrânge parțial și asupra mea, ceea ce o făcea să mă țină constant sub privirea ei vigilentă.

Nu, nu i-am zis nimic mătușii Clark și curând a plecat de la Glen Eliza. (I-aș fi putut spune tatei, dacă ar mai fi fost în viață?)

Voiam în schimb să-i mărturisesc lui Hattie Blum, ea fiind întotdeauna încântată să-mi asculte pățaniile. După ce am rămas singur pe lume, se dovedise singura căpabilă să înțeleagă că, deși părinții îmi muriseră, pentru mine nu erau doar niște trupuri neînsuflețite. Dar, cum nu ne mai văzuserăm din ziua când ar fi trebuit să ne logodim, nu-mi dădeam seama cum ar fi privit interesul meu în această chestiune.

Într-un fel, cuvintele Fantomei mă atrăgeau în aceeași măsură în care mă surprindeau. *Nu e înțelept să umbli cu minciuni josnice.* Deși mă avertizau să mă țin deoparte, cuvintele acestea criptice erau o recunoaștere a faptului că se putea „umbla" la modul cum era perceput Poe – altfel spus, eu puteam schimba asta. Într-un fel, avertismentul îmi dădea curaj.

M-a cuprins o însuflețire vag familiară și doar pe jumătate nedorită. Se deosebea de tot ce cunoscusem până atunci în munca mea de avocat.

Într-o după-amiază care părea nesfârșită, stăteam la biroul meu, privind strada. Peter se afla prin apropiere. Tocmai se apucase să certe copistul cu privire la calitatea unui înscris legal, când mi-a aruncat o privire. Și-a continuat discursul, apoi s-a întors iar spre mine.

— E totul în regulă, Quentin?

Din când în când, aveam obiceiul să cad într-un soi de transă și mă holbam în gol. Peter se arăta în aceeași măsură fascinat și înspăimântat atunci când surveneau astfel de reverii. A scuturat zgomotos punga de nuci din care mâncam.

— E totul în regulă, Quentin?

— Da, l-am asigurat. Destul de în regulă, Peter.

Văzând că nu mai adaug nimic, s-a întors spre copist și a continuat exact de la cuvântul de dojană la care rămăsese.

— În regulă, sigur, n-am mai putut să mă abțin. Dacă e în regulă să fii amenințat! am izbucnit dintr-odată. Toate sunt anapoda!

Peter s-a descotorosit de copist cu un semn, iar acesta a șters-o din încăpere nespus de recunoscător. Când am rămas singuri, am deșertat întreaga poveste. Peter stătea pe marginea unui scaun, ascultându-mă cu interes. La început, chiar mi-a împărtășit uimirea, apoi și-a adus aminte cum trebuia să se poarte și a declarat că Fantoma nu putea fi decât un biet nebun.

Cine știe de ce, am simțit nevoia să-l apăr, ba chiar să-l laud pe necunoscutul amenințător.

— Nu, Peter, n-a fost un nebun, în nici un caz! În ochi i se citea o intenție limpede și o rară inteligență.

— Ce afacere de capă și spadă! Ha-ha! Dar de ce? De ce s-a deranjat într-atât ca să...? Oare să aibă legătură cu unul dintre cazurile noastre de ipotecă?

I-am răspuns cu un râs răgușit, care a părut să-l ofenseze, ca și când dezmințirea potențialului interes arătat de un presupus nebun pentru disputele noastre

despre ipoteci ar fi scăzut valoarea întregii tagme juridice. Am regretat însă tonul meu și i-am explicat mai calm că afacerea avea legătură cu Edgar Poe. I-am spus că studiasem articolele despre poet și observasem nepotriviri de netegăduit.

— De exemplu, circulă un zvon potrivit căruia Poe ar fi murit de „boala sa fatală", adică băutura. Dar cine a fost de față? N-au spus unele ziare cu doar câteva săptămâni în urmă că s-a înrolat la Fiii Cumpătării din Richmond și a reușit să respecte cu succes jurământul?

— Un adevărat ticălos și un poet, acest Edgar Poe! Când îl citești parcă ești la morgă și respiri aerul acela urât mirositor.

— Dar spuneai că nu l-ai citit, Peter!

— Da, tocmai din cauza asta! Nu m-ar mira dacă pe zi ce trece tot mai mulți oameni nu-l citesc, a glumit el. Până și titlurile povestirilor lui sunt de coșmar. Pentru că ție ți-a păsat de el, Quentin Clark, nu înseamnă că i-a păsat și altcuiva! Nimic din toate astea n-are de-a face cu Poe, ci cu dorința ta de a fi legate de Poe! Sunt sigur că avertismentul pe care crezi că l-ai auzit n-are nici o legătură cu el, poate doar în cine știe ce parte tulburată a minții tale! sfârși el, ridicându-și mâinile cu disperare.

Poate că Peter avea dreptate: Fantoma nu pomenise nimic *precis* despre Poe. Cum puteam fi, așadar, atât de sigur? Și totuși eram. Cineva dorea să mă împiedice să cercetez moartea lui Poe. Cineva știa adevărul despre ce i se întâmplase lui Poe aici, la Baltimore, și din cauza aceasta anumite persoane aveau pesemne motive să se teamă. Trebuia să aflu adevărul.

Într-o zi, în timp ce mă uitam la copiile unui contract important întocmit de un notar, un funcționar și-a vârât capul pe ușa biroului meu.

— Domnule Clark, domnul Poe. Aici.

Uluit, l-am întrebat ce voia să spună.

— De la domnul Poe, a zis el, fluturând o bucată de hârtie în fața ochilor mei.

— O, am exclamat și i-am făcut semn să-mi dea scrisoarea.

Era de la Neilson Poe. Cunoșteam numele din ziare: era al unui avocat ce reprezenta o mulțime de rău platnici, găinari și criminali, iar o vreme fusese și director al Comitetului Căilor Ferate Baltimore & Ohio. Cu câteva zile în urmă îi adresasem o notă în care îl întrebam dacă era rudă cu poetul Edgar Poe și îi ceream o întâlnire.

În răspunsul său, Neilson îmi mulțumea pentru interesul pe care îl purtam vărului său, comunicându-mi că, din păcate, îndatoririle profesionale făceau orice întâlnire imposibilă în următoarele săptămâni. Săptămâni! Dezamăgit, mi-am adus aminte ce citisem despre Neilson în cele mai recente articole juridice din ziare și mi-am luat iute haina.

Un ziar care prezenta în avanpremieră activitatea zilnică a tribunalului arăta că, la momentul respectiv, Neilson îl apăra pe un anume Cavender, care fusese citat pentru că atacase cu intenții murdare o tânără femeie. Când am ajuns la tribunal, cazul Cavender tocmai se amânase, așa că m-am îndreptat spre celulele de la subsol. I-am arătat unui polițist legitimația mea de avocat și acesta m-a îndrumat spre celula domnului Cavender. În cămăruța strâmtă și întunecată, un om în ținută de pușcăriaș era adâncit într-o conversație cu un ins care purta un costum elegant și avea expresia calmă a unui avocat. Între ei stăteau o cană din lut cu cafea și o farfurie cu pâine albă.

— O zi grea la tribunal? m-am interesat eu pe un ton colegial, de dincolo de gratiile celulei.

— Cine sunteți, domnule? a întrebat bărbatul elegant, ridicându-se de pe băncuță.

— Domnul Poe? Sunt Quentin Clark.

I-am întins mâna bărbatului pe care îl văzusem prima oară la înmormântarea din cimitirul dintre Greene și Fayette.

Neilson Poe era scund, bine bărbierit, cu o frunte inteligentă, la fel de lată ca aceea prezentată în portretele lui Poe, dar avea trăsături mai ascuțite, de nevăstuică, și ochi negri jucăuși. Îmi închipuiam că în momentele de avânt creator și de însuflețire și ochii lui Edgar Poe scânteiau, ba chiar străluceau de-a binelea. Oricum, la o privire rapidă, în lumina slabă din închisoare, bărbatul acesta putea fi considerat cu ușurință sosia marelui poet.

Neilson i-a făcut semn clientului său că o să iasă puțin din celulă. Deținutul, care până atunci își ținuse capul în palme, se ridică în picioare, deodată agitat, și îl urmări cu privirea pe apărătorul său care se îndepărta.

— Dacă nu mă înșel, domnule Clark, îmi spuse Neilson în timp ce paznicul zăvora ușa celulei, ți-am scris că am afaceri presante.

— Dragă domnule Poe, este o chestiune foarte importantă, privitoare la vărul dumitale.

Neilson a ridicat un vraf de documente, ca pentru a-mi aminti că avea probleme ce nu sufereau amânare.

— Cu siguranță că subiectul este de interes personal pentru dumneata, m-am aventurat eu.

Și-a mijit ochii și m-a privit cu nerăbdare.

— Subiectul morții lui Edgar Poe, am precizat.

— Vărul meu Edgar rătăcea fără odihnă de colo-colo, în căutarea unei vieți cu adevărat liniștite. O viață de care dumneata și cu mine avem norocul să ne bucurăm, zise Neilson. El își irosise de mult această șansă.

— Ce spuneți atunci despre planurile lui de a înființa o revistă de primă mână?

— Da, planuri...

— Ar fi reușit, domnule Poe. Îi era teamă numai că dușmanii săi aveau să...

— Dușmanii! mi-o reteză Neilson. Făcu o pauză, holbându-se la mine. Domnule, mă întrebă, de data asta cu prudență, care este interesul dumitale în toată povestea asta, din moment ce ai venit în această hrubă sinistră să te întâlnești cu mine?

— Sunt... sunt avocatul său, domnule, i-am spus. Era vorba să-i apăr noua revistă de orice încercări de defăimare. Dacă a avut într-adevăr dușmani, mi-ar plăcea foarte mult să știu cine au fost ei.

Un mort drept client... mi-a răsunat în minte vocea lui Peter.

— Un nou proces, Poe!

Neilson mi-a cântărit cuvintele, în timp ce omul lui se agăța de gratiile celulei.

— Întocmește o petiție pentru un nou proces, domnule Poe! Încă o șansă, măcar! Sunt nevinovat! strigă deținutul. Fetișcana aia e o mincinoasă sfruntată!

După câteva momente, Neilson își liniștise clientul disperat și-i promisese că se va întoarce mai târziu.

— Cineva trebuie să-l apere pe Edgar, am spus.

— Acum am alte treburi, domnule Clark. Începu să meargă repede pe coridorul sinistru, apoi se opri, se întoarse spre mine și spuse fără tragere de inimă:

— Vino la biroul meu dacă vrei să continuăm discuția. Am ceva acolo care cred că îți va stârni interesul.

Am străbătut împreună strada St Paul. Intrând în cămărușele mici și modeste ale firmei sale, Neilson a observat că atunci când primise prima mea epistolă fusese frapat de asemănarea scrisului meu cu acela al vărului său decedat.

— O clipă am crezut că citesc o scrisoare de la dragul nostru Edgar, spuse el cu seninătate. O situație interesantă pentru unul care culege autografe.

Era probabil ultima frază amabilă pe care o rostea despre vărul său. Mi-a oferit un scaun.

— Edgar a fost un necugetat, chiar de la o vârstă fragedă, domnule Clark, a început el. S-a căsătorit cu frumoasa noastră verișoară, Virginia, în vârsta de treisprezece ani, abia ieșită din copilărie. Sărmana Sissy – așa îi ziceam –, a luat-o din Baltimore, unde se simțise întotdeauna în siguranță. Casa mamei sale de pe strada Amity era mică, dar cel puțin acolo era înconjurată de o familie devotată. Edgar simțea că, dacă mai așteaptă, e în pericol să-i piardă afecțiunea.

— Dar cu siguranță a ținut la ea mai mult decât oricine, i-am răspuns.

— Uite, domnule Clark, asta voiam să vezi. Poate te va ajuta să înțelegi.

Neilson a scos dintr-un sertar un portret care, mi-a explicat el, îi fusese trimis de Maria Clemm, mama lui (precum și mătușa și soacra lui Edgar). O înfățișa pe Sissy, o tânără cam de douăzeci și unu sau douăzeci și doi de ani, cu ten pal și păr negru ca pana corbului, cu ochii pe jumătate închiși și capul lăsat într-o parte, într-o postură în același timp liniștită și nespus de tristă. Am remarcat cu voce tare cât de însuflețită părea în acel portret.

— Nu, domnule Clark. Fața lui Neilson se golise de culoare. Cât de moartă! Este portretul ei funerar. După ce a murit, Edgar și-a dat seama că nu avea nici un tablou cu ea și a cerut să-i fie făcut acesta. Îmi displace să ți-l arăt, întrucât nu surprinde deloc spiritul ei din timpul vieții... E palidă, e moartă. Dar el ținea mai mult decât orice la acest portret. Vezi dumneata, vărul meu n-a putut s-o lase nici măcar neființei.

Împreună cu portretul se aflau și niște versuri scrise de Virginia pentru Edgar, cu un an înainte de moarte, vorbind despre viața într-o căsuță de vis, departe de „gurile bârfitoare". „Doar dragostea ne va călăuzi într-acolo",

glăsuia tandrul ei poem. „Dragostea îmi va vindeca plămânii firavi."

Neilson împinse la o parte portretul și poemul, apoi îmi spuse că în ultimii ani Virginia avusese nevoie de o îngrijire medicală atentă.

— Poate că a iubit-o, dar a fost el în stare să asigure cele necesare îngrijirii ei? Edgar ar fi făcut mai bine să-și găsească o femeie cu avere. La gândul acesta, Neilson se opri, apoi schimbă subiectul. Știi, când eram de vârsta dumitale, editam și eu ziare și reviste și scriam articole. Am cunoscut viața literară, declară el cu o mândrie posomorâtă. Știu cât de atrăgătoare este din punct de vedere strict spiritual, domnule Clark. Dar în același timp am păstrat legătura cu realitatea și mi-am dat seama că nu era cazul să merg pe acest drum numai pentru mulțumirea mea personală, din moment ce era o afacere perdantă, cum s-a dovedit a fi scrisul pentru Edgar. Ar fi trebuit să renunțe. Poate că asta ar fi salvat-o pe Sissy, poate că l-ar fi salvat și pe el.

În legătură cu ultimele luni din viața lui Poe și cu încercarea finală de a obține succesul financiar, Neilson s-a referit la intenția vărului său de a strânge bani și a obține abonamente pentru viitoare revistă *The Stylus* ținând conferințe și vizitând înalta societate din Norfolk și Richmond. În cel din urmă reînnodase relația cu o femeie cu dare de mână, cum a descris-o Neilson cu satisfacție.

— Se numea Elmira Shelton, de obârșie din Richmond. O femeie pe care Edgar a iubit-o cândva, demult. În tinerețe, își făcuseră jurăminte înainte ca el să plece la Universitatea din Virginia. Tatăl fetei s-a opus și a confiscat toate scrisorile pe care Poe i le trimitea fiicei sale. Ea n-a citit nici una.

L-am întrerupt pe Neilson ca să-l întreb de ce.

— Poate, îmi răspunse el, pentru că Edgar și Elmira erau foarte tineri... Iar Edgar era poet... Nu uita că tatăl Elmirei trebuie că îl cunoștea pe domnul Allan. E

posibil să fi vorbit cu acesta și să fi aflat că Edgar n-avea să primească nici o moștenire.

Când Edgar Poe fusese obligat să abandoneze colegiul, după ce John Allan nu și-a mai putut plăti datoriile, Edgar a participat la o petrecere organizată acasă la Elmira și – lucru ce i-a frânt inima – a descoperit că ea se logodise cu altul.

În vara lui 1849, când s-au întâlnit din nou, soțul ei murise, la fel și Virginia Poe. Fata fără griji de altădată era acum o văduvă bogată. Edgar i-a citit poeme și i-a vorbit cu veselie despre trecutul lor. S-a înscris într-o societate locală de temperanță din Richmond și i-a jurat Elmirei să-și țină promisiunea de a renunța la băutură. I-a spus că dragostea ezitantă nu e dragoste și i-a dăruit un inel. Urmau să înceapă o nouă viață împreună.

După numai câteva săptămâni, a fost găsit la Ryan's, chiar aici, în Baltimore, și dus imediat la spital, unde a și murit.

— Nu l-am văzut pe Edgar în ultimii ani. A fost o lovitură cumplită pentru mine, îți închipui, domnule Clark, să mi se spună că a fost găsit la o circumscripție electorală, în vechiul oraș, într-o situație disperată, și că a fost transportat la spitalul unui colegiu. Ruda mea, domnul Henry Herring, a fost chemat la fața locului, la Ryan's. Când a sosit Edgar la Baltimore, unde și-a petrecut timpul aici și cum, n-am reușit niciodată să aflu.

— Vrei să spui, l-am întrebat surprins, că ai încercat să afli ceva despre moartea vărului dumitale și n-ai găsit nimic?

— Am simțit că e de datoria mea, rudă fiind și așa mai departe. Eram veri, dar și prieteni. Eram cam de aceeași vârstă... Sărmanul, ce sfârșit! Sper ca propria-mi moarte să fie liniștită, să mă sting înconjurat de familie.

— Dar trebuie că ai aflat mai multe, nu?

— Mă tem că secretul ultimelor sale zile îl însoțește în mormânt. Nu așa merge viața uneori, domnule

Clark? Moartea înghite omul atât de deplin, încât nu rămâne din el nici urmă! Să nu lași nici o umbră, nici măcar umbra unei umbre.

— Dar mai supraviețuiește ceva, totuși, domnule Poe, am insistat eu. Vărul dumitale nu va fi uitat. Lucrările sale sunt deosebit de puternice.

— Au forță, dar de obicei e vorba de o forță maladivă. Spune-mi, domnule Clark, ai aflat ceva mai mult despre moartea lui Edgar?

Nu i-am mărturisit despre bărbatul care mă avertizase să nu mai cercetez sfârșitul poetului. Ceva m-a oprit. Poate că această ezitare a marcat adevăratul început al investigației mele. Poate bănuiam deja că situația era mai complicată decât arătau aparențele, că Neilson Poe știa mai multe decât mă lăsase să înțeleg.

N-a putut să-mi spună nimic despre starea lui Edgar Poe când fusese dus de la Ryan's la spital. Medicii îl sfătuiseră pe Neilson să nu intre în camera lui Edgar, pretinzând că pacientul este prea sensibil. Neilson îl văzuse doar printr-o perdea și i se păruse cu totul alt om, fantoma celui pe care îl cunoștea. Nu avusese prilejul nici măcar să se reculeagă în fața trupului neînsuflețit, înainte ca acesta să fie depus în sicriu.

— Mă tem că nu mai am ce să adaug despre sfârșitul lui, oftă el. Apoi rosti vorbele următoare, un elogiu pe care nu-l voi uita niciodată: Edgar a fost orfan în toate privințele. A văzut atât de multă suferință, domnule Clark, a avut atât de puține motive să fie mulțumit de viață, încât pentru el schimbarea asta, moartea adică, cu greu poate fi considerată o nenorocire.

Nepăsarea lui Neilson Poe m-a iritat și m-a impulsionat să vizitez redacțiile câtorva ziare, cu vaga iluzie de a-i convinge pe jurnaliști să aducă măcar un singur omagiu potrivit geniului lui Poe. Le-am descris sumara sa înmormântare și am prezentat numeroasele fapte

eronate din scurtele biografii publicate până atunci în ziare, sperând că lucrurile se vor îmbunătăți. Vizitele mele au rămas fără rezultat. Niște reporteri de la redacția unuia dintre ziarele Whig, *Patriot*, aducându-și aminte că Poe scrisese și pentru presă, au propus, cu deosebită solemnitate, să pornească o colectă publică pentru a-i marca mormântul cu un monument demn de memoria unui camarad dispărut. Ca și când Edgar Poe ar fi fost un simplu autor de fleacuri jurnalistice! Observați că nu făcusem greșeala de a rosti, așa cum făceau ziarele periodice, Edgar *Allan* Poe. Nu. Numele acesta era o contradicție, o himeră, un monstru nesănătos. John Allan îl adoptase pe Poe când acesta era un copil, în 1810, dar mai târziu îl abandonase capriciilor lumii.

Într-o după-amiază târzie, trecând pe lângă cimitirul prezbiterian în drum spre casă, m-am hotărât să-i vizitez din nou locul de veșnică odihnă. Vechiul cimitir acoperea o fâșie îngustă de teren la colțul străzilor Fayette și Greene. Mormântul se afla lângă monumentul elegant al Generalului David Poe, erou al Războiului Revoluționar și bunicul lui Edgar Poe. Dar ceva m-a pus pe gânduri.

Locul unde odihnea Poe era practic nemarcat, ca și când nimeni nu s-ar fi rugat vreodată acolo.

Nu puteam să nu mă gândesc la ravagiile „viermelui biruitor", cum îl numise Poe pe ultimul atacator al trupurilor noastre.

Cad mimii, rând pe rând,
Și îngerii plâng văzându-i colții
De sânge picurând.[1]

Dintr-odată hotărât, am pătruns mai adânc în cimitir. Privind în jur, am observat niște trepte care

---

1 Edgar Allan Poe, *Viermele biruitor*, în românește de Dan Botta (în *Scrieri alese*, vol. II, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

dispăreau într-una dintre vechile cripte. Le-am coborât și l-am descoperit pe paracliser, domnul Spence, care citea o carte într-o încăpere cu o boltă puternic arcuită, săpată adânc în pământ. Am văzut o masă, un birou, un lighean și o oglindă nu prea mare. Chiar și după ce s-a construit o biserică pe terenul cimitirului, câțiva ani mai târziu, se spune că George Spence a continuat să prefere criptele.

— Doar nu locuiți aici, dedesubt, domnule Spence? l-am întrebat.

— Când se face prea frig, rămân sus. Îmi place aici. Sunt mai liniștit și mai liber. Oricum, cripta asta a fost golită cu ani în urmă.

Cu decenii în urmă, mi-a explicat el, familia care deținea respectivul mormânt dorise să mute rămășițele strămoșilor într-un spațiu mai încăpător. Dar, când mormântul fusese deschis, paracliserul de-atunci, tatăl lui Spence, descoperise că unul dintre cadavre prezenta o modificare foarte rară: era fosilizat. Trupul se pietrificase complet, din cap până-n picioare. Superstițiile începuseră să înflorească. De-atunci, nici un membru al parohiei nu mai acceptase să-și depună morții în acea criptă.

— Ce oroare drăcească să dai peste un trup de piatră când ești doar un copil, spuse paracliserul, apoi îmi arătă un scaun.

— Mulțumesc, domnule Spence. Ceva nu e în regulă. Mormântul lui Edgar Poe, care a fost înhumat luna trecută, încă nu este marcat! Iar locul de veci nu e înălțat de la pământ.

— N-a fost hotărârea mea, ridică paracliserul din umeri, gânditor, ci a celor care s-au ocupat de funeralii: Neilson Poe și Henry Herring, verii lui Poe.

— Am trecut pe-aici în ziua înhumării și am remarcat ce modestă era procesiunea. În afară de ei au mai fost prezente și alte rude ale lui Poe? am întrebat.

— Doar William Clemm de la Biserica metodistă de pe strada Carolina, care a ținut slujba. Cred că e o rudă îndepărtată. Reverendul Clemm pregătise o cuvântare lungă, dar la înmormântare au fost atât de puțini oameni, încât s-a hotărât să n-o mai citească. Pe lângă Neilson Poe și domnul Herring au mai fost alți doi. Unul se numește Z. Collins Lee și a fost coleg de școală cu Poe, odihnească-i-se cenușa în pace!

— Poftim?

— Mi-am adus aminte ce a spus preotul la mormântul lui Poe. Odihnească-i-se cenușa în pace! La început am fost mirat să aud că domnul Poe murise. În mintea mea va fi mereu tânăr, nu mult mai în vârstă decât dumneata.

— L-ați cunoscut, domnule Spence?

— Pe când locuia la Baltimore, în căsuța Mariei Clemm, a zis paracliserul, gânditor. Cu ani în urmă. Pe vremea aceea abia dacă erai un băiețel. Baltimore era un orășel liniștit, puteai să ții minte toate numele. Îl vedeam din când în când pe Edgar Poe cutreierând prin cimitir.

Mi-a povestit apoi că Poe stătea în fața mormintelor bunicului și fratelui său mai mare, William Henry Poe; de amândoi fusese despărțit încă din copilărie.

Uneori, continuă paracliserul, Edgar Poe examina numele și datele de pe morminte și întreba liniștit care era legătura de rudenie dintre morți. Spence îmi mai spuse că se întâlnea câteodată cu Poe pe stradă și uneori poetul îi adresa un „Bună dimineața" sau „Bună seara", iar alteori doar dădea din cap.

— Și când te gândești că un asemenea gentleman arăta așa cum arăta la sfârșit! continuă bătrânul după un timp.

— Ce vrei să spui, domnule Spence? am întrebat.

— Îmi aduc aminte că era mereu foarte atent la cum se îmbrăca. Dar costumul pe care-l purta când l-au găsit! a exclamat el, ca și când ar fi trebuit să fiu la

curent cu acest detaliu. I-am făcut semn să continue, și așa a și făcut: Era șifonat și zdrențuit și nu-i venea deloc bine. Nu putea fi al lui, era de bună seamă pentru cineva mult mai voinic! Și o pălărie ieftină de paie pe care nimeni nu s-ar fi obosit nici măcar s-o culeagă de pe jos. Un om de la spital ne-a oferit un costum mai bun, negru, în care să fie îngropat.

— Dar cum de purta Poe niște haine ce nu i se potriveau deloc?

— N-aș putea să-ți spun.

— Nu vi se pare totul foarte ciudat?

— Nu m-am gândit prea mult la asta de-atunci, domnule Clark.

Hainele respective nu erau ale lui Poe. Moartea aceea nu fusese menită pentru Poe, m-am gândit deodată – o idee irațională. I-am mulțumit paracliserului pentru timpul acordat și am început să urc repede treptele înalte ce porneau din criptă, ca și când, odată ajuns la suprafață, aș fi avut de întreprins ceva neîntârziat. Fulgerat brusc de o presimțire ascuțită, m-am oprit la mijlocul scării, strângând și mai tare balustrada. Afară vântul se întețise și, când am ajuns sus, abia am reușit să pătrund iar în lumea viilor.

În clipa în care am ieșit, m-am întors spre mormântul anonim al lui Poe, pentru a-i arunca o ultimă privire. Am sărit de trei coți când am văzut ce-am văzut, apoi am clipit de mai multe ori ca să mă asigur că nu visam.

O floare, o floare îmbobocită răsărea stingheră din pământul parcelei unde se odihnea Edgar Poe. O floare care nu fusese acolo cu câteva minute mai devreme.

L-am strigat pe domnul Spence, de parcă el ar fi putut face ceva sau ar fi văzut ceea ce eu nu fusesem în stare să văd, în timp ce stăteam amândoi sub pământ, în criptă. Însă de-acolo, de jos, paracliserul nu m-a auzit. Căzând în genunchi, am cercetat floarea și mi-am spus că probabil fusese adusă de vânt de pe alt

mormânt. Ba nu. Nu numai că floarea era chiar acolo – *acolo* – dar tulpina ei străpungea hotărâtă pământul.

Deodată am auzit tropot de cai și uruit de roți ce încep a se învârti. M-am uitat în jur și am zărit o caleașcă de mărime mijlocie, învăluită în ceață. Am alergat spre poartă pentru a vedea cine era în ea, dar am fost obligat să mă opresc. Un câine mi-a sărit în față, lătrând isteric, aproape de gleznele mele. Am încercat să-l ocolesc, dar cățelul a sărit și el într-o parte, mârâind și zbârlindu-se printre pietrele funerare.

Patrupedul fusese în mod limpede dresat să țină la distanță „resurecționiștii" care furau cadavre și, cum eu alergam, mă confundase desigur cu unul dintre acei oameni fără Dumnezeu. Am găsit în buzunarul hainei niște pișcoturi și i le-am oferit, ceea ce l-a făcut să se arate mult mai prietenos. Când am ajuns în stradă, trăsura dispăruse deja în zare.

3

În dimineața următoare m-au trezit zgomotele înăbușite pe care le făceau servitorii jos. M-am spălat și m-am îmbrăcat la iuțeală, dar la ora aceea n-am găsit nici o trăsură de închiriat în apropierea casei. Din fericire, am văzut un omnibuz care tocmai trăgea în stație.

Pentru că în ultima vreme nu mai călătorisem cu mijloace de transport în comun, m-a șocat numărul mare al străinilor de oraș care se aflau la bord. Îi recunoșteam după cum erau îmbrăcați, după cum vorbeau și după cât de atent îi studiau pe cei din jurul lor. Iar asta m-a făcut să mă întreb ceva... Din întâmplare aveam la mine, printre alte hârtii, un portret al lui Poe dintr-un articol biografic publicat cu ani în urmă. La stația următoare m-am dus în spatele omnibuzului.

Când taxatorul a terminat de împărțit bilete, l-am întrebat dacă omul prezentat în revistă fusese pasagerul său în ultimele săptămâni ale lui septembrie. Aproximând după cele mai serioase relatări din ziare, Poe sosise la Baltimore cam pe-atunci. Taxatorul a murmurat un „Nu-mi aduc aminte" sau ceva asemănător.

Un comentariu minor, știu! Era oare aici vreun motiv de entuziasm? Și totuși, am simțit o umbră de satisfacție. Într-o singură clipă, deși avântul îmi fusese retezat, primisem informația că Poe nu călătorise cu respectivul omnibuz cât timp acel taxator fusese de serviciu! Aflasem o mică parte din adevărul privind ultima trecere a lui Poe prin Baltimore și asta mă mulțumea.

Cum trebuia oricum să mă mișc prin oraș, nu strica să călătoresc mai des cu omnibuzul, iar atunci când o făceam, să pun întrebări.

Ați remarcat probabil că șederea lui Poe la Baltimore nu fusese plănuită. După ce se logodise cu Elmira Shelton la Richmond, își anunțase intenția de a merge la New York pentru a-și definitiva planurile de viitor. Dar pe unde și în ce scop umblase poetul prin Baltimore? Orașul nu avea voie să fie atât de indiferent la pierderea unui om important, chiar și într-unul dintre cele mai modeste cartiere portuare ale sale – doar nu era Philadelphia. Ce se întâmplase în acele cinci zile, între momentul când plecase din Richmond și cel când fusese descoperit la Baltimore, și ce-l adusese într-o asemenea stare încât să poarte hainele altcuiva?

După vizitele la cimitir îmi canalizasem spre aceste întrebări toată inteligența și celelalte facultăți mentale pe care, cu umilință, mi le puteam măsura cu ale oricui, cel puțin cu ale oricărui om pe care-l cunoscusem până atunci (căci avea să survină o schimbare).

Apoi a venit acea după-amiază importantă, când răspunsurile s-au ivit pe neașteptate. Peter fusese reținut la tribunal, iar birourile noastre nu mai primiseră noi

lucrări. Tocmai plecasem din Piața Hanover și intrasem pe Camden, cu brațele pline de pachete.

— Poe, poetul?

La început n-am dat atenție acestei replici. Apoi m-am oprit și m-am întors încet, întrebându-mă dacă auzul nu-mi fusese înșelat de vânt. Cu siguranță însă, dacă omul nu rostise din proprie inițiativă aceste cuvinte, „Poe, poetul", oricum spusese ceva asemănător.

Era negustorul de pește, domnul Wilson, și tocmai îmi terminasem treburile la piață cu el. Firma noastră îi rezolvase nu demult niște probleme cu o ipotecă. Deși ne vizitase de câteva ori la birou, preferam să-l caut aici, pentru că astfel puteam să aleg cel mai fin pește, care îmi era servit la cină, la Glen Eliza. În plus, supa groasă de crab și stridii a lui Wilson era cea mai bună de la New Orleans încoace.

Comerciantul de pește îmi făcu semn să-l urmez înapoi, în piața mare. Îmi lăsasem carnețelul de note pe masa lui. Și-a șters mâinile de șorț și mi l-a întins. Carnețelul era acum impregnat cu mirosurile tari ale magazinului, de parcă l-aș fi scăpat în mare și ar fi fost apoi pescuit.

— Nu vreți deloc să lăsați munca! L-am deschis să aflu cine l-a uitat aici. Văd că ați scris numele lui Edgar Poe.

Negustorul de pește arătă cu degetul spre pagina deschisă.

— Mulțumesc, domnule Wilson.

— A, dom'le Clark, încă ceva. Desfăcu, foarte însuflețit, hârtia în care erau înfășurați niște pești. Deasupra era unul hidos, cocoțat pe un maldăr de alți fârtați identici. Ne-au fost ceruți special pentru o petrecere. Unii îi zic „peștele câine", alții „avocatul lacului" pentru că arată sălbatic și are obiceiuri pe măsură! Începu să chicotească zgomotos, apoi se întunecă deodată, temându-se să nu mă fi insultat. Dar nu ca dumnevoastră, dom'le Clark, nici gând.

— Poate asta e problema, prietene.

— Da. Ezită un pic, apoi își drese glasul. Acum tăia pește fără să-și privească mâinile și fără să ia în seamă capetele ce zburau în toate părțile. Oricum, trebuie că a fost un suflet sărman Poe al dumitale. A murit la spitalul ăla dărăpănat de la Washington College, acum câteva săptămâni, așa am auzit. Soțul surorii mele știe acolo o soră care a aflat de la altă soră care a vorbit cu un doctor – ce băgărețele dracului sunt femeile-astea – care a zis că Poe nu era întreg la bibilică, că a strigat întruna un nume înainte să... hm, vreau să zic – aici trecu la o șoaptă de mare sensibilitate – înainte să dea ortu' popii. Dumnezeu să se milostivească de cei slabi!

— Spuneai că a strigat un nume, domnule Wilson?

Negustorul de pește navigă printre propriile-i cuvinte pentru a-și aduce aminte. Se așezase pe un taburet și începuse să scoată stridiile nevândute dintr-un butoi, deschizându-le cu grijă și căutând perle înainte de a le arunca peste umăr, cu un regret filozofic. Stridia era răsfățata prin excelență a orașului Baltimore, nu numai pentru că se vindea iute, dar și pentru că prezenta atracția mereu vie a unei comori și mai de preț înăuntru. Deodată, negustorul de pește tresări, plin de mulțumire.

— Reynolds a fost! Corect, asta e, Reynolds! Ea mi-a tot zis numele, la cină, când am mâncat ultimii crabi cu cochilie moale de anul ăsta.

L-am rugat să se gândească bine, ca să fie sigur.

— Reynolds, Reynolds, Reynolds! repetă el, oarecum jignit de îndoiala mea. Așa a strigat toată noaptea. Femeia spunea că n-a putut să-și mai scoată numele din minte. Al naibii spital dărăpănat, ar trebui ars din temelii, eu așa zic. În tinerețe am cunoscut un Reynolds care arunca pietre în infanteriști... Un personaj drăcesc, fără doar și poate, dom'le Clark.

— Dar Poe a menționat vreun Reynolds mai înainte? m-am întrebat cu voce tare. Cineva din familie sau...

Îngândurarea negustorului de pește păru să se risipească și omul mă privi fix.

— Domnul ăsta, Poe, era prietenul dumitale?

— Prieten, am răspuns, și prieten al tuturor celor ce-l citesc.

I-am adresat un rămas-bun grăbit clientului meu, cu adâncă recunoștință pentru serviciul remarcabil pe care mi-l făcuse. Îmi fusese îngăduit să aud ultima șoaptă a lui Poe pe lumea aceasta (sau aproape ultima, oricum). Era o revelație, o replică la nedreptele și neîndurătoarele atacuri ale presei. Acel singur cuvânt însemna că mai exista ceva de aflat, că din viața lui Poe mai rămăsese totuși ceva nedezvăluit.

Reynolds! Am petrecut ceasuri fără sfârșit căutând prin scrisorile pe care mi le trimisese Poe, prin toate versurile și povestirile lui, pentru a da de urma lui Reynolds. Biletele la expoziții și concerte rămâneau nefolosite. Însăși Jenny Lind – „privighetoarea suedeză" – să fi cântat în oraș, pe mine tot printre cărți m-ați fi găsit. Aproape că l-am auzit pe tata sfătuindu-mă să las deoparte bramburelile și să mă întorc la hârțoagele mele de drept. Îmi spunea (sau așa mi se părea mie): „Tineri ca tine ar trebui să observe că Vrednicia și Spiritul Întreprinzător pot îndeplini încet-încet tot ceea ce Geniul face cu nerăbdare – iar Geniul nu poate orice. Geniul are nevoie de Vrednicie la fel de mult precum Vrednicia are nevoie de Geniu." Aveam impresia, de fiecare dată când deschideam un alt document de la sau despre Poe, că încep o ceartă cu tata, care încearcă să mi-l smulgă din mâini. Nu era un sentiment chiar

nepoftit; de fapt, cred că mă împingea înainte. În plus, în calitatea mea de om de afaceri îi promisesem lui Poe, un potențial client, că aveam să-l apăr. Poate că tata m-ar fi lăudat.

Între timp, Hattie Blum venea destul de des în vizită la Glen Eliza, însoțită de mătușa ei. Orice nemulțumire le stârnise recentul meu păcat, între timp trecuse sau cel puțin rămăsese în fundal. Hattie era la fel de atentă și de darnică în conversații ca de obicei. Poate că mătușa ei se dovedea mai prudentă decât în mod obișnuit și mi se părea că mă privește cu ochii întunecați ai unui agent secret. Preocupările mele acaparatoare, desigur, combinate cu tendința mea generală de a tăcea când alții vorbeau, făceau ca femeile din salonul meu să se adreseze mai mult una alteia decât mie.

— Nu știu cum suporți, Quentin, spuse Hattie, ridicându-și privirea. N-aș putea sta singură într-o casă atât de mare ca Glen Eliza. Îți trebuie curaj să ai atât spațiu numai pentru tine. Nu crezi, mătușico?

— Dragei de Hattie, răspunse aceasta după ce râse disprețuitor, i se pare că e abandonată când o las doar un ceas în compania servitorilor... care pot fi cumpliți.

Unul dintre valeții mei intră în încăpere și le reîmprospătă doamnelor ceaiul.

— Nici chiar așa, mătușico! Dat fiind că surorile mi-au plecat... începu Hattie, apoi se opri, îmbujorându-se în chip neobișnuit.

— Pentru că toate sunt căsătorite, zise liniștită mătușa.

— Sigur că da, m-am arătat eu de acord după o lungă pauză a celor două doamne Blum, care sugera că un comentariu din partea mea ar fi fost binevenit.

— Acum, când cele trei surori ale mele nu mai sunt acasă, e cam dezolant. Trebuie să mă apăr singură, dar nu știu împotriva cui. N-ai avut niciodată o asemenea senzație?

— Pe de altă parte, dragă domnișoară Hattie, am spus eu, așa te bucuri și de o anumită liniște, departe de zgomotul străzii și de preocupările celorlați.

— O, mătușico! se întoarse ea, jovială, spre doamna Blum. Poate că tânjesc prea mult după gălăgie. Crezi că sângele familiei nostru e prea încins pentru Baltimore, la urma urmelor?

Să vă spun câteva cuvinte despre femeia căreia i se adresa, cea care ședea în fața șemineului, într-un fotoliu, ca pe un tron, o doamnă impozantă drapată în șal ca într-o mantie de monarh. Da, un cuvânt în plus despre mătușa Blum, pentru că influența ei nu va scădea cu nimic pe măsură ce complicațiile poveștii își vor face apariția. Făcea parte din categoria femeilor de neclintit ce par interesate doar de alegerea bonetelor și de bunele maniere în societate, dar de fapt posedă capacitatea de a sădi dubiu în sufletul interlocutorului, vorbind mereu pe același ton glumeț folosit pentru a critica masa unei matroane rivale. De exemplu, pe durata aceleiași vizite a găsit ocazia să remarce nonșalant:

— Quentin, ce mare noroc ai că Peter Stuart te-a luat drept partener!

— Poftim, stimată doamnă?

— Ce minte pentru afaceri are omul acesta! Și un simț atât de riguros, desigur. Ești fratele mai tânăr al perechii – alegoric vorbind, desigur –, iar în curând te vei putea lăuda că semeni cu el în toate privințele!

I-am întors zâmbetul.

— Așa și cu Hattie a noastră și surorile sale. Într-o bună zi, va avea la fel de mult succes în societate ca și ele, vreau să spun dacă se mărită la timp, firește, încheie mătușa Blum, sorbind îndelung din ceaiul fierbinte.

Am observat că Hattie își întoarce privirile de la noi. Mătușa era singura persoană de pe lumea asta care putea s-o facă pe Hattie să-și piardă minunata ei siguranță de sine. Ceea ce mă înfuria cumplit.

Mi-am pus mâna pe scaunul lui Hattie, aproape de a ei.

— Vă asigur, doamnă Blum, că atunci când va veni vremea, surorile ei vor învăța chiar de la ea ce înseamnă o adevărată soție și mamă. Mai doriți ceai?

N-am vrut să menționez nimic despre Edgar Poe în prezența lor, pentru ca nu cumva mătușa Blum să găsească vreo scuză ca să-l informeze pe Peter sau să-i scrie surorii bunicii – cu care fusese mână în mână întotdeauna – o epistolă plină de îngrijorare în privința preocupărilor mele. La încheierea conversației am fost tare ușurat că nu mărturisisem nimic despre investigațiile începute de curând. Reținerea forțată mă făcuse însă extrem de nerăbdător să-mi reiau căutările de îndată ce domnișoara și doamna Blum își vor fi luat rămas-bun.

De data aceasta, când m-am suit în omnibuz, controlorul mi s-a adresat de parcă tocmai aș fi scuipat tutun pe podea.

— Tu de colo!

Uitasem să-i arăt biletul – un început prea puțin promițător. După ce am remediat neglijența, controlorul a studiat atent imaginea pe care i-am ținut-o în fața ochilor și în cele din urmă a decis că nu era o figură cunoscută.

Acel portret, publicat după moartea lui Poe, nu era de cea mai bună calitate, dar cred că surprindea esențialul. Mustața de culoare întunecată, dreaptă și mai îngrijită decât părul cârlionțat; ochii, limpezi și migdalați, fără odihnă, aproape magnetici. Fruntea lată, descoperită mult deasupra tâmplelor, astfel că din anumite unghiuri părea să nu aibă deloc păr – un cap numai frunte.

Pe când ușile se închideau, am fost trântit pe un scaun de pasagerii care tocmai se urcaseră, iar un tip corpolent m-a apucat de braț cu mânerul umbrelei, trăgându-mă spre el.

— Scuzați-mă! am strigat.

— Știți, cred că l-am văzut pe bărbatul acela. Cândva în septembrie, cum i-ați spus controlorului.

— Sunteți sigur, domnule?

Mi-a explicat că mergea cu același omnibuz în fiecare zi și că își aducea aminte de cineva care arăta exact ca bărbatul din ziar. Se întâmplase când coborau amândoi din omnibuz.

— Îmi aduc aminte de el pentru că a cerut lămuriri – dorea să afle unde locuiește un anume doctor Brooks, dacă memoria nu-mi joacă feste. Iar eu repar umbrele, nu sunt ghidul orașului.

M-am arătat imediat de acord cu ce spunea, deși nu mi-am dat seama dacă ultimul său comentariu mi se adresa mie sau lui Poe. Numele N.C. Brooks mi-era destul de cunoscut, și cu siguranță și lui Edgar Poe. Doctorul Brooks era editorul care publicase câteva dintre cele mai bune povestiri și poeme ale lui Poe și care dăduse o mână de ajutor la prezentarea operei sale în Baltimore. Finalmente o dovadă că, până la urmă, Poe nu dipăruse cu totul în eterul orașului!

Tropotul cailor începuse să se domolească și am sărit de pe scaun înainte ca vehiculul să oprească din nou.

M-am grăbit spre firma noastră de avocatură pentru a răsfoi un ghid al orașului și a descoperi adresa doctorului Brooks. Era șase seara și am presupus că Peter se retrăsesese deja după ce își încheiase întâlnirile de la tribunal. Mă înșelam însă.

— Dragul meu prieten! a strigat el peste umăr. Pari surprins, sper că nu te-am speriat de moarte.

— Peter... am zis eu, oprindu-mă; când i-am pronunțat numele, mi-am dat seama că răsuflam greu. Nu... hm, vreau să spun că tocmai voiam să plec din nou.

— Am o surpriză, zise el rânjind și ridicând bastonul ca pe un sceptru; mi-a blocat drumul spre ușă, punându-mi o mână pe umăr.

— Quentin, în seara asta o să fie mare petrecere mare la mine, cu mulți prieteni de-ai tăi și de-ai mei. Am plănuit-o cam târziu, dar e ziua cuiva foarte...

— Abia acum am... l-am întrerupt nerăbdător, însă am tăcut imediat, văzând o sclipire în ochii partenerului meu.

— Ce s-a întâmplat, Quentin? zise Peter încet, uitându-se în jur cu un prefăcut interes. Nu mai e nimic de făcut aici în seara asta. Trebuie să pleci fuguța undeva? Unde?

— Nu, am răspuns, simțind că roșesc ușor. Și nu s-a întâmplat nimic.

— Bine, atunci hai să plecăm chiar acum!

În jurul mesei lui Peter erau multe figuri cunoscute, toate sărbătorind cea de-a douăzeci și treia aniversare a lui Hattie Blum. N-ar fi trebuit oare să-mi amintesc de această ocazie? M-a copleșit o acută mustrare de conștiință. O văzusem pe Hattie la aproape fiecare zi de naștere. Mă îndepărtasem oare atât de mult de la calea obișnuită, încât acum uitam chiar și cele mai plăcute evenimente de societate și mesele date în cinstea prietenilor intimi? Dar, credeam eu, cu o singură vizită la Brooks puteam să-mi liniștesc neastâmpărul.

În seara aceea se adunaseră acolo toate doamnele și domnii respectabili pe care îi puteai găsi în Baltimore. Și totuși, n-aș fi preferat oare să mă aflu în camera cu criminali a lui Madame Tussaud sau oriunde altundeva, decât angajat într-o conversație calmă și elegantă, când mă aștepta o misiune atât de importantă?

— Cum ai putut?

Cuvintele acestea mi le adresase o doamnă corpolentă, cu piele rozalie, care și-a făcut apariția când ne așezam în fața cinei elaborate.

— Poftim?

— Vai de mine, spuse ea cu un geamăt de falsă umilință, te uiți la mine, urâtă cum sunt, când chiar lângă dumneata se află o asemenea frumusețe?

Mi-o arătă pe Hattie.

Bineînțeles că nu mă uitasem la femeia cu fața rozalie, sau cel puțin nu cu intenție. Mi-am dat seama că intrasem într-una dintre fazele mele de holbat în gol.

— Sunt înconjurat de pură frumusețe, nu-i așa?

Hattie nu s-a îmbujorat. Îmi plăcea că nu o jenau complimentele. Mi-a șoptit cu un aer confidențial:

— Quentin, stai cu ochii la ceas și l-ai omis pe cel mai fascinant musafir: rața la cuptor cu țelină sălbatică. Tartorul acela, domnul Stuart, nu-ți lasă nici o zi liberă?

— De data asta nu e vina lui Peter, am spus zâmbind. Sunt capricios, doar atât. În ultimele zile nu prea am avut poftă de mâncare.

— Mie poți să-mi povestești, Quentin, zise Hattie, părând în acel moment mai blândă decât orice femeie pe care o cunoscusem vreodată. La ce te gândești acum cu atâta tulburare pe chip?

— Mă gândesc, dragă domnișoară Hattie... Am ezitat, apoi am continuat: La niște versuri. Era adevărat, tocmai le recitisem în dimineața acelei zile.

— Recită-le, Quentin, vrei?

În nebunia mea fără limite băusem două pahare de vin fără să fi mâncat cum se cuvine pentru a contracara efectul alcoolului, așadar, nu a trebuit să mă roage de două ori pentru a accepta să recit versurile. Propria-mi voce mi se părea necunoscută: era plină, cutezătoare, ba chiar răsunătoare. Pentru a-și face o idee corectă despre stilul prezentării mele, cititorul trebuie să se ridice în picioare, indiferent unde s-ar întâmpla să fie, și să declame cele ce urmează pe un ton solemn și gânditor. În același timp, îi propun să-și imagineze o masă veselă, unde se lasă brusc o tăcere stridentă, așa cum se întâmplă după o întrerupere impusă.

Scânteia în perle și în rubine
Poarta acelui măreț palat,
Prin care în valuri ușoare, senine,

Zbura necurmat
Un stol de ecouri, cu dulcea menire
Doar să cânte ușor,
Cu voci de-o frumusețe peste fire,
Înțelepciunea regelui lor.

Dar ființele diavolului, în rochii de doliu,
Cotropiră al regelui rang înălțat.
(Ah, să fim triști, căci niciodată
N-o să mai fie mâine, pentru acest dezolat!)
Și, împrejurul casei lui, Gloria
Care în purpură înflori,
Prin negură doar, o zărește istoria
Trecutului timp care muri.[1]

Punând punct acestui poem, m-am simțit triumfător. La urechi mi-au ajuns câteva aplauze răzlețe, acoperite de tusea altor meseni. Peter se uită încruntat la mine și aproape în același timp aruncă o privire compătimitoare spre Hattie. Doar câțiva oaspeți care nu mă ascultaseră, dar care se bucurau de elementul inedit, păreau mulțumiți. Hattie a continuat să aplaude când toți ceilalți se opriseră.

— E cea mai frumoasă recitare auzită vreodată de ziua unei fete, spuse ea.

Nu după mult timp, una dintre surorile lui Hattie acceptă să cânte la pian. Între timp, eu m-am servit din nou cu vin. Încruntătura lui Peter, care îi zăbovise pe față în timp ce rosteam poemul, s-a prelungit și după, când doamnele s-au scuzat și au plecat în altă încăpere, iar bărbații și-au aprins țigările și pipele. Peter m-a tras într-un colț izolat, lângă șemineul impunător.

---

1 Edgar Allan Poe, *Palatul bântuit*, în românește de Emil Gulian (în *Scrieri alese*, vol. II, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

— Quentin, știi că Hattie a fost gata-gata să nu-și mai sărbătorească ziua și s-a înduplecat abia în ultima clipă, la insistențele mele de a lua cina împreună?

— Doar nu din cauza mea, Peter?

— Cum poate cineva care crede că atâta lume depinde de el să nu vadă ceea ce într-adevăr depinde de el? Nici măcar nu ți-ai amintit că e ziua ei. E timpul să pui punct, Quentin. Adu-ți aminte de vorbele lui Solomon: „Din pricina lenei grinzile se lasă, iar când stai cu mâinile-n sân, apa picură în casă."

— Nu știu la ce te referi, am spus, iritat.

— Ba știi foarte bine! S-a uitat drept în ochii mei. Te porți ciudat: mai întâi, straniul tău interes pentru înmormântarea unui străin, apoi plimbările de colo până colo cu omnibuzul, fără căpătâi, ca un pierde-vară...

— Cine ți-a spus așa ceva, Peter?

Mai erau și altele, a continuat el. O săptămână mai devreme fusesem văzut alergând după un bărbat, cu mânecile hainei suflecate până la coate, de parcă aș fi fost un polițist care voia să facă o arestare. În plus, pierdeam o mulțime de timp la bibliotecă.

— Apoi mai e și închipuirea ta cu străinii care te amenință pe stradă din cauza poeziilor pe care le citești. Crezi că lecturile tale sunt atât de importante, încât oamenii să-ți vrea răul din pricina lor? Ai dat târcoale vechiului cimitir prezbiterian ca un ditamai resurecționistul în căutare de cadavre de furat. Erai în transă?

— Stai puțin, am zis, recăpătându-mi calmul. De unde știi toate astea, Peter? Cine ți-a spus că am fost zilele trecute la vechiul cimitir? Sunt sigur că eu nu-am pomenit despre asta. M-am gândit la trăsura care se îndepărtase iute. Vai, Peter! Tu ai fost! M-ai urmărit!

— Da. Dădu din cap, apoi ridică din umeri. Te-am găsit la cimitir. Mărturisesc cinstit că eram tare neliniștit. Voiam să mă asigur că nu ai cine știe ce necazuri

sau că nu te-ai asociat cu niște nebuni de milleriți[1], care așteaptă pe undeva, în robe albe, ca Mântuitorul să pogoare din ceruri peste două săptămâni! Banii tatălui tău nu-ți vor ajunge veșnic. A fi sărac și nefolositor înseamnă pur și simplu a fi sărac. Mă tem că vei găsi pe ce să-i risipești sau că vreo muiere – o reprezentantă a sexului slab mult mai puțin vrednică decât domnișoara Blum – va da peste tine când ești într-o asemenea stare și îi va toca pentru tine; până și un bărbat cu puterea lui Ulise a trebuit să se lege de catarg când s-a întâlnit cu o femeie iscusită!

— De ce ai lăsat floarea la mormânt? am întrebat. Ca să-ți bați joc de mine?

— Floare? Ce vrei să spui? Când te-am descoperit în cele din urmă, îngenuncheaseși la mormânt, ca și cum te rugai în fața unui idol. Asta e tot ce-am văzut și e de-ajuns. Floare... îți închipui că am vreme de asemenea lucruri?

La momentul acela a trebuit să-l cred pentru că, într-adevăr, nu părea a fi auzit vreodată cuvântul „floare" sau să fi văzut vreuna.

— Și l-ai trimis pe individul acela după mine să mă avertizeze să nu mă amestec? Vrei să abandonez orice preocupare care nu are legătură cu firma? Spune-mi imediat!

— Absurd! Quentin, ascultă-ți inepțiile înainte să trimită cineva după cămașa de forță! Toată lumea a priceput că, după ce s-a întâmplat, ai nevoie de timp. Deprimarea ta a fost... Dar au trecut șase luni. (De fapt, trecuseră cinci luni și o săptămână de când părinții mei își găsiseră odihna veșnică.) Trebuie să te gândești la asta chiar acum sau... Nu și-a terminat fraza, ci doar a dat din cap, cu hotărâre. Te lupți cu lumea cealaltă.

---

1 Milleriți, adepți ai lui William Miller (1782–1849), care susținea că Iisus Hristos va veni din nou în anul 1843.

— Lumea cealaltă, Peter?

— Tu crezi că îți sunt potrivnic, dar am încercat să mă apropii de tine, Quentin. Am căutat o carte cu povestiri scrise de acel Poe. Am citit una până la jumătate, dar n-am putut merge mai departe. Mi s-a părut... Aici coborî tonul, ca la confesiune. Citind-o, mi s-a părut că Dumnezeu a murit pentru mine, Quentin. Da, de lumea cealaltă mi-e teamă, de lumea cărților și a oamenilor de litere care invadează mințile celor ce-i citesc. Lumea imaginară. Nu, tu ții de lumea asta. Locul tău e printre oameni serioși și raționali. Ei alcătuiesc societatea ta. Tatăl tău spunea că omul trândav sau melancolic va cutreiera mereu un deșert moral.

— Știu ce ar zice tata! am protestat. Era tatăl meu, Peter! Nu crezi că îi păstrez amintirea la fel de vie ca și tine?

Peter își feri privirea. Părea jenat de întrebare, ca și când aș fi pus la îndoială propria-i existență, deși eu doream de fapt doar să-i aflu părerea.

— Mi-ai fost ca un frate, spuse el. Nu vreau decât să te văd fericit.

Un domn ne-a întrerupt fără scrupule și a pus capăt discuției noastre. Am refuzat tutunul pe care mi-l oferea, dar am luat un pahar de crușon cald de mere. Peter avea dreptate. Foarte mare dreptate.

Părinții mei îmi dăruiseră un loc în societate, iar acum menirea mea era să dobândesc cât mai mult și să-mi fac relații folositoare. În ce agitație periculoasă mă cufundasem! Mă străduisem din răsputeri în munca avocățească tocmai cu scopul de a mă bucura de binefacerile și plăcerile cercurilor înalte. De a mă bucura de compania unei femei ca Hattie, care nu te lăsa niciodată de izbeliște. Am închis ochii și am ascultat sunetele – prietenești, de mulțumire – care mă înconjurau cordial, până mi-au adormit gândurile tulburi. Aici oamenii se cunoșteau pe ei înșiși și nu se îndoiau nici o clipă că-i înțeleg și pe cei din jur, iar la rândul lor sunt și ei înțeleși.

Când Hattie s-a întors în cameră, i-am făcut semn să vină la mine. Spre surprinderea ei, i-am apucat mâna și i-am sărutat-o, apoi i-am depus un sărut și pe obraz, în fața tuturor. Oaspeții au tăcut, rând pe rând.

— Tu mă cunoști, i-am șoptit.

— Quentin! Nu te simți bine? Ai mâinile reci.

— Hattie, îmi cunoști sentimentele pentru tine, orice ar trăncăni ceilalți, nu-i așa? Mă cunoști dintotdeauna, nu? Nu-mi pasă dacă oamenii ăștia se holbează la noi și râd. Știi că sunt o persoană onorabilă, că te iubesc și că te-am iubit la fel de mult ieri ca și azi.

Mi-a luat mâna într-a ei și m-a trecut un fior văzând cât de fericită era numai după ce ascultase câteva cuvinte.

— M-ai iubit ieri, mă iubești azi. Dar mâine, Quentin?

În noaptea aceea, la ora unsprezece, când a împlinit douăzeci și trei de ani, Hattie mi-a acceptat cererea în căsătorie cu un simplu semn din cap. Toți cei prezenți au declarat că uniunea era potrivită. Zâmbetul lui Peter era la fel de larg ca al celorlalți. Uitase complet de vorbele aspre pe care mi le adresase mai devreme și de mai multe ori și-a asumat reușita aranjamentului.

Până la sfârșitul serii abia am mai văzut-o pe Hattie, atât de asediați am fost din toate părțile. Aveam capul tulbure din cauza băuturii și oboselii, la care se adăuga satisfacția că îndeplinisem ceea ce trebuia. Peter a fost nevoit să mă depună ușurel într-o trăsură și să-l îndrume pe vizitiu spre Glen Eliza. Chiar și în starea de prostrație în care mă aflam, după ce m-a dus acasă și m-a ajutat să cobor, l-am luat deoparte pe tânărul de culoare.

— Poți să te întorci aici mâine, dis-de-dimineață, domnule? l-am întrebat.

I-am oferit încă o monedă de argint pentru a fi sigur că va veni să mă ia.

A doua zi, vizitiul mă aștepta în fața casei. Am fost gata-gata să-l trimit la plimbare. Eram alt om decât în dimineața zilei trecute, noaptea îmi arătase ce era cu adevărat important pe lumea asta. Voi avea o soție. În această lumină, mi se părea că mersesem mai departe decât era normal când îmi manifestasem interesul pentru ultimele ceasuri ale unui om de care nici propriului său văr nu-i păsa. Și cu Fantoma cum rămânea? Ei bine, acum îmi era limpede că Peter avea perfectă dreptate și în această privință. Fusese doar un nebun care îmi auzise numele în vreo sală de tribunal sau în piață și pur și simplu bâiguise niște aiureli. Nu avea nici o legătură cu Poe, cu lecturile mele particulare. De ce lăsasem afacerea asta (și pe Poe) să-mi alunge pacea într-o asemenea măsură? De ce mă simțisem atât de grozav când îmi imaginasem că o să găsesc un răspuns? M-am hotărât să renunț la trăsură. Dacă vizitiul, un om de treabă, nu s-ar fi arătat atât de dornic să-mi facă pe plac, probabil că așa aș fi procedat și n-aș mai fi plecat de acasă. Uneori mă întreb ce s-ar fi schimbat.

Dar m-am dus. I-am dat birjarului adresa doctorului Brooks. Aceasta avea să fie ultima mea misiune în „lumea cealaltă". Pe drum m-am gândit la povestirile lui Poe, în care eroul alege, atunci când nu mai există nici o alegere bună, să găsească să treacă o graniță de netrecut – cum face pescarul rătăcit din *O pogorâre în Maelström*, scufundându-se în vârtejul eternității –, ceea ce foarte puțini ar îndrăzi să facă. Nu e vorba de o soluție simplă, precum a lui Robinson Crusoe, care în primul rând trebuie să supraviețuiască – ceea ce toți am încerca să facem; să trăiești, să-ți duci zilele mai departe nu reprezintă decât un început pentru o minte ca a lui Poe. Chiar și eroul meu preferat, marele analist Dupin, caută în mod voit și cavaleresc să ajungă pe un tărâm ce-i aduce doar neliniște. Miraculos este nu atât raționamentul, „raționcinarea", ci simplul fapt că există.

Într-o povestire, Poe a scris despre conflictul dintre substanța și umbra din noi. Substanța, ceea ce știm că trebuie să îndeplinim, și umbra, primejdiosul și chicotitorul demon al perversiunii, conștiința sumbră a ceea ce trebuie să facem, vom face sau dorim în secret să facem. Umbra precumpănește întotdeauna.

Pe drumul spre reședința doctorului Brooks, în timp ce mergeam pe o stradă umbroasă, mărginită de proprietăți dintre cele mai elegante, m-am pomenit deodată scuturat și aruncat înainte.

— De ce ne-am oprit? am întrebat.

— Aici e, domnule.

Birjarul a înconjurat trăsura și mi-a deschis ușa.

— Băiete, nu se poate.

— Ăă... Domnule...

— Nu, trebuie că e mai departe, vizitiu!

— Fayette doi-șapte-zero, cum ați spus. Chiar aici e.

Avea dreptate. M-am aplecat afară, am privit scena și am încercat să mă liniștesc.

4

Ce îmi închipuisem: o conversație cu Brooks, poate chiar un ceai în timp ce el mi-ar fi vorbit despre vizita lui Poe la Baltimore, mi-ar fi dezvăluit planurile poetului, mi-ar fi arătat de ce voia acesta să dea de un anume domn Reynolds, în ce scop urgent și până atunci necunoscut. Poate că Poe mă menționase și pe mine, avocatul care acceptase să-i apere noua revistă. Brooks mi-ar fi oferit toate detaliile despre moartea lui Poe pe care mă așteptasem să mi le dea Neilson Poe. Eu aș fi dus povestea lui Brooks la ziare, iar reporterii și-ar fi corectat, scrâșnind din dinți, relatările lipsite de emoție despre moartea poetului...

Pentru o asemenea întâlnire eram pregătit de când auzisem numele lui Brooks prima oară.

În schimb, ajuns în dreptul numărului 270 de pe strada Fayette, singura persoană pe care am văzut-o a fost un negru care smulgea hotărât o bucată de lemn ars din scheletul casei...

Stăteam acolo, în fața adresei doctorului Brooks, și îmi doream să fi greșit numărul. Mi-a părut rău că nu luasem cu mine ghidul orașului ca să mă asigur că mă aflu la locul potrivit, deși scrisesem adresa pe două bucăți de hârtie pe care le țineam în buzunare diferite. Am citit pe una dintre ele „Dr. Nathan C. Brooks, strada Fayette 270", apoi am căutat în celălalt buzunar: „Dr. N. C. Brooks, Fayette 270".

Asta era casa, cu siguranță.

Mirosul pătrunzător și persistent de lemn ars și umed mi-a provocat o criză de tuse. Înăuntru, podeaua era acoperită cu cioburi de vase și zdrențe de tapiserie. Parcă se deschisese o prăpastie care aspirase în adâncul ei toată viața din acel loc.

— Ce s-a întâmplat aici? am întrebat când mi-am recăpătat suflul.

— Să ne rugăm Domnului, mormăi încetișor dulgherul. Mulțumită Lui, continuă el, compania de pompe „Libertatea" a împiedicat o nenorocire și mai mare. Dacă domnul Brooks n-ar fi angajat la început un om nepriceput, îmi explică el în continuare, și dacă n-ar fi fost ploaia asta blestemată, reparațiile s-ar fi terminat de mult și încă splendid.

Între timp, proprietarul locuia la niște rude, dar dulgherul nu știa unde.

Muncitorul mi-a mai spus că incendiul mistuise casa cam cu două luni în urmă. Am făcut un calcul rapid și mi-am dat seama uimit ce însemna asta. Focul izbucnise chiar în jurul datei... când Edgar Poe sosise la Baltimore și căuta reședința doctorului Brooks.

— Despre ce doriți să faceți plângere?

— V-am spus, dacă o să chemați un ofițer, voi prezenta toate detaliile.

Mă aflam în secția de poliție din Districtul de Mijloc.

După mai multe dialoguri similare, un funcționar a adus dintr-o cameră alăturată un ofițer cu o privire inteligentă. Impulsul meu de a lua măsuri revenise cu și mai multă putere, dar acum avea o direcție complet diferită. Stând în fața polițistului și relatându-i evenimentele din ultimele săptămâni, am fost copleșit de ușurare. După ce văzusem reședința Brooks, după ce respirasem ultimele miasme ale distrugerii și ochii mi se opriseră asupra ferestrelor goale și a trunchiurilor de copac ciuntite, mi-am dat seama că treaba asta mă depășea.

Polițistul a studiat tăieturile din ziare pe care i le-am dat, în timp ce eu îi explicam aspectele pe care presa le neglijase sau le interpretase greșit.

— Domnle Clark, nu știu ce s-ar putea face. Dacă ar exista vreun motiv să credem că s-a petrecut vreo ilegalitate în legătură cu...

L-am apucat de umăr ca și când aș fi regăsit un prieten de mult pierdut.

— Credeți?

M-a privit fără convingere.

— Dacă s-a petrecut un act ilegal... am repetat. Este exact întrebarea la care trebuie să aflați un răspuns, bunule domn. Tocmai asta! Ascultați-mă, a fost găsit purtând haine care nu erau pe măsura lui. Tot striga numele „Reynolds". Nu știu al cui ar putea fi. Casa la care a vrut să ajungă după ce a venit în oraș a luat foc, poate chiar în clipa când el s-a oprit în fața porții. Cred, de asemenea, că un bărbat pe care nu l-am mai văzut vreodată a încercat să mă sperie, să mă împiedice să fac cercetări. Domnule ofițer, misterul nu mai poate rămâne ignorat nici o clipă în plus!

— Articolul acesta, răspunse polițistul înapoindu-mi bucata de ziar, spune că Poe era scriitor.

— E autorul meu preferat! Iată că făceam, totuși, progrese. De fapt, dacă citiți și reviste, sunt gata să pun rămășag că ați întâlnit lucrările sale literare. I-am înșirat câteva dintre cele mai cunoscute contribuții ale lui Poe la diverse publicații periodice: *Crimele din Rue Morgue*, *Misterul Mariei Rogêt*, *Scrisoarea furată*, *„Tu ești ucigașul"*, *Cărăbușul de aur*... M-am gândit că subiectele acestor povești de mister, care se ocupă de fărădelegi și de crime, l-ar fi putut interesa în chip deosebit pe un polițist.

— Așa se numea? interveni funcționarul care mă primise la început, întrerupându-mă din recitarea listei. Poe?

— Poe, am confirmat, pe un ton poate prea aspru.

Fenomenul mă înfuriase întotdeauna. Multe dintre povestirile și poemele lui Poe câștigaseră o notorietate deosebită și totuși autorul lor era lipsit de faimă personală, era cumva umbrit de ele. Câți oameni nu întâlnisem care puteau să recite cu mândrie *Corbul*, dar și numeroasele versuri populare care parodiau poemul (de exemplu, „Curcanul"), fără să știe cine era autorul? Poe atrăgea cititori care îi apreciau lucrările, dar refuzau să-l admire, ca și când scrierile sale l-ar fi devorat cu totul.

Omul repetă „Poe" râzând, ca și când numele conținea un formidabil umor ascuns.

— Ați citit ceva din toate astea, domnule ofițer White. Povestirea aceea – se întoarse cu un un aer camaderesc spre superiorul său – în care mai două trupuri sfârtecate sunt descoperite într-o cameră încuiată, iar poliția din Paris nu dă de capăt acestei afaceri... Ca un făcut, se dovedește până la urmă că făptașul era o blestemată de maimuță pe care o pierduse un marinar! Închipuiți-vă una ca asta!

Ca și când ar fi fost personajul din povestire, bărbatul adoptă postura unui simian.

Ofițerul White se încruntă.

– E francezul ăla caraghios, continuă funcționarul, care cercetează toate crimele cu logica lui de fier și află imediat adevărul despre orice.

— Da, e vorba de Monsieur Dupin, am precizat eu.

— Acum îmi amintesc, zise White. Trebuie să vă spun, domnule Clark, că n-aș putea folosi limbajul acela confuz din povestiri nici măcar pentru a-l prinde pe cel mai amărât hoț din Baltimore.

Ofițerul White își sublinie afirmația cu un râs vulgar. Inferiorul său, care la început nu știuse cum să se comporte, imită repede exemplul șefului, pe un ton mult mai ascuțit, astfel că acum râdeau amândoi în timp ce eu eram sumbru ca un chirurg pe timp de război.

Nu mă îndoiam că existau în povestirile lui Poe nenumărate abilități pe care acești polițiști le-ar fi putut deprinde sau măcar ar fi putut încerca să le deprindă... De fapt, prefectul de poliție, pe care Dupin îl punea în situații stânjenitoare în povestiri, vădea mai multă aplecare decât reprezentanții autorității publice din fața mea pentru înțelegerea a ceea ce trece drept misterios, inexplicabil, inevitabil.

— Jurnaliștii s-au arătat de acord cu dumneavoastră că ar fi mai multe de aflat?

— Nu încă. Am făcut presiuni asupra editorilor și voi continua să-mi folosesc influența în acest scop, am promis.

Privirea ofițerului White aluneca dintr-o parte în alta în timp ce i-am oferit detalii suplimentare. Apoi a cugetat o vreme asupra discuției noastre și, spre surprinderea mea, a căzut de acord că problema era demnă de o anchetă a poliției. Între timp, m-a sfătuit el, trebuia să mi-o șterg din minte și să nu vorbesc cu nimeni despre ea.

Câteva zile nu s-a mai petrecut nimic deosebit. Peter și cu mine am făcut progrese serioase cu niște clienți

importanți care ne angajaseră nu demult. M-am întâlnit de câteva ori cu Hattie, la cină sau pe strada Baltimore, unde se plimba la braț cu mătușa Blum, și am schimbat vești, pierzându-mă fericit în susurul liniștitor al glasului ei. Apoi, într-o bună zi, am primit un mesaj de la ofiterul White, care mă invita să-i fac o vizită. M-am repezit într-un suflet la secție.

White m-a primit imediat. Judecând după cum îi tremura un surâs în colțul gurii, am ghicit că are să-mi spună ceva important. L-am întrebat dacă înaintase cumva cu ancheta.

— O, desigur, și încă mult. Da, asta am făcut, am înaintat.

A căutat apoi în sertar și mi-a întins tăieturile de ziar pe care le lăsasem la el.

— Domnule ofițer, poate că o să mai aveți nevoie de ele în cercetările viitoare.

— N-o să fie nici o cercetare, domnule Clark, mi-a răspuns el, așezându-se mai comod pe scaun. Abia atunci am remarcat un bărbat care tocmai își lua pălăria și bastonul de pe masă. Stătuse cu spatele la mine, dar s-a întors.

— Domnule Clark, m-a salutat Neilson Poe calm, după ce a clipit încet, ca și când s-ar fi străduit să-și amintească numele meu.

— L-am chemat și pe domnul Neilson Poe, spuse White, arătând cu mulțumire spre oaspetele său. Îl știm de la tribunal ca fiind unul dintre cei mai stimați cetățeni ai orașului și în același timp văr cu decedatul. Domnilor, vă cunoașteți? Domnul Poe a avut amabilitatea să discute cu mine despre ceea ce vă frământă, domnule Clark.

Știam deja ce va urma.

— Dumnealui, continuă polițistul, crede că nu e necesară nici o anchetă. Este pe deplin mulțumit cu ceea ce știe despre moartea prematură a vărului său.

— Dar, domnule Poe, am exclamat, chiar dumneata ai spus că n-ai reușit să afli ce s-a întâmplat în ultimele zile ale vieții lui Edgar Poe! Vezi doar că e vorba de un mister!

Neilson Poe s-a prefăcut ocupat cu îmbrăcatul mantalei. Privindu-l, mi-am amintit de reacția lui în timpul întâlnirii noastre și de atitudinea lui față de propriul său văr.

„Mă tem că secretul ultimelor sale zile îl însoțește în mormânt", afirmase atunci, în biroul său. Rememorând scena, mi-am pus o întrebare: Sugerase oare că *nu știa* nimic altceva sau că *nu voia* să-mi spună nimic în plus?

M-am aplecat spre White, încercând să-i câștig sprijinul.

— Domnule ofițer, nu puteți... Neilson crede că lui Poe îi este mai bine mort decât viu!

Polițistul m-a întrerupt tăios:

— Domnul Herring, aici de față, e de acord cu domnul Neilson Poe. Poate că-l cunoașteți, este negustor de cherestea. Este un alt văr al domnului Poe, de fapt prima rudă care s-a prezentat la circumscripția electorală numărul patru, de la hotelul Ryan's, în ziua când Edgar Poe a fost găsit acolo, delirând.

Henry Herring stătea în ușa secției, așteptându-l pe Neilson. La auzul mențiunii că fusese cel dintâi care-l descoperise pe Edgar Poe, Herring își lăsă capul în jos. Era mai solid și mai scund decât Neilson și avea o expresie acră. L-am recunoscut imediat drept unul dintre cei patru inși nepăsători de la funeraliile deplorabile ale lui Edgar Poe.

— Lasă morții să se odihnească în pace, mi-a spus Neilson Poe. Interesul dumitale mi se pare cel puțin morbid. Poate că te asemeni cu vărul meu nu doar la scris.

Neilson Poe ne ură o după-amiază liniștită și ieși iute pe ușă.

— Odihnească-i-se cenușa în pace, spuse Henry Herring pe un ton solemn, apoi i se alătură lui Neilson afară, în fața clădirii.

— Avem și așa suficiente probleme de care trebuie să ne ocupăm, domnule Clark, începu ofițerul White imediat după ce rudele lui Poe ne părăsiseră. Sunt destui vagabonzi, noctambuli, străini, indivizi care tulbură liniștea publică, distrug și jefuiesc magazine, demoralizează pe zi ce trece mai mult cetățenii cinstiți. N-avem timp pentru fleacuri.

Cum discursul polițistului parcă nu se mai sfârșea, m-am uitat pe fereastră și i-am urmărit cu privirea pe Neilson Poe și Henry Herring care se îndreptau spre o trăsură. Când s-a deschis ușa, am văzut înăuntru o femeie minionă. Neilson Poe s-a urcat lângă ea. Mi-a trebuit un moment să realizez că îmi era ciudat de cunoscută. În clipa imediat următoare m-a străbătut un fior rece și mi-am amintit unde văzusem – sau mai degrabă unde zărisem – o femeie întocmai ca ea: în portretul mortuar din biroul lui Neilson Poe, care îl tulburase într-atât. Femeia era aproape o copie fidelă, o soră geamănă a iubitei moarte a lui Edgar Poe, Virginia. Pentru mine, era chiar Virginia, dulcea Sissy a lui Poe.

Aducându-mi aminte de chipul lui Sissy pictat la numai câteva ceasuri după ce se stinsese din viață, mi-au răsunat în minte câteva versuri de Edgar Poe:

Mândrețe rară, nobiliară, ducând în negre văi
Viața-n cosița ei lunară, dar nu și-n ochii săi,
Viața-n cosița ei lunară și moartea-n ochii săi.[1]

Dar stați puțin! Nu-mi venea să cred. Sfârșitul primului vers al poemului despre frumoasa Lenore,

---

1 Edgar Allan Poe, *Lenore*, în românește de Dan Botta (în *Scrieri alese*, vol. II, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

„când duhu-i e dus de-a pururi"... Erau ultimele cuvinte pe care le folosise Fantoma când mă amenințase. „Nu e înțelept să umbli cu minciuni josnice când duhu-i e dus de-a pururi..." Avertismentul avea de-a face, prin urmare, cu Poe, așa cum crezusem!

M-am aplecat pe geam și am privit caleașca până a dispărut.

— Înțelege, domnule Clark, a suspinat ofițerul White, nu mai e nimic de aflat aici. Te rog să arunci cât colo aceste griji! Înclini să crezi că faptele sunt extraordinare când de fapt ele sunt cât se poate de banale. Ești însurat, domnule Clark?

Întrebarea m-a făcut să-mi îndrept din nou atenția către el.

— Voi fi, în curând.

— Bine, a râs el atoateștiutor. Vei avea o groază de preocupări atunci și n-o să mai ai vreme să te gândești la poveste asta nefericită. Altfel, iubita dumitale o să-ți dea papucii.

O mânuire potrivită a condeiului pe o pagină albă ar reuși poate să descrie mâhnirea ce mă copleșise în timp ce stăteam la fereastra aburită, privind mulțimea de oameni care ieșea din birourile din jur. Mă aflam la slujbă, cu toate că Peter deja plecase. Ar fi trebuit să mă simt ușurat. Făcusem tot ce putusem, mă dusesem chiar și la poliție. Nu-mi mai rămânea nimic de încercat. Înaintea mea părea să se aștearnă, ca un giulgiu, numai rutina.

Au trecut astfel câteva zile. M-am cufundat într-o stare de *ennui*[1] pe care nici una dintre bucuriile societății nu o putea alina. Apoi am auzit o bătaie la ușa biroului și o scrisoare a fost vârâtă pe dedesubt. Era un mesager de la biblioteca publică; bibliotecarul, care nu mă mai văzuse de o bună bucată de vreme, se hotărâse să-mi

1 Plictis.

trimită niște tăieturi din ziare. Văzând în câteva dintre jurnalele mai vechi articole despre Edgar Poe și aducându-și aminte, fără îndoială, de investigațiile mele, se gândise să le adune și să le pună într-un plic.

Unul dintre ele mi-a captat întreaga atenție.

Gândiți-vă numai.

De fapt, fusese acolo de la bun început.

5

16 septembrie 1844

Ziarul nostru a fost informat de către o doamnă, prietenă a strălucitului și excentricului scriitor Edgar A. Poe, Esq., că mirobolantul său erou, C. Auguste Dupin, a fost copiat îndeaproape după un individ real, cu nume și realizări asemănătoare, vestit pentru extrema-i putere de analiză. Acest domn respectabil este bine cunoscut în toate cartierele Parisului, iar poliția apelează adesea la serviciile sale pentru rezolvarea unor cazuri chiar mai dificile decât cele pe care domnul Poe le-a descris în povestirile sale cu adevărat stranii despre Dupin, dintre care *Scrisoarea furată* este a treia (deși editorii speră că vor mai fi publicate și altele). Ne întrebăm câte dintre enigmele arzătoare ce s-au ivit în ultimii ani în propria noastră țară – și care fără îndoială se vor mai ivi – ar putea fi rezolvate fără efort de acest geniu din Paris.

6

Strângeam în mâini tăietura din ziar. Citind-o, m-am simțit deodată ciudat, ca dus pe altă lume. Eram extaziat.

La câteva minute după ce mesagerul de la bibliotecă părăsise locanta noastră, Peter a năvălit înăuntru cu un vraf de hârtii în brațe.

— Ce studiezi cu un asemenea entuziasm de neacceptat, Quentin? s-a interesat el.

Cred că era doar o întrebare retorică dar, fiind atât de exaltat, i-am răspuns imediat:

— Peter, uită-te și tu! Bibliotecarul mi-a trimis niște articole.

Nu știu de ce nu m-am abținut, probabil că nu-mi mai păsa de consecințe. Peter a citit fără să se grăbească cele câteva rânduri și a făcut o față lungă.

— Ce-i asta? a întrebat el printre dinți.

Nu pot pretinde că nu i-am înțeles reacția. În fond, aveam treabă la tribunal a doua zi dimineață. Peter se zbătuse ca un nebun să pregătească înfățișarea, până cu puțin înainte de a veni la mine. Închipuiți-vă cum își găsise partenerul. Oare acesta verifica documentele legate de audierea clientului nostru? Căuta eventuale greșeli? Nici gând.

— Există cu adevărat un Dupin în Franța – vreau să spun personajul lui Poe, detectivul genial, i-am explicat. E bine cunoscut în Paris. Îți dai seama? Un miracol!

A trântit hârtiile pe biroul meu.

— Poe? Cu asta ți-ai pierdut toată ziua?

— Peter, trebuie să aflu cine e omul despre care se vorbește în articol și să-l aduc aici. Aveai dreptate, nu pot să mă ocup singur de treaba asta. Dar el poate.

Țineam pe un raft o ediție a povestirilor lui Poe. Peter a înșfăcat cartea și mi-a fluturat-o prin fața ochilor.

— Credeam că ai terminat cu nebunia asta, Quentin!

— Dacă el există, Peter, dacă într-adevăr pot găsi un om cu o minte atât de extraordinară precum a lui C. Auguste Dupin, atunci o să fiu în stare să-mi țin pormisiunea față de Poe. Chiar el mi-a arătat cum să procedez, în paginile propriilor sale povestiri. Numele lui Poe poate fi reabilitat. Poate fi smuls unei eternități de nedreptate.

Peter s-a întins după tăietura din ziar, a împăturit-o și mi-a îndesat-o în buzunar.

Părea furios. Și-a repezit înainte dreapta lui masivă, ca și când voia să apuce ceva, gata să sugrume fie și doar aerul. Cu mâna cealaltă a aruncat cartea lui Poe direct în șemineul ale cărui flăcări, acum zbenguindu-se într-un foc zglobiu, fuseseră întețite de unul dintre angajații noștri cu numai un sfert de ceas mai devreme.

— Așa! zise el.

Pălălaia trosni, înghițând sacrificiul ce-i fusese oferit. Cred că lui Peter i-a părut imediat rău, pentru că asprimea feței sale se transformă în acreală imediat ce focul începu să înghită paginile cărții. Să ne înțelegem, nu era unul dintre volumele pe care îl prețuiam pentru legătura lui fină sau din vreo cauză sentimentală. Nu era exemplarul pe care îl citeam în acele zile tăcute, după ce primisem telegrama despre moartea părinților mei.

Și totuși, fără să stau pe gânduri, cu una dintre cele mai rapide mișcări pe care le-am făcut vreodată, m-am întins și am salvat cartea din flăcări. Am rămas așa, în mijlocul camerei, cu ceaslovul arzând în mâini. Mâneca hainei s-a aprins, manșeta cămășii a devenit un cerc încins. Nu m-am mișcat din loc, eram prea hotărât. Peter clipea des, iar ochii lui măriți exprimau neputință în timp ce reflectau roșul aprins al focului și observau scena: își contempla partenerul ținând strâns o carte fumegândă, în timp ce flăcări tot mai puternice începuseră să-i cuprindă mâna. În mod ciudat, cu cât mai înnebunită îi devenea expresia, cu atât mai calm

deveneam eu. Nu-mi aminteam să mă fi simțit vreodată atât de puternic, atât de decis în urmărirea unui țel. Știam ce-mi trebuia.

Hattie, care mă căuta, intrase și ea în încăpere. S-a uitat fix la mine și la obiectul aprins pe care îl țineam în fața mea, fără să fie șocată, dar cu o rară izbucnire de mânie.

A cules un covoraș de pe jos și l-a aruncat peste brațul meu, apoi a bătut flăcările până când a stins focul. Peter și-a revenit îndeajuns încât să-și tragă sufletul în urma incidentului, apoi să controleze pagubele suportate de covor înainte să înceapă să discute cu Hattie. Doi angajați s-au repezit spre mine, holbându-se ca la o sălbăticiune.

— Ieși afară! Afară din birourile astea, Quentin! a urlat Peter, făcându-mi semn cu mâna tremurândă.

— Peter, nu, te rog! l-a implorat Hattie.

— Foarte bine, am spus.

Am pășit spre ușa biroului meu. Hattie mi-a strigat să vin înapoi, dar nu n-am întors. În minte vedeam numai scene îndepărtate, la fel de limpede ca și când s-ar fi așternut în fața mea, de-a lungul coridorului: lungile plimbări, zarva cafenelelor aglomerate, melodiile visătoare ale petrecerilor și balurilor, mântuirea ce aștepta să fie descoperită într-o metropolă îndepărtată.

CARTEA A II–A
Paris

7

Am ajuns la prima mea întâlnire din Paris după ce am fost răpit.

În orașele din America, străinul este lăsat în plata Domnului, cu o mare cruzime și politețe; la Paris, în schimb, un străin are mereu impresia că este împins de la spate și direcționat de cetățeni și autorități; dacă te pierzi, francezul va alerga o jumătate de milă, în mare viteză, ca să-ți arate pe unde s-o iei și nu va accepta mulțumiri. Probabil că a fi răpit reprezintă încununarea inevitabilă a bunătății lor agresive.

Am întreprins călătoria la Paris la aproximativ un an și jumătate după ce am scos cartea din foc. După sosire, primul șoc l-am avut la gară, unde răcnetele unei mulțimi de *commisionaires* îndeamnă vizitatorii spre un hotel sau altul. Am încercat să mă feresc de mâinile lor întinse.

M-am oprit când am auzit un ins țipând „Hotel Corneille!", numit așa după marele dramaturg francez. Citisem despre acest stabiliment într-un roman de Balzac (luasem cu mine, pentru amuzament și studiu în timpul voiajului, cărți de Balzac și de George Sand) și aflasem că e un loc faimos, unde sunt primite cu brațele deschise persoanele angajate în diverse activități

artistice. Consideram că, într-o anumită măsură, și îndeletnicirile mele aveau un caracter literar.

— Vreți să mergeți la Corneille, *monsieur*?

Când mi-am exprimat acordul, omul a emis un suspin răgușit, ca și când ar fi mulțumit cerului că poate să se oprească din urlat.

— Pe-aici, dacă nu vă supărați!

M-a dus până la trăsura lui, unde s-a chinuit să-mi urce bagajele pe acoperiș, oprindu-se din când în când cu un aer de fericire exuberantă, prilejuită de faptul că se bucura să aibă un pasager din Lumea Nouă.

— Ați venit cu afaceri, monsieur?

— Nu chiar, am spus după ce m-am gândit un pic. Acasă sunt avocat, domnule, dar de curând mi-am părăsit slujba. Mă ocup de alte treburi acum, ca să-ți răspund cinstit, căci deja simt că pot să am încredere în dumneata. Am venit aici să obțin ajutorul cuiva într-o anumită problemă.

— Aha! a exclamat el, fără să asculte un singur cuvânt. Atunci sunteți în termeni de amiciție cu Cooper?

— Poftim?

— Cooper!

După ce am repetat de câteva ori schimbul de replici, am priceput în sfârșit că se referea la autorul James Fenimore Cooper. Am descoperit că francezii își închipuie că America e suficient de mică pentru ca doi inși din această țară să se cunoască musai, chiar dacă unul vine dintr-un sătuc iar celălalt este agent de bursă pe Wall Street. Romanele de aventuri ale lui Cooper se dovedeau inexplicabil de populare chiar și în cele mai rafinate cercuri pariziene (dacă aduceți cu dumnea-voastră un exemplar în engleză, veți fi privit ca un adevărat erou!) și se presupunea că toți americanii trăiesc printre acei nobili și sălbatici indieni din povești. I-am spus că nu l-am cunoscut personal pe Cooper.

— Ei, la Corneille toate dorințele vi se vor îndeplini, pe onoarea mea! Dar nu există corturi de piei-roșii aici!

Fiți atent la treaptă, domnule, eu am să vă iau bagajele de la hamal.

Nu greșisem în alegerea mijlocului de transport. Trăsura în care mă aflam era mai spațioasă decât surata ei americană, iar interiorul amenajat într-adevăr foarte confortabil. În acel moment, să mă cufund în perinile trăsurii, pe când ne apropiam de o cameră bine pusă la punct pentru uzul meu personal, reprezenta cel mai plăcut lux pe care mi-l puteam închipui. Drumul acesta urma după două săptămâni petrecute pe mare, cu plecarea din portul Baltimore, o escală de o noapte la Dover și din nou pe apă, înainte să ajung finalmente în Franța, unde făcusem o călătorie de șase ore cu trenul până la Paris. Simpla idee de a dormi într-un pat mă încânta. Nu aveam de unde să știu că voi fi răpit din proaspăt-regăsitul confort, sub amenințarea unei săbii.

Liniștea mi-a fost întreruptă când cupeul s-a aplecat brusc la un unghi periculos, după care s-a oprit cu o zdruncinătură. Omul a blestemat și a sărit de pe capră.

— Nu-i decât un șanț! mi-a spus el, ușurat. Am crezut că a sărit o roată! Atunci am fi fost...

De la fereastră am observat cum trăsăturile feței i s-au încordat dintr-odată, apoi francezul a căzut într-un fel de muțenie respectuoasă. Această expresie s-a amestecat iute cu teamă înainte ca omul să se îndepărteze.

— Hei, vizitiu! am strigat. Unde te duci, monsieur?

Aplecându-mă mai mult, am văzut un ins solid, cu o manta de un albastru strălucitor, încheiată până sus. Avea o mustață falnică și un barbișon extrem de ascuțit. Am vrut să mă dau jos și să-l întreb dacă văzuse pe unde o luase vizitiul fugar. În schimb, individul a deschis ușa și s-a suit cu o mișcare grațioasă lângă mine.

Mi-a spus ceva în franceză, dar eram prea uluit pentru a-mi folosi cunoștințele lingvistice în plină dezvoltare. Primul gând care mi-a trecut prin cap a fost să cobor

pe partea opusă. Mi-am schimbat poziția și am descoperit că ușa cealaltă era blocată de un alt bărbat îmbrăcat într-o manta identică, cu un singur rând de nasturi. A dat la o parte pulpana hainei pentru a-mi arăta o sabie ce-i atârna la centura neagră și strălucitoare. Am rămas uluit la vederea armei sclipind în soare. Omul a atins mânerul armei și l-a bătut ușor, apoi mi-a făcut semn cu capul:

— Liniștiți-vă.

— Poliția! am exclamat, pe jumătate ușurat, pe jumătate speriat. Sunteți de la poliție, domnilor?

— Da, răspunse cel dinăuntru, întinzând mâna spre mine. Pașaportul dumitale, dacă ești bun, monsieur.

— Dar pe cine căutați, domnule polițist?

I-am dat pașaportul și am așteptat, nedumerit, să-l verifice.

— Pe dumneata, monsieur, zise el cu un zâmbet abia schițat.

Mai târziu mi s-a explicat că ochiul vigilent al poliției pariziene se abate asupra oricărui american tânăr ce sosește în oraș, mai ales un burlac, adică un potențial „radical" sosit cu intenția de a răsturna guvernul. Dat fiind că guvernul căzuse doar cu trei ani mai devreme, când regele Ludovic-Filip fusese înlocuit de un guvern republican popular, teama acută de radicali ar fi putut părea misterioasă celor mai puțin versați în politica Franței. Erau oare îngrijorați că masele, care obținuseră un parlament și un președinte ales, se plictisiseră acum de republică și puteau fi instigate să se revolte din nou pentru reinstaurarea monarhiei?

Polițiștii care-mi interceptaseră trăsura mi-au explicat doar că prefectul dorea să-l vizitez înainte de a-mi începe sejurul în oraș. Fascinat și captivat în mod ciudat de săbiile și uniformele lor elegante, i-am urmat de bună voie. O altă trăsură, cu cai mai puternici și mai

iuți, ne-a dus direct pe Rue de Jerusalem, unde se afla prefectura.

Prefectul, un ins jovial și distrat, pe nume Delacourt, s-a așezat lângă mine, așa cum făcuse și subalternul său în trăsură, și a repetat ritualul cercetării pașaportului. Actul fusese corect întocmit de către reprezentantul Franței la Washington, domnul Montor, care adăugase și o notă prin care îmi era atestată respectabilitatea. Dar prefectul părea prea puțin interesat de dovezile scrise ale intențiilor mele pașnice.

Mă aflam aici „pentru afaceri" sau „în interes educativ"? Am spus că nici pentru una, nici pentru cealaltă.

— Dacă nu în asemenea scopuri, atunci de ce ați venit să petreceți vara la Paris?

— Domnule prefect, trebuie să mă întâlnesc cu un cetățean al acestui oraș în legătură cu o chestiune importantă din Statele Unite.

— Și cine este acesta? m-a întrebat el, mascându-și interesul cu un surâs nonșalant.

Când i-am spus, a înlemnit deodată, apoi a schimbat o privire cu agentul care stătea în partea celaltă a încăperii.

— *Cine?* a zis prefectul, după o pauză lungă.

— Auguste Duponte, am repetat. Să înțeleg că îl cunoașteți, domnule prefect? Am purtat o corespondență cu dumnealui în ultimele luni...

— Duponte? V-a scris Duponte? m-a întrerupt nepoliticos celălalt, polițistul scund și corpolent.

— Nu, desigur că nu, Gunner, răspunse prefectul.

— Nu, am întărit eu, deși iritat de ciudata presupunere a prefectului. Eu i-am scris lui Duponte, dar dumnealui nu mi-a răspuns. De aceea am venit la Paris. Mă aflu aici pentru a-i explica personal chestiunea înainte să fie prea târziu.

— O să vă fie cam greu să faceți asta, a mormăit Gunner.

— Doar nu a... Trăiește, nu? m-am interesat.

— Aproape, a zis prefectul, dar și-a înghițit cuvântul și a revenit la dispoziția dinainte, mai amabilă și mai nepăsătoare. (Vedeți dumneavoastră, nu i-am observat lipsa de jovialitate decât atunci când buna-dispoziție i-a revenit complet). Nu vă faceți griji în privința asta, spuse el privitor la pașaportul meu, pe care îl întinse colegului pentru a fi ștampilat cu o sumedenie de simboluri care păreau niște hieroglife. Unealta următoarei Inchiziții, nu-i așa? a adăugat el.

A închis abrupt subiectul Duponte, mi-a urat bun venit la Paris și m-a asigurat că pot să-l vizitez oricând în timpul sejurului meu dacă voi avea nevoie de ajutor. În timp ce mergeam spre ieșire, mai mulți *sergents de ville* m-au privit aspru, cu un aer de suspiciune. Când m-am cufundat în anonimatul străzii aglomerate, m-a copleșit o mare ușurare.

În aceeași după-amiază, i-am plătit lui *madame* Fouché, proprietara hotelului Corneille, o cameră pentru o săptămână întreagă, deși mă așteptam să-mi termin treburile mai repede.

Bănuiesc că existau deja semne pe care ar fi trebuit să le remarc. De exemplu, atitudinea portarului de la marele conac parizian unde trimisesem scrisorile pentru Duponte. Acolo mă oprisem prima dată, a doua zi după ce sosisem. Când am întrebat de Duponte, portarul și-a mijit ochii, a dat din cap și a zis:

— Duponte? Dar de ce ați vrea să-l vedeți?

Nu mi s-a părut ceva ieșit din comun ca portarul să descurajeze eventualii vizitatori ai unei persoane atât de importante.

— Am nevoie de seriviciile dumnealui într-o chestiune presantă, i-am răspuns, la care din gâtlej i-a izbucnit un șuierat straniu, care s-a dovedit a fi un soi de râs. M-a informat că Duponte nu mai locuia acolo, că nu lăsase nici o adresă și că acum nici Columb nu l-ar mai putea găsi.

Mi-am luat rămas-bun gândindu-mă la Dupin, pe care îl cunoșteam atât de bine. Vreau să spun, personajul din povestirile lui Poe, cel care îmi deschisese ușa către lumea marelui om de litere, convingându-mă că inexplicabilul poate fi totuși înțeles. „Eroul meu francez", așa l-a numit Poe într-una dintre scrisorile pe care mi le-a trimis. O, dacă l-aș fi întrebat despre identitatea adevăratului Dupin! Dacă aș fi arătat mai multă curiozitate... Aș fi fost scutit de ultimul an și jumătate, cât îmi trebuise pentru a da de urma acestui om unic!

În povestirile sale, Poe nu descrie niciodată înfățișarea lui Dupin. Mi-am dat seama de asta după ce am recitit iarăși cele trei istorisiri detectivistice. Înainte, dacă m-ar fi întrebat cineva, i-aș fi răspuns ca și cum aș fi stat de vorbă cu un tâmpit notoriu: „Sigur că Poe își portretizează unul dintre cele mai importante personaje – cel care întruchipează la perfecție scrisul său –, și încă în amănunt! Dar, vedeți dumneavoastră, aspectul exterior al lui Dupin este revelat cu zgârcenie, și numai cititorului atent și iscoditor care pătrunde în miezul povestirii cu inima deschisă."

Menționez aici drept exemplu o piesă scurtă, destul de ușurică, pe care Poe a intitulat-o *Omul făcut bucăți*. Este vorba de un celebru general a cărui statură solidă este foarte admirată. Dar generalul are un secret nefericit: în fiecare seară se destramă, fizicește vorbind, din cauza vechilor răni din război, iar servitorul său de culoare trebuie să-l peticească la loc înainte de micul dejun. Cred că asta e doar o împunsătură a lui Poe la adresa scriitorașilor mărunți – niște simple gângănii sub uriașa cupolă a geniului său – care socotesc că descrierea trăsăturilor fizice este absolut necesară pentru a insufla viață eroilor. Astfel, personajul C. Auguste Dupin mi-a marcat conștiința nu prin veșmintele sale, ci grație sufletului său care nu are pereche.

După ce am primit de la bibliotecarul din Baltimore tăietura din jurnal menționându-l pe adevăratul Dupin, la început toate încercările mele de a obține numele detectivului de la ziarul din New York în care apăruse știrea s-au dovedit zadarnice. În schimb, după câteva săptămâni de răsfoit reviste și almanahuri franțuzești, am întocmit o listă impresionantă de posibile modele pentru personajul lui Poe.

Biografiile lor se potriveau într-un fel sau altul cu cele două surse: descrierile din ziare și trăsăturile eroului literar al lui Poe. Una dintre posibilități era un matematician celebru care scria manuale folosite pentru a rezolva diverse probleme științifice; mai era și un avocat poreclit „Baronul", care obținuse achitarea unor indivizi acuzați de cele mai monstruoase crime și care, de un timp încoace, pleda la Londra; și altul, cândva un hoț, care acum lucra ca agent secret pentru poliția din Paris, iar înainte fusese directorul unei fabrici de hârtie la Bruxelles. Îi studiasem pe toți fără părtinire, obiectiv, în speranța că unul dintre ei se va ridica deasupra celorlalți ca sursă clară de inspirație pentru personajul Dupin.

Și totuși, a mai trecut un an și jumătate de la începutul acestei cercetări. Corespondența peste Atlantic se dovedea înceată și neconcludentă. Canditații promițători se adunau repede, dar treptat, în urma investigațiilor care îmi ofereau informații suplimentare, dispăreau într-un abis de îndoială.

Așa a fost până într-o bună zi de primăvară, în anul 1851. Atunci am descoperit în ziarul franțuzesc *L'*... numele de Auguste Duponte. Firește că mi-a atras atenția, și nu numai pentru că suna bine, adică se potrivea perfect cu C. Auguste Dupin al lui Poe. Acest Auguste Duponte își câștigase faima în senzaționalul

caz al domnului Lafarge, un gentleman cu o statură impozantă și de o oarecare importanță locală, găsit mort în propria-i casă. După unele manevre nereușite ale poliției pariziene, un agent îl invitase pe tânărul tutore Duponte să traducă declarația unui călător spaniol care fusese martor în cazul respectiv (deși, finalmente, această nouă direcție s-a dovedit greșită).

La zece sau douăsprezece minute după ce polițistul îi prezentase faptele, se spune că Duponte i-a dovedit, fără putință de tăgadă, că defunctul fusese otrăvit de madame Lafarge la sfârșitul unei mese. Doamna a fost condamnată pentru că și-a ucis soțul, dar apoi oficialitățile s-au arătat îngăduitoare și au iertat-o de pedeapsa cu moartea.

(Întrebat de ziarul *La Presse* ce crede despre comutarea pedepsei, Duponte ar fi răspuns: „Nimic. Pedeapsa are prea puțină legătură cu fapta și nici una cu investigarea crimei.")

Vestea isprăvii lui Auguste Duponte s-a răspândit ca fulgerul în Franța. Guvernanții, poliția și cetățenii Parisului au început să-i ceară sfatul și în privința altor incidente. Această ascensiune rapidă în admirația publicului, am descoperit eu cu o imensă satisfacție, se petrecuse cu câțiva ani înainte de publicarea – într-un număr din 1841 al unei revistei americane – a povestirii *Crimele din Rue Morgue*. Descrierea traiectoriei ascendente a lui Dupin, în cea de-a doua dintre povestiri, poate fi folosită la fel de bine pentru a prezenta adevărată istorie a lui Auguste Duponte: *Așa se face că el ajunse steaua călăuzitoare spre care se îndrepta ochiul poliției; și nu puține au fost cazurile în care, din partea Prefecturii, s-au făcut încercări de a folosi luminile lui.*[1]

---

1 Edgar Allan Poe, *Misterul Mariei Rogêt*, în românește de Ion Vinea (în *Scrieri alese*, vol. I, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

Credința că identificasem corect personajul mi-a fost întărită și mai mult când am cunoscut un francez foarte bine informat, care trăia în America de la răsturnarea regelui Ludovic-Filip și făcea parte din corpul diplomatic al noii republici. Numele lui era Henri Montor. Mă aflam la Washington, unde căutam în biblioteci informații despre Auguste Duponte, iar el a observat cu interes că mă chinuiam cu niște ziare franțuzești. I-am explicat ce încercam să găsesc și l-am întrebat dacă îl cunoaște pe Duponte.

— Ori de câte ori era comisă o crimă care stârnea vâlvă, mi-a spus domnul Montor plin de însuflețire, cetățenii Parisului îl cereau pe Duponte, iar răufăcătorii blestemau anul în care s-a născut. O comoară a Parisului, asta e Duponte, dragă domnule Clark.

În timpul următoarelor vizite, Henri Montor a început să mă școlească în franceză, de obicei la cină, antrenându-mă în lungi conversații și făcând paralele între guvernul francez și cel american și între popoarele noastre. Găsea că orașul Washington e cam dezolant în comparație cu Parisul, iar clima lui de-a dreptul sufocantă e vătămătoare pentru sănătate.

Când l-am întâlnit pe domnul Montor, deja îi scrisesem lui Duponte. Subliniasem evenimentele legate de moartea lui Poe și îi prezentasem necesitatea imperioasă de a soluționa problema înainte ca reputația și așa firavă a marelui om de litere să se înrăutățească. După o săptămână, i-am mai trimis două misive, amândouă cu mențiunea „urgent" și pline de adăugiri și detalii ale istoriei nescrise a lui Poe.

Deși relația noastră era de dată recentă, Montor m-a poftit să-l însoțesc la un bal mascat cu mai multe sute de invitați, organizat într-un conac impozant de lângă Washington, unde puteam cunoaște o mulțime de domni și doamne din Franța. Majoritatea dețineau un titlu sau altul, iar câțiva, spre încântarea mea, mi-au lăudat franceza simplută pe care încercam din toate puterile

s-o îmbunătățesc. Venise acolo și Jérôme Bonaparte, nepotul lui Napoleon Bonaparte. Era fiul unei americance pe care fratele mai tânăr al lui Napoleon, Jérôme senior, o cunoscuse cu aproape cincizeci de ani în urmă, în timpul unei călătorii în Statele Unite. Această mlădiță princiară stătea acum în fața mea, îmbrăcată într-un costum turcesc țipător, cu două iatagane atârnându-i la cingătoare. După ce mi-a fost prezentat, l-am lăudat pentru deghizare.

— Să lăsăm politeturile și să nu ne mai „domnim", Clark, doar suntem în America, spuse Jérôme Bonaparte și ochii lui negri scăpărară. Auzindu-l, Henri Montor s-a arătat destul de jenat. Cât despre monstruozitatea asta, continuă Bonaparte cu un surâs, a fost nefericita idee a soției mele. O găsești pe undeva, prin sala alăturată.

— Cred că deja ne-am cunoscut. Nu e costumată în struț?

— Are într-adevăr pene, dar despre ce vietate e vorba te las pe dumneata să ghicești. Eu, unul, habar n-am.

— Prietenul nostru american, spuse Montor luându-mă de braț, încearcă să exerseze limba noastră în scopul unor cercetări personale. Ai fost la Paris de curând, dragă domnule Bonaparte?

— Tata a încercat să mă convingă să locuiesc acolo. Totuși, Montor, nici nu-mi trece prin minte să plec din America. M-am atașat prea mult de această țară pentru a mai găsi vreo plăcere în Europa.

Scoase o tabacheră cu ornamentații complicate și ne oferi tutun.

O femeie mergea hotărâtă către noi după ce își părăsise locul de lângă gazda care acum cânta la vioară, acompaniată de o orchestră. Îl strigă pe Bonaparte folosind o poreclă, iar o clipă am fost tentat să cred că era soția lui deghizată în struț, până când am văzut că purta o rochie cu falduri ample și bijuterii demne de o regină. Montor îmi șopti:

— E Elizabeth Patterson, mama lui Jérôme.

Vorbise atât de discret, încât mi-am dat seama că trebuie să fiu atent.

— Dragă mamă, spuse Jérôme pe un ton oficial, ți-l prezint pe Quentin Clark, un baltimorez cu un oarecare umor.

— Ce interesant! răspunse regina costumată care, deși nu era deloc înaltă, părea că ne domină pe toți.

— Doamnă Patterson, am zis, făcând o plecăciune.

— Madame Bonaparte, mă corectă ea în ambele privințe și îmi întinse mâna.

Atât chipul ei, de o frumusețe pură, cât și ochii limpezi exprimau ceva aproape tragic. Nu puteai să nu te îndrăgostești de o asemenea femeie.

Doamna Bonaparte mă privi cu o puternică dezaprobare.

— Dar nu ești costumat, tinere.

Mentor, care era îmbrăcat minunat în chip de pescar din Neapole, îi explică lipsa costumației prin faptul că mă invitase în ultimul moment.

— Știți, studiază obiceiurile noastre.

Madame Bonaparte mă săgetă cu privirea.

— Studiază-le bine, zise ea.

După ce am ajuns la Paris, mi-am dat seama că regina de bal mascat avea dreptate în privința însușirii obiceiurilor franțuzești. În plus, uitându-mă în jur prin sala aceea colosală, plină de fețe ascunse în spatele măștilor, pricepusem că, într-un anume fel, asta doreau și Peter, și mătușa Blum. Era ceva acolo, dincolo de servitorii în livrea și aranjamentele florale luminate din interior, o forță care avea prea puțin de-a face cu banii și pe care Baltimore dorea s-o adauge la succesele sale comerciale.

După episodul cu cartea arsă, m-am întors la firmă pentru a termina niște lucrări. Peter aproape că nu m-a băgat în seamă. Urca și cobora scările fluierând porta-

tive întregi și în ochi i se citea neplăcerea. Câteodată îmi doream pur și simplu să zbiere din nou la mine; atunci aș fi putut măcar să-i dau detalii despre progresele pe care le făcusem.

Hattie părea și ea să urmeze exemplul lui Peter: mă căuta din ce în ce mai rar, dar se străduia din răsputeri să-și convingă mătușa și familia să aibă răbdare în privința logodnei noastre și să-mi acorde un răgaz. Am făcut tot ce-am putut să o asigur de sentimentele mele. Începusem totuși să mă tem că spun mai mult decât trebuie și să cred că marea devoțiune a lui Hattie făcea parte din arsenalul lor, era un alt instrument menit să înăbușe ideile ce mă însuflețeau. În ochii mei, până și chipul ei a început să semene tot mai mult cu acela al băgăreței sale mătuși. Făcea parte dintr-un Baltimore care nici măcar nu-și dădea seama cât de mult contează adevărul despre moartea unui om de geniu. Hattie, de ce n-am crezut atunci, ca întotdeauna, că poți vedea în mine la fel de limpede ca și cum te-ai uita cu o lupă?

Trecuseră săptămâni de la balul mascat și tot nu primisem vreo scrisoare de la Duponte. N-am mai putut suporta schimbul lent de misive poștale. Corespondența putea fi distrusă accidental sau din răutate. Aflasem identitatea reală a lui Dupin, probabil singura persoană capabilă să descifreze punctele necunoscute ale ultimelor zile din viața lui Poe. Lucram în slujba poetului, așa cum îi promisesem. Ajunsesem până aici și n-aveam de gând să dau înapoi, să renunț la acțiune. N-aveam de gând să aștept și să pierd totul. În iunie 1851, am întocmit un plan și am pornit spre Paris.

Mă aflam într-o lume diferită. Până și casele păreau construite din alte materiale, erau zugrăvite în alte culori și erau plasate altfel pe străzile largi. Parisul avea un aer misterios, deși totul era deschis, iar viața se desfășura cu precădere în afara zidurilor.

Cele mai noi anuare pe care le-am găsit nu conțineau numele Duponte și mi-am dat seama că acelea pe care le consultasem în Washington erau depășite. Dispăruseră până și știrile din ziarele care până atunci vorbeau fără încetare despre el.

La Paris, poșta livra corespondența direct la domiciliul destinatarilor – practică ce începuse de curând și în câteva orașe americane, prin intermediul unor companii particulare; la Paris conta însă nu atât confortul cetățenilor, cât faptul că astfel guvernul exercita o anumită supraveghere. Speram din tot sufletul că poștașii nu continuaseră să ducă scrisorile lui Duponte la o adresă greșită. Ca o altă ciudățenie legată de regulile pariziene, mi se refuzase (ferm, dar politicos, precum francezii procedau în toate privințele) o audiență la autoritățile poștei, unde doream să mă interesez de adresa actuală a lui Duponte. Ar fi trebuit să scriu, mi s-a spus, ministerului de resort. La sfatul doamnei Fouché, proprietara hotelului la care trăsesem, am trimis o epistolă pe care o întocmisem chiar sub ochiul ei vigilent. (Asta era o altă regulă, deși ministerul se găsea la doar trei străzi depărtare!)

— Veți primi cu siguranță, într-o zi sau două, o scrisoare care să vă acorde permisiunea. Ar putea dura mai mult, a adăugat ea gânditoare, dacă intervine vreo eroare funcționărească, fapt *mai mult* decât posibil.

În timp ce așteptam cel mai mic semn de progres, i-am scris lui Hattie. Aducându-mi aminte de durerea care mă copleșea când o vedeam tristă, am regretat nespus că afacerea în care mă implicasem îi provocase fie și cea mai mică supărare. În scrisorile trimise la Baltimore i-am promis o întârziere cât mai scurtă a planurilor noastre și am rugat-o să vină la Paris, indiferent cât de scurtă îmi va fi șederea și cât de plicticos programul de lucru. Hattie mi-a răspuns că nimic nu i-ar face mai mare plăcere decât un asemenea voiaj, dar că

prezența ei era necesară acasă, unde trebuia aă aibă grijă de cei doi nou-născuți ai surorilor sale.

În schimb, Peter mi-a trimis o scrisoare de rămas-bun, explicându-mi că îmi distrusesem viața – și aproape și pe a lui – cedând impulsului de a vizita decadenta și indecenta Europă. Ce și-o fi imaginat? De-ar fi putut vedea cât de diferită era realitatea între cei patru pereți ai reședinței mele!

Veselia nopților pariziene ajungea neîncetat la urechile mele prin ferestrele deschise: orchestre în aer liber, seri dansante și teatre cu sute de spectatori bine dispuși. În schimb, eu, unul, nu făceam decât să închid și să deschid cele două scrinuri din cameră și să mă holbez la ceasul de pe șemineu. Așteptam.

Într-o zi, madame Fouché a intrat în camera mea și s-a oferit să-mi lege o bucată de satin în jurul brațului. Iritat că fusesem scuturat din letargie, în cele din urmă am acceptat.

— Sincere condoleanțe, a spus.

— Mulțumesc, dar pentru ce? am întrebat-o, dintr-odată alarmat.

— Nu v-a murit cineva? zise ea plină de importanță, ca și când mila ei nu se revărsa în cantități industriale, iar eu nu catadicsisem s-o fructific. Altfel de ce v-ați fi cufundat într-o asemenea melancolie?

Am ezitat, uitându-mă încruntat la pânza neagră pe care mi-o înfășurase în jurul brațului.

— Da, doamnă, mi-a murit cineva. Totuși, nu aceasta este cauza imediată a agitației mele, ci adresa, blestemata de adresă! Scuzați-mi vorbele grele, madame Fouché. Trebuie să găsesc cât de curând adresa domnului Auguste Dupin sau să părăsesc Parisul cu coada între picioare, ceea ce îi va face pe prietenii mei să-mi considere acțiunile și mai nebunești. De aceea vreau să merg la oficiul poștal.

A doua zi, madame Fouché mi-a adus chiar ea micul dejun în locul servitorului. Abia își ascundea surâsul

de satisfacție când mi-a întins o bucată de hârtie pe care scria ceva.

— Despre ce e vorba, doamnă?

— Păi, e chiar adresa lui Auguste Dupin, desigur.

— Vă mulțumesc din toată inima! Ce minunăție!

Sărisem deja în picioare și ajunsesem la ușă. Eram prea emoționat pentru a mă opri o clipă și a-mi satisface curiozitatea aprinsă: oare cum dăduse femeia de adresă?

Casa, la o depărtare nu mai mare de un sfert de ceas, fusese cândva de un galben aprins și era lipită de o clădire zugrăvită în stacojiu și albastru, un exemplu perfect al arhitecturii multicolore, ca de turtă dulce a Parisului. Cartierul se găsea mai departe de cafenele și magazine decât prima reședință pe care o vizitasem și mi-am spus că liniștea era favorabilă procesului de analiză. Portarul, un ins greoi, cu o mustață dublă oribilă, m-a îndrumat spre camerele de sus ale lui Duponte. M-am oprit în dreptul scării, apoi m-am întors repede la intrare.

— Iertați-mă, domnule, n-ar fi mai pe gustul domnului Duponte să mă anunțați?

Bărbatul s-a simțit jignit, fie din cauză că sugestia mea îi punea la îndoială competența, fie pentru că ideea de a anunța un vizitator îl reducea la rolul de simplu servitor – nu-mi dau seama care dintre ele. Soția lui a ridicat din umeri și, cu o urmă de simpatie în privirea îndreptată în sus, spre Dumnezeu din ceruri sau spre etajul de deasupra, a zis:

— Dar câți vizitatori credeți că are?

Straniul schimb de cuvinte a contribuit, fără doar și poate, la nesiguranța mea atunci când l-am văzut prima oară, în pragul locuinței sale. Felul în care își folosea aptitudinile era chiar mai deosebit și mai original decât îmi imaginasem. Parizienii, judecând după comentariul soției portarului, nici măcar nu mai găseau potrivit să *încerce* să-i ceară ajutorul!

Când Duponte a deschis ușa apartamentului, m-am grăbit să mă prezint.

— V-am scris câteva scrisori – mai precis trei –, precum și o telegramă, pe care le-am trimis din Statele Unite la vechea dumneavoastră adresă. În ele vorbeam despre scriitorul american Edgar A. Poe. Este de o importanță crucială ca împrejurările morții sale să fie investigate îndeaproape. Iată de ce am venit la dumneavoastră, domnule.

— Înțeleg, zise Duponte. Fața i se schimonosi în timp ce îmi arătă că lampa de pe hol nu ardea: A fost înlocuită de mai multe ori, dar flacăra tot se stinge.

— Poftim? Ce-i cu lampa?

Așa a început conversația noastră. După ce am intrat, am repetat povestea cu scrisorile, l-am îndemnat să pornim la acțiune și mi-am exprimat speranța că mă va întovărăși în Lumea Nouă cât de curând va crede de cuviință.

Încăperile locuinței sale erau anoste și ciudat de goale, cu excepția unor cărți de mică importanță; deși era vară, înăuntru domnea un frig cumplit. Duponte s-a așezat pe un fotoliu și s-a lăsat pe spate. Deodată, ca și când abia atunci și-ar fi dat seama că mă adresam chiar lui și nu peretelui gol din spatele său, a zis:

— De ce mi-ați spus toate astea, domnule?

— Monsieur Duponte, am răspuns ca trăsnit, sunteți un geniu al raționcinării. Sunteți singura persoană pe care o cunosc, poate singura din lumea întreagă, capabilă să rezolve misterul.

— Greșiți, răspunse el. Nu sunteți în toate mințile.

— Eu? Dar dumneavoastră sunteți Auguste Duponte, nu? am exclamat pe un ton acuzator.

— A trecut mult timp de-atunci. Din când în când, poliția mă ruga să citesc documentele unor cazuri. Mă tem că ziariștii din Paris s-au extaziat și uneori mi-au atribuit anumite calități menite să îmboldească

imaginația cititorilor. S-au spus asemenea povești... (Am văzut oare o licărire de mândrie în ochii lui?) Fără să clipească sau să-și tragă sufletul, schimbă total subiectul:. Ar trebui să aflați, dacă îmi permiteți, că sunt multe locuri și ocupații frumoase la Paris în timpul verii. De exemplu, un concert în Grădinile Luxembourg. Aș putea să vă spun unde să admirați cele mai splendide flori. Dar la palatul Versailles ați fost? O să vă placă mult...

— Palatul Versailles? Versailles, ați spus? Vă rog, domnule Duponte! Chestiunea e teribil de importantă! N-am venit aici ca să pierd timpul. Am străbătut aproape jumătate de lume ca să mă întâlnesc cu dumneavoastră!

A dat din cap, plin de înțelegere, și mi-a spus liniștit:

— Atunci cu siguranță că trebuie să vă odihniți.

În dimineața următoare m-am trezit după un somn lung și neplăcut, cum sunt cele din iulie. În seara precedentă, după primirea pe care mi-o făcuse Duponte, mă întorsesem la hotelul Corneille într-o stare de șoc. A doua zi însă, dezamăgirea mi s-a risipit, alungată de argumentul că propria-mi oboseală îmi stricase prima întâlnire cu Duponte. Nu fusese nici înțelept, nici politicos să dau buzna așa peste el, vlăguit și neliniștit, cu veșmintele în dezordine și fără o scrisoare de recomandare.

Am luat mic-dejunul pe îndelete – ceea ce la Paris e același lucru cu prânzul, fără supă însă –, începând cu stridii (deși nici chiar Cuvier n-ar fi putut să categorisească aceste obiecte mici, albastre și apoase ca făcând parte din categoria unor stridii adevărate, pe măsura apetitului cumsecade al oricărui ins născut în Golful Chesapeake). Ajungând la locuința lui Duponte, m-am oprit la cămăruța portarului și am constatat cu bucurie că acesta plecase cu treburi. Nevasta lui vorbăreață și o fiică durdulie cârpeau un covor.

Femeia mai vârstnică mi-a oferit un scaun. De câte ori zâmbeam ea se îmbujora, așadar, am încercat s-o

cadorisesc cu cât mai multe surâsuri în pauzele dintre cuvinte pentru a-i câștiga bunăvoința.

— Ieri, doamnă, ați menționat că Duponte nu primește prea mulți musafiri. Nu-l mai vizitează nimeni în interes profesional?

— De când locuiește aici, nu.

— Nu auziserăți și înainte de Auguste Duponte?

— Vai, cum să nu! exclamă ea, ca și cum aș fi întrebat-o dacă e în toate mințile. Dar nici o clipă nu m-am gândit că ar putea fi unul și același. Se spune că acel Duponte a ajutat mult poliția, pe când chiriașul nostru e foarte blând și de obicei se află într-o stare de totală indiferență, ca un mort-viu. Am crezut că e un frate sau o rudă mai îndepărtată. Nu, aș zice că nu prea are cine să-l viziteze.

— Și n-are nici vreo prietenă, a murmurat fiica pe un ton plictisit, iar asta a fost tot ce am auzit de la ea în cele două luni cât am stat în Paris.

— Înțeleg, am spus, dând să urc spre apartamentul lui Duponte.

Amândouă s-au înroșit din nou când am făcut o plecăciune în fața lor.

În aceeași dimineață, ceva mai devreme, mă gândisem la povestirile lui Poe despre C. Auguste Dupin. În prima, eroul anunță pe neașteptate că va ancheta cumplitele crime comise într-o casă de pe strada Morgue. *O cercetare va fi pentru noi o distracție*, îi spune el prietenului său uluit. *O să mergem la fața locului și o să vedem totul cu ochii noștri.*[1] Vasăzică voia să se amuze. Dintre toate detaliile pe care le rostisem aproape fără să-mi trag răsuflarea cu o zi în urmă, nici măcar unul nu părea să fie un motiv atrăgător pentru ca Duponte

1 Edgar Allan Poe, *Crimele din Rue Morgue*, în românește de Ion Vinea (în *Scrieri alese*, vol. I, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

să-și îndrepte geniul spre cazul reprezentat de moartea lui Poe! Poate că în ultimii ani, de când Duponte devenise inactiv, nu se ivise nici o afacere demnă de interesul lui, prin urmare, se cufundase în ceea ce multora li se părea o toropeală fără țel.

Duponte nu m-a gonit când i-am bătut la ușă. M-a invitat la o plimbare. Am mers unul lângă celălalt prin mulțimea prietenoasă din Cartierul Latin. Spun „unul lângă celălalt", deși pașii lui erau neobișnuit de măsurați și de lenți – abia își mișca picioarele –, ceea ce însemna că, încercând să păstrez același ritm de melc, uneori parcă dansam în jurul lui. La fel ca în ziua precedentă, mi-a vorbit despre banalități. De data aceasta chiar eu am deschis subiecte fără importanță înainte de a încerca pentru ultima dată să-l conving.

— Nu doriți totuși să vă ocupați de chestiuni mai palpitante, domnule Duponte? În timp ce eu strângeam toate detaliile posibile despre moartea domnului Poe, alții s-au folosit de cunoștințele generale, foarte vagi, pentru a-i profana mormântul. Mă gândesc că investigarea unui caz dificil și de actualitate cum este acesta v-ar furniza un subiect de „distracție".

Am repetat ultimele cuvinte, fiindcă tocmai atunci o trăsură trecuse uruind pe lângă noi. Drept răspuns, Duponte nici măcar n-a tresărit. Fără îndoială, nu simțea că ar avea nevoie de amuzament, așa că am fost obligat din nou să dau înapoi.

La vizita următoare l-am găsit în pat, fumând un trabuc. Părea că-și folosește patul atât pentru a fuma, cât și pentru a face însemnări; nu-i plăcea deloc să scrie, îmi spusese, pentru că această îndeletnicire îl împiedica să gândească. De data asta recitisem și reflectasem asupra propunerii pe care poliția i-o făcuse lui C. Auguste Dupin în a doua povestire din seria născocită de Poe, *Misterul Mariei Rogêt*, aceea de a rezolva cazul unei tinere fete de prăvălie găsită moartă în pădure. Cu toate că în scrisorile mele îi sugerasem lui Duponte

o recompensă adecvată, l-am asigurat și acum, foarte ferm și în chip de omagiu adus chiar cuvintelor folosite de Poe în povestire, că îi voi oferi o „răsplată" generoasă dacă își va îndrepta atenția neabătut asupra morții lui Poe, începând chiar din acel moment. Am scos un cec și i-am propus o sumă considerabilă, apoi am rostit alta și mai mare.

Fără nici un succes. Se pare că nu-l interesau banii, în ciuda situației sale departe de a fi confortabilă. La aceasta sau la alte încercări de a-l atrage spre planurile mele, mă lua de braț și mă ducea să-mi arate un element arhitectural deosebit, îmi lăuda îndelung verile pariziene, în opinia lui atât de încântătoare, sau anula necesitatea unui răspuns lăsându-și ochii să se închidă încet. Cu privirea aceea placidă, când trecea pe lângă magazine, flori îmbobocite sau copaci falnici, uneori Duponte părea de-a dreptul imbecil. „Castanii!" exclama el dintr-odată – sau poate că așa își exprima tristețea.

Într-o seară, după ce încheiasem o altă întâlnire cu el, am trecut pe lângă un grup de polițiști ce stăteau la două mese în fața unei cafenele aglomerate, mâncând înghețată. Formau o formidabilă pată de culoare cu uniformele lor albastre, la un singur rând, cu mustățile și barbișoanele ascuțite.

— *Monsieur! Monsieur Clark, bonjour!*

Era polițistul solid care îmi oprise trăsura când sosisem la Paris. Am pus entuziasmul său la vederea mea pe seama veseliei grupului din care făcea parte.

Toți s-au ridicat să mă salute.

— Acesta este un domn școlit care a venit din America să se întâlnească cu Auguste Duponte!

După un moment de tăcere apăsătoare, toți polițiștii au izbucnit în râs.

Reacția lor la menționarea numelui lui Duponte m-a lăsat cu gura căscată. M-am așezat, iar omul meu a continuat:

— Sunt o mulțime de povești despre Duponte. A fost un adevărat geniu. Știa, se zice, că un hoț voia să-ți fure argintăria înainte ca omul s-o facă!

— *A fost* un geniu, spui? l-am întrebat.

— O, da, demult.

— Tata încă mai lucra în poliție pe vremea când prefecții îl angajau pe domnul Duponte, adăugă altul, cu un rânjet care părea să-i fi fost lipit pe chip. Mi-a spus că era un tânăr isteț care născocea tot felul de probleme doar ca să pară apoi că le descurcă.

— Cum adică? am întrebat eu alarmat.

Omul se scărpină furios la gât, cu unghiile-i prea lungi; în partea aceea pielea arăta inflamată și era foarte roșie din cauza acestui obicei.

— Așa a auzit și el, murmură Scărpiniciul.

— Se spune că Duponte, continuă primul, care era mai amabil, putea deduce cu exactitate caracterul tuturor oamenilor doar după înfățișarea lor. Odată s-a oferit să meargă pe străzi, într-o zi de sărbătoare publică, și să arate poliției toți indivizii periculoși, pentru a fi aruncați după gratii.

— Chiar așa?

— Nu, poliția n-ar fi putut proceda astfel chiar dacă Duponte ar fi făcut-o.

— Dar ce s-a întâmplat cu el? am întrebat. Ce anchete mai face azi?

Unul dintre polițiști, mai potolit decât ceilalți, m-a privit gânditor și a spus:

— Umblă vorba că Monsieur Duponte a dat greș, că femeia pe care o iubea a fost spânzurată pentru omor, iar puterile sale analitice nu l-au ajutat s-o salveze. Se zice că după aceea n-a mai reușit să facă nici o anchetă...

— Anchetă! pufni Scărpiniciul. Sigur că nu mai are cum să facă o anchetă! Doar dacă ar fi în stare s-o ducă la bun sfârșit în chip de fantomă... A fost ucis de un ocnaș care s-a jurat că se va răzbuna pe el pentru că l-a arestat.

Am deschis gura, dornic să-l contrazic, dar m-am răzgândit: glasul lui trăda o puternică ranchiună pe care nu era bine s-o zgândăr.

— Nu, nu, a protestat altul. Duponte n-a murit. Unii zic că acum ar trăi la Viena, că s-a săturat de atâta lipsă de recunoștință. Oho, câte povești v-aș putea spune! Oricum, nu mai e altul ca el în Paris.

— Prefectul Delacourt nu s-ar bucura să audă asta, adăugă polițistul scund, iar ceilalți chicotiră zgomotos.

* * *

Iată una dintre poveștile polițiștilor.

Cu ani în urmă, într-o seară, Duponte se afla într-un *cabinet* – o încăpere intimă dintr-o tavernă pariziană – și stătea față în față cu un pușcăriaș care, cu numai trei zile înainte, tăiase gâtul unui paznic de la închisoare. De când evadase, toți agenții din poliția Parisului erau pe urmele lui, inclusiv mulți dintre cei care ședeau cu mine la cafenea. Duponte, folosindu-și tacticile secrete, a dedus unde credea ticălosul că ar fi cel mai sigur să se ascundă. Prin urmare, iată-i pe amândoi în acel cabinet.

— Polițiștii nu sunt în stare să mă prindă, i-a spus plin de încredere ucigașul. Pot să-l păcălesc pe oricare dintre ei. Dacă aș fi nevoit, i-aș bate oricând într-o luptă cu pistoalele. Sunt în siguranță atâta timp cât nu mă întâlnesc cu mizerabilul ăla de Duponte. El e cel mai mare bandit din Paris.

— Bănuiesc că l-ai recunoaște dacă l-ai vedea, a zis Duponte.

— Cum să nu-l recunosc? a râs ticălosul. Hai noroc! A golit sticla de vin dintr-o suflare. N-ai avut niciodată de-a face cu nemernicul ăsta de Duponte, nu-i așa? Nu-l vezi de două ori în aceleași haine. Dimineața pare un om ca oricare altul – așa, ca dumneata. Apoi, peste un ceas, se schimbă atât de tare, că nici maică-sa nu l-ar

mai recunoaște. Iar seara nici om, nici diavol n-ar mai ține minte că l-a văzut vreodată! Știe unde te afli și poate să ghicească unde ai de gând să te duci!

După ce ocnașul evadat a băut mai mult decât dorea, Duponte a coborât să aducă încă o sticlă cu vin și s-a întors cu un calm desăvârșit. L-a informat pe răufăcător ce aflase de la cârciumăreasă, și anume că aceasta îl văzuse pe Auguste Duponte acolo, inspectând separeurile. La auzul veștii, pe ticălos l-au apucat toate furiile, dar analistul nostru i-a sugerat să se ascundă într-o debara ca să poată astfel să-l surprindă și să-l ucidă pe detectiv când acesta își va face apariția. Iar când asasinul a intrat în cămăruța respectivă, Duponte l-a încuiat acolo și a adus imediat poliția.

Iată cine fusese Duponte – cândva. Pe *acest* Duponte trebuia să-l iau cu mine în America. Nici în scurta mea relație cu el nu se dovedise total lipsit de talente. Într-o după-amiază, în timp ce ne plimbam împreună, căldura se întețise într-un asemenea hal, încât l-am convins să împărțim un cupeu. După ce am mers o vreme prin Paris fără să scoatem o vorbă, mi-a arătat pe fereastra trăsurii un cimitir.

— Uite, a spus, dincolo de zidul acela este sălașul de veci al celor din stirpea dumitale, domnule Clark.

Am văzut o plăcuță pe care scria în franțuzește „Cimitirul evreiesc".

— Da, e destul de mic... M-am întrerupt brusc și, gândindu-mă la ce declarase înainte, m-am întors suprins spre el: Monsieur Duponte!

— Poftim?

— Ce ați spus adineauri? Despre sălașul de veci?

— Că acolo odihnesc oameni de religia sau poate parțial de credința dumitale.

— Dar, domnule, ce vă face să credeți că sunt evreu? N-am pomenit nimic despre asta.

— Nu ești? m-a întrebat Duponte, la rândul lui surprins.

— Păi, am răspuns într-o suflare, mama e evreică, iar tata protestant. A murit și el. Dar cum de-ați știut?

Văzând că nu mă las cu una, cu două, Duponte s-a văzut silit să-mi explice:

— Când ne-am apropiat de o anumită casă din Montmartre, acum câteva zile, ți-ai dat seama din ceea ce citiseși în ziare că acolo a fost ucisă cu bestialitate o tânără.

Într-adevăr, articole despre acel caz cumplit umpleau zilnic ziarele pariziene, iar eu le citeam pentru a-mi îmbunătăți franceza.

— Ți-ai spus că e un loc în care trebuie să arăți smerenie, fiindcă acolo cineva a murit de curând, și ai dus mâna la pălărie. Totuși, în loc să ți-o scoți – cum face un creștin atunci când intră într-o biserică –, ai îndesat-o mai bine pe cap – așa cum procedează un evreu la sinagogă. Mai întâi ai mișcat-o un pic, ca și când n-ai fi știut dacă trebuie s-o ridici sau s-o îndeși mai bine pe cap, ceea ce mi-a dat de înțeles că uneori te-ai dus să te rogi la biserică, alteori la sinagogă.

Avea perfectă dreptate. Mama nu renunțase la tradiția evreiască nici după ce se măritase, în ciuda presiunilor din partea familiei tatei. După ce s-a deschis sinagoga din Baltimore, pe strada Lloyd, mă lua adesea acolo.

Duponte s-a cufundat în tăcerea-i obișnuită, iar eu mi-am păstrat emoțiile pentru mine. Începusem să străpung zidurile care-l înconjurau.

* * *

Am încercat discret să-l descos pe Duponte despre trecutul lui, dar de fiecare dată chipul i se înnegura. Am început să avem tabieturi, ca între prieteni. În fiecare dimineață băteam la ușa lui. Dacă stătea în pat, citind ziarul, mă poftea înăuntru, la o cafea. De obicei își anunța intenția de a ieși la o plimbare, iar eu îi

ceream permisiunea să-l însoțesc, ceea ce el accepta ignorându-mi pur și simplu rugămintea.

Avea un soi de impenetrabilitate, de *invizibilitate* morală care îmi stârnea dorința să-l observ în toate momentele posibile ale vieții sale: să-l văd îndrăgostit, să-l văd duelându-se, să știu ce mâncăruri ar alege la restaurant. Ardeam de nerăbdare să-i cunosc gândurile și voiam ca și el să dorească să afle mai multe despre mine.

Uneori îi aduceam câte un cadou, sperând să-i trezesc interesul pentru planurile mele. De exemplu, odată am găsit un ghid al orașului Baltimore într-un chioșc de ziare și i l-am arătat.

— Vedeți, înăuntru e o hartă împăturită, iar în partea asta a orașului a locuit Edgar Poe când a câștigat primul său premiu pentru o povestire numită *Manuscris găsit într-o sticlă*. Aici, la Baltimore, a fost descoperit în stare de inconștiență. Iar aici – uitați-vă, domnule – a fost înmormântat!

— Domnule Clark, spuse el, mă tem că toate astea prezintă prea puțin interes pentru mine, după cum îți poți imagina.

Așa stătea treaba. Am încercat tot ce mi-a stat în puteri pentru a-l scoate din starea aceea ca o transă. De exemplu, într-o zi fierbinte, când Duponte și cu mine mergeam pe un pod peste Sena, ne-am hotărât să plătim fiecare doisprezece *sous*[1] la unul dintre stabilimentele mobile de pe râu, pentru a face o baie într-un cort de pânză. Ne-am cufundat în apa răcoroasă, unul în fața celuilalt. Duponte a închis ochii și s-a lăsat pe spate, iar eu l-am imitat. Trupurile ne erau legănate blând de valurile provocate de zbenguiala copiilor și tinerilor.

Quentin: Monsieur, cu siguranță că aveți idee de povestirile lui Poe cu C. Auguste Dupin. Ați auzit de ele. Au fost publicate și în ziarele din Franța.

---

1 *Sou*, monedă folosită în Franța până la începutul secolului XX, care valora cinci centime.

Duponte (neatent, întrebare sau afirmație?): Au fost, într-adevăr.

Q: Iar propriile dumneavoastră succese au servit drept model pentru personajul principal. Firește că asta înseamnă ceva pentru dumneavoastră! Aventurile lui Dupin reprezintă cele mai complicate, aparent imposibile și miraculoase, victorii ale rațiunii.

D: Nu cred că am citit aceste povestiri.

Q: Nu ați citit literatura în care e descrisă propria dumneavoastră viață, nu ați citit paginile care vă fac nemuritor? Cum se poate așa ceva?

D: Prezintă prea puțin interes pentru mine, domnule.

Oare la ultimul comentariu se cere un semn de exclamare? Un specialist în gramatică ar fi, poate, în măsură să răspundă mai bine. Rostise cuvintele cu asprime, dar nu pe un ton mai ridicat decât cel al unui chelner care repetă comanda în fața clientului.

Peste câteva zile s-a produs o schimbare importată în relația mea cu Duponte. Mă plimbam cu el prin Jardin des Plantes, unde vara nu te bucuri numai de cele mai minunate flori, ci și de una dintre cele mai bune colecții zoologice ale Parisului. Pentru că o pătură groasă de nori întunecase cerul, pe care-l zăream prin frunzișul copacilor, ne-am îndreptat spre ieșire, când un ins a ajuns alergând în spatele nostru.

— Vă rog, domnilor, spuse el gâfâind, ați văzut pe cineva fugind cu prăjitura mea?

— Prăjitură? am repetat. Ce vreți să spuneți?

Ne-a explicat că se dusese la vânzătorii de pe stradă și cumpărase o prăjitură cu chimen – una dintre puținele plăceri pe care și le permitea – cu intenția de a se delecta cu ea în acea zi minunată, înainte să înceapă ploaia. Omul își pusese cu grijă tratația pe bancă, lângă el.

Întorsese capul numai o clipă, pentru a-și lua umbrela, după ce observase că se adunau nori amenințători. Când, în cele din urmă, se pregătise să savureze bunătatea, văzuse că aceasta dispăruse fără urmă, iar în jur nu era nici țipenie de om!

— Poate că a luat-o o pasăre, domnule, am zis. L-am apucat pe Duponte de braț. Haideți, începe ploaia și n-avem umbrelă.

Ne-am despărțit de insul cu prăjitura, dar după câțiva pași Duponte s-a răsucit pe călcâie și l-a strigat pe sărmanul păgubit.

— Domnule, i-a spus, rămâi în locul unde sunt eu acum și prăjitura dumitale se va întoarce cu siguranță în două până la șapte minute.

Vocea lui Duponte nu exprima nici bucurie, nici vreun interes deosebit.

— Într-adevăr? strigă omul.

— Da, așa cred, zise Duponte, continuându-și drumul.

— Dar cum...? a reușit totuși omul să-l întrebe.

Și eu rămăsem mut din cauza afirmației lui Duponte, ceea ce el a observat imediat.

— *Imbeciles!* a mormăit printre dinți.

— Poftim? s-a rățoit omul, jignit.

— S-avem iertare, domnule Duponte, m-am grăbit și eu să protestez.

— Vă voi demonstra concluzia mea, declară el.

Noi așteptam cu sufletul la gură, dar Duponte stătea pur și simplu pe loc, fără să scoată o vorbă. După cam trei minute și jumătate, am auzit în apropiere un talmeș-balmeș de voci și tropot de pași și, trebuie să vă mărturisesc, o prăjitură a apărut de după colț, zburând prin aer chiar pe lângă nasul proprietarului de drept.

— Iat-o! am exclamat eu.

Preparatul, legat cu o sfoară, era tras de doi băieți, care acum o zbughiseră prin grădină. Bărbatul alergă după cel care ținea sfoara, îl prinse și își recuperă prăjitura. După aceea se întoarse iute la noi.

— Vai, domnule, e uimitor, ați avut perfectă dreptate! Cum de mi-ați adus înapoi torta?

O clipă, fostul păgubit se uită suspicios la Duponte, ca și când acesta ar fi fost implicat în furtișag, iar detectivul, văzând că n-o să aibă pace dacă nu îi explică, îi oferi această simplă deducție.

Printre cele mai populare puncte de atracție în colecția de animale din Jardin des Plantes se număra și cușca urșilor. Înainte de a fi acostați de păgubit, Duponte remarcase că era vremea când urșii se trezesc din somn. Fapt cunoscut și de către alți simpatizanți ai acestor animale, una dintre plăcerile zilnice ale vizitatorilor era aceea de a-i face pe urșii somnoroși să se dedea la tot felul de ghiumbușlucuri și să se suie pe stâlpii din lemn ce le stăteau la dispoziție; acest amuzament cerea de cele mai multe ori să li se dăruiască hrană, la capătul unui băț sau al unei sfori. De fapt, negustorii de la porțile grădinii își vindeau produsele în egală măsură pentru a potoli pofta urșilor și a oamenilor. Printre iubitorii de urși care soseau de la mare distanță pentru o astfel de distracție se numărau și mulți copii. Cum acești *gamins*[1] nu aveau bani în buzunare, Duponte se gândise logic că, atunci când bărbatul s-a întors pentru a-și culege umbrela, unul dintre ștrengari a înhățat prăjitura și a plecat cu ea către cușca urșilor. Pentru că banca era destul de înaltă, iar prichindelul scund, păgubitul n-a văzut nici țipenie de om și și-a închipuit că furtul ținea de domeniul fantasticului.

— Foarte bine, dar cum de-ați știut că tortul se va întoarce chiar aici? a întrebat el nedumerit.

— Poate ați observat, continuă Duponte, care părea că vorbește mai degrabă cu sine însuși decât cu vreunul dintre noi, că în grădină sunt mai mulți gardieni decât în mod obișnuit și că azi s-au răspândit în apropierea

---

1 Copii, puști.

punctelor de atracție zoologice. Ați citit, desigur, că unul dintre urși, Martin, a sfâșiat de curând un ostaș care s-a aplecat prea tare și a căzut în cușcă.

— Într-adevăr, îmi aduc aminte.

— Fără îndoială că paznicii au fost plasați acolo pentru a-i împiedica pe tineri și pe copii să se urce pe parapt și să se apropie de sălbăticiuni.

— Sigur, aveți perfectă dreptate, domnule!

Iubitorul de dulciuri rămăsese cu gura căscată.

— Se mai putea presupune că, dacă un copil a ajuns stăpânul prăjiturii dumneavoastră, același copil va fi întors din drum de către vigilenții gardieni chiar în primele clipe după trezirea ursilor. Hoțul s-ar fi întors pe calea cea mai directă, aleea care traversează sectorul unde stăm acum și care duce la cealaltă mare atracție a parcului, întrecută numai de urși, și anume cușca maimuțelor. Când le oferi o bucată colorată de pânză sau ceva de mâncare, aceste animale se aleargă una pe alta într-o manieră la fel de amuzantă ca și cățăratul pe stâlpi al ursilor. Nici una dintre celelalte posesiuni zoologice ale grădinii, cum ar fi lupii sau papagalii, și ei foarte populari, nu ar oferi un asemenea spectacol pentru o prăjitură.

Încântat de explicație ca și când ar fi gândit-o el însuși, omul, recunoscător și mărinimos, ne pofti să împărțim cu el desertul, chiar dacă acesta se aflase în mâinile murdare ale micii pușlamale și între timp fusese turtit de ploaie. L-am refuzat politicos, dar Duponte, după o clipă de reflecție, acceptă și se așeză alături de el, pe bancă. Mâncară cu mare încântare, în timp ce eu le țineam umbrela deasupra capetelor.

În seara aceea m-am întâlnit cu același om într-un birt aglomerat de lângă hotelul meu. Luminile puternice din interior realizau un efect formidabil. Bărbatul juca domino cu un prieten, pe care l-a trimis la plimbare când m-a zărit.

— Bine lucrat, domnule, am spus eu vesel. Foarte bine lucrat!

Cu el ne întâlnirăm în Jardin des Plantes. Era *chiffonier*, unul dintre oamenii a căror ocupație era să scomonească printre gunoaiele aruncate din casele Parisului. Foloseau cu o mare eficiență bețe și coșuri pentru a recupera tot ce avea o cât de mică valoare.

— Oase, bucăți de hârtie, zdrențe, fiare, sticle, oale sparte, dopuri de vin... mi-a explicat el.

Acești *chiffoniers* nu erau vagabonzi, ci aveau permis de la poliție pentru a-și desfășura activitatea.

L-am întrebat cât de mult strânge într-o zi.

— Pe timpul regelui Filip, zise el referindu-se la fostul monarh, cam de vreo treizeci de sous pe zi! Dar acum, sub republică, numai cincisprezece, zise el pe un ton trist, cu o vădită nostalgie față de monarhie. Oamenii aruncă mai puține oase și hârtii! Când nu-i lux, nu rămâne nimic pentru noi, sărmanii.

Aveam să-mi aduc aminte de vorbele lui în lunile ce au urmat.

Pentru că nu putea să-și practice îndeletnicirea decât între orele cinci și zece dimineața și era dornic să câștige bani, m-am gândit că s-ar arăta de acord cu planul pe care îl născocisem. Îi dădusem intrucțiuni ca, atunci când mă va vedea plimbându-mă cu însoțitorul meu în după-amiaza următoare, să strige – în așa fel încât să fie bine înțeles – ceva despre pierderea unui obiect de valoare și să-l roage pe Duponte să-i dea jutor. Mă gândeam că în felul acesta detectivul va fi mai înclinat să se ocupe de afacerea mea.

Acum, în birtul unde căzuserăm de acord să ne întâlnim – ca parte a înțelegerii – l-am informat pe chelner că voi plăti orice va dori tovarășul meu. Și ce mai prânz! A comandat tot tacâmul; *poulet fricassé*, *ragoût*, conopidă, bomboane, pepeni și cremă de brânză! După cum e obiceiul în Franța, fiecare nou fel venea într-o altă

farfurie, căci francezii detestă practica americană de a face un talmeș-balmeș de gusturi – de exemplu, legume și sos de friptură. L-am urmărit amuzat cum se îndoapă, căci prestația lui din parc mă umpluse de mulțumire.

— La început n-am crezut că prăjitura o să meargă, am recunoscut. M-am gândit că e o alegere ciudată! Dar te-ai descurcat foarte bine cu băiatul acela.

— Nu, nu, domnule! N-am avut nimic de-a face cu puștiul. Chiar mi-a furat prăjitura!

— Ce vrei să spui? l-am întrebat nedumerit.

Omul mi-a povestit cum plănuise el să-și ascundă umbrela și să-l roage pe Duponte s-o găsească, conform înțelegerii noastre. În timp ce căuta pe lângă bancă un loc unde să dosească umbrela, i se furase prăjitura.

— Cum de-a știut prietenul dumitale ce s-a întâmplat cu desertul meu? m-a întrebat el. I-ai spus să mă urmărească pas cu pas?

— Sigur că nu! am clătinat din cap. Voiam să văd dacă va rezolva misterul, iar așa ceva ar fi stricat tot experimentul!

— E un om ciudat, zise el, și era limpede că întâmplarea îl obseda. Dar, îmi închipui că atunci când ți-e foame, faci ceea ce trebuie să faci.

După ce ne-am despărțit, am reflectat asupra acestei afirmații cu valoare de axiomă. Fusesem prea încântat de prestația promițătoare a detectivului pentru a mă întreba *de ce* făcuse demonstrația aceea de analiză. Poate că Duponte, care sărise peste masă, avea pur și simplu poftă de o bucată de prăjitură – de partea lui din „pradă".

Nu a fost ultima mea încercare de a-l provoca pe Duponte să-și demonstreze abilitățile. Adusesem din America volumul *Povestirile în proză ale lui Edgar A. Poe*. Am însemnat prima pagină din *Crimele din Rue Morgue* și i-am lăsat cartea, sperând că îi va zgândări interesul.

Mă bucuram când mi se părea că tacticile mele păreau să dea rezultate. Primul indiciu că Duponte se schimbase într-adevăr, și încă într-un fel extraordinar, l-am primit într-o seară, când m-am luat după el până la Café Belge. De două sau trei ori pe săptămână se așeza pe o bancă, nepăsător la jocurile de biliard și la cleveteala din jur, cu mintea departe de zgomotul asurzitor și neîncetat. Îl mai urmărisem și alte dăți până acolo. Acum însă, ceva mi s-a părut diferit de cum l-am văzut. Privirea îi era mai puțin goală.

L-am pierdut din vedere când a intrat în mica și înghesuita cafenea. Oglinzile de pe pereți accentuau haosul dinăuntru. Aici se adunau cei mai buni jucători de biliard din oraș. Se afla acolo și un caraghios vestit că ar fi marele campion. Aproape întotdeauna juca singur, bănuiesc fiindcă era prea bun pentru a se coborî la nivelul celorlalți, care veneau numai pentru distracție și relaxare. Se încuraja singur după o lovitură reușită și se dojenea fără milă când dădea chix.

Café Belge era singurul local cu mese de biliard din oraș care le permitea și femeilor să joace, deși – poate că asta va fi o surpriză pentru cei care nu au vizitat Parisul – nu era singura cafenea unde doamnele aveau voie să fumeze în public. Fără doar și poate, un american inocent s-ar înroși ca un rac trecând pe lângă ilustrațiile expuse în vitrinele unor magazine sau asistând la anumite activități materne, de obicei rezervate pentru camera copilului sau creșă, dar aici practicate în văzul tuturor – în mijlocul parcului Tuileries, de exemplu.

În timp ce îl căutam pe Duponte, o tânără puse mâna pe brațul meu.

— Domnule, dorești să joci cu noi?

— Poftim, domnișoară?

Fata mi-a arătat o masă la care mai stăteau trei nimfe.

— Vrem să jucăm biliard. Uite, ai aici un tac. Ești englez?

M-a împins în fața mesei.

— Nu-ți face griji, nimeni nu joacă pe bani la Paris, ci doar pe băutură!

— Vedeți... m-am aplecat și am încercat să-i vorbesc cât se poate de calm – nu sunt însurat.

În Franța, aflasem eu, reputația femeilor nemăritate care sunt văzute în compania unor burlaci suferă daune considerabile; în compensație, femeile căsătorite pot face fără opreliști tot felul de lucruri.

— A, nu-i nimic, m-a asigurat demoazela într-o șoaptă insinuantă, dar destul de tare. Eu una sunt.

Râse împreună cu tovarășele sale, iar schimbul de cuvinte care a urmat a fost prea rapid pentru franceza mea în stadiu incipient. M-am luptat să străbat sala, lovindu-mă de coatele mai multor inși aplecați peste mese de biliard.

După câteva clipe, am observat o altă tânără, care stătea ceva mai departe. Deși părea din aceeași clasă socială modestă, avea o alură mai elegantă și era oarecum deosebită de toate celelalte femei din cafenea. Era la fel de îndepărtată, de fapt, și de „frumusețile fără egal" ce defilau zilnic pe strada Baltimore. Deși era mai scundă decât mine, deja îmi anticipase mișcarea prin prin mulțime, cu ochii ei scăpărători. Ținea în brațe un coș cu flori și nu se mișca din loc. Dacă vreun bărbat ridica mâna, se apropia de el, iar acesta îi arunca un bănuț sau doi de aramă în coș.

Căutându-mă prin buzunare pentru a contribui și eu la câștigurile acestei viziuni încântătoare, m-am ciocnit de masa următoare, sau mai bine zis de un jucător care tocmai lovise o bilă.

— Ce naiba?

Era pușlamaua cu păr roșcat, cel mai bun jucător din cartier. Lângă el stătea o brunetă frumoasă, dar palidă, care îl consolă mângâindu-l pe braț.

Celelalte nimfe pe care le întâlnisem mă arătau cu degetul și se hlizeau la mine. *Monsieur Englishman!* repetau ele întruna.

— Mi-ai stricat jocul, răcni omul. O să-ți crăp capul! Du-te la tine acasă, în Anglia.

— De fapt, domnule, vin din America și vă rog să primiți scuzele mele.

— A, Yankee Doodle, așa-i? Poate te crezi acasă la matale, în compania pieilor-roșii? Ce poftești aici, o cauți cu lumânarea?

Mă împinse de câteva ori la rând. Aproape că am căzut pe spate și abia am reușit să-mi recapăt echilibrul. Tot atunci mi-a dispărut pălăria, nu știu exact dacă în timp ce mă maltrata astfel sau într-o fază mai avansată a chinului, la fel de neplăcută. La următorul brânci m-am împiedicat și m-am prăvălit peste o masă, de unde m-am prelins pe podeaua cafenelei cu oglinzi.

Ce-mi amintesc apoi e că m-am trezit la pământ, întins pe spate. Mi-am spus că e mai bine să rămân acolo, cu ochii în tavanul către care fumul de tutun se ridica pașnic, vălurind prin fața oglinzilor ca negura peste ocean.

O pereche de brațe a spintecat ceața și m-a ridicat pe picioare. Încăperea părea mai caldă, mai zgomotoasă, mai mică. În fundal pluteau țipete și râsete, iar o bună parte dintre sunetele stridente se îndreptau spre una dintre nimfe, care acum se afla pe o masă, unde începuse un dans. Strigătele îl dădură curaj pușlamalei roșcate. Gura-i neîngrijită se strâmbă într-un rânjet crud, chiar în fața ochilor mei.

— Cel mai bun joc dintotdeauna, pufni el acru, pe un ton amenințător.

Mă rog, ce spunea el părea deosebit de amenințător, deși n-am înțeles mai nimic – vorbea, desigur, franțuzește, iar pe moment această limbă mi se șterse complet din minte. Nădăjduiam că fata elegantă cu coșul de flori nu urmărea scena.

— Domnule, vă rog! se auzi atunci o voce din spate.

Pușlamaua se uită peste umărul meu.

— Vă provoc la un joc de biliard, domnule, continuă glasul fără chip. Pariem pe ce sumă poftiți.

Roșcatul păru să uite instantaneu de mine. Își împinse într-o parte prietena care, curioasă, se întoarse pe călcâie să urmărească spectacolul, trăgându-l în același timp de mânecă.

— La masa mea? propuse Pușlamaua, arătând spre locul unde ne ciocniserăm.

— Nici o alta n-ar fi mai potrivită, răspunse Duponte, înclinându-se cu eleganță.

A fost propusă o anumită sumă de bani. Scena atrase rapid un public, nu numai din pricină că un necunoscut îndrăznise să-l provoace pe campion, ci și pentru că, în locul băuturilor obișnuite, se juca pe bani, și încă pe o sumă serioasă.

Ca și când ar fi fost acolo și un al doilea Duponte, am dat roată cu privirea prin cafenea, să văd dacă nu cumva îl găsesc în altă parte. Deși ușurat că scăpasem de necaz, mi-am dat seama imediat de greșeala lui Duponte. În primul rând, știam din propriile mele observații că nu are bani de aruncat, în cazul că ar pierde. În al doilea rând, nu ținea cont de talentul acestui individ la jocul de biliard. Parcă pentru a-mi aminti acest punct, unul dintre privitori șopti către un prieten:

— Roșcatul este unul dintre cei mai buni jucători din Paris.

Folosise numele adevărat al insului, pe care, din cauza vacarmului, nu l-am reținut.

Junele bătăios trânti niște bani pe un scaun. Duponte era ocupat cu alegerea unui tac.

— Domnule? zise Pușlamaua, bătând de trei ori în scaun.

— Banii sunt recompensa mea, nu a dumitale, îi răspunse Duponte.

— Și dacă o să câștig? urlă adversarul, a cărui față trecuse de la roz la purpuriu.

— Dacă nu vei abandona și vei câștiga jocul nostru, îi răspunse Duponte, poți să-ți reiei nestânjenit treburile cu acest domn.

Spre disperarea mea, Pușlamaua se întoarse spre mine, părând a savura libertatea crudă pe care i-ar fi adus-o victoria, ba chiar îi oferi lui Duponte onoarea de a începe jocul. Am încercat cu disperare să-mi aduc aminte dacă în povestirile lui Poe se menționa ceva despre priceperea la biliard a detectivului; dimpotrivă, Dupin manifesta o vădită indiferență față de jocurile matematice precum șahul, pronunțându-se pentru superioritatea unor simple partide de whist care, spunea el, pun în valoare adevărata artă a raționcinării.

Duponte deschise partida cu o lovitură atât de cumplită, încât mulți spectatori izbucniră în râs.

Roșcatul deveni dintr-odată perfect serios, ba chiar grațios; lovea bilele cu ușurință de fiecare dată când îi venea rândul. Dacă îi stricasem cel mai bun joc, atunci cu siguranță că acesta se clasa pe locul al doilea. Păstram totuși speranța că Duponte se va transforma dintr-odată într-un jucător priceput, îmi va arăta că stângăcia lui era doar o mască. Dar nu, juca și mai groaznic. Curând, Pușlamalei îi rămăseseră doar trei sau patru lovituri până la finalul meciului – în avantajul său, desigur. M-am căutat prin buzunare, cu gândul de a plăti în arginți miza pariului, dar aveam la mine doar câțiva franci.

Lucru deosebit, Duponte păstrase tot timpul un calm desăvârșit. La fiecare lovitură penibilă, figura îi rămânea impasibilă, ceea ce era pesemne formidabil de enervant pentru adversarul său, deși nu-i afecta în nici un fel tehnica excelentă. A-ți vedea oponentul dezumflându-se reprezintă una dintre recompensele victoriei, iar Duponte refuza să-i dea această satisfacție. Cred că Pușlamau chiar și-a amânat triumful, încercând să-și aducă partenerul într-o stare de umilință.

Finalmente, antipaticul om se întoarse la masă cu o iuțeală sporită și o undă proaspătă de furie.

— Acum terminăm, spuse el, aruncându-mi o privire plină de ură.

— Da? Foarte bine, ridică Duponte din umeri, spre oroarea mea.

În starea mea de panică, la început n-am dat importanță gălăgiei de la intrare. De fapt, nu mi-a atras atenția decât atunci când mai mulți clienți au început să se uite în direcția noastră. Intrase în trombă un ins cu o barbă portocalie înfoiată, care, cu excepția acestei podoabe și a unei constituții mai solide, părea aidoma Pușlamalei roșcate. Am observat că fața îmbujorată și lacomă a campionului a pălit fulgerător și mi-am dat seama că ceva nu era în regulă. Cunoștințele de franceză îmi reveniseră îndeajuns pentru a pricepe din vorbele nou-venitului furios că Roșcatul își abătuse ardoarea romantică asupra iubitei omului – fata care stătea, ca pe ghimpi, lângă masă. Împricinata a început să-l implore pe bărbatul corpolent s-o ierte, iar Pușlamaua a șters-o afară și a dispărut pe stradă.

Duponte luase deja banii de pe scaun și se îndrepta spre ieșire, iar eu încă nu mă dezmeticisem.

„Dacă nu vei abandona..." Vorbele acestea mi se tot învârteau prin minte. Abandon. Anticipase de la început cum se va sfârși totul. L-am urmat pe Duponte pe stradă.

— Domnule, aș fi putut să-mi pierd viața! Nu aveați cum să câștigați partida!

— Sigur că nu!

— Cum ați știut că va veni?

— N-am știut. Fata care era agățată de brațul Pușlamalei se uita foarte insistent pe fereastră și, dacă ai observat, avea grijă să stea în așa fel încât să nu fie văzută de pe stradă. În plus, nu numai că îl ținea de braț pe Roșcat, ci îl și mângâia, ca și când ar fi vrut să-l protejeze. Când l-am provocat, s-a rugat de el să plece – desigur, nu pentru că ar fi crezut că-l poate înfrânge

cineva la jocul acesta copilăresc. Își închipuise că o căuta celălalt iubit al ei, pentru că se întâlnise cu el mai devreme și omul era foarte furios. Sau, cine știe, poate că lăsase, din neglijență, una dintre scrisorile Pușlamalei pe măsuța de toaletă. Eu doar am observat cum se purta și mi-am spus că salvatorul tău are să-și facă apariția la timp. Când altcineva știe ceva, de obicei nu mai e nevoie să descoperi și tu același lucru. Nu aveam motive de îngrijorare.

— Dar dacă ar fi venit după ce pierdeați jocul?

— Văd că ești o fire foarte sensibilă.

— Nu s-ar fi dedat la cine știe ce violențe cumplite împotriva mea?

— Sunt de acord, domnule, recunoscu Duponte după un moment, că lucrurile ar fi fost cam neplăcute pentru dumneata. Trebuie să fim recunoscători că am putut evita un asemenea deznodământ.

Într-o dimineață, nu mult după acele evenimente, n-am primit nici un răspuns când am bătut în ușa lui Duponte. Am apăsat pe clanță și am constatat surprins că ușa era descuiată. Crezând că nu mă auzise, am intrat și l-am strigat.

— Domnule, facem o plimbare?

M-am oprit și am privit în jur. Duponte stătea pe pat, aplecat ca pentru rugăciune, cu bărbia sprijinită în palmă. Apropiindu-mă, mi-am dat seama că citea și era profund concentrat.

— Ce-ai făcut? a întrebat.

— Nimic, doar am venit să vă văd, domnule, am zis, dându-mă un pas înapoi. M-am gândit că o plimbare de-a lungul Senei ar fi plăcută. Sau poate mergem la Tuileries, să vedem castanii.

Își ațintă privirea asupra mea, cu un efect foarte neliniștitor.

— Ți-am explicat, domnule Clark, că nu mă mai preocupă asemenea bagatele. Mi se pare că n-ai înțeles

această afirmație extrem de clară. Insiști să amesteci literatura dumitale cu realitatea mea. Acum, fă-mi un serviciu și lasă-mă în pace.

— Dar domnule Duponte... vă rog...

Abia atunci am văzut ce citea atât de atent: *Crimele din Rue Morgue*, cărticica pe care i-o lăsasem. M-a luat de braț, m-a împins afară și a închis ușa după el. Mi-am pierdut tot entuziasmul.

Pe coridor fiind, mi-am lipit ochiul de spațiul dintre ușă și toc. Duponte stătea pe pat și silueta lui mi se părea extraordinar de expresivă. Cu fiecare pagină pe care o citea atitudinea îi devenea și mai mândră, iar umbra lui parcă creștea pe zid.

Am așteptat câteva momente, într-o tăcere uluită, apoi am bătut ușurel și am încercat să-l fac să mă înțeleagă.

Am bătut din ce în ce mai tare, ba chiar am lovit ușa cu pumnii. În cele din urmă am început să scutur clanța, dar portarul și-a făcut apariția și m-a tras din fața ușii, amenințând că o să cheme poliția. La Washington, domnul Mentor mă avertizase ca nu cumva să fiu prins cu vreo ilegalitate.

— Nu sunt ca polițiștii de aici, din America, îmi spusese el. Când le cășună pe cineva... Hm!

Pentru moment am cedat și l-am lăsat să mă conducă jos.

* * *

Privitul prin gaura cheii și pe fereastră, strecurarea de bilețele pe sub ușa antreului... iată activitățile mele în lungile și dureroasele zile ce au urmat. Îl urmăream pe Duponte prin Paris, iar el mă ignora. Odată, când m-am ținut după el până la ușa casei, s-a oprit în prag și a zis:

— Nu-i mai permiteți acestui tânăr impertinent să intre vreodată aici.

Deși se uita la mine, vorbea cu portarul. Apoi mi-a întors spatele și a urcat pe scări.

Am aflat că portarul avea obiceiul să lipsească la anumite ore, iar nevasta lui, pentru câțiva bănuți, mă lăsa înăuntru fără să-mi pună întrebări. „Nu mai e vreme de pierdut", i-am scris lui Duponte într-una dintre notițele care îmi erau trimise înapoi pe sub ușă.

Între timp am primit o altă scrisoare de acasă, de la Peter. Tonul lui se îmbunătățise considerabil și mă îndemna să mă întorc imediat la Baltimore, unde aș fi fost bine primit dacă renunțam la nebuniile tinereții. Mi-a trimis chiar și o scrisoare de credit adresată unei bănci franțuzești – o sumă generoasă pentru a-mi plăti voiajul până acasă. Desigur, i-am returnat-o imediat și i-am răspuns că voi duce la bun sfârșit ceea ce începusem. Cu timpul îl voi salva pe Poe de cei care vor să-l distrugă și voi onora numele biroului nostru de avocați ducându-mi misiunea până la capăt.

Peter mi-a răspuns că se gândea foarte serios să vină la Paris și să mă aducă înapoi, chiar dacă pentru asta ar fi trebuit să mă apuce de guler și să mă târască după el.

Tot mai colecționam articole despre moartea lui Poe, căutându-le în sălile de lectură ale bibliotecilor care aveau jurnale americane. În general, descrierile pe care i le făceau acum se înrăutățiseră. Moraliștii se foloseau de exemplu lui pentru a compensa indulgența pe care o arătaseră în trecut față de oamenii de geniu lăudați după moarte în ciuda traiului lor „desfrânat". Culmea sordidului a fost atinsă când un scârța-scârța pe hârtie, un anume Rufus Griswold, dornic să câștige un bănuț pe seama emoțiilor zgândărite în sufletul publicul cititor, a publicat o biografie răuvoitoare, dospind de insinuări și ură. Reputația lui Poe a fost și mai tare terfelită, până când a ajuns una cu pământul.

Din când în când, din toată această frenezie de a-i diseca viața răsărea câte un detaliu nou și important, care arunca puțină lumină asupra ultimelor lui zile. De

exemplu, se arăta că Poe plănuise să meargă la Philadelphia cu puțin timp înainte de a fi descoperit la Hotelul Ryan's din Baltimore. Acolo trebuia să primească o sută de dolari pentru a redacta o culegere de poeme a doamnei St. Leon Loud. Această informație a fost, desigur, tratată de presă cu obișnuita ei inexactitate – pentru că, în fond, nu se știa dacă Poe ajunsese sau nu la Philadelphia.

Și mai curioasă s-a dovedit scrisoarea arătată presei de către Maria Clemm, fosta soacră a lui Poe, primită direct de la poet înainte ca acesta să plece din Richmond și în care îi dezvăluia planurile sale privind Philadelphia. Era cea din urmă scrisoare a lui Poe către apreciata sa ocrotitoare. „Încă nu sunt în stare să-ți trimit nici un dolar, dar nu deznădăjdui. Sper că necazurile noastre se apropie de sfârșit", îi scrisese Poe cu duioșie. „Răspunde-mi imediat, direct la Philadelphia." Apoi continua: „Mi-e teamă ca nu cumva scrisoarea să nu-mi parvină, așadar, nu o semna & adreseaz-o lui E.S.T. Grey Esqre. Dumnezeu să te binecuvânteze & să te ajute, scumpa mea Muddy." Semnat: „Al tău, Eddy."

E.S.T. Grey Esqre? De ce folosise Poe un nume fals cu câteva săptămâni înainte de a muri? De ce se temea atât de tare că scrisoarea lui Muddy nu avea să-i parvină la Philadelphia? E.S.T. Grey! Ziarele care publicaseră această poveste jubilau din cauza aparentei sale nebunii.

Cercetările mele se dovedeau mai necesare ca niciodată, dar iată, mă aflam la Paris și Duponte nu voia să mai aibă de-a face cu mine.

8

Fuseseră toate acestea o greșeală colosală, produsul obsesiei mele delirante de a mă amesteca într-o poveste care nu avea nici o legătură cu domeniul obișnuit al

responsabilităților mele? O, de m-aș fi putut mulțumi cu constanța și căldura lui Hattie și a lui Peter! Nu fusese oare o vreme când, în copilărie, nu-mi trebuia nimic altceva decât focul din căminul de la Glen Eliza și tovarășii de joacă în care aveam încredere deplină? De ce să-mi pun inima și planurile în mâinile unui om precum Duponte, surghiunit într-o închisoare sufletească atât de îndepărtată de propria mea casă?

M-am hotărât să lupt împotriva tristeții și să mă îndeletnicesc cu vizitarea locurilor pe care, conform sfaturilor din ghidul Parisului, „orice străin trebuie să le vadă".

Mai întâi am făcut turul palatului de pe Champs-Élysées, în care Ludovic Napoleon, președintele republicii, locuia cu mare pompă. În impunătoarea construcție de pe bulevard, un lacheu grăsuț, în livrea cu fireturi, mi-a luat pălăria și mi-a dat în schimb un număr cioplit din lemn.

Într-una dintre primele săli unde accesul publicului era permis, aveai șansa să-l vezi chiar pe Ludovic Napoleon – prințul Napoleon. Nu era prima dată când apucam să arunc o ocheadă la președintele republicii, nepotul marelui (odinioară) împărat Napoleon, care rămăsese simbolul favorit al poporului francez. Câteva săptămâni mai devreme, Ludovic Napoleon pornise călare pe străzi, pe Avenue de Marigny, trecându-și în revistă trupele îmbrăcate în stacojiu și albastru. Duponte îl privise cu interes, iar eu îl însoțisem, pentru că atunci încă mă suporta în preajma lui.

Mulțimea de pe străzi a izbucnit în urale și cei îmbrăcați mai bine au început să strige cu entuziasm *Vive Napoleon!* În acele momente, președintele, o figură nedeslușită, călare și înconjurat de gărzi, te lăsa să întrevezi în treacăt o asemănare – chiar dacă vagă – cu celălalt Napoleon, care mărșăluia la parade, în uralele mulțimii, cu patruzeci de ani în urmă. Unii erau de părere că doar numele – Ludovic Napoleon – îi adusese demnitatea de președinte-prinț. Se apunea că muncitorii

neștiutori de carte din regiunile mai sărace ale Franței crezuseră că-l votează pe primul Napoleon Bonaparte (deja mort de peste treizeci de ani!)

Erau însă și vreo douăzeci și ceva de bărbați cu fețele, mâinile și gâturile înnegrite de funingine, care intonau acest refren înspăimântător: *Vive la République!* Unul dintre privitorii de lângă mine mi-a zis că erau trimiși acolo de „Partidul Roșu" pentru a protesta. Îmi era greu să înțeleg actuala situație politică din Franța și mai ales de ce a striga „Trăiască Republica!" era o insultă la adresa republicii oficiale. Bănuiesc că tonul dădea cuvintelor o încărcătură amenințătoare, iar termenul de „republică" suna de temut pentru suita președintelui. Parcă spuneau de fapt: „Asta nu-i republică, fiindcă omul acesta e un simulacru de președinte, dar într-o bună zi îl vom răsturna și vom avea o adevărată republică fără el!"

Aici, la palat, Ludovic avea un aer mai meditativ; era destul de palid, părea blând și arăta ca un perfect gentleman. Se îmbujorase de plăcere la vederea mulțimii, alcătuită mai ales din oameni în uniformă, pe piepturile cărora străluceau decorații aurite. Totuși, am remarcat și o stânjeneală penibilă, provocată probabil de reverența cu care era tratat președintele-prinț – azi monarh, mâine președinte ales.

Chiar atunci, prefectul poliției, Delacourt, sosi din sala alăturată și începu să discute aprins cu președintele Napoleon. Am fost surprins să remarc că prefectul s-a uitat urât, fără pic de politețe, chiar în direcția mea.

Acea atenție nepoftită mi-a grăbit plecarea de la Champs-Élysées. Mai aveam de vizitat palatul Versailles, iar ghidul mă sfătuise să plec dimineața devreme. Mi-am spus că nu era însă prea târziu să bat suburbiile orașului. În plus, Duponte mă îndemnase să vizitez palatul Versailles și, dacă afla că o făcusem, poate că ar fi acceptat să stea de vorbă cu mine.

Odată ce trenul iese din Paris, metropola dispare brusc, lăsând locul unui șes deschis, nesfârșit. Femei de toate vârstele, cu bonete de culoarea garoafelor, munceau pământul, ridicându-și iute capetele și întâlnindu-mi privirea când treceam pe lângă ele.

Ne-am oprit în gara Versailles. Puhoiul de lume aproape că m-a luat pe sus și m-a târât, pe un val de pălării și bonete dichisite, spre porțile de fier ale grandiosului palat Versailles, în fața căruia fântânile arteziene susurau vesel.

Dacă mă gândesc mai bine, cred că a început în timp ce făceam turul încăperilor regale. Am simțit un fior de disconfort, ca atunci când porți o haină prea strâmtă în prima zi de iarnă. Am atribuit această senzație neplăcută numărului enorm de oameni care se buluceau pretutindeni. Mulțimea care o alungase pe ducesa d'Angoulême dintre falnicele ziduri cu siguranță că nu fusese la fel de gălăgioasă. Ghidul descria amănunțit bătăliile zugrăvite în diverse tablouri, dar eu nu mă puteam concentra când mi se părea că atâtea perechi de ochi sunt ațintite asupra mea.

— În această galerie, spuse ghidul, Ludovic al XIV-lea a etalat întreaga grandoare a monarhiei. Curtea sa era atât de numeroasă, încât chiar și în această sală enormă regele era mereu înghesuit între nobili.

Ne aflam în marea galerie Ludovic al XIV-lea, unde cele șaptesprezece ferestre arcuite ce dădeau spre grădini erau reflectate de cele șaptesprezece oglinzi de pe peretele opus. M-am întrebat dacă monarhia părea mai atractivă acum, după ce fusese înfrântă de revoluție.

Cred că ghidul pe care îl angajasem cu un franc pe oră se plictisise văzându-mă atât de distrat în după-amiaza aceea. Își imagina, mă tem, că nu știam o iotă despre înaltele calități ale istoriei și artei. De fapt, senzația că sunt urmărit era din ce în ce mai limpede și mai persistentă, iar în sala oglinzilor, unde întâlneam priviri pretutindeni, atinsese apogeul.

Am început să-i studiez pe cei care păreau să fi vizitat odată cu mine aceleași încăperi. Mi-am convins ghidul să schimbe itinerariul – o idee ce i-a părut, desigur, stranie. Între timp, a început să-mi vorbească despre străinii din Paris, iar acest subiect cu siguranță că nu m-a liniștit.

— Credeți-mă, ei știu cum vă petreceți timpul, mai ales că sunteți un bărbat plin de energie, remarcă el, probabil căutând o manieră de a-mi atrage atenția.

— *Cine*, domnule?

— Poliția și guvernul, firește. Nu se petrece nimic la Paris fără știința lor.

— Dar, domnule, mă tem că în programul meu nu-i nimic demn de luat în seamă.

— Sigur că-i trag de limbă pe proprietarii hotelului la care stați, pe comisionarii care vă pândesc când plecați sau veniți, pe vizitiii trăsurilor cu care vă plimbați, pe negustorii de legume, pe proprietarii de vinării. Da, domnule, cred că nu faceți nimic fără ca ei să nu afle.

În starea de nervi în care mă găseam, acest comentariu nu m-a entuziasmat deloc. I-am plătit ce îi datoram și l-am trimis la plimbare. Fără el mă puteam mișca mai iute, și am început să mă strecor printre oamenii care nu se grăbeau. În spatele meu s-a iscat deodată zarvă. Mi s-a părut că niște turiști se plângeau că un ins trecuse prin mulțime ca prin brânză, fără să-i pese de nimeni. N-am mai așteptat să văd cine e vinovatul și am intrat în sala următoare. Ocolind vizitatorii și piesele scumpe de mobilier din calea mea, am ajuns în imensele grădini ale palatului.

— Iată-l! El e omul care se înghesuie și dă din coate!

Glasul a fost însoțit de o mână care m-a apucat de braț. Era un paznic.

— Eu? am protestat. Pe cine am împins eu?

După ce a aflat că, de fapt, insul care înainta cu nepăsare prin mulțime fusese văzut undeva în spatele

nostru, paznicul mi-a dat drumul. În scurt timp am pus o distanță sigură între mine și el, temător ca nu cumva să se răzgândească. Curând aveam să regret că renunțasem la siguranța pe care mi-o dădea prezența lui.

M-am gândit la madame Fouché, care mă avertizase în privința cartierelor primejdioase ale Parisului.

— Sunt bărbați și femei care te jefuiesc, apoi te aruncă de pe pod, în Sena, îmi spusese ea.

Revoluționarii din martie 1848, care doreau să-l alunge pe regele Ludovic-Filip și să instaureze republica în numele poporului, își aleseseră „soldații" în bună măsură din aceasta categorie. Odată, un vizitiu îmi povestise că în timpul revoltei îl văzuse pe unul dintre acești netrebnici înconjurat de poliție, gata să fie împușcat, și totuși strigând *Je suis bien vengé!*[1] după ce scosese cincisprezece sau șaisprezece limbi de om de prin buzunare. Înainte de a-și da duhul, le-a aruncat în aer, iar acestea au căzut pe umerii și pălăriile polițiștilor, ba chiar și în gura unui agent uluit și dezgustat de priveliște.

Acum mă aflam însă în sanctuarul elegant al grădinilor de la Versailles și nu în vreo mahala cu bandiți care taie limbi. Cu toate acestea, senzația că cineva se ține scai de mine nu mă părăsise nici o clipă. Din când în când, printre gardurile vii și copacii din grădini întrezăream câte o siluetă. Trecând de șiruri de statui, vaze și fântâni, m-am oprit în cele din urmă în fața Zeului Zilei, un chip hidos ițindu-se dintr-o fântână arteziană cu delfini și monștri marini ce împroșcau apă. Mult mai în siguranță aș fi fost, fără doar și poate, în palat, înconjurat de hoardele de vizitatori și alături de ghidul meu! Chiar atunci în fața mea a apărut un ins care m-a înșfăcat de braț.

---

1 Sunt temeinic răzbunat.

* * *

Iată ce îmi amintesc. M-am trezit în interiorul unei trăsuri șubrede care se hurduca pe un drum pietruit. Lângă mine ședea personajul pe care îl zărisem în grădinile de la Versailles înainte de a-mi pierde cunoștința, cu o față plină, imobilă, și o încruntătură permanentă. Era un chip pe care îl observasem în mai multe încăperi ale palatului. El mă urmărise! Mi-am atins dinții și gingiile ca să-mi dau seama dacă mai era acolo; limba, vreau să zic.

Oare am plănuit mișcarea sau m-am întins spre ușa trăsurii doar din instinct? Nu-mi aduc aminte. M-am aruncat înainte cu putere și m-am trezit rostogolindu-mă pe drum. M-am ridicat doar ca să văd o altă caleașcă gonind spre mine. A cotit brusc și abia s-a strecurat printre trăsura din care zburasem și sărmanul meu trup.

– *Gare!*[1] a zbierat vizitiul, din care am zărit numai un șir de dinți îngălbeniți, o pălărie moale și un guler larg. De la fereastra trăsurii a lătrat la mine un câine.

Am luat-o la goană pe ogorul care mărginea drumul. Cât vedeai cu ochii, șes.

Cel care mă răpise a ieșit din trăsură și s-a îndreptat spre mine, uimitor de iute pentru un om atât de corpolent. Am simțit o lovitură scurtă și decisivă în tâmplă.

Aveam mâinile legate strâns la spate. M-am uitat în jur – sau mai degrabă în sus. Când m-am trezit, zăceam într-o tranșee lată, care se adâncea cam șase metri în pământ. Deasupra se înălțau ziduri enorme, nici pe departe șirurile de căsuțe și clădiri mărunte de pe străzile de la marginea Parisului. Parcă fusesem transportat într-un deșert nesfârșit, pentru că tăcerea era monstruoasă.

---

1 Păzea!

— Unde mă aflu? Vreau să știu! am strigat, deși nu vedeam pe nimeni la care să zbier.

Am auzit o voce murmurând ceva în franceză. Mi-am sucit gâtul, dar nu destul pentru a putea vedea ce era în spatele meu. O umbră s-a așternut peste mine și mi-am închipuit că îi aparținea celui ce mă răpise.

— Unde ne aflăm, ticălosule?

N-a dat nici un semn că m-ar fi auzit. Stătea acolo, așteptând. Numai când răpitorul meu s-a apropiat din altă parte, mi-am dat seama, uimit, că umbra aparținea altcuiva.

În cele din urmă persoana se apropie și se întoarse cu fața spre mine. Nu era însă un bărbat.

Iat-o, cu o bonetă albă, prospăt călcată și o rochie simplă, o femeie pe care puteai foarte bine s-o întâlnești în parcurile pariziene. Se opri în fața scaunului pe care stăteam și se aplecă spre mine cu un fel de grijă protectoare, privindu-mă cu ochii aceia adânci – atât de adânci, încât aveai impresia că îi străpungeau capul dintr-o parte în alta. Părea o fetiță.

— Nu mai chiți!

— Cine ești? am șoptit, răgușit de atâta zbierat.

— Bonjour, a zis fata, apoi s-a răsucit pe călcâie și a plecat.

I-am întors salutul, deși orice încercare de a fi cordial părea stranie în condițiile respective.

— Prostule! m-a dojenit primul meu răpitor, dar destul de încet încât ea să nu audă, ca și când putea fi cumva învinuit pentru greșeala mea. Așa o cheamă, Bonjour!

— Bonjour? am repetat.

Atunci mi-am dat seama că o mai văzusem înainte, tot când mă aflam în pericol.

— La Café Belge! am strigat. Te-am văzut cu un coș în mână! Ce făceai acolo?

— Iată-ne! E oare necesar ca mult-așteptatul nostrum musafir din Statele Unite să fie legat? tună o nouă voce, într-o engleză sigură și curgătoare, dar cu accent franțuzesc.

Vorbele fuseseră rostite cu destulă autoritate ca să-mi sugereze că ultimul sosit era șeful. Cel care mă răpise se apropie de el și-i vorbi cu glas tare, de parcă n-aș fi putut să-l aud.

— A leșinat la Versailles, apoi a sărit pe ușa trăsurii. E nebun, mai-mai să-și facă felul singur.

— Nu contează. Aici suntem cu toții în siguranță. Bonjour, te rog!

Fata dezlegă frânghiile la iuțeală, eliberându-mi mâinile.

Până în momentul respectiv nu fusesem în stare să-l văd pe ultimul sosit, întrezărisem doar o haină albă, lungă și o pereche de pantaloni de culoare deschisă. Având brațele libere, m-am ridicat să-l înfrunt.

— Scuzele mele pentru toate, domnule Clark, spuse el, făcând un gest larg cu o mână plină de inele, ca și când povestea era un simplu accident. Mă tem că aceste nefericite fortărețe se numără printre puținele locuri de la marginea Parisului unde mai sunt într-o oarecare siguranță. Și mai important...

— Ascultă-mă! l-am întrerupt. Matahala dumitale s-a purtat foarte urât cu mine, iar acum... De fapt, mai întâi aș vrea să știu unde exact m-ați dus și de ce!

M-am înecat cu propriile-mi cuvinte și, în timp ce mă holbam la el neputincios, m-a fulgerat gândul uimitor că l-aș cunoaște.

— Și cel mai important, cum spuneam, continuă el plin de căldură, cu un surâs larg pe fața-i măslinie, este că ne întâlnim în sfârșit față în față.

Mi-a luat mâna, care mi s-a înmuiat deodată când adevărul m-a izbit ca un ciocan.

— Dupin! am exclamat neîncrezător.

9

Vă amintiți, cred, că mai examinasem cu seriozitate cinci sau șase inși, în calitatea lor de posibilă sursă de inspirație pentru Poe și personajul său, Dupin. Eliminasem pe rând toate celelalte variante în favoarea lui Duponte.

Așadar, un altul era baronul Claude Dupin, un avocat care, se spunea, nu pierduse niciodată un proces și care se lăuda că ar fi înrudit cu familia regală. De aici i se trăgea și dubiosul titlu de „baron". Câțiva ani se numărase printre cei mai marcanți juriști ai capitalei, considerat un erou pentru că apărase cu succes mai mulți răufăcători vinovați, dar simpatici. La un moment dat chiar candidase la funcția de procuror general și aproape ajunsese în Camera Reprezentanților în timpul unei răsturnări de guvern. Cum unii îl acuzau de tactici dubioase, nu după mult timp, și-a abandonat cariera pentru a se ocupa de alte afaceri, la Londra. Acolo a devenit agent de poliție special într-o perioadă când revoltele populare erau iminente. Acționase cu mult curaj în acea calitate, ceea ce-i dăduse dreptul să-și păstreze titlul în calitate onorifică.

Culesesem toate aceste informații treptat, răsfoind presa din Franța. Cândva, înainte de a pleca spre Paris, fusesem aproape sigur că acest Claude Dupin era temelia personajului C. Auguste Dupin și îi trimisesem baronului mai multe scrisori, interesându-mă de detaliile biografiei sale și prezentându-i situația gravă de la Baltimore. Totuși, curând am găsit articolele privitoare la Auguste Duponte și mi-am schimbat părerea. Când Claude Dupin mi-a răspuns, i-am trimis o scrisoare plină de scuze, explicându-i greșeala mea.

Unul dintre periodicele franceze pe care le frunzărisem publicase un portret ilustrat al baronului Dupin, pe care l-am studiat îndeaproape. Așa îl recunoscusem

pe bărbatul care îmi strângea mâna ca și când am fi fost vechi prieteni și strigasem, alarmat și uluit: „Dupin... Dumneata ești Claude Dupin!"

— Te rog, zise el cu mărinimie, spune-mi „Baroane"!

Furios, mi-am retras mâna și m-am uitat în jur, căutând o cale de scăpare. Caleașca ce mă adusese acolo aștepta într-un intrând căptușit cu cărămidă, dar mi-am dat seama că n-aș fi în stare să pun stăpânire pe ea, deoarece răpitorul meu inițial se instalase chiar în vehicul.

Tranșeea uriașă din jurul Parisului făcea parte din fortificația inexpugnabilă construită pentru a împiedica posibile atacuri asupra orașului. Suburbiile erau încercuite de taluzuri pentru artilerie, la rândul lor înconjurate de șanțuri și de alte tranșee.

Deși mă aflam în această situație fără ieșire, Dupin m-a asigurat că sunt în perfectă siguranță și a început să-mi explice cum colegul său, Hartwick – așa se numea cel ce mă răpise la Versailles și mă vârâse în trăsură –, nu dorise decât să se asigure că ajung teafăr la întâlnire.

— Hartwick înjură mai ceva decât un diavol și odată l-a mușcat pe unul de i-a smuls degetele, dar, una peste alta, nu-i băiat rău. Iartă-l!

— Să-l iert? Să-l iert că m-a atacat? Mă tem că nu voi face una ca asta! am strigat.

— Vezi dumneata, e o mare bucurie să te cunosc, zise Claude Dupin. După ce am trăit atâta vreme la Londra, mă mir când cineva îmi pronunță numele corect, ca un francez!

— Ascultă-mă, domnule, l-am mustruluit, deși îmi făcuse plăcere complimentul referitor la franceza mea. Nu mă peria! Dacă țineai să vorbești cu mine, de ce nu ai ales un loc civilizat?

— Ar fi fost plăcerea mea să stăm la o cafea, domnule Clark, te asigur. Dar n-ar fi mai bine să-ți spun Quentin?

Avea un discurs energic, care dovedea un mare entuziasm.

— Nu!

— Nu te înfuria, nu te înfuria. Stai să-ți explic mai multe despre mine, bunule Quentin. Vezi dumneata, pe lumea asta există două tipuri de prieteni: prieteni și dușmani. La Paris am din ambele categorii. Mă tem că unul din aceste grupuri tare ar dori să mă vadă mai scurt cu un cap. Probabil că m-am încurcat cu niște netrebnici cu niște ani în urmă și le-am promis anumite sume de bani pe care, după o socoteală matematică atentă și nemiloasă, nu le posedam. Eram sărac de n-aveam după ce bea apă. Din fericire, deși la mare ananghie, mă bucur totuși de suficientă protecție la Londra pentru a nu-mi face griji prea mari atunci când sunt în oraș. În schimb, când vizitez Parisul, vezi și dumneata unde sunt nevoit să-mi țin întâlnirile, a adăugat el, arătând în jur, spre fortificații. Dumneata ești norocos că ai avere personală, frate Quentin. Din afaceri sau te-ai născut într-o familie avută? Nu contează, în fond.

M-a surprins și chiar m-a speriat un pic că Dupin a scos din haină scrisorile mele. Dacă ar fi să descriu aici prestanța Baronului, v-ați da seama cât de greu îmi venea să-i refuz conversația, în ciuda tratamentului de neiertat la care mă supusese și de care era pe deplin răspunzător. Se îmbrăcase într-un costum elegant, scump, aproape ca un dandy. Era perfect ferchezuit, purta mănuși de culoarea pielii, o floare la butonieră și avea o mustață tunsă îngrijit. La pieptul cămășii îi străluceau nasturi de diamant, capacul ceasului era împodobit cu alte pietre scânteietoare și două sau trei degete îi erau garnisite cu inele – dar, spre cinstea lui, nu făcea eforturi pentru a le expune. Era încălțat cu ghete atât de sârguincios lustruite, încât părea să capteze toată căldura soarelui. Avea un aer dramatic și totodată atrăgător. Pe scurt, părea scos dintr-o revistă de modă.

În plus, manierele lui debordau de politețe și filantropie – prin filantropie înțeleg gestul unui om care salvează femei ușoare de pe stradă aducând acasă una sau două. Deși mă răpise și mă adusese în această fortăreață părăsită, mi-am dat seama că aveam grijă să nu apar în ochii lui ca un mojic. L-am întrebat calm cum de mă găsise în Paris.

— Printre cei pe care încă îi consider prieteni se află și numeroși polițiști, care păstrează o privire atentă asupra vizitatorilor din străinătate. În ultima dumitale scrisoare mi-ai spus că o să-l cauți pe Auguste Duponte și mi-am închipuit unde ai să-l găsești. Bonjour mi-a confirmat că te afli în zona respectivă.

Îi zâmbi splendidei nimfe, care fuma o țigaretă. Fata mă urmărise la Café Belge în seara partidei riscante de biliard al lui Duponte.

— De ce i se zice Bonjour? am întrebat încet, pentru că nu voiam să audă și ea.

Mărturisesc că, până și în acea situație riscantă, chestiunea mă intriga. Nu mi s-a dat însă atenție.

Mă întreb dacă numai numele mă fascina. Nu, nu cred. Era foarte frumoasă, avea o gură expresivă și ochi mari. Nu arăta în nici un fel că ar fi fost interesată fie de mine, fie de împrejurări, dar asta nu-i micșora cu nimic farmecul în ochii mei.

— Sunt convins că acum ne putem pune la punct aranjamentul, frate Quentin, zise Baronul, scoțându-mă din transă.

Îmi întinse scrisorile.

— Aranjament?

— Domnule! mă certă el, încruntat și dezamăgit. E vorba de aranjamentul prin care vom rezolva împreună misterul morții lui Edgar Poe.

Fermitatea acestei declarații categorice aproape m-a făcut să uit de ce propunerea lui era imposibilă.

— La mijloc e o greșeală, am spus. Mă tem că nu dumneata ești modelul care a inspirat povestirile cu Dupin, cum credeam cândva. L-am găsit pe adevăratul Dupin, e Auguste Duponte. Doar ai citit ultima mea scrisoare!

— Asta voiai să spui? M-am gândit că îmi vorbești despre Duponte doar în glumă. Atunci presupun că dumnealui s-a și apucat să analizeze neașteptata și nedreapta dispariție a iubitului Poe? E hotărât să cerceteze până-n pânzele albe?

— Mă rog... am ajuns destul de departe cu cercetările noastre secrete. Nu pot spune mai mult. M-am întors în loc, iarăși neliniștit, dar nu aveam unde să mă duc. Recunosc că, aproape cu perversitate, nu doream cu adevărat să scap din situația respectivă. Era formidabil să aud pe cineva vorbind despre moartea lui Poe cu pasiune. Îi pomenisem de atâtea ori lui Duponte despre asta și nu obținusem nici o reacție din partea lui.

— Îmi dau seama, domnule Quentin, că te-ai vârât singur într-o situație penibilă, zise Dupin. Își împreună mâinile ca și când ar fi vrut să se roage, apoi le strânse, formând un pumn uriaș. De fapt, eu sunt adevăratul Dupin, eu sunt cel pe care îl cauți!

— Ce pretenție!

— Serios? Sunt agent special britanic. Ce înseamnă asta altceva decât că spun adevărul? N-am pierdut nici măcar un proces în toată cariera mea de avocat, un record neegalat. Ce este un avocat dacă nu un crainic al adevărului? Și cine e adevăratul Dupin dacă nu apărătorul adevărului? Dumneata și cu mine suntem avocați, domnule Clark, lumea noastră este justiția. Dacă am fi trăit pe vremea când Enea a coborât în străfundurile pământului, l-am fi însoțit doar ca să fim de față la întâlnirea cu Minos, nu-i așa?

— Poate, am răspuns, deși în mod obișnuit eu mă ocup de ipoteci și de chestiuni asemănătoare.

— E momentul să perfectăm aranjamentul financiar pe care îl sugerezi în scrisoare pentru serviciile mele și să-i dăm bice. Toată lumea va avea de câștigat.

— Ba n-am să fac nimic de felul acesta. Ți-am spus că-i sunt fidel lui Auguste Duponte. Cred în el.

Bonjour îmi aruncă o privire scurtă, de avertisment. Dupin suspină și își încrucișă brațele la piept.

— Duponte s-a fâsâit de mult. Suferă de boala grea pe care noi o numim precizie și care strică tot ce face. Cum să-ți spun, este precum pictorul pe moarte care poate pretinde doar în mintea lui că mai e artistul grozav de odinioară. O plăsmuire a propriei sale închipuiri.

— Bănuiesc că te interesează banii ca să-ți plătești datoriile, am spus cu indignare. Auguste Duponte este originalul lui Dupin, domnule baron, oricât de multe insulte i-ai arunca. Ai noroc că nu e de față.

Baronul se apropie de mine și rosti apăsat următoarea întrebare:

— Și ce-ar face Duponte al dumitale dacă ar fi aici?

Aș fi vrut să-i zic că i-ar crăpa capul în două, dar n-am fost în stare să-mi aduc aminte cuvintele franțuzești, nici să mă conving că acesta era adevărul. Claude Dupin, cu mustața lucindu-i la fel de tare ca bijuteriile, îmi zâmbi larg și-i porunci lui Bonjour să mă ducă la trăsură.

Fata mă prinse de mână surprinzător de puternic, aproape ca Hartwick, și mă conduse prin șanțul acela adânc. La Paris nu prea e nevoie de bărbați pentru bunul mers al societății. Văzusem până atunci destule femei, neînsoțite de domni, lucrând ca pălărieri, căruțași, măcelari, lăptari (sau „lăptărese"), cămătari, speculanți, ba chiar și servitori la băile publice. Ascultasem cândva un vorbitor despre drepturile femeilor din Baltimore susținând că, dacă ar avea îndeletnicile bărbaților, ar fi mai virtuoase. Lângă mine stătea o tânără care l-ar fi contrazis cu plăcere.

Ne îndepărtaserăm destul de mult ca să nu mai fim auziți de Baron. M-am întors către Bonjour.

— De ce îl asculți?

— Ți-am dat voie să vorbești?

Replica aceasta, venind de la o doamnă ce părea cu câțiva ani mai tânără decât Hattie, m-a surprins, la fel și vocea răgușită ca a unui bătrân decrepit, dar ciudat de fascinantă.

— Presupund că nu, dar Bonjour... *Miss*... *Mademoiselle*... Domnișoară Bonjour, ar trebui să te asiguri că ești în siguranță lângă omul ăsta.

— Nu urmărești decât să-ți salvezi pielea.

Lucru perfect logic și înțelept, am impresia, însă nu instinctul de conservare îmi dicta acțiunile. În strălucirea ochilor ei deslușisem o independență a spiritului care m-a fascinat pe loc. Singurul defect al feței sale delicate era o cicatrice – sau mai bine zis o crestătură – care îi trecea peste buze, întinzându-se deasupra și dedesubtul lor și formând împreună cu ele un fel de cruce încântătoare atunci când zâmbea.

— Ăia vin iute! strigă o voce în franceză, de undeva de deasupra noastră.

Hartwick alerga spre stăpânul său cu un ochean în mână.

— Ne-au descoperit! răcni Dupin. La trăsură, imediat!

Se părea că unii dintre prietenii mai puțin binevoitori ai Baronului veniseră să-l întrebe de sănătate. Toți cei prezenți o zbughiră spre caleașcă.

— Hai, dobitocule, dă din picioare! mă sfătui Dupin când trecu pe lângă mine în goană.

L-am văzut apoi pe Hartwick, care aproape ajunsese la trăsură, prăbușindu-se la zgomotul unei împușcături și rostogolindu-se greoi peste pietre. Începu să strige „Dupin", dar cuvântul i se stinse pe buze. Când unul dintre adversari îl rostogoli pe-o parte, am observat că îi dispăruse o ureche, iar în locul ei se căsca o gaură de un roșu întunecat.

Ochii mi se agățară de această oribilă imagine. Drumul spre trăsură era din ce în ce mai abrupt. Am alunecat și m-am rostogolit înapoi, pe povârnișul tranșeei. Bănuiesc că mișcarea mea putea să pară voită și strategică, pentru că mă despărțise de răpitori. De fapt, mă înspăimântase pistolul pe care Baronul Dupin îl scosese din haină. Bonjour se întoarse să mă tragă după ea.

— Lasă-l! porunci Dupin. Apoi către mine: Poate data viitoare ne vom întâlni într-un loc mai potrivit pentru interesele noastre, ferit de asemenea tulburări. Între timp, du-te și caută gloria, frate Quentin!

Da. Îmi dau seama că sună deplasat, dar acestea au fost cuvintele lui Dupin după ce principalul său asociat fusese omorât, în timp ce se trăgea în el și se străduia să urce povârnișul abrupt. Și totuși vă istorisesc lucrurile chiar așa cum s-au întâmplat.

Am ridicat capul, dar m-am simțit tras în jos cu putere. Am căzut grămadă și am recunoscut-o pe Bonjour, care se aruncase peste mine. Îmi țintuise un braț la pământ, cu o singură mână. Imaginându-mi că însăși Hattie se uită la mine, copleșit de mustrări de conștiință și rușinat de o împunsătură de dorință, am încercat să mă eliberez, dar n-am fost în stare. N-am putut decât să mă cutremur observând cât de ușor și de puternic îi era trupul.

— Stai întins la pământ, spuse ea în engleză. Chiar și după ce eu am plecat. Ai priceput?

Am dat din cap.

Atunci a sărit în picioare și l-a urmat pe Baron la trăsură, fără să se mai uite la mine. Caii lor au trecut în galop printre fortificații. Au urmat câteva focuri de armă în direcția trăsurii care se îndepărta iute. Mi-am acoperit capul cu brațele și am rămas nemișcat în timp ce așchii de piatră cădeau ca o ploaie peste mine.

Scăparea mi-a apărut sub forma unei trăsuri închiriate de niște vizitatori germani care veniseră să admire

fortificațiile și mi-au permis, amabili, să mă înapoiez cu ei la Paris.

Sigur că o parte din mine mă îndemna să mă reped la Duponte și să-i povestesc ce pățisem. Dar nu avea rost. Înțelesesem, după întâlnirea cu Claude Dupin, că totul se încurcase. Adevăratul detectiv nu voia cu nici un preț să mă ajute, iar „baronul", un șarlatan, era nerăbdător să-mi fie de folos doar pentru a câștiga ceva parale. Puteam foarte bine să nu mă mai întâlnesc vreodată cu Auguste Duponte.

S-a dovedit că ghidul de la Versailles avusese dreptate când îmi vorbise despre agenții de poliție care îmi supravegheau reședința din Paris. La scurt timp după acel episod, am observat că rezerva mea de bani scăzuse considerabil, așa că m-am mutat într-o pensiune mai ieftină. La sosirea acolo, am dat peste doi polițiști care își notau noua mea adresă.

Am renunțat abia peste două zile la hotărârea mea de a nu-l mai pisa pe Duponte, în timp ce îmi văcsuiam ghetele. Cu politețea caracteristică francezilor, proprietarul unei gherete de lustruit s-a înclinat discret în fața mea, atrăgându-mi atenția asupra prafului de pe încălțări. Tocmai alesesem un ziar. Chiar în spatele băncuței se afla o oglindă mare, care îi permitea și proprietarului să arunce o privire la jurnal în timp ce lustruia ghetele mușteriilor. Aflasem că unii lustragii din Paris învățaseră, de-a lungul anilor, să citească literele și de-andoaselea, numai ca să-și alunge plictiseala. Nu-mi venise să cred că cineva poate citi cu atâta pricepere cuvintele inversate. Până în acel moment.

Am început să frunzăresc ziarul, dar lustrangiul m-a întrerupt.

— Domnule, vreți, vă rog frumos, să dați pagina înapoi? Claude Dupin s-a întors la Paris? Aici e vânat mai dihai ca un animal în pădure, așa se zvonește.

Auzind acestea, am deschis ziarul la un articol uluitor – unul plătit.

Reputatul avocat și jurist Claude Dupin, care n-a pierdut nici un proces în toată cariera sa, a fost solicitat de unii dintre cei mai de seamă cetățeni ai Americii [bănuiesc că aici se referea la mine] să soluționeze misterul care învăluie moartea celui mai iubit și strălucit geniu literar al țării, Edgar A. Poe. Claude Dupin a fost principala sursă de inspirație pentru faimosul personaj al povestirilor domnului Poe, analistul „Dupin", eroul povestirii *Crimele din Rue Morgue*, binecunoscută atât în limba engleză, cât și în cea franceză. Obligat să onoreze această legătură, Claude Dupin a plecat în Statele Unite și, la exact două luni după această zi a anului 1851, va descifra pe deplin și definitiv enigma circumstațelor în care a decedat Poe. Domnul Dupin se va întoarce apoi la Paris, orașul în care s-a născut, după ce va fi fost ridicat în slăvi ca un mare erou al Noii Lumi...

Am simțit un nod în gât. Trebuia să mă duc imediat la Duponte.

Nu puteam să părăsesc Europa lăsându-l pe Duponte să creadă că l-am trădat și că l-am angajat pe Claude Dupin, cum fără îndoială și-ar fi închipuit dacă ar fi citit ziarul. Firește că nu avea cum să nu facă legătura între articol și persoana mea. În parte, chiar și limbajul folosit de publicația respectivă îmi aparținea, furat fiind de către Baron direct din scrisorile mele. Speram că totuși nu văzuse ziarul. L-am îndrumat pe vizitiu spre reședința lui Duponte și am trecut în goană de cămăruța portarului.

— Stai așa! Dumneata!

Portarul a dat să mă prindă, dar n-a reușit. Am urcat la etaj din câteva salturi și am găsit ușa lui Duponte dată de perete. Înăuntru nu era nimeni.

Lampa cu gaz de deasupra patului mirosea ca și când ar fi fost stinsă de curând, iar pe așternut zăcea un ziar – *La Presse*. Nu era cel pe care îl citisem la

lustragerie, dar publicase aceeași știre. La picioarele patului erau aruncate hârtii și tot felul de obiecte. Mi l-am imaginat pe Duponte așezându-se încet, măturând cu o mână plapuma mereu acoperită de lucruri, apoi luând ziarul cu cealaltă și... Ce o fi simțit oare când citise anunțul că l-aș fi angajat pe baronul Dupin? Furie? Amărăciune? Deja mă condamnase pentru trădare.

— Domnule! strigă portarul care își făcuse apariția în pragul ușii.

— Dumneata! Nu vreau să mai aud nimic de la dumneata! am zbierat, copleșit de mânia pe care mi-o stârnise Dupin. Plec chiar azi din Paris, dar mai întâi trebuie să-l găsesc pe Auguste Duponte. Cu orice preț. O să-mi spui imediat unde s-a dus sau vei avea de-a face cu mine!

A clătinat din cap. Eram gata-gata să-i sfărâm bărbia cu un pumn, dar el a apucat să-mi explice:

— Nu-i aici, a zis, răsuflând cu greu. Aici în casă, vreau să zic. Domnul Duponte a plecat, cu bagaje cu tot.

După ce l-am mai tras de limbă puțin, am aflat că îl ajutase pe chiriaș să-și ducă bagajele jos cu doar câteva minute înainte să sosesc eu. Asta după ce Duponte studiase articolașul plin de venin trimis la ziar de perfidul Baron. Trădarea pe care și-o imaginase din partea mea îl aruncase într-o asemenea stare de melancolie, încât n-a mai rezistat să stea locului. Înainte de a coborî, m-am uitat pe fereastră, sperând să-l zăresc.

O trăsură tocmai se îndepărta de pensiune, încărcată cu bagaje. I-am strigat vizitiului să se întoarcă, dar fără succes, și până la urmă mi-am ridicat mâinile spre cer, neputincios. Ce surpriză apoi, când n-am mai dat de cupeul meu sau de birjar, căruia îi spusesem să mă

aștepte! Fumegând după această ultimă lovitură, am înlemnit când am văzut că trăsura lui Duponte revenise și că, de fapt, nu era deloc a lui. Mai bine zis, Duponte se afla în ea și bagajele sale erau cocoțate pe acoperiș, așa că era trăsura lui, dar mai devreme fusese a mea, cu vizitiu cu tot.

Armăsarii tropăiră puternic și se opriră lângă mine.

— Am vrut doar să întorc caii ca să pot ieși mai ușor de-aici, domnule, mi-a explicat birjarul. Să nu pierdem timpul!

A coborât și a deschis ușa, dar eu unul am simțit că, înainte să mă urc în trăsură, trebuie să-i vorbesc lui Duponte. Am ocolit cupeul până la fereastra din dreptul lui. Analistul ședea nemișcat ca o stană de piatră. Oare minciunile baronului Dupin cu privire la personajul C. Auguste Dupin îl convinseseră mai mult decât oricare dintre comentariile mele admirative și promisiunile de recompense bănești?

— Domnule Duponte, asta înseamnă că... chiar vreți să...?

— O să întârziați, domnilor, a urlat vizitiul, o să pierdeți trenul care vă duce la vapor și-atunci adio traversarea oceanului. Haideți odată!

Duponte a dat din cap.

— Într-adevăr, e timpul, mi-a spus el.

10

Vaporul cu aburi *Humboldt* al companiei maritime Cunard avea șaptezeci și opt de ofițeri și marinari și destule cabine – cușete înguste în care se intra de pe laturile lungi ale salonului principal, acoperit cu un covor gros – pentru mai bine de o sută de pasageri. Mai

avea și un labirint de încăperi auxiliare, o bibliotecă, fumoare, precum și câteva țarcuri acoperite pentru vite.

Duponte și cu mine am fost printre primii pasageri care am urcat în acest palat plutitor, iar eu am fost copleșit de emoție admirând arca gigantică ce avea să ne transporte până în Lumea Nouă. Duponte a rămas încremenit imediat ce am ajuns pe puntea principală. Am înghețat și eu. Mi-am închipuit că fusese lovit dintr-odată de îndoieli, că avea o presimțire și că va renunța la călătorie.

— Domnule Duponte, am spus cu mare grijă, sperând să-l îmblânzesc. Totul e în ordine?

— Fii bun, domnule Clark, zise Duponte, luându-mă de braț, spune-i stewardului să-l informeze pe căpitan că la bord se află un pasager ilegal și că acesta e înarmat.

Neliniștea mea s-a transformat brusc în uimire. Când mi-am recăpătat calmul, l-am chemat pe steward și l-am tras într-un loc mai ferit.

— Domnule, la bord s-a strecurat un intrus, am șoptit pe un ton grav. E posibil să fie înarmat.

— De unde știți? m-a întrebat el nepăsător, ridicând o sprânceană.

— Ce importanță are?

— Am căutat prin toate cotloanele în care s-ar putea ascunde cineva. Și în cabine, domnule, ca întotdeauna. Ați văzut vreun suspect la bord?

— Nu, am recunoscut. Abia am sosit.

A dat din cap, crezând că mă convinsese.

M-am uitat la Duponte, care stătea ceva mai departe, pe punte. Nu puteam să-l las baltă așa de repede, nu după chinurile prin care trecusem pentru a-i obține ajutorul. Voiam să fie convins că nici n-apucă bine să-mi ceară ceva și dorința îi e îndeplinită.

— Domnule, ai auzit de raționinare? l-am întrebat pe steward.

— Mda. E un monstru marin, domnule, are șase sute de picioare și o cocoașă în spinare.

M-am prefăcut că nu iau în seamă gluma lui de prost-gust.

— Este capacitatea rară de a afla – printr-un raționament logic, dar mai ales cu ajutorul înaltei puteri a imaginației – ceva ce depășește posibilitățile mentale ale oamenilor obișnuiți. Te asigur, așadar, că la bord se află un intrus înarmat și foarte periculos. Te sfătuiesc să-l informezi imediat pe căpitan și să cercetezi vaporul mai atent.

— Oricum aveam de gând să mă mai uit o dată, zise el plin de importanță, apoi se îndepărtă dinadins fără grabă.

După câteva minute l-am auzit din nou, de data asta strigând sau mai degrabă răcnind la superiorul lui să vină în cabina pentru poștă. Fără prea mare efort, corpolentul căpitan și stewardul scoaseră de-acolo un individ care țipa și se zbătea.

Deodată, intrusul dădu din coate, scăpă din strânsoare și îl aruncă pe steward la pământ. Câțiva dintre pasagerii care se plimbau pe punte dispărură imediat, de teamă să nu pățească ceva ori să le dispară bijuteriile. Alții, printre care Duponte și cu mine, se strânseră laolaltă pentru a urmări scena. Urmă un moment de tăcere când căpitanul se proțăpi în fața pasagerului ilegal.

— Încercai să ne furi corespondența? se răsti el.

Vaporul nostru cu aburi, la fel ca multe altele care traversau oceanul, își rotunjea veniturile transportând poșta.

Preț de o clipă, intrusul mi se păru o fantasmă din altă lume, amenințătoare, trupeșă și roșie în obraji. Probabil că și căpitanul avusese aceeași impresie uitându-se la el, pentru că întinse mâinile, împăciuitor.

— Liniștește-te, zise el.

— Veți dori să aflați ceea ce știu eu! insistă clandestinul, privind peste umărul căpitanului spre pasageri, ca și cum își făcea socoteala pe care dintre noi să-l ia prizonier. Cu toții ne-am dat un pas înapoi, cu excepția lui Duponte.

Comandantul navei nu sări să prindă momeala aruncată de instrus, dar stewardul nătâng nu se putu stăpâni:

— Ce, adică? întrebă el. Ce ai putea dumneata să știi?

Pasagerul clandestin își pierdu echilibrul pe puntea umedă, iar căpitanul împreună cu stewardul se repeziră din nou asupra lui, venindu-i de hac. După câteva încercări nereușite, îl aruncară direct peste bord, în uralele câtorva pasageri.

Căpitanul se aplecă peste parapet și-l căută din ochi pe ins, care își pierduse pălăria, ceea ce făcea ca soarele să-i lumineze chelia. M-am repezit și eu spre balustradă și am privit îndelung. Nu m-am putut abține să nu-mi fie milă de mizerabilul care își agita brațele. Închipuindu-și că stewardul făcuse descoperirea, căpitanul îi scuturâ entuziasmat mâna, probabil mai călduros decât o făcuse vreodată.

Mai târziu, în aceeași zi, când ne aflam deja în larg, stewardul m-a găsit de unul singur și m-a întrebat pe un ton răstit:

— Cum naiba de-ați știut despre ăla?

Am tăcut mâlc.

— Cum putea cineva care abia se suise la bord să-și dea seama că avem un pasager clandestin? Cum dracu'? De unde ați făcut rost de ratio... șinarea aia?

Avea să se răzbune în felul său meschin, dându-ne – mie și lui Duponte – locuri proaste la masă. Dar în ziua respectivă nu m-am putut împiedica să nu rânjesc într-un anume fel, gest pe care l-am repetat ori de câte ori m-am întâlnit cu stewardul în timpul călătoriei noastre de trei săptămâni către America.

CARTEA A III–A
Baltimore, 1851

11

Raţiocinare s.f. proces raţional deliberat, ajutat de imaginaţie şi spirit; observarea aprofundată şi predicţia complexităţilor din activităţile omului, mai ales în paradoxala şi repetata lor simplitate. Noţiunea nu e perfect sinonimă cu „logică" sau „calcul".

* * *

La început, am încercat din răsputeri să descopăr cea mai mică eroare din partea mea ce ar fi putut abate calea raţiocinării folosite de Auguste Duponte (mai sus aveţi definiţia mea, pe care Webster şi alte publicaţii ar face bine s-o utilizeze pentru a şi le îmbunătăţi pe ale lor, şi pe care am dezvoltat-o după ce l-am studiat pe Duponte în timpul voiajului nostru transatlantic). Voiam să-l ajut fără să-i stau în cale. S-a întâmplat că făcusem prima greşeală cu mult înainte de a începe totul.

Stăteam faţă în faţă cu el, în biblioteca mea, în a treia zi după sosirea noastră la Baltimore. Duponte era instalat în cel mai confortabil fotoliu. L-am văzut pe faimosul analist relaxându-se complet. Cuvântul „relaxare"

generează o impresie neadecvată, deoarece el avea tot timpul o ocupație, însă în clipa aceea strădaniile îi erau pașnice și nu se grăbea.

Citise toate articolele despre moartea lui Poe pe care le colecționasem. I-am dat și alte materiale referitoare la scriitor: note biografice din reviste și jurnale, gravuri, precum și propria mea corespondență cu autorul. Le-a citit așa cum guvernatorul unui stat citește ultimele știri la micul dejun, ținând hârtiile cu o mână sigură, care dădea de înțeles că le stăpânește pe deplin.

În ziua respectivă, când mi-a făcut semn din partea cealaltă a camerei, și-a mișcat atât de brusc capul, încât mă așteptam să-mi spună că ajunsese la o concluzie privind dispariția lui Poe.

— O să am nevoie și de restul, zise el.

— Da, am ezitat. Am crezut că pricep la ce se referă, precum și eroarea surprinzătoare din cererea lui, dar nu am vrut să par descurajant. Domnule Duponte, din aiurelile presei pare puțin probabil că au apărut informații noi despre moartea lui Poe.

Duponte mi-a înapoiat dosarul și a bătut cu degetul în teancul gros de tăieturi.

— Domnule Clark, nu am nevoie numai de aceste articole, ci și de *ziarele* din care au fost extrase. Și, preferabil, de numerele publicate începând cu o săptămână înainte și terminând cu o săptămână după apariția fiecărui articol.

— Dar le-am examinat de la cap la coadă când am avut ocazia, am căutat cele mai mici referiri la poet în cele mai mărunte rubrici, chiar și simpla mențiune a numelui său. Vă asigur că acestea sunt toate știrile despre Poe.

— Prostănac! spuse el, suspinând.

Reacția lui e imposibil de redat, bănuiesc, dacă nu l-ați cunoscut personal, dar eu, unul, mă obișnuisem cu frecventele exclamații de genul acesta și nu le mai consideram insulte.

— Extrasele nu sunt de-ajuns, domnule, continuă Duponte. Ceea ce se află în jurul informației e la fel de important ca informația în sine. Sari peste rubricile care fac inimile oamenilor să palpite de emoție, citește totul cu excepția acestora și vei afla mai multe. Despărțind articolele de întreg, sacrifici o bună parte din informațiile pe care acestea le conțin.

Sincer vorbind, îmi era greu să nu fiu neliniștit în preajma lui Duponte. Bănuiesc că ar fi trebuit să prevăd asta. Poe recunoscuse necesitatea unui proces de informare sofisticat. În povestirile sale, înainte de a rezolva un caz, C. Auguste Dupin analizează meticulos relatările din ziare despre crimele respective.

Exista însă o diferență, din punctul de vedere al constrângerii timpului, între aceste povestiri literare și misiunea noastră: noi nu eram singuri. Undeva, într-un colțișor al minții, îmi rămăsese imaginea fantomatică a răpitorului meu, Dupin. (Recitind propoziția de mai sus, îmi dau seama că nu trebuie să scriu doar „Dupin", pentru că mă voi gândi automat la C. Auguste Dupin din povestirile lui Poe. Deși voi consuma mai multă cerneală, va fi „Claude Dupin" sau „baronul Dupin"). Câteodată chiar mi se părea că îl văd la fereastra deschisă a unei case sau în mulțimea de pe strada Baltimore, rânjind șmecher la mine. Oare Baronul chiar venise în America sau anunțul acela era doar o farsă pentru a-și păcăli creditorii din Paris?

Am început să adun ziarele pe care mi le ceruse Duponte. Impozantul sediu al lui *Baltimore Sun* fusese prima construcție cu schelet de fier din oraș. Deși mulți considerau că edificiul cu cinci etaje era „frumos", termenul nu mi se părea potrivit. Era mai degrabă impresionant. Asta gândeai când intrai în birourile ziarului, unde presele și motoarele cu aburi care uruiau la subsol îți încingeau tălpile ghetelor, iar țăcănitul neîncetat al

telegrafului se strecura prin tavan de la etajul următor. Te aflai în mijlocul unui mecanism puternic, vedeai realitatea cerută de cetățeni.

Vizitând și concurența – jurnalele conservatoare *Patriot* și *American*, precum și pe cele cunoscute pentru orientarea lor democratică, *Clipper* și *Daily Argus* –, i-am procurat treptat lui Duponte tot ceea ce dorea din Baltimore. Apoi am pornit spre bibliotecă, în căutarea mai multor informații din alte state și a oricăror știri proaspete despre Poe.

Nu le trimisesem încă vorbă lui Hattie sau lui Peter că mă întorsesem. Mătușa Blum îi interzisese lui Hattie să-mi scrie, o măsură ce rămăsese valabilă pe tot parcursul ședерii mele la Paris. În ultimele sale scrisori, Peter vorbise prea puțin despre Hattie sau despre alte lucruri de interes, dar făcuse aluzie la anumite probleme delicate de afaceri în privința cărora trebuia să-mi ceară părerea. Doream din suflet să comunic cu amândoi, dar lumea din afară părea să se fi închis pentru mine; parcă eram prizonier într-un univers limitat doar la mintea și ideile lui Duponte, incapabil să-mi reiau locul obișnuit până când nu rezolvam ce-mi propusesem.

Deși lipsisem din țară numai trei luni, am observat uimit multe schimbări în Baltimore. Pe zi ce trece orașul devenea tot mai mare, cel puțin așa mi se părea. Peste tot vedeai mormane de cărămizi, scări, grinzi și unelte de construcție. În locul vechilor conace apăruseră depozite cu patru-cinci etaje. Tot ce era nou-nouț, ca și praful stârnit de șantiere, arunca o paloare mată asupra metropolei. Și mai era ceva, un element pe care nu știu cum să-l descriu. Un fel de neliniște, de îndărătnicie posomorâtă. Acestea erau impresiile pe care le aveam când mă plimbam pe străzi.

Ajuns la bibliotecă, m-am așezat la o masă, mi-am pus agenda alături și am deschis un ziar. Am trecut repede peste câteva rubrici, dar m-am oprit să studiez

o știrie interesantă publicată în lipsa mea. Atunci am văzut. Inima a început să-mi bată mai iute din cauza surprizei, a entuziasmului, a fricii, nu știu care dintre ele. Am trecut la următorul ziar, apoi la altul. Nu era doar o singură mențiune întâmplătoare pe ultima pagină. Nu. Le găseai peste tot. Fiecare ziar prezenta câte ceva despre moartea lui Poe. „Mai sunt încă multe de aflat despre circumstanțele misterioase ale morții poetului", spunea *Clipper*. „Subiectul principal de conversație în cercurile literare a fost trecerea în neființă a melancolicului Edgar A. Poe", scria un săptămânal de un dolar. „A fost o ființă ciudată și înfricoșătoare în același timp."

Articolele nu furnizau aproape nici un detaliu concret. În schimb, fiecare pagină parcă era un strigătul unui vânzător de ziare care pomenește *ad infinitum* despre o execuție prin spânzurare fără să spună cum s-a ajuns acolo.

M-am repezit în față, unde stătea un bibliotecar de pe vremea lui Noe. Lângă ghișeu mai aștepta un cititor, dar cum acesta încă nu se adresase bibliotecarului, m-am simțit îndreptățit să-mi văd de ale mele.

— Ce înseamnă toate acestea despre Edgar Poe? Cum e posibil? am întrebat.

— Domnule Clark, mi-a răspuns bibliotecarul cu un aer interesat, ați fost plecat prea mult timp!

— Acum câteva luni, bunule domn, abia dacă se manifesta un dram de interes pentru moartea lui Edgar Poe, iar azi e un subiect important pentru fiecare ziar.

Bibliotecarul părea gata să-mi dea o explicație, dar am fost întrerupți:

— Da, da!

Ne-am întors amândoi spre cititorul al cărui loc îl luasem. Era un ins corpolent, cu sprâncene țepoase. Înainte de a continua, și-a suflat nasul uriaș într-o batistă albă.

— Am citit și eu, spuse el colegial, dându-mi un ghiont, ca și când am fi împărțit tutun din aceeași tabacheră.

L-am privit fără expresie.

— Despre moartea lui Poe! adăugă el. Nu e grozav?

— Grozav? am zis, măsurându-l de sus până jos.

— Desigur, întări omul, acum suspicios. Nu credeți că Poe e un geniu, domnule?

— În cel mai înalt grad!

— Atunci cu siguranță știți că nu există pe lume o bucată în proză mai bună decât *Cărăbușul de aur*?

— Numai *O pogorâre în Maelström*, am spus.

— Ei, atunci e minunat că în sfârșit primește atenția meritată de la editorii de ziare, nu-i așa? Mă refer la trista moarte a lui Poe.

Și-a ridicat pălăria către bibliotecar, apoi a ieșit.

— Spuneați... Ce v-a atras atenția? reluă bibliotecarul.

— Ziarele. De ce...?

Gândurile mele rămaseseră agățate de ceea ce spusese omul înainte să plece. Am arătat spre ușă.

— Cine este domnul care tocmai și-a luat rămas-bun?

Bibliotecarul nu știa. M-am scuzat și m-am repezit spre colțul străzii Saratoga, dar nu l-am mai văzut.

Eram atât de uluit de toate aceste fenomene – ziarele, ciudatul admirator al lui Poe, spiritul rebel ce luase în stăpânire orașul, încât la început nu am acordat prea mare atenție unei femei cu obraji umflați și păr cărunt, care stătea pe o bancă, nu departe de bibliotecă. Dar citea o carte de Edgar A. Poe! Aici trebuie să spun că aveam un avantaj clar. Cumpărasem toate volumele lui Poe, prin urmare, eram în stare să-l recunosc de la distanță pe fiecare după aspect, dimensiuni și ilustrații. Lui Poe nu-i plăceau puținele sale cărți publicate. „Editorii te înșală", mi se plânsese el într-o scrisoare. „Când te controlează cineva, ești pierdut. Sunt hotărât să fiu propriul meu editor." Lucrul acesta nu avea să se întâmple. Situația lui financiară nu era deloc strălucită, iar periodicele îi plăteau un preț de mizerie pentru ceea ce scria.

M-am aplecat discret deasupra băncii pe care stătea femeia și am urmărit-o o vreme cum întorcea cu degetul paginile pătate, cu colțuri îndoite. Cât despre ea, nu mă observase, atât de tare o absorbea descrierea fenomenalului colaps din *Prăbușirea Casei Usher*. Înainte să-mi vin în fire, a închis cartea cu un aer de puternică satisfacție și a plecat grăbită, ca și când fugea de ruinele amenințătoare ale casei Usher.

M-am hotărât să-l întreb pe un librar din apropiere dacă urmărise noile știri despre Poe. Era unul dintre cei pe care îi vedeam în stare să-și umple rafturile cu cutii de tutun și portrete de indieni sau orice altceva, numai cu cărți nu, ceea ce devenise un obicei foarte răspândit în magazinele de acest fel, pentru că tot mai mulți cumpărau cărți prin abonament. Tocmai mă oprisem în vestibul, când am văzut o altă femeie comițând cea mai stranie dintre crime.

Era cocoțată pe una dintre scările folosite pentru a ajunge la rafturile de sus. Infracțiunea, dacă poate fi numită așa, nu consta în furtul unei cărți – ceea ce ar fi fost remarcabil și suficient de ciudat –, ci în faptul că scosese de sub șal o carte pe care apoi o pusese în raft. După aceea se duse la următorul raft, unde mai adăugă la inventarul prăvăliei o carte extrasă de sub șal. Nu puteam să-i disting trăsăturile din cauza soarelui orbitor care intra printr-o uriașă lucarnă, dar vedeam că poartă o rochie și o pălărie de bună calitate; nu era unul dintre fluturașii colorați care se fâțâiau pe strada Baltimore. Pielea gâtului îi era aurie, la fel și porțiunile de braț vizibile deasupra mănușilor. Coborî scara și se îndreptă spre alt șir de rafturi. Am mers și eu până la rândul următor, paralel cu ea, și am descoperit-o la capăt, unde mă aștepta.

— Nu e politicos din partea unui bărbat să se holbeze la o femeie, spuse ea în franceză, iar buzele-i brăzdate de o cicatrice se țuguiară.

— Bonjour!

Mă aflam față în față cu unul dintre foștii mei răpitori de la Paris, mai bine zis compatrioata baronului Dupin.

— Mii de scuze! Știi, câteodată cad într-un fel de transă.

Desigur, în momentul acela nu fusese vorba de așa ceva. Copleșitoarea ei frumusețe mă izbi din nou la prima vedere și a trebuit să mă uit în altă parte pentru a scăpa de vrajă. După ce mi-am revenit, am șoptit:

— Ce Dumnezeu faci aici?

Zâmbi, ca și când ar fi fost de la sine înțeles.

Am suit și eu câteva trepte pe scara pe care se urcase ea mai devreme și am scos cartea pe care o pusese în raft. Era o ediție a povestirilor lui Poe.

— Este chiar opusul îndeletnicirii mele obișnuite... Să pun lucruri de valoare *la loc*!

Râse copilărește. Când zâmbea avea aerul unei fetițe, mai ales acum, cu părul tuns mai scurt.

— De valoare? Cărțilea acestea sunt valoroase numai pentru cititorii care îl apreciază pe Poe! am spus. Și de ce le pui atât de sus, unde sunt greu de găsit?

— Oamenilor le place să caute, domnule Quentin, declară ea.

— Ai făcut asta la ordinul baronului Dupin. Unde este el?

— S-a apucat să descifreze misterul morții lui Poe, îmi răspunse Bonjour. Și, crede-mă, va încheia acțiunea cu succes.

Mi-a sărit inima din loc.

— Dar nu are de ce să se amestece! am exclamat. De fapt, n-are ce căuta aici!

— Consideră treaba asta un noroc, spuse ea, criptic.

— Ba nu mă încântă deloc că folosește această chestiune serioasă pentru propriul său amuzament.

— Totuși, și-a găsit o ocupație mai utilă decât aceea de a te ucide.

— Să mă ucidă? Ha-ha! am încercat eu să par nepăsător. De ce ar face una ca asta?

— Când i-ai scris baronului Dupin, ai vorbit îndelung de ajutorul urgent de care aveai nevoie pentru a descifra misterul morții iubitului dumitale Poe. Cel mai mare geniu al revistelor americane de literatură, care va fi deplâns pe veci și așa mai departe...

Era o reproducere exactă a sentimentelor mele.

— Imaginează-ți surpriza baronului când a ajuns aici, la Baltimore, acum o lună. Nu tu o doamnă bocind pe stradă să i se facă un *post-mortem* sărmanului Poe. Nu tu răscoale cerând dreptate pentru poet. Am găsit prea puțini oameni care mai știu și altceva despre Edgar Poe decât că a scris niște fantezii într-o dungă care s-au bucurat de o oarecare popularitate. Majoritatea habar n-au că domnul Poe și-a găsit odihna veșnică.

— Adevărat, i-am răspuns sfidător. Mulți se uită la un geniu cu invidie sau indiferență, iar unicitatea lui îl transformă în ținta preferată pentru un asemenea tratament. Și ce-i cu asta?

— Baronul Dupin a venit aici ca răspuns la cererea generală de a lămuri moartea lui Poe. Dar, odată ajuns în oraș, n-a observat nici o cerere în acest sens!

Am rămas fără cuvinte. Nu aveam cum să argumentez împotriva cauzelor frustrării Baronului, și eu trecusem prin aceeași stare.

— A dat vina pe mine, am murmurat.

— Da, să nu-ți închipui că stăpânul meu s-a simțit prea generos față de dumneata. De fapt, constatând că am bătut degeaba atâta drum și cu o cheltuială atât de mare, baronului i-a sărit mustarul cât ai zice pește.

Cred că pe fața mea se oglindea teama, căci a zâmbit.

— Dar nu-ți fie frică, domnule Quentin, mă liniști ea. Totuși, surâsul ei parcă sporea amenințarea; poate că era din cauza cicatricei ce-i brăzda gura. Nu cred că te afli în primejdie... pentru moment. Ai observat,

cred, ce s-a petrecut între timp aici în ceea ce privește interesul public pentru Poe.

— Ziarele, adică? Am început să mă dumiresc. Aveți cumva vreun amestec în asta?

Fata îmi explică. La început, Baronul plasase câte un anunț în toate ziarele din oraș, oferind recompense substanțiale pentru „informații vitale" privind „misterioasa și mizerabila" moarte a poetului Poe. Nu se aștepta să găsească martori prea repede. De fapt, anunțurile și-au atins adevăratul scop, acela de a stârni întrebări. Editorii s-au arătat entuziasmați de ideea lui. Oamenii au început să ceară tot mai multe detalii despre Poe.

— Am dat o mână de ajutor la înviorarea imaginației publicului, continuă Bonjour. Cărțile lui Poe se vând acum considerabil mai bine.

M-am gândit la femeia din parc... la bărbatul de la bibliotecă, entuziasmat de Poe... iar Bonjour punea cărți în rafturi, pentru mulțumirea unui număr cât mai mare de oameni.

S-a întors să plece, dar am apucat-o de braț. Dacă ne urmărea cineva, mâna mea pe încheietura înmănușată a unei tinere femei ar fi putut stârni un mic scandal, iar vestea ar fi ajuns cu viteza telegrafului până la urechea mătușii Blum. La Baltimore, vânturile reci din nord se întâlneau cu eticheta rigidă din sud și bârfele care o însoțeau.

M-am repezit s-o opresc, din două motive. În primul rând, fusesem izbit din nou de frumusețea ei firească, atât de straniu transportată aici, la Baltimore, și la fel de îndepărtată de înfățișarea fetelor din partea locului ca o poză dintr-o revistă. În al doilea rând, poate că deja știa ceva despre moartea lui Poe. În al treilea – văd că există și un al treilea motiv –, veneam de la Paris, unde atingerea mâinii unei doamne abia dacă era observată,

ceea ce mi-a dat curaj. Dar ea m-a străpuns cu privirea, așa că mi-am retras mâna într-o clipită.

Mi-e greu să descriu ce am simțit când am atins-o, fie și pentru o clipă fugară. Am avut senzația că aș putea să mă trezesc oriunde în lumea largă, în miezul vieții oricui, că nu mai sunt constrâns de propriul meu trup – un sentiment înalt, dacă se poate spune așa, îndemnându-mă să cred că sunt ușor ca o stea din ceruri.

Spre marea mea surpriză, imediat ce i-am dat drumul m-am trezit că întinde fulgerător mâinile spre mine și mă apucă mult mai strâns decât o făcusem eu. Nu i-am putut desprinde degetele, așa că am rămas față în față, privindu-ne îndelung.

— Domnule, luați-vă mâna, vă rog! izbucni ea într-un strigăt virginal, ultragiat.

Țipătul ei atrase privirile tuturor clienților din magazin, de la fiecare masă și de pe fiecare bancă. După ce mi-a dat drumul, am încercat să mă prefac absorbit de cărțile din jur. Când ceilalți au încetat să-mi mai acorde atenție, Bonjour dispăruse deja. Am alergat afară și am zărit-o pe stradă, la adăpostul unei umbreluțe vărgate.

— Stai! am strigat, grăbindu-mă s-o ajung. Știu că ai intenții bune. La Paris m-ai apărat. Mi-ai salvat viața!

— Mi s-a părut că vrei să mă ajuți când ți-ai închipuit că baronul Dupin mă obligă să-l slujesc. Ceea ce... Își rotunji buza peste dinții micuți, ca și când cugeta profund... a fost ceva neobișnuit.

— Trebuie să știi că problema este mult prea importantă pentru a face o vâlvă de doi bani în ziare. N-o să iasă nimic bun din asta. Geniul lui Poe merită mai mult. Trebuie să puneți capăt acestei situații chiar acum.

— Crezi că ne poți îndepărta de misiunea noastră așa de ușor? Am citit câte ceva din ce-a scris prietenul dumitale, Poe. În general spune niște lucruri simple, însă într-o manieră greu de înțeles. Sentințele banale puse într-o formă misterioasă capătă un aer profetic.

Bonjour își încetini pasul și se uită un moment la mine. M-am oprit și eu.

— Ești îndrăgostit, domnule Clark?

Nu-i mai dădeam atenție lui Bonjour. Privirea mi se abătuse într-o parte, spre o femeie care mergea pe trotuar. Avea cam patruzeci de ani și era atrăgătoare. Am urmărit-o din priviri de-a lungul străzii.

— Ești îndrăgostit, domnule? repetă Bonjour blând, căutându-mi privirea.

— Femeia aceea... am văzut-o în compania lui Neilson Poe, un văr al lui Edgar. Știi, seamănă extraordinar de mult cu...

Nu intenționasem să scap această informație.

— Da? mă îmboldi Bonjour pe un ton dulce, care mă păcăli să-mi termin fraza.

— Seamănă extraordinar de mult cu un portret al Virginiei Poe, răposata soție a lui Edgar. Doar văzând-o și m-am simțit mai aproape de viața lui Poe.

În curând, femeia a dispărut în mulțimea de pe stradă. Abia atunci mi-am dat seama că Bonjour nu mai era lângă mine. Uitându-mă în jur, am văzut-o apropiindu-se de necunoscută – de copia Virginiei Poe – și m-am dojenit teribil pentru ceea ce îi dezvăluisem.

— Doamnă! strigă Bonjour. Doamnă!

Femeia se întoarse către ea. M-am dat deoparte, nu pentru că aș fi crezut că necunoscuta mă văzuse la secția de poliție, ci pentru orice eventualitate.

— Iertați-mă, zise Bonjour cu un accent sudist convingător, pe care trebuie că-l imita după ce le ascultase pe frumoasele orașului, dar semănați tare mult cu o doamnă pe care o știu, continuă ea. Acum văd că m-am înșelat. Poate din cauza bonetei acesteia încântătoare...

Femeia îi zâmbi și vru să-i întoarcă spatele.

— Vai, seamănă atât de mult cu Virginia! murmură Bonjour ca pentru sine.

— Virginia?

Femeia se întoarse din nou, de data aceasta curioasă.

Am zărit mulțumire pe chipul lui Bonjour, care acum era sigură că-și atinsese scopul.

— Virginia Poe, zise ea pe un ton sumbru.

— Înțeleg, răspunse femeia încet.

— Am întâlnit-o doar o dată, dar toată apa din Lethe n-ar putea să-i șteargă amintirea, șopti Bonjour. Sunteți la fel de frumoasă!

La acest compliment, femeia își plecă ochii.

— Sunt doamna Neilson Poe, se prezentă ea. Josephine. Mă tem că nimeni nu va fi vreodată la fel de frumoasă precum iubita mea soră când era în viață.

— Sora dumneavoastră, doamnă?

— Sissy. Virginia Poe, vreau să spun. Eram surori vitrege. Și-a păstrat curajul și încrederea până în ultima clipă. De câte ori mă uit la portretul ei...

Se opri, incapabilă să mai vorbească.

Deci asta era! Neilson era căsătorit cu sora decedatei soții a lui Edgar Poe. După câteva cuvinte de condoleanțe, cele două femei au pornit la drum împreună, iar Josephine Poe a răspuns liniștită la toate întrebările lui Bonjour despre Sissy. Le-am urmărit îndeaproape, pentru a nu scăpa nimic.

— Într-o seară, pe vremea când Edgar și Sissy locuiau fericiți la Philadelphia, pe strada Coates, draga de ea cânta la pianul ei îndrăgit și deodată i s-a rupt un vas de sânge. S-a prăbușit la jumătatea melodiei. Moartea ei nu a fost neașteptată și, dintre toți, Edgar era cel mai pregătit. În iarna când s-a prăpădit ea erau atât săraci, încât singurul fel în care putea s-o încălzească pe Sissy, în camerele acelea reci, era s-o înfășoare în paltonul lui și să-i pună pisica în brațe.

— Ce s-a întâmplat cu el de-atunci?

— Cu Edgar? Pendularea între speranță și disperare, ani în șir, i-a luat mințile. Avea nevoie de o femeie care să i se dedice. Spunea că nu va mai rezista nici un an

fără dragoste și tandrețe. Se zice că, după moartea lui Sissy, a colindat țara de mai multe ori în căutarea unei neveste, dar eu cred că inima îi sângera de dorul ei. S-a logodit cu câteva săptămâni înainte de a muri. Voia să se însoare.

Femeile mai schimbară câteva vorbe, apoi Josephine își luă un grațios rămas-bun. Bonjour se întoarse spre mine, chicotind ca o fetiță.

— Ghinionul dumitale, domnule Clark, că nu te afli în tabăra Baronului. Vezi dumneata, noi nu ne ascundem în umbră și nu pierdem vremea cu fleacuri.

— Te rog, domnișoară! Aici, la Baltimore, în America, nu trebuie să mai te simți legată de baronul Dupin și de învârtelile lui! În locul dumitale, l-aș părăsi imediat. Aici nu se mai poate discuta de oprimare!

— Adică nu există sclavie? întrebă ea, subit interesată, făcând ochii mari.

Fata era inteligentă, nimic de zis.

— Chiar așa! am spus. Nu există oprimare pentru o franțuzoaică emancipată. Nu-i datorezi nimic baronului Dupin.

— Nu-i datorez nimic soțului meu? întrebă ea. Ia te uită, ceva de ținut minte.

— Baronul e soțul dumitale?

— Am făcut progrese însemnate în chestiunea respectivă, iar de-acum înainte nu vom scuti nici un efort. Te sfătuiesc, domnule Clark, să nu stai în calea noastră.

* * *

Azi, oriunde ai călători în lume, cu siguranță vei întâlni același număr de specii avocățești, la fel cum naturalistul găsește ierburi și insecte în orice ținut. Primul tip de avocat percepe complicațiile regulilor juridice ca pe niște idoli fermi, de nezdruncinat, la care se închină pios. Mai există o specie, una carnivoră,

cărora cei dintâi îi cad pradă și care tratează regulile ca pe principalele obstacole în calea succesului.

Baronul Claude Dupin era un specimen atât de reușit al celei de-a doua categorii, încât scheletul său putea fi expus cu mândrie în Cabinetul de Anatomie Comparată de la Tuileries. Folosea codurile juridice ca pe niște arme de război; erau pistoalele și pumnalele lui și nu le considera câtuși de puțin sfinte. Când avea nevoie de o amânare în favoarea sa, se grăbea să încheie brusc o întâlnire sau chiar un proces furișându-se pe fereastra anticamerei. Dacă astfel de metode dubioase nu erau de-ajuns, baronul Dupin chiar se folosea de pistoale și cuțite, prin intermediul trupei sale de derbedei, și obținea informația sau mărturia dorită. Baronul era avocat, dar numai în secundar; în principal era un *impresario* devotat care lucra în chip de avocat, un ins care dădea spectacole pe mica lui scenă, un mercenar al legii cu o gură bogată.

În decursul voiajului nostru transatlantic, Duponte îmi spusese într-o zi povestea lui Bonjour, dar omisese să menționeze mariajul. În Franța exista un tip de răufăcător, mi-a explicat el, numit *bonjourier*, a cărui metodă de lucru implică următoarele: îmbrăcat modern, bărbatul sau femeia intră într-o casă, trece de servitori ca și când s-ar prezenta la o întrevedere importantă, apucă ce obiecte de valoare îi cad în mână și apoi iese frumușel pe ușă. Dacă vreun servitor sau vreun membru al familiei îl observă între momentul intrării și cel al ieșirii, face o plecăciune, spune *Bonjour!* și întreabă de proprietarul casei alăturate, căci s-a interesat înainte cine locuiește acolo. I se aduce la cunoștință, binînțeles, că a intrat din greșeală în altă locuință și este condus afară fără a fi atras vreo bănuială, cărând câte obiecte reușise să fure. Tânăra femeie care îmi ieșise în față la fortificații era cel mai bun bonjourier din Paris, motiv pentru care toți îi spuneau pur și simplu Bonjour.

Se zvonea că se născuse într-un sătuc din Franța. Mama ei, o elvețiancă, a murit când copila încă nu împlinise un an. Tatăl, un brutar francez foarte harnic, și-a crescut fata cum a putut. Cum tatăl își petrecea mai toate nopțile bocindu-și soția, fetița s-a săturat curând de veșnica lui tristețe. Asta și lipsa îngrijirii materne au transformat-o într-o ființă cumplit de independentă, chiar judecând după canoanele franțuzești. Nu după multă vreme, tatăl ei, prins în avalanșa uneia dintre revoluțiile minore din țară, a fost arestat. Ea s-a dus atunci la Paris, unde a început să-și folosească inteligența și puterea fizică ieșite din comun. La începutul carierei sale de hoț a fost atacată de mai multe ori, de unde și cicatricea izbitoare de pe față.

— Dar cum se face că o femeie atât de frumoasă continuă să ducă o viață de hoț ordinar? l-am întrebat pe Duponte într-o seară, când stăteam în sala de mese a vaporului.

Nedumerire mea l-a făcut să ridice o sprânceană și mi-a răspuns fără tragere de inimă.

— De fapt, n-a continuat să fie o hoață și nici n-a fost vreodată ordinară. Câțiva ani a fost un asasin deosebit de eficient. Se spune că din cauza primei sale îndeletniciri are obiceiul să zică mai întâi *bonjour* înainte de a tăia gâtul omului. Toate acestea sunt speculații, pentru că nimeni n-a scăpat cu viață ca să depună mărturie.

— Dar la Paris s-a purtat cu mult curaj și cu sensibilitate feminină în ceea ce mă privește, am protestat. Cred că sănătatea șubredă și mediul sunt de vină pentru astfel de deviații în caracterul femeilor.

— A avut mult ghinion, atunci, a zis Duponte.

Într-o iarnă, s-a întâmplat că Bonjour a fost arestată de poliția din Paris după un furt nereușit care s-a soldat cu moartea unui bărbat în propriul său salon. Au amenințat-o că o execută pentru a da un exemplu tuturor

hoaţelor, al căror număr creştea neîncetat. Baronul Dupin, în culmea gloriei, a apărat-o cu un zel copleşitor. A demonstrat cu pricepere că poliţia din Paris a victimizat-o în mod greşit pe Bonjour, o creatură delicată şi angelică a cărei apariţie – părea o fetişcană zveltă şi, pe deasupra, era şi frumoasă ca o cadră – a contribuit din belşug la impresionarea publicului.

Dacă ne gândim la cazul acesta, nu trebuie să ne mirăm că Baronul a adunat în jurul său atâţia ticăloşi. Pentru că le-a asigurat libertatea, cum a făcut cu Bonjour, gratitudinea lor a sporit mereu şi a devenit o chestiune de onoare. Să nu considerăm că avem de-a face cu vreo contradicţie aici, căci toţi oamenii au nevoie de reguli în viaţă. Răufăcătorilor le trebuie puţine, iar loialitatea e preferata lor. Baronul mai fusese căsătorit, cu femei care fie s-au amorezat pur şi simplu de el, fie au fost atrase de considerabila sa avere. Rămâne să ghicim dacă odată cu recunoştinţa lui Bonjour venise şi dragostea, dacă una o întrecea pe cealaltă ori alcătuiau împreună o combinaţie rece.

12

Când m-am întors la Glen Eliza, i-am povestit lui Duponte ce-mi spusese Bonjour şi el s-a mulţumit să comenteze că tacticile baronului Dupin vor complica afacerea. Ajunsesem şi eu la aceeaşi concluzie, ceea ce mi-a sporit nerăbdarea de a observa roadele campaniei Baronului în Baltimore. Stăteam în oraş cu treburi o bună parte din zi, iar pe Duponte îl găseam mereu în bibliotecă. De obicei tăcea. M-am pomenit că-i imitam fără să vreau poziţia şi expresia, fie din cauza plictiselii, fie pentru a mă asigura că era într-adevăr cu mintea acolo.

Într-o zi, când răsfoia nişte ziare, Duponte exclamă:

— O, da!

— Ați găsit ceva, domnule? l-am întrebat.

— Tocmai mi-am adus aminte la ce mă gândeam ieri, când ai primit o vizită. Dumneata erai în oraș.

— Vizită?

— Da, da. Sosirea ei m-a deranjt îngrozitor și abia acum mi-am regăsit șirul gândurilor, dacă-ți vine să crezi.

Pentru că Duponte n-a mai catadicsit să adauge ceva pe marginea acestui subiect, le-am interogat pe cameriste. Nu se gândiseră să mă informeze despre vizită fiindcă Duponte fusese acasă și se ocupase personal de musafiră. Din descrierile lor a reieșit limpede că vizitatorul nu era altcineva decât mătușa Blum, însoțită de un sclav care-i ținea umbrela deasupra capului. Deși versiunile slujnicelor mele nu coincideau perfect, iată totuși o expunere detaliată a ceea ce am reușit să reconstitui din conversația care se desfășurase în bibliotecă.

Mătușa Blum: Domnul Clark nu e aici?

Auguste Duponte: Exact.

MB: Ce vreți să spuneți prin „exact"?

AD: Că aveți dreptate. Domnul Clark nu este aici.

MB: Nu l-ați... Dar cine sunteți dumneavoastră?

AD: Sunt Auguste Duponte.

MB: Da? Dar...

AD: Mademoiselle...

MB (tulburată de apelativul francez): Madem-moi...?

AD: Madame?

MB: Madame?

AD (aici Duponte a rostit ceva în franceză; după o intensă cugetare, nici una dintre servitoare n-a fost în stare să-și amintească ce anume; din nefericire, ne putem închipui ce).

MB (acum de-a dreptul alarmată): Dacă nu știați, vă aflați în America, domnule!

AD: Am observat deja că oamenii își pun picioarele pe scaune la fel cum și le pun pe covoare, că sparg ouă

în pahare și scuipă zeamă de tutun pe fereastră. Știu că sunt în America, doamnă.

MB: Cum?... Cine ești dumneata?

AD: Aflarea numelui meu nu vi s-a părut de nici un folos mai înainte. Deși sunt foarte ocupat și doresc prea puțin să mă pun la dispoziția dumneavoastră, voi încerca s-o fac în locul domnului Clark. Nu mă întrebați cine sunt, poate ar fi mai edificator să întrebați cine este domnul Clark.

MB: Domnul Clark! Dar pe Domnul Clark îl cunosc foarte bine, domnule! De când era copil! Am auzit că s-ar fi întors de curând din Europa și doream să-l văd.

AD: Aha!

MB: Foarte bine. Voi juca jocul propus de dumneata, deși ești un străin și mai ești și insolent. Cine este domnul Clark, domnule?

AD: Domnul Clark este asociatul meu în prezenta întreprindere.

MB: Prin urmare ești avocat?

AD: Doamne ferește!

MB: Atunci despre ce întreprindere vorbești?

AD: Vă interesează întreprinderea în care eram cufundat atât de eficient până să veniți dumneavoastră?

MB: Da, da, dar... Ai de gând să aprinzi trabucul acela în casă, domnule? În timp ce eu mă aflu aici, în fața dumitale?

AD: Bănuiesc că da. Totuși, dacă nu găsesc chibrituri, am să uit că doream să fumez.

MB: Domnului Clark i se va aduce la cunoștință felul în care m-ai tratat! Domnul Clark...

AD: A! Iată că până la urmă am găsit un chibrit, doamnă!

I-am lăsat vorbă lui Peter, înfuriat într-o oarecare măsură de teribila relatare a mătușii Blum referitoare la vizita pe care mi-o făcuse și, după mai multe eșecuri,

am aranjat să ne întâlnim la firma lui. S-a purtat cu mine ca un frate. După ce ne-am așezat, s-a uitat în jur, îndurerat.

— Poate că nu e locul cel mai potrivit pentru o discuție, dar... Quentin, cred că trebuie să vorbim deschis. Oftă prelung. În primul rând, dacă te-am certat vreodată cu prea mare asprime, a fost în speranța că te ajut și mă port cum ar fi dorit tatăl tău.

— Nerușinat!

— Poftim, Quentin? exclamă Peter, total uluit.

Mi-am dat seama că mă molipsiseră și pe mine straniile obiceiuri ale lui Duponte.

— Vreau să spun, am adăugat imediat, că înțeleg perfect.

— Foarte bine. Ai fost plecat din Baltimore, Quentin, și aici lucrurile se schimbă încetul cu încetul.

M-am aplecat spre el, interesat.

— Trebuie să-ți spun, deși nu mi-e deloc ușor...

— Peter?

— Sunt în tratative cu cineva de la Washington să vină să-ți ia locul, reuși el să bolborosească. E un avocat bun, îmi aduce aminte de tine. Înțelege-mă, Quentin, sunt pur și simplu înnebunit de atâta muncă.

Nu i-am răspuns. Eram surprins – nu pentru că Peter voia să angajeze alt avocat, ci din cauză că, după ce îmi dorisem atâta timp să părăsesc firma, acum eram copleșit de tristețe.

— Iată o veste bună, Peter, i-am spus după câteva clipe.

— Au apărut niște necazuri financiare și suntem la ananghie. De fapt, totul e la pământ și firma s-ar putea prăbuși în mai puțin de un an dacă nu întreprindem nimic. Firma pe care tatăl tău a ridicat-o pentru noi...

— O să te descurci tu, am spus cu un ușor tremur în glas, care era o invitație pentru Peter să-și pledeze cazul.

— Să fii convins, Quentin, că poți oricând să-ți primești locul înapoi. Chiar azi, la orice oră, dacă dorești!

Ne bucurăm cu toții de întoarcerea ta. Hattie mai ales... Trebuie să te ocupi de problema asta imediat, înțelegi. Mătușa a clădit o fortăreață în jurul ei ca s-o împiedice să se vadă cu tine.

— Desigur că se gândește numai la binele ei. Acum, că tot a venit vorba, ar mai fi și vizita mătușii Blum la Glen Eliza... Sunt sigur că aș putea s-o împac dacă are vreo supărare.

Peter s-a uitat la mine urât, ceea ce mi-a dat de înțeles că nu era de acord.

Într-adevăr, îmi dădeam seama că atâta timp cât rămâneam prizonierul obsesiei mele, orice încercare de a mă reconcilia cu familia lui Hattie, chiar dacă s-ar fi încheiat cu un succes, în timp s-ar fi întors împotriva mea, căci n-aș fi putut răspunde potrivit la cerințele viitoare. Trebuia să mai aștept puțin înainte de a porni pe calea îndreptării relațiilor. Am întrerupt discuția cu Peter și i-am promis că-i voi explica totul mai târziu.

Între timp, frecventam din nou sălile de lectură ale bibliotecii, unde domnul vorbăreț pe care îl întâlnisem mai înainte, admiratorul înflăcărat al lui Poe, continua să-și facă apariția, să citească ziarele și să peroreze entuziasmat pe marginea inepțiilor publicate despre Edgar Poe.

Într-o bună dimineață, devreme, m-am așezat pe treptele bibliotecii și am așteptat ca ușa să fie descuiată. Ajuns înăuntru, am ales un scaun vizavi de locul pe care știam că îl preferă admiratorul lui Poe, ca să-l urmăresc mai îndeaproape. Dar, când acesta a sosit, puțin i-a păsat de intențiile mele, căci s-a așezat la altă masă. Nu voiam să-și dea seama că îl urmăresc, așa că am păstrat distanța. A doua zi m-am tot fâțâit pe lângă masa bibliotecarului ca să văd unde se va așeza domnul respectiv. Am ocupat un loc în apropiere, de unde eram în stare să-i observ orice mișcare.

Mi-am ieșit din fire când, citind despre moartea lui Poe, omul a fost cuprins de veselie.

— O, ați văzut asta? întrebă el și se întoarse către femeia de la masa vecină, fluturând ziarul în mână. Nu e limpede ce s-a întâmplat cu banii pe care i-a adunat din conferințele de la Richmond. Dacă n-au fost găsiți asupra lui, atunci unde sunt? Iată întrebarea. Jurnaliștii ăștia sunt șireți nevoie mare.

Își sublinie vorbele cu un chicotit, ca și când făcuse o glumă foarte rafinată.

Șireți, spusese el!

— Domnule, l-am întrebat, știind prea bine că ar fi trebuit să mă abțin, cum vă permiteți să râdeți? Nu credeți că subiectul este de o gravitate deosebită și, în consecință, trebuie tratat cu cea mai mare decență?

— Este într-adevăr foarte grav, răspunse el și sprâncenele-i zbârlite se întinseră ca la comandă. La fel de grav ca mutra unui cioclu, dar în același timp e crucial să ni se spună ce i s-a întâmplat.

— Bine, dar dumneavoastră nu luați toate aceste relatări cu un dram de sare? Chiar credeți că fiecare articol pe care îl citiți proclamă adevărul, precum profeții din Evanghelii?

Omul cugetă intens asupra aluziei că ar fi cam credul.

— De ce ar irosi atâta amar de cerneală, dragă domnule, dacă nu ar fi adevărat? Nu vreau să procedez ca evreii, să neg că scripturile mai noi sunt mai bune și să alerg după orice fals Messia strigând „Iată-l ici sau iată-l colo!"

Am plecat într-o stare de puternică agitație și nu m-am mai întors la bibliotecă în ziua aceea. Bănuiam că entuziasmul pisălogului se va risipi curând și mă simțeam ușurat în zilele când nu-și făcea apariția; din păcate, în altele reînvia. Câteodată, când ziarele pomeneau de vreun poem al lui Poe, se ridica de pe scaun și începea dintr-odată să recite versuri. De exemplu,

într-o după-amiază, clopotul unei biserici din apropiere a început să bată pentru o înmormântare. Omul nostru a sărit în sus, cu rimele lui Poe pregătite pe buze:

Clopote, clopote, clopote!
Ce poveste spun înfricoșatele lor șopote,
Și ce vaier![1]

De obicei stătea pitulat printre ziare, întrerupându-se numai ca să-și sufle nasul cu sălbăticie – în batista-i proprie sau în vreuna împrumutată de la un cititor fără noroc. Am devenit excesiv de prietenos cu străinii pe care îi întâlneam în sala de lectură, numai grație virtuoasei lor calități de a nu semăna cu acel om arogant și fornăitor.

M-am plâns bibliotecarului, plimbându-mă nervos prin fața ghișeului său:

— De ce l-or interesa atât de mult articolele despre Poe?

— Pe cine, domnule Clark?

— Pe cine? am repetat, clipind către amabilul bibliotecar. Păi, pe insul care vine aici în fiecare zi...

— A, am crezut că vorbiți despre cel care mi-a dat articolele despre Edgar Poe cu o vreme în urmă, mi-a răspuns el. Cele pe care vi le-am trimis acasă.

M-am oprit brusc, gândindu-mă la pachetul cu tăieturi din ziare pe care bibliotecarul mi-l trimisese înainte să plec la Paris, o selecție în care găsisem și prima mențiune a unui Dupin real.

— Mi-am închipuit că dumneavoastră le-ați adunat.

— Nu, domnule Clark.

— Atunci cine vi le-a dat?

— Trebuie că s-a întâmplat acum doi ani, cugetă cu voce tare. În ce sertăraș din minte s-o fi pitit informația asta? glumi el.

---

1 Edgar Allan Poe, *Clopotele*, în românește de Dan Botta (în *Scrieri alese*, vol. II, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

— Vă rog, încercați să vă amintiți. Mă interesează foarte mult.

Bibliotecarul s-a arătat de acord să-mi satisfacă cererea – dacă reușea să-și amintească. Era vorba de cineva, bănuiam eu, căruia îi păsa de Poe și înainte de valul de curiozitate, de prost gust și aproape morbid, stârnit de manevrele Baronului. Înainte de apariția pe scenă a unor oameni de felul acelui entuziast postat mai mereu în fața mea, în sala de lectură.

Duponte mă sfătuise să-l ignor. Acum, după ce mă întâlnisem cu Bonjour la librărie, susținea el, baronul Dupin va pune câțiva oameni să mă urmărească, cum făcuse și la Paris, pentru a-mi afla natura preocupărilor. Trebuia să mă prefac că nu e acolo, ca și când nici n-ar fi existat.

— Ascultă-mă, o să aflăm curând mai multe.

Acesta fusese, într-o dimineață, comentariul bărbatului cu părul neîngrijit, în sala de lectură.

Încercam să mă țin departe de el, dar n-am putut să mă împiedic să nu-i răspund, de la masa mea:

— Ce vreți să spuneți cu asta, domnule? Ce vom afla curând?

— Păi, e chiar aici, își mijì el ochii, privindu-mă ca și când mă vedea prima dată. Îmi arătă un articol din ziar. Așa... Se zvonește, în cercurile de sus ale societății, că „adevăratul Dupin" ar fi sosit la Baltimore și că va soluționa misterul legat de moartea lui Poe. Vedeți?

M-am uitat în ziar și am găsit pasajul respectiv.

— Redactorul a aflat asta din sursă sigură. C. Auguste Dupin a fost... Omul continuă un timp, apoi se opri să-și sufle nasul. C. A. Dupin este geniul copleșitor din povestirile lui Poe, nu știați? A rezolvat niște enigme tare încurcate. El e adevăratul as, fără îndoială.

Voiam să-i povestesc totul lui Duponte, mai ales pentru a-mi exprima iritarea, dar în seara aceea nu l-am

găsit la locul lui obișnuit în biblioteca de la Glen Eliza. Ziarele erau împrăștiate pe birou și masă, ca întotdeauna, demonstrându-mi că mai devreme fusese cufundat în lucru.

— Domnule Duponte!

Vocea mea reverberă de-a lungul coridorului și pe scară, stârnind un ecou fără țintă. Mi-am întrebat servitorii, dar nici unul nu-l văzuse de dimineață. M-a cuprins o teamă alarmantă. L-am strigat destul de tare, cred, pentru a fi auzit de vecini. Probabil că Duponte începuse să se simtă oprimat de atâta stat în casă și citit ziare. Era posibil să se afle prin preajmă.

Dar n-am găsit nici urmă de analist în jurul casei sau în valea din apropiere. Nu după multă vreme, am ieșit în stradă și am oprit o trăsură.

— Caut un prieten, așa că hai să dăm o raită în jur, cât se poate de iute.

Cum Duponte nu mai ieșise din Glen Eliza de la sosirea noastră în America, m-am gândit că pesemne descoperise ceva foarte incitant.

Am trecut la trap pe bulevardele din jurul Monumentului Washington, pe lângă Piața Lexington și pe străzile aglomerate din vecinătatea portului, unde erau ancorate tot felul de vase. Când am ajuns pe bucata de drum de dincolo de Spitalul Washington College, amabilul vizitiu a încercat să înceapă o conversație.

— Știți, domnule, spuse el, că acolo și-a dat duhul Poe?

— Oprește trăsura! am strigat.

Ceea ce omul a și făcut, bucuros că îmi câștigase atenția. Am coborât și m-am cățărat pe capră.

— Ce-ai spus, birjar?

— Păi, vă arătam atracțiile, doar atât. Nu sunteți localnic? Dacă doriți, pot să vă duc cât ai clipi la o cârciumă unde se mănâncă pe cinste. E mai bine decât să ne plimbăm în cerc, domnule!

— Cine ți-a spuse despre Poe? Ai citit în ziare?

— Nu, mi-a zis un domn pe care l-am dus cu trăsura.

— Ce anume ți-a zis?

— Că Poe a fost cel mai afurisit de bun poet american, dar că l-au lăsat să moară pe podeaua murdară a unei maghernițe, în condiții de tot plânsul. Mi-a zis c-a citit totul în ziare. Foarte vorbăreț, omul... Vreau să zic domnul care a mers în trăsura mea.

Vizitiul uitase cum arăta bărbatul, dar era limpede că tânjea după elocința lui, spre deosebire de mutenia actualului său pasager.

— L-am luat în trăsură acum trei zile. Da, strănuta ceva de speriat.

— Strănuta? am repetat.

— I-am împrumutat batista mea și s-a folosit de ea într-un hal...

Am admirat spectacolul după-amiezii care se transforma în apus, știind bine că odată cu lăsarea serii puteam să spun adio oricărei speranțe de a-l găsi pe Duponte. Iluminatul public în Baltimore era dintre cele mai proaste și uneori chiar localnicilor le venea greu să se întoarcă acasă după ce se înnopta. Am hotărât că ar fi mai înțelept să mă întorc la Glen Eliza și să-l aștept acolo.

Porcii invadaseră strada. Deși cetățenii ceruseră de nenumărate ori căruțe publice care să strângă gunoiul și resturile de pe trotuare, aceste creaturi mereu înfometate rămăseseră metoda preferată pentru curățenie, iar la ora respectivă umpleau aerul cu grohăituri fericite în timp ce devorau orice rest comestibil.

La puțin timp după ce-i spusesem vizitiului să mă ducă acasă, m-am uitat pe fereastră și l-am zărit pe Duponte care mergea agale, cu pasul său măsurat. I-am plătit birjarului și am coborât iute, temându-mă că francezul va dispărea în neant.

— Domnule Duponte, unde vă duceți?

— Studiez spiritul orașului, domnule Clark, mi-a răspuns el, ca și când ar fi fost evident.

— Dar, domnule, nu pricep de ce ați plecat de la Glen Eliza de capul dumneavoastră... Cu siguranță că v-aș fi cel mai bun ghid dacă doriți să vizitați orașul.

Pentru a-i demonstra că nu era o laudă deșartă, am început să-i descriu noile instalații de gaz care se vedeau în depărtare, dar el ridică mâna, cerându-mi să tac.

— În privința anumitor chestiuni, îmi răspunse, voi fi bucuros să recurg la cunoștințele dumitale vaste. Dar gândește-te, domnule Clark, că dumneata cunoști orașul ca un localnic. Edgar Poe a trăit aici o vreme, demult, acum cincisprezece ani, dacă nu mă înșel. În ultimele sale zile, poetul s-a simțit aici ca un vizitator, a văzut orașul și locuitorii săi cu ochiul unui străin. M-am oprit deja în câteva magazine și piețe de interes special și am aflat, din semnele și comportamentul localnicilor, numai ce află străinii.

Cred că era un argument rațional. Mergând spre est, în următorul ceas i-am povestit ce găsisem în ziarul de la sala de lectură și ce auzisem de la vizitiu.

— Domnule, l-am întrebat, nu credeți că trebuie să întreprindem ceva? Baronul Dupin a anunțat o recompensă pentru orice informații despre moartea lui Poe. Cred că e cazul să ne opunem până nu e prea târziu.

Înainte ca tovarășul meu de drum să răspundă, atenția ne-a fost atrasă de o siluetă care mergea pe trotuarul de vizavi. Mi-am mijit ochii – felinarele luminau atât de slab, încât era mai greu să zărești ceva decât dacă n-ar fi existat iluminatul artificial.

— Domnule Duponte, am șoptit, la început nu mi-a venit să cred, dar acesta e omul care stă proțăpit pe un scaun, în sala de lectură, aproape în fiecare zi! Acolo, pe partea cealaltă a străzii!

Duponte îmi urmări privirea.

— Da, e bărbatul de la bibliotecă!

Tot atunci am observat și silueta întunecată a lui Bonjour. Avea mâinile ascunse într-un șal și mergea amenințător în spatele omului care nu bănuia nimic. M-am gândit la poveștile îngrozitoare pe care Duponte mi le spusese despre această femeie. Totuși, întâlnirea cu ea m-a încântat, deși tremuram pentru cel ce mergea înaintea ei.

Admiratorul lui Poe se întoarse brusc și veni spre noi.

— Dupin, zise Duponte dând din cap și ducându-și mâna la pălărie.

Omul îi răspunse suflându-și nasul cu putere; de data aceasta, excrescența borcănată îi rămase în batistă. Apoi, baronul Claude Dupin își smulse și sprâncenele false. Încântătorul său accent franco-britanic reapăru ca prin minune.

— Baronul, îl corectă el pe însoțitorul meu. Baronul Dupin, dacă nu vă supărați, domnule Duponte.

— Baron? A, da, așa este. Totuși, cred că e prea formal pentru americani.

— Deloc. Baronul ne oferi un zâmbet strălucitor. Tuturor le place să cunoască un baron.

Bonjour se opri lângă patronul ei, în cercul de lumină palidă. Baronul îi dădu câteva ordine, iar fata se făcut nevăzută.

Șocul resimțit la aflarea adevăratei identități a entuziastului admirator al lui Poe mi-a fost imediat alungat de surpriza înțelegerii.

— Dumneavoastră și baronul Dupin vă cunoașteți? l-am întrebat pe Duponte.

— Ne-am cunoscut cu ani în urmă, la Paris, domnule Clark, răspunse Baronul cu un zâmbet ciudat, scuturându-și peruca și ridicând-o ca pe o pălărie. În circumstanțe mult mai puțin promițătoare. Sper că voiajul domniilor

voastre a fost la fel de plăcut ca al nostru. Nimeni nu v-a deranjat pe remarcabilul *Humboldt*, nu-i așa?

— De unde știi că... am început eu, înspăimântat. Pasagerul clandestin! L-ai pus pe ticălosul acela chel să ne urmărească, domnule? Era omul dumitale?

Baronul ridică din umeri, jucăuș. Părul său negru, strălucitor ca și când era uns, îi cădea în bucle pe umeri.

— Care ticălos? Pur și simplu citesc listele pasagerilor de pe vapoarele care sosesc într-un port. Citesc și ziarele, cum bine știi, domnule Clark.

Baronul își scoase haina ponosită, bine căptușită, care, împreună cu nasul, peruca și sprâncenele false îi completa deghizarea grosolană. Eram dezgustat că mă lăsasem păcălit de o asemenea costumație ieftină.

Nu vreau să mă apăr, însă trebuie să spun că mai era ceva, mult mai puternic, în transformarea lui, ceva greu de priceput pentru o persoană care nu-l cunoștea pe Claude Dupin. Baronul avea o abilitate stranie de a-și schimba glasul, mersul și chiar forma și aspectul capului într-o măsură ce l-ar fi pus în încurcătură și pe cel mai respectabil frenolog. Iar prin folosirea îndemânatică a maxilarelor, buzelor și musculaturii gâtului, putea să se deghizeze excelent, mai bine decât cu ajutorul unei măști. Fiecare chip pe care și-l lua era ca de oțel, cu sufletul a o sută de ființe omenești dedesubt. Și vocea îi era flexibilă într-un fel ieșit din comun, părea că se schimbă în funcție de ceea ce spunea. La fel cum Duponte își controla perfect observațiile asupra altora, Baronul Dupin controla perfect observațiile altora asupra lui.

— Vreau să știu ce alte trucuri și scamatorii ai mai pus la cale, domnule! l-am somat eu, încercând să-mi ascund ciuda.

— Când preiau cazul unui acuzat amărât din clasa celor care suferă veșnic, mă străduiesc să fac lumea să mă asculte, să-i pese. Ghinionul clientului meu este ghinionul tuturor, soarta lui e soarta lumii. De aceea

eu, baronul Dupin, nu am pierdut niciodată un caz. Nici un singur proces al celei mai umile femei, al celui mai umil bărbat. Cu cât strigăm mai tare cerând dreptate, cu atât oamenii vor dori mai insistent să se facă dreptate.

Cea dintâi metodă, continuă el după o scurtă pauză, nu este să spui publicului ce trebuie să-l preocupe, ci să pară că răspunzi deja la problemele arzătoare din piepturile tuturor. Așa am procedat acum și pentru Poe. Ziarele au început să se ocupe mai mult de el, după cum ați observat. Librarii au nevoie de noi ediții, iar într-o bună zi opera lui Poe se va găsi pe fiecare raft din fiecare ținut, în fiecare bibliotecă personală, va fi citită de tineri și bătrâni, va fi păstrată alături de Biblie. Am cutreierat străzile... mai bine zis cutreier străzile.

Își puse nasul fals și, cu o uluitoare ușurință, trecu la un accent american afectat.

— Șoptesc despre moartea lui Poe prin restaurante, biserici, piețe, trăsuri... Se opri din nou, pentru efect. Prin sălile bibliotecilor... Acum, clasele suferinde cred, se întreabă, iar orașul și țara vor răsuna de glasuri doritoare de adevăr. Și cine le va da acest adevăr?

— Vrei să stârnești vâlvă doar pentru câștigul dumitale personal. Nu te preocupă deloc să afli adevărul, domnule. Ai venit numai să-ți încerci norocul la Baltimore! am ripostat eu.

S-a prefăcut jignit, dar, trebuie să adaug, a făcut-o cu o sinceritate care te îndemna să te simți vinovat.

— Singura mea preocupare e adevărul. Din nefericire, adevărul trebuie smuls cu forța din capetele oamenilor. Ai un simț al onoarei foarte donquijotesc, frate Quentin. Admirabil. Dar adevărul nu există, prietene prost direcționat, decât atunci când l-ai descoperit. Nu vine, precum tunetul, de la zei binevoitori, cum cred unii. Puse mâna pe umărul tovarășului meu, privindu-l strâmb. Spune-mi, Duponte, ce ai făcut în ultimii ani?

— Am așteptat, răspunse analistul pe un ton plat.

— Bănuiesc că asta am făcut cu toții și am obosit, continuă Baronul. Dar ajutorul dumitale, domnule Duponte, a venit prea târziu. Se opri cu subînțeles. Ca de obicei.

— Cred că trebuie să rămân, totuși, zise Duponte calm. Dacă nu există obiecții.

Baronul se încruntă, cu un aer superior, dar era limpede că se simțea flatat de deferența celuilalt.

— Te sfătuiesc să stai departe de problemă și să-ți ții în lesă frumosul animăluț american de companie, căci pare a avea la fel de multă loialitate cât o maimuță schimbătoare. Am început deja să adun adevăratele fapte referitoare la soarta lui Poe. Acum ascultă-mă bine, Duponte, și vei rămâne întreg și nevătămat. Trebuie să recunosc că scumpa mea nevestică ar tăia gâtul oricui încearcă să mă oprească... nu-i asta iubire? Nu încerca să vorbești cu nici una dintre persoanele care dețin informații!

— La ce te referi? am exclamat, simțind cum mă înroșesc, probabil din sfidare sau poate stânjenit că fusesem numit animal de companie. Cum îndrăznești să vorbești cu Auguste Duponte în felul acesta? Nu știi că suntem mai curajoși decât atât?

Ceea ce i-a răspuns Duponte mi-a zdruncinat mai mult nervii decât amenințarea de mai devreme.

— O să-ți îndeplinesc dorințele, spuse tovarășul meu. Nu vom vorbi cu nici un martor.

— Văd că ai priceput în sfârșit cine e cel mai bun, zise Baronul, dezgustător de bucuros de victoria repurtată. Va fi cea mai importantă știre literară a zilei, iar rolul meu va fi acela de judecător. Am început să-mi încerc mâna cu niște memorii. Vor fi intitulate *Amintirile Baronului Claude Dupin, cel care a făcut dreptate pentru Edgar A. Poe și adevăratul model al personajului C. Auguste Dupin din povestirea* Crimele Rue Morgue. Pentru că

apreciezi literatura, mă interesează dacă ți se pare potrivit, frate Quentin.

— E vorba de *Crimele* din *Rue Morgue*, l-am corectat. Și aici, în fața ta, se află adevărata sursă de inspirație a lui Poe: Auguste Duponte.

Baronul râse. Îl aștepta acum o trăsură, iar un servitor negru îi deschise ușa ca și când ar fi fost într-adevăr un aristocrat cu sânge albastru. Baronul mângâie ușa cupeului, decorată cu spirale complicate.

— Splendidă trăsură. Confortul din orașul dumitale, frate Quentin, cu greu poate fi întrecut. Așa cum se întâmplă în toate orașele perfide ale lumii.

Spunând asta, întinse brațul pentru a prinde mâna lui Bonjour, care se afla deja în cupeu.

— Haideți să lăsăm deoparte fricțiunile, continuă Baronul întorcându-se spre noi. Să fim politicoși cel puțin. Să vă duc undeva, mai bine decât să orbecăiți pe întuneric. O să mân chiar eu caii, deși după timpul petrecut la Londra uit mereu să stau pe partea dreaptă a drumului. Vedeți, nu suntem niște nemernici. Nu trebuie să vă feriți de tovărășia noastră. Haideți, urcați-vă!

— Ce zici...? începu deodată Duponte ca și când ar fi avut o revelație, ceea ce atrase deplina atenție a Baronului. Ce zici de un duce? Ia gândește-te: dacă tuturor le place un baron, atunci cu siguranță că s-ar amoreza de-a binelea de un duce. Ducele Dupin... E ceva măreț în alăturarea acestor cuvinte, nu crezi?

Privirea Baronului se aspri deodată și personajul dispăru în trăsură, trântind ușa după el.

Am urmărit fascinat, minute în șir, uruitul roților care se îndepărta. Duponte se uita liniștit în direcția de unde îl văzusem pe Baron venind la început.

— S-a înfuriat că n-am vrut să mergem cu el. Credeți că plănuia să ne ducă undeva și să ne facă rău? l-am întrebat.

Duponte traversă și se apucă să studieze o clădire veche, cu o fațadă lipsită de stil. Mi-am dat seama că ne aflam în vecinătatea străzii Lombard, lângă hotelul și taverna Ryan's, unde fusese găsit Poe. Din clădire răsuna zgomotul înăbușit al unei petreceri nocturne. Duponte stătea acum chiar vizavi de Ryan's. Am traversat și eu.

— Poate că Baronul era furios nu pentru că voia să ne ducă undeva, ci pentru că voia să ne ia de aici, zise el. Din clădirea asta au ieșit el și tânăra doamnă, nu-i așa?

Așa era, dar la întrebările lui Duponte privind proprietarul și caracterul clădirii nu am avut nici un răspuns. Asta după ce îmi oferisem serviciile de ghid expert! I-am explicat că era lipită de o cazarmă de pompieri, proprietatea unei companii numite Vigilant Fire, și am adăugat că făcea parte, poate, din complexul respectiv.

Ușa locantei de unde ieșiseră Baronul și Bonjour era închisă, dar nu zăvorâtă. Dădea într-un coridor întunecat, la capătul căruia era o altă ușă. Un bărbat solid ca un taur, poate unul dintre pompierii de alături, deschise ușa de pe partea cealaltă. De pe scara lungă din spatele lui se auziră strigăte de veselie. Sau de spaimă, n-am reușit să mă dumiresc.

Nu puteam trece de obstacolul colosal reprezentat de trupul portarului. Omul se uita la noi, amenințător. M-am gândit să stau cuminte și abia când ne-a făcut semn cu mâna am îndrăznit să mă mișc.

— Parola, zise el.

M-am uitat neliniștit la Duponte, care studia atent podeaua.

— Parola, dacă vreți să mergeți sus, continuă portarul pe un ton menit să ne înspăimânte, ceea ce și reușise.

Duponte intrase într-un fel de transă. Privirea lui mătură podeaua, zidurile, ba chiar și chipul cerberului de la intrare. Acum își găsise să nu fie atent! Între timp, din gâtul haidamacului ieși un fel de mârâit canin care

mi-a dat de înțeles că, la cea mai mică mișcare, emițătorul zgomotului va sări pe noi.

Întinzându-se, omul mă apucă furios de încheietura mâinii.

— Pentru ultima oară: parola, măi fanților! Nu glumesc!

De fapt, eu unul am simțit că mi-ar pârâi oasele dacă aș încerca să mișc.

— Dă-i drumul tânărului meu tovarăș, bunule domn, zise Duponte liniștit, privind acum în sus, și îți voi spune parola.

Portarul clipi de mai multe ori spre Duponte, apoi își desfăcu strânsoarea. Mi-am retras brațul în siguranță. Huiduma îi vorbi apoi lui Duponte ca și când n-ar mai fi pronunțat niciodată cuvântul și avea să-l rostească doar ca să-i vină de hac:

— Parola!

Duponte își îndreptă spatele și îl privi fix câteva clipe, apoi rosti două cuvinte:

— Rosy God.

13

Cu toată credința mea nestrămutată în talentele analitice ale lui Duponte; cu toate istoriile nemaipomenite pe care le citisem în ziare ori le auzisem de la comisionari și de la polițiștii din Paris despre succesele sale; cu toate demonstrațiile la care fusesem martor în grădinile pariziene sau pe vaporul cu aburi, la descoperirea pasagerului clandestin; cu toate că Poe însuși spunea în povestirile sale că este un geniu; cu toate acestea, încă nu-mi venea să cred ce se petrecuse pe coridorul umed al acelei clădiri urâte. Portarul se holbase la el, dar se dăduse la o parte și ne făcuse semn să intrăm în camera din spatele său...

Semnalul care ne asigurase intrarea ca în basmele de adormit copiii – acel „Rosy God" – răsuna ocazional pe stradă, fiind o poreclă populară pentru vinul roșu. Care fusese cifrul formidabil pe care Duponte îl citise în podea, pe pereți, pe scări, în ținuta sau îmbrăcămintea portarului și care îl ajutase să deducă formula magică – o parolă ce putea foarte bine să se schimbe în fiecare lună sau în fiecare ceas – în acest lăcaș particular bine păzit?

— Cum ați... am zis, oprindu-mă la jumătatea scării scârțâitoare. Domnule, parola...

— La o parte! Păzea!

Un bărbat care cobora se înghesui să treacă pe lângă noi. Duponte își iuți pasul. Strigătele răgușite de deasupra se auzeau din ce în ce mai tare.

Etajul era de fapt o singură încăpere mică, plină de fum și de gălăgie. Pompieri și cetățeni dubioși se aplecau peste mesele de joc și cereau întruna băutură unor chelnerițe îmbrăcate sumar – rochiile abia le acopereau albul lăptos al gâturilor. Un derbedeu stătea tolănit pe un pat de scoici ascuțite, iar unul dintre tovarășii săi îl tot împingea la stânga, ca să aibă mai mult spațiu de manevră pentru o partidă de biliard.

Duponte găsi o masă mică, șchioapă, cam în mijlocul încăperii, unde săream bine în ochi. Priviri încinse ne urmăriră în timp ce ne așezam pe scaunele șubrede. Duponte se instală comod și-i făcu semn uneia dintre ospătărițe ca și când s-ar fi aflat într-o cafenea respectabilă de pe un bulevard parizian.

— Domnule, am șoptit, luând loc la rândul meu, trebuie să-mi spuneți cum ați aflat parola!

— Explicația e foarte simplă: nu am dat nici o parolă.

— Dragă domnule Duponte, a fost un fel de „Sesam, deschide-te!" Dacă asta s-ar fi petrecut cu două secole mai devreme, v-ar fi ars pe rug pentru vrăjitorie. Refuz să merg mai departe dacă nu mă luminați în această privință!

Duponte se frecă la ochi, ca și când abia s-ar fi trezit din somn.

— Domnule Clark, de ce am intrat în acest stabiliment? întrebă el.

Nu-mi păsa că mă ia drept un elev bătut în cap, atâta timp cât accepta să-mi răspundă.

— Ca să vedem dacă baronul Dupin a fost aici, iar dacă da, ce căuta înainte să ne întâlnim cu el.

— Ai dreptate, așa e. Acum, dacă ai fi proprietarul unei asociații secrete sau private, cu cine ai fi mai interesat să vorbești: cu un vizitator care îți spune parola corectă, cum a izbutit și cel din urmă neghiob și bețiv din crâșma asta ordinară, spuse el fără să coboare vocea, ceea ce făcu mai multe capete din jur să se întoarcă spre noi, sau cu acea persoană care nimerește aici ca musca-n lapte și, cu mare îndrăzneală, născocește o parolă incorectă?

— Cu cel de-al doilea, bănuiesc, am zis eu, după o scurtă pauză. Vreți să spuneți că ați inventat o parolă care firește că e greșită și, din cauză că e greșită, am fost primiți imediat?

— Întocmai. Rosy God e o găselniță la fel de bună ca oricare alta. Am fi putut alege orice cuvânt, doar atitudinea trebuia să fie cea potrivită. Aveau să știe imediat că nu facem parte din comunitatea lor obișnuită, și în același timp să-și dea seama că dorim cu adevărat să intrăm. Acum, dacă acceptăm aceste supoziții, dacă s-au gândit că intențiile ne sunt agresive, chiar violente, cum trebuie să fi crezut inițial, au preferat să ne vadă aici, înconjurați de numeroșii lor aliați și în bătaia cine știe căror arme le dosesc aici, mai degrabă decât jos, unde își închipuie că propriii noștri prieteni se ascund dincolo de ușă, pe stradă. Nu gândești și dumneata la fel? Firește că noi nu dorim o confruntare violentă. Vom rămâne aici foarte puțin, avem nevoie doar de câteva clipe pentru a afla ce l-a interesat pe Baron.

— Dar cum îl veți convinge pe proprietar să-și facă apariția?

— Va veni el la noi, dacă nu mă înșel, răspunse Duponte.

După câteva clipe, un ins cu o figură de unchiaș cu barbă albă se proțăpi în fața noastră. Paznicul uriaș se postase și el de partea cealaltă a mesei. Ne-am ridicat. Bărbatul mai în vârstă se prezentă, pe un ton mult mai aspru decât lăsa să se întrevadă înfățișarea sa, drept președintele Partidului Whig din circumscripția a patra, apoi ne întrebă ce pofteam.

— Să vă ajutăm, domnule, doar atât, zise Duponte, salutându-l politicos. Dacă nu mă înșel, un domn a încercat să intre aici acum un ceas, oferind probabil bani portarului pentru a obține informații.

— E adevărat, Tindley? se întoarse proprietarul către cel în cauză.

— Mi-a oferit parale faine, domnule George, dar l-am trimis la plimbare, domnule.

— Și ce voia să știe? se interesă Duponte.

Deși partenerul meu nu avea nici o autoritate acolo, portarul se pare că iutase asta și-i răspunse:

— Ținea sus și tare să afle dacă ne-am amestecat cumva în alegerile din octombrie, de acum doi ani, dacă le-am tras clapa cetățenilor și chestii d'astea. I-am spus că suntem un club Whig privat, așa că ar face bine să-mi dea parola sau s-o ia din loc.

— Ai umflat banii omului? îl întrebă șeful, cu asprime.

— Sigur că nu! M-am ținut tare, domnule George!

Domnul George se uită acru la portarul care-i pronunțase numele.

— Și ce treabă aveți voi aici? V-au trimis democrații?

Am observat că Duponte era mulțumit de informațiile care ieșiseră la iveală: ce fel de club era acesta, ce dorise Baronul și care era numele șefului. Fața i se lumină însă când îi veni o nouă idee.

— Locuiesc departe de America și n-aș putea deosebi un conservator de un democrat. Am venit numai să vă atragem atenția prietenește, zise el cu multă

căldură în glas. Domnul care s-a oprit la ușă mai devreme nu se va mulțumi cu răspunsul unui portar. Vă pot spune ce-i poate pielea. Vrea să se certe cu dumneavoastră în privința moralității acestui club.

— Zău? zise proprietarul pe un ton gânditor. Păi, mulțumesc foarte mult pentru grijă. Acum nu vă forțați prea mult norocul, ca să nu mai izbucnească și alte certuri pe-aici.

— Sluga dumneavostră, domnule George, spuse Duponte, făcând o plecăciune.

14

A doua zi l-am bătut la cap pe Duponte să-mi spună de ce acceptase atât de repede ce îi ceruse Baronul: să se abțină de la orice discuție cu martorii. Eram angajați într-o întrecere pentru informații și nu ne puteam permite să ne oprim la vreun obstacol. Eram dornic să-i cunosc planurile împotriva lui Dupin.

— Bănuiesc că aveți de gând să-l păcăliți. Sunt sigur că o să discutați cu persoanele care știu ceva despre ultima vizită a lui Poe.

— Ba îmi voi respecta foarte riguros promisiunea. Nu, n-am să interoghez martorii.

— Dar de ce? Baronul Dupin n-a făcut nimic ca să merite onoarea pe care i-ați acordat-o. Cu siguranță că n-a întreprins nimic ca să poată pretinde că martorii sunt numai ai lui. Cum o să înțelegem ce i s-a întâmplat lui Poe dacă nu putem vorbi cu oamenii care l-au văzut cu ochii lor?

— Oricum nu ne sunt de folos.

— Desigur că au amintiri proaspete despre moartea lui Poe, de la care au trecut doi ani...

— Aceste amintiri, domnule, abia mai există în prezent și sunt incluse în istoriile Baronului. El a hrănit

ziarele și bârfele din Baltimore cu șmecheriile și sofismele sale. Toți martorii existenți vor fi influențați, dacă nu sunt deja, înainte să-i găsim.

— Credeți că ne-ar minți?

— Nu cu bună știință. Adevăratele lor amintiri despre acele evenimente și poveștile pe care le vor spune vor fi negreșit remodelate după dorința Baronului. Sunt mai mult martorii lui acum, ca și când i-ar fi recrutat pentru proces și i-ar fi plătit să depună mărturie. Nu, așa n-am câștiga nimic în plus față de faptele cunoscute... Oricum putem afla totul și pe căile obișnuite.

Vă imaginați, poate, că Duponte era un om ceremonios. Greșiți și nu prea. Nu făcea caz de regulile bunelor maniere și de drăgălășeniile fără rost. Fuma trabucuri în casă, indiferent cine se găsea acolo. Părea inclinat să te ignore dacă nu avea nimic să-ți spună și îți răspundea cu un singur cuvânt când credea că acela e suficient. Într-un fel, era un prieten dobândit rapid, căci îți devenea tovarăș fără a te obliga să treci prin ritualurile și cerințele obișnuite ale unei amiciții tradiționale. Cu toate acestea, se înclina politicos și stătea întotdeauna într-o poziție extrem de corectă (deși după o vreme umerii i se lăsau puțin). Când lucra, era deosebit de strict și de serios. De fapt, nu-ți prea venea să-l întrerupi când era ocupat. Putea fi cea mai puțin importantă treabă imaginabilă, cum ar fi să amestece în oala cu păsat, dar oricum lui i se părea mult mai decisivă decât orice i-ai fi putut spune – spulberându-i astfel concentrarea –, chiar și că i-a luat foc casa sub tălpi.

Se atașa însă de cele mai ciudate nimicuri. În timp ce mergea pe străzile orașului, un domn distins, cu o cravată deosebită, legată în falduri mari, a exclamat că Duponte era cel mai excentric specimen pe care îl văzuse vreodată. Fără să se supere, francezul l-a invitat pe domnul cu pricina, un pictor de un oarecare renume

în Baltimore, să ni se alăture la masă, într-un restaurant din apropiere.

— Spune-mi povestea dumitale, dragă domnule, îl îndemnase omul.

— Cu mare plăcere, domnule, îi răspunse Duponte, dar atunci apare pericolul să trebuiască s-o ascult și eu pe-a dumitale.

— Fascinant! strigă bărbatul, fără să se simtă câtuși de puțin ofensat.

După aceea își exprimă dorința de a-l picta pe Duponte. Aranjarăm să vină, nu peste multă vreme, la Glen Eliza, pentru a începe portretul francezului. Treaba asta mi se părea destul de absurdă, date fiind preocupările noastre, dar nu m-am opus fiindcă Duponte se arătase entuziasmat.

În loc să mă caute prin casă când avea să-mi spună ceva, Duponte îmi trimitea adesea bilete printr-un servitor. Glen Eliza era spațioasă și întortocheată, dar nu atât de uriașă încât să fie nevoie ca un mesager să-i străbată coridoarele! Prima dată când un servitor mi-a întins un bilețel, n-am știut dacă gestul se explica printr-o culme a lenei sau printr-un exces de concentrare.

Când ieșea din casă, Duponte refuza să-l aștepte vreun sclav dacă nu-l plătea într-un fel sau altul pentru serviciile sale. Văzusem asta de-a lungul anilor, la vizitatori din Europa sosiți la Baltimore, deși în urma unor șederi mai lungi obișnuința le tocea iute sensibilitățile și stânjeneala lor dispărea treptat. Duponte nu acționa așa, cred, din umanism, nici din principiu. Susținea că mulți oameni sunt mai sclavi decât își dau seama, iar unii sunt chiar mai abitir oprimați decât negrii din Sud. Mai degrabă decât din motive sentimentale, Duponte făcea asta convins că un serviciu fără plată nu este niciodată la fel de prețios pentru părțile implicate. Majoritatea sclavilor erau foarte recunoscători, unii erau timizi, iar alții de-a dreptul ostili față de darurile lui.

La Glen Eliza am avut probleme cu servitorii angajați după întoarcerea mea de la Paris. Fără îndoială, obiceiul nostru straniu de a trimite scrisori din salon în bibliotecă le dădea de furcă în plus, dar nu era singurul lor motiv de nemulțumire. Mulți s-au revoltat imediat împotriva lui Duponte. O fată de culoare, îndeosebi, o negresă liberă pe nume Daphne, refuza din când în când să-l servească. Când am întrebat-o de ce, mi-a răspuns că oaspetele este extrem de crud. O vătămase în vreun fel? Poate că o certase pentru vreo greșeală? Nu. Abia de-i vorbise, iar atunci când o făcuse se arătase foarte politicos. Dar ceva nu e în regulă, insistase ea. Domnul e crud, se vede asta.

Printre alte treburi, am fost acasă la Hattie de mai multe ori, fără succes. Remarcile pesimiste ale lui Peter despre îndreptarea situației mă cam neliniștiseră. Mama ei, care avusese întotdeauna o sănătate delicată și stătea mai mult în pat atunci când nu era în convalescență, undeva la țară sau la băi, slăbise și mai mult în vara aceea. După un sejur petrecut pe țărmul oceanului, zăcea acum din nou, ceea ce însemna că Hattie avea și mai multe îndatoriri. Asta îi dădea mână liberă mătușii Blum. De fiecare dată când mă duceam acolo, un servitor mă anunța că nici domnișoara Hattie, nici mătușa Blum nu sunt acasă. În cele din urmă am reușit să stau de vorbă cu Hattie când tocmai se suia într-o trăsură oprită în fața casei.

— Draga mea Hattie, mi-ai primit scrisorile?

Hattie se uită în jur și vorbi în șoaptă, trăgându-mă departe de poartă.

— Nu trebuia să vii aici, Quentin. Lucrurile s-au schimbat mult acum, când mama se simte mai rău. Mătușa și surorile mele au nevoie de mine.

— Înțeleg, i-am răspuns, temându-mă că încercările mele nu făcuseră decât să adauge o povară în plus pe umerii ei, deja copleșiți de prea multe.

— Cât despre planurile noastre... Mai am nevoie doar de puțin timp...

— Lucrurile s-au schimbat, a repetat ea, îndemnându-mă să tac. Nu putem vorbi acum despre asta, dar o vom face. Te voi căuta eu când am să pot, dragă Quentin, îți promit. Nu vorbi cu mătușa. Așteaptă să-ți trimit un semn.

Se auziră zgomote din casă. Hattie mă împinse spre stradă, îndemnându-mă să mă retrag cât mai repede. Am auzit-o pe mătușa Blum (și, mi s-a părut, chiar fâșâitul penelor uriașe de la pălăria ei) întrebând cu voce de stentor:

— Ce-a fost asta, fată dragă?

M-am întors cu spatele și am grăbit pasul, convins că, dacă m-aș uita înapoi, doamna Blum, care se urcase în trăsură, îi va porunci vizitiului să dea peste mine și să mă facă una cu pământul.

La Glen Eliza, portretistul, Von Dantker, se așezase vizavi de Duponte cu trusa lui de pensule și pânze întinsă pe o masă. Duponte, fusese cam nedumerit de proiectul acestei creații artistice. Von Dantker, un ins cu un temperament vulcanic, îl apostrofă grav, cerându-i să nu se mai fâțâie, așa că analistul își folosea doar gura pentru conversație. Când i-am atras atenția că nu e o manieră prea politicoasă de a dialoga, Duponte mi-a răspuns că se concentrează intens și că dorește să vadă dacă poate să-și împartă mintea în mai multe compartimente. Uneori mi se părea că vorbesc cu un portret viu.

— Ce crezi că reprezintă adevărul pentru Baron, domnule Clark? m-a întrebat el într-o seară.

— Ce vreți să spuneți?

— L-ai întrebat dacă a pornit în căutarea adevărului. Firește că adevărul nu este același pentru toată lumea, cum cred cei mai mulți. Au loc războaie, sunt profesori care își schimbă zilnic teoriile. Așadar, ce crezi că este adevărul pentru el, pentru amicul nostru Baronul?

— Individul este avocat, am gândit eu cu glas tare. În drept, adevărul este o chestiune practică, astfel că trebuie să fii fără părtinire avocatul părții pe care o reprezinți.

— De acord. Dacă Iisus Hristos ar fi avut un avocat, acesta l-ar fi convins pe Pilat din Pont că verdictul său poate fi răsturnat din cauza unui viciu de formă și astfel pedeapsa ar fi fost mai ușoară, iar mântuirea omenirii ar fi fost anulată. Foarte bine. Atunci, dacă Baronul vorbește limba legii, adevărul nu este ceea ce s-a întâmplat, ci acela în sprijinul căruia el poate aduce dovezi că s-ar fi întâmplat. Ceea ce nu înseamnă deloc același lucru. De fapt, cele două categorii abia dacă sunt înrudite și nu pot fi niciodată prezentate împreună.

— Cum putem ști dacă Baronul inventează dovezi despre moartea lui Poe?

— Va încerca să fabrice câte ceva, dar, mai mult ca sigur, cu o oarecare bază în realitate. Dacă intenționează să publice o versiune populară a activităților sale în problema morții lui Poe, așa cum a sugerat, și vrea să câștige bani ținând conferințe pe această temă, nu-și poate permite să fie discreditat cu ușurință folosind minciuni de la un cap la altul, domnule Clark. În fond, știm din ziarele pariziene că își dorea ca planurile de a reveni cu suficiente resurse financiare să fie cât mai curând aflate de creditorii săi, pentru a scăpa de atenția lor neplăcută și primejdioasă. Va avea nevoie de fapte, chiar dacă pe unele le va forța să existe.

Duponte a continuat să rămână între zidurile de la Glen Eliza cea mai mare parte a timpului, adesea intrând în dispute cu Von Dantker din cauză că nu stătea potolit. Francezul îi arăta artistului cea mai stranie jumătate de zâmbet: la colțurile gurii îi apăreau niște unghiuri ascuțite, ca vârfurile de cuțit.

Uneori plecam de acasă cu vreo treabă, iar aceste escapade erau sacrificii aduse nervilor mei. Ceva mai devreme în acel an, poșta începuse să-mi aducă scrisorile

la Glen Eliza pentru un tarif suplimentar de doi cenți. Nu mai aveam de ce să mă duc la oficiu. I-am arătat lui Duponte cum funcționează serviciile noastre poștale și, timp de câteva minute, analistul mi s-a părut foarte preocupat de acest subiect, apoi și-a recăpătat aerul distrat. Căutam întotdeauna ceva neșteptat în corespondență, poate chiar o scrisoare de la Poe – dacă s-ar fi rătăcit și ar fi fost descoperită mai târziu. Duponte nu primea nimic.

Într-o dimineață memorabilă, când mă pregăteam să plec, a sosit un mesager cu un cufăr. Avea aceeași formă și culoare ca bagajele pe care Duponte le luase de la Paris, ceea ce m-a surprins. Crezusem că își adusese toate lucrurile la Glen Eliza. Aștepta însă obiectul în cauză și îmi făcu semn că totul era în ordine.

În fiecare dimineață răsfoiam eu însumi ziarele înainte de a le adăuga la colecția lui Duponte. În ciuda atenției subite acordată morții lui Poe, nu exista nici o perspectivă serioasă, numai zvonuri și istorioare. Într-unul, de exemplu, găsisem o nouă explicație pentru hainele largi și zdrențuite pe care le purta Poe când fusese descoperit.

— Iată ce scrie în ziarul acesta: cineva le-a sugerat jurnaliștilor – fără îndoială, baronul Dupin – că vestimentația lui Poe, care desigur nu era a sa, reprezenta o deghizare!

— Desigur, domnule, zise Duponte punându-și ochelarii, dar nu pentru a citi articolul din ziar.

— V-ați gândit deja la asta? m-am minunat eu.

— Nu.

— Atunci de ce mi-ați răspuns „desigur"?

— Voiam să spun „desigur că ziarul se înșală profund".

— De unde știți?

— Ziarele se înșală mai întotdeauna despre orice, spuse el. Dacă găsești unul dintre principiile religiei

dumitale în jurnale, atunci ai face foarte bine să-ți reconsideri forma de venerare a lui Dumnezeu.

— Domnule! V-ați petrecut o bună parte din fiecare zi citind ziarele la masa din biblioteca mea! De ce ați pierdut atâta timp?

— Trebuie să observi greșelile, domnule Clark, pentru a putea înainta spre adevăr.

L-am privit fix până a continuat.

— O demonstrație, a zis el, arcuindu-și sprâncenele într-o manieră tipic franțuzească. Să luăm chestiunea veșmintelor domnului Poe, pe care ziarul acesta o menționează. În *Observatorul de Richmond* s-a scris nu de mult că Poe, cu o zi înaintea sosirii sale la Baltimore, și-a schimbat din greșeală bastonul cu cel de Malacca al unui prieten, un anume doctor John Carter. În același ziar citim o greșeală comică, oarecum diferită de cea la fel de grosolană privitoare la „deghizare", mai precis că hainele lui Poe ar fi fost furate și apoi înlocuite în cursul ședерii la Baltimore. Plasarea hainelor într-o poziție de o asemenea importanță, doar din cauză că au sărit în ochii celor care l-au găsit pe Poe, înseamnă să lași imaginația să-ți domine rațiunea.

— Cum de știți, fără alte informații, că îmbrăcămintea nu i-a fost furată?

— Ai auzit de vreun hoț care să șterpelească cuiva hainele, lucru oricum destul de neobișnuit, ca apoi să le schimbe cu altele? E o idee care nu i-ar trece prin cap nici unui borfaș. Ziariștii s-au folosit de cea mai la îndemână posibilitate, ca un vizitator să fie tâlhărit, și au aranjat lucrurile în așa fel încât să se potrivească, dar fără să dea atenție veridicității. Oricum, calitatea deosebită a bastonului ne spune că acest episod e mai mult decât improbabil.

În articolul din ziarul la care se referise Duponte se scria că Poe îl vizitase pe doctorul Carter și, după ce se jucase cu bastonul de Malacca al acestuia, îl luase cu el fără să vrea. Carter mai declarase și că Poe ar fi

uitat un volum de Thomas Moore, *Melodii*, publicat în 1819, în biroul prietenului său.

— Dar asta nu ne spune nimic deosebit despre baston, decât că provine din Malacca. De aici deduceți dumneavoastră vreo trăsătură specială?

Dar Duponte trecuse deja la alt subiect.

— Vrei, te rog, să-mi aduci cufărul care a sosit azi dimineață?

Perplex și cam iritat că această cerere ne întrerupsese discuția, mai ales pentru că deja dusesem cufărul într-una din camerele lui Duponte, am urcat totuși și am trambalat bagajul până în bibliotecă. Duponte mi-a dat indicații cum să-l deschid. Am ridicat capacul și am căscat ochii cât cepele.

M-am aplecat și am atins conținutul cu cea mai mare deferență. Era un singur obiect, aflat pe fundul cufărului.

— E...?

— Da. Bastonul lui Poe.

L-am apucat cu atenție și am șoptit cu o admirație și mai puternică pentru oaspetele meu:

— Domnule Duponte, cum Dumnezeu...? Cum a ajuns bastonul lui Poe în cufărul dumneavoastră?

— Nu e chiar acela pe care îl avea Poe când a murit, îmi explică el, dar e de același fel, desigur. Faptul că bastonul pe care Poe l-a împrumutat a fost identificat drept unul de Malacca, cum tocmai ai citit, ne arată nu doar esența lemnului din care este fabricat. Mi-am dat seama că în America s-a vândut un număr mic de asemenea bastoane cioplite din lemnul unui palmier care crește pe coastele Peninsulei Malacca, în locuri mai izolate. Îți amintești că în plimbarea mea de-acum câteva zile m-am oprit la niște prăvălii. Am vorbit cu vânzătorii și am aflat că presupunerea mea era corectă: în Baltimore nu sunt decât patru negustori care oferă bastoane de Malacca, iar în Richmond cam la fel de mulți. Am cumpărat câte unul de la fiecare. Apoi am golit un cufăr și am trimis cele patru bastoane printr-un mesager la Spitalul Washington College, unde a murit

Poe, însoțite de o notă către doctorul Moran, cel care l-a îngrijit pe scriitor. I-am scris că un transport de bastoane pentru Richmond s-a amestecat cu altele și că îl rog frumos să-l identifice pe acela care se afla în posesia lui Poe și să mi-l returneze.

— Dar de unde ați știut că doctorul Moran i-a trimis un astfel de colet lui Carter?

— O, nu mi-am închipuit că ar fi făcut-o, de aceea cererea mea nu i s-a părut ciudată. Mai degrabă, mi-am spus, doctorul Moran a trimis toate lucrurile lui Poe uneia dintre rudele sale, probabil cunoștinței dumitale, Neilson. Acesta a încercat la rându-i să returneze articolele posesorilor de drept. Drept mulțumire pentru favoare, în nota mea către doctorul Moran îi spuneam că îi dăruiesc celelalte trei bastoane de Malacca. După cum am sperat, doctorul mi-a trimis unul înapoi. Găsești ceva special în această poveste, domnule Clark?

— Dacă Poe ar fi fost jefuit, am zis, dându-mi seama de importanța obiectului, cu siguranță că hoțul ar fi luat și un baston atât de elegant!

— Ai ajuns mai aproape de adevăr descoperind ce e fals, încheie Duponte dând din cap. Acum acest baston îți aparține.

* * *

Următoarea mea ieșire în oraș, nu-mi mai aduc aminte unde, a fost și un excelent pretext pentru a-mi etala noul baston. Era un accesoriu extrem de arătos. M-a inspirat să dau chiar mai multă atenție hainelor și le-am ales cu matura chibzuință a unui om de stat care-și potrivește pălăria și redingota pentru o armonie de ansamblu. Câteva tinere reprezentante ale sexului blând și doamnele care le însoțeau, ținându-le permanent sub observație, m-au privit cu vădită aprobare în timp ce treceam prin Orașul Vechi.

A, da, despre motivul ieșirii – doi inși indolenți îmi lăsaseră vorbă să-i vizitez referitor la diverse investiții pe care le primisem prin testament de la tata. Întârzierea prelungirii planificate a căii ferate Baltimore & Ohio până la râul Ohio afectase interesele multora, astfel că păgubiții mi-au oferit un teanc gros de hârtii pe care trebuia să le studiez. Firește că avusem prea puțin timp să citesc documentele, dată fiind povestea în care eram implicat și tot ce se petrecuse în ultima vreme.

În după-amiaza aceea m-am pomenit în cartierul unde fusese găsit Poe la 3 octombrie 1849. M-am hotărât să merg până la Hotelul Ryan's, unde Poe sosise într-o stare demnă de milă. M-am gândit și la ce s-ar fi putut întreprinde atunci pentru a-l salva, sau cel puțin pentru a-l încuraja în acele momente critice de la care se scurseseră doi ani.

Reveria mea melancolică a fost întreruptă de un țipăt venind de după colț. Nu mai era nimic neobișnuit să fii asaltat de zgomote pe străzile unui oraș precum Baltimore, unde clopotele căruțelor de pompieri și felurite urlete răsunau până târziu în noapte, iar uneori se iscau ciocniri între companii rivale sau între grupuri de străini. Dar acest țipăt singuratic, izbucnit ca aria morții dintr-o operă, mi-a stârnit fiori de groază.

— Reynolds!

Reynolds!

Era chiar cuvântul pe care Poe îl pronunțase la spital, înainte de a-și da sufletul.

Acum, țineți minte unde m-a surprins acest strigăt: exact în locul de unde Poe fusese transportat la spital. Gândiți-vă cât de tulburat m-am simțit, ca și când aș fi fost deodată transpus în viața altcuiva, în moartea altcuiva.

M-am strecurat mai departe. Vocea a răsunat din nou.

Am dat colțul pe strada următoare și am intrat în umbra unui pasaj îngust între două clădiri, unde sune-

tele păreau mai înăbușite. Un ins scund, cu ochelari și cu o haină despicată la spate, a trecut iute pe lângă mine, obligându-mă să sar într-o parte. Abia atunci am recunoscut glasul celui care îl urmărea.

— Vai, domnule Reynolds! tună cel de-al doilea personaj.

— Lasă-mă în pace, de ce nu mă lași? strigă mărunțelul (de fapt, acum putem să-l numim: Reynolds).

— Bunul meu domn, protestă baronul Dupin, trebuie să vă atrag atenția că sunt agent special de poliție.

— Agent special de poliție? repetă Reynolds neîncrezător.

— Da, în slujba Coroanei britanice! declară Baronul cu patriotism.

— Coroana britanică? exclama Reynolds. De ce m-ar hărțui coroana? Și oricum, la dracu' cu ea atunci!

— Oare grija atentă reprezintă o hărțuire? Una este chiar opusul celeilalte. Nu vreau decât să aflu toată povestea, pentru propria dumitale siguranță, rânji Baronul.

Vorbea în felul său obișnuit, strălucitor; de data aceasta nu purta haina ponosită, nici restul deghizării.

— N-am nici o poveste de spus nimănui!

— Nu-ți dai seama încă, dar ai. Dragă domnule Reynolds, anumite persoane sunt foarte interesate de evenimentele din ziua aceea, după cum ai citit în ultimul timp prin ziare. Reputația dumitale, viața dumitale de dulgher, bunul nume al familiei dumitale ar fi toate în primejdie dacă nu extragem adevărul de la bun început. Ai fost la Ryan's în ziua aceea. Ai văzut...

— N-am văzut nimic, îl întrerupse Reynolds. Nimic deosebit. Era zi de alegeri. Desigur că oamenii se dezmățau! Cu un an înainte a fost mare scandal la alegerea unui șerif – amândouă taberele aveau susținătorii lor. Zilele de felul acesta sunt agitate la Baltimore, domnule baron.

— Spune-mi doar „Baroane", dragul meu. Pe patul de spital Poe a strigat insistent după „Reynolds". (Vasăzică și Baronul descoperise lucrul acesta!) Nu ți se pare neobișnuit? Ba chiar, să spunem, extraordinar? Există vreun motiv pentru care și-ar fi amintit de dumneata în ultimele sale clipe?

— Nu-mi aduc aminte să mă fi întâlnit cu vreun Poe acolo. N-aveți decât să-i întrebați și pe ceilalți supraveghetori. Acum insist să mă scuzați.

M-am aplecat suficient de mult în afara zidului după care mă ascunsesem pentru a vedea chipul Baronului după ce Reynolds se îndepărtase. Dupin rămăsese pe loc, cu un zâmbet strâmb pe buze, ca și când ar fi gustat ceva acru sau ar fi furat portofelul lui Reynolds. (Nici n-ar fi fost de mirare dacă s-ar fi întâmplat așa ceva!) În toate activitățile sale, Baronul părea mulțumit și victorios. Deși era un avocat care se făcuse de rușine pentru că nu-și plătise creditorii, deși Reynolds nu voia să aibă de-a face cu el, Baronul se arăta, în general, foarte încrezător în forțele proprii.

Singur pe stradă, Baronul își trecu de mai multe ori limba peste buza de jos, ca pentru a-și pregăti o superbă probă de elocință. Fața și întreaga lui înfățișare păreau moarte atunci când nu se răstea sau, dimpotrivă, când nu vorbea mieros. Trebuia să-și miște în permanență rotițele și pârghiile. Strălucitorea sa inteligență se dezvălui din nou când rosti cu glas tare un singur cuvânt. Acesta:

— Dupin!

Aruncă această vorbă ca și când ar fi fost un blestem. Poate părea ciudat că un om își bate joc astfel de propriul său nume, ca și cum și-ar trage singur un pumn în falcă. Dar este mai puțin straniu dacă ne gândim că „Dupin" nu era în primul rând propriul său nume, ci moștenirea și ascendența pe care le pretindea. Baronul se vedea mai degrabă ca încoronând, nu descinzând din ceea ce fusese înaintea sa. Întrebat cine-i sunt stră-

moșii, ar fi putut răspunde precum împăratul Napoleon suveranilor de viță regală: „Eu sunt strămoșul."

Nu. Imprecația „Dupin" nu i se adresa nici lui, nici familiei sale. Baronul dorea să-l invoce nici mai mult, nici mai puțin decât pe C. Auguste Dupin, personajul asupra căruia încerca să-și dovedească paternitatea și autoritatea. De ce murmurase numele acestui erou literar? Pretenția mincinoasă de care se agățase încă de la prima noastră întâlnire din Paris, cum că el ar fi adevăratul Dupin, era acum ca un spectru mult prea puternic care-l bântuia. Ceea ce, desigur, nu putea recunoaște – presupunând că o făcea vreodată – decât atunci când era singur, cum se credea în clipa aceea. Nu putea să se prefacă, să intimideze sau să se deghizeze în adevăratul Dupin, cum se obișnuise să facă în viață și avocatură. Sau era, sau nu era. Scena avea ceva disperat, ceva vulgar. M-am gândit că se pregătea să recunoască, să cedeze. Mă înșelam.

M-am sprijinit de stâlpul care susținea copertina unei firme de dagherotipie. Curând, pe stradă și-a făcut apariția o trăsură pe care am recunoscut-o. Era aceeași care îi mai așteptase pe Baron și pe Bonjour. Puteam doar să-mi imaginez cum îl convinsese Baronul – sau îl amenințase – pe vizitiu pentru a obține folosința exclusivă a trăsurii. Bonjour coborî din vehicul. Pe capră stătea același negru subțire, cu pielea destul de deschisă la culoare. Mai târziu am aflat că Baronul își asigurase serviciile acestui adolescent zvelt, care se numea Newman și livra mesaje sau îl transporta de colo-colo, după ce îi promisese că avea să-l răscumpere de la stăpân și să-l elibereze dacă îl slujea bine.

Bonjour îl anunță liniștită pe baronul Dupin, în franceză, că la căderea nopții îl așteaptă la Cimitirul Baltimore. Doar atât am putut auzi.

Când m-am întors la Glen Eliza, am luat ghidul orașului din bibliotecă. Baronul Dupin menționase că

„Reynolds", omul alături de care îl zărisem pe stradă, era dulgher. Am găsit numele, ocupația și adresa lui nu departe de locul în care îi văzusem pe amândoi. Ghidul zicea așa:

REYNOLDS HENRY, DULGHER,
STRADA FRONT COLȚ CU LOW

Ce legătură putea avea cu Poe acest meseriaș neînsemnat? Dar, pe de altă parte, cine nu are nevoie de serviciile unui dulgher? Cineva care călătorește, așa cum făcea Poe la Baltimore. Îmi dădeam seama și fără ajutorul vreunei raționcinări. Iar acest domn Reynolds negase că s-ar fi întâlnit cu poetul.

M-am gândit din nou la comentariile baronului Dupin făcute pe stradă. El sugerase că Henry Reynolds fusese cu Poe la Ryan's, că asistase la ceva. M-am întrebat cu seriozitate de ce s-ar fi aflat acest Reynolds în compania lui Poe în acel moment de cumpănă și de unde știa Baronul...

Se menționaseră alegerile. „Zilele de felul acesta sunt agitate la Baltimore, domnule baron." Și apoi „ceilalți supraveghetori". Probabil că Reynolds se dusese la Ryan's în legătură cu alegerile, fiindcă hotelul servea în zilele acelea drept circumscripție electorală pentru Districtul patru. Am scotocit prin colecția noastră de ziare și m-am oprit la *The Sun* din 3 octombrie 1849. Era ziua când Poe fusese găsit la Ryan's într-o „stare șocantă", după cum se exprimase unul dintre ziare.

Acolo, în rubrica de politică a jurnalului, apărea numele Henry Reynolds pe aceeași pagină cu o lungă listă a oficialilor de la alegeri, adică oamenii care îi puneau pe votanți să depună jurământul și supravegheau urnele. Reynolds fusese unul dintre aceștia în circumscripția a patra, amenajată la Ryan's. Așa se explica de ce Baronul îl căutase aproape de Ryan's, pentru că hotelul cu tavernă se afla la mică distanță și de locuința lui Reynolds.

Ardeam de nerăbdare să vorbesc despre noua descoperirea pe care o făcusem. Dar, dacă i-aș fi spus, Duponte cu siguranță că m-ar fi certat. Mi-ar fi repetat, pe un ton filozofic, ce declarase anterior, și anume că noi nu vom vorbi cu martorii. „Putem afla cu siguranță tot ce vrem și pe căi indirecte", ar fi comentat el. În plus, baronul Dupin vorbise deja cu Reynolds, avea el să raționeze; Baronul îl contaminase, la fel ca pe mulți alții din Baltimore.

Mi-am repetat în gând că Duponte e cel mai ilustru analist din lume, că singura mea contribuție trebuia să fie satisfacerea cererilor sale, nimic mai ambițios. Totuși, nu puteam să nu mă gândesc la ce auzisem, să mă întreb cu cine se întâlneau Baronul și Bonjour pe înnoptate în acel loc primejdios, Cimitirul Baltimore. Nu mă puteam abține să mă întreb și dacă vor discuta problema lui Reynolds. Când s-a lăsat întunericul, am spus că ies să iau puțin aer.

Am oprit o trăsură și am pornit spre un cartier din nord-estul orașului unde e mult mai bine să te aventurezi ziua. Apropiindu-se de Cimitirul Baltimore, vizitiul a încetinit brusc. Caii s-au cabrat, fornăind.

— Ce s-a întâmplat, birjar, nu poți să-ți stăpânești armăsarii? am întrebat.

— Nu, domnule, se pare că nu.

— Oprește imediat! O să merg pe jos restul drumului.

— *Aici*, domnule? O să mergeți pe jos aici?

Mi-aș fi pus și eu aceeași întrebare dacă nu aș fi fost îmboldit de dorința irezistibilă de a afla mai multe despre Baron. Am intrat fără tragere de inimă pe poarta cimitirului și m-am ținut cât mai aproape de lumina lămpilor, care venea de pe Fayette colț cu Broadway.

Am văzut trăsura baronului nu prea departe și am păstrat o distanță destul de mare pentru a nu fi zărit. Am văzut apoi cum un pachet greu era urcat în vehicul și o siluetă pierzându-se în bezna cimitirului. Deși

mă străduisem să nu mă las observat, m-a cuprins un atac de panică atunci când trăsura s-a pus agale în mișcare. Nu aveam poftă să rămân singur pe acest tărâm al morții, noaptea (nici unui locuitor din Baltimore nu i-ar surâde așa ceva!) și am luat-o la goană cu grația unui șobolan.

Alergând către partea dreaptă a cimitirului, am urmărit zgomotul trăsurii care se îndrepta spre Spitalul Washington College – unde Edgar Poe fusese adus de la hotelul Ryan's și unde și murise. Această clădire întinsă, din cărămidă, cu două turnuri severe țâșnind către cer, abia dacă avea un aer mai puțin sinistru decât cimitirul. De fapt, nu mult după decesul lui Poe, colectivul spitalului hotărâse că așezământul este mult prea nepotrivit pentru centrul orașului, iar acum Washington College era doar arareori folosit ca spital. Colegiul, care întinsese prea mult coarda eforturilor financiare prin rezervarea de noi amplasamente, încerca acum să vândă edificiul pustiu și terenul de sub el.

Trăsura Baronului se oprise în apropiere. Am ajuns la poarta care dădea în curtea spitalului și am găsit-o încuiată.

— Nici un cadavru! strigă spre mine o voce de la o fereastră centrală a clădirii.

Am ignorat această afirmație dubioasă și am continuat să trag de poartă până când a apărut un paznic foarte agitat.

— Nu mai aveam nevoie de nici un cadavru! Am primit deja unul proaspăt!

Trupurile celor abia decedați erau folosite de doctori pentru instruirea studenților în ale chirurgiei. Resurecționiștii se furișau în cimitire și, folosind un drug de fier cu un cârlig la capăt, făceau o gaură în sicriu. Acești pescari de cadavre agățau apoi leșul de bărbie și îl trăgeau din pământ, uneori doar la câteva ceasuri după ce fusese depus acolo cu respect. Apropierea cimitirului în care mă aflam de spitalul colegiului îl făcea o țintă

ideală pentru hoții de cadavre. Puțini oameni, chiar și dintre cei mai tari de înger, se aventurau acolo și la Spitalul Washington College pentru că, se spunea, uneori, când nu apăreau proaspăt răposați, trecătorii erau răpiți și li se făcea felul pentru a servi în scopul menționat, iar răpitorii primeau de obicei o recompensă de zece dolari de la doctori.

— M-ai auzit sau nu? Nu mai e nevoie de cadavre.

Omul își miji fața de la fereastră.

— Scuzele mele, domnule, am bâiguit.

Portarul se retrase înăuntru. Am înaintat de-a lungul gardului până am găsit o porțiune căzută în noroi și am sărit peste ea. Ușa de la stradă a spitalului rămăsese descuiată după ce baronul Dupin și Bonjour intraseră în clădire ceva mai devreme.

Această secție a spitalului părea pustie. Era mult mai frig înăuntru decât afară, ca și când pereții vechi ar fi înghețat aerul. Tresăream de fiecare dată când auzeam un zgomot, închipuindu-mi că m-a dibuit portarul și a venit să pună mâna pe mine. Curând, mi-am dat seama că ferestrele și ușile din toată clădirea aceea imensă se trânteau din cauza vântului.

Am urcat scara tiptil și, când am ajuns la etajul al doilea, am auzit voci înăbușite venind de deasupra. Se părea că Baronul și Bonjour vorbeau cu cineva într-o sală de curs de la etajul următor. Dar, cum scara trecea chiar prin fața acelei încăperi și ușa era deschisă, nu puteam să urc, pentru că m-ar fi văzut. Le-am interceptat conversația numai parțial.

— Ți-am zis eu, spuse o voce necunoscută.

M-am uitat împrejur. Dacă nu reușeam să ajung cumva acolo fără să folosesc scara, tot efortul meu se ducea de râpă. Din nefericire, nu exista o scară de serviciu. Am descoperit în schimb o debara plină cu butoaie. Am ridicat capacul unuia dintre ele, căutând vreun obiect folositor, și am icnit din rărunchi: butoiul era plin cu oase omenești.

Disperat că bătusem atâta drum fără nici un rost, am descoperit totuși curând un puț care părea al unui lift pentru mărfuri. Deși în el era o beznă de-ți băgai degetele în ochi – singura luminiță venea de la etaj – am întins mâna și, spre norocul meu, am pipăit o frânghie și un scripete. Frânghia venea de undeva de jos și se continua până desupra sălii de curs. Mare noroc, mi-am zis în clipa aceea.

Descoperind că trupul îmi încăpea ușor în puț, mi-am pus pălăria pe podea, apoi mi-am încolăcit picioarele cât mai strâns în jurul frânghiei și am început să urc, trăgând de celălalt capăt al instalației. Aerul era irespirabil. Aproape ajuns la următorul nivel, m-am străduit să nu mă uit în jos, la cele trei etaje de sub mine. Conversația devenea tot mai limpede pe măsură ce mă apropiam de țintă.

Necunoscutul care se afla împreună cu ei avea o voce aproape la fel de teatrală ca Baronul.

— Acum ziariștii mă pisează numai despre asta. Nu-mi dau seama de ce trebuie să mai deschidem subiectul.

— Amănunte, zise Bonjour liniștită. Avem nevoie de toate amănuntele.

— Vezi dumneata, continuă Baronul ideea lui Bonjour, suntem foarte aproape de a descoperi ce s-a întâmplat cu Poe în acea zi nefastă când a fost adus aici. Dumneata, frate Moran, vei fi eroul unei povești despre nedreptate.

Urmă o pauză, probabil de ordonare a schimbului de idei. M-am uitat în jos, la tunelul îngust și întunecat. Când am atins zidul pentru a mă echilibra, l-am simțit rece și alunecos. O pereche de ochi roșii s-a ivit dintr-o crăpătură și un șobolan, alarmat de mâna mea care-i tulburase liniștea, a dat să se apropie. L-am gonit cum am putut. Ochișorii aceia oribili, injectați, aproape m-au făcut să alunec pe spate, dar hotărârea de a asculta restul discuției m-a împins să urc și mai mult.

Treaba cu eroul părea să fi ridicat moralul și tonul lui Moran, care continuă:

— Edgar Poe a fost adus aici în după-amiaza zilei de miercuri, pe la ceasurile cinci, într-o trăsură. Vizitiul m-a ajutat să-l scoatem afară. L-am plătit chiar eu.

— Nu mai era nimeni altcineva în trăsură, în afară de Poe și vizitiu? întrebă Baronul.

— Nu. Am primit și o notă de la doctorul Snodgrass, editorul de reviste, prin care mă informa că bărbatul din trăsură este Edgar Poe și are nevoie de ajutor. I-am dat o cameră foarte confortabilă, în turnul de la etajul al doilea, cu vedere în curte. Era aproape în stare de inconștiență – nu știa cine l-a adus sau în tovărășia cui se aflase până atunci.

— Și ce a spus domnul Poe? A menționat cumva numele de Grey sau E.S.T. Grey?

— Grey? Nu. A vorbit, dar fără noimă, cu personaje imaginare pe care le vedea pe ziduri. Era palid și transpira abundent. Am încercat să-l liniștim. Sigur că m-am străduit să aflu cât mai multe de la el. A reușit să-mi spună că are o soție la Richmond. Apoi am priceput că nu erau căsătoriți și am înțeles că se afla, fără îndoială, într-o stare de profundă confuzie. Nu știa când sosise la Baltimore sau cum ajunsese în oraș. Atunci i-am spus că îl vom face să se simtă mai bine, pentru a se întoarce cât mai curând la prietenii săi.

În timp ce Moran vorbea, eu m-am cățărat aproape la același nivel cu sala. Am întins mâna și am dat de ceva țeapăn. Părea pânză. Mi-am mijit ochii, în speranța că voi vedea mai bine. Pesemne că era sacul care fusese urcat în trăsura Baronului, la cimitir. Acum, capătul de jos al acestuia îmi ajungea la cap. Pe pipăite, mi-am dat seama că apucasem piciorul unui trup neînsuflețit. Am priceput imediat ce cumpărase Baronul de la cimitir și că nu mă aflam într-un lift pentru mărfuri. Puțul în care mă cocoțasem folosea la transportarea cadavrelor de la un etaj la altul, pentru disecție.

Corpul fusese mutat de pe frânghia de care atârnam eu pe un cârlig fixat în peretele puțului și, aruncând o privire în sală, am înțeles rațiunea acestui transfer. Pe masa de examinare din mijlocul încăperii se găsea deja un cadavru de bărbat – sau o bucată din el – presărat cu sare și acoperit pe jumătate cu o pânză albă. În apropiere erau agățate șorțuri curate, dar și unele pătate de sânge. Nu puteau să treacă la un nou subiect de studiu până nu se debarasau de celălalt.

M-au trecut fiori și apropierea de acel trup nu de mult în viață mi-a făcut pielea de găină. Am tras aer în piept, încercând să mă calmez, dar asta mi-a umplut plămânii cu o duhoare înfiorătoare pe care n-o simțisem până atunci. Am slăbit fără să vreau strânsoarea.

Am alunecat tot mai jos, aproape un etaj. Proptindu-mi picioarele în pereții puțului, am încercat să-mi recapăt echilibrul ca să nu cad toate cele trei etaje și să-mi găsesc fără îndoială moartea în bezna de dedesubt.

— Ce-a fost asta? zise Bonjour. Am auzit un zgomot. A venit din zid... din puț.

M-am încleștat și mai tare de frânghie și am rămas nemișcat precum cadavrul care acum se afla la vreo câțiva pași deasupra mea.

— Poate că s-o fi trezit micul nostru cadou pentru dumneata, doctore Moran.

Baronul râse într-un fel în care pesemne că n-ar fi făcut-o nimeni, dată fiind vecinătatea celor două cadavre. Se aplecă peste deschizătură și se uită în jos. Eu mă găseam acum în mijlocul al pasajului și, ca prin minune, Baronul nu m-a văzut din cauza sacului. După câteva clipe, și-a retras capul.

— Nu vă faceți probleme, zise Moran. Legăm cu frânghii toate ferestrele și ușile din clădirea asta și tot se iscă mai multe gălăgie decât a făcut vreodată un pacient.

După aceea, Bonjour a schimbat locul cu Baronul în fața deschizăturii, ceea ce mi-a stârnit o emoție puternică. Fata s-a aplecat fără teamă în hăul infernal.

— Aveți grijă, domnișoară, a sfătuit-o Moran.

Bonjour s-a lăsat cu totul în puț și o clipă am fost convins că o să-mi cadă pe cap. În schimb, prinse frânghia cu o mână, apoi o strânse între genunchi pentru a se echilibra. De sus, pesemne că Moran protesta, fiindcă l-am auzit pe Baron încercând să-l îmbuneze. M-am agățat și mai disperat de frânghie, aproape fără să răsuflu, rugându-mă să se petreacă vreo minune și să scap teafăr. Aproape simțeam privirea lui Bonjour străpungând întunericul și fixându-se chiar pe creștetul capului meu.

Coborî spre mine puțin câte puțin, ridicând partea mea de frânghie, ceea ce mă făcea să urc tot mai mult către ea.

Cu ochii strâns închiși, ignorând picăturile de transpirație ce mi se prelingeau pe obraji, așteptam să fiu descoperit. Un strigăt cumplit, neomenesc, îmi spulberă concentrarea – și, cât ai clipi, o armată de șobolani începu să mișune pe pereții puțului. Alergau cu toții spre Bonjour, atrași de ea fără să-mi dau seama de ce. Câțiva mi s-au oprit pe umeri și pe spate, agățându-mi-se cu ghearele de haină și făcându-mă aproape să urlu.

— Doar șobolani, murmură Bonjour după o clipă, apoi trânti câteva jivine de pereți, de unde se prăvăliră în gol. Baronul întinse o mână și o ajută să urce în sală.

— Slavă Domnului! am șoptit, recunoscător rozătoarelor, ceea ce nu m-a împiedicat să dau la o parte două care încă mai zăboveau pe spatele meu.

De vreme ce puteam să le aud perfect discuția, m-am hotărât să cobor puțin, ca să fiu la o distanță mai sigură.

— Dacă ești bun, continuă cu detaliile, doctore, îl îndemnă Baronul pe Moran. I-ai spus lui Poe că o să-i aduci prietenii.

— Poate că ar trebui să mă consult cu familia și prietenii domnului Poe înainte de a vorbi cu dumneavoastră, ezită Moran. Au fost aici niște veri de-ai lui, pe când

îl îngrijeam. Dacă îmi aduc bine aminte, un anume domn Neilson Poe și un avocat, domnul Z. Collins Lee...

Baronul oftă adânc.

— Ia să vedem ce e pe masa doctorului, zise Bonjour pe un ton glumeț.

Am auzit-o trăgând pânza de pe cadavrul despuiat.

— Hei! exclamă Moran, vădit stânjenit. Ce faceți?

— Am mai văzut bărbați! zise Bonjour pe un ton răutăcios.

— Draga mea, nu-l șoca pe tânărul nostru doctor, o sfătui Baronul.

— Poate că ar trebui să-l luăm acasă pe domnul acesta răposat și să-l studiem mai bine, zise Bonjour, împingând masa pe rotile, în protestele viguroase ale doctorului. Femeia continuă: Hai, doctore. Nu vrem jumătăți de măsură. Ce-am găsit, al meu să fie. În plus, mă întreb, Baroane, dacă familia nefericitei care spânzură acum în puț ar fi interesată să știe că trupul fetei a dispărut din mormânt și așteaptă să fie tăiat în bucățele de către un doctoraș spilcuilt.

— Îmi închipui că ar fi foarte interesată, iubito! râse Baronul.

— Poftim? Dar facem acest lucru pentru a învăța și a salva vieți! Chiar voi ați adus cadavrul celălalt aici!

— La cererea dumitale, doctore, zise Bonjour, iar dumneata l-ai acceptat în schimbul informației pe care stăpânul meu ți-o cere.

Baronul se aplecă spre Moran și-i zise, *sotto voce*:

— Îți dai seama, doctore, că ai făcut o alegere greșită.

Pornirea eroică a lui Moran se evaporase.

— Da, văd punctul nevralgic. Foarte bine, să revenim la Poe. Încercând să-l îmbărbătez, i-am spus că în curând se va găsi din nou în compania prietenilor săi. A avut o izbucnire de mânie și, îmi amintesc perfect, mi-a răspuns așa: „Cel mai bun lucru pe care prietenii l-ar putea face pentru mine ar fi să-mi spulbere creierii

cu un pistol." Văzând în ce hal ajunsese, voia să intre în pământ și așa mai deaprte, lucruri pe care le îndrugă oricine când e deprimat. Apoi a căzut într-un delir violent care a continuat până sâmbătă seara, când a început să strige „Reynolds!" A repetat numele de șase-șapte ori până în zori, cum v-am spus zilele trecute. Efortul acesta l-a consumat și a mai adăugat doar atât înainte să-și dea duhul: „Aibă Domnul milă de sufletul meu."

— Ne întrebăm acum, interveni Baronul, dacă Poe a fost forțat să ia un stimulent artificial, un drog – opiu, poate – care l-a adus în starea respectivă.

— Nu știu. Adevărul, domnule, este că Poe se afla într-o stare foarte tristă și foarte ciudată, dar n-am simțit miros de alcool. Îmi amintesc foarte bine.

În timpul acestui schimb de cuvinte, am oscilat între o atenție încordată și încercarea disperată de a-mi calma bubuielile inimii și respirația iute stârnite de escapada lui Bonjour în puț. După ce discuția s-a terminat într-o manieră satisfăcătoare pentru Baron, le-am auzit zgomotul pașilor și am așteptat până am fost sigur că plecaseră. Am trecut atunci pe lângă cadavru și m-am cățărat până la deschizătura din perete. Prăbușindu-mă pe podea, mi-am golit plămânii de duhoarea morții și am tras în piept, cu lăcomie și recunoștință, aer proaspăt.

Probabil că mă veți judeca aspru pentru că nu i-am relatat imediat aventurile mele lui Duponte, dar sunt sigur că ați observat și dumneavoastră inflexibilitatea permanentă a ideilor sale. Personal, nu mă simt prea înclinat spre filozofie. Duponte s-a născut cugetător, eu sunt mai mult observator. Deși probabil că ocupă un loc inferior pe scara înțelepciunii, observația necesită spirit practic. Poate că Duponte și investigațiile noastre în general aveau nevoie să fie împinse spre pragmatism.

Trebuia să explic mai sus cum am reușit, în timp ce căutam informații despre Henry Reynolds, să am acces

neîngrădit la ziarele din bibliotecă fără ca Duponte să-și dea seama. Din prima zi când am sosit la Baltimore, Duponte se instalase în camera respectivă și îi studiase tot conținutul. Totuși, când citea altceva se muta din biblioteca tot mai înghesuită în altă încăpere de zi sau în vreun dormitor de care eu uitasem de mult. Alegea o carte neobișnuită, unul dintre atlasele tatei înfățișând cine știe ce ținut obscur din lumea largă sau vreo broșură în franceză pe care mama o adusese din străinătate. Duponte citea și din Poe, fapt pe care l-am găsit interesant.

Uneori, concentrarea cu care îl devora pe Poe îmi amintea de formidabila hrană pe care mi-o furnizaseră poveștile lui timp de atâția ani. De obicei, era mult mai științific decât atât. Duponte citea mecanic, ca un critic literar care nu lasă niciodată lectura să-l cotropească; nu își apropia niciodată paginile de ochi și nu dorea să se infiltreze în crevasele minții autorului pentru că o astfel de călătorie ar fi însemnat să piardă controlul asupra propriei sale persoane. Astfel, un lector va citi adesea notele critice dintr-o revistă referitoare la o carte după ce va fi parcurs cartea de unul singur, dornic să compare perspectivele, și își va spune: „Dar asta nu seamănă cu ce-am citit eu! Trebuie că mai există o ediție în care s-a schimbat totul. O s-o găsesc până la urmă!"

M-am gândit că privirea rece asupra operelor lui Poe aruncată de către Duponte era mai mult decât nimerită. Îl ajuta pe francez să perceapă esența caracterului lui Poe și astfel să înțeleagă mai bine circumstanțele pe care începuserăm să le examinăm.

— O, de-am ști cu ce vapor a venit Poe la Baltimore, am exclamat într-o după-amiază.

— Presa locală, se însufleți dintr-odată Duponte, vorbește despre asta și despre detaliile necunoscute ale venirii sale. Dacă ei nu știu, domnule, nu înseamnă că lucrurile se află în domeniul necunoscutului. Răspunsul

este prezentat clar în articolele publicate în ziarele din Richmond în ultimele luni ale vieții lui Poe.

— Când Poe a ținut conferințe despre poezie și literatură?

— Exact. A făcut asta ca să strângă bani pentru revista *The Stylus* pe care dorea să o înființeze, cum a menționat în scrisorile către dumneata, domnule Clark. Poate că nu știm cu ce vapor a călătorit Poe de la Richmond la Baltimore, dar problema nu e atât de importantă și nu din cauza asta a rămas necunoscut scopul călătoriei sale. Motivul pentru care a venit la Baltimore poate lesne fi aflat de orice om care gândește. Din zvonurile publicate în ultimii doi înainte de moartea sa, bănuim că Poe a fost implicat în mai multe povești amoroase după moartea soției sale. În această ultimă perioadă tocmai se logodise cu o femeie înstărită din Richmond, deci voiajul la Baltimore nu avea cum să fie legat de vreun interludiu romantic. Acum, dat fiind că averea viitoarei sale soții, o anume doamnă Shelton, era cunoscută tuturor editorilor de reviste și, în consecință, publicului larg (căci editorii rareori știu ceva ce mulțimea să nu fi aflat înaintea lor), dat fiind că averea ei era arhicunoscută, e foarte probabil ca Poe să fi simțit nevoia de a spulbera ideea generală potrivit căreia o lua de nevastă numai pentru că avea un cont bun în bancă.

— Nu s-ar fi căsătorit niciodată doar pentru bani!

— Indiferent dacă ar fi făcut-o sau nu – iar indignarea dumitale nu are nici o relevanță în această chestiune –, rezultatul ar fi fost același. De aceea cercetarea noastră devine cu atât mai ușoară. Dacă Poe s-ar fi însurat doar pentru bani, ar fi avut un motiv în plus să deturneze ideile oamenilor de la așa ceva pentru a nu strica logodna, dacă doamna ar fi bănuit ceva. Iar dacă ar fi făcut-o din motive cinstite, cum crezi dumneata, scopul său ar fi rămas același – să strângă bani, de data asta pentru propriile-i cheltuieli, în loc să se bazeze în

mod necinstit pe mijloacele ei financiare. Oricum ar fi fost, descoperind că nu a adunat din Richmond cât dorea, a venit la Baltimore pentru a primi sprijin profesional și a câștiga susținere penru *The Stylus*, iar astfel și-ar fi îmbunătățit și perspectivele financiare independent de sprijinul doamnei Shelton.

— Ceea ce explică de ce s-a dus mai întâi să-l vadă pe Nathan Brooks, doctorul fiind un foarte cunoscut editor. Numai că, am continuat pe un ton sumbru, după cum am văzut ochii mei, casa doctorului Brooks a ars.

— Domnule Clark, Poe venise aici cu planuri pentru a-și reface viața. Vom descoperi că a murit pline de speranță, nu disperat.

Mi-am adus aminte de afirmația doctorului Moran despre Poe: nu știa când venise la Baltimore sau de ce ajunsese aici. Cum se potrivea asta cu celelalte detalii pe care le cunoșteam acum?

Conversația de mai sus cu Duponte a avut loc la câteva zile după aventura mea secretă de la spital. Pe de altă parte, în timpul vizitelor mele la bibliotecă și cu prilejul drumurilor prin oraș, simțeam că mă privesc o mulțime de ochi. M-am gândit că era doar consecința sentimentului de vinovăție că îi ascunsesem lui Duponte descoperirile mele sau a stânjenelii care mă cuprindea când îmi aminteam de mâhnirea lui Hattie la ultima noastră întâlnire, în poarta casei sale.

Mi-a atras atenția îndeosebi un negru liber, cam de patruzeci de ani, pe care îl remarcasem de mai multe ori, în mulțimea de pe stradă, de la fereastra trăsurii în care călătoream. Avea trăsături colțuroase și era bine clădit. De obicei puteai să faci ușor diferența între negrii liberi și cei eliberați din cauza felului mai plăcut și destul de modern în care se îmbrăcau cei dintâi, cu toate că și unora de la oraș – fanți sclavi, cum li se zicea – li se ofereau haine deosebite, foarte asemănătoare cu ale stăpânilor.

Mi-am adus aminte de Fantoma care mă urmărise cândva, cu mult înainte să fi visat măcar că îl voi găsi pe Duponte sau că mă voi feri de un personaj precum baronul Dupin. M-am mai gândit și la privirea goală a lui Hartwick, omul Baronului, care mă urmărise prin sălile de la Versailles și mă răpise.

Odată, l-am văzut pe negrul acela stând vizavi de mine, pe strada Baltimore. N-am fost deloc surprins să observ că presupusul sclav eliberat discuta liniștit cu baronul Dupin, care l-a luat apoi entuziasmat de braț.

În aceeași seară, Duponte citea o povestire de Poe, *Ligeia*, așezat comod pe sofaua din salon. Von Dantker plecase de câteva ceasuri cu pensulele sale, într-o stare de aprinsă enervare. Duponte anunțase că nu mai voia să-l vadă pe Von Dantker holbându-se la el ori de câte ori își ridica privirea și l-a informat pe artist că avea să stea în spatele lui. Bineînțeles că Von Dantker a protestat, strigând că n-o să-i picteze spinarea, dar Duponte n-a vrut să cedeze și atunci a fost născocit un sistem cu o oglindă așezată în fața lui Duponte. Von Dantker, care stătea în spatele analistului, plasase o altă oglindă mai mare lângă șevalet, orientată spre cealaltă, pentru a roti imaginea în sensul corect. Sunt nebuni amândoi, mi-am zis. Pictorul, înfulecând bucăți de *olycoke* – o gogoașă ciudată, prăjită în untură, pe care o aducea cu el la fiecare ședință –, a mers totuși mai departe cu proiectul.

Mi-am făcut de lucru citind din *Melodiile irlandeze* de Thomas Moore, un volum pe care mi-l procurasem de la un stand de cărți. Doctorul Carter, prietenul lui Poe din Richmond, comunicase ziarului local că, atunci când îl vizitase, scriitorul tocmai citea poemele lui Moore. Se mai spunea de asemenea că la Richmond Poe citase aceste versuri ale lui Moore unei tinere doamne cu care se împrietenise: „Mă simt ca unul/ care străbate singur/ Săli pustii de bal."

Gândurile mi-au zburat la subiectul copleșitor pentru mine care era Hattie.

— Mă întreb... am spus, întrerupându-l pe Duponte.

— Da?

— Mă întreb dacă o femeie care spune că lucrurile „s-au schimbat" se referă la emoții, adică la sentimentele ei, sau la alte probleme mai puțin profunde.

— Îmi ceri opinia, domnule? m-a întrebat Duponte, punând cartea deoparte.

Am ezitat, sperând că nu credea că încerc să-i abat talentele de raționicinator spre o chestiune pur personală, deși exact asta făceam.

— Dumneata, domnule Clark, continuă el fără să mai aștepte răspunsul meu, crezi că vorbele ei se referă la problema minoră sau la cea majoră?

— Dar, am întrebat după o clipă de gândire, care este problema minoră și care e cea majoră?

— Exact asta e cheia, domnule. Pentru persoanele care nu îi primesc în mod direct afecțiunea, chestiunea stării sale emoționale ar fi cea minoră; starea acoperișului casei sau a împrumutului pe care l-a luat de la bancă, dacă acestea s-au schimbat față de caracteristicile lor inițiale, ar fi problema majoră, crucială. Pentru persoana care îi dorește sau i-a dorit afecțiunea, sentimentele ar fi de departe mai semnificative, în timp ce faptul că acoperișul casei sale s-ar prăbuși în întregime n-ar prezenta nici un fel de importanță. De aceea, răspunsul pe care îl cauți ar fi că sensul vorbelor sale diferă foarte mult în funcție de persoana cui se adresează.

Am fost profund uluit de răceala disecției operate de Duponte asupra unei probleme de dragoste. Nici măcar nu știam dacă îmi oferise o povață, așa că am abandonat subiectul.

Clopoțelul de la ușă a început să sune. Cum servitorii erau liberi în ziua respectivă, iar eu mă aflam la subsol, Duponte a așteptat câteva clipe, a închis cartea, s-a ridicat suspinând și s-a îndreptat spre ușa de la stradă. Afară stătea un ins scund, cu ochelari, care privea în casă.

— Ce doriți de la mine, domnule? întrebă omul, politicos.

— Nu ai venit dumneata la ușă? zise Duponte. Ți-aș putea pune aceeași întrebare dacă răspunsul m-ar interesa vreun pic.

— Păi... spuse vizitatorul, nedumerit. Eu sunt Reynolds. Henry Reynolds. Pot să intru?

Eu mă uitam din ușa holului care ducea la bucătărie. Domnul Reynolds găsi un loc unde să-și pună pălăria, apoi îi arătă lui Duponte nota pe care o primise de la mine, mai devreme, în aceeași zi.

Mă gândisem că francezul va manifesta, poate, un interes mai mare dacă se va pomeni față în față cu Reynolds pe neașteptate, și astfel, găsind ocazia irezistibilă, va încerca să scoată informații de la vizitator.

Dar lucrurile nu s-au petrecut așa. Apucând mai bine volumul cu povestiri de Poe, tovarășul meu îi spuse un „bună seara" politicos musafirului, trecu pe lângă mine și începu să urce scara. M-am repezit după el.

— Unde mergeți?

— Domnule, ai un oaspete, pe domnul Reynolds, dacă nu mă înșel, îmi răspunse analistul. Bănuiesc că dorești să vorbești cu el.

— Dar...

— M-a chemat cineva? întrebă Rynolds nerăbdător, de la piciorul scării. Mai am și alte angajamente. Cine dintre dumneavoastră e domnul Clark?

L-am ajuns din urmă pe Duponte și am ridicat din umeri, spășit.

— Știu că ar fi trebuit să vă anunț că i-am lăsat vorbă lui Rynolds să vină aici. L-am văzut pe baronul Dupin discutând cu el și am descoperit că a fost supraveghetor electoral la circumscripția unde a fost descoperit Poe. Omul nu i-a oferit însă nici o informație Baronului. Stați un moment! Veniți în salon! Mi-am închipuit că la

început veți refuza, de aceea am plănuit asta în secret. Aș zice că e deosebit de important să-i punem întrebări.

— Și ce dorești să fac eu? mă întrebă Duponte, impasibil.

— Rămâneți aici, în cameră. Nu e nevoie să rostiți nici o vorbuliță.

Speram, desigur, că incitat de ceea ar fi putut și dulgherul, va spune nu o vorbă, ci mai multe. Nădăjduiam că va interveni cu întrebări minuțioase după începerea discuției.

— Păi, cum ne simțim azi? zise tâmplarul, străduindu-se să zâmbească prietenos, în timp ce studia încăperea uriașă și domul impresionant care se ridica până la etajul al doilea. Vă pregătiți să îmbunătățiți structura casei, domnule Clark? Frumusețea ei constă parțial într-o ușoară dărăpănare, dacă mă pot exprima așa. Anul acesta am admirat câteva conace cu îmbunătățiri.

— Poftim? am întrebat uimit, uitând pentru o clipă ce meserie avea.

Duponte se așeză în fotoliul din colț, lângă șemineu. Își sprijini capul în mână, iar degetele îi acoperiră fața ca o pânză. Apoi își supse limba, cum îi era obiceiul. În loc să se simtă obligat în vreun fel de situație și să deschidă discuția, își îndreptă atenția spre un punct nedefinit al camerei, dincolo de Reynolds și de mine, urmărind totuși un aer ușor amuzat evoluția conversației noastre.

— Nu am nevoie de dulgherie, am spus.

— Nu vreți dulgherie? Atunci de ce mi s-a cerut să vin aici, domnilor?

Reynolds se încruntă și se servi cu niște tutun de mestecat ca și cum ne-ar fi spus astfel că, dacă nu aveam de lucru pentru el, măcar de tutun să se bucure.

— Hm, păi, domnule Reynolds, dacă îmi permiteți...

Mi se uscase gura și abia rostisem cuvintele.

— Doar n-am bătut drumul până aici pentru distracția dumneavoastră, domnilor, exclamă dulgherul, indignat.

— Avem nevoie de unele informații, am spus.

Mi s-a părut un început potrivit. Gura lui Duponte se strâmbă un pic și mă așteptam să vorbească, dar în schimb îmi oferi un căscat. Apoi își încrucișă picioarele invers.

— ...pentru că nu mi-ar conveni să mă fi deranjat degeaba.

Reynolds îmi vorbea numai mie, era limpede.

— Sunt o figură-cheie pentru demnitatea viitoare a orașului, continuă el. Am ajutat la construirea bibliotecii, am dat o mână de ajutor la ridicarea Institutului Maryland și am condus operațiunile pentru montarea primei structuri de fier din oraș, la birourile lui *Baltimore Sun*.

— Iar în 1849 ați servit ca supraveghetor electoral la circumscripția a patra, în hotelul Ryan's. Greșesc?

Duponte privea fix, în gol. Uneori pisicile se ghemuiesc într-o asemenea poziție confortabilă și adorm profund, uitând totuși să închidă ochii. Așa arăta el acum.

— Așadar, m-am bâlbâit eu mai departe, informațiile pe care le doresc sunt privitoare la noaptea alegerilor. Vreau să zic, la circumscripția a patra, unde un anume Poe...

— Uite ce-i, mă întrerupse Reynolds, aveți de-a face cumva cu franțuzul acela, baronul nu-știu-cum, care m-a tot pisat la cap trimițându-mi bilețele și scrisori?

— Vă rog, domnule Reynolds...

— Să vorbesc despre Poe, Poe, Poe! Până la urmă, care-i treaba cu acest Poe?

— E adevărat, mi se adresă Duponte cu tâlc, după cum deducem din spusele domnului Reynolds, că moartea unei persoane de oarecare interes public va fi studiată mai degrabă din cauza persoanei decât a morții propriu-zise, iar astfel se vor adânci erorile și neînțelegerile. Foarte bine, domnule.

Cuvintele acestea mai mult îl zăpăciră pe musafirul nostru decât îl lămuriră cu ceva. Reynolds dădu din deget spre mine, apoi spre Duponte, ca și când analistul

ar fi fost la fel de vinovat pentru încercarea nereușită de a-l descoase.

— Ia stați! Zeamă neagră de tutun zbură prin toată încăperea odată cu vorbele pline de venin. Asta chiar că pune capac la toate! Nu-mi pasă că individul ălălalt e baron sau că voi sunteți lorzi ori regi. N-am ce să-i spun și în plus am pe cap o grămadă de treburi! Nici vouă n-am vreo vorbă să vă spun! Asta e! Păi atunci, bunii mei prinți, vă rog nu mă mai chemați vreodată, că am să trimit după poliție.

Când am coborât pentru micul-dejun, am găsit un bilet de la Duponte, care-mi spunea că ne putem întâlni în bibliotecă, la prânz. Nu-mi adresase nici un cuvânt când ne duseserăm la culcare. Spre surprinderea mea, era mai interesat de faptul că îl văzusem pe baronul Dupin decât de ideea mea de a-l chema în taină pe Reynolds.

— Așadar, începu el când ne întâlnirăm în bibliotecă, te-ai pomenit, într-un fel sau altul, urmărindu-l pe Baronul Dupin.

I-am povestit cum trecusem pe lângă Baron și Reynolds și ce văzusem la cimitir și la spital. Mi-am pledat cazul în chestiunea lui Reynolds și a chemării sale la Glen Eliza.

— Înțelegeți-mă, domnule. Poe a strigat „Reynolds" de mai multe ori pe patul de moarte. Acest Henry Reynolds a fost unul dintre slujbașii electorali însărcinați cu supravegherea votului în circumscripția a patra, adică la Ryan's, unde a fost descoperit Poe! Nu credeți că există aici o legătură remarcabilă? M-am grăbit să răspund în locul lui: Este un lucru prea deosebit pentru a-l ignora!

— Este, în cel mai bun caz, o întâmplare și, într-un grad mai mare și mai hotărâtor, o coincidență.

Întâmplare! Coincidență! Poe, care în ultimele sale clipe strigase „Reynolds!" și un Henry Reynolds care se aflase în același loc ca și Poe. Vedeți dumneavoastră,

Duponte era însă convingător chiar și atunci când nu spunea mai nimic. Dacă ar fi zis că la Baltimore catedralele nu au legătură cu religia catolică, ai fi fost înclinat să-i dai dreptate.

Mi-a acceptat propunerea de a merge la plimbare. Speram că asta îl va face mai dornic să acorde atenție supozițiilor mele recente. Căzusem într-o stare de ușoară îngrijorare în privința anchetei noastre, iar asta nu numai pentru că Duponte refuzase să-l ia în considerare pe Reynolds, spre deosebire de Baron. Mi se părea că ne scăpaseră mai multe lucruri, izolați cum eram – de exemplu, probabilitatea ca Poe să fi călătorit de la Baltimore la Philadelphia și să fi petrecut un timp acolo înainte de a muri. M-am referit la acest aspect în timpul plimbării.

— Nu a fost.

— Vreți să spuneți că nu a fost la Philadelphia în săptămâna când l-au găsit aiurând? am întrebat, surprins de siguranța lui în această privință. Ziarele s-au tot zbuciumat încercând să afle ceva.

— Răspunsul era chiar în fața nasului lor, pesemne mult prea accesibil pentru niște minți agitate ca acelea din presă, care nu-și pierd niciodată încrederea că va descoperi niște detalii adevărate, de care duce lipsă de ele mai tot timpul. Jurnaliștii se arată surprinși de toate, când n-ar trebui să-i mai surprindă nimic. Dacă se spune ceva o singură dată, dă-i sau nu atenție, dar dacă auzi același lucru de patru ori, ignoră-l pentru că, de-a lungul drumului, tot multiplicându-se, i s-a diminuat importanța.

— Atunci cum putem ști ceva cu siguranță? După vizita la doctorul Brooks, nu cunoaștem mai nimic despre perioada petrecută de Poe la Baltimore, până în momentul când a fost văzut, cinci zile mai târziu, la Ryan's. Cum putem ști că între timp nu s-a suit într-un tren mergând la Philadelphia sau mai departe, iar dacă a făcut-o, putem oare să nu luăm în seamă posibilitatea

ca acolo, în alt oraș, să se afle cheia pentru înțelegerea evenimentelor ce au urmat?

— Pot să te liniștesc în această privință! Îți aduci aminte, cred, din ce motiv domnul Poe planificase să viziteze Philadelphia, zise Dupin.

Sigur că țineam minte motivul și i l-am repetat: Poe fusese rugat să redacteze poemele doamnei Marguerite St. Leon Loud în vederea publicării, efort pentru care soțul bogat al acesteia, domnul Loud, l-ar fi răsplătit cu o sută de dolari. Ziarele au relatat că Poe acceptase acest proiect lucrativ în ultimele săptămâni, când domnul Loud, un fabricant de piane, vizitase orașul Richmond. Poe îi dăduse instrucțiuni lui Muddy Clemm să-i scrie acolo, la Philadelphia, pe ciudatul nume de E.S.T. Grey Esquire, adăugând că nădăjduia ca problemele lor să se apropie de sfârșit.

— O sută de dolari era o sumă considerabilă pentru Poe. Era destul de strâmtorat și avea nevoie de fonduri pentru revista lui, am subliniat. O sută de dolari pentru a peria o cărțulie de poeme era pentru Poe, care fusese redactor la cinci periodice – de la care abia de primise bani cât să asigure pâinea zilnică a familiei –, o treabă pe care ar fi putut s-o facă și în somn. Dar cum putem afla când a întreprins călătoria la Philadelphia dacă nu avem nici o mărturie?

— Prin doamna Loud, desigur.

— Mă tem, m-am încruntat eu, că nu ne ajută. I-am trimis câteva scrisori și n-am primit nici un răspuns.

— Nu m-ai înțeles. Nu m-aș gândi să-i scriu doamnei Loud. Prin natura condiției sale de poetă aspirantă și soție a unui om înstărit, în această perioadă se află, firește, fie la țară, fie pe țărmul oceanului, așa că orice corespondență ar fi prea puțin eficientă. Nu e nevoie s-o deranjăm pe sărmana femeie pentru a-i afla opinia.

Duponte a scos din buzunarul interior al hainei un volum subțire, elegant tipărit. *Flori de la marginea*

drumului. O culegere de poeme, semnate de doamna M. St. Leon Loud și publicate de Ticknor, Reed & Fields.

— Ce-i asta? am întrebat.

— Avem aici chiar cartea de poezii pe care Poe a acceptat s-o redacteze și care a văzut recent lumina tiparului, primind, slavă cerului, prea puțină atenție.

Am deschis-o la sumar. Nu știu dacă e potrivit să citez câteva exemple. „Ți-am făcut ochi dulci", „Unui prieten la nașterea fiului", „Moartea taurului", „Invitație la o adunare de rugăciune", „Sunt eu, nu te speria", „La despărțirea de un prieten", „Văzând un monument", „Prima zi de vară" și, desigur, „Ultima zi de vară". Lista continua pe câteva pagini. Duponte îmi explică faptul că o comandase la unul dintre librarii locali.

— Știm că domnul Poe n-a mai ajuns la Philadephia să lucreze la poemele doamnei Loud, conchise Duponte.

— Poftim, domnule?

— E foarte limpede că nimeni n-a redactat aceste poeme, judecând după numărul teribil de mare al celor incluse în volum. Dacă totuși au avut un redactor, fie el iertat, căci n-a fost un poet experimentat, cu principii puternice despre concizie și unitatea de versificație, cum știm că era domnul Poe.

Deducția mi se părea logică. Acum mi-am dat seama de câștigurile practice obținute de Duponte după atâtea ceasuri petrecute în salon, în tovărășia poeziilor lui Poe.

Cu toate acestea, aveam dubii în privința concluziei sale.

— Dar, domnule Duponte, dacă Poe a plecat totuși la Philadelphia și a început să redacteze poemele, iar apoi pur și simplu s-a certat cu autoarea sau, nemulțumit de calitatea prestației sale, s-a întors la Baltimore?

— O întrebare inteligentă, chiar dacă nu denotă prea mult spirit de observație. E posibil ca Poe să se fi dus la moșia Loud pentru a-și îndeplini obligațiile și, odată

ajuns acolo, să nu fi căzut de acord asupra termenilor de plată sau altor puncte ale aranjamentului. Totuși, nu e nevoie să luăm această idee în considerare înainte de a o îndepărta de tot.

— Nu văd de ce, domnule.

— Caută din nou în sumarul cărții. Sunt convins că de data asta vei ști unde să te oprești.

Ajunsesem acum la un restaurant și ne-am așezat la o masă. Duponte s-a aplecat și a citit titlul la care îmi oprisem degetul.

— Foarte bine, domnule. Acum, citește versurile din aceste pagini, dacă vrei.

Poemul era intitulat „Soarta străinului" și începea așa:

În jurul muribundului s-au adunat,
Privindu-i ochii stinși și chipul tulburat.
Dar dintre toți ce stară lângă sumbrul pat,
Nimeni n-a plâns și nimănui nu i-a păsat.

O, deplorabil lucru și cumplit
Străini să-ți fie dat să-te-nconjure-n pat
Și-n camera amară, când ora a sosit,
Să nu mai vezi măcar un chip apropiat!

— Pare foarte asemănător cu scena pe care o știm, cea din spitalul unde a murit Poe!

— Așa cum și-o închipuie poeta noastră. Continuă, te rog. Îmi place cum reciți. Cu pasiune.

— Mulțumesc, domnule.

Următoarele versuri vorbeau despre agonia singuratică a omului, care se stingea fără să fie ținut de mână, fără să primească un sărut de adio. Poemul se termina cu scena morții.

Murit-a, vai, departe de-a sa artă,
De toți ce i-ar fi plâns meschina soartă!
Străine mâini închidu-i pleopa moartă
Și-n alb sicriu îl saltă, lângă poartă.

Aproape de copaci înalți l-au așezat,
Ce-și pleacă lin statura pe mormânt
Și-n grabă mare-apoi au aruncat
Bulgări de glod pe chipul pal și sfânt.

Când totul se sfârși, nu plânse nime',
Nime' nu-ntârziè la locul nemarcat.
Se-ntoarseră grăbit în lumea fără rime,
Iar în curând și numele îi fu uitat.

Alb sicriu... Mormânt anonim ce ar fi trebuit să fie sacru... înmormântare grăbită, nimeni rămas să se reculeagă... Iată o descriere perfectă a înmormântării lui Poe în cimitirul Westminster! Cam tot cu ceea ce văzusem și eu!

— Am presupus deja că doamna Loud este o călătoare destul de asiduă, probabilitate sprijinită de subiectele a mai multe dintre poemele sale, iar acum, din detaliile găsite aici, bănuim că a vizitat Baltimore cândva, în ultimii doi ani, după moartea lui Poe. Interesându-se, firește, de un om cu care ar fi trebuit să se întâlnească doar cu puțin înainte ca acesta să închidă ochii pe veci, femeia a adunat informații despre înmormântare, foarte asemănătoare cu amintirile dumitale, vizitând mormântul și vorbind cu paracliserul sau groparii, precum și cu oamenii de la spital, foarte probabil.

— Remarcabil, am spus.

— Dacă citim printre rânduri, o să ajungem la mai multe concluzii. Putem declara că are aceeași perspectivă ca dumneata asupra chestiunii, domnule Clark, invinuindu-i pe cei care nu i-au acordat suficiente onoruri. Poemul nu vorbește în detaliu despre unde a fost și ce a făcut Poe înainte de a se prăpădi. Mai știm apoi că madame Loud a urmărit vestea morții lui Poe de la distanță, nu ca o persoană care tocmai s-a despărțit de omul de litere și a avut privilegiul de a i se împărtăși planuri de viitor. În plus, soarta lui este aceea a unui

străin, cum declară și titlul poemului, nu a cuiva pe care l-a cunoscut. Asta ne dă o și mai mare siguranță că Poe nu s-a întâlnit cu doamna Loud, așa cum spera, la Philadelphia. E doar prima dovadă că n-a ajuns în acel oraș.

— Prima, domnule Duponte?

— Da.

— Dar de ce i-ar fi cerut propriei sale soacre să-i scrie pe un fals nume, E.S.T. Grey?

— Poate că aceasta va deveni a doua dovadă, spuse Duponte, deși deocamdată părea mulțumit să încheie subiectul aici.

Duponte făcuse mai multe plimbări pe-afară. Se eliberase de la Glen Eliza după multe certuri și discuții cu Von Dantker despre straniile cereri ale francezului. Artistul hotărâse să termine portretul fără să mai apeleze la model. Cum nu dorea să ne mai deranjeze, i-am trimis vorbă că o să-i plătesc pentru eforturi, dar el îmi-a răspuns că va fi remunerat de altcineva, în chiar aceeași după-amiază. Pentru că nu înțelegeam nimic, m-am dus la atelierul lui Von Dantker și am ajuns tocmai când baronul Dupin pleca de acolo. Și-a dus mâna la pălărie și mi-a zâmbit.

Îngrozit, i-am povestit această întâmplare lui Duponte, care a început să râdă la ideea că Von Dantker ne spionase.

— Domnule Duponte, poate că ne-a ascultat fiecare cuvințel în timp ce stătea acolo, pretinzând că e ocupat cu pictura.

— Prostul acela de Van Dantker? Să ne asculte? Ha-ha!

Asta a fost tot ce-am reușit să scot de la Duponte.

Transformarea analistului în observator al „spiritului orașului" s-a produs cu pași înceți, așa cum se întâmplase la Paris. De fapt, l-am însoțit în aceste plimbări pentru că nu doream să se rătăcească, ceea ce mai pățise și înainte. Adesea, escapadele aveau loc seara. Aș putea spune, la fel ca naratorul din *Crimele din Rue*

Morgue despre C. Auguste Dupin, că hoinăream în căutarea unor pașnice observații printre luminile și umbrele nebunești ale orașului înțesat de oameni. Minus luminile nebunești, desigur. Ați reținut, cred, că la vremea aceea, în Baltimore – spre deosebire de Paris – îți cam băgai degetele în ochi după lăsarea întunericului.

Țin minte că odată, din cauza iluminatului foarte slab, m-am ciocnit aproape cap în cap cu un necunoscut îmbrăcat elegant.

— Mii de scuze, am spus, ridicând ochii spre el.

Omul, îmbrăcat într-un palton negru, stătea zgribulit în fața mea. Reacția lui mi-a rămas întipărită în minte toată seara: pur și simplu și-a plecat privirea și a luat-o din loc fără să rostească un singur cuvânt.

Lui Duponte nu-i păsa de felinarele proaste din Baltimore.

— În timpul zilei văd bine, mi-a explicat el, iar noaptea... ei, aș putea spune că văd prin ea.

Era ca o cucuvaie: ieșea pe înserat să vâneze.

În două dintre hoinărelile noastre, inclusiv atunci când m-am ciocnit de străinul pomenit mai sus, ne-am întâlnit cu baronul Dupin și cu Bonjour. Baltimore era un oraș mare, în plină dezvoltare, cu mai bine de o sută și cincizeci de mii de locuitori; iată de ce șansele ca două grupuri să-și intersecteze pașii erau, matematic vorbind, foarte modeste. Presupun că ne adusese laolaltă magnetismul țintei. Baronul făcea tot ce-i stătea în putință să ne ridiculizeze. Începuse să se schimbe iar la înfățișare, mai ales fața, poate și ochii, și m-am întrebat dacă se îngrășase. Sau, dimpotrivă, pierduse în greutate?

Îi plăcea să-și etaleze „vastele" cunoștințe pe care le acumulase în privința ultimelor clipe ale lui Poe.

— Grozav baston, mi-a spus el la un moment dat. Asta e moda acum?

— E de Malacca, i-am răspuns mândru.

— Malacca? Hm, cum avea Poe când a fost găsit. O, da, tot ce-ați descoperit știm și noi. De exemplu, de

ce s-a folosit de pseudonimul E.S.T. Grey. Sau despre hainele care nu păreau ale lui. Ați citit în ziare că așa se deghiza? E adevărat, dar nu pentru că așa dorea...

Apoi Baronul se oprea enigmatic în mijlocul frazei și schimba un surâs cu Bonjour. Tânăra femeie ne privea, pe Duponte și pe mine, cu insistență, fără să aprecieze prea mult ideea falsei politeți adoptate de soțul ei. După care Baronul declara ceva cam de genul acesta: „Ce descoperiri uriașe ne așteaptă, prieteni! O să ajungem faimoși!" Îi plăcea să facă totul la scară mare.

— Dragă frate Duponte, îl salută într-o după-amiază Baronul pe tovarășul meu de plimbare, apucându-l viguros de mână. Mă bucur nespus să văd că ești sănătos. O să ai un voiaj foarte liniștit de întoarere la Paris, te asigur. Noi am făcut progrese enorme și suntem pe cale să ne încheiem treburile.

— Atunci voi fi avut o vizită foarte plăcută la Baltimore, răspunse Duponte politicos.

— Sigur că da, așa cred și eu, rosti Baronul destul de tare, ridicându-și mândru bărbia. Nicăieri n-am văzut atâtea femei frumoase – așa, dintr-o privire – ca în Baltimore.

Tonul comentariului său m-a jignit. Bonjour nu îl însoțea și mi-aș fi dorit s-o fi făcut.

După ce ne-am despărțit de Baron, Duponte s-a întors spre mine. Și-a lăsat mâna greoi pe umărul meu și a rămas așa, tăcut. M-a trecut un fior.

— Pentru ce ești pregătit, domnule Clark? a întrebat el liniștit.

— Ce vreți să spuneți?

— Te apropii pe zi ce trece de miezul problemei. Te apropii într-un ritm extraordinar.

— Domnule, vreau să ajut cum pot.

Adevărul e că nu simțeam deloc că aș fi înaintat vreun pic spre esența planurilor și strădaniilor lui Duponte, ba chiar cu greu aș spune că mă aflam măcar în

apropierea acestora. Cât despre moartea lui Poe, aveam impresia că eram la mile și mile distanță de adevăr.

Francezul a dat din cap, oarecum fatalist, ca și când ar fi renunțat la ideea că aș putea înțelege vreodată.

— Vreau să studiezi mai departe problemele, dacă nu te superi.

Luat prin surprindere, i-am cerut să-mi dea amănunte.

— Ne-ar ajuta să știm ce tactici folosește Baronul, îmi explică Duponte. Procedează ca în cazul domnului Reynolds.

— Dar n-ați fost de loc încântat când am luat legătura cu dumnealui!

— Ai dreptate, domnule. Descoperirea lui Reynolds n-a avut nici un sens. Dar, cum spuneam mai de mult, trebuie să fii la curent cu tot ce e lipsit de sens pentru a afla ce semnificație au descoperirile făcute de noi.

Nu știu exact ce își imagina Duponte când m-a întrebat pentru ce sunt pregătit. Aveam și nu aveam habar. Pe de altă parte, era limpede că urmărindu-l pe Baron mă expuneam unui risc nemijlocit.

Dar cred că mai era ceva. Voia să mă întrebe dacă doream să-mi reiau viața de dinainte când totul se va fi încheiat. L-aș fi trimis oare înapoi la Paris cu primul vapor, m-aș fi răsucit pe călcâie și m-aș fi închis în pașnicul refugiu de la Glen Eliza dacă aș fi știut ce urmează?

CARTEA A IV-A

Alergând veșnic după fantome

15

Așa am devenit agentul nostru secret.

Baronul Dupin schimba hotelul la câteva zile. Bănuiesc ca fâțâiala asta era motivată de temerea lui neîncetată că dușmanii de la Paris îi vor da de urmă. Am remarcat tot atunci doi bărbați care păreau că urmăresc fiecare mișcare a Baronului. Cum și eu îl aveam mereu în vizor, mi-era greu să-i țin sub observație tot timpul. Se îmbrăcau într-un soi de uniformă: redingotă neagră demodată, pantaloni albaștri și meloane care le umbreau fețele. Deși nu se asemănau fizic, amândoi aveau aceleași chipuri indiferente, precum statuile romane de la Luvru. Privirile lor stăteau ațintite neîncetat asupra unui singur subiect: Baronul. La început, mi-am închipuit că lucrau pentru acesta, dar apoi am descoperit că avocatul se străduia din greu să păstreze o distanță cât mai mare. După ce mi-au ieșit în cale de mai multe ori, mi-am adus aminte când îl văzusem pe unul dintre ei: într-una din plimbările mele cu Duponte. Aproape că mă împiedicasem de el cam în locul unde ne întâlniserăm o dată cu Baronul. Probabil că asta se petrecea la vremea când își găsiseră în sfârșit ținta.

Nu erau singurii oameni din Baltimore care se interesau acum de afacerile baronului Dupin. Mai era și portarul de la clubul Rosy God, sediul partidului Whig din circumscripția a patra, unde ne întâlnirăm cu domnul George, președintele grupului. Insul acela masiv începuse să-i dea de furcă Baronului încă de pe vremea când acesta se deghiza – sub forma pe care o remarcasem prima oară la bibliotecă, în sala de lectură. Nici măcar Baronul nu putea să-l provoace deschis pe Tindley, agentul Whig, pentru descrierea căruia chiar și cuvântul „monstru" părea prea dulce. În comparație cu el, toți erau pitici.

— Ce anume dorești, om bun? l-a întrebat Baronul pe omul care îl chinuia.

— Ca voi ăștia, fanții, să nu mai vorbiți de clubul nostru! răspunse prompt Tindley.

— Dragul meu, ce te face să crezi că mă interesează clubul dumitale? zise Baronul cu mărinimie.

Tindley deschise gura să-i răspundă. Între timp își plasase un deget între faldurile lavalierei negre a Baronului.

— Ni s-a atras atenția asupra dumitale după ce ai încercat să-mi strecori ceva în palmă ca să fii lăsat în club! Ține minte că sunt cu ochii pe tine!

— Ați fost averizați, aha! spuse Baronul din vârful buzelor. Atunci mă tem că ați fost și induși cumplit în eroare. Oricum, cine ar fi putut să vă avertizeze, pentru numele lui Dumnezeu? se interesă el, încercând din răsputeri să-și ascundă neliniștea.

Tindley nu cunoștea numele lui Duponte, dar Baronul reuși să-și facă o idee.

— Un francez înalt, deloc elegant, cu căpățână ovală? El a fost? E un escroc, dragă domnule, spuse apăsat Baronul. E mai periculos decât îți poți închipui!

Ce fulger zadarnic de mânie scânteie în ochii lui pe când stătea acolo, tăcut, blestemând succesul lui Duponte! Baronul fusese nevoit să renunțe la costumația cetățeanului care strănută și la informatorii aferenți... O mică

victorie în contul nostru, m-am gândit eu, o răzbunare pentru isprava Baronului de a fi reușit să-l infiltreze pe portretistul olandez la Glen Eliza.

Vorbind despre cum arăta Dupin în acele zile, trebuie să menționez schimbările petrecute chiar sub ochii noștri. V-am pomenit în capitolul trecut despre ușurința cu care își modifica înfățișarea. La ultimele întâlniri cu el, pe stradă, am remarcat o altă schimbare a feței și a persoanei sale în general, dar fără să-mi dau seama care anume. Nu era vorba acum de un nas borcănat sau de perucă – costumația cu pricina era mai potrivită pentru artiștii ambulanți de mâna a treia din Rue Madame. Întreaga lui atitudine părea acum complet diferită și în același timp ciudat, ba chiar infernal de familiară.

Într-o seară, întețeam focul în șeminul din sufragerie. Duponte observă că se simte suficient de confortabil. Când deschidea acest subiect, nu-l mai băgam în seamă. Se spune că la Paris abia dacă vezi vreun coș fumegând chiar și în cea mai cumplită noapte de iarnă. Noi, americanii, suntem destul de sensibili la căldură și la frig, în timp ce Bătrânul Continent nu prea acordă atenție acestei chestiuni. Oricum, eu, unul, n-aș sta înfășurat în pături, cum se încăpățânează francezii să procedeze.

În aceeași seară am primit o scrisoare de la mătușa Blum. Am deschis-o cu o oarecare ezitare. Își exprima speranța că l-am concediat pe șeful cofetar, francezul acela lipsit de maniere (se referea desigur la Duponte). În principal, dorea să mă informeze, din considerație pentru prietenia de lungă durată cu cei de la Glen Eliza, că Hattie se logodise și că avea să se mărite cu alt bărbat, unul harnic și de încredere.

La început, vestea m-a paralizat. Oare Hattie chiar își găsise pe altcineva? Reușisem să îndepărtez o femeie atât de minunată tot încăpățânându-mă să fac ceea ce mi se părea necesar și corect?

Apoi mi-am dat seama. M-am gândit la avertismentul înțelept al lui Peter – că nu va fi ușor s-o îmbunez

pe mătușa Blum – și am recunoscut stratagema acestei femei șirete, menită să mă oblige să-mi cer scuze și să-mi mărturisesc în amănunt greșelile față de nepoata ei.

Dar nici eu nu eram mai prejos de această tactică – sau mai presus, cum credeți.

Stăteam pe canapea, întrebându-mă dacă, prin natura prezentei mele îndeletniciri, nu renunțasem la toate contactele cu societatea. Mă aflam, în fond, în compania unor oameni de mare acțiune, precum Duponte și Baronul, care sfidau obiceiurile sociale și căutau cu lumânarea situații care nu se împăcau cu politețea obișnuită.

În timp ce flăcările cuprindeau ultimul buștean, iar eu meditam asupra celor de mai sus, mi-a venit deodată o idee despre baronul Dupin, de parcă i-aș fi văzut fața reflectată în vâlvătăile focului. Gândul m-a izbit pe când încercam să-mi imaginez omul fără ca originalul să fie de față.

Nici un portretist sau artist în dagherotipie nu l-ar fi putut reda cu acuratețe pe Baron din pricina schimbărilor care îi afectau neîncetat trăsăturile. De fapt, dacă ar fi încercat, Baronul ar fi devenit mai apropiat de respectiva reflectare, decât invers. Ca să-i vezi adevăratul chip ar fi trebuit să-l surprinzi dormind.

— Domnule Duponte, am spus, sărind în picioare, odată cu înviorarea focului din cămin. Pe dumneavoastră...!

A ridicat ochii spre mine.

— Pe dumneavoastră vă imită Baronul! De aceea a aranjat cu Von Dantker să vină aici și să vă facă portretul!

Mi-au trebuit cam trei sau patru încercări pentru a-i explica ideea mea: baronul Dupin se străduia să ia chipul lui Auguste Duponte! Își întinsese mușchii feței, își lăsase în jos colțurile gurii și, ca prin magie, își ascuțise forma capului și își modificase înălțimea. Alegea aceleași haine ca Duponte, lăbărțate și în culori mohorâte. Se debarasase de inelele și bijuteriile cu care se

împopoțona cândva și își domesticise zulufii. Cu subtilitate, folosindu-se de observații minuțioase, studiind schițele și portretul făcute de Von Dantker, se transformase într-o versiune a lui Duponte foarte apropiată de original.

Motivul, bănuiam, era simplu. Voia să-și irite adversarul, să se răzbune pentru asmuțirea lui Tindley, să-și bată joc de ființa nobilă care îndrăznea să-l concureze. De fiecare dată când îl vedea pe Duponte pe stradă, Baronul abia putea vorbi fără să izbucnească în râs, nespus de mândru de strălucirea proaspăt născocitei sale provocări.

Un mizerabil, un scamator, un păcălici care maimuțărea un mare om!

Vă jur, într-un fel sau altul își denaturase până și timbrul și tonalitatea vocii, pentru a suna cât mai aproape de cea a lui Duponte! Chiar și accentul și-l potrivise de minune. Dacă m-aș fi aflat într-o cameră întunecată și l-aș fi ascultat pe acest prefăcut, i-aș fi răspuns, desigur, ca și când m-aș fi adresat faimosului și credinciosului meu tovarăș.

Mascarada de prost gust a Baronului nu-mi dădea pace, mă bântuia. Mă făcea să scrâșnesc din dinți. Cred că pe Duponte nu îl deranja nici pe sfert la fel de mult. Când m-am plâns de șarlatania Baronului, gura analistului s-a rotunjit într-un arc misterios, ca și cum provocarea rivalului său i se părea amuzantă, ba chiar o joacă de copil. Totuși, când se întâlnea cu Baronul, se înclina în fața lui la fel ca până atunci. Când îi vedeam împreună, scena mă uluia, mai ales noaptea. În cele din urmă nu-i mai puteai deosebi decât după asociați: eu de-o parte, domnișoara Bonjour de cealaltă.

Într-o bună zi, l-am provocat pe Duponte:

— Acest diavol își râde de dumneavoastră. Îi permiteți orice fără să protestați.

— Și ce m-ai sfătui să fac, domnule Clark? Să-l provoc la duel? întrebă Duponte mai calm decât aș fi meritat.

— Să-i dați peste nas, bineînțeles! am spus, deși personal nu cred că aș fi făcut asta. Sau cel puțin să vă supărați pe el!

— Aha! Și cum ne-ar ajuta asta?

Am recunoscut că în nici un fel.

— Și totuși, i-ar aduce aminte, cred, că nu joacă jocul acesta de unul singur. În mintea lui fantezistă își închipuie că a câștigat deja, domnule Duponte.

— Atunci a ales să creadă într-o greșeală. Situația este exact pe dos. Baronul, mă tem, a pierdut deja. A ajuns la capăt, cum am ajuns și eu.

— Vreți să spuneți...

M-am aplecat spre el, uluit. Nu-mi venea să cred ce auzisem.

Duponte vorbea despre țelul nostru, descifrarea enigmei lui Poe...

Dar văd că am sărit peste prea multe detalii, cum fac adesea. Trebuie să mă întorc la începutul acestui capitol. Mă apucasem să-mi descriu viața de spion, începută la îndemnul lui Duponte de a afla secretele și planurile Baronului.

Cum am spus mai devreme, Baronul se muta de la un hotel la altul pentru a-și păcăli eventualii urmăritori. Mă păstram la curent cu domiciliul subiecților noștri urmărind vreun hamal obosit care le târa bagajele pe străzi și apoi le dădea în grija unui coleg din alt hotel. Nu știu cum răspundea Baronul, atunci când semna în registru, la întrebările despre obiceiul său straniu de a se muta neîncetat. Dacă m-aș fi aflat în situația lui și n-aș fi putut dezvălui motivul real – „Vedeți, domnilor, mă caută creditorii să mă scurteze de un cap" –, aș fi pretins că scriu un ghid al orașului pentru vizitatorii străini și că trebuie să compar hotelurile. Proprietarii m-ar fi răsfățat. Era o idee atât de bună, încât am fost tentat să-i trimit o anonimă Baronului pentru a-i vinde pontul.

Între timp, Duponte mi-a dat instrucțiuni să aflu mai multe despre Newman, sclavul pe care îl angajase Baronul, astfel că, într-o după-amiază, m-am angajat într-o conversație cu acesta.

— O să plec din Baltimore când îmi dă drumu', răspunse Newman întrebărilor mele despre Baron. Am o soră și-un frate la Boston.

— De ce nu fugi chiar acum? În statele din nord ai fi în siguranță, am remarcat eu.

Negrul îmi arătă o notă afișată în holul hotelului. Scria acolo că nici o persoană de culoare, sclav sau om liber, nu putea părăsi orașul fără ca mai întâi să-și depună actele, pe deasupra având un alb drept garant.

— Nu mi-s 'fun prost de cioară, îmi explică Newman, să mă vâneze ăștia și să-mi facă felu'. Mai bine mă duc la stăpânu' meu și-l rog să mă-mpuște.

Avea dreptate; l-ar fi găsit până la urmă, chiar dacă proprietarului său nu i-ar fi păsat prea mult de pierdere.

Trebuie să includ aici o mențiune, pentru a evita orice nedumerire despre limbajul acestui tânăr sclav. Printre africani, atât sclavi, cât și liberi, din Sud sau din Nord, cuvântul „cioară" nu se referea la rasă. Auzisem negri vorbind despre un mulatru și folosind tot acest cuvânt, ba chiar pomenindu-și stăpânii drept „ciorile ălea albe". Cei de culoare utilizau apelativul pentru oricare ins josnic, indiferent de rasă, clasă sau gen. Iată o ingenioasă redefinire a acestui cuvânt urât, un compromis până în momentul când va fi cu totul eliminat din limbă. Pentru cei care s-au îndoit vreodată de inteligența acestei rase oprimate, subliniez din nou geniul loviturii lingvistice pomenite mai sus, întrebându-mă totodată dacă albilor le-ar fi trecut prin minte.

— Și celălalt negru? m-am interesat eu.

— Care?

— Celălalt negru din serviciul Baronului.

Mă convinsesem deja că străinul pe care îl văzusem odată în compania lui Dupin fusese angajat de acesta să mă spioneze, așa cum îl spionam și eu.

— Nu mai e nici unu', dom'le, alb sau negru. Baronu' D. nu vrea să-l cunoască prea mulți și nici prea bine.

Apropiindu-mă mai mult, am fost surprins și nu foarte mulțumit să observ că fanfaronada Baronului se dezumflase întrucâtva. În mai multe ocazii, când eram în apropierea lor și le puteam deslușI conversația, Bonjour îi punea vreo întrebare simplă despre concluziile sale asupra cazului Poe; Dupin ezita, ceea ce îmi întărea speranțele în succesul nostru, dar bănuiesc că asta arunca în sufletul meu și un dram de frică și negativism. Eram îngrijorat că Duponte ar putea pierde, ca și când între cei doi exista o legătură mistică. Poate că în mintea mea se manifesta doar o subtilă consecință a noii și uluitoarei asemănări dintre Claude Dupin și Auguste Duponte, de parcă unul era real, iar celălalt imaginea lui în oglindă, ca în ultima întâlnire a personajului lui Poe, William Wilson[1]. Uneori amândoi păreau imagini în oglindă ale aceleiași persoane.

De comportat însă, se comportau diferit.

În public, Baronul își continua declarațiile stridente și enervante. Lansase și o subscripție publică pentru o foaie volantă pe care avea de gând s-o publice și un turneu de conferințe cu detalii senzaționale și adevărate despre moarte a lui Poe. „Haideți, dați buzna, buluciți-vă peste mine, doamnelor și domnilor, n-o să vă vină să credeți ce s-a întâmplat chiar sub nasul vostru!" proclama el prin taverne și crâșme, precum un vestitor de circ sau de bâlci. Trebuie să recunosc că, la un nivel vulgar, era convingător, aproape un nou domn Barnum.

---

1 Eroul povestirii omonime, în care este tratată tema dublei personalități.

Te așteptai să anunțe că va transforma un borcan cu tărâțe într-un iepure!

Și ce bani veneau pe urmele lui oriunde se ducea! Nu îi înțelegeam pe nenumărații cetățeni ai orașului care umpleau de bunăvoie buzunarele măscăriciului; concetățeni care, o spun cu tristețe, nu dăduseră nici un semn că ar fi fost gata să facă același lucru pentru vreo carte a lui Poe. Cel mai mult s-a bătut monedă pe ideea că, foarte curând, baronul Dupin va dezvălui ce s-a întâmplat în ultimele și cele mai negre ceasuri ale poetului pe această lume. Cultura putea fi gustată atâta timp cât era însoțită și de un conflict oarecare. Îmi aduc aminte de o seară când doi actori au jucat în același timp Hamlet, pe două scene apropiate din oraș, și fiecare spectator își ridica în slăvi cu pasiune favoritul, nu piesa în sine, doar de dragul întrecerii care se stârnise.

Conferința urma să fie ținută în sala mare a Institutului Maryland. Baronul a trimis telegrame pentru a face publicitate unui alt turneu la New York, Philadelphia, Boston... Planurile sale se amplificau vertiginos, ale noastre păreau să cadă din ce în ce mai mult în umbră.

Între timp, Baronul deschisese și mai larg cutia Pandorei prin zvonurile pe care le lansase în ziare. Iată câteva exemple. Un paznic îl găsise pe Poe într-un șanț, după ce fusese jefuit; Poe, pe moarte, zăcea pe niște butoaie, în piața Lexington, acoperit de un roi de muște; ba nu, Poe se întâlnise cu niște foști cadeți de la West Point – unde chiar poetul învățase să folosească muschetele și muniția –, care se îndeletniceau acum cu niște operațiuni guvernamentale secrete și care îl amestecaseră într-o încurcătură periculoasă, probabil legată de un presupus episod din tinerețea-i furtunoasă, când luptase în armata poloneză împotriva rușilor; nici gând, sfârșitul trist al lui Poe se datora unei petreceri dezmățate organizate cu ocazia zilei de naștere a unei cunoștințe vesele și impulsive; de fapt, se făcea vinovat de sinucidere. O cunoscută de-a lui pretindea că stafia scriitorului îi

trimisese poeme din lumea spiritelor și astfel aflase că Poe fusese bătut de hoții care încercau să-i se fure niște scrisori! Între timp, un ziar local primise o telegramă de la un jurnal al unei societăți de temperanță din New York, care susținea că întâlnise un martor al destrăbălării lui Poe în ziua când fusese găsit la Ryan's, ceea ce însemna că în Ziua Judecății de Apoi se va dovedi că scriitorul purta întreaga vină.

Tocmai citeam astfel de articole în sala de lectură, când bătrânul bibliotecar, omul meu de încredere, se apropie de masa la care ședeam.

— O, domnule Clark! Mă tot roade întrebarea cine mi-a dat articolele acelea despre Poe pentru dumneavoastră. Îmi aduc aminte limpede că m-a rugat să vi le dau.

Deodată mi-am pierdut orice urmă de concentrare și am împins cât colo ziarele din fața mea.

— Ce spuneți, domnule?

Nu îmi trecuse niciodată prin minte că acele tăieturi i-ar fi fost oferite bibliotecarului cu instrucțiunea expresă de a-mi fi înmânate. L-am întrebat dacă înțelesesem bine.

— Chiar foarte bine.

— Dar e uluitor! am exclamat, minunându-mă cum un singur articol, acela care făcea aluzie la „adevăratul" Dupin, schimbase cu totul cursul acțiunii.

— Cum așa?

— Pentru că cineva... Nu mi-am terminat propoziția. Este foarte important să-mi spuneți mai multe despre persoana în cauză, oricine ar fi ea. Sunt foarte ocupat zilele acestea, dar voi mai trece pe-aici. Încercați, vă implor, să vă aduceți aminte.

Imaginația îmi luase foc, stârnită de promisiunile acestei noi piste. Între timp, am găsit o ocupație mai puțin speculativă: m-am hotărât să-mi rezolv problemele cu Hattie. I-am scris o lungă epistolă, dându-i de știre că tactica plină de bune intenții, dar și de cruzime a mătușii Blum mă încurajase, și i-am propus să reluăm discutarea planurilor pentru căsătoria noastră atunci când voi primi răspunsul ei.

16

Urmărind activitatea baronului Dupin prin observații discrete și conversații abile, am aflat că o săptămână mai devreme Bonjour se strecurase în chip de cameristă în casa doctorului Joseph Snodgrass, omul care, potrivit amintirilor lui Moran, comandase trăsura care l-a dus pe Edgar Poe la spital în acea zi sumbră de octombrie. Baronul Dupin îi făcuse o vizită lui Snodgrass pentru a afla detalii despre acea după-amiază tristă. Snodgrass refuzase cu străşnicie să-i acorde o întrevedere. Insistase asupra faptului că nu dorea să hrănească mașinăria de bârfe privitoare la moartea unui poet de mare valoare.

Curând, Bonjour obținu o slujbă de servitoare în casa lui Snodgrass. De remarcat că reușise asta când nu mai era nici un post liber. Într-o ținută îngrijită, care nu ieșea cu nimic în evidență, își făcuse apariția în pragul reședinței respectabile, din cărămidă, de pe strada North High numărul 103. O servitoare irlandeză îi deschise ușa.

Bonjour declară că i se spusese că familia caută o nouă cameristă pentru etaj (presupunând, foarte corect de altfel, că vorbea chiar cu camerista de la parter și că, în mod normal, femeia nu se avea prea bine cu cealaltă, de la etaj).

„Chiar așa?" i-a răspuns servitoarea. Nu aflase un asemenea lucru. Bonjour își ceruse scuze, explicându-i că fata de la etaj îi mărturisise unei prietene că vrea să plece fără a-și anunța stăpânii, iar ea, Bonjour, dorea foarte tare postul respectiv.

La puțin timp după aceasta, camerista, care avea un aer neîngrijit și aplecarea spre invidie a tuturor persoanelor de sex feminin mai atrăgătoare decât ea, i-a reprodus lui Snodgrass dialogul, iar acesta s-a simțit obligat s-o concedieze pe camerista de la etaj, în ciuda protestelor nefericitei. Bonjour devenise eroina acestei drame

casnice pentru că revelase pierderea iminentă a unuia dintre ajutoarele domestice și pentru că își făcuse apariția la momentul potrivit, în calitate de înlocuitoare providențială. Deși mult mai frumoasă decât servitoarea cea ranchiunoasă de la parter, era prea slabă pentru gustul general și avea o cicatrice oribilă, iar aceste defecte erau de fapt calități în postul cu pricina.

Am aflat toate acestea cu ușurință, de la fata concediată, dornică să dezvăluie tuturor nedreptatea pe care o suferise. Odată ce Bonjour se instala dincolo de zidurile casei, nu prea mai aveam șanse să aflăm ce face.

— Las-o în plata Domnului și rezumă-ți observațiile la Baron, mă sfătui Duponte.

— N-ar sta acolo atât de mult dacă n-ar avea de cules anumite informații. Au trecut mai bine de două săptămâni, domnule! am exclamat. Oricum, Baronul este ocupat mai ales cu vânzarea biletelor la conferința sa despre moartea lui Poe.

— Poate că informațiile pe care le caută domnișoara, gândi Duponte cu voce tare, nu sunt neapărat numeroase, ci greu de obținut.

— Aș putea să-i atrag atenția lui Snodgrass ce fel de cameristă e Bonjour.

— De ce să faci una ca asta, domnule Clark?

— De ce? am întrebat uluit, pentru că mi se părea la mintea cocoșului. Ca s-o împiedic să obțină vreo informație pentru Baron!

— Ce vor afla ei vom descoperi și noi, fii sigur, zise Duponte, deși eu, personal, nu vedeam pe ce se baza un asemenea raționament.

În timpul rapoartelor verbale pe care i le dădeam, analistul îmi cerea mereu să-i descriu atitudinea și comportamentul lui Bonjour față de noua ei slujbă și de ceilalți servitori.

Tânăra pleca în fiecare zi de la reședința Snodgrass pentru a se întâlni cu Baronul. Într-o seară, tocmai se grăbea la un astfel de *rendez-vous*. M-am luat după ea

și am urmărit-o până în zona portului. Destul de des, câte un beţivan era azvârlit afară pe uşa vreunei taverne şi trebuia să sari peste el dacă nu voiai să te împiedici sau chiar să cazi grămadă. Străzile din împrejurimi erau pline de cârciumi şi săli de biliard ce răspândeau un miros stătut de trupuri omeneşti neîngrijite. Bonjour era îmbrăcată în aşa fel încât să nu atragă atenţia: avea părul nepieptănat, boneta într-o parte şi restul ţinutei într-o dezordine pe măsură. Îşi schimba adesea veşmintele, după cum misiunile pe care i le dădea Baronul cereau garderoba unei clase sociale sau a alteia, dar mai avea mult până să egaleze transformările demonice ale Baronului.

Am văzut că se apropia de un pâlc de oameni de condiţie modestă, care râdeau sau mai bine zis chelălăiau zgomotos. Unul dintre ei o arătă cu degetul pe franţuzoaică.

— Io-te, exclamă el, o cucuvaie! Ce pasăre de noapte fainâ!

Erau cuvinte vulgare, folosite de oamenii din clasele de jos când se refereau la femeile de condiţie uşoară care ies pe străzi noaptea târziu.

Tânăra nu-i băgă în seamă. Omul întinse un braţ şi îi blocă drumul. Era cam de două ori cât Bonjour. Tânăra se opri şi se uită la braţul gros, cu mâneca indecent suflecată până mai sus de cot.

— Ce-i asta, fătuco? zise mitocanul şi-i smulse din mână o bucată de hârtie. O scrisoare de amor, pe legea mea. Cum vine asta? „Dragă domnule, e un gentleman cam obosit..."

— Jos labele, se răsti Bonjour, făcând un pas înainte.

Omul ridică hârtia sus, departe de ea, spre amuzamentul exagerat al tovarăşilor săi. Unul mai scund din gaşcă hohoti şi spuse înţelegător să-i dea drumul, la care şeful îi trânti un pumn în umăr şi-l categorisi „prost făcut grămadă".

Cu un oftat uşor, Bonjour se trase binişor mai aproape de golan, ochii abia ajungându-i la nivelul umerilor

acestuia. Puse un deget pe mușchiul noduros al brațului întins și începu să-l coboare lin.

— Cel mai puternic braț pe care l-am văzut în Baltimore, dom'le, zise ea în șoaptă, dar destul de tare ca s-o audă și ceilalți.

— Noo, drăguță, n-o să-l las jos fiin'că m-ai lingușit tu un pic.

— Dar nu vreau să-l lăsați, domnule, vreau să-l ridicați mai sus. Așa, chiar așa.

Haidamacul făcu ce i se ceruse, parcă în ciuda voinței sale, iar Bonjour ajunse acum chiar sub gâtul lui.

— Ooo, ia uitați-vă! zise el jovial către camarazii săi. Cucuveaua vrea să-mi fure un sărut!

Râseră cu toții. Omul nostru chicotea acum ca o fetiță.

— Cucuveaua, șuieră Bonjour, e cam oarbă.

Cu o mișcare mai iute ca fulgerul, își trecu mâna peste ceafa bărbatului, dintr-o parte în cealaltă. Brațul ridicat al acestuia nu putea să o împiedice.

Gulerul fals și nasturii, tăiați de o mână de maestru, căzură la pământ. Ceata de gălăgioși amuți și se așternu o tăcere mormântală. Femeia ascunse la loc în părul ciufulit o lamă subțire ca un ac. Omul își controlă gâtul, ca și când voia să se asigure că e neatins și, negăsind nici măcar o zgârietură, făcu un pas împleticit înapoi. Bonjour ridică bucata de hârtie de pe jos, unde căzuse, și își văzu de drum.

Poate că mi s-a părut, dar înainte să plece s-a uitat spre locul de pe partea cealaltă a străzii unde stăteam ascuns. Zâmbea, amuzată că mă pregătisem să-i sar în ajutor.

Am continuat să supraveghez vecinătatea locuinței lui Snodgrass. Într-o dimineață, nu mult după ce mă așezasem în postul meu de observație, l-am văzut pe Duponte, îmbrăcat în obișnuitul său costum negru, cu manta și capă.

— Domnule... l-am întâmpinat plin de curiozitate, căci în ultima vreme era un adevărat eveniment să-l văd ieșind din casă. S-a întâmplat ceva?

— Azi trebuie să facem o excursie în interesul anchetei noastre, zise el.

— Unde mergem?

— Ne aflăm deja unde trebuie.

Duponte a intrat pe poartă și a pornit pe aleea principală, spre casa lui Snodgrass.

— Mergi înainte, zise Duponte, văzând că m-am oprit.

— Dar, domnule, familia Snodgrass nu e acasă. Știți că Bonjour ar putea să ne vadă aici!

— Asta și vreau, îmi răspunse el sec.

Apucă ciocănașul argintat și bătu în ușă, provocând apariția promptă a fetei de serviciu la parter. Duponte se uită peste umărul ei și văzu mulțumit că Bonjour ne privea din capul scării, cum probabil că făcea de fiecare dată când doctorul, Snodgrass primea vreun musafir.

— Domnișoară, începu Duponte, avem treabă cu doctorul Snodgrass. Tăcu și schiță un semn discret cu bărbia spre etaj. Eu sunt... ducele Duponte.

— Un duce! Păi... domnul doctor nu e acasă, domnule. Făcu o pauză și îmi privi veșmintele, ceea ce mă îndemnă să-mi scot pălăria și haina.

— Îmi închipuiam, căci e un om foarte ocupat. Totuși, cred că a lăsat vorbă fetei de la etaj să-l așteptăm în birou cam la această oră, îi explică Duponte.

— Nu-mi vine să cred! Ce ciudat! se minună fata, a cărei invidie pe Bonjour crescuse subit chiar sub privirile noastre.

— Dacă tânăra dumitale colegă e aici, domnișoară, poate că îți va confirma detaliile acestei invitații.

— Nu-mi vine să cred, repetă servitoarea. E adevărat ce zice? strigă ea spre Bonjour.

— Desigur. Știi că domnul doctor nu-ți spune nimic din ceea se petrece sus, domnișoară, îi răspunse Bonjour, zâmbitoare. Doar biroul său e la etaj.

Bonjour se apropie și ne făcut o reverență de bun venit. M-am mirat s-o văd intrând în jocul lui Duponte, dar nedumerirea mi-a dispărut imediat când am priceput care îi era tactica. Dacă Bonjour ar fi dat la iveală minciuna lui Duponte, atunci și noi am fi putut demonstra cu ușurință la ce neadevăruri se pretase dumneaei pentru a obține postul de cameristă. Era un târg automat și de necomentat.

— Doctorul Snodgrass mi-a spus să vă conduc, continuă ea.

— În birou, a sugerat stăpânul dumitale, adăugă Duponte, urmând-o pe scări și făcându-mi semn să urc și eu.

Numai zâmbet, Bonjour ne ajută să ne instalăm în birou și închise ușa ca să nu fim deranjați.

— Cred că veți fi bucuroși să aflați că domnul doctor nu va întârzia mult, ne informă ea. Azi se întoarce devreme. O să-l aduc direct aici când sosește.

— Nici nu ne așteptăm la altceva, dragă domnișoară, zise Duponte.

Rămași singuri, m-am întors către el.

— Ce vom afla de la Snodgrass? N-o să aibă un motiv serios de indignare când va afla ce stratagemă am folosit? Și apoi, domnule, nu ați spus dumneavoastră de nenumărate ori că nu avem de ce să vorbim cu martorii?

— Din acest motiv crezi că am venit aici? Ca să-l vedem pe Snodgrass?

Am tușit încurcat și m-am ambiționat să nu-i răspund.

— Nu am venit să-l vizităm pe doctorul Snodgrass, oftă Duponte. Vom avea ocazia să citim ce ne interesează în hârtiile lui. Este limpede ca lumina zilei de ce Baronul a trimis-o pe Bonjour aici și de ce ea s-a asigurat atât de ingenios că va lucra la etaj: pentru a avea mână liberă și a scotoci prin birou fără să fie deranjată. Pare destul de amuzată de prezența noastră

și destul de slobodă la gură cu cealaltă servitoare, ceea ce ne sugerează că și-a cam încheiat treburile. Și, de asemenea, nu crede că avem destul timp să descoperim ceva important.

— Atunci are dreptate! am exclamat, uitându-mă la masa de lucru a lui Snodgrass, aproape acoperită de hârțoage, în teancuri și grămezi mari și mici, în sertare și în afara lor.

— Regândește-ți concluzia, domnule Clark! Domnișoara Bonjour a petrecut mai multe săptămâni aici și, cu toate că e o hoață experimentată, nu are nici un chef ca doctorul să observe că au dispărut documente, pentru că asta ar pune capăt oricărei căutări pe care ar dori s-o întreprindă mai târziu. Prin urmare, înseamnă că a copiat de mână toate articolele de interes și a pus originalele la loc. Iată că avem ce găsi.

— Dar cum vom putea să descoperim în câteva minute ceea ce ei i-a luat săptămâni?

— Tocmai pentru că ea le-a găsit înaintea noastră. Orice document care i-a atras atenția în vreun fel o va fi îndemnat să-l scoată și să-l pună la loc de mai multe ori. Desigur, în alte condiții n-am putea observa asta, dar, pentru că noi știm ce căutăm, ne va fi ușor să alegem și să copiem hârtiile respective.

Ne-am apucat imediat de lucru. Am luat fiecare în primire câte o latură a biroului. La indicațiile lui Duponte, m-am uitat după colțuri îndoite sau nealiniate, cerneală întinsă, rupturi sau cute și alte indicii ale manevrării recente a diferitelor documente și articole de ziar, unele vechi de un sfert de secol, ce acopereau o mulțime de subiecte. Împreună, am descoperit mai multe hârtii ce păreau să fi fost examinate asiduu, plus o selecție de articole despre moartea lui Poe care, deși nu atât de cuprinzătoare ca propria mea colecție, era demnă de admirat. Entuziasmat și înfiorat, am scos la iveală trei documente aparte – trei epistole – și am recunoscut

imediat scrisul: erau de la Edgar Poe pentru doctorul Snodgrass, datate cu câțiva ani mai devreme.

În prima, Poe îi oferea lui Snodgrass, pe atunci editorul revistei *The Nation*, dreptul de a publica a doua ediție a povestirilor cu Dupin. „Sigur, nu-mi pot permite să ți le ofer în dar", scria Poe cu hotărâre, „dar, dacă vrei să te ocupi de publicarea lor, voi spune patruzeci de dolari". Cu toate acestea, Snodgrass l-a refuzat, cum au făcut și cei de la *Graham's* înainte ca el să găsească alt amator pentru publicarea *Misterului Mariei Rogêt*.

În a doua scrisoare îl ruga pe doctorul Snodgras să publice o notă favorabilă despre opera sa într-o revistă editată atunci de Neilson Poe, în speranța că acesta avea să accepte, văr fiindu-i. Încercarea pare să fi eșuat, iar Poe scrisese nemulțumit: „Am *simțit* cumva că N. Poe nu va insera articolul. Doar pentru urechea ta, cred că îmi este cel mai aprig dușman de pe lume."

M-am grăbit să-i comunic asta lui Duponte.

— Neilson Poe, domnule! Edgar Poe spunea că i-ar fi cel mai aprig dușman... Cum l-am mai ghicit în această privință!

Având prea puțin timp să discutăm despre fiecare articol, analistul m-a sfătuit să copiez repede în carnet toate mențiunile despre poet care mi se păreau importante și, după ce s-a mai gândit un pic, „și pe cele mai puțin însemnate". Am notat conștiincios data scrisorii în care era pomenit Neilson: 7 octombrie 1839, exact cu zece ani înainte de moartea lui Poe!

„Cu atât mai detestabil e", scria Poe despre Neilson, „cu cât face mai mult tapaj de prietenia noastră." Nu așa se purtase Neilson și atunci când mă văzusem cu el? „Eram veri, dar și prieteni." Oare Neilson Poe – căruia îi palpita inima pentru propria-i faimă literară și avea la dreapta lui o soție care era sora și aproape geamăna nevestei lui Edgar – dorise moartea celui pe care îl denigra fără să se ascundă?

Am găsit și altele în scrisorile lui Poe către Snodgrass, mai ales în privința rudelor sale de la Baltimore. Despre Henry Herring (primul care sosise la Ryan's), Poe declarase că ar fi „un ins cu un caracter neprincipial".

Duponte, care până atunci deschisese sertar după sertar, se opri deodată.

— Du-te în partea cealaltă a casei și ține sub observație strada, domnule Clark. Pândește trăsura doctorului Snodgrass. Când sosește, trebuie să plecăm imediat, pentru a ne asigura că servitoarea irlandeză nu-i va spune nimic despre vizita noastră.

Am studiat chipul lui Duponte, căutând un indiciu despre cum vom realiza acest al doilea obiectiv. M-am dus în partea din față a casei. Privind pe fereastră, am zărit o trăsură care tocmai trecea, dar, după ce mi s-a părut că încetinește, caii au continuat să meargă la trap pe strada High. Întorcându-mă în birou, m-am trezit față în față cu Bonjour. Cum stătea aplecată spre șemineu, rochia neagră și șorțul păreau să fie chiar ele în flăcări.

— Totul e în regulă, domnule? Ce pot face pentru dumneavoastră în timp ce-l așteptați pe domnul Snodgrass? a întrebat ea, imitând vocea cameristei de la parter și vorbind îndeajuns de tare încât aceasta să audă. A continuat astfel, pe un ton mai coborât: Acum vezi bine că prietenul dumitale e doar un vultur care scurmă pe urmele stăpânului meu.

— Mă simt foarte bine, domnișoară, mulțumesc, mă uitam doar la norii aceia înspăimântători de ploaie, i-am răspuns la fel de tare. Apoi mi-am domolit glasul: Auguste Duponte nu imită pe nimeni. O să dezlege misterul într-o manieră demnă de Poe. Poate să te ajute și pe dumneata, dacă vrei, mai mult decât hoțul acela, așa-zisul dumitale soț și stăpân.

Uitând să se mai prefacă, Bonjour trânti ușa, până atunci deschisă.

— Nu prea cred! Duponte este adevăratul hoț, domnule Clark, el fură gândurile și defectele oamenilor.

Baronul este măreț pentru că gândește totul de unul singur. Numai lângă el am parte de cea mai mare libertate.

— Aha, crezi că asigurându-i Baronului victoria aici îți vei plăti datoria pentru că te-a scăpat de închisoare și te vei desprinde din căsătoria la care te-a obligat.

— Ha! exclamă Bonjour și își lăsă capul pe spate, amuzată. Ai luat-o rău pe arătură. Te sfătuiesc să nu mă judeci prin analiză matematică. Așa devii mult prea asemănător cu partenerul dumitale de cercetări.

— Domnule Clark! mă strigă Duponte răgușit, din birou.

Mi-am mutat greutatea, nervos, de pe un picior pe altul.

— Nu ești însurat, nu-i așa, domnule Clark?

Bonjour s-a apropiat mai mult de mine, studiindu-mă atent.

— Voi fi, i-am răspuns fără convingere, iar gândurile mi s-au întunecat. Și mă voi purta bine cu ea, voi avea grijă să fim amândoi fericiți.

— Domnule, o franțuzoaică nu se bucură de nici o libertate. În America, fetele sunt libere și lăudate pentru independența lor până în clipa când se căsătoresc. În Franța, lucrurile stau exact pe dos. Devin libere numai după ce se mărită, iar atunci au o libertate pe care nici n-au visat-o. O femeie poate avea la fel de mulți iubiți câte amante are bărbatul ei.

— Domnișoară!

— Uneori, la Paris, un bărbat este mult mai gelos pe amanta lui decât pe nevastă, iar o femeie e mai devotată iubitului decât soțului.

— Și atunci de ce nu încetezi să furi pentru el?

— La Paris trebuie să obții ce vrei de la alții prin orice metode, altfel iau ei de la tine ce poftesc. Se opri câteva clipe. Te cheamă stăpânul dumitale, domnule.

Am pornit spre ușă. Bonjour a mai rămas puțin pe loc, apoi a pășit într-o parte și mi-a făcut o reverență batjocoritoare. Duponte mă aștepta la intrarea în birou.

— E o notă aici care spune mai mult decât orice altceva, cea al cărei început l-ai auzit în port. Scrie tot, fiecare punct și virgulă, în caietul dumitale. Adăugă iute: Mi se pare că aud zgomot de roți pe alee. Notează așa: „Dragă domnule, e un gentleman, cam obosit, la Ryan's..."

Când am terminat de transcris, Bonjour ne-a condus repede jos.

— E vreo o ieșire prin spate? am șoptit.

— Doctorul Snodgrass e în șopronul pentru trăsuri.

Ne-am întors cu toții. Era servitoarea de la parter, care își făcuse apariția pe neașteptate.

— Ducele nu pleacă tocmai acum, nu? întrebă ea.

— Mă tem că am și alte treburi, răspunse Duponte. Va trebui să mă întâlnesc altă dată cu doctorul Snodgrass.

— Am să-i spun că ați fost aici, zise ea sec. Și că ați rămas singuri în biroul său mai bine de o jumătate de oră.

Duponte și cu mine am înghețat auzind această amenințare, apoi eu m-am întors întrebător către Bonjour, care fără îndoială era implicată.

Fata se uita la tovarășa ei, cu un aer visător. Când m-am întors din nou spre Duponte, am observat că acesta se lansase într-o conversație particulară cu irlandeza și îi șoptea ceva pe un ton serios. Când își sfârși discursul, fata dădu încet din cap, iar obrajii i se îmbujorară ușor.

— Ușa cealaltă, atunci? am întrebat, văzând că Duponte ajunsese la o înțelegere cu ea.

— Pe aici, spuse camerista, poftindu-ne s-o urmăm.

Am ajuns în holul din spate exact când doctorul Snodgrass tropăia cu cizmele pe treptele de la intrare. În timp ce ne îndepărtam pe o alee, Duponte s-a întors și a dus mâna la pălărie, luându-și rămas-bun de la cele două femei.

— Bonjour! zise el.

* * *

— Domnule, cum ați convins-o pe camerista doctorului să vă facă jocul pentru ca Bonjour să nu fie prinsă? l-am întrebat odată ajunși pe stradă.

— În primul rând, ai pornit pe o pistă falsă. Nu de dragul lui Bonjour am făcut-o, așa cum fără îndoială ți-ai închipuit. În al doilea rând, i-am zis fetei că, de fapt, nu plecăm din cauză că avem altă treabă.

— Serios? Atunci i-ați mărturisit adevărul, m-am minunat eu.

— I-am arătat că interesul pentru dumneata, care i-ai picat deodată cu tronc, este total nelalocul lui și că dorim să plecăm discret, fără zarvă, înainte ca stăpânul ei să se întoarcă și să-și dea seama cum stă treaba.

— I-am picat cu tronc? am bolborosit. De unde v-a venit această idee, domnule? A spus ea ceva ce eu n-am auzit?

— Nu, dar când am menționat această posibilitate s-a gândit bine, apoi și-a închipuit că s-a trădat într-un fel sau altul, așa încât e adevărat. Nu va pomeni nimic despre vizita noastră, te asigur.

— Domnule Duponte, nu pricep nimic din tactica dumneavoastră!

— Ești un specimen tipic de tânăr arătos, îmi explică el, cel puțin după canoanele din Baltimore. Faptul că nu îți dai seama de frumusețea dumitale stârnește o fascinație și mai puternică în inimile femeilor. Firește că ai fost remarcat încă de la intrare: camerista și-a dat ochii peste cap una-două, chiar dacă nu-și cunoștea încă sentimentele.

— Domnule, totuși...

— Gata cu discuțiile, domnule Clark. Trebuie să ne continuăm munca.

— Dar de ce ați spus că nu de dragul lui Bonjour ați făcut asta?

— Bonjour nu prea are nevoie de ajutorul nostru și nici n-ar ezita să ne calce pe bombeuri dacă așa i-ar cere-o interesul și dacă ar avea ocazia. Ține minte acest lucru. Am făcut-o pentru cealaltă fată.

— Ce vreți să spuneți?

— Dacă servitoarea și-ar fi dat seama de prefăcătoria lui Bonjour, nu cred că sărmana i-ar fi putut ține piept. E un lucru înțelept să salvezi o viață când poți.

Am reflectat câteva clipe la naivitate de care dădusem dovadă.

— Unde mergem, domnule? am întrebat în cele din urmă.

— Să citim, natural, zise el, făcând semn spre carnetul meu.

Între timp, un alt obstacol ni se ridicase în cale. În timp ce noi eram prinși în diverse activități, la Glen Eliza sosise sora bunicii mele. Scopul vizitei sale nu era deloc greu de ghicit: auzise că m-am întors în oraș și venise să afle de ce nu m-am căsătorit după cumplita boacănă pe care o făcusem. Era de mult prietenă cu mătușa lui Hattie Blum (o adevărată conspirație a acestor creaturi!) și pesemne că matroana îi povestise numai bucățele alese din adevărul despre ocupațiile mele.

Ne întorseserăm acasă de aproape două ore, când am aflat de prezența ei. După vizita la Snodgrass, ne oprisem la biblioteca publică pentru a compara unele dintre informațiile pe care le adunaserăm cu cele din ziare. Am continuat și acasă aceeași discuție meticuloasă despre descoperirile noastre. Am poruncit să nu fim deranjați cât timp puneam în ordine informațiile adunate din casa lui Snodgrass. Masa din bibliotecă gemea de ziare, liste și însemnări, de aceea ne-am refugiat în imensul salon care se întindea pe aproape o jumătate din primul etaj al casei. Cam pe la apus, am pornit spre cealaltă aripă a clădirii pentru a citi ceva și m-am pomenit că mă oprește Daphne, cea mai bună cameristă a casei.

— Nu intrați, conașule, îmi zise ea.

— Să nu intru în bibliotecă? De ce?

— Doamna nu vrea să fie deranjată.

— Doamna? Am dat drumul clanței de parcă m-ar fi ars. Care doamnă?

— Mătușa dumneavoastră. A sosit cu bagaje la Glen Eliza în timp ce erați plecat. E obosită după călătorie, a fost groaznic de frig, iar la gară mai-mai că i-au pierdut cuferele.

— Iar eu am stat atâta timp în salon fără să știu nimic? De ce nu m-ai anunțat?

— Doar ați poruncit de cum ați intrat pe ușă să nu fiți deranjat, nu-i așa, domnule?

— Trebuie să o salut cum se cuvine, am mormăit, îndreptându-mi cravata și netezindu-mi haina.

— Dar vă rog, faceți asta cât mai blând. Trebuie să stea liniștită ca să-i treacă durerea de cap care o chinuie, domnule. Sunt sigură că a fost tare neplăcut surprinsă de deranjul celălalt.

— Daphne, care „deranjul celălalt"?

Cu cel mult un ceas în urmă, mi-am amintit eu, Duponte se dusese în bibliotecă să ia o carte. Desigur că servitoarea mea devotată instituise aceleași reguli imperative și pentru analist.

— Domnul nu m-a ascultat! A intrat fără să bată... își exprimă Daphne nemulțumirea aprinsă, care îi reamintise temerile mai vechi față de francez.

M-am gândit la întâlnirea nefericită a lui Duponte cu mătușa Blum și, imaginându-mi reacția similară a surorii bunicii, inima a început să-mi bubuie în piept. Mi-am dat seama că nu era o idee atât de bună să o salut, dată fiind dispoziția în care o femeie de vârstă înaintată ca dânsa se găsea acum, după dubla neplăcere cu trenul întârziat și cu domnul Duponte care dăduse buzna neanunțat. M-am întors în salon. Prezența ei era un impediment serios. Nu puteam totuși să ghicesc

influența pe care această rudă în etate avea s-o aibă asupra întregii povești.

Următoarea amintire vie din aceeași seară începe în momentul când m-am trezit dintr-un somn chinuit pe una dintre canapelele lungi din salon. Hârtiile pe care le frunzărisem zăceau risipite pe covor. Trecuse de miezul nopții cu un ceas sau chiar mai mult, iar în Glen Eliza se așternuse o tăcere ce-ți dădea fiori. Duponte părea să se fi retras la etaj, în camera sa. O pocnitură puternică m-a deșteptat de-a binelea. Vântul flutura perdelele lungi, iar inima mi s-a strâns de neliniște.

Coridoarele din aripa aceea a casei erau pustii. Aducându-mi aminte de sora bunicii, am urcat scara în spirală și m-am strecurat în camera unde bănuiam că o instalaseră servitoarele, dar am găsit ușa deschisă și așternuturile neatinse. M-am dus direct în bibliotecă, am împins ușor ușile și am intrat în camera slab luminată.

— Mătușă Clark, am șoptit, sper că nu stai trează după o zi atât de grea.

Nu era nimeni acolo, dar totul era vraiște. Hârtiile erau aruncate alandala și cărțile împrăștiate prin cameră. Nici urmă de mătușă. Pe coridor, am zărit o siluetă înfășurată într-o manta întunecată, care aproape alerga. Am pornit în urmărirea ei, tropăind pe coridoarele lungi. Personajul misterios a sărit pe un geam deschis de lângă bucătăria de la parter și s-a îndreptat în goană spre pădurice din spate.

— Hoții! am strigat. Mătușă, am șoptit apoi, cuprins de groază.

Urmând micul taluz ce ducea din spatele casei spre stradă, hoțul a încetinit pasul, gândindu-se în ce parte s-o ia și lăsându-se astfel descoperit. Am făcut un salt uriaș spre el, urlând:

— Nu mai scapi acum!

Ne-am prăbușit amândoi grămadă, apoi l-am răsucit spre mine și i-am apucat zdravăn încheietura mâinii,

străduindu-mă să-i dau la o parte mantaua de catifea. Nu era un bărbat.

— Tu? Cum...? Ce-ai făcut cu mătușa Clark? am întrebat. Mi-am dat seama imediat de propria-mi prostie. Vasăzică tu ai fost, tot timpul? N-a venit nici o mătușă?

— Dacă i-ai scrie mai des, poate că ar veni, mă certă Bonjour. Trebuie să recunosc că hârtiile adunate de stăpânul tău, Duponte, în bibliotecă, sunt mult mai interesante decât povestirile domnului Poe.

— Dar te-am văzut la casa Snodgrass când am plecat de-acolo!

În aceeași clipă mi-am amintit că ne opriserăm la biblioteca publică.

— Am fost mai iute. Ăsta e defectul dumitale, totdeauna eziți. Nu te înfuria, domnule Quentin, acum suntem chit. Dumneata și stăpânul dumitale ați venit pe teritoriul meu, la familia Snodgrass, iar acum m-am strecurat eu într-al vostru. Nu ți se pare ceva cunoscut?

S-a zbătut să scape din strânsoarea mea, așa cum făcusem și eu în tranșeea din Paris, când ne aflam în situații diferite. Catifeau mantalei și mătasea rochiei foșniră, atingându-mi cămașa.

— Știai că n-o să chem poliția, am spus și i-am dat drumul. De ce ai fugit?

— Îmi place să te văd alergând. Știi, domnule, nu ești tocmai încet dacă nu porți pălăria aceea care te încurcă.

Își trecu mâinile prin părul meu, în joacă. Am sărit în sus, cu inima palpitând nebunește, și m-am ferit de atingerea ei atât de intimă.

— Ceruri! am exclamat, privind în depărtare.

— Asta-i tot? râse Bonjour.

În partea ridicată a străzii am zărit-o pe Hattie care stătea nemișcată lângă o șaretă. Nu știam când sosise și puteam doar să bănuiesc ce credea despre ceea ce văzuse.

— Quentin! spuse ea, făcând un pas prudent spre noi. Glasul îi tremura. L-am rugat pe unul dintre oamenii de la grajduri să mă aducă aici, continuă ea. Am reușit să scap de câteva ori de-acasă, dar până acum nu te-am găsit.

— Am fost plecat multă vreme, i-am răspuns prostește.

— M-am gândit că miezul nopții ar fi un ceas discret pentru o întâlnire. Se uită la Bonjour, care se așezase pe iarba rece și care acum se ridică. Quentin, cine e dumneaei?

— Este Bon... M-am oprit, dându-mi seama că numele ei adevărat părea o invenție ciudată. Un oaspete de la Paris.

— Ai cunoscut-o pe această tânără la Paris și acum a venit în vizită?

— Nu la mine în particular, domnișoară Hattie, am protestat.

— Vasăzică ești îndrăgostit, domnule Quentin. E frumoasă! zise Bonjour.

Apoi se aplecă spre Hattie, ca și când voia să studieze o droaie de pisoi nou-născuți. Hattie se făcu mică sub privirea scrutătoare a străinei și se înfășură mai strâns în șal.

— Spune-mi, cum ți-a prezentat cererea de bază? o întrebă franțuzoaica.

— Bonjour, te rog!

M-am întors cu spatele la Hattie ca s-o cert pe Bonjour și atunci ea s-a suit în șaretă și a poruncit vizitiului să dea bice.

— Hattie, așteaptă! am strigat.

— Trebuie să plec acasă, Quentin!

Am alergat după ea, strigându-i numele, până când șareta s-a depărtat prea mult și a intrat în pădure. Când m-am întors la Glen Eliza, nici Bonjour nu mai era acolo și m-am pomenit cu desăvârșire singur.

În dimineața următoare, i-am făcut o morală aspră servitoarei care se lăsase păcălită de Bonjour.

— Spune și tu, Daphne, cum ai putut să crezi că tânăra aceea, care abia are vârsta potrivită pentru măritiș, este sora bunicii?

— N-am zis sora bunicii, ci mătușa, așa s-a prezentat. Avea șal și pălărie scumpe, domnule, nu m-am gândit la vârstă. Și nici domnul celălalt nu i-a pus vreo întrebare când a intrat aici. În familiile mari, domnule, poți avea mătuși de toate vârstele. Știu o fată de douăzeci și doi de ani care are o mătușă de nici trei ani!

Mi-am redirecționat atenția către problema cea mai evidentă: Duponte. Cum era mereu absorbit de câte ceva, nu avea rost să-l deranjez. Biblioteca avea geamuri jivrate, care lăsau prea puțină lumină să pătrundă chiar și în timpul zilei; când intrase să caute o carte, poate că nu văzuse decât o siluetă feminină. Mi se părea însă puțin plauzibil. L-am întrebat direct, fără să-mi ascund furia:

— Acum Baronul are aproape jumătate, dacă nu și mai mult din informațiile pe care le-am adunat noi! Domnule, nu ați recunoscut-o pe Bonjour care stătea chiar în fața nasului dumneavoastră când ați intrat ieri în bibliotecă?

— Nu sunt orb, răspunse el, mai ales când e vorba de o fată frumoasă. E o încăpere întunecoasă, dar nici chiar așa. Am văzut-o cum te văd și cum mă vezi.

— Și de ce nu m-ați chemat, în numele cerului? Situația s-a înrăutățit mult.

— Situația? repetă Duponte.

Observase probabil că furia mea avea și alt motiv, nu doar o simplă intruziune în casă. Iar eu, într-adevăr, mă întrebam dacă voi mai putea să mă uit vreodată în ochii lui Hattie.

— Toate informațiile pe care noi le aveam și ei nu, am continuat, mai calm, dar cu aceeași hotărâre.

– O, nu, domnule Clark. Ceea ce știm noi despre moartea domnului Poe depinde numai în mică măsură de posesiunea efectivă a detaliilor și faptelor care sunt

hrana de zi cu zi a oricărui ziar. Nu asta este știința noastră. Să nu mă înțelegi greșit! Detaliile și, uneori, încercarea de a le obține sunt elemente de bază, dar ca atare nu oferă revelații. Trebuie să știi cum să le interpretezi pentru a descoperi adevărul, iar Baronul Dupin, cu felul lui de a privi faptele, n-are nici o legătură cu noi. Dacă te frământă temerea că Dupin va avea astfel un avantaj asupra noastră, poți s-o uiți, căci de fapt este chiar pe dos. Iar dacă interpretarea lui e greșită, atunci, cu cât va avea mai multe detalii, cu atât mai mult vom fi înaintea lui.

17

Dragă domnule, e un gentleman cam obosit la Ryan's, circumscripția electorală nr. 4, care zice că îl cheamă Edgar A. Poe și pare a se afla la mare necaz & spune că vă cunoaște. Vă asigur că are nevoie urgentă de ajutor.

* * *

Un tipograf local pe nume Walker semnase nota atât de apăsat, încât aproape găurise hârtia. Mesajul purta data de 3 octombrie 1849 și îi era adresat doctorului Joseph Snodgrass, care locuia aproape de Ryan's – hotelul care servea, în ziua când fusese găsit Poe, drept circumscripție electorală în alegerile pentru Congres și cele statale.

La câteva zile după ce Duponte și cu mine intraserăm în biroul doctorului, iar Hattie rămăsese mută de uimire văzând că mă lupt cu o femeie, baronul Dupin l-a vizitat din nou pe Snodgrass.

Îl urmăream pe Baron de ceva vreme, când, dintr-odată, s-a oprit pe strada Baltimore de parcă uitase toate

problemele pe care le avea pe lumea asta. Eu mă aflam peste drum, încercând să rămân nevăzut în mulțimea care se îndrepta spre hoteluri și restaurante și printre sclavii care purtau în echilibru pe cap coșuri înalte. După câteva clipe, care mi s-au părut o veșnicie, în timp ce așteptam ca Baronul să facă una sau alta, atenția mi-a fost atrasă de zgomotul unei trăsuri care oprise lângă mine.

— Ce faci? am auzit un glas din interiorul vehiculului. Birjar, de ce-ai oprit aici?

Asigurându-mă că Baronul nu se clintise din loc, m-am hotărât să verific cine era pasagerul impacientat. Când am ajuns suficient de aproape de trăsură, l-am recunoscut imediat: era unul dintre cei pe care-i zărisem la cimitirul de pe Green colț cu Fayette. Nici în ziua aceea nu avusese stare, se bâțâise de pe un picior pe altul de-a lungul înmormântării lui Edgar Poe.

— M-ai auzit, birjar? continuă el să protesteze. Birjar?

Iată, printr-o misterioasă potrivire cosmică, participantul la ceremonia funerară părăsise tărâmul acela de coșmar, înecat în pâclă și noroi, fiindu-mi adus chiar în poală, ca să zic așa. După ce mă întâlnisem cu Neilson Poe și Henry Herring, mă aflam acum în fața celui de-al treilea dintre cei patru care participaseră la funeralii. Rămăsese vasazică doar unul, Z. Collins Lee, fost coleg cu Poe la colegiu și care, aflasem între timp, fusese numit de curând procuror districtual.

M-am strecurat lângă trăsură. Omul se aplecase însă pe partea cealaltă, zbierând la vizitiu și străduindu-se să deschidă ușa. Mă pregăteam să-i vorbesc, când el deschise ușa trăsurii.

— O, chiar domnul Snodgrass! tună o voce.

M-am retras de lângă fereastra vehiculului și m-am ascuns lângă cai.

Era glasul baronului Dupin.

— Iarăși dumneata, exclamă Snodgrass, coborând pe caldarâm. Ce cauți aici?

— Mai nimic, răspunse Baronul pe un ton inocent. Dumneavoastră?

— Domnule, te implor să mă lași în pace! Am o întâlnire de afaceri, iar pezevenghiul de vizitiu...

Aplecându-mă puțin, l-am văzut pe sclavul Baronului – Newman, cel cu pielea de culoare deschisă – stând pe capră, și am priceput imediat: Baronul nu pierdea vremea pe stradă, ci aștepta să-i fie adus la nas doctorul. Fără îndoială că îl plasase pe Newman în locul unde Snodgrass avea să caute o trăsură. Prima dată văzusem fața editorului numai din profil, când îi ascultasem conversația cu Baronul. Acum, Dupin scoase biletul lui Walker din buzunar – cele câteva rânduri scrise în ziua când Poe fusese găsit într-o stare deplorabilă. I-l arătă lui Snodgrass.

— Cine ești dumneata? întrebă acesta, uluit.

— În ziua aceea, spuse Baronul, ați fost chemat să aveți grijă de domnul Poe. Dacă vreau, pot să public oricând această notă în ziare ca dovadă că erați răspunzător pentru soarta lui. Unii nu prea luminați vor presupune că ați ascuns adevărul, fie refuzând să dați mai multe detalii, fie, și mai rău, trimițându-l singur la spital.

— Prostii! De ce și-ar închipui așa ceva? întrebă Snodgrass.

— Pentru că asta o să le spun eu, râse Baronul.

Snodgrass ezită între supunere și mânie.

— Ai intrat în casa mea, domnule? Dacă ai furat asta...

Bonjour apăru ca din pământ lângă Baron.

— Dumneata! Tess! (Sub acest nume lucrase Bonjour în casa Snodgrass.) Camerista mea? Doctorului nu-i mai rămăsese decât să se înfurie: O să chem chiar acum poliția!

— S-ar putea să existe urmele și ale unui jaf mărunt. Dar sunt și dovezi... hm, cum să mă exprim mai bine? urmă Baronul, ducându-și un deget la buze. Da, dacă ar fi să declar că printre documentele dumneavoastră personale am dat și de... Publicul, minunatele voastre

comitete, societăți și așa mai departe ar fi foarte interesate dacă am stârni un mare scandal... Nu credeți că... Tess, draga mea?

— Șantaj! se răți Snodgrass, indignat, dar și neliniștit.

– Neplăcută treabă, sunt de acord, spuse Baronul. Dar să ne întoarcem la Poe. Vedeți, de fapt, asta ne interesează. Dacă publicul va afla povestea, dacă va crede că ați încercat să-i salvați viața... lucrurile ar sta cu totul altfel. Dar mai întâi trebuie să ne povestiți ce știți.

Baronul Dupin avea un talent deosebit de a trece fără pic de fort de la amenințări la dezmierdări. Jucase același joc și cu doctorul Moran, la spitalul unde Poe își dăduse obștescul sfârșit.

— Haideți. Înapoi în trăsură, domnule doctor, și să facem o vizită la Ryan's!

Mă rog, asta mi s-a părut că-i spune Baronul unui Snodgrass înfrânt, căci, știind acum unde se duc, plecasem deja în grabă pentru a găsi lângă cârciumă un loc ferit în care să-i aștept.

* * *

— După ce am primit scrisoarea de la domnul Walker, continuă Snodgrass, care îl însoțea acum pe Baron, m-am repezit în această bombă – „tavernă" sună prea bine – și, desigur, acolo și era.

M-am așezat la o masă într-un colț ferit al încăperii, întunecat și mai tare de umbra scării ce ducea spre camerele de închiriat, adesea ocupate de clienții care nu erau destul de siguri pe picioarele lor pentru a găsi drumul spre casă.

— Poe! exclamă Baronul.

— Da, zise Snodgrass și se opri lângă un fotoliu ponosit. Stătea aici, cu capul plecat. Se afla într-o stare corect descrisă în biletul domnului Walker, pe care, dacă tot a venit vorba, nu aveați nici un drept să-l citiți.

Baronul rânji și Snodgrass se văzu silit să continue pe un ton care-i trăda deprimarea:

— Era atât de diferit de domnul bine îmbrăcat, plin de viață pe care îl știam, încât abia l-am deosebit în mulțimea de bețivi care se adunase aici cu ocazia alegerilor.

— Întreaga încăpere servea drept secție de votare în seara aceea? se interesă Baronul.

— Da, pentru cetățenii din cartier. Îmi amintesc foarte bine scena. Poe avea fața trasă, ca să nu spun umflată, zise Snodgrass, deloc deranjat de contradicția dintre cele două adjective. Era nespălat, cu părul vâlvoi, înfățișarea lui îți făcea silă. Fruntea lui splendidă, atât de lată, te izbea prin paloare, iar ochii aceia blânzi, dar plini de expresie, prin goliciune.

— V-ați uitat bine la hainele lui?

Baronul mâzgălea iute în agenda sa. Snodgrass părea copleșit de propriile-i amintiri.

— Mă tem că nu era nimic plăcut de văzut. Purta o pălărie din fibră de palmier, aproape fără boruri, ponosită și cu panglica lipsă. Apoi o haină din alpaca neagră, subțire și șleampătă, și pantaloni fumurii dintr-o stofă pepit, tociți rău și prea mari. Nu purta nici vestă, nici eșarfă, iar piepții cămășii îi erau șifonați și pătați. Era încălțat, dacă îmi aduc bine aminte, cu ghete din piele aspră, care nu mai fuseseră lustruite de mult.

— Și cum ați procedat, doctore Snodgrass?

— Știam că Poe are rude la Baltimore, așa că am cerut imediat o cameră pentru el. M-am dus cu un chelner la etaj și, după ce am ales o încăpere mulțumitoare, m-am întors la bar să-mi conduc musafirul sus, unde speram să-și revină cât de cât până când aș fi trimis vorbă rudelor sale.

Apropiindu-se de scară, Snodgrass îi arătă Baronului camera pe care o alesese pentru Poe, aflată de cealaltă parte a treptelor. Am încercat să mă fac cât mai mic la masa unde stăteam.

— Vasăzică ați ales o cameră pentru domnul Poe și apoi ați trimis după rudele lui? întrebă Baronul.

— Asta e ciudățenia: n-a fost nevoie. Când am ajuns din nou în capul scării, m-am întâlnit cu domnul Henry Herring, rudă prin căsătorie cu Poe.

— Înainte să-l fi chemat? s-a interesat Baronul.

Și mie mi s-a părut cam ciudat. Am ciulit urechile ca să aud răspunsul lui Snodgrass.

— Exact. Era la fața locului – poate cu o altă rudă de-a lui Poe. Nu-mi aduc aminte.

O altă ciudățenie. Neilson Poe îmi spusese că auzise prima oară despre starea lui Edgar Poe atunci când scriitorul se găsea deja la spital. Dacă Henry Herring era însoțit de altă rudă, cine era aceasta?

— L-am întrebat pe domnul Herring, continuă Snodgrass, dacă dorea să-l ducă pe suferind acasă, dar el a refuzat cu hotărâre. Mi-a explicat apoi că în alte ocazii, beat fiind, Poe se dovedise foarte violent și nerecunoscător. Mi-a sugerat că spitalul ar fi un loc mai potrivit pentru el decât hotelul. Am trimis un om să facă rost de o trăsură care să-l ducă la Washington College.

— Cine l-a însoțit pe Poe la spital?

Snodgrass își plecă privirea, stânjenit.

— Înțeleg, v-ați trimis prietenul acolo neînsoțit, concluse Baronul.

— Înțelegeți-mă, nu era în stare să stea în capul oaselor și în trăsură n-a mai rămas loc după ce l-am întins pe cele două perne. Nu putea să meargă! L-am cărat ca pe un trup neînsuflețit și l-am urcat în trăsură. S-a împotrivit, mormâind ceva de neînțeles. Nu ne-am gândit atunci că ar fi grav bolnav. Era, credeam noi, beat mort. Asta a fost tragedia lui, demonul care în cele din urmă i-a venit de hac, suspină Snodgrass.

Știam deja ce credea doctorul despre presupusul alcoolism al lui Poe. Printre hârtiile din biroul lui, Duponte găsise câteva versuri despre moartea poetului. „O, ce tristă scenă am văzut", spunea Snodgrass.

Mândra ta inimă și nobila-ți minte
Îmbibate acu'-n drăcescul pahar
Încetat-au pe veci să fie sorginte
Melodiosului, sublimului tău har.

— Cam așa stau lucrurile cu moartea lui Edgar Poe, a remarcat doctorul pe un ton sumbru. Sper că sunteți mulțumit și n-o să încercați să scoateți și mai mult la lumină păcatul lui Poe. Defectele i-au fost comentate suficient în public, așa că m-am străduit să fac tot ce-mi stătea în puteri pentru a nu înrăutăți situația.

— Cât despre asta, domnule doctor, nu aveți de ce să vă faceți probleme, spuse Baronul. Poe n-a băut nimic.

— Ce vreți să spuneți? Nu am nici o îndoială, beția l-a ucis. Suferea de *mania a potu*[1], așa cum au scris și ziarele. Eu doar v-am relatat faptele.

— Mă tem că ați fost un martor orb, zise Baronul cu un rânjet. Ați văzut faptele, dar nu și adevărul. Baronul Dupin întinse mâna pentru a potoli protestele lui Snodgrass. Nu e nevoie să vă apărați, doctore. Ați făcut tot ce-ați putut. Dar nu dumneavoastră sau cine știe ce cantitate de alcool l-ați împins pe Poe acolo unde-a ajuns. În acea zi au lucrat forțe mult mai diabolice împotriva poetului. Va fi răzbunat.

Baronul își ținuse discursul mai mult pentru propria-i satisfacție decât pentru Snodgrass.

Dar editorul încă își mai flutura mâna prin aer, ca și când primise o cumplită insultă.

— Domnule, sunt expert în acest domeniu. Sunt membru cu vechi state al comitetelor de temperanță din Baltimore! Recunosc un... un bețiv, un alcoolic, nu-i așa, când dau cu ochii de el. Ce vreți să faceți? E ca și când ați încerca să potoliți o furtună!

---

1 *Delirium tremens.*

Baronul rosti cuvintele încet, cu nările fremătând, ca un cal pe câmpul de luptă:

— Edgar Poe va fi răzbunat.

18

— Poe n-a băut nimic, a declarat Baronul, și nu alcoolul i-a provocat moartea, cum s-a scris în presă.

Stăteam acum față în față cu Duponte, în bibliotecă, pe marginea unui scaun. Desigur că nu voiam să par prea satisfăcut de rezultatul conversației lui Dupin cu Snodgrass și nu intenționam să-l laud prea tare pe Baron. În fond, era principalul nostru rival.

— O, ce privire i-a aruncat doctorul Snodgrass! am continuat eu nonșalant. Mă mir că Baronul nu i-a tras un pumn. Am izbucnit în râs. Snodgrass, acest prieten de operetă, a meritat-o cu vârf și îndesat, dacă mă întrebați pe mine.

Un gând, sau mai degrabă o nedumerire fără legătură cu subiectul discuției mi s-a strecurat deodată în minte. Sugerase oare Poe în povestirile lui că C. Auguste Dupin ar fi fost avocat? Nu m-am putut abține, pentru că întrebarea mi se înfipsese în cap și nu reușeam să scap de ea.

— Și mai departe?

— Poftim?

Am tresărit, dându-mi seama că tăcerea se prelungise.

— Ce altceva ai mai observat astăzi, domnule Clark? m-a îmboldit Duponte, împingându-și scaunul înapoi, spre masa plină de ziare.

I-am prezentat celelalte fapte demne de interes, mai ales apariția neașteptată și de neexplicat a lui Henry Herring la Ryan's înainte ca Snodgrass să fi avut timp să-l cheme, precum și descrierea amănunțită a ținutei

răvășite a lui Poe. M-am străduit să nu mai pronunț numele baronului Dupin, atât pentru binele meu, cât și pentru cel al lui Duponte.

— Neilson Poe, Herring și acum Snodgrass! am exclamat cu dezgust.

— Ce vrei să spui, domnule? m-a întrebat analistul.

— Că au fost cu toții la înmormântarea lui Poe – erau oamenii care aveau misiunea de a-l onora. În schimb, Snodgrass descrie un bețivan. Neilson Poe nu ia nici o măsură pentru a apăra numele vărului său. Henry Herring vine repede la Ryan's, înainte să fie chemat de Snodgrass, doar ca să-și urce ruda neajutorată într-o trăsură și s-o trimită la spital.

Duponte și-a trecut gânditor o mână peste bărbie, plescăind din limbă în același timp, apoi și-a întors scaunul astfel încât să stea cu spatele la mine.

În jurul acelei date, începusem să cred din ce în ce mai tare că Duponte mă încurajase să lucrez pe post de spion mai ales pentru a-mi ocupa timpul. După straniul dialog descris mai sus, îi mai vorbeam doar cât să-i aduc la cunoștință detaliile ultimelor mele descoperiri, pe care de obicei le primea cu o ușoară indiferență; în unele seri, dacă el se ducea la culcare înainte de întoarcerea mea la Glen Eliza, îi lăsam o notă cu toate observațiile de peste zi. În plus, nu puteam uita că inactivitatea lui, după ce descoperisem isprava lui Bonjour, adusese o notă de penibil în relația mea cu Hattie. Presupun că Duponte remarcase răceala mea, dar n-a făcut nici un comentariu.

Într-o zi, la micul-dejun, am început astfel:

— Mă gândesc să trimit o scrisoare la acel ziar din New York care pretinde că are dovada unei bețiii de pomină a lui Poe. Povestea asta îmi stă pe suflet. Cineva trebuie să-i someze să dezvăluie numele martorului cu pricina.

O vreme, Duponte n-a zis nimic, dar până la urmă și-a ridicat privirea, distrat.

— Ce credeți despre articolul din acel ziar, domnule?

— Este un ziar al adepților temeperanței. Dorința lor mărturisită este să se elimine băutura din lume, dar în același timp, și fără îndoială contradictoriu, au nevoie și de altceva: de surse de încredere, de oameni reputați pe care alcoolul i-a ruinat, pentru că astfel pot arăta cititorilor de ce ziarul lor trebuie să rămână în viață. Poe a devenit unul dintre aceste exemple.

— Deci nu credeți că martorul spune adevărul?

— Mă îndoiesc.

Asta mi-a remontat speranțele și, într-o clipă, m-a apropiat din nou de tovarășul meu de investigații.

— Iar dumneavoastră ați adunat mărturii care le vor spulbera declarațiile. Putem dovedi deja că Poe n-a băut cât a stat acolo?

— N-am spus niciodată că n-a consumat alcool.

Pe moment nu i-am putut răspunde, atât de șocat am fost. Sensul afirmației sale nu era tocmai limpede, dar mă temeam că era exact opusul declarației Baronului la Ryan's. M-am gândit să schimb subiectul... Nu voiam să-l mai ascult...

— De fapt, adăugă Duponte, confirmându-mi temerile, e aproape sigur că a băut.

Oare îl auzisem bine? Duponte bătuse atâta drum numai pentru a pune umărul la condamnarea lui Poe?

— Acum, spune-mi mai multe despre donațiile pe care le cere Baronul, zise el.

În tulburarea mea, orice altă temă de discuție mi se părea binevenită. Baronul Dupin continuase să adune o mică avere prin subscripțiile din Baltimore. Numai într-o singură tavernă primise bani de la doisprezece entuziaști. Proprietarul, enervat de prezența francezului, mi-a povestit despre vizitele acestuia. „În două săptămâni, oameni buni", le spunea Baronul, „veți auzi prima relatare adevărată despre moartea lui Poe!"

Odată, adăugase către Bonjour: „Când vor afla la Paris despre succesul meu, atunci... atunci..." Își curmase peroația aici. Pentru imaginația flămândă a baronului Dupin, succesul așteptat deschidea orice posibilitate...

După câteva zile, baronul Dupin își făcu apariția, destul de tulburat, în anticamera hotelului său. Am mituit un portar și am scos de la el tot ce știa. Mi-a spus că Baronul Dupin își chemase servitorul de culoare și descoperise uimit că acesta plecase. După ce trăsese un scandal pe cinste, aflase prin autoritatea civilă că Newman fusese eliberat. Baronul își dăduse seama că fusese păcălit și de către cine. Începuse să chicotească.

— De ce râzi?

— Pentru că, draga mea, îi răspunse el lui Bonjour, nu trebuia să mă las îmbrobodit în halul ăsta. Sigur că a fost eliberat.

— Vrei să spui că e mâna lui Duponte? Cum a reușit?

— Nu-l cunoști. Mai ai încă de învățat.

Am zâmbit și eu, însă din cauza nemulțumirii Baronului.

Urmând instrucțiunile lui Duponte, cu o zi înainte aflasem numele stăpânului lui Newman. Omul era înglodat în datorii și avea nevoie de bani urgent, așa că aranjase cu Baronul să i-l închirieze pe Newman pe timp nelimitat. Nu știa nimic de promisiunea pe care Dupin i-o făcuse negrului, aceea de a-i cumpăra libertatea. Proprietarul s-a îngrozit când a auzit că Newman nu se dusese să lucreze la o „familie modestă", cum i se spusese. Apoi, când i-am dezvăluit înșelătoria, s-a înfuriat rău. Nu a fost însă atât de furios încât să-mi refuze cecul care răscumpăra libertatea sclavului. În cariera mea de avocat avusesem de-a face cu numeroși datornici, astfel că învățasem să mă comport de o manieră care nici nu le știrbea respectul de sine, nici nu-i împingea să-și ignore nevoile presante.

L-am însoțit la gară pe tânărul de culoare pentru a-l urca în trenul de Boston. Când un sclav era eliberat,

i se cerea să părăsească cât mai repede statul, ca să nu aibă o influență proastă asupra celor care rămâneau înrobiți. Newman se bucura ca un copil, dar în același timp părea îngrozit, de parcă pământul ar fi putut să i se caște sub tălpi înainte să se pună la adăpost. Nu greșea. Mai aveam câțiva pași până la gară, când un uruit colosal, venind din spate, a golit fulgerător strada. Chiar și noi ne-am dat la o parte.

Se apropiau trei omnibuze pline de negri – bărbați, femei și copii. În urma lor se vedeau câțiva călăreți. Am recunoscut un bărbat înalt, cu părul argintat: era Hope Slatter, cel mai mare negustor de sclavi din oraș, „vânzătorul de negrotei". Negustorii importanți de sclavi din Baltimore găzduiau, în închisorile lor particulare – amenajate de obicei într-o aripă a casei – negrii cumpărați de la diverși, până când puteau umple ochi un vapor, pentru că doar astfel se justifica cheltuiala unui transport până la New Orleans, centrul comerțului sudic. Slatter și oamenii săi mergeau acum spre port, ducând cam zece sclavi în fiecare vehicul.

Pe lângă omnibuze alergau alți sclavi, întinzând mereu mâinile spre ferestrele enormelor trăsuri și încercând să țină pasul cu ele, în speranța de a-i atinge sau a vorbi ultima oară cu cei dragi. Era greu de spus unde curgeau mai multe lacrimi – înăuntru sau afară, însă din interior izbucni o voce isterică, suficient de puternică pentru a fi auzită de noi toți. O tânără striga că stăpânul ei o vânduse lui Slatter cu condiția fermă de a nu fi separată de familie, iar el tocmai asta făcea.

L-am condus pe Newman departe de această scenă, care îi provocase o emoție periculoasă. Era probabil ultima de acest gen pe care avea s-o vadă înainte de a pleca în Nord.

Negustorul de sclavi și ajutoarele sale își ridicară biciurile și îi avertizară pe cei care flancau vehiculele să nu le încetinească mersul. Un bărbat se agățase totuși de o fereastră și se ținea strâns de ea, strigându-și soția.

Femeia lui se înghesui printre ceilalți pentru a ajunge la deschizătura cu zăbrele.

Slatter, care urmărea atent mișcările lor, își mână calul mai aproape de cealaltă parte a omnibuzului.

— Potolește-te! îl avertiză el.

Negrul nu-l băgă în seamă și se întinse să-și îmbrățișeze nevasta.

Slatter ridică bastonul, prins de încheietura mâinii cu o curelușă. Îl lovi pe sclav în spate, apoi în stomac, iar acesta căzu și începu să se zvârcolească de durere.

— Marș de-aici, câine, dacă nu vrei să pun să te aresteze! Nici nu-ți închipui ce-ar urma, zău așa!

Slatter trase de dârlogi pentru a-l ocoli pe omul prăbușit, iar privirea îi căzu asupra mea, sau mai bine zis asupra tânărului negru de lângă mine.

— Cine-i ăsta? întrebă el grav, din șa, apropiindu-se de noi. Arătă cu bastonul spre Newman.

Buzele tânărului începură să tremure îngrozitor; încercă să vorbească, dar nu reuși.

Tot cu bastonul, Slatter arătă dinții lui Newman, apoi corpul, ca și când ținea un curs la școala de medicină.

— O mândrețe de negru, pe legea mea. Gură splendidă, dinți în general buni, nici un semn că ar fi avut vreun os rupt. Excelent vizitiu, pun prinsoare, sau chiar chelner, dacă poate fi atent și cinstit. Apoi, adresându-mi-se: Aș putea să-l vând pentru cel puțin șase sute de dolari, plus comisionul meu, prietene.

— Nu sunt stăpânul lui, i-am răspuns. Și nu e de vânzare.

— Atunci poate-i odrasla dumitale din flori? sugeră el, sarcastic.

— Sunt Quentin Clark, avocat în acest oraș. Tânărul pe care-l vezi este proaspăt eliberat.

— Sunt om liber, șefule, izbuti Newman să îngaime.

— Zău? făcu Slatter gânditor, întorcându-și calul ca să-l vadă mai bine pe fostul sclav. Să-ți vedem certificatele, atunci!

La asta, Newman, care primise chiar în dimineața aceea toate hârtiile necesare, începu să tremure iar ca varga.

— Hai odată, zise Slatter împungându-l în umăr cu bastonul.

— Lasă-l în pace, am strigat. L-am eliberat cu mâna mea. E un om mai liber decât dumneata, domnule Slatter, căci știe ce înseamnă să fii lipsit de libertate.

Slatter era gata să-l lovească pe Newman, dar mi-am ridicat bastonul și i-am blocat lovitura.

— Spune-mi, domnule Slatter, din moment ce te interesează atât de tare hârtiile, ți-ar plăcea ca autoritățile să-ți inspecteze sclavii din omnibuze și să se asigure că sunt vânduți în concordanță cu actele lor?

Negustorul îmi aruncă un rânjet sinistru. Își coborî bastonul, acum cu un aer curtenitor și, fără să mai zică ceva, își înfipse călcâiele în burta calului pentru a ajunge din urmă șirul de vehicule care se îndreptau spre port. Newman gâfâia lângă mine.

— De ce nu i-ai prezentat documentele? l-am întrebat mirat. Le ai la tine, nu?

Își duse mâna la cap, arătându-mi pălăria zdrențuită: cususe actele sub căptușeală. Newman îmi povesti apoi că mulți dintre negustorii ca Slatter, care cereau pentru inspecție certificatul de eliberare, îl făceau bucăți în clipa când puneau mâna pe el. Apoi ascundeau bărbații sau femeile libere în hambare până când îi vindeau din nou ca sclavi, în alt stat, departe de locul cu pricina.

19

— Domnule Duponte, trebuie să vă întreb ceva.

Am spus asta după una dintre cinele noastre tăcute, luate în sufrageria mare de la Glen Eliza.

Duponte dădu din cap.

— Dacă Baronul își ține conferința despre moartea lui Poe, ar putea aduce daune definitive adevărului. N-ar fi mai bine ca în timpul discursului să provoc ceva neplăceri pe coridor, iar dumneavoastră să cereți cuvântul pentru a dezvălui adevărul?

— Nu, domnule, spuse Duponte, clătinând din cap. N-o să facem nimic de felul acesta. E în joc mai mult decât îți poți închipui.

Am dat din cap, întristat, și nu m-am atins de mâncare. Gata cu încercarea mea. Duponte eșuase. Analistul își continuă netulburat tăcerea.

Mintea îmi zburase în altă parte. Spre marea mea neplăcere, trepădușii care se ocupau de unele dintre investițiile tatălui meu își făcuseră apariția la ușă. I-am alungat imediat. Nu-mi stătea mintea la cifre și balanțe anuale.

Scrisoarea furată, urmarea povestirii *Crimele din Rue Morgue*, la asta mă gândeam cu atâta melancolie. C. Auguste Dupin descoperise scrisoarea șterpelită de ministrul D., ascunsă foarte ingenios chiar sub nasul tuturor. Aspectul obișnuit al ascunzătorii i-a păcălit pe toți, cu excepția unui singur om. C. August Dupin se folosește de un colaborator anonim pe care îl roagă să tragă un foc de armă în stradă, pentru a stârni agitație, ceea ce îi permite să ia scrisoarea și să pună una falsă în locul ei.

Am povestit toate acestea pentru a evidenția ceva: C. Auguste Dupin se bizuie pe colaboratorul său; în plus, are din ce în ce mai multă încredere în munca asistentului său pe parcursul întregii trilogii a lui Poe.

În schimb, Auguste Duponte, propriul meu tovarăș, cu greu ar fi acceptat rolul meu de colaborator și respinsese fără argumente numeroasele mele idei și sugestii, fie că era vorba despre întrevederea cu Henry Reynolds, când își bătuse joc de mine, fie de ultimul meu plan, cel privind întreruperea conferinței Baronului. Pe de altă parte, baronul Dupin nu se dădea în lături,

ba chiar prefera să se folosească de complici în toate strădaniile sale!

Apoi, mai trebuie să ținem seama și de talentul acestuia de a se deghiza. Aici observăm o asemănare: personajul Dupin folosea ochelari verzi pentru a-l păcăli pe strălucitul său adversar – ministrul D. din *Scrisoarea furată*.

Dar cum rămâne cu profesiunea de avocat a Baronului? În ultimele zile începusem să subliniez anumite rânduri din trilogie. În *Misterul Mariei Rogêt*, autorul sugerează cititorului atent, în pasaje-cheie, că C. Auguste Dupin cunoștea îndeaproape dreptul, poate un indiciu că lucrase cândva ca avocat. Precum Baronul Dupin.

Mai era și inițiala aceea, atât de neinteresantă pentru un ochi neavizat: C. Auguste Dupin. C. Dupin. Nu s-ar putea gândi cititorul la Claude Dupin? Iar în cea de-a doua povestire nu are cunoscutul personaj al lui Poe, analistul de geniu, rangul de *chevalier*? Cavalerul C. Auguste Dupin. Baronul C. Dupin.

Dar cum rămâne cu lacoma aplecare a Baronului Dupin pentru bani? m-am întrebat. Vai, mi-am amintit că C. Auguste Dupin profită financiarmente, cu mult sânge rece, de pe urma talentelor sale în toate cele trei povestiri!

Pe deasupra, mai era și momentul când Baronul Dupin se întâlnise cu Snodgrass și negase cu tărie ideea că Poe și-ar fi dat obștescul sfârșit în urma unei beții. Dimpotrivă, în aceeași zi, la Glen Eliza, Auguste Duponte *sprijinise această supoziție rușinoasă*. Comentariul său nepăsător despre alcoolismul lui Poe îmi răsuna întruna în urechi, umplându-mă de amărăciune și regrete. „N-am spus niciodată că n-a consumat alcool."

Am recunoscut în mintea mea sămânța unei teorii și i-am permis să încolțească. Și dacă, de fapt, adevăratul Dupin fusese tot timpul baronul Dupin? Oare Poe nu s-ar fi amuzat teribil de această haimana

veselă, plină de filozofie și umor, care mă înnebunise și mă încântase într-atât? Într-o epistolă, Poe îmi scrisese că povestirile cu Dupin nu erau ingenioase numai prin metodă, ci și prin „aparența de metodă". Oare Baronul nu înțelegea prea bine însemnătatea aparențelor când voia să-i uimească pe cei din jur, în timp ce Duponte nu făcea decât să-i ignore și să-i înstrăineze pe toți?

Deși aceste idei mă asaltau la o oră târzie din noapte, am coborât fără zgmot și am ieșit din casă. Într-o jumătate de ceas am ajuns la hotelul baronului Dupin și m-am oprit în fața ușii. Răsuflam greu, foarte greu, o reflectare a gândurilor mele tulburi. Am bătut la ușă, prea emoționat și temător pentru a fi în stare să vorbesc cu glas tare. Din cameră s-a auzit un foșnet.

— Poate că m-am înșelat, am spus pe un ton măsurat. Numai câteva cuvinte, vă rog. Acordați-mi câteva clipe.

M-am uitat în spatele meu pentru a mă asigura că nu fusesem urmărit.

Ușa s-a întredeschis, astfel că am putut strecura un picior. Știam că nu am decât un moment la dispoziție pentru a-mi descrie poziția.

— Domnule baron Dupin, vă rog! Trebuie să vorbim imediat. Cred... știu că dumneavoastră sunteți acela.

20

— Baron! E vreun baron adevărat în acest hotel?

În prag stătea un bărbat cu o barbă stufoasă, în pijama și papuci, ținând o lumânare.

— Nu e camera baronului Dupin?

— Nu l-am văzut, îmi răspunse omul, dezamăgit, privind peste umăr ca și când sub plapuma lui se afla un aristocrat pe care nu-l observase până atunci. E drept, noi am sosit de la Philadelphia abia în această după-amiază.

Am bâiguit niște scuze și m-am retras rapid pe coridor, apoi am ieșit în stradă. Baronul schimbase din nou hotelul și, în zăpăceala mea, nu băgasem de seamă. Gânduri iuți și contradictorii mi se învălmășeau în minte. În clipa următoare am simțit niște ochi pironiți în ceafa mea și am încetinit pasul. Nu era o închipuire provocată de emoții. Negrul acela arătos, pe care îl mai văzusem, stătea cu mâinile înfundate în buzunare, sub un felinar. Sau nu era el? A rămas în lumină numai o clipă, apoi dus a fost. Întorcând capul, mi s-a părut că-l văd pe unul dintre cei doi inși cu haine demodate care îl urmăriseră pe Baron. Inima mi-a sărit din piept; aveam senzația că sunt înconjurat. Am grăbit pasul cât am putut și am sărit cu capul înainte într-o trăsură cu care m-am întors la Glen Eliza.

După o noapte de nesomn – în care chipul lui Duponte s-a amestecat în mintea mea cu acela al baronului Dupin, amândouă alternând cu sunetele dulci ale râsului sincer al lui Hattie –, dimineața a sosit un mesager cu o notă de la bătrânul bibliotecar. Era vorba de omul care îi înmânase articolele referitoare la Poe – primul indiciu că ar exista un Dupin real. Bibliotecarul își amintise de numele respectivului, sau mai degrabă se întâlnise cu el și îi ceruse cartea de vizită pentru a mi-o trimite.

Cel care îi dăduse articolele era domnul John Benson. Numele nu-mi spunea nimic. Pe cartea de vizită era tipărită o adresă din Richmond, dar apărea și una din Baltimore, scrisă de mână. Voia oare cineva ca eu să-l găsesc pe adevăratul Dupin? Avusese cineva un motiv să-l aducă la Baltimore pentru a soluționa problema morții lui Poe? Fusesem ales în acest scop?

Cinstit vorbind, speranțele de elucidare a cazului mi se păreau foarte palide. Aveam impresia, mai degrabă, că bătrânul bibliotecar, oricât de binevoitor era, îl confunda pur și simplu pe Benson cu personajul pe care îl văzuse în trecere acum doi ani.

M-am gândit la siluetele care parcă se întrupaseră din beznă în seara trecută. Înainte de mă aventura afară, m-am înarmat cu un pistol pe care tata îl păstra într-o cutie și-l lua în călătoriile sale comerciale prin ținuturi mai puțin civilizate. Am pus arma în buzunarul hainei și am pornit spre adresa indicată pe cartea de vizită a lui Benson.

Mergând pe străzile orașului, am văzut-o de la distanță pe Hattie în fața unui magazin la modă. I-am făcut semn fără prea mare tragere de inimă, temându-mă că va pleca pur și simplu fără să mă bage în seamă.

Dar, fără să stea pe gânduri, a alergat la mine, apoi m-a cuprins în brațe. Deși afecțiunea ei mă încânta și mă bucuram că îi sunt iarăși aproape, mi-am imaginat cu o teribilă strângere de inimă că va simți cumva pistolul din haină și va fi din nou năpădită de îndoieli cu privire la comportamentul meu. Dar Hattie se retrase la fel de repede cum mă îmbrățișase, ca și când știa că ne spionează cineva.

— Dragă Hattie, am spus, mă mir că nu te trec fiorii la vederea mea.

— O, Quentin. Știu că ai găsit altă lume și alte experiențe care le întrec pe cele pe care le-am împărtășit.

— N-o cunoști! E o hoață, o spărgătoare! Te rog, trebuie să înțelegi adevărul. Hai să discutăm într-un loc liniștit.

Am luat-o de braț, dar ea s-a tras binișor înapoi.

— E mult prea târziu. Venisem la Glen Eliza să-ți explic... Ți-am spus că lucrurile s-au schimbat.

Nu-mi venea să cred!

— Hattie, a trebuit să fac ceea ce simțeam că e cinstit, dar în curând totul va reveni la normal.

— Mătușica vrea să nu-ți mai rostesc numele și le-a dat instrucțiuni prietenilor noștri să nu pomenească nimănui de logodnă.

— Sunt sigur că mătușa Blum poate fi convinsă destul de ușor... Ce mi-a scris despre tine în biletul acela, că ai găsit pe altcineva... Nu e adevărat, nu-i așa?

— Mă voi mărita, Quentin.

— Doar nu din cauza scenei pe care ai văzut-o la Glen Eliza!

A clătinat din cap, dar chipul i-a rămas încordat și expresia nedecisă.

— Cine e? am întrebat.

Și iată răspunsul: Peter își făcu apariția din magazinul în fața căruia se oprise Hattie, numărând restul pe care-l primise de la vânzătoare. Văzându-mă, își feri privirea, cu un aer vinovat.

— Peter? am strigat. O, nu.

— Ce mai faci, Quentin? m-a salutat el, fără să se uite în ochii mei.

— Te-ai logodit... Te măriți cu Peter! M-am apropiat și i-am șoptit lui Hattie, în așa fel încât el să nu audă: Dragă domnișoară Hattie... Hattie, spune-mi doar atât: ești fericită? Te rog, spune-mi.

Ea se opri, apoi dădu din cap, cu fața îmbujorată, și-mi întinse mâna.

— Quentin, hai să vorbim cu toții, spuse Peter.

Dar n-am mai așteptat. M-am repezit înainte, trecând de prietenul meu fără ca măcar să-mi ridic pălăria. Îmi doream să dispară amândoi.

— Quentin, te rog! a strigat Peter după mine.

M-a urmărit un timp, dar a renunțat când a văzut că nu mă opresc. Poate că observase și sclipirea de furie din ochii mei.

Aproape că uitasem de pistolul din buzunarul hainei, preocupat cum eram de lovitura mortală pe care o primisem. În drum spre locuința domnului Benson am trecut pe unele dintre cele mai frumoase și mai bine îngrijite străzi din Baltimore.

După ce i-am explicat că sunt un străin care dorește să discute o afacere cu stăpânul casei și m-am scuzat pentru lipsa unei scrisori de recomandare, servitorul de culoare m-a condus în casă și m-a poftit să iau loc

pe o canapea, în salon. Camerele erau mai puțin decorate decât cerea moda zilei: pereți acoperiți cu un tapet oarecum exotic, de inspirație orientală, care alcătuiau fundalul pentru câteva tablouri și sculpturi de mici dimensiuni; singurul portret mai mare mă privea din spatele canapelei. La început n-am observat nimic deosebit.

Nu știu dacă, științific vorbind, simțurile te pot avertiza că te privește cineva dintr-un tablou, dar în timp ce îl așteptam pe stăpânul casei am avut o senzație ciudată, care m-a făcut să întorc capul. Lămpile erau astfel plasate încât aruncau o lumină puternică asupra picturii. M-am ridicat și ochii din tablou parcă m-au urmărit. Fața plină, obosită, emana totuși o vivacitate hrănită de amintirea unui trecut idealizat. Și totuși, ochii... Nu, ce prostie din partea mea! Chipul părea mai în vârstă, părul era mai alb, bărbia mai subțire, fața mai trasă, aproape ascuțită. Dar ochii! Parcă fuseseră luați din găvanele întunecate ale Fantomei, omul a cărui imagine îmi mai bântuia gândurile, necunoscutul care îmi spusese să nu mă amestec; cel care, aproape de unul singur, mă împinsese pe drumul căutărilor care mă purtase până aici. Am alungat repede ideea nesănătoasă a vreunei asemănări, însă n-am scăpat de senzația aceea neplăcută. Pe când așteptam, mi-am adus aminte cât de puțin credeam în folosul acelei încercări și, simțind că atmosfera rigidă a camerei devenise sufocantă, m-am hotărât să las o carte de vizită și să mă întorc la Glen Eliza.

Chiar atunci am auzit zgomot și m-am oprit.

Pași măsurați răsunară în jos pe scări, apoi cine altul își făcu apariția decât domnul Benson?

Mi s-a tăiat răsuflarea.

— Fantoma!

Iată ciudata creatură care mă avertizase să nu mă amestec în cazul Poe. O versiune mai tânără a portretului de pe peretele din spatele meu, bărbatul care se mistuise în fum și ceață când îl urmăream pe străzi.

Fără să mă gândesc, fără să-mi fac vreun plan, mâna mi s-a afundat în buzunarul hainei și degetele mele au atins patul pistolului.

— Poftim? a întrebat el, întorcându-și o ureche spre mine. Fenton, ai zis? Benson, domnule. John Benson...

Mi-am imaginat că îndrept arma către gura lui. În fond, aceste buze pronunțaseră cuvintele provocatoare care mă împinseseră să încep cercetările, care mă aduseseră în punctul acesta, mă făcuseră să iau decizii discutabile, mă îndemnaseră să-mi neglijez prietenii, totul culminând cu trădarea fără leac a lui Hattie și a lui Peter!

— Nu, nu Fenton.

Nu știu ce impuls diabolic m-a împins să-l corectez, să-i arăt că era dușmanul meu îndelung căutat. Am repetat printre dinți:

— Fantoma!

M-a studiat cu atenție, ridicând-și un deget la buze ca și când medita adânc la ce-i spusesem.

— Aaa... Apoi își lăsă capul pe spate, încercând să-și amintească versurile, și începu să declame:

O, da, drama asta-mpestrită
Nici că se poate uita!
Cu fantoma ei, în veci fugărită
De-o gloată, ce n-o va-nvăța...[1]

— Domnul Clark, nu-i așa? Ce surpriză!

* * *

— De ce mi-ați dat articolul acela? Voiați să-l găsesc? Ce nebunie... Ați avut un plan de la bun început?

---

1 Edgar Allan Poe, *Viermele biruitor*, în românește de Dan Botta (în *Scrieri alese*, vol. II, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

— Domnule Clark, mărturisesc că și eu sunt nedumerit, îmi răspunse John Benson. Dar mai întâi, dacă-mi dați voie, ce vă aduce aici?

— M-ați avertizat să nu mă amestec în povestea morții lui Poe. Nu puteți nega asta, domnule!

Benson se lăsă pe spate și îmi zâmbi strâmb și trist.

— Din felul în care vă purtați înțeleg că nu m-ați ascultat, nu-i așa?

— Vă cer insistent să-mi explicați.

— Cu mare plăcere. Dar mai întâi...

Mi-a întins mâna. Am ezitat un moment, apoi mi-am desprins degetele de pe patul armei din buzunar și i-am strâns mâna, încă temându-mă ca nu cumva să mă strângă de gât.

— Mă bucur să vă cunosc cum se cuvine, domnule Clark. Am să vă explic imediat cum ați ajuns în atenția mea. Totuși, răspundeți-mi la întrebarea pe care mi-o pun de când ne-am văzut prima dată: care este natura interesului dumneavoastră față de Edgar Poe?

— Să-i apăr numele de jigodii și de prieteni falși, am zis, studiindu-l atent pentru a-i observa și cea mai mică reacție.

— Atunci chiar avem un interes în comun, domnule Clark. În ziua când am vorbit lângă strada Saratoga, mă aflam doar în vizită la Baltimore. De fapt, eu locuiesc în Virginia, la Richmond, unde sunt ofițer al Fiilor Cumpătării. Edgar Poe a fost la Richmond în vara aceea, cum poate știți, și s-a întâlnit cu unii dintre membri asociației noastre la Hanul Lebăda. Inclusiv cu domnul Tyler, care l-a invitat la ceai.

M-am gândit la tăietura din ziarul *Raleigh* în care se spunea că Poe s-a alăturat Fiilor Cumpătării. *Menționăm acest lucru gândindu-ne că va produce o mare satisfacție prietenilor abstinenței, care vor afla astfel că un domn precum Poe, de mare talent și cu alese însușiri, s-a alăturat cauzei noastre.* Asta se întâmpla doar cu o lună și trei

zile înainte ca poetul să-și facă apariția într-o stare deplorabilă la Ryan's.

— Domnul Poe a jurat, conform regulamentului asociației noastre, să nu mai pună vreodată alcool în gură. S-a urcat la pupitru, unde și-a depus semnătura cu o neașteptată hotărâre. Era unul dintre cei mai noi recruți și ne mândream să-l avem printre „copiii" noștri. Au fost și sceptici, dar eu nu m-am numărat printre ei. Am auzit că, după ce comitetul de veghe l-a urmărit pe ascuns vreo câteva zile prin Richmond, a găsit că se ține de cuvânt cu cinste. Nu mult după plecarea domnului Poe de la Richmond, cam spre sfârșitul acelei luni, am aflat cu uimire că murise aici, la spital, apoi am fost și mai șocați când am citit că moartea lui ar fi fost rezultatul unui șir de beții început când pusese piciorul în Baltimore. Noi, cei din asociație, am făcut unele cercetări la Richmond și am constatat că acolo nu băuse deloc. Ne aflam totuși prea departe de locul acțiunii pentru a încerca să schimbăm percepția publică.

Pentru că eram cu doar câțiva ani mai tânăr decât Poe, continuă el după ce își drese glasul, și îi admiram mult scrierile, consiliul nostru a decis să mă trimită la Baltimore ca să aflu ce i s-a-ntâmplat. Vedeți dumneavoastră, m-am născut în acest oraș și am trăit aici până la douăzeci și unu de ani, prin urmare, și-au închipuit că am mai multe șanse decât alți membri ai asociației să aflu ce s-a petrecut. Eram hotărât să întreprind o anchetă detaliată și să mă întorc la Richmond cu adevărul despre moartea lui Poe.

— Și ce ați descoperit, domnule Benson?

— Mai întâi am vorbit cu doctorul de la spitalul unde am auzit că a murit Poe.

— John Moran?

— Da, cu Moran, spuse Benson, probabil impresionat de cunoștințele mele. Doctorul Moran a recunoscut că nu putea jura că Poe băuse, dar sărmanul se

afla într-o stare de asemenea agitație și tulburare, încât n-ar fi putut dovedi nici că *nu* băuse.

Auzisem același comentariu chiar din gura lui Moran, ceea ce m-a făcut să acord și mai multă încredere relatării lui Benson.

— Când ați întreprins această vizită, domnule Benson?

— La o săptămână după moartea lui Poe, dacă îmi amintesc corect.

Începusem să înțeleg că acest om, „fantoma" perfidă din lunile trecute, se implicase în rezolvarea misterului înaintea mea.

— Ziarele... oftă el. Cum l-au mai masacrat ziarele pe Poe! Poveștile fanteziste pe care le-au publicat... Asociațiile de abstinență de aici și din New York își doreau tare mult să se folosească de el. Îmi închipui că ați citit articolele. Ca și când a înfrânge un mort pentru a da o lecție oamenilor ar fi o victorie triumfală. Vasăzică, domnule Clark, crezând din tot sufletul că Poe e nevinovat și cunoscându-i geniul, mă simțeam foarte...

— Îndârjit, i-am completat eu ideea.

Benson dădu din cap.

— De felul meu sunt un om calm și rezervat, dar m-au îndârjit. Am lăsat vorbă peste tot că vreau să aflu amănunte despre ultimele zile ale lui Poe, să dovedesc că și-a ținut jurământul față de Fiii Cumpătării. S-a întâmplat că în cursul uneia dintre cercetările mele v-am auzit într-o după-amiază, la biblioteca publică, cerând să vi se pună deoparte toate articolele despre moartea lui Poe. Am presupus că sunteți unul dintre cei care se bucură să citească detalii veninoase despre presupusa decădere morală și păcătoșenia lui Poe. I-am cerut bibliotecarului numele dumneavoastră, iar de la alții am aflat că sunteți un avocat dăruit cu o minte strălucită, dar cunoscut a fi la cheremul unora mai autoritari decât dumneavoastră. Mi s-a spus și că ați reprezentat cândva unele publicații periodice locale.

Atunci mi-am închipuit că vă angajase presa asociațiilor de abstinență din Baltimore, care dorea să-l prezinte pe Poe ca pe un bețiv și astfel să servească oamenilor o lecție morală împotriva băuturii. Așa că, într-o bună zi, când v-am zărit mergând spre bibliotecă, v-am abordat și v-am sfătuit să nu vă amestecați.

— Credeați că sunt implicat în terfelirea numelui lui Poe? l-am întrebat, uluit.

— La vremea aceea mi se părea că sunt singurul care nu face asta, domnule Clark! Știi cum mă simțeam? M-am dus la redacțiile unor ziare și am încercat să vorbesc cu diverși jurnaliști. Nici n-au vrut să audă de retractarea informațiilor pe care le publicaseră. Am întocmit o selecție de extrase din articolele pozitive despre Poe apărute în anii trecuți, care îi laudă opera și pe el personal, și le-am oferit acestor scribi pentru a-i convinge că răposatul trebuie tratat cu mai mult respect. Pe unele le-am lăsat și la bibliotecar, pentru dumneavoastră, în același scop. Cred că printre ele se află și cel de care tocmai ați pomenit.

— Vreți să spuneți că ați luat articolele la întâmplare? am întrebat.

— Așa cred, zise, fără să priceapă de ce mă miram.

— Nu erau menite să provoace o anume reacție, să determine o anume acțiune?

— Speram că laudele publicate în vremuri mai puțin sumbre vor forța o reconsiderare a valorii lui Poe și a producțiilor sale literare. La puțin timp după aceea, m-am întors la Richmond. Acum am venit să stau o vreme la rudele mele și am avut ocazia să vorbesc cu bibliotecarul care, plin de entuziasm, mi-a cerul o carte de vizită să v-o dea, domnule Clark.

— Când mi-ați vorbit pe stradă, m-ați sfătuit să nu umblu cu minciuni josnice când duhu-i e dus de-a pururi.

— Așa am făcut?

Benson clipi de câteva ori, gânditor, apoi schiță un zâmbet.

— Ideea, am continuat, este luată dintr-un poem al lui Poe despre o femeie pe jumătate vie și pe jumătate moartă. Lenore.

— Așa o fi, veni răspunsul înnebunitor al lui Benson.

— Și n-ați vrut să spuneți ceva anume cu asta? Nu e un mesaj sau un cifru? Adică, domnule Benson, și aceste cuvinte au fost alese la întâmplare?

— Aveți o fire foarte nervoasă, văd, domnule Clark. Nu părea că ar vrea să răspundă la întrebarea mea, totuși zise: Când începi să-l citești pe Poe e greu – ce spun, e imposibil – să nu fi impresionat de cuvintele lui. Chiar așa, bărbatul sau femeia care citește prea mult din Poe, cred eu, ajunge să-și închipuie până la urmă că este unul dintre personajele sale uluitoare și greu de înțeles. Când am venit la Baltimore, îl aveam pe Poe în mine, în fiecare gând. Nu puteam citi decât ce ieșise de sub peniță lui. Fiecare propoziție pe care o rosteam risca să fie purtătoarea de cuvânt a poetului, nu mai făcea parte din vorbirea sau gândirea mea. Mă copleșiseră visele lui și ceea ce, îmi spuneam pe atunci, era chiar sufletul lui. De-ajuns pentru a pune la pământ un om care e gata să se arunce în capcana descoperirilor. Singura posibilitate de salvare este să nu-l mai citești deloc, cum am făcut eu în cele din urmă. Mi l-am alungat din minte, deși fără succes deplin.

— Dar cum rămâne cu cercetările dumneavoastră în privința morții lui Poe? Ați fost printre primii, poate chiar primul care a examinat situația și v-ați aflat într-o poziție foarte favorabilă pentru a descoperi adevărul!

Benson scutură din cap.

— Trebuie că ați aflat ceva! am strigat exasperat.

Omul ezită, apoi începu să vorbească pe un ton care îmi dădea de înțeles că îi ceream prea mult.

— Eu sunt contabil, domnule Clark. Am uitat asta câteva clipe. Rămânând aici, atât de departe de Richmond, am început să dăunez propriei mele afaceri. Închipuiți-vă, un om care a ținut socotelile fără greșeală

douăzeci de ani să-și piardă orice simț financiar! Într-adevăr, declinul a fost atât de mare, încât acum trebuie să lucrez câteva luni pe an pentru unchiul meu din Baltimore, ceea ce și fac în prezent.

Tabloul care ne domina îl înfățișa pe unchiul lui Benson, iar cei doi semănau izbitor.

— Orașul dumneavoastră, continuă el, e grozav din multe puncte de vedere, deși cam mulți vizitii beau alcool când ar trebui să-și țină caii sub control.

— Mai sunt atâtea de făcut, domnule Benson, l-am întrerupt eu. În legătură cu Poe, vreau să zic. Puteți să ne ajutați...

— Să ne ajutați? Mai sunt și alții implicați?

Duponte? Baronul Dupin? Nu știam ce să-i răspund.

— Puteți să-mi fiți de ajutor. Haideți să lucrăm împreună, domnule Benson! Să aflăm adevărul despre moartea lui Poe, adevărul pe care l-ați căutat și dumneavoastră!

— Nu mai pot face nimic. Iar dumneavoastră, domnule Clark, sunteți avocat. Nu sunteți destul de ocupat?

— Am părăsit firma, am răspuns încet.

— Înțeleg, zise el cu o oarecare satisfacție și pe un ton atoateștiutor. Domnule Clark, cea mai primejdioasă tentație în viață este să uiți de propria-ți meserie. Trebuie să înveți să te respecți pentru a-ți apăra interesele. Dacă susținerea unor cauze străine, chiar și când e vorba de opere de caritate, te împiedică să fii fericit, vei rămâne fără nimic.

După o scurtă pauză de gândire, continuă:

— Publicul dorește să-l vadă pe Poe cum o fi, martir sau păcătos. Nimic din ce faceți nu va împiedica asta. Poate că nu ne pasă ce-a pățit el. Ne închipuim că nu mai este aici ca să ne servească scopurile. În unele privințe, e încă foarte viu și se va schimba neîncetat. Chiar dacă veți afla adevărul, ei îl vor nega în favoarea unei

speculații și mai noi. Nu ne putem sacrifica pe altarul greșelilor lui Poe.

— Doar nu ați ajuns să-i credeți pe adepții cumpătării care v-au contrazis, care consideră că Poe a ajuns aici din cauza unui viciu mărunt?

— Deloc, răspunse Benson, cu o urmă de sfidare în glas. Dar dacă Poe ar fi avut mai multă grijă, dacă și-ar fi folosit entuziasmul pentru a se ocupa mai degrabă de cerințele lumii decât de cele ale înaltului său intelect, poate că toate astea nu s-ar fi întâmplat. Poate că povara de pe umerii lui nu ar fi devenit nicicând a noastră.

După discuția cu Benson am simțit un fel de ușurare – ușurare că și altcineva încercase să afle adevărul despre moartea lui Poe. Acțiunea Fiilor Cumpătării îmi demonstrase că Peter Stuart și mătușa Blum greșeau. Nu mă lansasem într-o investigație nebunească. Mai era cineva ca mine – un contabil.

Ușurarea mea venea și din alte direcții, de la Baron și de la Duponte. Mă oprisem la țanc, chiar înainte de a-mi trăda parteneriatul cu Duponte în favoarea unui criminal, a unui artist în ale prefăcătoriei. Pentru ce? Pentru o serie de asemănări neînsemnate între Baron și personajul din povestirile lui Poe? O pierdusem pe veci pe Hattie și nu aveam cum să găsesc pe lumea asta o altă femeie care să mă cunoască așa cum mă cunoștea ea. Firma de avocatură pe care o ridicase bunul nume al tatălui meu avea să cadă în uitare și să dispară. Prietenia mea cu Peter nu rezistase. Măcar nu făcusem o greșeală oribilă și față de Duponte. Când m-am întors acasă de la Benson, parcă tocmai mă trezisem dintr-un somn adânc.

Câtă încredere și cât timp sacrificasem pentru Duponte și asemănările sale cu personajul din povestirile lui Poe! De-ar fi fost mai ferm față de activitățile dubioase ale Baronului Dupin! De mi-ar fi dat mai multe motive să cred că face progrese la fel de însemnate ca

rivalul său! De n-ar fi rămas indiferent în timp de Baronul își făcea publice presupunerile! De-ar fi luat toate aceste măsuri, desigur că aș fi în stare să mă descotorosesc de răsturnările periculoase ce-mi zgâlțâiau mintea.

L-am găsit pe Duponte în camera de zi. M-am uitat în ochii lui și l-am întrebat de ce se poartă așa de moale când Baronul e atât de agresiv. L-am întrebat de ce stă în așteptare când escrocul mai are puțin și poate pretinde victoria în întrecerea noastră.

Am început să povestesc această discuție prematur, într-un capitol anterior. Cred că ții minte. Vă amintiți și că i-am sugerat să-l atacăm pe Baron, la care Duponte mi-a răspuns că nu vede cum ne-ar ajuta asta.

— Așa: i-ar aduce aminte că nu joacă de unul singur. Creierul lui îl păcălește, e convins că a și câștigat, domnule Duponte!

— Atunci a îmbrățișat o greșeală. Situația e cum nu se poate mai inversă. Mă tem că Baronul a și pierdut. A ajuns la capăt, ca și mine.

Iată momentul când toate temerile mele au dispărut.

— Ce vreți să spuneți?

— Poe bea, spuse Duponte, dar nu era un beți. De fapt, era opusul unui beți. Putem avea încredere că folosea mai puține stimulente decât un om obișnuit.

— Da?

— Nu era necumpătat, nu tolera – fizic vorbind – alcoolul, și asta într-o măsură mult mai mare decât același om obișnuit.

– De unde știți, domnule Duponte?

Mi-am îndreptat spatele, așteptând răspunsul.

— O, dacă oamenii ar și vedea atunci când privesc. Îți aduci aminte, cu siguranță, de unul dintre puținele ferpare scrise de o cunoștință de-a lui Poe, nu de jurnaliști. Se spune acolo că „după un singur pahar cu vin, întrega fire a domnului Poe se modifică radical". Mulți ar deduce din aceste cuvinte că Poe umbla tot timpul cherchelit, că era un beți nechibzuit și fără scăpare.

De fapt, lucrurile stau exact pe dos. Detractorii lui au bătut prea multă monedă pe acest subiect, încât până la urmă n-au dovedit nimic. Este foarte probabil – nu, aproape sigur – că Poe avea o rară sensibilitate la alcool, care putea să-l preschimbe într-o clipă, ba chiar să-l paralizeze. Într-o stare de confuzie mentală și în compania unor inși dubioși, fără îndoială că uneori se pierdea mai mult în băutură – mai ales când era asaltat de insistenta ospitalitate sudistă, care nu suportă nici un refuz. Dar acest ultim fapt nu are importanță pentru noi. Primul pahar, prima sorbitură chiar, îi declanșa un atac de inconștiență. Nu era o nebunie datorată excesului de băutură, ci o rătăcire temporară provocată de neputința lui de a bea ca oricare altul.

— Vasăzică, domnule, credeți că în ziua când a fost găsit la Ryan's băuse acest prim pahar?

— Un pahar pentru a fi pe placul cuiva. Nu cum susțin cei care scriu pentru societățile antialcoolice și care caută moralitate sau lipsa ei în fiecare acțiune a oamenilor. O să-ți arăt cum lucrează, cum lucrau chiar în momentul care ne interesează.

Duponte a scormonit prin teancurile lui de ziare, clasificate într-o manieră de neînțeles pentru altcineva, și a scos un *Sun* din 2 octombrie 1849 – cu o zi înainte ca Poe să fie găsit.

— Numele de John Watchman îți spune ceva, domnule Clark?

La început am spus că nu cunosc pe nimeni cu numele acesta. Apoi a urcat la suprafață o amintire nedeslușită, care m-a îndemnat să mă corectez. În ziua în care alergam după Fantomă, adică după domnul Benson, membru al asociației Fiii Cumpătării din Richmond, îl căutasem într-una din cele mai faimoase cârciumi ale orașului, adăpostită într-o pivniță.

— Da, m-am păcălit, am crezut că acest Watchman este Fantoma din cauza hainei sale asemănătoare. Un

alt client mi-a spus că Watchman este primejdios când trage la măsea.

– Nu mă mir. Ambițiile domnului Watchman de a deveni cunoscut s-au spulberat nu mult după aceea. Iată o notă care te-ar fi interesat prea puțin acum doi ani, dar care poate avea o mare valoare azi.

Duponte mi-a arătat un articol apărut în ediția din 2 octombrie. „Legea abstinenței duminica" fusese un punct însemnat al alegerilor statale, deși, așa cum îmi spusese Duponte, la momentul respectiv nu îmi atrăsese deloc atenția. Văzusem destule exemple despre ravagiile băuturii pentru a simpatiza cu ideile susținătorilor cumpătării, dar nu voiam să-mi canalizez toată energia într-o singură direcție, fie ea și abstinența, excluzând toate celelalte principii morale.

Prietenii Legii de Duminică, o organizație în care se înrolaseră conducătorii campaniei antialcoolism din Baltimore, își anunțase propriul candidat în Camera Delegaților, un om care avea să sprijine adoptarea actului care ar fi restricționat vânzarea de alcool: domnul John Watchman. Dar, curând, acesta a fost văzut cu paharul la gură în diverse taverne din oraș, iar la 2 octombrie prietenii i-au retras sprijinul. Și mai interesant mi s-a părut cine semna în această rubrică în numele asociației Prietenii Legii de Duminică: doctorul Joseph Snograss!

— Asta se petrecea cu doar o zi înainte ca Snodgrass să fie chemat la Ryan's să-l ia în grijă pe Edgar Poe, am exclamat.

— Acum înțelegi în ce stare de spirit este Snodgrass. Ca lider al facțiunii în favoarea abstinenței, a fost umilit personal de propriul său candidat. Domnul Watchman s-a dovedit slab, fără îndoială. Cu toate acestea, aproape neîndoielnic Prietenii Legii de Duminică bănuiau că Watchman fusese ademenit anume de dușmanii lor politici. Acum, te-aș ruga să te uiți și la *American and Commercial Advertiser*, cu o săptămână mai vechi, și să

studiezi mai atent hanul și taverna Ryan's în zilele premergătoare tristei întâlniri dintre Snodgrass și Edgar Poe.

Prima tăietură de ziar pe care mi-o arătă Duponte vorbea despre:

> o întrunire de amploare, entuziasmantă, a partidului Whig din circumscripția a patra a orașului, ținută la hotelul Ryan's.

— Așadar Ryan's nu era numai circumscripție electorală, am zis, ci și locul unde se întâlneau membrii partidului Whig din acea circumscripție. Iar locul respectiv, am oftat eu, a fost să fie ultima oprire a lui Poe înainte de-a ajunge pe un pat de spital.

M-am gândit la grupul Whig din circumscripția a patra, pe care Duponte și cu mine îl văzusem în localul de deasupra stației de pompieri, nu departe de Ryan's. Acolo se întâlneau între patru ochi; Ryan's era, se pare, arena pentru întruniri publice.

— Să mergem și mai departe în timp, zise Duponte, cu câteva zile înainte... când a fost dat anunțul pentru întrunirea partidului Whig din circumscripția a patra. Citește cu voce tare, te rog. Și, mai ales, observă semnătura de jos.

M-am conformat.

> O întrunire de masă a partidului Whig din circumscripția a patra va avea loc la hotelul Ryan's de pe strada Lombard, vizavi de stația de pompieri, în ziua de marți. Geo.W. Herring, Preș.

Alt anunț pomenea o întrunire la 1 octombrie, cu două zile înaintea alegerilor, „la ceasurile șapte și jumătate, tot la hotel Ryan's, vizavi de stația de pompieri; se cere în mod serios prezența completă". Era semnată tot „Geo. W. Herring, Preș."

— George Herring, președinte, am citit.

Mi-am adus aminte de Tindley, corpolentul portar care îi răspundea umil șefului său de la clubul Whig „Da, domnule George..." Domnul George. Omul pe care îl văzusem, președintele. George era numele lui de botez, nu de familie... George Herring. Sigur că era rudă cu Henry Herring, vărul lui Poe prin căsătorie! Henry Herring, primul care ajunsese la Poe după Snodgrass și care refuzase să-l ia la el acasă.

— Prin urmare, ce a băut Poe e doar o mică parte din tabloul tulbure al ultimelor sale zile, dar e totuși important pentru a pune lucrurile în ordine. Ne ajută să pricepem întreaga înlănțuire a evenimentelor.

— Domnule Duponte, am zis, lăsând ziarul, vreți să spuneți că acum chiar știți tot ce s-a întâmplat? Că suntem gata să explicăm întregii lumi înainte ca Baronul Dupin să-și țină conferința?

Duponte se ridică și se duse la fereastră.

— Curând, spuse el.

21

Era surprinzător, dată fiind activitatea intensă de până atunci a Baronului, cât de mult se dăduse la fund. Nu-l mai vedeai nicăieri. Se presupunea că se pregătește pentru conferința pe care trebuia s-o țină peste două zile. În Baltimore numai despre asta vorbea. Am bătut în lung și-n lat orașul, încercând să aflu la ce hotel se mutase.

Pe drum, m-am pomenit la un moment dat că mă bate cineva pe umăr.

Era unul dintre cei pe care îi văzusem urmărindu-l pe baronul Dupin în repetate rânduri. Lângă el stătea altul, în haine identice.

— Dă raportul, spuse primul, cu un accent nedesluşit. Cine eşti?

— Ce vă priveşte? i-am întors-o. Dacă vă întreb şi eu acelaşi lucru?

— Nu e momentul pentru acte de bravură, monsieur.

Monsieur. Vasăzică erau francezi.

— Te-am văzut şi în săptămânile trecute. Mi se pare că te-ai nimerit de fiecare dată în faţa hotelului său, spuse necunoscutul cu suspiciune, iar sprâncenele i se ridicară într-un fel tipic franţuzesc, cum de multe ori văzusem şi la Duponte.

— Da, dar nu-i nimic deosebit în asta. Oamenii îşi vizitează adesea prietenii.

Numai prieten nu puteam numi un ins care mă răpise, mă înşelase şi, în ultimul timp, mă intimidase.

Prins în tăcerea lor, m-am întrebat îngrijorat care puteau fi implicaţiile afirmaţiei mele pripite. De când îl spionam, se pare că îmi făcusem duşmani din duşmanii ai Baronului! Am adăugat:

— Nu ştiu nimic despre datoriile sau creditorii lui şi nu mă interesează aceste chestiuni.

Cei doi bărbaţi schimbară o privire.

— Atunci spune-ne la ce hotel stă acum.

— Habar n-am, am răspuns, cu mâna pe inimă.

— Ai idee, domnule, de amploarea necazurilor sale? Vor deveni şi ale dumitale dacă încerci să-i iei partea. Nu-l mai apăra.

M-am întors iute pe călcâie şi am plecat.

— N-am terminat cu dumneata, domnule, a strigat unul dintre ei după mine.

M-am uitat peste umăr şi i-am văzut pornind pe urmele mele. Dacă aş alerga, m-am întrebat, oare ar face şi ei la fel? Ca să aflu, am grăbit pasul.

Am traversat strada Madison şi m-am apropiat de monumentul Washington, unde se adunase un mic grup de vizitatori. Coloana din marmură, de aproape şase metri în diametru, se ridica de pe un piedestal impunător

pentru a susține colosala statuie a generalului George Washington. Monumentul din piatră albă imaculată ieșea în evidență nu numai grație masivității, ci și a contrastului cu clădirile de cărămidă din jurul lui. Acum mi se părea cel mai sigur loc din Baltimore.

Am intrat în încăperea de la bază și am așteptat împreună cu ceilalți să începem urcușul pe scara care se încolăcea în spirală în interiorul coloanei goale pe dinăuntru. După primele trepte, m-am oprit la o cotitură luminată doar de o mică deschizătură pătrată. Pe lângă mine au trecut în goană câțiva băieți. Am zâmbit, mulțumit că francezii mă lăsaseră în pace sau nu văzuseră unde intrasem, dar tocmai când mă delectam cu aceste gânduri am auzit pași grei în urmă: două perechi de cizme.

– *Il es là!*[1] a răsunat o voce.

Fără să mai stau pe gânduri, m-am întors și m-am avântat pe scară. Singurul meu avantaj era că știam din copilărie interiorul vastului monument. Poate că francezii erau mai puternici și mai iuți, dar erau și străini. Îmi închipuiam că vor compara fără să vrea această verticală îngustă cu bolta mai largă a Arcului lor de Triumf din Paris. Fiecare oferă aceeași recompensă celui care nu se lasă descurajat de urcuș – o priveliște fără egal a orașului – deși sunt construite pentru a glorifica realizări diferite. Arcul de la Paris celebrează imperiul lui Napoleon, iar coloana noastră de marmură momentul când Washington a renunțat la comanda armatei pentru a nu da impresia că dorește puterea absolută.

Bănuiesc că urmăritorii mei nu se gândeau la așa ceva; pesemne că ar fi preferat să mă arunce din vârful monumentului. Înaintau chiar mai repede decât grupul de băieți care, tot alergându-se unul pe altul, au cam obosit pe la mijlocul drumului. Cei doi ajunseră finalmente în galeria de sus și dădură ocol platformei

---

1 E aici!

circulare, împingându-i fără fasoane pe vizitatorii care priveau râul Patapsco și orașul Chesakeape, conturat în zare. Deși au inspectat figurile de sub fiecare pălărie și chiar crinolinele cele mai umflate, n-au fost în stare să dea de vânatul lor.

În schimb, eu, unul, îi vedeam foarte bine. Mă ascunsesem la 120 de picioare mai jos: găsisem, în partea inferioară a scărilor, o ușă îngustă, fără nici un însemn, care se deschidea spre un fel de pervaz folosit de cei care aveau sarcina să mențină curățenia monumentului. Aici veneau și persoanele care simțeau nevoia să ia aer până ajungeau sus. Am așteptat acolo ca să mă asigur că amândoi bărbații erau pe platforma de deasupra și că nici unul nu mă aștepta la vreo cotitură, undeva mai jos.

Dându-și seama de păcăleală, s-au aplecat peste balustradă și m-au văzut. Am zâmbit și i-am salutat înainte să mă reped spre ieșire.

Dar bucuria mi-a fost de scurtă durată. Ușa nu se mai deschidea.

— Ceruri! am exclamat, bătând în ea și împingând-o.

Clempușul din partea cealaltă căzuse cumva și se înțepenise când trăsesem ușa după mine. Am continuat să lovesc cu pumnii în lemnul gros, în speranța că o să-mi deschidă cineva.

Observând ce pățisem, unul dintre bărbați a luat-o în jos pe scări, în timp ce tovarășul său a rămas acolo sus, în punctul acela de observație, ca să vadă ce am de gând. Dacă celălalt ajungea la ușă, era limpede că mă prindeau în cursă. Mi-am sucit gâtul, privind cu o firavă speranță un grup de doamne mai în vârstă care își făcuse apariția pe scări, ceea ce avea fără îndoială să încetinească destul de mult coborârea adversarului meu, dându-mi un răgaz să pun la cale un plan miraculos de scăpare.

Cel de-al doilea bărbat stătea în continuare agățat de balustradă, fără să-și ochii de la mine. După o altă încercare infructuoasă de a atrage atenția cuiva de pe

partea cealaltă a ușii, m-am întors și m-am aplecat să văd ce șanse am să sar în vreun copac. La baza monumentului am zărit o față cunoscută.

— Bonjour! am strigat.

Ea s-a uitat la mine, apoi în sus, spre cer, de unde celălalt urmăritor mă ținea sub observație.

– Mergi până la ușă, mă sfătui ea.

– E zăvorâtă pe dinafară. Trebuie să-mi deschizi, domnișoară!

– Mergi până la ușă! Mai aproape... și mai aproape, domnule!

Am făcut ce-mi ceruse, depărtându-mă de balustradă. Bărbatul de sus s-a aplecat mai tare, ca să mă păstreze în raza privirii.

Bonjour a tras aer în piept, apoi a urlat din rărunchi:

— O să sară! A început să arate cu mișcări disperate către francez, care stătea aproape răsturnat peste balustradă, cam la 180 de picioare deasupra pământului. Străinul a pălit deodată la auzul țipetelor izbucnite din piepturile spectatorilor de jos. Vizitatorii de pe platformă, care s-au înghesuit să-i vină în ajutor, l-au împins atât de năvalnic, încât mai-mai să-i facă vânt peste balustradă. Între timp, oamenii care se grăbeau să urce pentru a fi martorii unei tragedii l-au împresurat pe celălalt, care tocmai reușise să se apropie de scară, și l-au târât înapoi pe platforma galeriei.

— Foarte ingenios, domnișoară! Acum vrei să deschizi ușa?

Bonjour a intrat și curând i-am auzit pașii, apoi clempușul a fost ridicat. Am deschis ușa cu mare bucurie și i-am mulțumit salvatoarei mele, probabil singura femeie căreia îi mai păsa de mine.

Tânăra a trecut pragul. În mână îi lucea un pistol mic, îndreptat spre inima mea.

— E vremea să vii cu mine, domnule!

* * *

Până la destinație Bonjour n-a mai scos o vorbă. Când am ajuns la hotelul Barnum m-a dezlegat – îmi legase mai devreme mâinile și picioarele –, m-a dat jos din trăsură și m-a împins prin anticameră fără să atragă atenția asupra noastră. Am ajuns la camerele pe care le ocupau, unde Baronul ne aștepta.

— Era cu ei, mână-n mână, îi spuse ea. I-am despărțit, dar se prea poate să-și fi făcut semne.

— Cu cine? am întrebat eu, tulburat. Cu cei doi haidamaci? Nu m-aș înhăita niciodată cu asemenea personaje.

— Foarte intim, să vizitați împreună monumentul acela.

— Se legaseră de mine, domnișoară! Dumneata m-ai salvat!

— Nu asta a fost intenția mea, domnule, mă asigură ea. Poate că Duponte îi duce și pe ei în lesă.

— Valea, draga mea, îi porunci Baronul, care acum părea agitat.

Înainte de a ne lăsa singuri, Bonjour îmi aruncă o privire compătimitoare.

Baronul ținea în mână un pahar de sherry cu gheață.

— La hotelul acesta partea de sherry e cu siguranță mai mică decât cea de apă. Dar cel puțin paturile au baldachin, un lux rar în America. N-o băga în seamă pe domnișoara. Crede că depinde de mine pentru că am salvat-o, când de fapt e taman pe dos. Dacă s-ar hotărî să-mi dea cu tifla sau dacă i s-ar întâmpla vreun rău, aș fi la pământ. Nu-i subaprecia talentele.

Am observat că pe birou erau vrafuri de hârtii cu o mulțime de adnotări pe margini.

— Așa, spuse Baronul cu un surâs larg și răutăcios, observând încotro se îndrepta interesul meu. Am acolo toate răspunsurile pe care le-ai căutat, frate Quentin, scrise negru pe alb. Desigur că încă nu mi-am șlefuit

prezentarea, dar o voi face, fără îndoială. Mă tem – aici se aplecă spre mine – că între timp a căzut asupra mea povara de a mă asigura că nimeni nu mă deranjează înainte de scoate totul la lumina zilei. Acum, spune-mi, cine erau indivizii cu care te-a văzut Bonjour? De ce lucrează pentru Duponte și pentru dumneata?

— Domnule baron Dupin, i-am răspuns exasperat, nu-i cunosc, nu vreau să-i cunosc și, hotărât lucru, n-am nici o legătură cu ei.

— Te-ai întâlnit cu ei, totuși, îmi zise el, disprețuitor. M-au ținut și pe mine sub observație. Au moartea în ochi. Sunte periculoși. I-ai remarcat și dumneata în timp ce te jucai de-a spionul cu mine, nu?

Am deschis gura să vorbesc, dar mă luase pe nepregătite.

— Știu, urmă el, luându-mi tăcerea drept o confirmare. Când am auzit că Bonjour te-a văzut pe chei, urmărind-o îndeaproape, nu mi-a venit să cred că acolo îți faci veacul, printre bețivani și negustori de sclavi. Sau poate, izbucni el în râs, încă mai am de învățat de la dumneata, Quentin Clark.

— Atunci de ce nu m-ai oprit, dacă știai?

Baronul și-a plimbat băutura prin pahar.

— Nu ți se pare la mintea cocoșului? N-ai aflat de la stăpânul dumitale? A fost o măsură disperată: Duponte știa că pierde, așa că te-a trimis după mine. Această mișcare mi-a demonstrat că nu mai trebuie să mă ascund de el. În plus, văzând ce anume spionai, mi-am dat seama ce-l interesează cel mai tare pe Duponte. Când o faci pe spionul, domnule, e bine să nu uiți că ești la rândul tău spionat.

— Dacă știi toate astea, domnule Baron, cred că ai aflat deja cine sunt cei doi francezi și cine i-a trimis.

Baronul, cuprins iar de agitație, făcu o pauză.

— Vasăzică sunt francezi? întrebă el.

— Judecând după accent, da. Poate că o să reușești să-i atragi de partea dumitale, așa cum ai făcut cu doctorul Snodgrass.

Voiam să-mi recapăt un pic calmul și să-i arăt limpede că nu eram lipsit de surse de informație.

— Dacă sunt în slujba anumitor grupuri puternice din Paris, pornite împotriva mea din motive pecuniare, mă tem că lucrurile nu sunt atât de simple.

Folosise tonul acela deschis și sincer, ca și când îi acordai încredere deplină, ceea ce te făcea pe moment să uiți că era taman pe dos. A fost nevoit să-și dea la o parte șuvițele căzute în ochi; părul îi era acum subțiat și unsuros.

— Vezi și dumneata, frate Quentin, cum omul poate fi obligat să trăiască sub felurite măști și nu e niciodată liber să fie el însuși! Joc foarte bine propriul meu rol, domnule. Sclipitor de bine. La tribunal, toate privirile, chiar și cele ale avocaților din tabăra adversă, sunt ațintite asupra mea, căutând adevărul. Mă simt bine acolo. Nu sunt gata să-mi pun meseria în cui. Nu încă.

— Și totuși, îți continui spectacolul ieftin ca să ne intimidezi, am protestat. Îl copiezi pe Auguste Duponte.

Remarcasem un portret al lui Duponte într-un colț al camerei. Văzusem câteva opere ale lui Von Dantker în diferite faze de lucru, prin urmare, mi-am dat seama imediat că pânza era a lui. Nu puteam să nu remarc cât de întreg părea portretul acela dus la bun sfârșit – parcă îl completa pe Duponte. Îi reda perfect înfățișarea, dar și ceva pe deasupra.

Baronul râse cu bunăvoință.

— A apreciat oare Duponte umorul situației, frate Quentin? O mică glumă într-o afacere serioasă, nimic mai mult. Duponte nu știe ce înseamnă să porți măști. Crede că dacă n-o face este mai legat de realitate. De fapt, fără măști, dumnealui e – ca și noi, de alfel – un nimic.

M-am gândit la zâmbetul acela ciudat pe care Duponte îl inventase pentru ședințele de pozat și care

era redat în portretul lui Von Dantker. Un zâmbet ce nu era al lui... Poate că, până la urmă, Duponte știa câte ceva despre ce înseamnă să porți o mască. Am luat tabloul și l-am pus sub braț.

— Voi confisca obiectul, domnule Baron. Nu îți aparține.

Dupin ridică din umeri.

Am continuat, sperând să obțin o reacție mai puternică:

– Știi... Trebuie să știi... că Duponte va rezolva cazul. El este adevăratul model al personajului Dupin.

— Crezi că asta are vreo importanță pentru el?

Am făcut ochii mari. Nu era replica la care mă așteptam.

– Duponte nu ți-a spus cum ne-am cunoscut? mă întrebă Baronul, cu un aer serios. Firește că răspunsul e nu, continuă, dând din cap atoateștiutor. Nu, e prea închis în sine. Are nevoie să simtă că oamenii sunt interesați de el, dar i se pare prea obositor să vorbească despre propria sa persoană. Ne aflam amândoi la Paris. O anume doamnă Catherine Gautier, o femeie deosebit de importantă pentru prietenul dumitale, a fost acuzată de omor.

Mi-am amintit de polițistul de la cafeneaua din Paris, care-mi spusese că Duponte se schimbase după ce femeia pe care o iubea fusese spânzurată pentru crimă, iar el nu reușise s-o salveze.

— Duponte o iubea, nu-i așa?

— Asta nu-i nimic! O iubeam și eu. O, nu te uita la mine așa, ca și când ne-am afla într-un roman de două parale. Nu asta voiam să spun. Nu, Duponte și cu mine nu eram doi rivali luptând pentru grațiile aceleiași femei. Catherine era suficient de atrăgătoare, de strălucitoare chiar, încât orice bărbat care o cunoștea să se înamoreze de ea. Te întrebi cum de trăim într-o lume în care o asemenea femeie poate fi acuzată că și-a bătut sora până a omorât-o? Da, e absurd.

Catherine Gautier, mi-a spus Baronul, se trăgea dintr-o familie sărăcă, însă era virtuoasă și foarte inteligentă.

Era cea mai apropiată și (spuneau unii) singura tovarășă a lui Duponte. Într-o bună zi, sora ei a fost ucisă într-un chip oribil, iar iubita lui Duponte a fost imediat bănuită de crimă. Polițiștii îi purtau pică lui Duponte pentru că acesta îi umilise rezolvând niște cazuri pe care ei nu fuseseră în stare să le descurce, și mulți credeau că acuzarea lui Catherine Gauthier era doar o răzbunare mascată.

— Prin urmare, femeia era nevinovată?

— Îndeajuns de nevinovată, veni, după o pauză, ciudatul răspuns al Baronului.

— O cunoșteai?

— Dragă prietene, chiar nu ți-a povestit nimic? Tovarășul dumitale de atâtea luni! Da, o cunoșteam. Râse amar. Am fost avocatul ei, dragă domnule! Am apărat-o împotriva cumplitei acuzații de crimă.

— Dumneata? Bine, dar ea a fost executată, iar dumneata n-ai pierdut nici un proces.

— Da, e adevărat. Se pare că recordul meu a fost oarecum știrbit de cazul domnișoarei Gautier.

M-am gândit câteva clipe la eșecul tovarășului meu.

— Duponte n-a reușit să o elibereze, dar va cunoaște din nou gloria, cu Poe, am spus, folosind dinadins cuvântul preferat al Baronului.

— N-a reușit s-o elibereze! chicoti Baronul. *N-a reușit s-o elibereze?*

Răsucea cuțitul în rană și asta m-a înfuriat. Știam că Duponte încercase să cerceteze personal cazul după ce domnișoara Gautier fusese arestată, dar, cuprins de disperare, renunțase. I-am repetat Baronului povestea.

— A încercat să cerceteze, așa ți-a spus? Păi, frate Quentin, Duponte chiar a examinat problema. Nu s-a lăsat deloc păgubaș. A repurtat un succes deplin, ca întotdeauna.

— Succes? Cum așa? Vrei să spui că până la urmă n-a fost executată?

— Îmi amintesc perfect, începu Baronul, a fost prima mea vizită la Auguste Duponte.

Baronul Dupin căută singur un loc în care să-și agațe pălăria și bastonul, de vreme ce Duponte nu se oferise să-l ajute. Baronul și-ar fi dorit mai multă lumină. Era de părere că strălucirea soarelui reprezenta un avantaj atunci când, cu gesturi energice și cu o expresie hotărâtă, demonstra de ce trebuia să i se accepte serviciile. Desigur, nu-i surâdea ideea de a folosi tehnica sa obișnuită de convingere în cazul lui Auguste Duponte, dar circumstanțele erau sumbre. Cariera lui ajunsese la o răscruce periculoasă. În plus, era în joc viața unei femei.

Până atunci, Baronul nu fusese niciodată acasă la Duponte. Firește, ca toți oamenii informați și mai ales ca toți oamenii cu mintea aplecată spre enigme, auzise și el de Auguste Duponte. În calitatea lui de avocat, se călăuzea după o regulă strictă: nu accepta nici un caz în care criminalul fusese arestat în urma procesului de raționicinare al lui Duponte. Motivul acestei reguli era evident: Baronul pornea de la premisa că o persoană acuzată de Duponte este vinovată fără drept de apel. Într-adevăr, în perioada aceea Duponte se bucura de o reputație atât de neștirbită, încât odată ce un judecător afla că el demonstrase vinovăția inculpatului, era aproape imposil să obții o achitare.

Dar Baronul văzuse în sfârșit un prilej favorabil. Avea să se folosească de dragostea oarbă a lui Duponte pentru a câștiga cel mai important caz din cariera lui. Își spunea că fiecare caz e cel mai important, dar acesta era într-adevăr special – unul pe care toți ceilalți avocați îl considerau fără speranță, ceea ce îi sporea hotărârea.

— Vom construi o apărare solidă, îi zise el lui Duponte. Țelul nostru este de a-i reda domnișoarei Gautier libertatea, continuă el pe un ton curajos. Ajutorul dumneavoastră, domnule, ar fi de mare folos – ba chiar esențial. Veți fi eroul salvării ei.

În sinea lui, Baronul nu credea asta, pentru că eroul nu putea fi decât el însuși.

Duponte ședea pe un fotoliu, lângă șemineul în care nu ardea focul.

— Ajutorul meu va confirma că fata e condamnată, răspunse el absent.

— Nu trebuie să fie așa, domnule Duponte, insistă Baronul cu entuziasm. Vi s-a dus vestea că vedeți ceea ce alții nu pot. Iar dacă ei îi văd doar vinovăția, folosiți-vă de talentul, de geniul dumneavoastră pentru a-i convinge să-i vadă nevinovăția. În Biblie se spune că suntem cu toții vinovați, domnule. Nu rezultă din asta să suntem și nevinovați cu toții?

— Nu știam că studiați religia, domnule Dupin.

— Baronul Dupin, dacă nu vă supărați.

Duponte se uită la el fără să clipească. Baronul își drese vocea.

— Vă ofer o alegere, domnule, care de bună seamă va da satisfacție înțelepciunii dumneavoastră. Aveți prilejul să vă folosiți geniul pentru a salva femeia pe care o iubiți – femeia care vă iubește – de la o soartă dintre cele mai triste. Sau puteți să stați aici, în încăperile dumneavoastră, și să pieriți încetul cu încetul de singurătate. E o tâmp... adică și unul sărac cu duhul ar ști ce hotărâre să ia. Așadar, care va fi soarta dumneavoastră?

De obicei, Baronul nu discuta în termeni de profunzime spirituală, dar asta nu însemna că nu era în stare s-o facă. După ce fusese amanta unui student parizian bogat, care o aruncase la gunoi, domnișoara Gautier își refăcuse viața. Într-o asemenea situație, majoritatea fetelor ar fi căzut în prăpastia prostituției, dar Catherine reușise să evite capcana. Nu la fel se întâmplase cu sora ei, în ciuda rugăminților Catherinei. Decăderea surorii avea să se răsfrângă și asupra ei, căci împărțeau nu numai același nume, ci și o înfățișare îndeajuns de asemănătoare pentru a fi confundate de cunoștințe, negustori

și polițiști. Acesta era un motiv destul de puternic pentru Catherine să elimine pata de pe reputația sa. Totuși, Baronul găsise multe indicii care sugerau că era puțin probabil ca acuzată să fi acționat cu atâta sălbăticie și aflase că, împinsă de natura profesiei sale sordide, sora acesteia se înhăitase cu numeroși răufăcători pe care avocatul ar fi putut să-i acuze cu un minimum de dovezi.

— Dacă mă apuc să cercetez moartea surorii sale... începu Duponte, iar Baronul se însufleți auzindu-l. Dacă o fac, nu vreau ca lumea să afle că sunt implicat.

Baronul îi promise să nu vorbească presei despre ajutorul pe care i-l va da Duponte.

Și, așa cum declarase, Duponte se apucase să cerceteze moartea tinerei Gautier. Reconstituise curând, fără urmă de îndoială, lanțul de evenimente care conduseseră la crimă. Deducțiile sale arătau implacabil că vinovată era într-adevăr femeia pe care o iubea, Catherine Gautier. Oferise prefectului toate informațiile și adusese un martor necunoscut până atunci poliției, spulberându-i astfel Baronului orice speranță de a câștiga procesul. Turnura aceasta îl adusese la disperare pe Baron, care era prea mândru pentru a accepta cu eleganță înfrângerea. Se folosise de numeroasele sale relații și de multe mii de franci – care se adaugaseră la uriașa sa datorie – pentru a manipula cazul. Fără rezultat, căci dovezile lui Duponte erau prea solide pentru a fi puse la îndoială. Baronul se pomenise ruinat – și financiar, și profesional.

Între timp, ofițerul Delacourt, care nutrea ambiții de promovare în prefectură, i-a asigurat pe Duponte și pe Baron că avea noi probe ce arătau că acuzata era profund tulburată, dar în nici un caz un personaj demonic. Desigur că i se va arăta îndurare, le spusese el. Și totuși, după câteva luni femeia a fost spânzurată. Dupin și Duponte, împreună cu trei sferturi din populația Parisului, asistaseră la execuție.

* * *

— În primul rând, am zis eu, în această chestiune mai mult a suferit Duponte decât dumneata. Nu numai că i-a spulberat puterea de a-și folosi geniul, dar a pierdut-o și pe femeia pe care o iubea, și asta făcând ceea ce știa mai bine. Doar n-o să-ți speli rușinea pe seama lui. Nu ai voie să te folosești de moartea lui Poe în acest scop! N-o să stau cu mâinile încrucișate!

— Amintește-ți, răspunse Baronul, de axioma juridică *super subjectum materiam*: nici un om nu poate fi considerat responsabil pentru opiniile sale clădite pe fapte care i-au fost aduse la cunoștință de către alții. Baronul se apropie de scaunul pe care stăteam. Domnule, nu eu am pornit această afacere, ci dumneata. Dumneata m-ai împins să studiez decăderea lui Poe. Îți faci rău cu propria-ți mână, nu-ți dai seama? De ce nu profiți de ceea ce ai? M-ai făcut să cred că aș putea să renasc. Detractorii și defăimătorii mi-au călcat numele în picioare pentru că umbra geniului meu s-a întins prea mult și a acoperit viețile lor mărunte... Ochii lor, ațintiți mereu asupra mea, transformă orice defect neînsemnat într-un păcat mortal, doar-doar mă vor opri – vai, precum în cazul dragului nostru Poe.

— Te compari cu Poe? l-am întrebat, de-a dreptul îngrozit.

— N-aș avea de ce, pentru că fratele Poe a făcut-o deja. De ce crezi că personajul Dupin este cel mai reușit erou al său? În geniul acestuia și-a întrezărit propriu-i dar divin de a înțelege ceea ce oamenii și zeii nu pot pătrunde. Dar cu ce rezultat? Prefectul poliției și nu eroul Dupin primește laudele tuturor. În timp ce alți scriitori, nici pe jumătate la fel de buni ca el, câștigau bani grei de la reviste, Poe s-a mai străduit o dată să-și înfrângă soarta, s-a zbătut până în ultima clipă, până când a fost scos din luptă și din viață.

— Domnule, crezi cu adevărat că ești demn de a fi servit drept model pentru Dupin?

— Și dumneata ai crezut, înainte de a fi avut ghinionul să-l întâlnești pe Duponte și de a fi fost sedus de talentele pe care și le folosește numai în propriul său interes. Duponte este un anarhist. De când l-ai cunoscut, ai avut vreodată dubii că... poate... Baronul încerca să-și aleagă cuvintele. Poate că ți-ai dat seama, prietene există și alt motiv pentru care ți-am permis să ne spionezi. Ca să poți vedea de aproape, frate Quentin, că atunci, la Paris, ai lăsat să-ți scape ceva când l-ai preferat pe el.

M-am întrebat dacă aflase, dacă pusese pe cineva să mă urmărească în noaptea când mă dusesem la hotelul unde credeam că încă mai locuiește. Negrul acela eliberat, care aștepta sub felinar?

— Duponte este omul. Nu-i ajungi nici măcar până la glezne.

Nu voiam să-i acord victoria morală de a ști cât de aproape fusesem să renunț la Duponte, cu numai câteva zile în urmă. Cred totuși că expresia m-a trădat.

— Păi, zise el, schițând un surâs, numai Edgar A. Poe ne-ar putea spune cine e modelul lui Dupin, iar Poe nu mai e pe lumea asta. Cum rezolvi ceva când soluția e de neatins? Adevăratul Dupin va fi cel care convinge lumea. Doar el va rămâne.

22

Pentru prima oară mi s-a făcut frică de Duponte. M-am întrebat dacă talentele sale, atunci când erau lăsate să acționeze neînfrânat, puteau avea consecințe dezastruoase, cum se întâmplase în cazul domnișoarei Gautier. Nu puteam să nu mă gândesc la finalul *Cărăbușului de aur*, fascinanta poveste a lui Poe despre

căutarea unei comori. Mi se păruse întotdeauna că undeva, în finalul triumfător, departe de suprafața cuvintelor, exista o indicație că Legrand, maestrul rațiunii, era pe cale să-și omoare servitorul și prietenul odată ce misiunea lor se încheiase. Ultimele cuvinte, prevestitoare de rău, îmi răsunau în minte: „Cine oare ne-ar putea-o spune?"

Mi-am adus aminte de o seară din timpul șederii mele la Paris. Mergeam în spatele lui Auguste Duponte, într-un cartier despre care madame Fouché mă avertizase că nu e sigur noaptea. Chiar dacă țipi, nu apare nici un polițist, pentru că poliția e adesea în cârdășie cu răufăcătorii. M-am oprit din drum să mă uit într-o vitrină, la un obiect ce părea să se miște prin propria-i putere. Era un șir de fălci artificiale reprezentând felurite guri omenești: una cu gingii roze și dinți impecabili, albi ca laptele, alta cu gingii scofâlcite și căzute și așa mai departe. Toate se roteau și se deschideau cu viteze diferite, cu ajutorul unor ingenioase mecanisme nevăzute. Deasupra maxilarelor se învârteau capete de ceară: unul avea obrajii scofâlciți și o gură fără dinți, altul o gură proaspătă, cu dantură solidă și strălucitoare, probabil reparată de dentistul care lucra în cabinetul din spatele vitrinei.

Înainte să mă adun și să-mi revin din fascinația exercitată de scena aceea, am simțit că mă strânge ceva în jurul urechilor. Totul mi s-a înnegrit în fața ochilor. Pălăria îmi fusese trasă până peste sprâncene și am simțit mâini care mi se înfingeau în haină, pe la spate. Am țipat după ajutor și am reușit să-mi ridic pălăria de pe ochi. Am văzut o femeie bătrână, cu dinți negri și purtând o rochie deșirată. După ce încercase să mă orbească și să-mi fure pălăria, se retrăsese și se uita peste umărul meu. I-am urmărit privirea, care se ațintise asupra lui Duponte. Când hoața a luat-o la goană, m-am întors, recunoscător, spre francez. Ce o speriase așa de tare? Dacă știa, Duponte nu mi-a împărtășit secretul.

Mizerabila creatură trebuie că l-a recunoscut pe un Duponte dintr-o epocă apusă. O încercare de hoție pe

care acesta probabil că o prevenise – poate că femeia făcuse parte dintr-un plan criminal mai amplu (se spunea că la vremea lui Duponte descoperise mai multe comploturi de a-l ucide pe cel mai însemnat bărbat al Franței) – și, drept consecință a intuiției sale formidabile de odinioară, femeia fusese cuprinsă de o disperare animalică. Nu teama fizică de Duponte o făcuse să se ferească de mine. Ar fi putut să-mi înfigă o lamă în inimă de zece ori înainte ca Duponte s-o poată opri (presupunând că ar fi avut intenția s-o facă). Nu se temuse de agilitatea sau de puterea lui. Nu, simțise o frică impulsivă, sălbatică, față de intelectul său deosebit, față de geniul său.

Cine oare ne-ar putea-o spune?

După ce am plecat de la hotelul Baronului, l-am găsit pe Duponte stând lângă fereastra mare din sufrageria de la Glen Eliza și privind atent către ușă. Am început să-i povestesc ce se petrecuse la hotelul Barnum.

— Ia asta, mă întrerupse el, ținând în mâini o sacoșă din piele. Du-o la adresa notată aici. Mi-a înmânat o bucată de hârtie.

— Domnule, nu ați ascultat ce v-am spus? Baronul Dupin...

— Trebuie să pleci imediat, domnule Clark. E momentul.

— Foarte bine... Am citit adresa, dar n-am recunoscut-o. Și ce spun când ajung acolo?

— O să știi.

Atât de distrat eram, încât n-am observat că se făcuse de trei ori mai întuneric decât era de obicei la ceasul acela. Când a început să plouă, mă aflam deja prea departe pentru a mă întoarce să iau o umbrelă. Apa de pe străzi a crescut pe măsură ce înaintam, până când mi-a ajuns la glezne. Am continuat să merg, acoperindu-mi fața pe cât posibil cu borul pălăriei.

În cele din urmă am luat un omnibuz până la adresa pe care mi-o dăduse Duponte. Totuși, potopul de apă

mă udase deja până la piele. Am intrat într-un mic oficiu, unde un bărbat așezat la un birou trimitea mesaje telegrafiate.

— Domnule, a zis el, întorcându-se spre mine.

Cum nu știam ce să-i spun, l-am întrebat pur și simplu dacă nimerisem bine.

— La subsol, mi-a răspuns el pe un ton neutru.

Am coborât scara până la o firmă peste care se scurgeau șuvoaie de apă. Era un croitor. Foarte bine. Poate că în asta consta misiunea mea urgentă, să predau o haină care avea nevoie de retușuri, poate că Duponte era invitat la o petrecere de gală. Am intrat, cuprins de o vagă neliniște.

— Aha, ați sosit la locul potrivit.

Îmi vorbise un ins cu o burtă impunătoare îndesată într-o vestă de satin lucios.

— Eu? Ne cunoaștem, domnule?

— Nu, domnule.

— Atunci de unde știți că am venit la locul potrivit?

— Uitați-vă la dumnevoastră! Întinse mâinile spre mine, dramatic, ca și când eram fiul risipitor care tocmai intrase pe ușă. Ud până la piele! O să răciți și o să cădeți la pat. Așa, am tocmai costumul care vă trebuie. Scotoci câteva clipe în spatele tejghelei. Ați găsit locul potrivit ca să vă schimbați hainele.

— Vă înșelați, domnule.V-am adus ceva.

— Adevărat? Nu mă așteptam, spuse el, acum cu lăcomie.

Am pus sacoșa pe un scaun și am deschis-o, dar am găsit înăuntru numai un ziar împăturit – un număr din *Baltimore Sun*. Picături de apă îmi cădeau din păr și din sprâncene.

Omul îmi smulse ziarul din mână, iar fața i se înăspri.

— Maică precistă! Zău că pot să-mi cumpăr singur un ziar. Nu e nici măcar de anul acesta. Ești pus pe glume? Te întreb: ce să fac cu acest ziar, tinere? Decăzusem de la „domnule" la „tinere". Dacă nu mai ai nici o treabă cu mine în seara asta... Dădu din mână.

Când rostise cuvântul „treabă", îmi arătase una dintre inscripțiile de pe perete. „Firmă pentru haine moderne și alte articole de îmbrăcăminte. Cămăși, gulere, maiouri, izmene, cravate, ciorapi, tricotaje. Garantate în toate privințele, la egalitate cu cele mai bune produse."

— Stai puțin! Scuzele mele, domnule, am spus repede. Aș dori, totuși, să fac schimbul acela de haine.

— Excelent, excelent, se lumină el. O decizie înțeleaptă. Te vom echipa cu un costum de cea mai bună calitate și croială.

— Cu asta te ocupi, domnule? Cu schimbul de haine?

— Când e nevoie, desigur. E un serviciu folositor pentru domni la ananghie ca dumneata. Mulți își uită umbrela chiar și toamna și nu-și pun un al doilea rând de haine în bagaje. Mai ales străinii care vizitează orașul. Dumneata ești în vizită, nu?

Am făcut un gest neutru. Începeam să înțeleg cum lucra acest om; și cum lucra Duponte...

Vânzătorul a adus un maldăr de haine. Ce costume! Repetă că erau de cea mai bună calitate, dar arătau destul de ponosite și nu mi se potriveau deloc. Sacoul cu guler de catifea decolorat se asorta oarecum cu un crac al pantalonilor – cel mai puțin ars de soare – dar nu se potrivea cu vesta. Toate erau cu două numere mai mici decât măsura mea, însă vânzătorul m-a declarat foarte „înțolit" și mi-a ținut oglinda ca să mă pot admira în toată splendoarea.

— Așa, confortabil și uscat! Schimbul te avantajează, spuse el. Acum, accesoriul acesta, zise el luându-mi bastonul, este un specimen cât se poate de frumos, dar prea greu pentru un pelerin ca dumneata. O povară. Nu vrei să te desparți de el? Pot plăti destul de bine și nimeni din împrejurimi nu bate prețurile mele.

Aproape că era să uit ziarul cu care Duponte mă trimisese acolo. Am citit data din capul paginii: 3 octombrie 1849. A doua zi după ce Poe fusese găsit în hainele acelea nepotrivite, la Ryan's. Am cercetat iute titlurile,

oprindu-mă la previziunile despre vremea zilei precedente. „Rece, neplăcut și cețos. Umed și ploios. Vând constant și puternic din nord-est."

Exact ca azi. Când intrasem în bibliotecă, Duponte stătea lângă fereastră, uitîndu-se nepăsător nu în gol, ci la cerul plin de nori. Așteptase geamăna acelei zile fatale din octombrie ca să mă trimită aici.

— Pe acesta am să-l recuperez, am spus politicos, smulgându-i bastonul de Malacca din mâini. Nu mă voi despărți de el niciodată.

Înainte de a pleca, am pescuit din buzunar niște monede de cinci cenți și am luat o umbrelă sprijinită de masa croitorului.

Afară mi-am dat seama că pașii îmi erau nesiguri din cauza pantalonilor neobișnuiți. Am rămas sub copertina prăvăliei ca să încerc umbrela șubredă.

— Se despică cerul în seara asta.

Am tresărit, luat prin surprindere de vocea răgușită. Din cauza ploii dese abia am putut distinge figura omului.

Am mijit ochii, iar bărbatul s-a întors spre mine. Lângă el și-a făcut apariția o altă siluetă.

— Ia spune, nu cumva încerci să te ascunzi de noi, monsieur Clark?

Cele două huidume din Franța.

— Hainele astea n-or să te facă de nerecunoscut, spuse unul dintre ei, privind în jos, către veșmintele mele jalnice.

— Domnilor... monsieurs... nici nu știu cum să vă spun. Nu port costumul acesta ca să mă camuflez. Habar n-am de ce continuați să mă deranjați

Nu era momentul pentru așa ceva, firește. Dar ochii mei, care se simțeau liberi de preocupările creierului, au fost atrași inexplicabil de un afiș lipit pe un felinar, care fâlfâia în bătaia vântului. N-am putut să citesc ce scria pe el, dar instinctul îmi spunea că acolo era ceva de interes major.

— Uită-te la noi când îți vorbim!

Omul mă plesni peste obraz. Nu prea tare, dar bruschețea gestului m-a zdruncinat.

— Nu poți să protejezi la nesfârșit un om care trebuie să moară. Am primit ordine.

Partenerul lui scoase un pistol din haină.

— Acum ești și tu vârât în afacere. Ar trebui să-ți alegi prietenii mai bine.

— Prietenul meu? Nu-i adevărat.

— Adică fătuca aia te-a ajutat la monumentul Washington din plăcere? s-a răstit el.

— Vă jur că nu mi-e prieten! am strigat cu glas tremurător, căci vederea armei mă înspăimântase.

— Desigur... nu mai e.

23

— Domnule, domnule! Ai uitat...

Vânzătorul de haine ieșise cu sacoșa pe care o uitasem înăuntru. A înlemnit când i-a zărit pe cei doi bărbați în posturile acelea amenințătoare. Unul dintre ei mă apucase strâns de mână.

— Ce-i asta? gesticulă vânzătorul, mânios. Lăsați costumul în pace!

Când făcu un pas înainte, celălalt agresor se întoarse și îl izbi în față cu o forță teribilă.

Până să cadă la pământ, negustorul de haine scoase un scâncet ascuțit, apoi un mormăit. Profitând de asta, mi-am eliberat brațul. Am aruncat umbrela spre ei și am țâșnit prin potopul de stropi care se înălța ca un zid în calea mea. Cei doi bătăuși s-au luat după mine.

Am cotit pe prima stradă, sperând că întunecimea furtunii mă va ajuta să mă fac nevăzut, dar cei doi au scurtat distanța dintre noi într-o clipită. Am întors capul

să văd cât de mult se apropiaseră și m-am împiedicat de o mogâldeață. Deși mi-am recăpătat imediat echilibrul, urmăritorii ajunseseră acum periculos de aproape, unul dintre ei chiar atingându-mi haina cu mâna. N-am îndrăznit să mă mai uit înapoi.

În fața mea, niște porci se delectau tacticos cu gunoaiele de seară. Cursa noastră le întrerupse îndeletnicirea, făcându-i să se risipească în toate direcțiile. Un fulger lumină cerul și în același timp și pe noi. Francezii erau tot mai aproape și aveau fără îndoială să mă ajungă în câteva clipe. Am observat că ne apropiam de o stradă cunoscută și am auzit un zgomot slab de clopoțel, ceea ce mi-a dat o idee. M-am întors și am început să alerg cât puteam de iute spre urmăritorii mei. Fiind atât de rapizi, francezilor le-a luat un pic până să se oprească pe pământul alunecos.

Știam că în Europa căile ferate se află de obicei la periferia orașelor și cunoscusem mulți vizitatori din alte țări uluiți că trenurile americănești pleacă mai toate chiar din centrul urbei – la început erau trase de cai foarte puternici, apoi de locomotive cu abur. Când cei doi aproape m-au ajuns, i-am condus direct la indicatorul „Atenție la locomotivă". Rămași cu gura căscată, francezii au început să se uite în toate părțile.

Am zbughit-o ca vântul. După un timp am încetinit și m-am uitat peste umăr. Nici țipenie de om. Ploaia se mai domolise un pic. M-am oprit, crezându-mă în siguranță.

Dintr-odată și-au făcut din nou apariția, umăr la umăr, ca doi diavoli ivindu-se din marele abis.

Mă lăsasem deja copleșit de disperare, când în fața ochilor mei s-a materializat o altă siluetă. Am constatat uluit că era negrul ceva mai în vârstă pe care îl văzusem de mai multe ori în preajma Baronului și care mă supraveghea atent pe străzi. Fiindcă tânărul sclav al Baronului insistase ca acesta să nu mai angajeze alți negri,

mă gândisem că omul era în cârdășie cu ticăloșii de francezi. Și acum iată-l venind cu pași mari spre mine!

Nu aveam pe unde s-o apuc fără să cad victimă fie celor doi din spatele meu, fie celui din fața mea. Am decis că am mai multe șanse cu un singur adversar, așa că m-am repezit înainte, încercând să trec pe lângă el. Negrul m-a apucat de mână și m-a tras deoparte.

— Pe-aici! a spus el în ciuda zbaterilor mele.

L-am lăsat să mă conducă spre o alee foarte întunecată și strâmtă. Fugeam acum amândoi cot la cot. Mi-a pus palma pe spate, încercând să mă ajute să țin pasul cu el.

Francezii tot după mine. Tovarășul meu a început deodată să alerge în zigzag.

— Fă la fel! mi-a strigat.

Pricepând ce dorea, i-am urmat exemplul. În ploaie și beznă, cei doi n-aveau cum să ne mai deosebească.

Negrul s-a despărți de mine și, după un moment de ezitare și confuzie, unul dintre francezi l-a urmat. Celălalt nu m-a scăpat din ochi și parcă și-a împrospătat puterile. Bine măcar că numărul de mâini ce mă puteau strânge de gât se înjumătățise. N-am avut vreme să mă dumiresc de ce străinul pe care îl socotisem dușmanul meu mă ajutase împotriva acestor criminali.

În fața mea se deschidea o portiță de scăpare, dar trebuia să acționez rapid. M-am uitat în urmă și am văzut că agresorul meu se oprise la mijlocul drumului și ridica pistolul. Împușcătura a bubuit ca un tunet. Glonțul a trecut prin pălărie și mi-a zburat-o de pe cap. Furia din ochii lui și mormăielile cumplite m-au speriat mai mult decât arma. Bastonul mi-a alunecat de câteva ori din mână din pricina umezelii, dar nu l-am pierdut.

* * *

Ploaia se domolise, dar pământul era tot mai noroios. Am continuat să alerg – sau mai bine zis să alunec –

pe străzi, cu un singur urmăritor după mine. Am încercat să strig după ajutor, însă vorbele mi-au rămas în gât. Amândoi ne poticneam din cauza terenului dificil, iar eu, unul, știam că nu trebuia să mă opresc cu nici un chip dacă nu voiam s-o pățesc. În plus, cu hainele ude și în dezordine, cu capul descoperit, arătam ca unul dintre vagabonzii aceia cu mințile duse, spaima locuitorilor orașului. De data asta nimeni nu mi-ar fi sărit în ajutor. Căutând adăpost în cartierul de afaceri, am studiat câteva clipe ușa unui mare depozit, deschisă de vânt. M-am repezit înăuntru și am dat de o scară.

Năvălind la primul etaj, am văzut o roată prospăt vopsită care îmi ajungea aproape până la umeri. Mi-am dat seama imediat unde mă aflam.

Roți, șasiuri, curele și osii erau împrăștiate peste tot: ajunsesem în fabrica de trăsuri Curlett, de pe strada Holliday. La parter se găsea o încăpere unde erau expuse și vândute ultimele modele. Împreună cu fabrica de piane din apropiere, clădirea ilustra o nouă idee: producerea, depozitarea și vânzarea mărfurilor într-un singur loc.

— Ai mierlit-o, viteazule, zise un glas, acum în franțuzește. Ticălosul își făcuse apariția în pragul ușii. Gâfâind încă, reuși să-mi arunce un rânjet hain. Nu mai ai unde fugi. Doar dacă nu vrei să sari pe fereastră.

— Bineînțeles că nu vreau. Tot ce doresc este să vorbim ca doi oameni civilizați. Nu-mi pasă dacă ai de gând să recuperezi datoriile de la Baron.

Omul făcu un pas înainte, iar eu, unul, înapoi. Mă privi întrebător.

— Asta crezi, amice? chicoti el, grețos. Crezi că am venit aici să strângem cu ușa un rău-platnic pentru câteva mii de franci? întrebă el ofensat. Miza e mult mai mare. Însăși pacea Franței e în joc.

Baronul Dupin? Un avocat în mizerie să afecteze viitorul Franței?

Sunt sigur că fața mi-a trădat uimirea fără margini, pentru că omul s-a uitat la mine nu numai furios, ci și nerăbdător să sfârșească.

Cu o mișcare bruscă, am înșfăcat o roată uriașă și am împins-o către el cu toată puterea ce-mi mai rămăsese. Haidamacul întinse un braț și un picior încălțat cu o cizmă solidă pe care o devie cu ușurință într-o parte.

Am zbughit-o iar, dar știam că spusese adevărul: nu aveam unde să mă duc. Chiar dacă n-aș fi fost mort de oboseală și ud până la piele, depozitul era doar o cușcă enormă, plină cu piese pentru trăsuri. Am încercat să sar peste șasiul aproape terminat al unei calești, dar gheata mi s-a agățat de ceva și am căzut grămadă, însoțit de un râs plin de cruzime.

M-am prăbușit, însă nu am căzut pe podea, ci mai rău. M-am încâlcit într-o frânghie care ținea laolaltă mai multe piese dintr-o trăsură, încă neatașate vehiculului. Tot zbătându-mă și trăgând, m-am pomenit cu ea încolăcită în jurul gâtului. Am încercat să folosesc bastonul pentru a mă agăța de spatele trăsurii, străduindu-mă în același timp, cu disperare, să-mi desfac încâlceala din jurul gâtului. Zadarnic: cu fiecare mișcare nu reușeam altceva decât să mă încurc și mai tare.

Pașii lenți ai omului se apropiau tot mai mult. Francezul a intrat în trăsura care încă nu avea acoperiș. Postat deasupra mea, a rânjit și a lovit deodată bastonul meu, desprinzându-l de vehicul. Deși strângeam într-o mână celălalt capăt, acum nu mai aveam nici un punct de sprijin, așa că spânzuram de-a binelea în gol. De fiecare dată când încercam să apuc spatele trăsurii cu mâna sau cu bastonul, haidamacul mă lovea tot mai puternic. Cum nodul oribilului lasou mi se strângea fatalmente în jurul gâtului, am vârât cu greu mânerul bastonului între gât și frânghie. Degeaba mă întindeam, distanța dintre picioarele mele și podea nu scădea și pace.

Să mori spânzurat de o trăsură! Aproape că împărtășeam zâmbetul sinistru al urmăritorului meu când îmi imaginam o asemenea soartă.

Cum stăteam așa, suspendat, am strâns și mai tare bastonul, de data asta cu amândouă mâinile, într-un fel de ultimă rugăciune fără speranță. L-am strâns cu atâta putere, încât fibra lemnului avea să lase o urmă albă pe palmele-mi jilave. Am închis ochii, resemnat, dar am fost surprins să simt că bastonul cedează, ca și când mâinile mele ar fi avut o forță împătrită. Bastonul se desfăcuse. În clipa următoare mi-am dat seama că era alcătuit din două părți separate, unite la mijloc. În spațiul dintre ele am zărit o sclipire de oțel lustruit.

Am tras mai tare și am descoperit că partea superioară era un fel de teacă, ce se desprinse ușor. Da, în ea se afla o lamă. O sabie de un cot, ba nu, de un cot și jumătate lungime ieșise la iveală!

— Poe! am șoptit, poate cu ultima suflare.

Am tăiat imediat frânghia de care atârnam și m-am lovit de trăsură. M-am agățat de ea cu cealaltă mână.

Primul lucru pe care l-am văzut când m-am uitat în sus a fost francezul, cocoțat pe caleașcă și privindu-mă nedumerit. Uluit la vederea armei, a coborât mâna în care ținea pistolul. Cu un strigăt puternic, am rotit sabia deasupra capului și l-am lovit în braț. Apoi, cu ochii închiși, am tras lama înapoi și am împins-o iar înainte. Omul a scos un chiot ascuțit.

Am căzut pe spate, cu ghetele proptite în partea de jos a trăsurii. Banditul, îngrozitor de palid și zbierând de durere, a căscat ochii mari când am împins din răsputeri cu picioarele. Jumătatea de trăsură a început să alunece prin fabrică și una dintre roți a ieșit de pe osie și s-a rostogolit peste el ca o placă de mormânt. Caleașca șchioapă a rupt o țeavă din apropiere, trimițând în aer un șuvoi de abur fierbinte.

* * *

M-am ridicat și am pus spada în teacă. Totuși, emoția violentă a victoriei nu mă putea transporta acasă sau ține pe picioare: sfârșeala și durerile s-au unit și mi-au interzis orice deplasare, așa că după nici cinci pași m-am prăbușit afară, lângă ușă. M-am sprijinit în bastonul care îmi salvase viața. Mă temeam că ticălosul celălalt ar fi putut să mă găsească în starea aceea de slăbiciune.

Am auzit un zgomot la ușa fabricii, pe care o închisesem cu câteva clipe mai devreme, apoi un geamăt înspăimântător.

— Clark! mi-am auzit numele, ca prin ceață. Glasul părea că vine de la mare distanță, dar știam că era foarte aproape.

Poate că de vină a fost doar teama cumplită, poate tremurul nestăpânit sau oboseala ce mă copleșise, poate un amestec din toate: când o mână s-a întins către mine, m-am predat fără să mai opun rezistență. Apoi am simțit o lovitură puternică în tâmplă.

24

Zgomotul unor conversații liniștite se împletea cu un bâzâit îndepărtat. Am început să văd mai clar scena: bărbați care beau vin și bere. Mirosul de tutun de mestecat mi-a umplut nările, înțepător. Am încercat să mă ridic și am simțit o usturime la gât. Încăperea părea o copie a tavernei de la hotelul Ryan's așa cum arăta probabil în după-amiza când Poe sosise acolo. M-am gândit la privirile deloc prietenoase ale partizanilor Whig din circumscripția a patra, de vizavi de hotel, și

m-am ridicat în capul oaselor în ciuda unui val de amețeală.

Câțiva inși au trecut prin dreptul unor lumânări aprinse și mi-am dat seama că toți erau de culoare; într-adevăr, în cârciumă erau numai negri și câteva negrese tinere îmbrăcate țipător. Am observat că ferestrele erau altfel plasate decât cele de la Ryan's. Amestecul firesc al sexelor amintea mai mult de Paris decât de Baltimore. În jurul umerilor, care parcă îmi erau stânși într-o cămașă de forță, aveam mai multe pături groase.

— Domnule Clark, arăți ceva mai bine.

M-am întors și l-am văzut pe negrul care mă scăpase de unul dintre urmăritori.

— Cine ești dumneata?

— Mă numesc Edwin Hawkins.

— Unul dintre ticăloșii ăia m-a lovit? am întrebat, simțind cum îmi zvâcnesc tâmplele.

— Nu, de data asta nu te-a plesnit nimeni, cu toate că așa ți s-a părut. Ai alergat afară și ai căzut după câțiva pași. Te-ai lovit cu tâmpla de caldarâm înainte să te prind. Te-am adus aici ca să nu fii găsit. Cel care-a alergat după mine s-a lăsat păgubaș după ce-am trecut pe lângă un felinar și a văzut că nu sunt omul lui, dar pun prinsoare că te mai caută și acum.

— Pe cel din depozit l-am omorât? am întrebat, aducându-mi aminte cu groază de lanțul evenimentelor.

— A ieșit după tine, dar a alunecat și-a căzut și el. Părea destul de ciopârțit. Am trimis vorbă unui doctor să vină acolo și să-l îngrijească. Ți-ar mai lipsi să fii acuzat de omor!

M-am uitat prudent prin încăpere. Taverna se afla în spatele unei băcănii pentru negri. Era un loc tipic pentru anumite cartiere din Orașul Vechi, precum Aleea Libertății, despre care se plângeau ziarele atât de des, cerând să fie închise din cauza influenței lor proaste asupra păturilor sărmane și instigării la un comportament scandalos. Doi inși cu pielea mai deschisă

discutau într-un colț, aruncându-mi din când în când câte o privire. Am întors capul în partea cealaltă și nu m-a mirat să observ și alte priviri suspicioase. Am constatat că nu eram totuși singurul alb; în tavernă se mai aflau câțiva, din clasele de jos, care împărțeau mesele cu muncitorii negri. Era însă evident că intrasem în altă încurcătură.

— Ești în siguranță, domnule Clark, m-a asigurat Edwin cu o liniște remarcabilă. O vreme trebuie să te ferești de ploaie.

— Dar de ce ai riscat pentru mine? Nici măcar nu mă cunoști.

— Ai dreptate, domnule, dar n-am făcut asta pentru dumneata, ci pentru un cunoscut, mi-a răspuns el. Am făcut-o pentru Edgar Poe.

I-am studiat trăsăturile aspre și frumoase. Avea probabil câțiva ani peste patruzeci și destule riduri cât să pară mai în vârstă, dar ochii îi scânteiau tinerește, sau poate din cauza neastâmpărului.

— L-ai cunoscut pe Edgar Poe?

— Da, înainte de a fi eliberat.

— Ai fost sclav?

— Am fost. Mă scrută cu privirea, apoi dădu din cap, gânditor. Sclavul domnului Poe.

* * *

Cu douăzeci de ani în urmă, Edwin Hawkins fusese sclavul de casă al unei rude a Mariei Clemm. Doamna Clemm, zisă și Muddy, era mătușa lui Edgar Poe, iar mai târziu, când scriitorul s-a însurat cu fata ei, Sissy, i-a devenit soacră. La moartea stăpânului, titlul de proprietate al lui Edwin a trecut în mâinile lui Muddy, care pe atunci locuia în Baltimore.

Cam tot pe-atunci, Edgar Poe renunțase la gradul de sergent-major și la Fortul Monroe din Virginia, convins că avea să devină poet după ce terminase poemul

„Al Aaraaf" pe când se afla în garnizoană. Se străduise mult și din greu să părăsească armata, pentru că avea nevoie de aprobarea a două partide la fel de severe: John Allan, tutorele său, precum și superiorii săi militari. După ce își îndeplinise în sfârșit visul, Poe locuise un timp cu mătușa Muddy și numeroasa ei familie din Baltimore. Eddie, cum îl striga toată lumea pe-atunci, se înrolase sub numele de Edgar A. *Perry* (tânărul sclav îl auzise pe Poe spunându-i lui Muddy să urmărească corespondența sosită pe acest nume), sperând inițial să rupă orice legătură cu domnul Allan, care refuzase să-i acorde sprijin pentru publicarea poeziilor.

Acum, deși eliberat de severitatea lui Allan și de rigorile serviciului militar, Edgar Poe nu avea nici bani, nici vreun ajutor pentru a-și câștiga un loc în societate.

Muddy, o femeie de patruzeci de ani, înaltă și blândă, îi deschisese ușa lui Eddie Poe și îl primise ca pe propriul ei fiu. Lui Edwin, poetul i se păruse genul de om căruia îi place să stea mai mult în preajma femeilor. Covârșită de bolnavii din familia ei, Muddy îl rugase pe nepot să-l ia pe nou-moștenitul sclav și să-l vândă în numele ei. Curând, Poe aranjase să-l dea pe Edwin familiei lui Henry Ridgeway – el însuși de culoare – pentru patruzeci de dolari.

Mi-am exprimat dorința de a afla detaliile acestui aranjament. Pentru un sclav tânăr și puternic, Poe ar fi putut primi cinci sau șase sute de dolari, poate chiar mai mult.

— Legile noastre, îmi explică Edwin, încearcă să împiedice eliberarea sclavilor făcând acest proces cât mai costisitor, dar în așa fel încât să nu pară că deranjează economia. Domnul Poe și mătușa sa nu aveau atâția bani, dar nu există nici o lege care să împiedice o familie de negri liberi să cumpere un sclav și nici să plătească pentru el cel mai mic preț. Vânzarea unui sclav către un negru liber, la un preț foarte mic, poate doar atât cât e necesar să plătești un avocat, reprezintă

un alt mod de a-l elibera. Un asemenea aranjament a făcut domnul Poe ca să mă pună în libertate. Așa am putut rămâne în Baltimore. Nu-i cel mai bun oraș, dar e căminul meu. Unii dintre cunoscuții mei sunt stăpânii soției și copiilor, din același motiv.

— Poe n-a prea scris despre problema sclaviei, am zis eu după o scurtă pauză. Nu sprijinea astfel cauza abolițională. De fapt, mi s-a părut întotdeauna că nu-i plăcea nici o cauză, credea de la bun început că toate sunt niște ipocrizii. Și totuși pentru tine a făcut ce-a făcut, a renunțat la sute de dolari când era sărac lipit pământului și fără nici un sprijin.

— Important nu e ce scrie un om, îmi răspunse Edwin, mai ales unul care mânuiește condeiul ca să câștige un gologan, cum începuse să facă Poe pe-atunci. Doar ceea ce face el spune într-adevăr cine este. N-aveam decât douăzeci de ani, iar domnul Poe la fel – era doar cu câteva luni mai mare. Cât timp am stat pe lângă dumnealui, n-a zis nimic despre sclavie. De fapt, mai tot timpul tăcea. Avea puțini cunoscuți, iar cei pe care-i avea nu-i erau prieteni. A văzut în mine ceva din dumnealui, așa că s-a hotărât pe loc să mă elibereze dacă îi stătea în puteri.

Nu l-am mai întâlnit apoi, continuă el după un timp, dar n-am să uit niciodată ce-a făcut. L-am îndrăgit pentru asta, deși l-am cunoscut atât de puțin. Când mi-am căpătat libertatea, am început să lucrez la mai multe publicații din partea locului. Acum împachetez ziarele pentru livrare. Într-una din aceste redacții am aflat despre plângerile dumneavoastră adresate editorilor, cam după ce Poe s-a prăpădit, despre jurnalele care s-au folosit de el și nici măcar nu i-au pus o piatră pe mormânt. Până în clipa aceea nu aflasem că murise. În aceeași zi, după ce mi-am terminat treaba, m-am dus la cimitir și am lăsat ceva pe mormântul pe care l-ați descris.

— O floare? Dumneata ai pus-o acolo?

Edwin dădu din cap.

— Îmi amintesc că Eddie se îmbrăca întotdeauna la patru ace, iar uneori purta la butonieră o floare albă, ca aceea pe care am pus-o pe mormânt.

— Dar unde ai fugit apoi?

— Nu e un cimitir pentru negri și aș fi dat de bănuit dacă aș fi stat acolo mai mult. Când am îngenuncheat la mormânt, am auzit o trăsură care se apropia și m-am grăbit să ies.

— Era Peter Stuart, partenerul meu de afaceri, care voia să afle cu ce mă îndeletnicesc.

— După aceea, de fiecare dată când pregăteam ziarele mai găseam câte un articol defăimător despre Poe – familia Ridgeways m-a învățat să citesc după abecedarul Webster, astfel că am priceput toate acele mojicii. Mi se pare că viilor le place să arate că sunt mai buni decât morții. Trecuse ceva vreme când a apărut un străin și a început să bată redacțiile, spunând aiureli despre Poe. Pretindea că dorește să i se facă dreptate, dar, din câte mi-am dat seama, nu voia decât să răspândească zvonuri murdare.

— E Baronul Dupin, am spus.

— Am vorbit cu domnul acela în câteva rânduri și i-am cerut să respecte amintirea lui Poe, dar el mi-a repetat de fiecare dată zicala cu vârâtul unde nu-ți fierbe oala. Fie mă trimitea la plimbare, fie mă momea să-l ajut dacă vreau să-mi iasă ceva bani.

Mi-am amintit că îl văzusem pe Baron ținându-l pe Edwin pe după umeri și îmi închipuisem că pun cine știe ce la cale împreună.

— Cam pe-atunci te-am văzut din nou, domnule Clark. Te certai cu Baronul, cum îi spui dumneata. M-am hotărât să aflu tot ce pot despre dumneata și te-am urmărit. Te-am văzut ducându-l pe negrul acela tânăr la gară și înfruntându-l pe negustorul de sclavi, pe Hope Slatter.

— Îl știi pe Slatter?

— El a aranjat vânzarea mea către cel de-al doilea proprietar. La vremea aceea nu l-am acuzat, pentru că eram doar un băietan și altă viață nu cunoscusem. Își făcea meseria. M-am dus însă la el după câțiva ani ca să-l întreb cine sunt părinții mei – chiar el îi vânduse și ne despărțise, deși le promisese tuturor stăpânilor că nu va distruge familiile. Slatter era singurul care știa și totuși nu mi-a spus. M-a alungat cu lovituri de baston. De-atunci, nu mai pot ridica privirea când trece pe străzi cu căruțele lui pline, ducând sclavii la vapoare. Ciudat, dar în mintea mea e mereu legat de Poe. Deși nu i-am cunoscut sufletește, știu că unul mi-a pus lanțurile și celălalt mi le-a înlăturat.

Edwin tăcu câteva clipe.

— Te-am văzut înfruntându-l pe Slatter, continuă el. Mi s-a părut că ai nevoie de ajutor... așa că, atunci când s-a întâmplat să ne întâlnim în seara asta, pe furtună, te-am urmărit din nou.

— Cred că mi-ai salvat viața.

— Spune-mi, ce-i cu bărbații aceia?

— Sunt niște ticăloși clasa întâi. Baronul datorează sume mari unor persoane influente din Paris. Iată de ce se ocupă de cazul lui Poe: pentru bani.

— Iar dumneata, domnule Clark, de ce te-ai amestecat?

— N-am nici o treabă cu cei doi care au încercat să-mi facă felul. Orice ar crede ei despre mine, nu-i adevărat. Nu mă cunosc deloc.

— Voiam să te întreb de ce te-ai amestecat în *toate* astea? Spui că Baronul încearcă să dezlege misterul morții lui Poe pentru a-și umple buzunarele. Foarte bine. Dar dumneata ce urmărești?

M-am gândit la reacțiile din trecut, la privirile dezamăgite ale prietenilor mei pierduți, la Peter Stuart și la Hattie Blum, și am ezitat să-i răspund. Dar Edwin nu părea că ar vrea să mă judece. Felul lui deschis de a fi mă liniștise.

— Bănuiesc că motivele mele nu sunt foarte diferite de ale tale, când m-ai ajutat în această seară. Poe m-a eliberat de ideea că viața trebuie să aibă un drum croit odată pentru totdeauna. El era America – libertatea care sfidează orice stăpânire, chiar și atunci când a fi sub controlul cuiva i-ar fi putut fi de folos. Într-un fel, adevărul despre Poe este o chestiune foarte personală și foarte importantă pentru mine.

— Atunci grăbește-te, domnule. S-ar putea să mai ai multe de făcut pentru această cauză dreaptă.

Edwin îi făcu semn chelnerului, care puse în fața mea o cană cu ceai fierbinte. Nu cred că am gustat vreodată ceva mai minunat.

25

Am străbătut drumul spre casă mult mai ușor decât ați crede după o astfel de noapte. Eram ca un fulg! Deocamdată urmăritorii mei se aflau departe, pierduți prin Baltimore. Dar altceva, mai presus chiar și decât camaraderia lui Edwin, mă binecuvântase cu acest proaspăt sentiment de ușurare.

Fusese o zi lungă. Pătrunsesem în sanctuarul Baronului, auzisem un secret dureros despre trecutul lui Auguste Duponte, descoperisem ceva despre Poe prin indicii privitoare la haine și baston, dar sensul deplin al acestora abia acum mi se limpezea în minte. Se mai întâmplase ceva. În timp de mergeam pe străzi, prin ploaia care se transformase într-o burniță fină, am văzut din nou acel anunț – o hârtie galbenă cu litere mari – pus pe felinare, în vitrine și pe tejghele, în tot orașul. Câteva afișe pluteau prin băltoacele rămase după furtună. Un vagabond studia unul căzut sub un felinar,

ținându-și mâinile adânc înfundate în buzunarele costumului ros până la urzeală.

M-am oprit lângă el și am atins hârtia pentru a mă asigura că există cu adevărat. Văzând că omul tremură, mi-am scos pardesiul, pe care sărmanul și l-a înfășurat strâns pe trup, dând recunoscător din cap.

— Ce scrie acolo? m-a întrebat.

Și-a scos pălăria veche și desfundată. Mi-am dat seama că nu știa să citească.

— Ceva deosebit, am zis și am citit cu voce tare, plină de o emoție vibrantă care ar fi putut rivaliza cu orice discurs al Baronului.

Sunt sigur că arătam ceva de speriat: îmbrăcat într-un costum sfâșiat, ud, prost croit, desperecheat, fără pardesiu, cu capul descoperit și părul adunat spre creștet, sprijinindu-mă obosit în elegantul baston de Malacca, atât de prețios, dar și el zgâriat. Prinzându-mi imaginea în oglinda din holul de la intrare, am avut impresia că vin de pe altă lume. Am zâmbit la acest gând și am început să urc scările.

— Poe n-a fost jefuit, i-am spus lui Duponte chiar înainte de a-l saluta. Acum înțeleg unde bateți. Bastonul pe care îl avea atunci, bastonul de Malacca, are o sabie ascunsă înăuntru. „S-a jucat" cu el în biroul doctorului Carter din Richmond, conform cunoscuților acestuia și potrivit relatărilor din presă. Asta înseamnă că știa despre sabie. Dacă i s-ar fi furat hainele sau dacă ar fi fost atacat violent, ar fi încercat s-o folosească.

Duponte dădu din cap. Dar eu doream să-i spun mai multe.

— Și hainele... Domnule Duponte, dacă ar fi umblat prin ploaie în ziua aceea, veșmintele i-ar fi fost ude. Există negustori de haine în oraș care schimbă un costum ud cu altul uscat.

— Îmbrăcămintea e o marfă deosebită, zise Duponte, e una dintre puținele posesiuni ce pot fi fără

valoare și de neprețuit în același timp. Când ești ud leoarcă, costumul ți-e complet nefolositor; dar, cum experiența ne arată limpede, la un moment dat se va usca și va fi la fel de valoros în ochii unui negustor de haine, pentru care câștigul apare doar mai târziu, când îl revinde.

Pe masă se afla un teanc din anunțurile galbene pe care le văzusem pe străzi. Am luat unul.

— Sunteți gata, i-am spus. Sunteți gata! Când ați tipărit astea, domnule?

— Mai avem ceva de făcut, zise Duponte. Mâine dimineață.

Am citit din nou afișul. Duponte anunța că va ține o conferință despre moartea lui Edgar A. Poe. *Sursa de inspirație pentru faimosul personaj Dupin*, scria pe foaia de hârtie. *Celebrul analist din Paris, care a cercetat oribila asasinare a domnului Lafarge, faimoasa victimă ucisă prin otrăvire, va ține, la 3 octombrie 1849, în orașul Baltimore, o cuvântare ce va lămuri în detaliu ce i s-a întâmplat lui Edgar A. Poe. Toate faptele au fost adunate prin cercetare personală și prin cugetare analitică. Intrarea publicului este liberă.*

În dimineața zilei următoare, ziua când Duponte își programase conferința, am plecat de acasă mai devreme ca să distribui cât mai multe anunțuri. Le-am lăsat în tot felul de prăvălii, la porțile caselor și le-am prins pe stâlpi. Am trimis după Edwin și, după ce i-am povestit ce avea de gând Duponte, s-a oferit să mă ajute să împrăștii fițuicile în toate cartierele orașului în timp ce se îndeletnicea și cu treburile lui. Când înmânam anunțul câte unui trecător, observam cum interesul lui creștea pe măsură ce citea.

O mână s-a întins după un anunț, făcându-mă să-mi ridic privirea spre o figură severă. Bărbatul a luat hârtia.

Henry Herring și-a mijit ochii și s-a uitat la mine pe deasupra foii.

— Ce-i asta, domnule Clark?

— Tot ce-i legat de moartea vărului dumneavoastră va fi elucidat.

— Nu prea mă consider rudă cu Poe, ca să vă spun cinstit.

— Atunci nu trebuie să vă faceți probleme, i-am răspuns, luând înapoi anunțul. Dar ați fost îndeajuns de rudă pentru a vă număra printre puținii care au asistat la înmormântarea lui.

— Nu-l înțelegeți, zise Herring și buzele i se strânseră într-o linie subțire.

— Vorbiți despre Poe?

— Da, mormăi el. Știți că atunci când a locuit aici, în Baltimore, înainte de a se căsători cu Virginia, Eddie i-a făcut curte fiicei mele? V-a povestit prietenul dumneavoastră Eddie despre comportamentul său infam? I-a scris poeme, unul după altul, i-a declarat dragoste veșnică, adăugă el cu dispreț. Fetiței mele!

Herring începu să emită sunete de dezaprobare, dar atenția mea se îndreptase deja în altă parte. Cuprins de emoțiile zilei care abia începuse, îmi imaginau mutra pe care o va face Baronul Dupin când va vedea anunțul – asta presupunând că haidamacii din Franța nu-l prinseseră încă. Henry Herring mai adăugă câteva cuvinte din care am înțeles că i se părea nedelicat să extragi secretele unui mort dintr-un mormânt acoperit de rușine.

M-am uitat o vreme la o ramură de copac ce se legăna în bătaia vântului. În jur, peste tot, se vedeau anunțurile concepute de Duponte, într-o abundență splendidă. Asta m-a umplut de teamă.

Dacă Baronul va vedea afișele despre conferința lui Duponte, nu o va trimite pe Bonjour sau pe oricare alt ticălos să le rupă sau să le acopere cu propriile sale anunțuri? Sigur că va face măcar o mișcare. Din punctul lui de vedere, așa era cinstit. Cu toate acestea, nici un anunț nu fusese îndepărtat. Va permite Baronul una ca asta? Se va retrage fără luptă? Doar dacă...

— Baronul! am strigat.

— Unde naiba o ștergeți? zbieră Herring după ce eu o luasem deja la fugă.

* * *

— Domnule! Domnule Duponte!

Începusem să strig încă de la ușă. Am trecut în goană prin holul de la intrare, am urcat și m-am repezit în bibliotecă. Nu era acolo. Știam că se petrecuse ceva.

Nu, nu Duponte!

Am auzit pașii ușori ai lui Daphne, care era urmată de alt servitor. Am alergat s-o prind și am întrebat-o unde era Duponte.

A scuturat din cap, speriată sau poate doar uimită.

— L-au luat prietenii dumnealui, domnule Clark.

O, nu, nu, mi-am zis. Cuvintele ei parcă îmi striviseră pieptul.

Apăruse un tânăr care spusese că un domn vrea să-l vadă pe analist. Vizitatorul fiind șchiop, domnul Duponte era rugat să vină până la poartă, unde îl aștepta în trăsură. Daphne îi răspunsese că ar fi mai bine ca vizitatorul să vină până la ușă, cum era obiceiul, dar vizitiul insistase. Ea îl informase pe Duponte și, după câteva clipe de gândire, acesta plecase.

— Și...? am îndemnat-o să continue.

Daphne părea să-și fi schimbat în bine atitudinea aspră față de Duponte și ochii i se umeziră într-atât, încât simți nevoia să și-i șteargă înainte de a-și sfârși istorisirea.

— În trăsură se lăfăia, ca un rege, un bărbat ce nu părea deloc șchiop, pentru că a coborât și era înalt și zdravăn. L-a luat pe domnul Duponte de braț. Iar bărbatul acesta, domnule...

— Da?

— Arăta exact ca domnul Duponte! Parcă erau frați gemeni, pe cuvântul meu de onoare! șopti ea. Domnul Duponte s-a îndreptat spre trăsură, cu o umbră de

tristețe pe față, ca și când știa că lasă ceva în urmă, pe veci. O, cum aș fi vrut să fiți și dumneavoastră aici!

Fusesem un cretin, un netot! Baronul nu se ocupase de fluturașii noștri care anunțau conferința pentru că avea de gând să se ocupe chiar de conferențiar!

* * *

Nici urmă de Dupin la hotelurile unde l-am căutat. Mai întâi m-am dus la poliție pentru a declara că Auguste Duponte dispăruse și le-am dat portretul pictat de Von Dantker, pe care îl confiscasem de la Baron. Le-am lăsat și un desen pe care l-am schițat rapid, al lui Dupin și al acoliților săi, inclusiv feluriții vizitii, hamali și mesageri de care se folosise. Ceva mai târziu, am primit un mesaj că sunt chemat la secția de poliție.

Același ofițer White cu care vorbisem la moartea lui Poe stătea la biroul său, cu mâinile împreunate în față.

— L-ați găsit? L-ați găsit pe Duponte?

— Sau pe Dupin? întrebă el. Portretele pe care ni le-ați dat ne sunt de ajutor, domnule Clark, dar angajații hotelurilor îl recunosc cu toții pe Duponte nu ca fiind Duponte, *ci Dupin*. Cred că remarcați asemănarea chiar din schița dumneavoastră și din pictură.

Cu greu am reușit să-mi stăpânesc agitația.

— Par la fel din cauză că Baronul Dupin a încercat cu bună știință să-l imite pe domnul Duponte, iar pictorul Von Dantker era în cârdășie cu el!

White și-a împletit mai bine degetele și și-a dres glasul.

— Duponte pretindea că este Dupin?

— Poftim? Nu, nu, dimpotrivă, domnule White. Baronul Dupin vrea să demonstreze că el... el e singura sursă de inspirație pentru personajul lui Poe...

— Iarăși Poe! Ce legătură are povestea asta cu el?

— Una colosală! Vedeți, August Duponte este modelul după care a fost creionat personajul C. August Dupin.

L-am găzduit în casa mea, unde și-a văzut de treburile sale, de aceea n-a fost văzut prea mult. Ca să nu mai spun că de obicei ieșea seara... Hm, și francezul lui Poe făcea la fel. Baronul Claude Dupin pretindea că el ar fi adevărata sursă de inspirație pentru Dupin și a început să-l imite pe Duponte.

Ofițerul White ridică o mână pentru a mă opri.

— Vreți să spuneți că Duponte este Dupin.

— Da! Mă rog, e mai complicat decât atât, nu-i așa? Baronul Dupin încearcă să treacă drept C. Auguste Dupin. Ceea ce contează este să-l găsim înainte ca Duponte să pățească ceva.

— Dacă îmi permiteți, poate că l-ați văzut pe individul acesta, Dupin, și l-ați luat drept altcineva.

— L-am luat drept altcineva... am repetat, pricepând ce vrea să zică. Domnule, Auguste Duponte nu este fantezia mea. Doar nu mi-am imaginat că cineva locuiește și ia cina la mine acasă!

White dădu din cap și își plecă privirea.

Am continuat pe un ton grav și hotărât:

— Dupin trage sforile în toată afacerea. Trebuie oprit cu orice preț. Este periculos, domnule ofițer White! A răpit un geniu și poate că deja i-a făcut rău. Va răspândi versiunea sa falsă despre evenimentele care au condus la moartea lui Poe. Chiar nimic din toate acestea nu vă privește?

Era clar că nu, și deocamdată nu mai aveam nimic de făcut decât să-mi urmez cu îndârjire cercetările.

M-am întrebat ce s-ar fi întâmplat dacă pe-atunci aș fi fost mai conștient de răutatea omenească. O, dacă aș fi fost în stare să prevăd planurile sinistre ale Baronului, dacă m-aș fi învrednicit să rămân mereu lângă Duponte, să-l duc în brațe la sala de conferințe de era nevoie! Cu toate talentele lui, nu putea face nimic

împotriva Baronului și a lui Bonjour, care îi amenințau viața. Mi l-am închipuit așa cum l-a descris servitoarea, plecând cu ei fără să se opună. Ce ar fi însemnat pentru moștenirea lui Poe dacă Duponte și-ar fi ținut cuvântarea în seara aceea? Dar răspunsul la o astfel de întrebare era pură speculație.

Momentul conferinței se apropia. Mergând pe stradă cu un aer melancolic, pentru că doream să mă apropii de locul respectiv și să meditez, am fost uluit să văd o mulțime de oameni îmbulzindu-se la intrarea în sală. Am atins brațul unuia dintre bărbații ce stăteau la coadă și l-am întrebat:

— Nu s-a anulat conferința din seara asta?

— Nici vorbă!

— E chiar conferința planificată, vreți să spuneți? Despre moartea lui Poe?

— Sigur că da! zise omul. Ați crezut că a venit Emerson în oraș?

— Duponte! am scrâșnit printre dinți.

Oare scăpase, până la urmă? Reușise să vină?

— Numai că s-au schimbat un pic lucrurile, continuă bărbatul. Acum intrarea se plătește.

— Nu se poate!

— Asta e! dădu el din cap, resemnat. Știți, este Dupin cel original. Merită un dolar și jumătate.

M-am holbat la el. Ținea în mâini un exemplar din povestirile lui Poe.

— Trebuie să fie ceva de capul ei, își dădu el cu părerea.

Mi-am făcut loc la repezeală prin mulțime și am intrat fără să-l bag în seamă pe controlorul care îmi cerea biletul.

În spatele scenei aștepta liniștit Auguste Duponte, de unul singur. M-am uitat la el cu speranțe renăscute, triumfător și cu respect.

— Cum...?

Am înaintat un pas.

— Bine ai venit, frate Quentin, zise el privindu-mă diabolic, apoi uitându-se împrejur ca și când aștepta ceva important. O să vezi cum se scrie istoria.

Bineînțeles că nu era Duponte.

Dacă înainte îl imitase pe analist într-un chip remarcabil, acum asemănarea era de-a dreptul înspăimântătoare. Chiar și ochii lui căpătaseră ceva din spiritul lui Duponte.

— Domnule Baron, n-o să las lucrurile așa, puteți fi sigur.

Am strâns mai tare bastonul de Malacca.

— Și ce-o să faci? zise el, privindu-mă nepăsător. Dacă vrei să știi, dumneata și Duponte mi-ați făcut un serviciu. Deja am vândut biletele pentru conferința următoare și trebuie să primesc banii pentru cea de azi.

După ce m-am obișnuit cu situația, am fost surprins să n-o zăresc și pe Bonjour. Se simțea Baronul în largul lui atât de lipsit de apărare? Bănuiesc că cineva trebuia să stea cu ochii pe Duponte, doar dacă nu-l... Nu, nici măcar Baronul... Nu un om neînarmat.

— Am să-ți spun adevărul, adevărul adevărat, frate Quentin. Au fost momente, înainte de această zi, când am crezut că s-a vărsat călimara, că Duponte e prea deștept. Văd pe chipul dumitale că nu-ți vine să crezi. Da, m-am temut că, încetul cu încetul, mă vă învinge. Dar iată că a scăpat ultima șansă și acum n-are decât să se întindă cu mâinile pe piept și să dea ortul popii.

— Unde e? am întrebat furios. Ce-ai făcut cu el?

— Ce vrei să spui? zise Baronul cu un surâs drăcesc.

— O să pun poliția pe urmele dumitale! N-o să scapi așa ușor!

Mă hotărâsem să încerc să-i smulg și cea mai mică informație, și în plus să-i slăbesc încrederea.

— Oriunde l-ai ține, oricum l-ai ascunde, Duponte va găsi o cale de scăpare. Va veni după dumneata ca un vifor! Te va opri în ultimul moment. Va câștiga.

Baronul îmi servi un hohot de râs amical. Nu dădu nimic la iveală, dar nesiguranța i se citea în freamătul buzei de jos.

— Domnule Clark, știi peste câte obstacole am trecut pentru a ajunge aici? Poliția din Baltimore nu e o problemă pentru mine. Astăzi întorc o nouă pagină în viața mea. Astăzi ori înving, ori mor. Asta dacă nu mă oprești dumneasta, pentru că ești singurul care mai poate încerca... Nu, cu siguranță că n-o vei face. Nu voi mai sta în umbra dușmanilor mei sau a lui Auguste Duponte. Sunt clipe când geniul, chiar și geniul lui Duponte, trebuie să-și scoată pălăria în fața vicleniei. Ziua aceasta va fi pașaportul meu către glorie.

Baronul îl urmă pe directorul sălii pe scară, apoi pe podium. M-am uitat în jur, disperat, încercând să găsesc o soluție, dar eram blocat. În cele din urmă, am început să-mi fac loc, hotărât să-l împiedic măcar să urce pe scenă. Apoi am văzut publicul – nu, mai bine zis mulțimea –, am văzut nenumăratele, sclipitoarele, tulburatele priviri ale oamenilor și am înțeles de ce Baronul nu avea nevoie de Bonjour ca să-i asigure protecția. În mulțime era în siguranță. Avea să-și legitimize din nou prezența în societate.

În spate, un angajat al sălii repara o lampă, iar flacăra ei juca înnebunitor în fața ochilor mei, tulburătoare în spațiul acela întunecat. Sigurul lucru pe care l-am mai putut face a fost să le strig să oprească totul, ceea ce a stârnit mormăituri de nemulțumire.

Îmi pierdusem orice abilitate de a articula cuvinte, orice urmă de logică. Am urlat ceva despre dreptate. M-am năpustit și am lovit în dreapta și-n stânga, fiind bruscat la rândul meu. La un moment dat, ca prin ceață, am văzut chipul lui Tindley, portarul Whig, desprinzându-se din mulțime. O umbreluță roșie s-a învârtit undeva în fața mea. I-am văzut și pe Henry Herring și pe Peter Stuart, care se înghesuiau umăr la umăr cu oamenii nerăbdători să ajungă mai aproape de scenă.

Și bătrânul bibliotecar se afla acolo, așezat pe un scaun, și editorii celor mai importante ziare. Și, printre toate aceste imagini fugare, în lumina pâlpâindă, am văzut rânjetul acela – ciudatul rânjet ascuțit și răutăcios rezervat de Duponte lui Von Dantker – copiat perfect pe chipul Baronului. A urmat și zgomotul, singurul zgomot ce s-ar fi putut ridica peste rumoarea pe care o provocasem. O bubuitură ca de tun. Prima făcu luminile scenei să se prăbușească, scufundând toată sala în beznă. Apoi răsună a doua.

Când am auzit împușcăturile, am sărit înapoi, acompaniat de un cor de țipete și urlete feminine. M-am cutremurat, înfrigurat deodată și, dintr-un instinct macabru, am dus mâna la piept. După aceea nu-mi mai amintesc decât frânturi.

Baronul Dupin deasupra mea; ne rostogolim împreună, împletiți într-un talmeș-balmeș însângerat, răsturnăm podiumul... Cămașa lui e pătată de un oval mare, cu marginea zdrențuită, de culoarea morții... Răcnește, apucându-mă ca un nebun, trăgându-mă sălbatic de guler... Apoi o greutate oribilă peste mine.

În cele din urmă, amândoi ne prăbușim, ne prăbușim în neant.

CARTEA A V-A
POTOPUL

Mă simt ca unul
ce străbate singur
deșertul unei săli de bal.

Thomas Moore

26

Nu m-am mirat când polițistul White m-a luat cu trăsura de la sala de conferințe să mă ducă la Glen Eliza. Gândiți-vă și dumneavoastră. Cunoșteam situația mai bine decât oricine, știam tot ce se întâmplase. Deși nu mă dădea afară din casă încrederea în competența polițiștilor, credeam totuși că l-ar fi găsit pe Duponte cu ajutorul meu... iar apoi el ar fi scos la iveală adevărul, nu poliția din Baltimore.

Ofițerul White a intrat în salonul de la Glen Eliza însoțit de un adjunct și de câțiva sergenți pe care nu-i cunoșteam. Am început să-i spun tot ce știam – de la sosirea Baronului Dupin la Baltimore până la scena violentă pe care tocmai am descris-o. Auzindu-i exclamațiile, am început totuși să mă întreb cât de atent mă asculta.

— Dupin e pe moarte, tot repeta White pe diferite tonuri. Dupin e pe moarte.

— Da, i-am explicat iarăși, din cauza celor doi ticăloși care m-au urmărit prin oraș mai devreme, închipuindu-și că încerc să le zădărnicesc răzbunarea meschină împotriva Baronului.

— Atunci l-ați văzut pe unul dintre ei împușcându-l pe Baron în sala de conferințe? m-a întrebat ofițerul White, care se așezase pe marginea unui fotoliu.

În tot acest timp, adjunctul a rămas în picioare, în spatele meu, fără să scoată o vorbă. Nu mi-a plăcut niciodată să mă simt urmărit și de aceea m-am întors în repetate rânduri, cu dorința evidentă de a-l vedea așezându-se undeva.

— Nu, i-am răspuns, n-am văzut nimic de pe scenă din cauza luminilor care apoi s-au stins și din cauza puzderiei de oameni. Doar câteva fețe... Dar mi se pare mai mult decât limpede, e mâna lor la mijloc.

— A celor doi tâlhari de care vorbiți... le știți numele?

— Nu. Unul dintre ei a fost cât pe-aci să-mi facă felul ieri. A tras în mine și glonțul mi-a străpuns pălăria! Omul e rănit, pentru că am reușit să-l tai. Nu le cunosc numele.

— Spuneți-mi ce mai știți, domnule Clark, mă îndemnă el, pe un ton distant.

— Sunt francezi, de asta sunt sigur. Baronul Dupin avea datorii enorme. Un cămătar parizian nu-și va înceta niciodată presiunea și manevrele, nici măcar într-un loc atât de îndepărtat precum Baltimore.

Nu știam dacă afirmația mea era valabilă pentru toți creditorii din Paris, dar în momentul acela mi se părea preferabil să susțin asta cu toată puterea.

Ofițerul White dădu din cap, așa cum faci când asculți fabulațiile unui copil.

— Claude Dupin trebuie oprit... în numele lui Poe, spuse el.

Turnura conversației mă surprinse.

— Exact.

— Mai devreme ați declarat că trebuie oprit... cu orice preț.

— Într-adevăr, domnule. Am ezitat un pic, apoi am continuat: Vedeți, ceea ce am vrut să spun e că...

— Mai una cu pământul decât atât nici că s-ar fi putut, comentă adjunctul din spatele meu. Dupin, vreau să zic. Ca o clătită.

— O clătită, domnule? m-am minunat.

— Domnule Clark, continuă White, ați vrut să-i opriți discursul, acolo la sală. Mi-ați mărturisit-o dinainte, când ați venit să vă căutați prietenul francez.

— Da...

— Portretul acela pe care ni l-ați dat, semnat de un anume Von Dantker, era al Baronului. Îl prezintă perfect. De ce ați cerut să vi se facă acest tablou?

— Nu, nu e același om! N-am comandat așa ceva!

— Domnule Clark, mai târziu puteți trăsni și pufni cât doriți, dar acum lăsați basmele! Se spune că Baronul avea exact același zâmbet fantastic înainte de a fi împușcat, zâmbetul din portret! Un zâmbet cu totul neobișnuit!

M-a cuprins fierbințeala. Trupul meu sesizase pericolul înainte ca mintea să fi avut timp să înțeleagă. Am tăcut, observând abia atunci că sângele Baronului îmi mânjise cămașa. Apoi mi-am dat seama că servitorii se fâțâiau pe coridoare în loc să-și vadă de treburile lor. Cei trei sau patru polițiști care-l însoțiseră pe White dispăruseră, iar în salon își făcuseră apariția alții, destui cât să am impresia că eram înconjurat de un regiment. Am auzit pași pe scară și mișcare în dormitoarele de sus. Se făcea o percheziție la Glen Eliza, cu mine de față. Am avut senzația că pereții se năruie peste mine și mi s-a ivit în minte imaginea casei fumegânde a doctorului Brooks.

— L-ați înhățat pe Baron chiar în momentul când începuse să se adreseze publicului...

— Domnule polițist, ce vreți să spuneți? Discutam...

— Nimeni nu poate depune mărturie unde erați... și nu dăm de urma prietenului dumneavoastră Duponte. *Nicăieri.*

— Domnule, ce insinuați... N-aveți decât să considerați că aiurez!

— ...Poe v-a făcut-o, o dată pentru totdeauna.

— Poftim? Ce vreți să spuneți?

— Ați pierdut prea mult timp cu scrierile lui, domnule Clark. Ați fi făcut orice să-l opriți pe baronul Dupin să vorbească despre Poe, nu-i așa? Ați recunoscut că ați atacat și „tăiat" un alt francez. Doreați ca dumneavoastră și nimeni altul să vorbească despre Poe. Dacă într-adevăr cineva e implicat în moartea scriitorului, această persoană misterioasă ar prezenta oare semnele unei obsesii? Ba chiar mă întreb.... Cu ce vă ocupați domnia-voastră când a murit Edgar Poe?

Am încercat să obiectez cu fermitate, dar un polițist s-a apropiat, m-a luat de braț și mi-a spus pe un ton calm să mă ridic și să nu opun rezistență.

27

La început m-au ținut într-o celulă de lângă biroul lui White, în secția de poliție a Districtului de Mijloc. De fiecare dată când auzeam pași, în sufletul meu se năștea o speranță disperată. Voi întrerupe acum povestea ca să vă spun că încarcerarea nu provoacă doar un cumplit sentiment de izolare. Întreaga-ți viață copleșită de singurătate îți revine încetișor în minte, până când celula se transformă într-un castel al suferinței psihice. Amintirile înecă orice alt gând despre prezent sau viitor. Ești prizonier cu tine însuți. La atât se reduce lumea; nici un poet al sistemului penal n-ar putea născoci un chin mai cumplit ca acesta.

Pe cine așteptam cu inima palpitând? Pe Duponte? Pe Hattie? Poate voiam să văd chipul acru, dar de nădejde al lui Peter Stuart? Pe însuși baronul Dupin, escortat de doctori, gata să depună mărturie despre adevăratul vinovat care îl împușcase și astfel să mă

elibereze? Îmi lipsea până și vocea răsunătoare a surorii bunicii. Îmi lipsea orice ar fi putut să-mi demonstreze că mai există pe lumea asta cineva interesat de soarta mea.

Înte timp, nu aflasem nimic despre Duponte. Mă temeam că soarta lui era și mai rea decât a mea. Îi înșelasem așteptările. Nu reușisem să-mi joc rolul de protector, să-i ocrotesc geniul.

Ofițerul White distribuia o selecție de ziare și reviste decente, un drept de care se bucurau prizonierii ce știau carte. Le luam, dar mă prefăceam numai că le citesc. De fapt, mă îndeletniceam cu altă lectură mult mai importantă, pentru că strecurasem ceva în celulă, pe ascuns. La sala de conferințe, când mă luptasem cu Baronul Dupin, aproape fără să-mi dau seama îi smulsesem din mână hârtiile pe care își așternuse discursul. Atunci nu mă gândisem la importanța lor, doar le vârâsem în haină înainte de a-l însoți pe ofițerul White la secția de poliție.

Le citeam atâta timp cât ținea lumânarea din celulă, camuflate de o revistă. *Edgar Poe n-a plecat, ci a fost luat*, se spunea în notele Baronului. Nu era totalmente lipsită de eleganță, deși nu putea să aspire la merite artistice. Pe măsură ce citeam, memoram. Îmi închipuiam că Duponte parcurge și el textul odată cu mine. *Numai observând ceea ce e greșit putem ajunge la adevăr.*

O dată, când răsfoiam hârtiile cu pricina, am fost întrerupt de un vizitator. Pe coridor am zărit silueta adusă de spate a unui bărbat, însoțit de paznic. Nu-l cunoșteam, avea o față lipsită de orice expresie. Și-a sprijinit umbrela de perete și și-a scuturat de apă cizmele uriașe ce păreau a fi cât jumătate din statura lui.

— Ce miros... șopti ca pentru sine, pufnind pe nări.

Din sectorul femeilor se auzea cântecul unei deținute bete. Vizitatorul încremeni. Pentru că n-am remarcat la el nici un semn de compasiune, m-am oțelit și eu.

Am rămas uimit când străinului i s-a alăturat o tânără speriată, înfășurată strâns în mantie.

— O, dragă Quentin, uite unde te-au închis!

Hattie se uită cu milă la mine. Era gata-gata să izbucnească în lacrimi.

— Hattie! am strigat și m-am întins s-o iau de mână. Mi se părea că visez și nu m-am trezit nici măcar când i-am atins mănușa caldă din piele de antilopă. Reamintându-mi de prezența străinului, i-am dat drumul. Peter nu e cu tine?

— Nu, nici n-a vrut să audă să vină. Nu vrea deloc să vorbească despre această stiuație. Când a plecat la conferință era foarte furios, Quentin. Simțea că trebuie să facă ceva pentru a te opri. Cred că mai este prietenul tău.

— Dar știe că sunt nevinovat! Cum aș putea avea vreo legătură cu împușcarea Baronului, omul care mi-a răpit prietenul pentru a-l împiedica să vorbească....

— Prietenul? Poți considera că ți-e prieten cineva care te-a împins în nenorocirea asta, domnule Clark? întrebă însoțitorul lui Hattie, întorcându-se spre mine cu o încruntătură foarte asemănătoare cu a lui Peter.

Hattie îi făcu semn să aibă răbdare și se întoarse din nou spre mine.

— Quentin, ți-l prezint pe soțul verișoarei mele. E unul dintre cei mai buni avocați din Washington în acest soi de probleme. Poate să ne ajute, sunt sigură.

În ciuda condiției mele disperate, m-am simțit mângâiat de acel „ne".

— Și Baronul?

— Slabe șanse de însănătoșire, mormăi noul meu avocat.

— I-am scris surorii bunicii tale să vină imediat. O să te ajute cât poate, continuă Hattie, ca și când n-ar fi auzit teribila sentință.

Dacă ceea ce spusese vărul ei era adevărat, dacă Baronul avea să moară curând, atunci în ochii lumii eram deja condamnat drept criminal.

Peste câteva zile m-au mutat de la secția locală de poliție la închisoarea orașului, aproape de Jones Falls.

Atmosfera de aici îmi sporise deznădejdea: celulele din jur erau pline ochi cu răufăcători condamnați pentru crime grave, cot la cot cu alții care așteptau, fără prea mari speranțe, să le înceapă procesele sau, cu o nerăbdare perversă, ziua când aveau să fie spânzurați.

Cu o zi în urmă fusesem dus în fața Curții și acuzat oficial de încercare de omor. Se vorbise pe larg despre declarația mea că Baronul trebuie oprit și despre apariția mea pe scena sălii de conferințe. Vărul lui Hattie clătinase din cap dezaprobator aflând că un polițist respectat avea să depună mărturie împotriva mea. În urma percheziției la Glen Eliza, poliția găsise și o armă, cea pe care o luasem să mă apăr când mă dusesem la John Benson și pe care, distrat cum eram, o lăsasem la vedere.

Furtunile se înrăutățeau pe zi ce trecea. Ploaia pur și simplu nu se mai oprea. Dacă se potolea o vreme, curând începea să toarne și mai și, ca și când norii și-ar fi luat doar o pauză de odihnă. Se vorbea că un pod de la Broadway, de lângă strada Gay, fusese luat de apă și izbise un altul, așa că amândouă plutiseră în josul râului prin jumătate de oraș, distrugând în calea lor și numeroase case de pe maluri. Și aerul din închisoare parcă se schimbase, acum era plin de încordare și de neliniște. Am văzut un deținut urlând de frică și apucându-și capul în palme ca și când ceva îl rodea pe dinăuntru și se chinuia să-și facă loc spre lumina zilei.

— A venit! strigă el, apocaliptic. A venit!

Confruntările dintre cei mai disperați ocnași și paznici se înteșiră și ele, fie din cauza atmosferei, fie din alte motive pe care nu le cunoșteam. Printre gratiile de la fereastră vedeam malurile râului Jones Falls cedând treptat sub asaltul apelor umflate de ploaie. Eram tentat să fac și eu la fel.

Avocatul a venit de mai multe ori și de fiecare dată mi-a adus vești proaste. Ziarele, pe care le citeam neatent, prezentau versiuni fantezist-contradictorii asupra vinovăției mele. Unele scriau că francezul rănit grav,

care zăcea la spital, era modelul personajului din povestirile lui Poe și că încercasem să mă descotorosesc de el din invidie și din cauza unei obsesii bolnăvicioase pentru Poe. Ziarele partidului Whig considerau acțiunea mea drept un act eroic. Cele democrate, poate ca răspuns la presa oponenților politici, se arătau convinse că sunt un răufăcător laș. Totuși, ambele tabere hotărâseră că eu eram ucigașul. Ziarele cunoscute pentru neutralitatea lor, precum *Sun* și *Transcript*, se temeau că episodul va aduce daune serioase relațiilor țării noastre cu încă tânăra republică franceză și cu președintele acesteia, Ludovic Napoleon.

Am protestat cu toată puterea, arătând că baronul Dupin nu era cu nici un chip adevăratul Dupin, deși vărul lui Hattie credea că alesesem un subiect straniu pentru o pledoarie de apărare. Edwin a venit de câteva ori să mă vadă, dar curând polițiștii au început să-l bombardeze cu întrebări, suspicioși că aveam legături cu negrii, așa că l-am implorat să nu mă mai viziteze ca să stea la adăpost de cercetările lor. Și John Benson, binevoitoarea mea Fantomă, m-a vizitat în acel lăcaș mizerabil. I-am strâns mâna călduros, disperat să găsesc aliați.

Pe chipul lui tras cădeau umbrele zăbrelelor de la fereastră. Mi-a explicat că acum lucra aproape tot timpul pentru unchiul său.

— Sunt stors, fără îndoială. Nici Scaraoțchi nu e mai ocupat decât mine, începu el.

Mă privi pieziș, printre gratii, ca și când îi era teamă că s-ar putea trezi oricând în locul meu dacă nu era atent.

— Poate că ar trebui să mărturisești, domnule Clark, mă sfătui el.

— Ce să mărturisesc?

— Că Poe te-a luat pe sus. Că te-a copleșit, ca să spunem așa.

Speram să pot obține un ajutor mai valoros de la el.

— Benson, trebuie să-mi spui dacă ai mai descoperit ceva despre moartea lui Poe.

S-a șezat pe un taburet și și-a întins picioarele, trist și somnoros. Mi-a repetat sugestia de a face mărturisiri complete.

— Nu te mai gândi la soarta lui Poe, domnule Clark. Adevărul despre moartea lui nu mai poate fi descoperit acum. Îți dai seama, nu-i așa?

Hattie mă vizita în zilele când reușea să scape de mătușa ei și de Peter. Venea cu mâncare și cu mici daruri. În starea de neliniște și confuzie în care mă aflam, abia de găseam cuvinte pentru a-mi exprima recunoștința.

Ca să-mi calmeze nervii, îmi aducea aminte de întâmplări din copilăria noastră. Discutam sincer pe marginea celor mai felurite subiecte. Mi-a mărturisit în ce stare sufletească era în timp ce eu mă aflam la Paris.

— Mi-am dat seama că ai avut vise înălțătoare, Quentin, suspină ea. Știu că nu ne așteaptă o viață fericită împreună. Nu mă înțelege greșit, să nu-ți închipui că am fost furioasă sau melancolică din cauză că ai plecat sau pentru că nu mi-ai explicat ce se întâmplă. M-am întristat pentru că n-ai simțit, n-ai *știut* fără urmă de îndoială că puteai să-mi dezvălui toate amănuntele și să primești în schimb prietenia mea veșnică.

— Peter avea dreptate, din egoism a început totul. Poate că am făcut toate astea nu gândindu-mă la ce înseamnă scrierile lui Poe pentru întreaga lume, ci la ce înseamnă ele pentru mine. Poate că totul e numai o închipuire!

— De aceea e atât de important, zise Hattie, luându-mi mâna.

— Am fost orb! am exclamat, nervos. În ochii mei moartea i-a devenit mai importantă decât viața. Exact cum mă temeam că vor gândi ceilalți. Cum mi-a eclipsat și mie viața.

Ploile și inundațiile transformară curând drumul spre închisoare într-o mocirlă de nestrăbătut. Despărțit

de Hattie, nu mai aveam decât tovărășia tristă a celorlați deținuți. Nu mă simțisem niciodată așa de neajutorat, de prins în cursă, de sfârșit.

Într-o noapte când somnul, din fericire, se milostivise de mine, m-au trezit niște pași ușori care se apropiau de celula mea. Hattie. Venise din nou, înfruntând cele mai cumplite revărsări de ape. Înainta iute și elegant pe coridor, într-o mantie roșie, strălucitoare, ce o apăra de tristețea celulelor. Dar, ciudat, nu o însoțea nimeni și nici nu erau orele de vizită, cum mi-am dat seama când mi-am venit în fire. Ieșind din umbra coridorului, s-a întins și m-a apucat de încheieturile mâinilor cu atâta putere, încât n-am mai putut mișca. Nu era Hattie!

În lumina palidă, pielea aurie a lui Bonjour căpătase o paloare fantomatică. Ochii i se măriseră și priveau peste tot în același timp.

— Bonjour! Cum ai trecut de paznici?

Totuși, mi-am spus, dacă cineva putea intra sau ieși după bunul său plac, aceea era Bonjour.

— Trebuia să te văd.

Strânsoarea i-a devenit și mai puternică și deodată mi s-a făcut frică. Venise să mă ucidă din cauza Baronului, să ducă la bun sfârșit execuția cu mâinile ei. Putea, fără să clipească, să-mi taie gâtul. Paznicii m-ar fi găsit decapitat și nimeni n-ar fi aflat că ea fusese acolo.

— Știu că nu l-ai împușcat tu pe Baron, spuse ea, interpretându-mi corect privirea temătoare. Trebuie să descoperim cine a făcut-o.

— Vasăzică nu știi? Creditorii... banditii care îl urmăreau pe Baron oriunde se ducea.

— Nu i-a trimis nici un creditor. Baronul și-a plătit datoriile cât de repede a putut după ce a strâns banii pentru conferința despre Poe. A câștigat mai mult decât ne așteptam. Asasinii nu umblau după banii lui.

Vestea m-a uluit.

— Atunci cine?

— Asta trebuie să aflu. I-o datorez Baronului, iar tu trebuie s-o faci pentru femeia pe care o iubești.

Mi-am plecat capul și mi-am văzut picioarele desculțe.

— Nu mă mai iubește.

Când mi-am ridicat privirea, am văzut că Bonjour rămăsese cu gura deschisă pentru o întrebare pe care totuși n-o mai rostise.

— Unde e prietenul tău? Trebuie să ne ajute să găsim răspunsul.

— Prietenul meu? am repetat, surprins. Duponte? O, cât am așteptat să-mi vorbești despre el! Mi-a fost o teamă cumplită să nu i se fi întâmplat ceva când tu și Baronul l-ați răpit!

Am aflat că Duponte nu pățise nimic, sau mai bine zis Bonjour nu se atinsese de el. Spre mirarea mea, îl eliberase la scurt timp după ce îl luaseră de la Glen Eliza. Baronul Dupin îi dăduse instrucțiuni să-l elibereze pe rivalul său la ora la care trebuia să înceapă fatala conferință. Nu voia să-l omoare pe Duponte, sau mai degrabă dorea să-i ucidă numai spiritul. Se gândise că Duponte va alerga la sala de conferințe și va ajunge la țanc pentru a fi martor la triumful oponentului său, sporind astfel victoria Baronului și propria sa demoralizare. Analistul însă nu făcuse asta, pentru că nu apăruse la conferință sau, dacă venise acolo, atunci nu-l văzuse nimeni.

— Duponte s-a zbătut când l-ați răpit? S-a luptat cu voi?

Bonjour nu-mi răspunse imediat. Se temea că vorbele ei mă vor dezamăgi.

— Nu. A fost înțelept și nu s-a opus, pentru că Baronul era hotărât să ducă la bun sfârșit planul nostru. Unde s-ar fi putut duce Auguste Duponte, monsieur Clark?

— Sunt închis aici de multă vreme, Bonjour. Habar n-am unde ar putea fi!

S-a uitat în ochii mei cu o intensitate stânjenitoare. M-au năpădit alte gânduri: acum, când Hattie se

pregătea să se mărite cu Peter, ce speranțe mai aveam în dragoste? Ce n-aș fi dat pentru un semn de afecțiune, numai de dragul puterii pe care mi-ar fi oferit-o! Probabil că emoțiile mi se citeau pe față, pentru că Bonjour s-a apropiat de mine. M-am uitat în altă parte, încercând să pun capăt oricărei insinuări nelalocul ei. Dar ea și-a lăsat mâna pe umărul meu și, când m-am întors, mi-a tras capul printre zăbrele. A urmat o clipă nesfârșită ce m-a ametit nu atât prin surpriza pe care mi-a provocat-o, cât prin flacăra gurii lui Bonjour. Cicatricea săpată în buzele ei părea să-și fi găsit cuib în punctele echivalente ale buzelor mele, iar fiorii ce m-au străbătut instantaneu mi s-au risipit prin tot trupul. Renăscusem. Când sărutul s-a sfârșit, am simțit că o vrăjise și pe ea.

— Gândește-te neapărat cum să-l găsim pe Duponte, îmi spuse în șoaptă, dar poruncitor. El poate afla cine-i asasinul.

Zile în șir am încercat din răsputeri să dezleg misterul. Totuși, la câteva seri după vizita lui Bonjour, solitudinea sumbră și apăsătoare a celulei m-a înfrânt din nou.

Când m-am trezit dintr-o lungă criză de nepăsare, am găsit o carte pe măsuța de lemn din celulă. Habar n-aveam cine o pusese acolo și de ce. După o scurtă privire, am închis ochii strâns și am întors capul, gândindu-mă că e doar un vis pe care creierul meu îl născocise pentru a-mi spori suferința.

Era unul dintre volumele lui Griswold despre Poe. Cel de-al treilea și ultimul, la care de-abia puteam să mă uit. Primele două conțineau o selecție decentă, chiar dacă neglijentă, din proza și poezia lui Poe, dar în acesta din urmă editorul nesăbuit, domnul Rufus Griswold, însăilase un eseu de-a dreptul defăimător.

Văzusem anunțurile publicate de Griswold în iarna de după moartea lui Poe, cele în care cerea oricărui corespondent al poetului să-i trimită copii ale scrisorilor ca să le includă în eseu. Cunoscând deja ferparul lui

Poe care conținea minciuni aberante, firește că nu-mi trecea prin minte să mă conformez. I-am scris imediat lui Griswold, explicându-i că sunt posesorul a patru scrisori cu semnătura autentică a lui Poe și detaliind motivele pentru care nu doream să i le arăt decât dacă jura să-și schimbe felul în care aborda această datorie solemnă. N-a avut onestitatea de a-mi răspunde.

Speram totuși că Griswold va înțelege până la urmă responsabilitățile unui adevărat executor literar (nu un literat care execută!) după publicarea primelor sale cărți. Dar, când am intrat în posesia celui de-al treilea volum și l-am deschis la pagina ce conținea amintirile vitriolice ale lui Grisworld despre prietenul lui de altădată, am aruncat opul cât colo și nu l-am mai luat niciodată în mâini. De fapt, chiar am jurat să-l ard.

Duponte citise și el scrisorile reproduse acolo, iar acum volumul apăruse în celula mea. Motivul pe care gardianul mi l-a adus la cunoștință a fost că oficialitățile erau îngrijorate de sănătatea mea. Văzând în ce letargie căzusem – nu mai citeam nici ziarele, nici revistele – și amintindu-și de dragostea pe care o purtam scriitorului, luaseră acest volum (pe coperta căruia scria „Poe" cu litere mari) din biblioteca mea și mi-l trimiseseră la închisoare.

Nu mă îndoiam totuși că ajunsese la mine numai din cauza ofițerului White, care încerca astfel să mă chinuie, să mă facă să deplâng situația tristă în care ajunsesem și să mă forțeze să-mi recunosc crima. În celula minusculă nu aveam vreo cale de scăpare; dacă în timpul nopții nu mai vedeam cartea, se întâmpla ca mâna mea s-o apuce în zbuciumul somnului chinuit. Ziua o ascundeam sub patul din scânduri ca să n-o mai văd, dar dădeam cu piciorul în ea când mă ridicam și blestemata îmi răsărea din nou în fața ochilor. O aruncam printre gratii pe coridor, bucurându-mă să scap de ea, dar când mă trezeam era din nou la loc, așezată frumos lângă ulciorul cu apă sau la capătul priciului, pusă acolo de

vreun paznic sau poate de vreun alt deținut trimis să mă înnebunească.

După toate acestea, n-am mai fost în stare să mă stăpânesc. Am început s-o citesc. Am sărit peste comentariile samavolnice ale lui Griswold și am trecut la scrisorile lui Poe presărate printre amintirile autorului. Curând, m-am întrebat dacă polițistul White bănuia în ce abis avea să mă arunce lectura.

Citind – mi se strânge inima când îmi amintesc –, am descoperit că, într-o epistolă, Poe mă trecuse pe o listă, printre alte persoane din Baltimore care erau gata să sprijine revista *The Stylus*. Griswold îi scrisese lui Poe, cerându-i amănunte. Urma răspunsul scriitorului, care oferea detalii asupra identității mele:

„Acest Clark despre care mă întrebi este un tânăr de bani-gata care, deși îmi cunoaște sărăcia lucie, mă pisează de câțiva ani cu scrisori fără ca măcar să plătească răspunsul*.

În fiecare zi rezervam un moment de perfectă luciditate unei noi lecturi a paginii cu pricina, în efortul de a mă asigura că nu era o festă jucată de imaginația mea bolnavă. Fără să plătească răspunsul! Nu-mi venea să cred. Cum pesemne că ați reținut, Poe insistase să nu plătesc returul, căci asta, în viziunea lui, ne-ar fi afectat prietenia. Îmi ceruse ajutorul! (Poți – vrei să mă ajuți?) Dorise implicarea mea directă! (Pisează?)

Nu mă puteam abține să nu repet vorbele lui Poe, ba chiar mai rău, le auzeam șoptite de glasul obosit al

---

*Între timp, un docent a întreprins o comparație preliminară a amintirilor lui Rufus W. Griswold cu scrisorile lui Poe care s-au păstrat și a stabilit că fraza de mai sus, împreună cu altele, a fost inventată de biograf, care încerca astfel să atribuie subiectului său un comportament lipsit de generozitate față de prieteni. Din nefericire, în timpul ședерii mele în închisoarea din Maryland, când am descoperit pasajul respectiv, nu știam asta.

tatei. *Un tânăr de bani-gata*. Averea pe care părintele meu mi-o transmisese cu atâta hărnicie și simț practic!!

O, de-aș fi știut cum suna glasul lui Poe ca să-l pot acoperi pe celălalt! În clipele acelea, din nefericire, nici măcar nu puteam ghici cum vorbea Poe. Poate chiar avea vocea tatei.

Pisează?... Tânăr de bani-gata.

Nu mai găseam puterea să mă dau jos de pe prici. Starea mea de slăbiciune era îngrijorătoare, dar nu mă puteam hotărî să vorbesc. După ce câteva zile n-am fost în stare să închid ochii, am căzut într-o somnolență continuă și n-am mai reușit să fac deosebirea dintre somn și veghe. Îmi aduc aminte foarte puține lucruri de-atunci, cu excepția ropotului înăbușit al torentelor de ploaie și bubuitului ritmic al tunetelor care îmi pisau nervii de zile întregi, cu intermitențe.

Nu mai primisem vizite, nu mai văzusem nici o față cunoscută, doar chipurile asemănătoare ale polițiștilor și paznicilor. Totuși, la un moment dat, am fost sigur că am văzut pe coridor un bărbat pe care îl mai întâlnisem. Pasagerul clandestin de pe vaporul *Humboldt*, scena victoriei secrete a lui Duponte, care mă făcuse să simt că darul lui se revărsase și asupra mea. În pâcla viselor mele din blestemata aceea de închisoare am dat din nou ochii cu el, dar de data asta n-a mai apărut nici un căpitan care să-l prindă și să-l arunce peste bord. Au mai fost și alte momente ciudate, când pe pielea mea mișunau gândaci și muște imaginare – așa cum scria un ziar că aiura Poe când fusese găsit – și scăpam de acest coșmaruri numai când mă trezeam, scăldat în sudoare, pe priciul tare de lemn.

Mă rodea amenințarea cumplită de a fi spânzurat și mi-am repetat de multe ori în minte povestea pe care mi-o spusese Baronul despre Catherine Gautier – chipul ei de o paloare spectrală, privind în jos, de la înălțimea spânzurătorii, aducea uneori cu dulcea Hattie, alteori

cu Bonjour, iar atunci i se strecura în trăsături un dram de răutate. Între timp, directorul închisorii a început să mă inspecteze și, când a hotărât că starea mea de inconștiență și mutenie era autentică, a poruncit să fiu mutat pe un pat de la parterul închisorii. Când m-au atins, se pare că am reacționat cutremurându-mă, și nici țipetele în ureche, nici scuturăturile nu m-au convins să mă mișc.

M-am trezit într-o altă celulă. Eram singurul ocupant al unei încăperi în care nici un prizonier nu voia să ajungă, pentru că, deși era mult mai confortabilă decât celulele de sus, oamenii erau trimiși acolo să moară. Doctorii nu găsiseră nimic în neregulă din punct de vedere fizic, dar ajunseră la concluzia că somnul meu cu întreruperi arăta că zarurile fuseseră aruncate. Când polițiștii mă întrebau lucruri simple ca să-mi testeze starea de conștiență, tăceam sau murmuram cuvinte de neînțeles. Mi s-a spus mai târziu că, atunci când mă chestionau despre data nașterii mele, le tot repetam „8 octombrie 1849" – ziua înmormântării lui Poe –, ceea ce însemna că aș fi avut frageda vârstă de numai doi ani.

Cât despre mine, nu pot să-mi amintesc decât frânturi dintr-o mulțime de vise. Când am aflat despre moartea părinților mei, am rămas zile întregi închis în camera mea, cu o răceală teribilă. În starea apatică de acum, aveam viziuni pecise ale unor conversații cu părinții mei, care nu se desfășuraseră niciodată, dar care păreau la fel de reale, sau chiar mai reale decât oricare dintre cele autentice. De fiecare dată îi rugam să mă ierte pentru că renunțasem la atât de mult, pentru că nu dădusem ascultare sfaturilor repetate ani în șir, așa cum făcuse Peter. Apoi mă trezeam. Cartea lui Griswold nu mă urmărise din celulă în camera de la infirmerie, ceea ce mă umplea de fericire. Mă bucuram de dispariția ei ca de un ultim mare succes.

În infirmeria penitenciarului nu prea era lumină, ferestrele fiind acoperite de o murdărie străveche. Chiar și în ziua când ploaia s-a oprit în sfârșit, în încăperile

acelea se strecura doar câte o rază palidă de soare. Pentru că inundațiile începuseră să afecteze unele zone ale închisorii, gardienii mutau disperați deținuții de colo-colo. Până atunci, cămăruța mea se aflase la o înălțime sigură, dar în noaptea cu pricina m-am trezit înfiorat de zgomote ciudate.

— Cine-i acolo? am întrebat în neștire.

Dintr-odată s-a făcut tare frig și, când mi-am pus picioarele goale pe podea, mi-au fost acoperite de un șuvoi ca gheața. Mi le-am ridicat imediat și am căutat pe pipăite o lumânare. Mi s-a părut că văd iar cu adevărat după ani întregi de orbire.

Apa umpluse canalizarea și străpunsese peretele infirmeriei. M-am ridicat și am văzut spărtura din zid și, dincolo de ea, întunecimea unui tunel îngust. Scurgerea, știam bine, trecea pe sub zidul uriaș care înconjura închisoarea și dădea în Jones Falls. În calea mea nu mai stătea nici cel mai mic obstacol. Cum ochii mei erau obișnuiți cu întunericul, am apreciat imediat situația.

Rotițele minții mi s-au pus în mișcare cu iuțeală și entuziasm. O energie proaspătă m-a smuls din indolența mortală în care zăcusem. O idee pe jumătate conturată și o siguranță de neclintit m-au împins înainte, în apa murdară care mi-a cuprinse gleznele, apoi mijlocul și, curând, mi-a ajuns până la umeri. Chiar și atunci când șuvoiul m-a înghițit cu totul, am continuat să mă mișc cu mare iuțeală, până când am văzut că lăsasem deja departe turnurile severe ale închisorii.

Asta era idee mea: *Edgar Poe trăia.*

Nu eram bolnav, așa cum vă închipuiți. Inteligența nu mi se degradase, în ciuda cumplitei suferințe a prizonieratului, și ajunsesem, cum v-am spus, la acea idee pe jumătate închegată: *Edgar Poe nu murise vreodată.*

Când ochii mei au văzut pentru prima dată lumea de-afară după luni sau ani (aș fi crezut orice mi s-ar fi spus în momentul acela), toate informațiile legate de

moartea lui Poe mi s-au ordonat în minte într-un fel nou și uluitor.

Poate că ar fi trebuit să găsesc refugiu, ajutor și liniște, măcar pentru un timp. Poate că n-ar fi trebuit să părăsesc închisoarea în care, atât de ciudat, mă simțeam în siguranță față de tot ce mă aștepta în lumea largă. Dar dumneavoastră ce ați fi făcut, ați fi rămas acolo, în pat, holbându-vă la tavan sau la stele? Gândiți-vă ce ați fi făcut dacă ați fi fost convinși că Edgar Poe se afla printre cei vii.

(Oare Duponte nu-și dăduse seama? Oare nu luase în calcul această posibilitate în analiza lui?)

Nu ne pasă ce s-a întâmplat cu Poe. Ne-am imaginat că a murit pentru a ne atinge scopurile. Într-un fel, Poe încă trăiește.

Mi-am amintit ce-mi spusese Benson la prima noastră întâlnire sau, oricum, ceva apropiat. Benson părea să știe mai multe decât dorea să spună. Aflase și el? Descoperise, în prima sa anchetă, ceva care nu putea fi dezvăluit și îmi oferise un indiciu, un fir către adevărul tainic?

Vedeam chipurile oamenilor de la înmormântare ca și când mi-ar fi fost imprimate în minte, îi vedeam venind spre mine cu pașii repezi și înnoroiați ai acelei zile.

Gândiți-vă... gândiți-vă la *dovezi*. George Spence, paracliserul, nu-l mai văzuse pe Edgar Poe de ani întregi și subliniase cât de ciudat arăta el atunci când fusese adus la cimitir. Neilson Poe își văzuse vărul la spital, printr-o perdea, și nu-mi spusese chiar el că *pacientul părea alt om*?

Înmormântarea la care asistasem se desfășurase în mare grabă – durase poate trei minute –, cu foarte puțini martori și o orație *anulată*. Fusese pe cât de nebăgată în seamă, pe atât de discretă. Chiar și intransigentul doctor Snodgrass se arătase nervos, chinuit de regrete și reproșuri personale din cauza sfârșitului și funeraliilor de care Poe avusese parte. M-am gândit din nou la poemul pe care îl găsisem în biroul lui Snodgrass,

cel pe care îl scrisese cu această tristă ocazie și în care atingea chestiunea alcoolismului lui Poe. Era pomenită în el și ziua înmormântării.

Mă bântuie o amintire funerară
Și-o aprigă rușine mă prinde peste poate
Rememorându-ți trista suită mortuară
Spre-un loc de veci abandonat de toți și toate.

Oare apucase cineva care îl cunoscuse în ultimii ani să vadă trupul neînsuflețit înainte ca sicriul în care zăcea să fie acoperit cu pământ? Trei dintre martori, Neilson Poe, Henry Herring și doctorul Snodgrass nu doreau deloc să vorbească despre funeralii, ca și când ar fi avut ceva de ascuns. Știau oare mai mult? Știau că, de fapt, Poe mai respiră, mai trăiește? Fusese el răpit de niște forțe care doreau să ascundă anumite lucruri? Sau chiar el, Edgar Poe, jucase lumii această supremă farsă?

Vedeți că raționamentul de mai sus, produs, firește, într-o stare de supraexcitație, nu era totuși nici deplasat, nici fără miez. Aveam să demonstrez că Poe nu murise și să răstorn tot ceea ce se petrecuse. Am continuat pe jos, după ce am trecut din canal direct în vechiul cimitir prezbiterian Westminster. Amplasarea sa în centrul orașului, departe de ape, ferise mormintele și drumurile înconjurătoare de teribilele consecințe ale inundațiilor, deși mici pârâiașe șerpuiau pe pajiști, iar în unele adâncituri și șanțuri se formaseră adevărate iazuri.

Voiam să vorbesc cu paracliserul și să-l somez să-mi dea toate răspunsurile. Dar, tocmai când intram pe poartă, mi-am schimbat hotărârea. Deși era întuneric, ochii mei nu-și pierduseră însușirea de a vedea în lumina cea mai slabă, dobândită în celulele întunecoase ale închisorii. Prin urmare, doar cu ajutorul unui singur fulger care prevestea următoarea furtună, am localizat cu precizie mormântul lui Edgar Poe, rămas, în chip scandalos, neînsemnat. Ce se afla în el?

Am dat la o parte ramurile și alte resturi ce îl acopereau și am început să scurm cu mâinile. La fiecare smoc de iarbă pe care îl smulgeam, din adâncuri țâșnea un izvor. Am încercat să sap pe margini, dar fără un spor mai însemnat. În anumite locuri, pământul era atât de bătătorit, încât mi-am rupt unghiile, iar bulgării de glod s-au amestecat cu sânge.

Dându-mi seama că așa voi înainta mult prea încet, am traversat cimitirul și, spre norocul meu, am descoperit o lopată mică. Am continuat să sap cu acest instrument, trasând un cerc în jurul mormântului. Înfigeam lopata cu zel. Curând, lângă mine s-au înălțat mormane de glod. Munca era atât de epuizantă și mă absorbise atât de profund, încât la început n-am acordat nici o atenție zgomotului care se apropia. Mă interesa doar ce vedeam dedesubt.

Era un sicriu obișnuit, din lemn de pin. Am întins mâna și am atins suprafața rece a lemnului geluit. Am curățat țărâna umedă de deasupra, am pipăit cu degetele marginea capacului și, tocmai când începusem să trag de el, m-am văzut nevoit să-i dau drumul.

Corcitura paracliserului alerga cu limba scoasă spre mine. Cățelul s-a oprit deodată, la nici doi pași de mine, și o clipă m-am gândit că își amintise cum ne împrieteniserăm. Dar lucrurile nu stăteau așa. Sau, dacă își adusese aminte, atunci era și mai supărat că îl păcălisem și îi trădasem încrederea. Era sigur că încercam să fur un cadavru de pe moșia lui. (Nici vorbă, brav patruped! Nu era nici un trup de furat acolo!) Animalul își arăta colții și lătra printre morminte, iar în starea mea de nervozitate mi se părea că are trei boturi, precum Cerber. Am încercat să-l alung cu lopata, dar s-a lipit de pământ, gata să-mi sară la gât dintr-o clipă în alta.

Apoi și-a făcut apariția paracliserul, cu un felinar în mână, urcând tot din cripta în care îl găsisem cândva. Aerul era atât de gros și de întunecat, încât abia îl puteam desluși. Parcă era omul fosilizat care zăcea în aceeași criptă.

— Nu sunt un resurecționist! am strigat. Totuși, presupun că așa cum învârteam lopata prin aer, cu mâinile și hainele pline de noroi și de sânge, lângă un coșciug pe jumătate dezgropat, asigurările mele nu prea aveau greutate. Uită-te înăuntru! Uită-te înăuntru!

— Cine-i? Cine-i acolo? Marinare, șo pe ei!

N-aveam de ales. M-am uitat tânjind la lemnul de sub picioarele mele, apoi am aruncat lopata și am fugit, cu omul și câinele pe urme.

Dar nu eram înfrânt. După ce i-am lăsat în urmă pe cei doi și cimitirul, m-am pomenit pe o alee îngustă, unde am căutat un adăpost. Înainte de a pleca mai departe, am petrecut aproape o jumătate de ceas recăpătându-mi suflul după oboseala acumulată în cursul încercării eșuate de la cimitir. Cu siguranță că de-acum paracliserul veghea la mormântul lui Poe. Totuși, însuflețit de o hotărâre nebunească, m-am îndreptat spre cealaltă parte o orașului, amintindu-mi pe drum ultima adresă din Baltimore a lui Poe – strada Amity, între Lexington și Saratoga – pe care o văzusem menționată de mai multe ori în cursul minuțioaselor mele căutări prin biografia scriitorului.

Puteam să-l întreb: „De ce? Prietene Poe, de ce ai scris scrisoarea? De ce ai spus că sunt un tânăr de bani-gata și un pisălog? Ai uitat cât de bine ne înțelegeam?"

Poe tocmai se retrăsese de la West Point, unde era cadet. Alungat din Richmond de John Allan, care refuzase să-l scape de o serie de datorii, tânărul de douăzeci și doi de ani plecase să locuiască în condiții modeste cu mătușa lui, Maria Clemm, cu fiica ei, Virginia – pe atunci de opt ani –, cu fratele său mai mare, William Henry, precum și cu bunica lui suferindă. Încercase să-și găsească de lucru ca învățător la una din școlile locale, dar fără succes. Fiecare camarad de-al său de la West Point îi dăduse un dolar ca să-și publice

prima culegere de versuri. Cu acest volum plănuia să-și clădească o reputație.

Convins că am găsit adresa corectă, o căsuță între Lexington și Saratoga, și fără să-mi fac vreun plan rațional, m-am repezit pe trepte până la ușa din față și, odată ajuns înăuntru, am urcat pe o scară îngustă, la etaj. De ce? O, Edgar! De ce ai scris acele cuvinte? Dacă Poe mai era în viață, poate că se întorsese aici, la ultimul său domiciliu din Baltimore, și lăsase un semn al următoarei destinații. Abia le-am băgat în seamă pe cele două femei, una cu păr cărunt și cealaltă tânără și frumoasă, care au început să țipe când am dat buzna în cămăruța lor, unde ședeau lângă foc. (Probabil că arătam îngrozitor, cu zeghea de la închisoare acum zdrențuită, udă și mânjită de noroi și de sânge în urma eforturilor de la cimitir). Într-o altă cameră, la mansardă, un bărbat slab se aplecă pe fereastra care dădea spre strada Amity și zbieră: „Hoții! Criminalii!" și altele de același fel. Cele două femei o zbughiră în altă încăpere, iar casa începu să răsune de strigăte înăbușite.

M-am retras din această harababură și, observând că bărbatul tocmai punea mâna pe o rangă de fier, am tulit-o în jos pe scări, am trecut prin holul principal pe lângă tânăra îngrozită și am țâșnit afară. Alergam cu o asemenea viteză, încât nu m-am putut opri decât în mijlocul străzii unde, sub lumina palidă a unui felinar, am văzut un cal enorm și o trăsură venind direct spre mine. Nu mai aveam timp să mă mișc în vreo direcție sau alta pentru a evita să ajung sub copite sau sub roți. Cum pierdusem orice posibilitate să mă salvez, mi-am acoperit ochii cu mâinile ca să nu privesc moartea în față.

Am simțit o smucitură miraculoasă și am fost tras înapoi, iar pericolul s-a îndepărtat. Cineva mă ținea strâns de încheietura mâinii. Salvatorul meu se chinuia să mă aducă mai aproape de el. Mai devreme închisesem ochii, renunțând la viață, iar acum i-am deschis prudent, ca să aflu cine îmi schimbase soarta. M-a

întâmpinat fantasma care mă bântuia de dincolo de lumea viilor. M-am uitat și iar m-am uitat la chipul lui Edgar A. Poe.

— Clark! spuse el liniștit, încă ținându-mă bine, și gura i se strânse într-o linie subțire sub mustața neagră. Trebuie să te ducem de-aici.

N-am zis nimic, doar l-am privit din nou, am întins mâna să-i ating fața și, chiar în clipa aceea, totul s-a cutremurat și m-am prăbușit în beznă.

Când mi-am revenit, doar pentru câteva clipe, am văzut că mă aflam într-o cameră întunecoasă și umedă. M-am simțit plutind de sus în jos și am încercat să alung strania presimțire a unui pericol de moarte. Ochii mi se obișnuiau treptat cu întunericul. Am ridicat capul cât am putut, dar am întrezărit un singur obiect, bine conturat pentru că stătea deasupra, chiar în raza mea de vedere.

Era o placă dreptunghiulară pe care scria: HIC TANDEM FELICIS CONDUNTUR RELIQUAE.

Am căscat gura, uimit: era o inscripție funerară. Apoi, îngrozit, am tradus epitaful atât de morbid pentru vârsta mea de numai douăzeci și nouă de ani... „Aici e, în sfârșit, fericit."

28

M-am cufundat din nou în beznă. Când m-am trezit din leșin, m-am ridicat în capul oaselor, speriat, și mi-am dat seama că o sete cumplită îmi ardea gâtlejul. Deși clipeam des, nu eram în stare să văd nimic, iar gândurile îmi zburau în toate părțile. Ba eram convins că am orbit, ba încercam să mă conving că mă aflu într-o

începere în care nu pătrundea nici un strop de lumină. Deodată, într-un colț s-a ivit o licărire.

— S-a trezit, a răsunat un glas slab undeva, lângă mine.

Am văzut o strachină cu apă și m-am întins după ea.

— Nu, mă sfătui altă voce, mai autoritară. Asta e pentru mână.

Mi-am amintit că mă rănisem la mână în urma străduniilor mele de la cimitir.

— Uite.

Un cerc de lumină crescu în jurul unei lumânări și doi copii, un băiat și o fată, care mi se părură verzi la față – în condițiile respective semănau cu niște spiriduși –, se uitară la mine. A fost aprinsă și o lampă cu gaz și am văzut că fata îmi întinde un pahar de apă, invitându-mă cu zâmbet foarte dulce. Am băut cu lăcomie.

— Unde... am început, privind mai atent cumplita piatră de mormânt. În lumina mai puternică am observat că era *schița, mare și detaliată*, a unei inscripții funerare, și am putut să citesc în întregime textul. HIC TANDEM FELICIS CONDUNTUR RELIQUAE EDGAR ALLAN POE, iar mai jos, OBIT. OCT. VII 1849.

M-am întors către fetiță, recunoscător pentru bunătatea ei.

— Nu vă e frică? am întrebat.

— Nu, răspunse fata. Ne temeam numai pentru dumneata, domnule. Arătai cumplit când tata te-a adus aici.

Pentru prima oară după luni întregi, am respirat ușurat. Mi-am dat seama că mă schimbaseră în haine curate și mă așezaseră pe o scândură lată sprijinită pe două scaune – un pat improvizat.

— Asta e, domnule Clark! Rareori se găsește un pat liber într-o casă cu șase copii și un sugar, toți Poe! Sper totuși că ai putut să te odihnești.

Omul care-mi vorbea era cel care mă salvase pe stradă – numai că nu era Edgar, ci Neilson Poe. Arăta cu totul altfel decât la ultima noastră întâlnire în secția de poliție. Era mai slab și își lăsase o mustață care, la

prima vedere, îl făcea să pară copia aproape perfectă a vărului său, așa cum îl știam din portrete.

— William. Harriet... Tatăl își certă copiii din priviri, căci aceștia se postaseră lângă mine. La culcare!

Micuții ezitară.

— M-ați ajutat foarte mult, le-am spus pe un ton confidențial, dar acum ascultați-l pe tatăl vostru.

Copiii ieșiră fără zgomot.

— De ce mă aflu aici? mi-am întrebat gazda.

— Cred că ai putea chiar dumneata să-ți răspunzi, mai bine decât mine, zise Neilson și se așeză în fața mea.

Am observat că mă privea îngrijorat. Apoi îmi povesti cum aflase de încercarea mea de a dezgropa sicriul lui Edgar Poe din Westminster și, cu toate că era târziu, arvunise o trăsură și pornise imediat spre cimitir. Din cauza ploilor însă, străzile erau într-o stare deplorabilă și fusese nevoit să ocolească pe Amity, unde auzise zarvă mare în casa rudei sale Maria Clemm, în care locuise și Edgar Poe cu cincisprezece ani în urmă.

Găsind că această coincidență era bizară și tulburătoare, dat fiind că se îndrepta chiar spre mormântul lui Edgar, Neilson îi poruncise vizitiului să întoarcă. Coborâse și se apucase să facă cercetări, dar gândindu-se că trebuia totuși să ajungă la cimitir, îi spusese birjarului să întoarcă iar trăsura, ca să câștige timp. În clipa când acesta tocmai dădea bice calului, mi-am făcut și eu apariția în stradă și m-am oprit chiar în calea trăsurii, punându-mă în pericolul iminent de a fi strivit sub roți. Neilson m-a tras pe trotuar, unde am leșinat.

Văzând noroiul de pe hainele mele când m-a urcat în trăsură, Neilson Poe și-a dat seama că plângerea de la cimitir putea fi legată de prezența mea pe strada Amity.

Am păstrat tăcerea, pentru că nu eram sigur cât anume era bine să-i dezvălui. Neilson a continuat:

— Te-am adus imediat aici, domnule Clark, și mesagerul meu m-a ajutat să te sui pe scândura asta. Pe

urmă, tot el a chemat un doctor de pe strada vecină, care te-a examinat și a plecat cu puțin timp înainte să te trezești. Nevastă-mea e sus, se roagă să-ți recapeți puterile cât mai repede. Ai fost la cimitirul Westminster în seara aceasta, domnule?

— Ce-i asta? l-am întrebat, arătându-i schița plăcii de mormânt. Stătea cuminte pe un raft, împreună cu tot felul de hârtii și cărți, dar fiind singurul obiect luminat de unica lampă din încăpere, pe el îmi poposise privirea când îmi recăpătasem cunoștința.

— Este modelul făcut de omul pe care l-am angajat să cioplească piatra funerară a vărului meu. Poate că ar fi mai bine să vorbim despre asta mai târziu. Pari teribil de obosit.

— Nu vreau să mai dorm, i-am spus.

Și, într-adevăr, simțeam că mă refăcusem pe deplin. Mai era și altceva. Deși Neilson Poe își cam închipuia ce făcusem, iar eu aveam îndoielile mele în privința lui, totuși mă apărase, iar copiii lui mă ajutaseră și ei. Mă simțeam în siguranță acolo.

— Îți sunt recunoscător ție și familiei dumitale pentru ajutorul pe care mi l-ați dat astă-seară, dar mă tem că știu mai multe decât îți închipui. Mi-ai spus, cum ai declarat și la poliție, că Edgar Poe nu-ți era doar văr, ci și prieten. Totuși, între timp am aflat cum îți spunea el.

— Cum anume?

— „Cel mai aprig dușman de pe lumea asta"!

Neilson se încruntă, își mângâie mustața și apoi dădu din cap fără să se ferească.

— E adevărat. Vreau să spun... Se știa că e în stare să facă astfel de comentarii despre mine și despre alții cărora ne păsa de el.

— Dar de ce credea una ca asta despre dumneata, domnule Poe?

— La un moment dat, când sentimentele sale pentru tânăra Virginia abia se înfiripaseră, eu m-am căsătorit cu Josephine, sora vitregă a Virginiei. Gândindu-mă că

la treisprezece ani cumnata mea era prea tânără pentru a împărți viața cu el, m-am oferit să plătesc educația fetei – așa ar fi putut să între în societate – dacă rămânea cu noi, la Baltimore. Edgar a luat asta drept o insultă. A declarat că nu mai poate trăi nici o clipă fără ea. Credea că încerc să-i distrug fericirea, că n-o s-o mai vadă niciodată pe Sissy. Nu reușea să înfrunte necazurile, oricare ar fi fost ele.

— Cum rămâne cu aluzia, făcută într-o scrisoare către doctorul Snodgrass, că dumneata refuzai să-l ajuți în cariera sa literară?

— Își închipuia că sunt invidios, bănuiesc, răspunse sincer Neilson. În tinerețe și eu am încercat să-mi fac un nume în lumea literelor, cum ți-am mai spus. Din cauza asta a tras concluzia că îl indiviam pentru faima literară de care se bucura, pozitivă și negativă laolaltă.

— Și îl invidiai?

— Să-l invidiez? Nu așa cum credea el. Nu mă vedeam egalul său. Mai curând, dacă m-am arătat invidios, a fost pentru că scrierile lui poartă amprenta geniului, a naturaleții, ceea ce mie îmi lipsește oricât de atent aș lucra.

— Nu-mi iese din minte, i-am spus cu tărie gazdei mele, că ai refuzat o anchetă a poliției cu privire la moartea vărului dumitale, domnule Poe.

— Așa crezi dumneata? mă întrebă el calm. Înțeleg de ce. Totuși, ofițerul White a spus foarte răspicat, înainte să apari dumneata la secția de poliție, că nu trebuie deschisă nici o anchetă. Vezi dumneata, polițiștilor din Baltimore le place să creadă că în orașul nostru nu există fărădelegi, mai ales față de vizitatori. În practica mea îi reprezint adesea pe cei acuzați de găinării și am nevoie ca poliția să arate înțelegere față de anumiți infractori. De aceea am simțit că n-am de ales și trebuie să accept punctul de vedere al ofițerului White în această problemă. Mi-am dat seama că dorea să dea un exemplu din rândurile celor care încearcă să exagereze

numărul crimelor din Baltimore, prin urmare, atunci când ne-am văzut la secția de poliție, am încercat să te conving să renunți la orice încercare eroică, pentru propriul dumitale bine. Uneori cred că justiția noastră nu se deosebește prea mult de cea din vremea vrăjitoarelor – infracțiunile sunt observate doar atunci când le convine acuzatorilor. Se îndreptă spre ușă. Văd că m-ai declarat ostil pe față vărului meu, încă de la prima întâlnire. Urmează-mă, domnule Clark!

Am intrat în biblioteca lui Neilson Poe. Am remarcat un șir de cărți și reviste cu operele lui Edgar Poe, care rivaliza de la egal la egal cu proprietățile mele. Minunându-mă, am scos câte un volum sau revistă din impresionanta colecție pentru a-i examina conținutul.

Neilson își dădu seama că aparenta lui devoțiune pentru scrierile lui Poe mă surprinsese. Zâmbi și-mi explică:

— În ultimii ani am fost furios pe Edgar, chiar și după ce a murit, pentru că se credea superior în toate privințele. Considera că mi-am distrus viața și mi-am îngropat calitățile artistice. Pe scurt, știam că mă *urăște* de ani întregi! Și totuși, mi-am dat seama că eu nu l-am urât niciodată. Pe deasupra, mi se pare că Edgar se prezenta pe sine însuși în producțiile sale literare. Asta era el, mai mult decât prezența fizică și caracterul său, mai mult decât orice scrisoare pe care ar fi așternut-o pe hârtie într-un acces de mânie sau mai mult decât orice comentariu despre o cunoștință făcut la nervi. Arta lui n-a fost nicicând menită să fie populară, nici să respecte principii sau să aibă moralitate, dar a fost adevărata lui formă de existență.

Neilson mi-a spus toate acestea dintr-un colț al bibliotecii. Răsucindu-se pe scaun să ia un volum al lui Edgar Poe, *Povestiri grotești și extraordinare*, am observat că avea un tic al gurii foarte asemănător cu al vărului său. Ca să nu i se pară că-l studiez, am scos dintr-un raft un număr din *Graham's*, din aprilie 1841, în care

apăruse prima povestire cu Dupin, *Crimele din Rue Morgue*. Ținându-l în mâini cu respect, m-am gândit la propria mea bibliotecă și la casa mea, Glen Eliza, care fără îndoială că fusese întoarsă pe dos și distrusă de poliție în urma diverselor percheziții ce ar fi trebuit să scoată la iveală dovezile vinovăției și obsesiilor mele.

— Știai că a primit doar cincizeci și șase de dolari pentru prima povestire cu Dupin? mă întrebă el, remarcând la ce mă uitam. De la moartea lui, presa îl tot împroașcă cu noroi și-l denigrează. Am văzut cum biograful acela penibil și injust încearcă să facă ce poftește din Edgar. Adu-ți aminte, domnule Clark, că și eu port acest nume. Poe este numele soției mele, iar copiii mei sunt tot Poe, cum vor fi și copiii copiilor mei. Prin urmare, și eu sunt Poe. În ultimele luni am citit și recitit aproape tot ce-a scris vărul meu și, dând paginile, m-am simțit și mai apropiat de el. Avem acum o afinitate superioară, ca și când cuvintele sale ar veni și de la mine, pentru că el a reușit să le extragă din sângele comun. Spune-mi, domnule Clark, l-ai cunoscut personal? mă întrebă deodată.

— Nu.

— Bine! spuse Neilson. Văzându-mi uimirea, continuă: Vreau să spun că e mai bine așa. Încearcă să-l cunoști prin ceea ce a publicat. Geniul său avea o calitate rară, greu de apărat în lumea publiciștilor. Credea că toți îl dușmănesc și, mai devreme sau mai târziu, chiar și prietenii și rudele se vor întoarce împotriva lui. Această percepție, străbătută de teamă și neliniște, a fost rezultatul cruzimii față de întreprinderile literare, o realitate tristă pe care am descoperit-o și eu în tinerețe. Viața lui Edgar a fost un șir de experimente asupra propriei sale naturi, domnule Clark, care l-au condus, pe căi ce ocolesc evenimentele lumești, către perfecțiunea literaturii. Nu-l putem cunoaște pe Edgar Poe ca om, dar îi putem foarte bine întrevedea geniul. Iată de ce numai după moartea îl putem citi cu onestitate

– eu, dumneata, iar acum, cine știe, întreaga lume. Se opri câteva clipe. Te simți mai bine, domnule Clark?

Mi-am dat seama că gândeam mai limpede și că sufletul mi se ușurase de povara emoțiilor puternice care mă consumaseră până atunci. Îmi aduceam aminte de acțiunile mele recente ca prin vis. M-am îmbujorat de jenă imaginându-mi în ce hal mă găsise Neilson.

— Da, mii de mulțumiri. Cred că eram foarte agitat când ne-am întâlnit pe strada Amity.

— Te rog, domnule Clark, exclamă el surprins, nu e vina dumitale că ai fost otrăvit.

— Ce vrei să spui?

— Doctorul care te-a examinat era aproape sigur că ai fost otrăvit într-o oarecare măsură. A descoperit urme de pulbere albă pe cerul gurii dumitale, resturile unui amestec de mai multe substanțe chimice. Dar nu-ți fie teamă, mi-a spus că otrava a fost eliminată din trup și nu prezintă efecte întârziate în această doză.

— Otravă? Cine...?

Am amuțit, pentru că știam. Paznicii de la închisoare, care cu o extremă vigilență îmi umpleau ulcioarele cu apă și le puneau pe masa din celulă. Ofițerul White, exasperat de refuzul meu de a mă întâlni cu el, fusese probabil cel care ordonase asta pentru a-mi tulbura mintea și a-mi smulge declarația că aș fi răspunzător, asigurându-se astfel că îmi mărturisesc vina! Acum aflasem de la Neilson Poe și despre hotărârea lui White de a nu începe ancheta pe care o cerusem. M-ar fi intoxicat până ce aș fi mărturisit, aș fi murit ori mi-aș fi pus capăt zilelor. Evadarea întâmplătoare îmi salvase viața.

Aiurelile pe care le făcusem după ce părăsisem celula aveau o justificare, înțelegeam totul. Îl căutasem pe Poe – scormonisem în mormântul său crezând că mai trăiește –, apoi năvălisem în casa în care locuise cu ani înainte! Omul acela rătăcit ieșise din mine, vălul mi se ridicase de pe ochi și acum vedeam perfect.

Neilson rămăsese pe gânduri, poate puțin neliniștit.

— Cred că ar trebui să te odihnești mai mult, domnule Clark.

— Băiatul, am spus deodată. Mesagerul de care vorbeai adineauri, cel care te-a ajutat să mă aduci aici și apoi s-a întors cu doctorul. Unde e? N-am văzut pe nimeni altcineva în casă, doar copiii.

Neilson ezită. La urechi mi-a ajuns un sunet nou, continuu și din ce ce în mai apropiat. Cai, tropotind pe străzile pline de apă, roțile unui trăsuri prin băltoace. Neilson își ridică privirea; auzise și el.

— Sunt membru al baroului, domnule Clark, zise. Ai fugit de justiție și mi-am făcut datoria, adică am chemat poliția. Am o responsabilitate. Și totuși, cumva, nu pot să mă împiedic să nu-l văd în dumneata, dintre toți, pe singurul în stare să reabiliteze memoria și numele nefericitei mele rude. M-aș simți onorat să-ți fiu apărător, dacă dorești. Adu-ți aminte, domnule Clark, și dumneata ai fost avocat. E de datoria dumitale să alegi.

Neilson s-a apropiat încet spre ușă. În starea mea de slăbiciune, m-ar fi țintuit cu ușurință la pământ până sosea mesagerul cu poliția.

— Copiii, spuse deodată Neilson. Să nu-ți închipui că sunt un părinte sever, domnule Clark, dar trebuie să văd dacă au adormit.

— Înțeleg, am șoptit, recunoscător.

A pornit în sus pe scară, iar eu am zbughit-o afară fără să mă uit înapoi.

— Domnul să te aibă în pază! strigă Neilson după mine.

* * *

Aveam o misiune precisă: să-l găsesc pe Auguste Duponte! Numai el îmi putea dovedi nevinovăția. Fiindcă știam că nu pățise nimic, doar gândul că analistul era aproape mă făcea să mă simt invincibil și să înaintez cu repeziciune pe străzile inundate ale orașului.

Poate că Duponte aflase deja cine îl împușcase pe Baron. Poate că venise la sala de conferințe în seara aceea, înainte să se fi întâmplat ceva, fusese martorul scenei și plecase ca să scape de problemele care urmau inevitabil.

Cel mai important țel era să-mi dovedesc inocența față de Hattie, căci ea continuase să-mi fie prietenă pe toată durata întemnițării, când alții mă abandonaseră. Poate părea un fleac, dacă ne gândim că era să-mi sfârșesc viața ca un criminal și că ea oricum se căsătorea cu altul, totuși doream fierbinte să-i arăt adevărul.

Zile întregi n-am reușit să mă usuc; mi se părea că inima, plămânii, tot ce aveam în mine musteau de apă după ce mă bălăcisem pe străzile inundate ale orașului. Parcă Atlanticul dăduse peste maluri și se grăbea să se amestece cu Pacificul. L-am căutat și l-am găsit pe Edwin, care mi-a făcut rost de rufărie și de un rând de haine modeste. Era dispus să mă ajute să găsesc un adăpost cât mai ferit de ochii poliției. Mi-a adus hainele, strânse într-o boccea, într-un depozit gol ce aparținuse cândva tatei. Mă refugiasem acolo pentru că îmi amintisem de o ușă șubredă care nu fusese niciodată reparată.

— M-ai ajutat de-ajuns, Edwin, i-am spus, nu vreau să-ți riști libertatea pentru mine. Am adus destule necazuri tuturor celor implicați în povestea asta.

— Ai făcut ceea ce ai crezut că e drept și ți-ai pus viața în joc, îmi răspunse el. Poe e mort. Un om a fost împușcat, prietenul dumitale a dispărut, alții au fost răniți. Măcar dumneata să fii sănătos ca să poată spune cineva adevărul.

— Nu e bine să se știe că m-ai ajutat, i-am spus.

Era un punct important. Dacă un negru liber era acuzat de o infracțiune serioasă, primea o pedeapsă cumplită: autoritățile îl aruncau din nou în sclavie.

— Nu m-am născut în pădure ca să mă sperii de o bufniță, glumi Edwin în felul său calm. În plus, cred că nici chiar în Baltimore omul nu e pedepsit doar

pentru că dă niște haine unuia care n-are cămașă pe el. Dar să lăsăm asta. Vei fi în stare să te odihnești peste noapte aici?

Edwin a continuat să mă ajute, venind la intervale regulate. Deși eram tentat, m-am abținut s-o vizitez pe Hattie, ca să n-o pun în pericol. Am ieșit cât mai rar cu putință și n-am pus piciorul în apropiere de Glen Eliza de teamă să nu fiu văzut. Mai aveam încă numărul din *Graham's* pe care îl țineam în mână când fugisem din casa lui Neilson Poe, ediția în care apăruse prima dată Dupin, în povestirea *Crimele din Rue Morgue*. Mi se părea un talisman aducător de noroc. Voiam s-o recitesc și să-mi imaginez ce ar fi putut descoperi Duponte despre moartea Baronului. Oricum, publicația aceea era, pentru moment, singura mea lectură, așa că am citit-o din scoață-n scoarță, deși era veche de zece ani.

Odată, Edwin a venit la ora stabilită și m-a găsit citind ca un apucat din *Graham's*.

— Totul e în regulă, domnule Clark?

Nu mă puteam opri, dădeam pagină după pagină. Aproape amuțisem. Îmi vine teribil de greu să vă descriu descoperirea din seara aceea, care mi-a strâns inima. Adevărul despre Duponte – sau Dupin (vedeți, abia pot digera ce-am citit și habar n-am de unde să încep) –, și anume că nu fusese nici o clipă adevăratul model pentru C. Auguste Dupin.

După ce, în celula mea de la secția de poliție, citisem de mai multe ori textul conferinței baronului Dupin și mă asigurasem că fiecare cuvințel mi se întipărise în minte, am aruncat hârtiile în focul ce duduia în sala care despărțea celulele bărbaților de cele ale femeilor. Sigur că nu-l asasinasem pe Baron, dar îi devorasem lucrarea cu entuziasm. După tot ce se întâmplase, posibilitatea ca elucubrațiile lui despre moartea lui Poe să fie aduse la cunoștința publicului reprezenta un risc înspăimântător.

Nu pentru că rândurile sale despre dispariția lui Poe n-ar fi fost convingătoare. Erau chiar prea convingătoare, dar nu reprezentau adevărul – ceea ce contravenea principiilor lui Poe, care scria numai adevărul chiar și atunci când prea puțini se arătau dispuși să-l creadă. Vom reveni mai târziu la teroriile Baronului despre moartea poetului. În notele sale, acesta profita de ocazie pentru a susține ipoteza că el ar fi fost modelul adevărat al personajului Dupin.

Iată un exemplu: „Știți că Dupin din aceste povestiri este o persoană onestă, strălucită, netemătoare. Trebuie să recunosc că domnul Poe a împrumutat aceste calități din propriile mele relatări... Căci asta face Dupin, nu-i așa? Într-o lume în care scamatori și păcălici, prinți și regi ascund adevărul, Dupin îl găsește de fiecare dată. Dupin îl știe. Dupin îl enunță. Dar cei care spun adevărul, prieteni, vor fi întotdeauna priviți ca niște caraghioși, vor cădea în uitare și vor muri în singurătate. Aici l-am găsit pe Edgar... – aici, la rândul meu, mi l-am imaginat pe Baron clătinând sumbru din cap, poate chiar vărsând o lacrimă de crocodil – „ba nu, aici l-am pierdut pe Edgar Poe. El nu ne-a părăsit, ci ne-a fost luat."

Înainte de sosirea lui Edwin, cum stăteam în depozitul gol, chiar într-o rază de lumină, am luat numărul acela din aprilie al revistei *Graham's*. Ce noroc pe *Graham's* să-l aibă pe Poe la vremea aceea, m-am gândit, căci nu numai că le scria povestiri, dar le era și redactor. Deodată degetul mi s-a oprit pe o pagină. Nici măcar nu era una la care aș fi vrut să mă uit, dar m-am chinuit să văd ce era acolo.

În același număr din aprilie 1841 în care apăruse povestirea *Crimele din Rue Morgue*, redactorul acestei publicații, adică însuși Poe, făcea recenzia unei cărți intitulate *Schițe ale unor personaje faimoase care trăiesc în Franța*. Am constatat că această selecție de schițe biografice cuprindea un număr de francezi onorabili, dintre care mi-a atras atenția George Sand, celebra romancieră.

Nu știu de unde, dintr-o biografie sau dintr-un articol despre ea, mi-a venit în minte numele său adevărat, pe care și-l schimbase cu masculinul George Sand ca să-și poată publica lucrările fără a fi întâmpinată cu prejudecăți. Era Amandine-Aurore-Lucie Dupin. În recenzia *Schițelor*, Poe prezintă o anecdotă savuroasă despre Doamna Sand/Dupin, care e îmbrăcată în frac bărbătesc și fumează un trabuc.

Un alt nume mi-a atras atenția: Lamartine. Probabil că habar n-aveți cine este dumnealui și mă îndoiesc că reputația sa de poet și filozof parizian va dăinui. Dar ia uitați-vă. M-am întors la *Crimele din Rue Morgue*, prima povestire despre raționcinare.

> *...am ajuns la mica alee numită* Lamartine, *care fusese pavată numai de încercare cu niște cuburi de lemn suprapuse și strâns alipite.*[1]

Să fie o întâmplare că în aceeași revistă în care și-a publicat prima povestire cu Dupin, Poe folosește numele unui alt scriitor francez important, atât în bucata literară, cât și în recenzie? Nu ne oprim aici. Să căutăm mai departe în *Rue Morgue*, unde citim ce ne spune naratorul despre unul dintre martorii cumplitelor violențe:

> *Paul Dumas, medic, declară că a fost chemat dis-de-dimineață să cerceteze cadavrele...*[2]

Oare acest Dumas nu ne duce cu gândul la Alexandre Dumas, inventivul romancier, eroul a numeroase aventuri galante? Iar apoi:

---

1 Edgar Allan Poe, *Crimele din Rue Morgue*, în românește de Ion Vinea (în *Scrieri alese*, vol. I, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

2 Ibid.

Isidore Muset, gendarme, *spune că a fost trimis la casa cu pricina pe la orele 3 dimineața...*[1]

Da, un nume foarte asemănător cu Alfred de Musset, poetul, prieten intim al lui George Sand.

Ați ghicit, cred, la ce concluzie se poate ajunge cu ușurință. Mintea mi se învârtea neobosită. *Crimele din Rue Morgue* – parcă îl aud pe Poe, chicotind când se gândește la adevăratul mister al povestirii sale – a fost scrisă ca o alegorie a stării literaturii franceze a vremii. Referințele la George Sand (alias Dupin), Lamartine, Musset și Dumas erau cele mai limpezi din păienjenișul de aluzii fine.

Dacă așa stăteau lucrurile – și pe loc am simțit că da –, Poe nu s-a inspirat după nici un personaj real când și-a creat eroul – nu după Auguste Duponte, nu după Baronul Claude Dupin –, ci mai degrabă a născocit totul, pornind de la ideile pe care le avea deja despre diverse personaje literare. Când am înțeles asta, mi-am făcut curaj și m-am dus la o tarabă cu cărți, de unde am șterpelit câteva. Am descoperit că îmi amintisem corect numele adevărat al lui George Sand, care era într-adevăr Dupin, și că în copilărie își pierduse un frate pe care îl chema – cum probabil vă închipuiți – Auguste Dupin. Auguste Dupin! Oare Poe cunoștea acest detaliu? Care a fost mesajul lui către noi? I-a reînviat fratele mort, transformându-l într-un geniu care se împotrivește morții și violenței. Se gândea oare la propriul său frate, William Henry, care plecase de lângă Edgar când acesta era copil?

Citind iar *Crimele din Rue Morgue*, am găsit un sens nou pentru descrierea stilului în care trăiește C. Auguste Dupin: *Nu primeam nici un musafir. Ascunzătoarea noastră*

---

1 Edgar Allan Poe, *Crimele din Rue Morgue*, în românește de Ion Vinea (în *Scrieri alese*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963).

era o taină păstrată cu grijă chiar față de foștii mei prieteni. De ani de zile Dupin nu mai știa pe nimeni și nimeni nu mai știa de el la Paris. Trăiam numai între noi.[1] Oare Poe n-a încercat să ne spună chiar asta? Uluitoarea minte analitică nu exista decât în imaginația autorului.

> Ziarul nostru a fost informat de către o prietenă a strălucitului și excentricului scriitor Edgar A. Poe, Esq., că mirobolantul său erou C. Auguste Dupin a fost copiat îndeaproape după un individ real, cu nume și realizări asemănătoare, vestit pentru extrema sa putere analitică... etc.

M-am gândit cu un dispreț zdrobitor la acest citat pe care John Benson îl dăduse bibliotecarului, de unde ajunsese apoi la mine. Cât de vag era, dar cum mă prinsese zvonul! Cine era așa-zisa prietenă a lui Poe? De unde să știm dacă putem avea încredere în ea? Exista ea cu adevărat ? Am scotocit printre amintiri pentru a găsi răspunsuri la aceste întrebări, dar realitatea haină mă ținea în gheare ca un duh necurat. Parcă îmi spunea: „Duponte nu e decât un escroc, Poe a murit și tu îi vei călca pe urme, urcând spre streang; vei muri pentru că ți-ai dorit mai mult decât aveai."

Duponte nu mai era.

— Clark, ți-e rău? Poate că ar trebui să chem un doctor, încercă Edwin să mă scuture din vraja în care eram captiv.

— Edwin, am murmurat, sunt aproape mort.

* * *

Ca un interludiu, ar trebui să mai adaug ceva despre moartea lui Poe, care a stârnit totul. În mai multe capitole am menționat că îmi însușisem textul conferinței Baronului și ar fi meschin din partea mea să nu împărtășesc cititorului tot ce știu. Îmi amintesc, cum

---

1 Ibid.

spuneam, fiecare cuvânt din scrierea lui. „Reynolds!" Reynolds!" Numele acesta ne va răsuna în urechi atâta timp cât ne vom aduce aminte de Edgar Poe, căci este cuvântul lui de adio. Ar fi putut striga pur și simplu: „Așa am murit, Doamne. Așa am murit, prieteni și simpatizanți de pe această planetă. Acum aflați de ce..."

Deși versiunea Baronului despre moartea lui Poe ar fi dăunat mult adevărului, într-un fel regret că omul n-a putut să-și rostească discursul, pentru că acum nu vă mai puteți face o idee completă despre ce ar fi însemnat asta – Dupin plimbându-se încolo și-ncoace pe scenă, de parcă s-ar fi aflat la tribunal în zilele sale bune, etalându-și dinții strălucitori, dând din mâini și declarând că a soluționat misterul...

29

Poe a sosit la Baltimore într-un moment nepotrivit. Nu plănuia să viziteze acest oraș, căci se îndrepta spre căsuța din New York, ca s-o ia pe sărmana lui soacră și să înceapă o viață nouă. Pe vaporul dinspre Richmond spre Baltimore, niște derbedei l-au hărțuit și probabil i-au furat banii, așa că a pierdut trenul de Baltimore care trebuia să-l ducă spre nord. Afirmația este demonstrată de faptul că la Richmond Poe a câștigat bani ținând conferințe, iar peste câteva zile a fost descoperit fără nici o lețcaie. Eșuat în Baltimore, a observat că-l urmăreau niște hoți și a încercat să se refugieze în casa unui bun prieten, doctorul și publicistul N.C. Brooks. Acesta nu era acasă, dar golanii, neștiind asta și speriați că Poe ar putea să se plângă familiei doctorului, au dat foc reședinței Brooks, care a fost distrusă aproape în întregime. Poe abia a reușit să scape cu viață.

Poetul mai avea bani cât să ia o cameră la hotelul United States, dar nu și pentru un bilet de tren către New York sau Philadelphia, unde îl așteptau câștiguri atrăgătoare. Noua sa revistă literară, *The Stylus*, promitea să instaureze o nouă eră pentru literatura americană, dar dușmanii se temeau că el le va demasca mediocritatea. De aceea, Poe a început să folosească un nume fals, E.S.T. Grey. I-a cerut propriei sale soacre, protectoarea sa respectată, să-i scrie pe acest nume la Philadelphia. „Mi-e teamă ca nu cumva scrisoarea să nu-mi parvină." Se temea că inamicii săi îi vor intercepta scrisorile cu bani și abonamente pentru noua și cutezătoarea sa întreprindere. Nici nu dorea să se afle că va pleca la Philadelphia, convins fiind că i s-ar fi pus bețe în roate.

A rămas astfel la Baltimore, fără mijloace de subzistență, în timpul unei săptămâni electorale fierbinți. Poe era un om de litere, mai presus de faptele meschine ale politicienilor și ale oamenilor de rând. Pentru un coate-goale obișnuit, un geniu nu este altceva decât un cal de bătaie.

Iar Poe s-a dovedit o pradă ușoară. Călătorea sub noul său pseudonim, E.S.T. Grey. În seara premergătoare alegerilor, pe vremea aceea groaznică ce se abătuse asupra orașului în urmă cu o săptămână, a fost răpit în plină stradă. Atunci a început asasinarea lui Poe, probabil una dintre cele mai chinuitoare crime din istorie în general și cu siguranță cea mai lungă și jalnică din istoria literaturii. Mai tristă decât cea a dramaturgului Otway, care s-a înecat cu câteva fărâme de pâine, mai injustă decât înjunghierea lui Marlowe în cap; toate acestea l-au transformat pe Edgar Poe în subiectul cel mai controversat și supus mistificării de la Lord Byron încoace.

Mai rău, familia sa, adică singurii oameni care ar fi trebuit să aibă grijă de el, n-a făcut decât să-l ponegrească și să-l transforme în victimă. Un anume George Herring, care poate se află printre noi astăzi, a fost șeful

circumscripției a patra a partidului Whig – și chiar acolo a fost găsit Poe, la hotelul Ryan's, punctul de adunare a membrilor partidului. George Herring era rudă cu Poe [aici Baronul o luase pe arătură, pentru că Henry Herring era văr cu Poe prin căsătorie; înrudit cu George Herring era de fapt Henry, nu Poe; dar să-l lăsăm să continue...] și o rudă apropiată știa fără îndoială că Poe e vulnerabil. Nu e nici o coincidență, doamnelor și domnilor apărători ai numelor de geniu, că Henry Herring a fost printre primii care s-au apropiat de Poe atunci când s-a dus vestea că acesta e la pământ; iar doctorul Snodgrass a fost surprins să-l vadă pe Henry Herring înainte chiar să-i fi trimis vorbă! Familia Herring îl alesese fatalmente pe Poe drept victimă. Îl cunoșteau, pentru ei nu era „E.S.T. Grey". George Herring aflase de la Henry că Edgar Poe devenea de nerecunoscut când era forțat să bea alcool sau alte substanțe toxice similare și amândoi au hotărât că scriitorul e prea instabil pentru a se alătura mizerabilului „cuib" de vot. Știind că poetul va suferi consecințe serioase, George l-a trimis mai târziu pe Henry să-l ducă pe Poe la spital, ca să evite orice fel de neplăcere în circumscripția numărul patru. Henry Herring, știm asta, îl dușmănea pe Poe pentru că îi curtase fiica, pe Elizabeth Herring, bombardând-o cu poeme de amor pe vremea când cei doi erau foarte tineri, iar Poe locuia în Baltimore. Iată răzbunarea meschină a lui Henry Herring pentru revărsarea tinerească a unei inimi pure și afectuoase.

Ticăloșii de la circumscripția a patra a partidului Whig, care își aveau sediul în casa Companiei de Pompieri de peste drum de hotelul Ryan's, l-au aruncat pe nefericitul poet într-o pivniță plină cu alți neajutorați – vagabonzi, necunoscuți, boschetari (cum spun unii), străini. Iată de ce Poe, un autor bine cunoscut, nu a fost văzut în acele zile. Nenorociții l-au drogat probabil cu substanțe opiacee.

Când a venit ziua alegerilor, l-au purtat pe la alte circumscripții electorale. L-au forțat să voteze pentru candidații lor la fiecare stație de votare și, ca întreaga farsă să fie și mai convingătoare, l-au îmbrăcat de fiecare dată în alte veșminte. Așa se explică de ce a fost găsit în haine murdare, jerpelite, care *nu i se potriveau*. Ticăloșii i-au lăsat frumosul baston de Malacca deoarece Poe ajunsese într-un asemenea hal de slăbiciune, încât până și ei și-au dat seama că avea nevoie de un sprijin. Poe luase intenționat acest baston de la un vechi prieten din Baltimore pentru că ascundea o armă – o sabie dintr-un oțel foarte dur –, iar poetul nu-i uitase pe numeroșii săi dușmani literari, care în trecut îl provocaseră la duel pentru tot felul de pretexte, ori îl maltrataseră în fel și chip. Dar, când și-a dat seama ce pericole îl pândeau în acest oraș, era deja prea slăbit pentru a mai folosi arma, deși n-a pierdut nici o clipă bastonul. Da, avea să fie găsit ținându-l strâns la piept.

Mârșavul club politic nu păcălise suficiente victime, cum ar fi dorit, din cauza vremii rele care ținuse oamenii în case. Sceleraților au luat pe sus până și un oficial de vază al statului Pennsylvania, pe care l-au prins pe drumul de la teatru la hotelul Barnum. L-au lăsat totuși să plece când au descoperit că este un personaj important. Pe Edgar Poe l-au folosit de mai multe ori decât era obiceiul, iar când a ajuns la circumscripția a patra, la taverna Ryan's, unde l-au pus să voteze din nou, era teribil de slăbit. După ce unul dintre supraveghetori, Henry Reynolds, l-a pus să jure, Poe n-a mai fost în stare să străbată încăperea și s-a prăbușit. Și-a chemat prietenul, pe doctorul Snodgrass, care a sosit acolo, dezgustat. Snodgrass, șeful unei asociații antialcoolism, era sigur că Poe s-a dedat la băutură. Golanii și-au abandonat victima, bucuroși că mârșava lor faptă era astfel acoperită. Severul Snodgrass nu a fost cel din urmă care a săvârșit o greșeală strigătoare la cer. Curând, întreaga

lume a fost convinsă că moartea nobilului Poe s-a datorat slăbiciunii sale morale.

Dar acum am restabilit adevărul.

Poe, intoxicat și privat de somn, n-a fost în stare să explice nimic; partea încă trează și rațională a minții sale l-a împins pe poetul suferind să deplângă groaznica stare în care îl vedea Snodgrass, presupusul său prieten, care îl privea cu dezaprobare și cu dispreț. Poetul a fost dus cu o trăsură, singur, la spital. Acolo, deși s-a bucurat de îngrijirea atentă a doctorului J.J. Moran și a surorilor medicale, și-a pierdut și și-a recăpătat cunoștința de nenumărate ori. Aducându-și aminte nedeslușit de încercarea de a-și apăra geniul prin folosirea numelui E.S.T. Grey, Poe nu i-a spus doctorului mai nimic despre sine și călătoriile sale. Mintea îi era slăbită. La un moment dat, fără îndoială amintindu-și de trădarea lui Snodgrass, a strigat că prietenul lui ar face mai bine să-i spulbere creierii cu un pistol.

Gândindu-se la ultimul om care ar fi putut să-i înțeleagă situația la timp pentru a opri acțiunea asasinilor – adică la judecătorul Henry Reynolds –, a început să-l strige cu disperare, ca și când mai avea vreun rost să-i ceară sprijinul: „Reynolds! Reynolds!" A repetat numele ceasuri în șir, dar nu mai era un strigăt de ajutor, ci mai degrabă o chemare funebră. *Clopote, clopote, clopote!/ Ce poveste spun înfricoșatele lor șopote,/ Și ce vaier!*[1] Viața chinuită a lui Poe ajunsese la capăt.

Așa. Acum numai dumneavoastră cunoașteți conținutul acestei cuvântări care n-a mai rostită, ați aflat ce ar fi vrut să spună baronul Dupin pentru a entuziasma publicul în seara aceea mult-așteptată. Era un discurs pe care, deși îl pusesem imediat pe foc și-l făcusem scrum, trebuia să-l prezint în curând întregii lumi.

---

1 Vezi nota de la p. 175

30

A treia zi după descoperirea numărului vechi de zece ani al revistei *Graham's*, Edwin și-a dat seama că moralmente eram la pământ. Mă simțeam mai înveninat decât atunci când Neilson Poe mă găsise în fața numărului 3 de pe strada Amity. Nu atât sângele, cât sufletul și inima îmi erau acum atinse de otravă.

Edwin a încercat să mă convingă să-l căutăm pe Duponte, care mă putea ajuta. Dar nu-l mai cunoșteam pe acest om. Cine era, ce era el? Poate că, mi-am spus, Poe nici măcar nu auzise de francezul meu. Adevărul se răsturnase. Poate că Duponte furase cu bună-știință din povestirile lui Poe, din trăsăturile personajului, și nu viceversa, iar acum se ascundea, știind prea bine că nu poate juca rolul pe care și-l atribuise în imaginația sa. În tot timpul pe care îl petrecusem împreună, nu-mi trecuse niciodată prin minte că el nega maladiv literatura, nu o inspira. Bănuiesc că satisfacția de a-l fi ajutat să iasă din izolare la Paris îmi adormise toate dubiile latente. Oricum, nu mai avea nici o importanță. Eram singur.

Apele se retraseră din jurul depozitului și pe străzile din împrejurimi vedeam tot mai mulți trecători. Edwin mă sfătui să găsesc un alt refugiu. Făcu rost de o cameră într-o pensiune depărtată, în partea de est a orașului. Am stabilit ora la care trebuia să ne întâlnim ca să mă ducă la noua mea ascunzătoare într-o căruță plină cu ziare. Până la urmă am întârziat, căci eram zăpăcit din cauza dispariției lui Duponte.

Îi cerusem lui Edwin să-mi aducă mai multe povestiri de Edgar Poe. Le-am recitit pe cele trei cu Dupin de câteva ori, când lumina din depozit îmi permitea. Dacă nu exista un model real pentru Dupin, un om al cărui geniu să se fi revărsat asupra personajului lui Poe, atunci de ce crezusem cu atâta înflăcărare că acesta era

adevărul? M-am trezit copiind aiurea primele fraze din povestirile cu pricina, iar apoi, fără nici un rost, m-am apucat să le transcriu cuvânt cu cuvânt, ca și când le-aș fi tradus într-o formă mai ușor de înțeles.

Poe nu-l descoperise pe Dupin în ziarele pariziene. Îl găsise în sufletul omenirii. Nu știu cum să vă împărtășesc mai bine revoluția care s-a petrecut în mintea mea. Auzeam mereu cuvintele lui Neilson Poe: pe Edgar nu-l înțelegeai analizându-i viața, ci prin cuvintele pe care le așternuse pe hârtie, cu adevărurile lor cu tot. Dupin exista totuși. Trăia în povestiri și poate în toate calitățile noastre. Dupin nu se afla printre noi, ci era „noi", o altă parte a noastră, un plural mai puternic decât orice individ ce putea să-i semene prin nume sau trăsături.

L-am găsit pe Edwin așteptându-mă.

— Ești în siguranță, mi-a spus, apucându-mă de mână. Am bătut orașul în lung și lat pentru tine. Dă-mi haina și îmbrac-o pe asta. Îmi oferi o jachetă pepit. Hai, pune-ți pălăria și să-i dăm bice! Am împrumutat o căruță să te duc la pensiune. N-avem timp de pierdut.

— Mulțumesc, dar nu pot sta, prietene, i-am răspuns, luându-i la rândul meu mâna. Trebuie să văd pe cineva imediat.

— Unde? s-a încruntat Edwin.

— La Washington. E un anume Montor, ministru al Franței, care mi-a povestit cândva despre Duponte și m-a sfătuit înainte de vizita mea la Paris.

Am pornit la drum, iar Edwin mi-a atins brațul.

— Poți avea încredere în el, domnule Clark?

— Nu.

* * *

Henri Montor, emisarul francez la Washington, era îngrijorat. Acasă, republicanii roșii și partizanii lor își făceau glasul din ce în ce mai auzit. *Vive la republique!*

se striga prin piețe. Dacă treceau câteva luni fără înfruntări politice, Parisul devenea neliniștit, așa că acum își va îndrepta privirile acuzatoare spre Ludovic Napoleon. Rezultatele promiteau să fie catastrofale.

Nu trageți concluzii pripite. Domnul Montor nu avea o afecțiune deosebită pentru Ludovic Napoleon, prințul-președinte (un produs arogant și alintat al celebrității, care mai făcuse două încercări prostești, ambele eșuate, de a pune mâna pe putere), dar se bucura prea mult de poziția sa și nu dorea să se schimbe ceva. Nu, Washingtonul nu-i plăcea, cu mâncarea lui călâie chiar și în cele mai bune restaurante de hotel (până și turtițele de porumb veneau abia calde, și nu fierbinți), dar îl încânta să fie emisarul altei țări.

Montor citea toate ziarele franțuzești pe care le găsea la Washington (în timpul acestei activități, dacă vă amintiți, atenția i-a fost atrasă, cu mult timp în urmă, de un tânăr din Baltimore care se interesa de un anume Auguste Duponte). Observase că tot mai multe jurnale din Franța se legau în ultima vreme de prințul-președinte. Nu de aspecte importante, dar oricum. De curând, Napoleon ordonase prefectului și poliției să închidă toate ziarele intransigente. Oare de ce erau neliniștiți prințul și consilierii săi? Ce credeau ei că vor face revoluționarii? Ce plan măreț aveau să născocească? Franța era deja republică! Puteau să aleagă pe altcineva. Dar poate că erau în stare să slăbească poziția lui Napoleon suficient de mult pentru ca dușmanul din afară să profite... Nu, domnul Montor – la fel ca mulți alții – nu credea că așa stau lucrurile. Totuși, își făcea mereu probleme din cauza evenimentelor de pe Champs-Élysées.

Avea și alte griji, mai mici, locale. Lângă Baltimore fusese găsit un francez împușcat. Unii spuneau că era vorba de acel avocat ticălos, îngâmfatul „baron" Claude Dupin, care trăise mult timp la Londra. Ce fel de baron era, mă rog? Oricum, nebunul fusese implicat în multe

fărădelegi. Dar rămânea francez, iar inspectorul-șef din Baltimore îi trimisese vorbă despre el.

Crima se petrecuse cu câteva săptămâni în urmă și în seara aceasta nu-l mai preocupa deloc. Voia numai să doarmă. Avea două mari pasiuni și, spre onoarea lui, nici una nu era legată de preocupări superficiale precum averea sau puterea. Prin asta se deosebea el de miniștrii prințului. Lui Montor îi plăcea foarte mult să primească oaspeți și să fie admirat de străini, cum deja am spus, și, în plus, îi plăcea să doarmă cât mai multe ceasuri în șir.

Mai era întâlnirea aceea cu tânărul din Baltimore care căuta la bibliotecă articole despre Auguste Duponte. Montor vorbise cu respect despre analist. Nu își mai aducea aminte când auzise ultima dată despre succesele sale magnifice, dar asta nu avea importanță. Tânărul era atât de fascinat, încât Montor nu dorise să-l îndepărteze de subiectul pasiunii sale. Episodul acesta se petrecuse de mult, poate acum șase luni, iar diplomatul, având o memorie scurtă (din fericire pentru el), abia își mai amintea de junele american sau de conversațiile purtate cu el. Până în această seară, când se întorsese acasă. Îi trebuiseră câteva clipe să se mire că în șemineu arde focul și alte câteva să observe că un străin stătea la măsuța lui.

— Cine...? Și ce... Nu-și găsea cuvintele. Cine ți-a dat drumul înăuntru, domnule, și cu ce treabă ai venit aici?

Nu primi nici un răspuns.

— O să strig „Hoții!" îl avertiză el pe intrus. Spune-mi cum te numești!.

— Nu mă cunoști? veni răspunsul într-o frumoasă franceză.

Montor își miji ochii. Să-i luăm totuși apărarea, lumina era palidă și vizitatorul avea o înfățișare oarecum înspăimântătoare și rătăcită.

— Da, da, zise, dar nu-și aminti numele. Tânărul din Baltimore... Dar cum ai intrat aici?

— Am vorbit cu servitorul dumitale, în franceză, și i-am spus că avem o întâlnire importantă care trebuie să rămână confidențială. I-am poruncit să se întoarcă peste două ore și i-am plătit pentru efort.

— N-aveai nici un drept... Aha! Montor își amintise totul. Ne-am întâlnit prima oară în sala de lectură a bibliotecii, când citeai ziarele din Franța. Te-am ajutat la franceză și te-am plimbat pe ici, pe colo. Quentin, nu? Îl căutai pe adevăratul Dup...

— Quentin Hobson Clark. Da, văd că țineți minte.

— Foarte bine, domnule... Clark. Mintea lui Montor începu să funcționeze precum un motor cu aburi. Te rog să părăsești imediat proprietatea mea.

Montor se speriase la vederea intrusului, chiar dacă acesta era o cunoștință care cândva i se păruse nevinovată. Îl mai intriga și numele, Quentin Clark. Nu îl reținuse la sala de lectură, totuși îi suna cunoscut și îl auzise nu de mult.

Abia după câteva clipe își recăpătă graiul, dar izbuti să scoată doar câteva sunete plăpânde:

— Mă omoară, mă omoară...

* * *

— Domnule Montor, am spus după ce omul se calmase în sfârșit, cred că ați aflat despre baronul Dupin.

— Dumneata... începu el. Dar dumneata...

Montor își amintise deodată că primise prin telegraf numele posibilului asasin al lui Dupin. Era Clark.

— Da. Eu. Dar n-am împușcat pe nimeni. Și cred că dumneavoastră știți mai multe și mă puteți ajuta să aflu cine este făptașul.

Acum francezul nu mai voia să strige.

— Să te ajut? După ce ai dat buzna în casa mea și mi-ai mituit servitorul? De ce?

— Simplu: pentru adevăr. Sunt forțat să-l caut fără mănuși și așa voi face.

— Mi s-a spus că ești la închisoare.

— Așa? Atunci v-au spus și că mă îndopau cu otravă ca să mărturisesc?

— Nu știu ce vrei să-ți explic, mormăi Montor. Domnule Clark, nu am de-a face cu asemenea jocuri murdare și nici măcar nu l-am cunoscut pe acest... acest așa-zis baron!

— Cei care îl urmăreau erau doi francezi. Cred că primeau ordine de la o persoană de o rară inteligență. Cum Bonjour mi-a spus că nu lucrau pentru creditorii lui Dupin, și cum bătăușii vorbeau despre „ordine primite", am priceput că la mijloc e ceva mai serios decât niște simple datorii. Sunteți, desigur, la curent cu mișcările oricărui francez ce vine sau pleacă.

— Nu stau în port să mă uit prin hublourile vapoarelor, domnule Clark! Te asigur că poliția o să te caute pentru această... pătrundere brutală în casa mea!

Se încruntă, aducându-și aminte că ar fi trebuit să mă caute pentru un motiv mult mai serios.

— Mi se pare că te-ai schimbat mult de când ne-am cunoscut, domnule.

M-am ridicat și l-am privit rece.

— Cred că știți unde se ascund oamenii despre care vorbesc și cine le oferă adăpost. Cunoașteți toți cetățenii francezi importanți din Baltimore și din împrejurimi. Poate că niște personaje periculoase precum cei doi vă caută și pe dumneavoastră.

— Domnule Clark, eu lucrez nemijlocit cu Ludovic Napoleon de când a devenit președinte. Dacă aici s-ar adăposti răufăcători francezi care încearcă să se ascundă de autoritățile dumitale și de ale noastre, cu siguranță că n-ar veni la mine. Îți dai seama, nu? Gândește-te!

Văzând că-l iau în serios, încercă să schimbe subiectul pentru a-mi recâștiga simpatia:

— Oare nu te-am ajutat în cercetările dumitale privitoare la Auguste Duponte, adevăratul Dupin? Ce s-a ales din asta? L-ai găsit la Paris?

— N-are nici o legătură cu Auguste Duponte, am spus.

Deși nu făceam nici o mișcare bruscă sau amenințătoare, omului îi era frică. Mă credea un ins periculos și agresiv, ceea ce mă tenta să-i demonstrez că are dreptate.

N-a fost nici măcar nevoie să-i cer să-mi spună ce știa.

— Clanul Bonaparte! a mormăit deodată.

— Ce vreți să spuneți? l-am întrebat.

— La Baltimore. Domnul Jérôme Bonaparte.

— M-ați prezentat unor Bonaparte la balul mascat la care am mers împreună înainte să plec la Paris. Jérôme Bonaparte și mama sa. Dar de ce ar fi la curent domniile-lor cu o asemenea afacere sordidă? Doar sunt rude cu Napoleon, nu?

— Nu... Da. Nu dintre cele pe care Napoleon le-a recunoscut oficial. Vezi dumneata, când fratele adevăratului Napoleon – mă refer la împăratul Napoleon – a călătorit prin America, era soldat și avea nouăsprezece ani. A cunoscut o americancă bogată, Elizabeth Patterson, i-a făcut curte și s-a căsătorit cu ea. Ai cunoscut-o și dumneata la bal, era „regina". Au avut un fiu, botezat după tatăl său. L-ai cunoscut și pe dânsul, era bărbatul costumat în ienicer. Când Jérôme era un copil, împăratul Napoleon i-a poruncit fratelui său se despartă de sărmana lui soție, iar acesta, după ce s-a opus de formă, s-a supus. Sedusă și abandonată, Elizabeth Patterson s-a întors cu fiul ei la Baltimore. Familia ei n-a fost nicicând recunoscută de împărat. Din clipa aceea au trăit despărțiți de nobilele lor rude.

— Înțeleg, am spus. Vă rog să continuați, domnule Montor.

— Banditii nu mă caută pe mine, pentru că sunt ministru al guvernul oficial condus de Ludovic Napoleon. Dar astfel de nesăbuiți pot foarte bine să umble după cei care s-au depărtat de ilustrul nume Napoleon. Da... Deodată făcu ochii mari și se însufleți, ca și când

ar fi înțeles în sfârșit că acum avea și această misiune. S-ar putea, domnule, s-ar putea.

— Aveți vreun ghid al orașului Baltimore? l-am întrebat.

Mi-a arătat un raft de pe coridor. Pe moment fusese surprins de cererea mea și mi-am dat seama că pregătea deja în minte o plângere plină de indignare, adresată poliției.

Nu avea importanță. Am răsfoit iute ghidul și, când am ajuns la pagina care-mi trebuia, am rupt-o. Mai aveam timp să iau un tren înainte ca plângerea lui Montor să ajungă la urechile poliției din Washington.

Într-adevăr, conductorul nu m-a băgat în seamă când m-am urcat în tren. Ca măsură de precauție, m-am așezat în ultimul vagon. Pentru a vedea mai bine ce se întâmpla afară, am deschis fereastra din dreptul locului meu, ceea ce mi-a atras privirile acre ale tovarășilor de călătorie când un val de aer rece s-a strecurat înăuntru. Un ins și-a scuipat tutunul foarte aproape de ghetele mele, dar m-am mulțumit să-mi trag picioarele ceva mai departe de el.

Chinuindu-mă să-mi țin ochii deschiși măcar câteva secunde în șir, am căutat semne că ar fi ceva în neregulă. La un moment dat, când trenul a cotit, am văzut un băiețandru alergând pe lângă locomotivă, apoi apucând cu mare îndrăzneală „prinzătorul de vaci" – e vorba de instalația care dă la o parte animalele – oile, vacile sau porcii – ajunse din întâmplare pe șine. Ținându-se de barele de fier, reuși să se urce pe locomotivă, apoi în primul vagon. M-am mirat, dar mi-am zis că era un călător fără bilet. Am uitat aproape imediat scena aceea și m-am cufundat într-un somn care n-a durat mult.

M-a trezit o zdruncinătură puternică. Trenul încetinse pentru că se apropia de un pod aruncat peste o

râpă. Am sărit în picioare și eram gata-gata să mă interesez ce se întâmplase, când l-am auzit pe un pasager punând aceeași întrebare conductorului și mecanicului de locomotivă. Conductorul avea acum un aer năuc, ca și când îi era frică și de propria-i umbră.

— Trenul a dat peste o trăsură cu un cal, zise mecanicul, mult mai calm. Două doamne au fost azvârlite sub roți și storcite bine. Trăsura s-a făcut țăndări.

Controlorul s-a strecurat pe lângă mecanic și a dispărut în vagonul următor.

— Doamne păzește! strigă pasagerul.

M-am dat câțiva pași înapoi și am verificat ușa care ducea la vagonul de marfă atașat la capătul trenului. Era încuiată.

M-am uitat atent la chipul mecanicului. Am încercat să-mi dau seama dacă auzisem vreo izbitură și îmi părea tare rău că adormisem. Mecanicul era nefiresc de liniștit pentru unul care tocmai asistase la un accident oribil, soldat cu moartea a două femei.

— Trăsura s-a făcut bucăți, zise el, apoi se îmbujoră, dându-și seama că se repeta.

— N-am auzit izbitura, am intervenit eu, pe un ton neutru.

Sigur că dormeam în clipa aceea, însă merita să încerc. Mințeau? Încetiniseră pentru că poliția trebuia să urce în tren?

— Ciudat, domnule, murmură pasagerul îngrijorat. Nici eu n-am auzit ciocnirea și toată lumea știe că am cel mai fin auz din Washington.

Asta m-a convins. M-am repezit la ușă, în timp ce trenul continua să încetinească.

— Hei, dumneata! Oprește-te! Ce naiba faci acolo? zbieră mecanicul la mine.

Încercă să mă apuce de braț. L-am împins atât de tare, încât s-a împiedicat și a căzut grămadă peste un cufăr. Pasagerul care vorbise mai devreme, peste măsură de zăpăcit, s-a străduit și el să mă oprească, dar

a înlemnit când a citit în ochii mei că nu mă voi da bătut.

Am forțat ușa și am deschis-o. Am sărit pe tăpșanul de lângă șine și m-am rostogolit pe o parte, înspre râpa adâncă de dedesubt.

31

Mai târziu aveam să aflu mai multe despre familia Bonaparte și pașnica ei viață de câteva decenii în Baltimore. Tot ce doream acum era să-i găsesc. Îmi aduceam aminte nedeslușit că părinții mei discutau, cu mulți ani în urmă – înainte să mă fi născut –, despre scandalul izbucnit după ce fratele lui Napoleon Bonaparte s-a căsătorit cu cea mai bogată frumusețe din oraș, Elizabeth Patterson. Fratele cu pricina se întorsese de mult la luxul Europei, iar eu trebuia să mă confrunt cu descendenții americani ai acestui ușuratic – cu acel Jérôme Bonaparte pe care îl cunoscusem la balul mascat, cu familia și cu aliații săi –, ca să văd dacă îi cunoșteau pe golanii care ar fi putut să-mi dovedească nevinovăția.

Pe atunci nu mă interesau prea mult istoria familiei Bonaparte și ambițiile ei. Problema supraviețuirii era mult mai presantă pentru mine.

Acești Bonaparte americani și urmașii lor se înmulțiseră și se risipiseră prin tot orașul, unde țineau mai multe case grație averii considerabile a familiei Patterson și a rentei frumușele pe care nevasta părăsită o primea de la Napoleon. Prima la care m-am dus nu le mai aparținea, dar servitoarea care mi-a deschis, o irlandeză durdulie, se confrunta pesemne cu destui musafiri prost informați, prin urmare, știa încotro să-i direcționeze. Cu toate acestea, abia după mai multe excursii în diferite cartiere și întâlniri cu numeroase rude mai apropiate

sau mai îndepărate am reușit să ajung la cea mai promițătoare reședință: era una dintre casele nepoților fratelui lui împărat, mai precis a unui strănepot înstrăinat al însuși legendarului împărat – și văr, după calculele mele aproximative, cu actualul președinte francez.

După incidentul din tren, deși eram convins că îi păcălisem pe agenții din Washington, acționam încet și metodic, ceea ce era înnebunitor într-o situație atât de presantă. Nu mi se părea prudent să umblu pe lumină. După ce am scăpat din tren ca prin urechile acului, am așteptat toată noaptea într-un șanț rece, apoi am găsit un mijloc de transport care să mă ducă la Baltimore: un fel de căruță poștală acoperită, în care m-am instalat pe un maldăr de paie, alături de câțiva servitori și un negustor ungur adormit care, visând urât, m-a lovit de mai multe ori în stomac cu o gheată cu ținte. Vizitiul a mânat toată noaptea pe drumuri pline de bolovani, cu o viteză amețitoare, aproape la fel de mare ca a unui tren.

Prudența m-a îndemnat să mai aștept o zi înainte de a merge la următoarea adresă Bonaparte. Casa era goală, sau mai degrabă n-a apărut nici un servitor să-mi răspundă. De afară am observat că ușa șopronului pentru trăsuri rămăsese crăpată și în dreptul unei ferestre am zărit niște siluete. Cățărându-mă pe un pervaz, m-am lipit de geam și mi s-a părut că aud o conversație în franțuzește.

Când ușa s-a deschis, am văzut destul de clar două persoane. Unul era ticălosul care aproape mă omorâse în fabrica de trăsuri, iar al doilea – partenerul lui. Cel dintâi purta un bandaj mare pe brat, acolo unde fusese lovit de trăsură după ce îl înjunghiasem.

Un alt treilea, mai aproape de ușa dinspre stradă, le-a întins niște bani celor doi bătăuși, care au dat din cap și au intrat iute în șopron. Acest al treilea părea să fie șeful. Am așteptat să se îndepărteze și apoi am sunat.

Bărbatul s-a întors la ușă. Era mai impunător decât cei doi. Nu mai solid, ci mai bine proporționat, ceea

ce îți trezea mai degrabă respect decât teamă – mai ales umerii lui pătrați. O clipă am rămas încremenit, în timp ce el aștepta să vorbesc. Privirii mele fixe i-a răspuns cu un vag aer de recunoaștere.

— Domnule Bonaparte... am reușit în sfârșit să spun. Sunteți domnul Bonaparte?

Omul clătină din cap.

— Mă numesc Rollin. Tânărul domn Bonaparte nu-i aici, e la West Point. Doriți să-i lăsați un mesaj.

Fusese mai mult un ordin decât o întrebare. Am refuzat. Ceva din vocea lui...

I-am spus că am să revin altădată și am început să mă retrag în grabă, îngrozit că unul dintre bandiți s-ar putea întoarce și m-ar vedea la ușă. Și mai tare mă temeam însă de cel din fața mea, care își spunea Rollin. Își ridică pălăria încet, ca să-mi ureze bună seara și, înainte să și-o pună la loc pe cap, mi-am amintit unde îl mai văzusem. Fusese demult și departe, în cealaltă parte a lumii.

Gândindu-mă la împrejurările în care îl văzusem prima dată, mi-am dat seama, după câțiva pași, ce se petrecuse și cum se lega totul, de la Paris până aici, cum ajunseseră acești Bonaparte să fie implicați. Cum viitorul Franței depindea, într-adevăr, de o tentativă de asasinat întreprinsă în Baltimore...

În timp ce aceste gânduri îmi fierbeau în minte, m-am îndreptat iute, dar oarecum neatent, spre o altă pensiune la care Edwin aranjase să mă cazeze după întoarcerea mea de la Washington. Deodată, am simțit o durere ascuțită în spinare. Am căzut cu fața în jos, apoi m-am rostogolit pe spate. Deasupra mea am văzut, doar o clipă, un cal alb ridicându-se pe picioarele dindărăt, iar în șa un bărbat puternic, care învârti un baston și de data asta mă lovi peste brat.

— Domnul Clark, avocatul, nu-i așa? Ce chestie, să vezi că un ins atât de bine educat e căutat pentru crimă.

Omul era Slatter, negustorul de sclavi, călare pe un superb armăsar din Pennsylvania. Am încercat să mă ridic, dar m-a lovit cu cizma în obraz. M-am tăvălit pe jos de durere, scuipând sânge.

Slatter a sărit de pe cal și, țintuindu-mă la pământ cu bastonul lui din lemn, mi-a prins încheieturile mâinilor și gleznele în cătușe.

— Nisipul din clepsidră s-a cam scurs, prietene! În ultima lună am câștigat două mii de dolari, dar asta o să-mi aducă o și mai mare plăcere.

— N-am împușcat pe nimeni! Și n-am nici o treabă cu dumneata! am strigat.

— Dar săptămâna trecută aveai, nu? Cu prietenul acela al matale cu părul creț. Nu, n-ai treabă cu mine, ci cu orașul. Sunt încântat de fiecare dată când pot ajuta poliția din Baltimore.

Știam că negustorii de sclavi primeau listele cu cei căutați de poliție, deoarece majoritatea erau sclavi fugiți.

— Poate că, înainte de a te duce la poliție, ți-ar plăcea să petreci o noapte în țarcul meu, cu lotul care tocmai va fi trimis cu vaporul. Sunt sigur că abia așteaptă să te vadă din nou. Știm cu toții că ești un mare iubitor al tuciuriilor, poate chiar vorbești păsărească aia a lor.

Cătușele erau de neclintit și, neavând încotro, m-am îndreptat spre țarcul cu sclavi, tras de Slatter, care mă legase și cu un lanț lung. Părea să se bucure că înaintam încet, ca și când am fi defilat prin fața a mii de privitori. Pe drum și-a întors de mai multe ori capul, dornic să se delecteze cu priveliștea mea.

Mergeam cu privirea în pământ, disperat, când am auzit deodată zgomot de pași. Am ridicat capul și probabil că infamul negustor a observat că ochii mi se măriseră de uimire, căci s-a întors, dar n-a mai avut timp să se ferească de cel care sărise, cu un strigăt, să-l doboare de pe cal. Slatter a căzut și țeasta i s-a lovit de pământul tare. Și-a îndreptat un pic gâtul, apoi a scos

un geamăt și a închis ochii. Edwin Hawkins s-a aplecat și i-a scotocit prin buzunare după cheia cătușelor.

— O, ceruri, cât mă bucur să te văd! Sunt al naibii de bucuros!

Edwin a găsit cheia și m-a eliberat într-o clipită.

— Domnule Clark, mi-a întrerupt el efuziunile, trebuie să plec cât mai grabnic.

S-a uitat la Slatter.

— Nu-ți face griji, a leșinat, l-am asigurat. N-o să se trezească prea curând.

— Acum va trebui să fug din Baltimore. Slatter mă știe de când eram copil.

Abia atunci mi-am dat seama ce primejdie îl păștea: dacă Slatter îl văzuse bine pe Edwin și îl recunoscuse ca fiind un sclav vândut cu ani în urmă, ba chiar dacă-și amintea mai târziu de el... atunci Edwin avea să fie condamnat și, mai rău, să-și piardă libertatea.

— Te-a văzut?

— Nu știu, domnule Clark, dar nu pot să risc. Îmi pare rău că n-am cum să te ajut mai departe. Sunt convins că ai să găsești dovezile de care ai nevoie.

— Edwin, l-am luat de braț. O, de ce naiba mi-am arătat surpriza! Altfel nu s-ar fi întors și nu te-ar mai fi văzut! Ai făcut asta pentru Poe!

— Nu, asta a fost pentru dumneata, a zis el cu un zâmbet larg. O să-ți recapeți buna reputație și asta mă va răsplăti destul. De dragul meu, trebuie să mergi mai departe. Cu vânt din pupa!

Am dat din cap.

— Du-te acum, prietene, am șoptit. Și ai mare grijă pe drum.

Edwin se răsuci pe călcâie și, curând, se făcu nevăzut.

Am prins mâinile lui Slatter în cătușe, dar i-am lăsat picioarele libere. Pe cal mi se păruse mult mai înalt. De fapt, era un bătrânel deloc impunător, acum aproape jalnic, cu o expresie goală și bleagă. Abia m-am putut desprinde din loc. După plecarea lui Edwin mă simțeam

cumplit de singur și mi-am amintit cu dor de consolatoarele vizite ale lui Hattie la închisoare, de apariția lui Bonjour și de puterea pe care mi-o dăduseră amândouă.

Atunci mi-a încolțit în minte o idee. Bonjour, am șoptit, uluit. Slatter dădea semne că își revine, începuse să mormăie. Nu m-am întors să mă uit la el, ci am încălecat și am pornit în direcția din care își făcuse apariția.

— Calul meu! țipă negustorul de sclavi. Tâlharule! Adu-mi armăsarul înapoi!

Temerile mi s-au adeverit în clipa când am văzut ușa reședinței Bonaparte – cea pe care o părăsisem nu de mult – dată de perete. Am legat calul lui Slatter de un stâlp și m-am furișat cu băgare de seamă prin holul de la intrare. Nu se auzea nici un sunet, cu excepția unei răsuflări anevoioase ce mi se părea asurzitoare. Nu cred că aș fi auzit alte zgomote, chiar dacă ar fi existat, căci s-a fi pierdut în mintea mea preocupată, împreună cu detaliile încăperilor. Eram ca în transă.

În salon se desfășurase fără îndoială o luptă, pesemne cu doar câteva minute, dacă nu secunde înainte de sosirea mea. Scaune, lămpi, draperii și hârtii erau împrăștiate de-a valma pe podea. Era limpede cine câștigase. Bonjour stătea călare pe masivul Rollin, care abia mai sufla. Judecând după dezordinea de lângă fereastră, era clar că francezul încercase să sară afară. Deși era doar pe jumătate cât el, Bonjour îl culcase la pământ și îi ținea un cuțit la gât.

Omul mi-a întâlnit privirea și m-am întrebat dacă m-a recunoscut.

Tocmai plecasem din Paris împreună cu Auguste Duponte, pregătiți să începem ancheta în privința morții lui Poe. Când ne urcaserăm pe vapor, francezul îmi vorbise despre un pasager clandestin. Țineți minte, nu-i așa?

Îi cerusem stewardului să-l informeze pe căpitan că la bord se află un intrus.

Atunci când fusese dat în vileag și acuzat că voia să fure din poșta transportată pe vas, pasagerul clandestin, adică Rollin, strigase că am vrea noi să știm ce știe el. Ceva din tonul lui agresiv, când același om mă întrebase, sau mai bine zis îmi poruncise din ușa casei Bonaparte să las un mesaj, mi-a readus în minte întâmplarea de pe vapor. Dar și mai tare l-a dat de gol ridicarea pălăriei, care lăsase la vedere chelia impunătoare ce apăruse fără voia lui și în ziua aceea, în apă, după ce fusese azvârlit de pe punte. Această mișcare îmi amintise că îl mai văzusem cândva.

Când am descoperit-o pe Bonjour acolo, implicațiile prezenței acestui individ pe vaporul *Humboldt* deja mi se limpeziseră în minte. Dar mai bine să-mi răspund la întrebarea anterioară: nu, nu cred că Rollin mă recunoscuse. Atunci, pe vapor, stătea cu ochii pe altcineva.

Acum se holba direct la mine. Ochii îi scăpărau, plini de un interes teribil; avea pantalonii uzi și în jurul lui erau risipite florile dintr-o vază spartă.

Bonjour ridică și ea capul și zâmbi, parcă cerându-mi scuze. Contemplându-i chipul, aproape că am retrăit cu pasiune și regret sărutul nostru.

— Îmi pare rău, domnule Clark.

Rosti aceste vorbe ca și când eu aș fi fost întins pe jos, implorând-o să-mi cruțe viața.

— Tu! M-am îndreptat brusc, fulgerat de o revelație. Tu m-ai otrăvit, nu paznicii de la închisoare sau polițiștii! Tu și numai tu! Mi-ai vârât otrava în gură când ne-am sărutat.

— După ce am găsit o cale să intru în închisoare, am observat că pereții spitalului erau gata să se năruie din cauza apelor, răspunse ea. Mi-am dat seama că ai putea să fugi prin canalul de scurgere, dar trebuia să

găsesc o cale de a te trimite la infirmerie. Se poate spune că te-am ajutat, domnule.

— Nu, nu m-ai ajutat. Voiai doar să mă urmărești când mă duceam după Duponte, care i-ar putea găsi pe cei vinovați de moartea Baronului și mai ales pe conducătorul din umbră al operațiunii. Te-ai gândit că ți-ar putea fi de folos și că eu știu unde se află.

— Vreau același lucru ca și dumneata, domnule Clark. Să aflu adevărul!

— Te rog, o imploră omul care zăcea pe podea, dar Bonjour îi trase un picior în burtă.

L-am privit cum se zvârcolește de durere, apoi am făcut un pas spre ea.

— Bonjour, asta nu ne folosește la nimic. Poliția îi va aresta oricum.

— N-am nici un pic de încredere în poliție, monsieur Clark.

Bărbatul căzut își înghiți o altă rugăminte, tremurând de ți-era mai mare jalea.

Bonjour îngenunche lângă el și își pregăti cuțitul.

— Pleacă, îmi spuse, arătându-mi ușa.

— Nu-i ești datoare Baronului cu o răzbunare, domnișoară. Ți-ai îndeplinit obligațiile față de el descoperind cine a ordonat să fie ucis. Dacă îl omori pe tâlharul acesta, te nenorocești pe viață; vei fi silită să fugi și să te ascunzi, cum ai mai făcut-o. Apoi, am adăugat, cum eu sunt singurul martor al crimei, ar trebui să mă ucizi și pe mine.

Când s-a întors încet spre mine, după ce stătuse nemișcată o vreme, am fost surprins să văd că o lacrimă îi aluneca pe obraz. Chipul ei părea să radieze acum o afecțiune sinceră. Când m-a îmbrățișat, cu un geamăt stins, am avut impresia că i se oprise răsuflarea. A fost mai puțin înălțătoare decât îmbrățișarea care ne-a alăturat trupurile atunci, la marginea Parisului. Mai mult căutarea unui sprijin.

— Bonjour, o să fie bine. Lasă-mă să te ajut!

Dar fata mă împinse la o parte ca și când eu aș fi tras-o spre mine, și aproape m-am prăvălit peste marginea canapelei. Aerul ei pierdut mă îndemna să cred că n-am s-o mai văd niciodată.

Dădu drumul cuțitului și, după ce admiră un moment scena pe care o crease singură, începu să care picioare în capul omului de pe podea, apoi fugi afară. Am respirat ușurat că nu-l omorâse. Și totuși, nu monologul meu o convinsese să n-o facă. Apropiindu-mă de Rollin, care zăcea nemișcat ca un cadavru, am observat ce văzuse Bonjour: un ziar din aceeași dimineață. Pe prima pagină se anunța decesul misteriosului baron francez, care era internat într-un spital.

Negustorul de sclavi nu se înșelase când îmi spusese că eram căutat pentru omor. Cât despre Bonjour, probabil că obligația de a-l răzbuna pe Baron devenise mai puțin presantă, se vestejise sau chiar se spulberase complet odată cu moartea acestuia, deoarece pentru hoțul din ea dispăruse definitiv recompensa, adică salvarea onoarei lui Dupin. Probabil că în mintea unui adevărat răufăcător onoarea nu merge dincolo de moarte; nimic nu continuă dincolo de moarte, nu există nici rai, nici iad pentru cei care caută aceleași teritorii și pe pământ. Sau poate, prin comparație, suferința adevărată eclipsase orice altceva. Indiferent de motiv, Bonjour renunțase să se mai răzbune.

M-am aplecat spre Rollin și am constatat că nu-și recăpătase cunoștința. Era doar superficial rănit. I-am oblojit rănile cu o bucată de pânză pe care am rupt-o dintr-o perdea, apoi, înainte să plec, m-am oprit în fața lavaboului, unde m-am străduit să-mi spăl sângele de pe mâini.

În minte mi se învârteau doar noile informații, de-a dreptul obsedant. Deși progresasem mult pe calea înțelegerii evenimentelor, încă nu găsisem vreo dovadă împotriva celor care îl omorâseră pe Baron. Nu aveam cu ce să conving poliția. Dacă cei doi ticăloși s-ar fi

întors la reședința Bonaparte, firește că n-ar fi ezitat să mă elimine. Probabil că acesta ar fi fost primul ordin al lui Rollin când și-ar fi recăpătat cunoștința. Iar cum poliția voia oricum să mă aresteze, era mai bine să mă țin departe de ea.

Riscam să rămân pe vecie asasinul adevăratului Dupin. Asta ar fi crezut oamenii. M-a copleșit deznădejdea. Mă vor spânzura pentru păcatele altcuiva și în momentul acela nici măcar nu știam ale cui – ale celor trei sau ale lui Duponte. Mai cumplită decât orice mi se părea perspectiva de a nu rezolva niciodată misterul morții lui Poe.

Rumegând aceste gânduri, m-am plimbat în sus și-n jos pe străzile din Baltimore, oprindu-mă din când în când să mă odihnesc. Am umblat până în zori, iar răsăritul soarelui m-a prins tot în picioare.

— Clark?

M-am întors și, făcând această mișcare, m-a izbit faptul că mă găseam nu prea departe de una dintre secțiile de poliție ale orașului. Vă imaginați, cred, că urmarea nu m-a luat chiar pe nepregătite.

— Domnule polițist White... Domnule... i-am salutat pe el și pe ajutorul lui.

Ușor ametit, mi-am plecat capul și am admirat stropii de sânge risipiți ca niște pete ale vinovăției pe mânecile și poalele hainei mele ponosite. Între timp, ei au pus mâna pe mine.

32

O săptămână mai târziu, în timp ce stăteam pe unul dintre cele mai confortabile fotolii din biblioteca mea,

gândul mi-a zburat la Bonjour, pe care n-o mai văzusem de când intrasem în casa Bonaparte. Deși era motivată de dorința de a-l răzbuna pe Baron și nu avea nici o intenție să mă ajute, nu-i purtam pică. Astfel, nu mă îndoiam că am s-o mai văd și bănuiam că ține la mine cu adevărat. Nu aveam nici un motiv să mă tem pentru viața ei, oriunde s-ar fi aflat. Dacă reușisem să pricep ceva despre ea din toată povestea asta, era certitudinea că se pricepea de minune să supraviețuiască de una singură, deși credea că depinde de Baron, pentru că acesta o scăpase de tribunalul din Paris. În esență, avea o fire de răufăcător sadea. Orice mijloc i se părea potrivit pentru a răspunde amenințării prin amenințare, morții prin moarte.

Când ofițerul White și subalternul lui dăduseră de mine după incidentul din reședința Bonaparte, eram atât de slăbit, încât le-aș fi căzut la picioare dacă nu m-ar fi prins ei mai întâi. Nici nu mai țineam minte când mă odihnisem cu adevărat ultima oară. M-au lăsat într-o cameră de la etajul secției centrale de poliție, unde am adormit imediat. Cum am început să mișc și m-am ridicat, gardianul și-a făcut apariția cu ofițerul White și cu adjunctul acestuia.

— Domnule Clark, tot nu vă simțiți bine? m-a întrebat White cu solicitudine.

— M-am mai întremat, am spus, deși nu eram sigur. Nu voiam totuși să par nerecunoscător pentru bunătatea de care dăduseră dovadă găzduindu-mă într-o încăpere confortabilă. M-ați arestat din nou?

— Domnule! exclamă ofițerul White. Te-am căutat peste tot, ceasuri în șir, ca să ne asigurăm că ești întreg și nevătămat.

Am văzut pe podea o cutie în care erau mai multe obiecte aduse de la Glen Eliza.

— Dar am evadat! am strigat.

— Iar noi eram hotărâți să te aducem înapoi. Între timp însă, au ieșit la iveală martori care i-au văzut pe

criminali în seara conferinței francezului. Aceștia au remarcat doi bărbați, unul dintre ei cu o rană serioasă, bandajată, ușor de ținut minte. Amândoi stăteau în culisele scenei, cu pistoale în mâini. Mărturia aceasta îți dovedește nevinovăția, numai că n-am fost în stare să-i găsim pe cei doi... Până ieri.

Ajutorul lui White mi-a explicat că primiseră o plângere pentru furtul unui cal aparținând unui important negustor de sclavi. Un polițist descoperise animalul lângă casa unui cetățean plecat din oraș, unde, în chip cu totul și cu totul miraculos, se aflau și doi inși care corespundeau întru totul descrierii martorilor care asistaseră la uciderea Baronului. Deși oamenii o luaseră la sănătoasa și se credea că se suiseră pe o fregată împreună cu un al treilea personaj, comportamentul lor îmi probase hotărâtor nevinovăția.

Am mai aflat că Hope Slatter, jenat să recunoască că un negru îl pusese la pământ, pretindea că l-au atacat niște turiști nemți. Cum naționalitatea germană li s-a părut polițiștilor îndeajuns de apropiată de cea franceză, iar calul se afla în fața casei unde cei doi ticăloși tocmai își făcuseră apariția, poliția s-a asigurat că pe Slatter îl brutalizaseră aceiași inși care îi făcuseră felul Baronului.

— Adică nu m-ați arestat? am întrebat după un timp de gândire.

— Ce Dumnezeu, domnule Clark! mi-a răspuns gardianul. Sunteți liber! Nu vreți să vă ducem acasă?

Alții nu mă uitaseră însă după lunga perioadă de atenție publică negativă. Acest lucru mi-a devenit evident în următoarele luni.

Tot ce avusesem vreodată era în pericol.

Glen Eliza părea pustie și inutilă fără Hattie Blum. Ea și Peter aveau să întemeieze curând o familie și nici prin cap nu-mi trecea să mă opun. Amândoi erau mai buni decât mine; încercaseră să mă avertizeze de

primejdie și îi unise puternic chiar ceea ce pe mine mă îndepărtase de ei. Hattie își pusese reputația în joc vizitându-mă la închisoare. Acum, în libertate fiind, i-am trimis o scrisoare în care îi mulțumeam din inimă și îi uram fericire. Le datoram măcar asta: să-i las în pace.

Cât despre mine, liniștea îmi lipsea cu desăvârșire. După ce mă întorsesem la Glen Eliza, sora bunicii venise acolo de câteva ori și mă interogase în repetate rânduri despre cum, îndurerat fiind peste măsură de moartea părinților mei, mă bântuiseră „idei ciudate" și „iluzii deșarte" care, în cele din urmă, mă împinseseră spre închisoare.

— Am acționat cum am crezut că e mai bine, i-am răspuns, aducându-mi aminte de ceea ce îmi spusese Edwin Hawkins când mă ascundeam în depozit.

Distinsa doamnă, îmbrăcată într-o lungă rochie neagră ce contrasta puternic cu părul ei alb ca zăpada, s-a uitat lung la mine, cu brațele încrucișate.

— Quentin, băiete dragă, ai fost arestat pentru crimă! Auzi tu, pușcăriaș! Consideră-te norocos dacă vreo familie din Baltimore te va mai primi în casa ei. O femeie precum Hattie Blum are nevoie de un bărbat valoros ca Peter Stuart. Casa asta a devenit lăcașul lenei.

Am privit-o și mi-am dat seama că era mai afectată de ceea ce mi se întâmplase decât îmi închipuiam.

— Nu puteam să-mi doresc mai mult decât s-o iau pe Hattie Blum de nevastă, am spus, ceea ce i s-a părut și mai scandalos, căci vorbeam despre o femeie care trebuia să se mărite în curând. Orice-ai spune împotriva mea e prea puțin. Mă bucur pentru Peter, e un om bun.

— Ce-ar zice tatăl tău? Doamne păzește, nu putem arunca greșelile celor vii asupra morților. Dragă băiete, ai moștenit mult din sângele mamei tale.

Înainte de a pleca, mi-a aruncat o privire ucigătoare, menită – mi-am dat seama mai târziu – să mă pună la locul meu. Examinase toată casa ca și când ar fi fost

gata-gata să se prăbușească peste ea din cauza delăsării mele morale.

La scurt timp după aceea, am fost informat că sora bunicii îmi intentase proces, reclamând majoritatea posesiunilor pe care le primisem prin testament de la tata – inclusiv Glen Eliza –, în temeiul incompetenței și dezechilibrului de care dădusem dovadă de când demisionasem din postul ocupat în firma lui Peter... precum și din cauza neglijării totale a investițiilor și intereselor de afaceri ale familiei Clark, ceea ce rezultase în diminuarea severă a valorii acestora în ultimii doi ani... Totul culmina cu felul nebunesc și sălbatic în care întrerupsesem fatala conferință a baronului Dupin... cu evadarea mea scandaloasă de la închisoare și cu încercarea, potrivit zvonurilor, de a dezgropa un cadavru și a sparge o casă de pe strada Amity... Acuzațiile erau dovedite de completa mea lipsă de înțelegere a evenimentelor.

Am mai aflat și că în această acțiune o ajuta mătușica Blum. Se pare că dumneaei interceptase scrisoarea mea de recunoștință adresată lui Hattie. Oripilată să afle, prin intermediul epistolei, că Hattie mă vizitase la închisoare, mătușa Blum s-a dus imediat la sora bunicii.

Venerabila Clark mi-a scris o scrisoare în care mi-a explicat că luptă pentru a restabili onoarea tatălui meu, și asta pentru că mă iubește.

Am început să-mi pregătesc apărarea. Am lucrat fără încetare, mai ales în bibliotecă, aducându-mi aminte de vremurile când Duponte rămânea acolo și câteva zile în șir.

Încercam să-mi motivez faptele cum mă pricepeam mai bine. Procesul a fost dificil. Nu numai că trebuia să răspund la fiecare acuzație adusă de sora bunicii privind așa-zisa risipire și proastă administrare a bunurilor și reputației familiei, ci și să pun totul în termeni juridici, pe care mi-era teamă că i-am uitat.

Mătușica Blum susținuse în repetate rânduri că acuzarea trebuie să sublinieze cum am neglijat averea familiei. Își făcuse socoteala că protipendada orașului nu avea cum să se împace cu o asemenea crimă financiară. Pentru așa ceva erau în stare să te linșeze, nu alta.

Între timp, mă tot gândeam ce prieteni și cunoștințe să chem drept martori în apărarea mea, dar mi-am dat seama cu tristețe că mulți – ca Peter, desigur – nu mai aveau o opinie favorabilă despre mine. Ziarele terminaseră de curând prezentarea știrilor senzaționale despre arestarea, evadarea și achitarea mea. Acum se ocupau vesele de proces, privit ca o continuare a evenimentelor precedente, și nu uitau să menționeze de fiecare dată, cu suspiciune, că era posibil să se dovedească în cele din urmă că mă fac vinovat de cine știe ce altă crimă, mult mai serioasă.

Credeam cu sinceritate că trebuie să părăsesc Glen Eliza, o casă dată peste cap, în care mi se părea că mai degrabă plutesc decât că trăiesc. După ce urcam și coboram scările de câteva ori sau bântuiam pe la etaj, senzația aceasta mi se întărea. Când am auzit de procesul pe care mi-l intentase mătușa, m-am întrebat deodată unde mă aflu. Reședința, cu toate împărțirile și subîmpărțirile ei, cu spațiile ei largi, parcă nu mai avea loc decât pentru câteva fărâme din mine.

Nu știu de ce, într-o bună zi, privirea mi-a poposit pe o siluetă deosebită, una pe care rareori o mai luam în seamă. Chiar dacă aș putea s-o descriu aici, cititorul n-ar găsi-o deloc remarcabilă: era vorba de profilul unui bărbat ce purta un tricorn. Bunicul meu se înfuriase cumplit auzind că tata are de gând să se căsătorească cu o evreică, Elizabeth Edes. L-a amenințat, iar până la urmă chiar l-a dezmoștenit de banii care i se cuveneau. Nu contează, spusese tata, pentru că asta îl punea într-o situație similară cu a familiei mamei, care își construise prin forțe proprii viitorul. Cu ajutorul

companiei sale de împachetat – „afacerea mea", cum o numea – tata prosperase îndeajuns pentru a ridica unul dintre cele mai frumoase conace din Baltimore.

Deși vorbea mereu de hărnicia și spiritul său întreprinzător, trăsături pe care le opunea geniului, mi-am dat seama, privind tabloul întreg, că fusese un pionier – exact ceea ce pretindea că nu e. El și mama construiseră această lume pornind de la nimic. De cât entuziasm și persistență fusese nevoie în această întreprindere, nici nu puteam calcula. Tata se lovise de greutățile de care, mă avertizase el, se lovește orice geniu. De aceea încercase să mă țină departe de altceva și aproape de calea de mijloc, nu pentru că aceasta era drumul său, ci pentru că se abătuse de la ea și suferise, chiar dacă în cele din urmă ieșise victorios.

Până a murit, bătrânul patriah nu și-a retras obiecțiunile împotriva sângelui evreiesc al mamei, oripilat că ea intrase în familia noastră altfel atât de obișnuită. Cu toate acestea, părinții mei i-au pus portretul la loc de cinste în Glen Eliza, căminul clădit pentru fericirea noastră, și nu le-a trecut prin minte să-l ascundă sau să-l distrugă. Nu pricepusem niciodată pe deplin, până în momentul acela, sensul acestui gest. M-am simțit, mai puternic ca niciodată, stăpânul casei și m-am îndreptat spre birou, hotărât să mă apuc de treabă.

Multă vreme nu am primit nici un musafir. Până a venit Peter.

— Văd că nu mai ai servitori să-ți deschidă ușa, a observat el, apoi s-a încruntat, ca și când și-ar fi dat seama că uneori îl ia gura pe dinainte. Glen Eliza pare la fel de mândră ca în copilăria noastră, când ne jucam de-a bandiții pe coridoare. Au fost unele dintre cele mai fericite clipe ale vieții mele.

— Numai gândește-te, Peter: tu și bandit!

— Quentin, vreau să te ajut!

— Adică?

— Nu ești făcut să fii avocat independent, zise Peter, acum cu aroganța-i obișnuită. Ești prea sensibil. Și poate n-a fost să fie nici ca eu să am alt partener. În ultimele luni s-au perindat doi inși pe la firmă. Oricum, ai nevoie de ajutor.

— În procesul pe care mi l-a intentat sora bunicii, vrei să spui?

– Aici greșești! exclamă el. Îl vom transforma în procesul deschis de tine împotriva surorii bunicii.

Îmi aruncă un zâmbet larg, copilăresc.

L-am primit cu mândrie în ziua aceea, iar el, de-atunci încolo, și-a sacrificat mai multe ore în fiecare seară, cum se nimerea, după ce își termina treburile la firmă. Ajutorul lui mi-a ridicat moralul și am început să fiu mai încrezător în șansele mele. În același timp, mi se părea că nu cunosc pe nimeni mai îndeaproape și vorbeam ca doi prieteni în fața focului din șemineu.

Nici unul dintre noi n-a pomenit-o vreodată pe Hattie, până într-o seară când, în cămăși și cu mânecile suflecate, ne construiam strategia. Peter a spus deodată:

— În momentul acesta trebuie s-o chemăm pe domnișoara Hattie, ca să depună mărturie despre comportamentul tău corect...

L-am privit alarmat, ca și când tocmai ar fi tras un urlet.

— Nu pot, Peter. Vreau să spun... La naiba, vezi și tu de ce.

A zâmbit jenat și s-a uitat în paharul cu grog cald.

— Te iubește.

— Da, am mormăit, și sora bunicii mă iubește. Cei care mă iubesc fie mă lasă de izbeliște, fie eu pe ei, ca în cazul lui Hattie.

— Logodna mea cu Hattie, zise Peter ridicându-se de pe scaun, a fost ruptă.

— Poftim? Cum?

— Eu i-am pus capăt.

— Peter, cum ai putut?

— De fiecare dată când mă privea, parcă voia să treacă dincolo de mine și să te vadă pe tine, Quentin. Nu pentru că n-ar simți nimic pentru mine, ci pentru că între voi e ceva mai puternic. Nu pot să vă stau în cale.

— Dar nu trebuie să... m-am bâlbâit eu.

— Fără „dar". Treaba e consumată. După multe discuții, a fost și ea de acord. Mi-am închipuit întotdeauna că te iubește pentru că ești chipeș, așa că m-am bucurat tare mult când am cucerit-o. Însă ea continuat să creadă în tine când n-ar fi avut de ce și nimeni altcineva nu mai credea. Pufni trist, apoi își puse mâna pe umărul meu și continuă: Atunci mi-am dat seama că seamănă mult cu tine.

Am început să vorbesc precipitat: l-am întrebat ce trebuia să fac, dacă nu era bine să mă duc imediat la ea. Peter mi-a făcut semn să mă așez la loc.

— Nu e așa de simplu, Quentin. Mai e și familia ei care îi interzice să mai aibă de-a face cu tine, îndeosebi acum, când ești în pericol să pierzi tot ce ai, chiar și Glen Eliza. În primul rând trebuie să te reabilitezi, apoi Hattie va fi a ta. Până atunci e mai bine să se creadă că Hattie se va căsători cu mine. Chiar și dacă vă întâlniți pe stradă, uită-te în altă parte. Să nu fiți văzuți împreună!

În al nouălea cer, cuprins de o febrilă hărnicie, eram mai hotărât ca oricând să trec peste toate obstacolele ridicate de procesul în care mă aruncase sora bunicii.

Peter, foarte ocupat cu treburile de la firmă, avea însă din ce în ce mai puțin timp să-mi acorde. În plus, odată început procesul, situația mea s-a complicat și mai tare, ba chiar a devenit sumbră de-a dreptul. Iscusita strategie a lui Peter de a demonstra că bătrâna Clark este o ipocrită care nu face altceva decât să mă defăimeze s-a izbit de sprijinul puternic oferit mătușii de înalta societate din Baltimore și în special de prietenii familiei lui Hattie. În plus, prea erau

numeroase elementele de cronologie care nu puteau fi lămurite convingător în fața publicului.

— Mai e și episodul cu spionatul, menționat de avocatul ei, îmi zise Peter într-o seară, în timpul procesului.

— Dar e foarte explicabil! Am vrut să aflu adevăratele circumstanțe ale morții lui Poe...

— Totul se poate justifica... dar poate fi și *înțeles*? Chiar și Hattie, cu toată dragostea ei, vrea din tot sufletul să priceapă și nu poate. Zici că ai vrut să afli „adevăratele circumstanțe ale morții lui Poe". Care sunt, mă rog, acelea? Aici stă diferența dintre succes și nebunie. Ca să reușești, pledoaria ta trebuie să fie adaptată la înțelegerea și celui mai greu de cap membru al juriului.

Treptat, pe măsură ce procesul se întorcea tot mai mult împotriva mea, mi-a devenit limpede că Peter nu se înșela. Nu aveam cum să câștig. Oricât de tare mă străduiam, nu puteam salva Glen Eliza, n-o puteam recâștiga pe Hattie. Nu puteam realiza nimic fără să soluționez moartea lui Poe, fără să arăt că am descoperit adevărul pe care îl căutam de atâta vreme.

Până la urmă, m-am hotărât. Voiam să folosesc singura explicație convingătoare a dispariției lui Poe, așa cum reieșea din toate evenimentele: aceea a Baronului Dupin. Era ultima mea speranță. O păstrasem în memorie și am așternut-o pe hârtie, cuvânt cu cuvânt, sub forma unui discurs adresat curții...

„Onorată instanță și domnilor jurați, vă voi prezenta adevărul despre moartea acestui om și viața mea."

Mi-am dat seama că mergea perfect. Într-adevăr, cu cât reciteam de mai multe ori ce scrisesem în carnet, cu atât mi se părea mai plauzibil și mai adecvat raționamentul Baronului. Știam că nu pot avea încredere în vorbele lui, că toată istoria fusese manevrată și modelată pentru gustul și mulțumirea publicului. Mai știam și că nu va fi crezută.

„Tot ce voi înșirui mai departe este adevărul adevărat."

Da, o să îndrug verzi și uscate, o să fabulez, o să mint. Dar după aceea mă vor crede din nou, voi fi respectat din nou așa cum și-ar fi dorit tata.

„Trebuie să vi-l spun pentru că mă aflu cel mai aproape de el."

(Duponte... O, dacă Duponte ar fi fost acolo!)

„Sau, mai degrabă, sunt singurul încă în viață."

33

Luna decembrie a fost martora unor evenimente importante în Franța. Ludovic Napoleon, președintele republicii, a hotărât să-l înlocuiască pe prefectul poliției, domnul Delacourt, cu Charlemagne de Maupas, care avea să-i fie un sprijin mai de nădejde.

— Am nevoie de oameni care să mă ajute să trec hopul, se zvonește că i-ar fi spus Ludovic Napoleon lui de Maupas. Vrei să fii unul dintre aceștia?

A fost un semn.

La fel și noua poliție secretă înființată de Ludovic Napoleon pentru a ține sub observație prefectura și palatul guvernului.

Președintele a adunat o echipă care să ducă la bun sfârșit lovitura. La întâi ale lunii, a oferit fiecărui susținător o jumătate de milion de franci. A doua zi dis-de-dimineață, de Maupas și poliția lui i-au arestat pe cei optzeci de legislatori de care Ludovic Napoleon se temea că i s-ar opune cel mai înverșunat. Au fost cu toții azvârliți în închisoarea de la Mazas. Oricum nu mai puteau fi legislatori, pentru că următoarea mișcare a lui Ludovic a fost să dizolve Adunarea, să pună mâna pe tipografii și să ordone armatei să-i ucidă pe conducătorii Republicanilor Roșii imediat cum aceștia s-ar fi

arătat pe străzi. Alți oponenți, mai ales cei din familiile aristocrate cu tradiție, au fost imediat exilați din țară.

Totul s-a petrecut foarte repede.

Ludovic Napoleon a declarat că Franța este din nou imperiu. Se zice că, pe când era copil, l-ar fi rugat pe unchiul său Bonaparte, primul împărat al Franței, să nu plece la Waterloo, la care acesta ar fi observat: „O să fie un suflet bun și poate chiar speranța stirpei mele."

În fiecare dimineață, pe drumul spre tribunal, citeam noi vești despre afacerile politice din Franța. Se spunea că Jérôme Napoleon Bonaparte (poreclit „Bo"), vărul împăratului – omul ce avea, atunci când îl cunoscusem, două săbii de jucărie la cingătoare și care, din cauza mamei sale americane, nu fusese recunoscut de unchiul său Napoleon Bonaparte, acum răposat – trebuia să plece la Paris pentru a se întâlni cu împăratul Napoleon III și a pune capăt acestei rupturi îndelungate.

Americanii erau vrăjiți de poveștile de la Paris, probabil pentru că lovitura de stat era atât de diferită de orice răsturnare care s-ar fi putut produce în Lumea Nouă. Cât despre mine, interesele mi se arătau mai limpezi și mai precis direcționate.

Am trimis mesaje la toate reședințele Bonaparte, sperând să aflu că Jérôme Napoleon Bonaparte nu plecase încă la Paris și va accepta să mă primească, deși bănuiam că uitase scurta noastră întâlnire de la balul mascat al domnului Montor. Îi pregătisem câteva întrebări și, chiar dacă nu eram sigur că o să-mi aducă vreun folos, doream să aflu răspunsrile.

Între timp, la tribunal veneau tot mai mulți spectatori care voiau să fie martori la umilințele mele. Le părea rău, bănuiesc, că aparițiile mele anterioare în presă nu fuseseră destul de concludente și nu conduseseră la finalul potrivit. Din fericire, plictiseala procedurilor tehnice care umpleau majoritatea zilelor a îndepărtat

o mare parte din public. Cam tot pe atunci am primit cu mirare o notă purtând sigiliul lui Bonaparte: mi se propunea o întâlnire la una dintre reședințele familiei.

Era o casă mai mare și mai izolată decât cea în care avusesem ciocnirea cu bandiții, înconjurată de copaci crescuți în voie și de dealuri acoperite cu ierburi înalte. Un majordom foarte politicos mi-a deschis și m-a condus înăuntru, iar pe scara mare am întâlnit cel puțin alți doi servitori (era o scară foarte lungă) care împărtășeau aceeași nervozitate în îndeplinirea unei sarcini sau alteia. Conacul acesta grandios nu avea nici un colțișor modest sau șters, fiind împodobit cu magnifice candelabre și tapiserii bordate cu aur, ceea ce te făcea să te uiți mereu în sus.

Am rămas cu gura căscată când l-am văzut într-un fotoliu masiv, cu intarsii de argint, nu pe Jérôme Napoleon Bonaparte, principalul reprezentat al sexului masculin din ramura americană a familiei, ci pe mama sa, Elizabeth Patterson Bonaparte. În tinerețe îi furase inima fratelui lui Napoleon, care o luase de nevastă, apoi, după numai doi ani, prin diverse mașinațiuni – inclusiv intervenția Papei, care a anulat căsătoria – se despărțise de ea. Deși nu mai era costumată în regină, cum o întâlnisem prima dată, își păstrase aceeași atitudine princiară.

Matroana aceasta de șaizeci și ceva de ani avea brațele dezvelite, pline de brățări sclipitoare – mult prea multe pentru a fi numărate – până la încheieturile mâinilor. Pe cap purta o bonetă de catifea neagră, cu pene portocalii, care îi dădea un aer înfricoșător și în același timp trăsnit. Era înconjurată de câteva măsuțe acoperite cu bijuterii și veșminte țipătoare. În colțul celălalt al camerei, pe un scaun, se legăna o fată pe care am crezut-o servitoare.

— Madame Bonaparte... M-am înclinat, întrebându-mă dacă trebuia să mă las pe un genunchi sau nu.

Nu cred că vă amintiți, dar ne-am cunoscut. Am fost la un bal unde erați costumată în regină, iar eu nu purtam nici o deghizare.

— Ai dreptate, tinere. Nu-mi aduc aminte să te fi cunoscut, însă eu am răspuns la mesajul tău.

— Și domnul Bonaparte, fiul dumneavoastră?

— Bo a plecat deja să-l cunoască pe noul împărat al Franței, spuse ea, ca și când ar fi fost cel mai obișnuit motiv pentru a face un tur prin străinătățuri.

— Înțeleg. Am citit în ziare despre posibilitatea unei astfel de întâlniri. Sper că îi veți transmite, când se va întoarce, că îl rog să aibă amabilitatea de a-mi acorda o întrevedere.

Femeia dădu din cap, dar mi s-a părut că uitase de cererea mea imediat după ce am închis gura.

— Domnule Clark, spuse ea, nu vreau să încep o discuție cu un avocat, dar nu pot să nu mă întreb cum de ai timp să vii aici când ești atât de ocupat în fiecare zi, la tribunal.

Mă surprinse faptul că îmi cunoștea situația, deși m-am gândit imediat la interesul pe care presa îl acorda acestei afaceri. Totuși, zbaterea mea pentru a dovedi că nu sunt nebun, precum și întreaga mea viață pusă în cumpănă i se părea probabil niște bagatele unei femei al cărei fiu tocmai plecase în Europa să discute cu un împărat. M-am așezat în fotoliul pe care mi l-a arătat. Admirând restul încăperii, am observat o umbreluță de soare, strălucitoare ca și bijuteriile ei, sprijinită de un cufăr mare. Pe pardoseală, urmele unei băltoace, acum aproape uscată, arătând că fusese folosită nu de mult. Am revăzut din noua în minte scena din sala de conferințe: Baronul și o doamnă al cărei chip nu-l deslușii, mascat de o umbreluță roșie.

Să fi fost ea?

M-au trecut fiori când am înțeles de ce femeia venise la conferință. Nu pentru a fi martora revelațiilor

Baronului despre moartea lui Poe, ci pentru o moarte mai proaspătă.

Credeam că pricepusem majoritatea evenimentelor citind în ziare relatările cele mai recente despre lupta pentru putere de la Paris. Când lui Ludovic Napoleon i s-a raportat despre reapariția lui Duponte în oraș, lucru pe care eu îl stimulasem, s-a gândit la legendele legate de geniul analistului. Probabil că el și capii loviturii secrete și-au spus că Duponte le-ar putea primejdui acțiunea, că ar putea, prin raționicinare, să le prevadă fiecare mișcare. Napoleon a poruncit, cam atunci când noi părăseam Franța cu destinația Baltimore, ca Duponte să fie eliminat. Era o sarcină ușoară pentru indivizii dubioși pe care poliția îi avea la îndemână și care încheiau cu autoritățile statului aranjamente reciproc profitabile.

Pierduseră ocazia cât Duponte se mai afla la Paris și, curând, analistul plecase împreună cu mine. Mulți ani după aceea, am aflat că percheziționaseră și întorseseră cu fundul în sus camerele lui Duponte când noi încă nu ajunseserăm în port. Înnebuniți, plănuiseră să-l elimine în timpul călătoriei pe ocean, însă asasinul trimis de ei – pasagerul ilegal pe nume Rollin – fusese descoperit. Iar în America ne pierduseră urma.

Dar la Baltimore trăiau membri ai familiei împăratului, precum Jérôme Napoleon Bonaparte, căruia i se negase ascendența. Bo așteptase o viață întreagă să fie primit în clanul din Franța, să i se recunoască sângele albastru. Venise momentul să-și demonstreze loialitatea față de urmașul strămoșului comun, față de cel ce avea să devină foarte curând împărat. Oamenii care îl urmăriseră pe Dupin, care îl uciseseră la comanda pasagerului clandestin de pe vapor, nu pentru Baron veniseră. Ajuns în Baltimore, Rollin se ascunsese din cauză că Duponte putea să-l recunoască în urma incidentului de pe vapor. Îl văzusem ca prin ceață când fusesem otrăvit, la închisoare, unde nimerise și el

pentru scurtă vreme din pricina legăturilor sale cu lumea interlopă locală. Clandestinul Rollin și cei doi acoliți ai săi voiau de fapt să-l ucidă pe Duponte. Pentru viitorului Franței.

Dar Baronul făcuse greșeala de a se deghiza în rivalul său și plătise în locul lui.

Toate acestea le-am priceput după ce îl întâlnisem pe Rollin în casa familiei Bonaparte. Iar acum, vorbind cu această femeie, m-am întrebat ce rol jucase ea în toată povestea.

Mi-am smuls privirea de la umbreluță și mi-am ațintit-o asupra stăpânei acesteia.

— Știați ce plan a născocit fiul dumneavoastră?

— Bo? chicoti ea, amuzată. E mult prea ocupat cu grădina și cu cărțile lui. Este membru al Baroului, dar n-a găsit de cuviință să pledeze vreodată. E un adevărat om de lume. Desigur că-și dorește să ocupe locul ce i se cuvine, să recâștige fostele proprietăți și drepturile noastre, dar nu are forța spirituală care i se cere unui conducător.

— Atunci cine? am întrebat. Cine a promis să se ocupe de Duponte pentru a recâștiga bunăvoința lui Napoleon?

— Nu mă așteptam la o asemenea lipsă de politețe în propria mea casă din partea unui tânăr atât de chipeș ca dumneata...

Reproșul ei nu părea prea serios. Într-adevăr, m-a măsurat din cap până-n picioare, de mai multe ori, într-un fel care m-a umplut de stânjeneală.

Dacă până atunci schițase un fel de zâmbet, când începu să vorbească despre fiul ei chipul i se înăspri.

— Bo... Am încercat să-i insuflu fiului meu ideea că obârșia lui mult prea înaltă nu-i permite să se însoare cu o americancă. Și totuși s-a făcut de rușine, ignorându-mi sfatul. În tinerețe, aș fi vrut să ceară mâna

Charlottei Bonaparte, vară-sa, ca să putem reveni în centrul puterii, dar m-a refuzat.

— Când erați domnișoară, și dumneavoastră ați nesocotit dorințele părinților.

— Am făcut asta pentru a ajunge sub protecția unui vultur! spuse ea cu pasiune. Da, împăratul m-a tratat cu mare asprime, dar l-am iertat de mult. Ce i-a spus despre mine mareșalului Bertrand, înainte de a muri? „Cei pe care i-am nedreptățit m-au iertat; cei pe care i-am copleșit cu bunăvoință m-au uitat." Nu mi-am lăsat nepoții să uite că străbunicul lor a fost marele împărat. Ah, Napoleon!

Și-a ridicat brațele și atunci am văzut mai bine un veșmânt atârnat în spatele ei. Era rochia de mireasă pe care o purtase în 1803, la ceremonia din Baltimore, care provocase consternare și ceruse trimiterea unor emisari din America, valvârtej peste ocean, pentru a domoli furia șefului Franței. Citisem de curând câte ceva despre acest articol vestimentar când mă documentasem în privința ultimelor evenimente. Rochia, din muselină indiană și dantelă, stârnise un mare scandal pentru că nu avea decât un singur strat de căptușeală. „Toată îmbrăcămintea purtată de mireasă ar încăpea într-un buzunar", scria un francez într-o misivă expediată la Paris.

Acum veșmântul atârna pe perete, perfect conservat, ca o fosilă, iar de departe, de unde nu puteai zări ravagiile timpului, părea aproape nou. Parcă aștepta să fie îmbrăcat și dus la biserică dintr-o clipă în alta.

Se auzi deodată o voce de copil, un țipăt ascuțit a cărui intensitate crescu treptat. Surprins, m-am uitat în jur să văd ce provocase acest fenomen parcă supranatural, și am observat că tânăra servitoare care se legăna într-un colț ținea în brațe un bebeluș. Nu era mai mare de opt luni. Acesta, mi s-a explicat, era Charles Joseph Napoleon, cel mai tânăr fiu al lui Bo și al soției sale, Susan. Doamna Bonaparte avea grijă de proaspătul ei nepot cât Bo și soția lui americană se aflau la Paris

pentru a-i cere împăratului drepturile mult așteptate de către membrii din Baltimore ai familiei.

Matroana luă copilul de la doică și îl sărută.

— Este una dintre speranțele neamului nostru. Mi-ai văzut celălalt nepot? A fost la Harvard și acum studiază la West Point. Este tot ceea ce soțul meu n-a fost. Înalt, distins, iar în curând un soldat de marcă. Doamna Bonaparte gânguri ceva către micuța creatură, apoi continuă: O să fie un împărat foarte prezentabil.

— Asta numai dacă Ludovic-Napoleon acceptă ca progenitura dumneavoastră să participe la succesiune, madame, am subliniat.

— Noul împărat Ludovic Napoleon este un om destul de anost, semănă întru câtva cu George Washington. O să fie obligat să atragă de partea lui cât mai mulți oameni înzestrați dacă vrea ca imperiul să dăinuie.

— Din familia dumneavoastră, vreți să spuneți?

Copilașul începu să urle de-a dreptul și doamna Bonaparte îl puse din nou în brațele doicii.

— Sunt prea bătrână ca să mai cochetez, singura ocupație care altădată mă stimula. M-am săturat să bat pasul pe loc, domnule Clark, să-mi moțăi viața, ca să zic așa. Cândva aveam totul, numai bani nu. Acum am bani și nimic altceva. N-am să-i las pe cei de același sânge cu mine să rămână niște simpli colonișți americani, cum în mod greșit s-a intitulat fiul meu.

— Așadar dumneavoastră ați făcut totul. Ați eliminat un om, un geniu, pentru că Ludovic Napoleon se temea că acesta putea să-i dea de gol planul de a răsturna republica.

— Sub îndrumarea mea, călătorii din Franța au primit bani și sprijin, zise ea ridicând din umeri. Da, așa e, dacă la asta te referi. Ordinele lor au venit însă din altă parte, nu de la mine.

— Și au îndeplinit ceea ce li se poruncise?

Madame îi făcu semn doicii să iasă din încăpere.

— Niște proști, l-au confundat pe unul cu celălalt. Înțeleg că poliția din Paris le-a spus că dumneata vei

fi în preajma lui Duponte, pe care li se ordonase să-l urmărească. În schimb, te-au văzut așteptându-l în fața unor hoteluri pe acel „baron", pe falsul Duponte. Nu contează, căci ceea ce trebuia să fie făcut a fost făcut: nimeni nu i-a stricat planurile lui Ludovic Napoleon, care acum s-a urcat pe tron.

M-a studiat din nou, mai atent, și am simțit că își formase o opinie.

— Spune-mi... Din câte am înțeles noi, i-ai adus aici pe acești doi oameni de geniu pentru a încerca să afli cum a murit un poet care-ți place. Am auzit de Poe. America i-a cam neglijat talentul.

— În curând situația se va schimba.

— Ai mare încredere în dumneata, râse ea. Vei fi interesat să afli că la Paris tinerii poeți și scriitori îl citesc pe capete pe acest Poe al dumitale. Se pare că îl aseamănă cu Balzac al lor – un om strălucit, dar lipsit de noroc, sortit să fie o marionetă a destinului. O să ajungă să fie asimilat spiritului european, așa cum vor fi toate personalitățile americane. Dar asta nu îți gratulează veneratia pentru Poe, nu-i așa, domnule Clark? Fiul meu nu e foarte diferit de dumneata: crede că toate cărțile sunt scrise în primul și-n primul rând pentru plăcerea lui personală.

— Madame Bonaparte, motivele mele nu sunt importante. Nu e vorba despre mine acum.

— Nu te grăbi! Gândește-te, dragă domnule Clark. Ne-ai ajutat, ne-ai oferit o misiune importantă care ne-a dat prilejul să ne dovedim loialitatea față de Franța. În felul acesta am adus pe tron un nou împărat, iar el va clădi un imperiu în care familia mea va dăinui veșnic! Mi-am petrecut întreaga viață încercând să mă asigur că fiii mei își vor dobândi moștenirea cuvenită și pentru asta chiar m-aș sacrifica. Dar dumneata? Nu erai decât o biată crisalidă și ai făcut greșeala de a renunța la tot ce ți-a dat familia dumitale. Spune-mi, ce ai realizat?

M-am ridicat de pe scaun, fără să-i răspund.

— Nu mai am decât o întrebare, doamnă Bonaparte. Dacă au aflat că în seara aceea, la sala de conferințe, au asasinat pe altcineva, l-au descoperit până la urmă pe cel adevărat? L-au ucis și pe Duponte?

— Ți-am spus, îmi răspunse femeia, pe un ton liniștit. Eu nu asigur decât sprijin, un loc de unde să se pornească – scânteia care aprinde planurile nobile, s-ar putea spune. Restul trebuie să-l hotărască ceilalți, așa cum vor.

Am scris și apoi am pus deoparte o grămadă de scrisori către Auguste Duponte. I-am arătat nu numai cruda realitate – că Poe nu-l copiase pe C. Auguste Dupin după un model real, ci că faimosul personaj era mai degrabă produsul imaginației. Apoi i-am prezentat și etapele de gândire care mă conduseseră la respectiva concluzie, știind că raționicinarea mea îi va stârni interesul. Chiar dacă Duponte trăia și reușise să scape de urmăritori, tot nu știam unde să-i trimit scrisorile. La Paris – nu, la fosta sa reședință – nu, firește. Nu se afla acolo, nu se găsea în cel de-al Treilea Imperiu al lui Ludovic Napoleon, unde geniul său era privit ca un obstacol în calea ambițiilor nesfârșite ale împăratului.

Citisem neliniște pe chipul doamnei Bonaparte la sfârșitul întrevederii noastre, când o întrebasem dacă Rollin și haidamacii lui îl găsiseră pe Duponte, ceea ce mă făcea să cred că francezul se afla mai aproape decât îmi închipuiam. Aștepta liniștit – ceva, nu neapărat pe mine, deși pe mine avea să mă mă vadă mai întâi.

Într-o zi, trecând pe lângă hotelul Barnum's, prin mulțimea de hamali și de străini, toate aceste gânduri mi s-au concretizat într-o singură idee. M-am întors la Glen Eliza și am înțeles că am foarte puțin timp la dispoziție. Am pornit-o din nou spre Barnum's, nu înainte de a lua dintr-o debara vechiul pistol pe care poliția mi-l înapoiase odată cu celelalte bunuri personale. De data aceasta l-am controlat bine înainte de a-l vârî în buzunar,

ca să mă asigur că vechimea și neîngrijirea nu-i afectaseră utilitatea.

— Domnule?

Un recepționer pământiu la față, cu perciuni sârmoși, mă privi bănuitor și așteptă să audă ce aveam de întrebat.

— *Monsieur*, i-am spus, și am obținut pe loc reacția la care mă așteptam – o sprânceană ridicată la auzul cuvântului franțuzesc, în hotelul dumneavoastră se află un reprezentant al monarhiei franceze.

— Într-adevăr, zise el, dând din cap cu o gravitate izvorâtă din responsabilitate. Stă în camera pe care a ocupat-o până nu de mult baronul francez care a vizitat Baltimore ceva mai devreme anul acesta. E vorba de fratele său, ducele. S-a aplecat spre mine și mi-a șoptit confidențial: Sângele nobil se vede negreșit la amândoi.

— Ducele, am zâmbit. Da... Și de când stă Înălțimea-Sa ducele aici?

— O, de când fratele... vreau să spun domnul baron a plecat. Prezența lui e secretă, dat fiind ce se petrece în Franța. Sunteți la curent, nu?

Am dat din cap, amuzat că îmi dezvăluise atât de ușor „secretul". Parcă ghicindu-mi gândurile, zise că nu putea să-mi divulge numărul camerei în care stătea distinsul oaspete. Bineînțeles că nu uitasem numărul cu pricina. Doar îl spionasem pe Baron pe vremea când locuia acolo.

Am urcat pe scări cu inima palpitând de emoție.

Îmi amintesc acum că Duponte a fost palid și distrat cât a durat discuția, ca și când de la ultima noastră întâlnire s-ar fi consumat de tot, sau măcar în bună parte. Când am intrat în fosta cameră a baronului Dupin, stătea foarte liniștit. Nu părea dezamăgit că l-am descoperit. Crezusem că liniștea sa uimitoare se va destrăma, că va fi surprins să mă vadă, că se va răsti la mine și mă va amenința, temându-se că o să-l dau de gol pentru

că știam unde se ascundea și cu ce se îndeletnicise. Știa că Baronul va fi ucis în locul lui și nu făcuse nimic pentru a împiedica acest deznodământ.

Îmi oferi politicos un scaun. Recunosc că era la fel de stăpânit ca de obicei. Puse apoi mâna pe clopoțel și sună să vină hamalul hotelului, căruia îi porunci să-i ia cufărul. L-am privit întrebător.

— Mă resemnasem de mult că n-am să vă mai văd, i-am spus.

— E momentul să plec, îmi răspunse el.

— Acum, după ce am venit eu, vreți să spuneți?

— Ai citit ziarele. Ai aflat tot ce s-a petrecut la Paris.

Am scos pistolul din haină. L-am examinat ca și când l-aș fi văzut prima oară și l-am pus pe masă, aproape de el.

— E posibil să mă fi urmărit... dacă vă mai caută, adică. Nu vreau să vă pun în pericol, domnule Duponte, în ciuda faptului că dumneavoastră mi-ați primejduit viața. Păstrați obiectul acesta la îndemână.

— Nu știu dacă mă caută, dar, dacă mai sunt pe urmele mele, vor renunța curând.

Am priceput de ce. Membrii tribului Bonaparte din Baltimore se duseseră la Paris în speranța că noul împărat le va răsplăti loialitatea. Dacă reușeau, nu mai aveau nici un motiv să-l caute pe Duponte, chiar dacă madame Bonaparte și acoliții ei știau că nu reușiseră să elimine adevărata țintă.

— Baronul a murit. Ați știut tot timpul că va fi ucis în locul dumneavoastră și totuși n-ați mișcat un deget. Dumneavoastră sunteți criminalul, domnule.

În hotel răsună un gong puternic.

— Să mergem să cinăm, ce zici? mă întrebă Duponte. Am stat prea mult în cameră. De dragul unei tratații fine sunt gata să apar în public și să risc orice.

Sala imensă adăpostea aproape cinci sute de oameni care stăteau la mese și consumau mai ales produse din

golful Chesapeake. La sfârșitul fiecărui fel, un majordom de culoare bătea într-un gong. Era semnalul pentru chelnerii de la fiecare masă, care ridicau simultan capacele ce acopereau felurile următoare.

M-am uitat îndelung în jur încercând să descopăr vreun asasin la pândă sau pe vreunul dintre cunoscuții Baronului, care ar fi crezut că-i vede stafia. Dar tovarășul meu, peste măsură de obosit, semăna acum la fel de puțin cu imitația plină de viață a Baronului cât și cu vechiul Duponte cel adevărat.

— Nu, nu eu sunt criminalul, răspunse abia acum francezul, pe un ton plat, la acuzația mea de mai devreme. Nu eu, ci poate dumneata – dumneata și Baronul, dacă vrei. Baronul Dupin a ținut să se deghizeze în Duponte. Ce puteam face? Am încercat să stau deoparte, am rămas în apartamentul meu din Paris. Dumneata, domnule Clark, aveai nevoie de „Dupin" pentru scopurile dumitale. Baronul avea nevoie de „Dupin" pentru propriile sale planuri. Ludovic Napoleon avea nevoie de un „Dupin" de care să se teamă. Sosirea la Paris și insistența dumitale m-au obligat să accept adevărul: oricât de mult aș fi rămas eu în letargie, nu la fel s-ar fi întâmplat și cu „ideea de Dupin". Cum ai spus, e vorba despre nemurire.

„Stați puțin, dar nu sunteți Dupin. N-ați fost niciodată!"

Vorbele acestea îmi ardeau limba. Eram gata-gata să înșfac conversația și s-o îndrept în direcția care mă interesa. În același timp, mintea îmi gemea de întrebări.

— Când ați știut? Când v-ați dat seama că vă poartă sâmbetele? Că oamenii aceia, trimiși de familia Bonaparte, vor să vă ucidă?

Duponte clătină din cap, ca și când nu cunoștea răspunsul.

— Dar v-ați dat seama că pe *Humboldt* se ascunde un călător clandestin, ticălosul acela de Rollin. Atunci a început. Domnule, am fost martor la tot!

— Nu, habar n-aveam că la bord se află un pasager clandestin. Mai degrabă am știut că, dacă erau intruși acolo, cu siguranță mă urmăreau pe mine.

— Bănuiesc că ați ghicit! am exclamat.

Îmi aruncă un zâmbet pișicher, apoi dădu din cap.

Cred că în ziua aceea am simțit suferința interioară care îl făcea pe Duponte să trăiască așa cum trăia când l-am găsit la Paris – o viață apatică, singuratică și lipsită de orice scop. După ce elucidase cazul de otrăvire Lafarge, toată lumea își închipuise că e dăruit cu însușiri extraordinare. Tânărul Duponte avea o mare încredere în sine însuși, prin urmare, chiar începuse să creadă că are calități aproape supranaturale, cum scriau ziarele. Numeroasele povești care circulau pe seama lui îi ascuțiseră geniul sau poate chiar provocaseră apariția lui. Totuși, nu-mi dădeam seama dacă genialitatea lui apăruse datorită a entuziasmului public. Cititorii își închipuie frecvent că Dupin din povestirile lui Poe descoperă adevărul pentru că este genial. Citiți-le din nou. Asta este doar o parte a poveștii. Dupin descoperă adevărul pentru că un om are o încredere neștirbită în el. Fără prietenul său nu ar exista nici un C. Auguste Dupin.

— De fiecare dată când îl vedeam pe Ludovic Napoleon trecându-și trupele în revistă, spuse Duponte, nu întrezăream viitorul, așa cum credeau imbecilii superstițioși, ci numai prezentul, faptul că nu se mulțumea să fie președinte ales. Cred că prefectul Delacourt l-a avertizat în ceea ce mă privește după ce spionii lui m-au văzut plimbându-mă prin Paris împreună cu dumneata.

— Baronul mi-a spus ce i s-a-ntâmplat Catherinei Gautier. Prefectul Delacourt i-a atras atenția lui Ludovic Napoleon pentru că ați fost împotriva lui în acel caz? Ați dorit să vă răzbunați pe el dispărându-i de sub nas?

— Acțiunile prefectului au fost motivate de faptul că el mi-a făcut rău, nu eu lui. Propria noastră răutate, nu răutatea altora, ne învrăjbește pe viață împotriva

cuiva. Delancourt a fost înlocuit cu alt prefect din mai multe motive, sunt sigur, dar unul dintre ele poate fi acela că n-a reușit să mă prindă înainte să plec din Paris în tovărășia dumitale. De Maupas nu e la fel de isteț ca Delacourt, dar e mult mai competent. Cele două trăsături nu au nici o legătură una cu alta. Pe deasupra, de Maupas este aproape feroce.

— Au aflat oare că l-au omorât pe Baron în locul dumneavoastră?

Duponte tocmai tăia o bucată de șuncă de Maryland, cel de-al doilea fel adus de chelner.

— Poate. Doar ai dezvăluit sus și tare la poliție identitatea Baronului, domnule Clark! Publicului nu i-a fost niciodată limpede această chestiune și cred că e încă tulbure și în mințile celor interesați din Paris. Sunt șanse ca ticăloșii care l-au ucis pe Baron să fi aflat adevărul. Ca să-și scape pielea, au păstrat secretul față de superiorii lor din Paris. În schimb, șeful lor, cel trimis aici clandestin pentru a duce la bun sfârșit misiunea, m-a urmărit liniștit. Oricum, știam că acest loc – ultima reședință a Baronului – e singurul din Baltimore unde nu mă vor căuta. Am venit aici în timpul conferinței și am ieșit rareori, doar noaptea. Cei de la hotel cred că îmi deplâng „fratele", pe nobilul baron, și mă lasă în pace. Acum, după ce Ludovic Napoleon a convins cu succes Parisul că are nevoie de un imperiu și a ținut și alegeri în acest sens, clandestinul a început să creadă, firește, că greșeala pe care au săvârșit-o confundându-l pe Baron cu mine și-a pierdut relevanța. Dacă progenitura americană a familiei Bonaparte reușește să-și încheie misiunea, călătorul ilegal poate să rămână în Franța fără probleme și să-și umfle recompensa promisă înainte să mai survină și alte schimbări politice. El și Bonapartii americani nu vor mărturisi nimic despre greșelile lor, poți fi sigur, iar pentru Paris o să fiu cât se poate de mort.

M-am gândit la modestul apartament pe care îl ocupase în acest hotel, la etaj, și mi-am închipuit cum fusese viața lui Duponte în lunile de după asasinarea Baronului, ascuns, la vedere. Se bucura de cărți – tot locul gemea de cărți, ca și când acolo s-ar fi prăbușit o bibliotecă uriașă. Toate titlurile păreau să fie despre sedimente, minerale și roci. În întunecimea apăsătoare a acelor săptămâni, Duponte se apucase de geologie. Cavoul acesta umplut cu cărți despre pietre mi s-a părut oribil și inutil, iar aluzia francezului, care îmi cerea acum simpatia, m-a iritat.

— Știți în ce impas am ajuns, domnule Duponte, de când a început aventura noastră? l-am întrebat. Am fost suspectat de uciderea baronului Dupin până când, în sfârșit, poliția a revenit la sentimente mai bune. Acum trebuie să lupt pentru a-mi păstra casa, Glen Eliza, adică tot ce am pe lumea asta.

În timpul desertului – pepene verde – i-am explicat ce pățisem la închisoare și cum evadasem, apoi cum îi găsisem pe Bonjour și pe bandiți. După ce am terminat această masă consistentă, ne-am întors la etaj, în camerele lui.

— Trebuie să spun totul despre moartea lui Poe la tribunal, am zis. Va fi o ultimă încercare de a demonstra că am acționat cu un scop, că n-am alergat după himere.

— Și ce o să spui, domnule? m-a întrebat Duponte, privindu-mă cu interes.

— N-ați avut nici o clipă intenția să rezolvați misterul morții lui Poe, nu-i așa? l-am întrebat la rândul meu cu tristețe. A fost doar o diversiune, știați că foarte curând toată lumea va crede că ați fost ucis aici, în Baltimore. Ideea v-a venit când ați citit anunțul Baronului din ziarul acela parizian. V-ați gândit că își întinde singur o cursă și că astfel o să vă scape de ceilalți. De aceea v-a încântat ideea că Von Dantker era trimis la Glen Eliza chiar de către Baron, care voia să aibă portretul dumneavoastră pentru a-și perfecționa

deghizarea. Ieșeați numai seara, pentru a vă asigura că păcăleala Baronului va reuși. Voiați să înmormântați o dată pentru totdeauna convingerea generală că sunteți adevăratul Dupin.

Duponte dădu din cap, dar nu mă privi în ochi.

— Când te-am cunoscut, domnule Clark, m-am înfuriat din cauza insistenței dumitale de a-l vedea în mine pe Dupin. Mi-am dat seama apoi că numai studiind povestirile lui Poe și pe dumneata voi înțelege ceea ce mulți alții, nu numai dumneata, caută într-un asemenea personaj. Nu mai există nici un Dupin adevărat și nici nu va mai fi vreodată.

Tonul lui trăda un amestec ciudat de ușurare și groază. Ușurare că povara de a fi un maestru al raționcinării, de a fi adevăratul Dupin, îi fusese luată de pe umeri. Groază din cauză că trebuia să fie altcineva.

Voiam să-i strig în față adevărul crud: „Nu sunteți Dupin! N-ați fost niciodată. Dupin n-a existat. Dupin e o ficțiune". În fond, poate că din acest motiv îl căutasem cu atâta insistență. Ca să-l oblig să simtă, ca și mine, regretul pentru ceea ce se pierduse. Să-i iau ceva și apoi să-l las și mai singur decât fusese! Dar n-am spus nimic. M-am gândit la ceea ce îmi spusese Benson despre pericolele care te pândesc dacă ai o imaginație sensibilă și citești povestirile lui Poe. Pericolul de a crede că te afli în interiorul lor. Poate că, în acest sens, Duponte își închipuise cândva că există în lumea inventată de Poe, că el este cel din povestirile cu Dupin. Și chiar era mai prezent în lumea pe care Poe și-o imaginase decât oricare dintre noi. În fond, de ce să nu fie el adevărata întruchipare a personajului pe care îl întâlnisem prima oară în paginile revistei *Graham's* ? Avea importanță dacă el era cauza sau efectul?

— Unde? l-am întrebat. Unde veți merge?

— Sunt atâtea de admirat la dumneata, domnule, a spus el în loc să-mi răspundă.

Nu știu de ce, dar afirmația lui m-a uluit și mi-a ridicat moralul.

I-am cerut să-mi explice în detaliu.

— Unii oameni, înțelegi, nu-și pot părăsi poziția. Nu pot fi printre cei dați dipăruți, chiar dacă ar dori. Eu unul n-am putut, aici sau la Paris – cel puțin deocamdată –, iar domnul Poe n-a fost în stare până la moarte. Dumneata puteai pleca oricând și n-ai făcut-o. Se opri câteva clipe. Ce vei spune în fața juriului?

— Le voi da răspunsurile. Le voi prezenta versiunea baronului Dupin despre moartea lui Poe. Oamenii o vor crede.

— Da, o vor crede. Și vei câștiga dacă vei face așa? mă întrebă.

— O să câștig. O să li se pară la fel de adevărat ca orice altceva. Asta este calea.

— Iar Poe?

— Poate e un sfârșit la fel de bun ca oricare altul, am spus liniștit.

— Cât de avocat ești, la urma urmei, zise Duponte, zâmbind distant.

După un timp, a venit hamalul să ia celelalte bagaje ale „ducelui", iar Duponte i-a dat instrucțiuni. Mi-am luat pălăria și i-am spus bună seara. Am ieșit gânditor pe coridor și, cu toate că am încercat să-i mai arunc o privire pentru a-mi aduce mereu aminte de el, l-am văzut aplecat, străduindu-se să pregătească pentru transport niște instrumente geologice recalcitrante. Aș fi vrut să se întoarcă și să-mi arate că nu mă uitam la un om obișnuit. Sau măcar să-mi azvârle o insultă. „Tontule!", poate, sau „Cap sec!"

— M-am gândit mult la dumneavoastră, domnule duce, am șoptit, făcând o reverență.

34

A venit curând și ziua când a trebuit să intru în boxa martorilor și să spun întregul „adevăr" despre moartea lui Poe, să rostesc o pledoarie convingătoare în sprijinul ideii că acțiunile mele, pe care alții le considerau irațională și fantasmatice, erau logice și evident normale. Pe toată durata procesului, Peter a lucrat intens în sprijinul meu, mai ales în ceea ce privește punctul de mai sus, și ajunsesem cel puțin ca în ochii publicului să fim egali cu oponenții noștri. Avocatul părții adverse răcnea ca un leu, încercând să pună juriul cu botul pe labe. Peter considera că nu puteam obține victoria fără să prezint o ipoteză despre moartea lui Poe.

Mătușa lui Hattie și alți membri ai familiei Blum veneau în fiecare zi la tribunal și se arătau nedumeriți de tenacitatea cu care Peter lucra pentru apărarea mea („Și asta după cum s-a purtat tânărul Clark!"), dar erau alături de cel care, credeau ei, se va căsători cu Hattie. Poate că veneau și pentru a vedea cum voi fi copleșit de rușine și cum mă voi adânci într-un dezastru financiar. Din când în când, schimbam câteva vorbe cu Hattie, dar niciodată prea multe. Mătușa ne găsea imediat și născocea de fiecare dată o tehnică nouă pentru a împiedica orice prelungire a dialogului.

Mărturiile care aveau să fie depuse în această dimineață erau foarte așteptate. Numărul spectatorilor crescuse simțitor față de o zi obișnuită. Trebuia să demonstrez justețea încercării de a căuta răspunsuri și a elucida moartea lui Poe, și asta prezentând realitatea, adică lămurind toate nelămuririle. Visasem acest moment câteva nopți în șir. Îl văzusem în somn pe C. Auguste Dupin – care semăna destul de exact, deși nu întru totul, cu Auguste Duponte, și-l auzisem dictându-mi toate detaliile. Dar, când mă trezeam, nu eram în stare să-mi amintesc concluziile sau să reîmpletesc firul raționcinării,

ci rumegam numai fragmente contradictorii de idei și propoziții care mă făceau să mă simt neajutorat și plin de frustrare. Atunci, în minte îmi reapărea Baronul și mă bucuram că eram în posesia răspunsurilor sale categorice, convingătoare și dramatice, care erau chiar pe gustul publicului.

Simple cuvinte care vor salva tot ce aveam pe lume.

Oamenii se holbau neîncetat la mine cu aceleași priviri cu care îl întâmpinaseră și pe Baron în sala de conferințe. Erau pline de lăcomie, o expresie a târgului dintre vorbitor și auditoriu stabilit la cel mai de jos nivel al sufletului amândurora. Se aflau acolo mulți dintre spectatorii lui Poe care doriseră să-l asculte pe Baron. Aveam să dezvălui cum murise faimosul poet, așa se zvonise în tot orașul. I-am văzut pe Neilson Poe și pe John Benson intrând în sală. Erau doi oameni care, într-un fel diferit, aveau nevoie de răspunsuri, de orice fel de răspunsuri. Am zărit-o pe Hattie – pentru care voiam să salvez viața pe care puteam s-o trăim împreună, să păstrez o casă pentru noi, Glen Eliza, și-mi ungeam buzele cu mierea persuasiunii Baronului.

Judecătorul m-a strigat pe nume. M-am uitat la paginile pline de cuvinte pe care le înșirasem în fața mea și am tras aer în piept.

— Onorată instanță și domnilor jurați, vă voi prezenta adevărul despre moartea acestui om și despre viața mea. Povestea nu a mai fost spusă până acum. În ciuda faptului că am pierdut tot, mi-a mai rămas o avere: această istorisire.

Puteam oare să insist, cum făcuse Baronul, că tot ceea ce părea să fie adevărat trebuia să fie adevărat? Da, da, de ce nu? Nu eram avocat? Nu era chiar rolul meu, meseria mea?

— Există oameni în orașul nostru, astăzi, care au încercat s-o înăbușe. Printre dumneavoastră, cei care vă aflați aici, sunt unii care încă mă cred un asasin, un mincinos, un paria, un criminal abil și respingător. Pe

mine, Onorată Instanță, Quentin Hobson Clark, cetățean al orașului Baltimore, membru al baroului, avid cititor. Această poveste nu este, totuși, despre mine. Țineți seama, vă rog, măcar de asta, dacă de altceva nu puteți! N-a fost nicicând vorba despre mine, ambiția n-a reprezentat niciodată stimulentul meu preferat. Toată această afacere n-a avut drept motivație propria-mi bunăstare, nici ascensiunea mea printre membrii clasei căreia îi aparțin sau reputația mea în ochii înalților judecători. Nu, a fost ceva mai presus de mine, mai presus de orice, a fost vorba de un om prin care vom dăinui în timp, deși l-ați uitat înainte ca țărâna să se aștearnă bine peste el. Cineva trebuia s-o facă. Nu putem rămâne indiferenți. Eu n-am putut rămâne indiferent.

Am vrut să vorbesc mai departe, dar n-am fost în stare. Mi-am dat seama că aveam și altă posibilitate. Puteam să spun povestea tuturor eșecurilor mele. Cum l-am găsit pe Duponte, cum l-am adus aici, cum oamenii familiei Bonaparte l-au urmărit și apoi l-au ucis din greșeală pe Baron. Povestea mea va ajunge în presă, familia Bonaparte va provoca un scandal, Duponte va fi urmărit oriunde ar fugi și poate chiar îi vor veni de hac data viitoare. Da, puteam să închei ce începusem și să alung totul în paginile trecutului.

Am apucat strâns bastonul de Malacca, de ambele capete, și am simțit că e gata-gata să se desfacă. Atunci a răsunat un foc de armă.

Se auzise destul de aproape pentru a fi fost tras în tribunal, ceea ce a provocat imediat o agitație aprinsă. Am auzit și strigăte cum că un nebun ar fi atacat Curtea. Judecătorul l-a trimis pe grefier să vadă despre ce e vorba, apoi ne-a poruncit tuturor să părăsim tribunalul până vor fi restabilite ordinea și calmul. Ne-a mai spus să ne întoarcem peste patruzeci de minute. A urmat o îmbulzeală și un vacarm general, iar doi polițiști au încercat să conducă lumea afară.

După un timp am rămas singur în sală, sau așa credeam. Am văzut-o apoi pe sora bunicii. Și-a pus

boneta neagră pe cap și i-a aranjat moțul. Era prima dată de la începutul procesului când ne aflam împreună între patru ochi.

— Poate că încă mă iubești, am zis, încercând să ajung la inima ei. Cred că n-ai uitat, sunt fiul tatei. Te rog, gândește-te din nou. Nu contesta testamentul sau faptele mele.

— Ai pierdut-o pe Hattie Blum, Quentin. Fața i se scofâlci într-o grimasă disprețuitoare. Ai pierdut Glen Eliza, ai pierdut totul pentru iluzia că ai fi nu știu ce fel de poet, și nu avocat. Vechea poveste, știu. Crezi că ai făcut ceva curajos pentru că ai fost nesăbuit. Sărmane Quentin! După asta n-ai decât să-ți plângi de milă și să-ți istorisești versiunea în fiecare zi măicuțelor de la azil. Nu vei mai putea să-i să afectezi și pe alții, să-i mâhnești și să-i întristezi.

Cum n-am zis nimic, vajnica doamnă a continuat:

— Poate crezi că fac ceea ce fac din ciudă. Nu-i așa! O fac din mâhnire și pentru amintirea părinților tăi. Tot orașul înțelege că la vârsta mea înaintată este ultimul gest de compasiune pe care-l mai pot face: să te împiedic să ajungi cel mai periculos dintre monștri, un pierde-vară scandalagiu! Fie ca nebunia trecutului să-ți aducă ceva umilință în viitor!

Am rămas în boxa martorilor, oarecum ușurat și în același timp întristat, pentru că în sală se așternuse o tăcere deplină. Era o senzație ciudată, căci tribunalul este unul dintre acele locuri, precum sălile de banchete, care nu pare niciodată gol chiar și atunci când este. M-am prăbușit pe un scaun.

Am auzit atunci cum se deschide ușa și pe sora bunicii murmurând un „Scuzați!" pe un ton ofensat, probabil pentru că dăduse nas în nas cu cineva care dorea să intre. Mă cufundasem însă prea adânc în gânduri, așa că nu m-am întors. Dacă nebunul care trăsese focul acela de armă tocmai intrase, n-avea decât să facă

ce poftea cu mine. Totuși, când am auzit ușa închizându-se, am tresărit.

Auguste Duponte, îmbrăcat într-una dintre cele mai elegante mantale ale sale, făcu câțiva pași spre mine.

— Domnule Duponte, am exclamat. N-ați auzit că e un nebun prin curtea tribunalului?

— Despre mine e vorba, domnule, zise el. Făcu semn spre ușă. Am preferat ca mulțimea să nu fie de față, așa că am plătit un vagabond să tragă în aer cu pistolul pe care mi l-ai adus, ca să le dau oamenilor ceva de făcut.

— Serios? V-ați folosit de un complice, de un asistent? m-am minunat.

— Da.

— Dar de ce nu ați plecat din Baltimore ieri, cum ați plănuit? Nu puteți rămâne aici atâta timp cât poate vă mai caută. E foarte probabil că ei vă doresc răul.

— Ai avut dreptate, domnule Clark. Am venit în America fără intenția de a rezolva misterul dumitale, care putea la fel de bine să aibă sau nu o soluție. Am venit aici, de fapt, pentru a pune capăt convingerii că pot face astfel de lucruri, acelei convingeri care m-a împiedicat atâta vreme să duc o viață obișnuită. Am speriat oamenii, chiar și pe președintele Ludovic Napoleon, care își închipuia că eu pot afla ceea ce ei doreau să păstreze secret. Mulți au continuat să creadă în ideea aceasta, au vrut să creadă și s-au temut, chiar dacă nu am mai călcat afară din casă. Nu-mi aduc aminte dacă eu am început să cred în ea înaintea lor, nu mai știu cine a fost primul.

— Ați dorit să mă țineți ocupat în timp ce plănuiați cum să scăpați de cei ce vă urmăresc, în timp ce puneați la cale evenimentele ce aveau să împiedice identificarea cu adevăratul Dupin. Asta a fost natura investigației dumneavoastră, o simplă diversiune.

— Da, îmi răspunse el cinstit. La început așa a fost. Cred că eram obosit... Obosit nu că trăiesc, ci că am

trăit. Dar dumneata ai insistat, erai convins că am venit aici să rezolvăm ceva – și nu numai că puteam, dar aveam și datoria de a rezolva totul. Le-ai spus versiunea Baronului? Mă refer la gloata de-afară, firește.

— Eram pe cale s-o fac, i-am răspuns, zâmbind fără veselie și uitându-mă la foile pe care transcrisesem conferința Baronului, așa cum mi-o amintisem.

Duponte mi-a cerut-o. L-am urmărit în timp ce citea relatarea.

— Voi arde aceste hârtii, am zis când a terminat și le-a pus pe masă. M-am hotărât. Nu vreau să mint despre moartea unui om care a spus mereu adevărul. Nu se va mai repeta.

— O, ba da, domnule Clark, spuse Duponte, sumbru. Și încă de multe ori, probabil.

— Dar n-am pomenit nimănui despre versiunea Baronului! am insistat. Nu cred că el a apucat s-o dezvăluie lui Bonjour, de exemplu, sau altcuiva înainte de a muri. Tânjea după gloria pe care i-ar fi adus-o un discurs în fața mulțimii. Documentul original a fost distrus, domnule. Vă asigur că nu există copii.

— Problema nu este dacă și-a informat asociații în privința concluziilor la care a ajuns. Vezi dumneata, Baronul era deosebit de alții numai prin hărnicie și lipsă de scrupule și, dacă vrei, printr-o anumită perseverență de buldog, nu mult diferită de a dumitale. În schimb, ideile sale sunt total lipsite de originalitate. Aici este greșeala dumitale. Deși discursul poate arde în soba de la închisoare sau în marele incendiu care a cuprins Roma, ideile lui se vor întoarce în gândirea mediocră a semenilor noștri, în speță a celor ce se interesează de moartea lui Poe.

— Dar nimeni nu va...

— Vor fi, desigur că vor fi. Zeci, sute vor începe să cerceteze această poveste. Poate că vor trece ani, dar ideile Baronului și ale altora, la fel de groaznice în falsitatea lor, dar atât atrăgătoare, se vor ridica din nou. Nu pot fi opriți atâta timp cât amintirea lui Poe este vie.

— Ei bine, atunci o să încep prin a o elimina pe aceasta, am spus și am rupt prima dintre paginile pe care așternusem cuvintele Baronului.

— Stai, zise el.

— De ce, domnule?

— Nu trebuie oprițI. Îți aduci aminte ce ți-am spus despre Baron?

— Să-i observăm greșelile pentru a afla adevărul, am citat, și în sufletul meu s-a născut o speranță neașteptată.

— Da. Să-ți dau un exemplu. Din însemnările dumitale înțeleg următoarele: Baronul credea în mod eronat că Poe sosise la Baltimore după ce fusese hărțuit în drum spre New York. A ajuns la această concluzie doar pentru că ziarele au scris că Poe se ducea la New York. Acolo voia să aranjeze ca Muddy, mama răposatei sale soții, să locuiască în Virginia cu el și cu noua sa logodnică, Elmira Shelton din Richmond. Da, Baronul a crezut asta pentru că Poe nu s-a suit imediat într-un tren de New York, din cauză că apăruse o problemă. Dupin demonstrează cum se poate confunda un plan care s-a dus de râpă cu unul care este refăcut. Să mergem mai departe!

— Să mergem mai departe?

Inima a început să-mi bată mai tare. Duponte se întoarse spre mine și mă privi cu asprime.

— Pentru că m-ai găsit, domnule Clark.

— Poftim?

— Ai întrebat de ce am riscat să vin azi aici, în loc să plec. Pentru că m-ai găsit. Alții mă căutau, iar dumneata m-ai găsit. Bunule domn, dacă nu te superi!

Adresase aceste cuvinte unui hamal care purta livreaua hotelului Barnum's, și care își făcuse apariția trăgând de unul dintre cuferele lui Duponte cu atâta chin, încât ai fi putut crede că înăuntru era îndesat un om. Era același cufăr din care, spre surprinderea mea, scosesem pentru prima oară bastonul de Malacca. Duponte puse câteva monede în mâna omului și-i făcu

semn să plece, după care trase zăvorul și încuie ușa tribunalului.

— Acum, în ceea ce-l privește pe Baron... mergem mai departe?

— Domnule Duponte, vreți să spuneți... Adineauri ați mărturisit că nu ați venit aici să rezolvați misterul morții lui Poe!

— Prostule! Intențiile nu au importanță pentru rezultate. N-am spus niciodată că n-aș fi rezolvat misterul, nu-i așa? Ești gata?

— Sunt.

— Baronul și-a închipuit că tâlharii din port l-au urmărit pe Poe până ce poetul a fugit la reședința doctorului N.C. Brooks, unde aceiași nenorociți au stârnit un incendiu care aproape că a distrus casa. Seria de greșeli naturale ale Baronului începe cu presupunerea că escala lui Poe la Baltimore nu a fost intenționată, din cauză că nu fusese plănuită. Cu alte cuvinte, nu avea un scop anume, astfel încât doar o acțiune violentă ar putea explica prelungirea ședерii sale. De fapt, dovezile care ne arată că destinația lui a fost reședința doctorului Brooks ne împing spre o altă concluzie.

Duponte îmi mai vorbise despre asta.

— Brooks este un cunoscut publicist și editor, am spus. Poe căuta ajutor pentru revista lui, *The Stylus*, prin care voia să ridice standardele publicațiilor periodice.

— Ai dreptate, deși ești cam visător în privința efectelor potențiale. Oricum, dacă Poe s-ar fi aflat cu adevărat în pericol în acel moment și ar fi fost suficient de abil ca s-o ia la sănătoasa, cum Baronul vrea să credem, ar fi putut să se plângă unei rude, oricât de nesuferită i-ar fi fost aceasta, sau chiar poliției. În schimb, el aleargă la redactorul unei reviste prestigioase! Putem să-i scoatem foarte bine din tablou pe golanii respectivi, care sunt inexistenți, și să-l însoțim pe Poe la reședința doctorului Brooks. Hai!

Am luat iarăși loc în boxa martorilor.

35

— Ai observat că Baronul era hotărât să considere ultimele zile ale lui Poe drept rezultatul unor evenimente din ce în ce mai violente. Baronul se uita într-o oglindă. Așa dorea el ca oamenii să-i perceapă necazurile. Voia să anuleze orice posibilitate ca Poe să fie acuzat că și-ar fi făcut-o cu mâna lui și să motiveze dezastrul numai prin intervenția unor elemente exterioare.

— Vreți să spuneți că incendierea casei lui Brooks n-are nimic de-a face cu faptul că Poe căuta adăpost? Că a fost doar o coincidență?

— Nu chiar, deși trebuie să inversăm relația din afirmația dumitale. Încercarea eșuată a lui Poe de a găsi un adăpost este strâns legată de incendierea casei lui Brooks. Din moment ce bănuim că Poe a pornit imediat, din port, cu bagaje cu tot, spre reședința doctorului Brooks, e aproape sigur că se aștepta să găsească acolo nu numai sprijin literar, ci și un pat în care să se odihnească.

— În schimb, a descoperit că reședința doctorului Brooks arsese sau era încă în flăcări – în funcție de ora când a sosit acolo, pe care n-avem cum s-o aflăm.

— Da, și a fost obligat să rătăcească prin oraș, indiferent dacă focul a izbucnit chiar în clipa venirii sale sau cu două zile mai devreme. Iată unde este problema. Doctorul John J. Moran, care, după câteva zile, l-a îngrijit pe Poe la spital, își amintește că acesta nu știa ce face la Baltimore sau cum ajunsese acolo. Revistele antialcoolism, care încercau să dea publicului o lecție convingătoare, s-au folosit de această declarație pentru a sugera că Poe reîncepuse să bea, că fusese atras într-un chef sau chiar într-un șir de excese bahice, iar asta, conform logicii lor, explică de ce scriitorul pierduse noțiunea timpului.

— Și nu credeți că a fost așa? am întrebat.

— Este un argument extrem de slab – nu cu hibe, ci cu hibe uriașe. Ar fi ca și cum ne-am întâlni într-o zi pe stradă, apoi din nou, peste o săptămână; eu te-aș întreba cum să ajung într-un anume loc, iar dumneata te-ai minuna că am rătăcit aiurea timp de șapte zile. Îți amintești, cred, că am discutat despre oferta care i-a fost făcută lui Poe, aceea de a pleca la Philadelphia, unde urma să redacteze poemele doamnei St. Leon Loud și să primească o sută de dolari. Știm că a acceptat-o. Poe i-a scris lui Muddy: „Domnul Loud, soțul doamnei St. Leon Loud, poeta din Philadelphia, m-a căutat zilele trecute și mi-a promis o sută de dolari pentru a redacta poemele soției sale. Firește că am acceptat. Treaba aceasta nu îmi va lua mai mult de trei zile". Așa s-a exprimat însuși Poe la începutul verii, după cum aflăm din scrisorile care au fost publicate între timp.

Dacă, reluă Duponte după o scurtă pauză, așa cum am stabilit fără urmă de îndoială, Poe începuse să adune bani pentru revista sa... Dacă, așa cum am mai spus, poetul a adăugat la itinerarul său o escală la Baltimore, unde voia să caute alți sponsori... Dacă fondurile de care dispunea au scăzut nu prin hoție, ci din cauză că a fost obligat să închirieze o cameră la un hotel, atunci e mai mult decât evident că, oferta doamnei Loud fiind încă valabilă, iar discuția cu doctorul Brooks anulată de un incendiu neprevăzut, a vrut să plece cât mai repede la Philadelphia pentru a duce la bun sfârșit o misiune ușoară în slujba unei poete cu dare de mână. Mai degrabă decât să fi „pierdut" câteva zile, cum insinuează jurnaliștii de la publicațiile proabstinență, Poe a petrecut cel puțin o noapte, dacă nu mai multe, într-un hotel din Baltimore înainte de a găsi un tren pentru Philadelphia. Așadar, atunci când, pe patul de moarte, i-a spus doctorului de la spital că nu știe cum a ajuns la Baltimore și de ce, nu s-a referit la sosirea sa de la Richmond, când știa clar în ce scop făcuse

călătoria, ci la *a doua sa sosire la Baltimore*. Da, se referea la întoarcerea sa, într-un moment nedefinit – poate cu o zi sau chiar cu numai câteva ceasuri înainte să fi fost găsit la hotelul Ryan's –, o întoarcere oarecum discretă după un drum la Philadelphia.

— Dar, domnule, i-am reamintit, mi-ați arătat, după ce ați citit volumul acela și ați găsit poemul despre moartea poetului, că Poe n-a redactat versurile doamnei Loud. Cum aceasta îl numește „străin", deducem că nu s-a întâlnit cu ea la Philadelphia, înainte de a muri. Ați remarcat că este primul dintre cele două documente care o dovedesc. Acum vorbiți despre o călătorie a lui Poe la Philadelphia. V-ați răzgândit?

Duponte ridică un deget.

— Atenție, n-am spus că Poe *a ajuns* la Philadelphia.

— Ai dreptate, mai de mult am pomenit o a doua ipoteză, și anume că Poe nu a ajuns la Philadelphia, iar în sprijinul ei n-ar fi necesare alte dovezi în plus față de cele din producțiile lirice ale doamnei St. Leon Loud. Îți aduci aminte că Poe i-a cerut lui Muddy să-i scrie la Philadelphia pe numele E.S.T. Grey Esquire. Vrei să revezi, te rog, în dosarul dumitale, aceste aparent neclare instrucțiuni furnizate de însuși domnul Poe?

M-am conformat: „Mi-e teamă ca nu cumva scrisoarea să nu-mi parvină, așadar nu o semna & adreseaz-o lui E.S.T. Grey. Esqre". M-am oprit aici și am lăsat foaia.

— Domnule, spuneți-mi că aveți o explicație pentru un cod atât de ciudat și aparent indescifrabil!

— Cod! Ciudat! Dacă aici există vreun cifru, el apare numai în mintea celor ce privesc, dar nu înțeleg și, prin urmare, cred că trebuie să rezolve un mister oarecare.

Duponte deschise capacul cufărului adus de hamal, plin ochi cu ziare.

— Înainte de a veni aici, m-am oprit la Glen Eliza. Servitoarea dumitale, Daphne, o persoană cu un caracter

splendid și cu un umor sec, mi-a permis să iau o bună parte din colecția noastră de jurnale, care a rămas neatinsă în bibliotecă. Ba chiar mi-a sugerat că ar trebui să te sfătuiesc să arunci hârțoagele acestea, fiindcă din cauza lor îi este imposibil să păstreze curățenia în cameră. Acum, spuse el întorcându-se din nou spre mine, dacă nu te superi, în ce constă mai exact misterul din instrucțiunile adresate de Poe iubitei sale Muddy?

Am recitit pasajul respectiv: „Mi-e teamă ca nu cumva scrisoarea să nu-mi parvină..."

— În primul rând, pare să arate o teamă neobișnuită, chiar frapantă, de a nu primi corespondența.

— Adevărat.

— În plus, poetul născocește o metodă destul de elaborată pentru a preveni acest pericol: recurge la folosirea unui pseudonim, E.S.T. Grey.

— Unii ar zice că aceasta e cea mai bună dovadă că, spre sfârșitul vieții, Poe începuse să aiureze.

— Și nu sunteți de accord cu ei?

— E o ipoteză cu totul anapoda! Alegerile noastre, dragă domnule Clark, sunt mai puțin raționale și mult mai puțin *predictibile* decât par, ceea ce le face de fapt foarte predictibile pentru o persoană care gândește. Domnul Poe, ne amintim, nu era un om obișnuit; deciziile sale, aparent atât de iraționale, ne apar așa deoarece, în realitate, sunt cu totul raționale. Ne-ar fi de folos dacă ne-am reaminti unde se ducea Poe atunci când scria aceste cuvinte, în toamna lui 1849, și unde a primit soacra lui scrisorile.

— E destul de ușor. Când scria aceste rânduri, Poe plănuia să pornească spre Philadelphia înainte de se întoarce acasă, la Fordham, New York, de unde trebuia s-o ia pe Muddy și s-o ducă înapoi la Richmond. În Virginia, poetul urma s-o ia de nevastă pe Elmira Shelton. Muddy a primit această scrisoare în căsuța lor din Fordham. Cum spuneam, *pare* destul de ușor.

— Atunci la fel de ușor vom explica și instrucțiunilor lui neobișnuite. Ai pomenit mai devreme de orașele în care Poe și-a petrecut anii maturității.

— După Baltimore s-a mutat cu Sissy și Muddy la Richmond, în Virginia, unde a stat câțiva ani. Apoi la Philadelphia, pentru aproape șase ani.

— Da! De aceea, vezi dumneata, Muddy trebuia să scrie „E.S.T. Grey, Esquire".

— Nu văd de ce! am exclamat, aruncându-i o privire mirată.

— Zău, domnule Clark, refuzi atât de ferm să accepți simplitatea explicației care ne-a fost dezvăluită? În timpul ședерii mele aici, am avut norocul să-mi descrii în mai multe rânduri, și cu detalii foarte precise, cum funcționează oficiile poștale americane. Dacă te-am înțeles bine, în anul cu pricina, adică în 1849, scrisorile nu erau aduse la locuințele destinatarilor, ci rămâneau la oficiul poștal al orașului, de unde le luau cei care așteptau corespondență. Astfel, dacă în 1849 sosește o scrisoare la New York pentru Edgar A. Poe, poetul se duce la poștă și o primește. Dar dacă, tot în 1849, aceeași scrisoare pentru Poe sosește la oficiul poștal din Philadelphia, dă-ți seama ce urmează în mod inevitabil. Dirigintele poștei din Philadelphia, după ce verifică lista *foștilor* rezidenți din oraș și vede că numele nu apare acolo, o retrimite la biroul poștal din orașul unde persoana locuiește în prezent. Cu alte cuvinte, el crede că scrisoarea trimisă de Muddy din New York și adresată lui *Edgar A. Poe* la Philadelphia a sosit acolo din greșeală și o va returna imediat la New York!

— Sigur! am exclamat.

— Muddy, care locuise și ea la Philadelphia, continuă Duponte, știa despre ce e vorba și nu a găsit nimic ciudat în rugămintea lui Poe, care nouă ni se pare atât de bizară. De fapt, teama lui aparent de neînțeles că nu va primi scrisoarea trimisă de Muddy este, în realitate, perfect justificată. Dacă Edgar Poe s-ar fi prezentat

sub propriul său nume la oficiul poștal din Philadelphia, desigur că nu l-ar fi așteptat nici o misivă acolo, pentru că toate scrisorile care i-ar fi purtat numele ar fi fost trimise înapoi. Pe de altă parte, dacă își lua un nume fictiv, după cum stabilise în prealabil cu Muddy, și i se trimitea o scrisoare pe acest nume, atunci o primea cu siguranță.

— Dar de ce i-a cerut lui Muddy să nu semneze scrisoarea?

— Poe era neliniștit, Muddy era ultima sa legătură de familie. „Răspunde-mi imediat", spune el. Era deosebit de important să primească această scrisoare, iar aici apar unele semne de grijă excesivă – subliniez din nou: nu lipsită de logică, ci provocată de *rațiune în exces*. Știe că, după ce împăturești și sigilezi o scrisoare, expeditorul poate fi uneori confundat cu destinatarul. Dacă s-ar fi petrecut o asemenea confuzie, iar dirigintele poștei din Philadelphia ar fi crezut că misiva era adresată Mariei Clemm, când de fapt ea o trimisese, scrisoarea ar fi plecat înapoi la New York. Poate ai observat că domnul Poe era mereu alarmat în această privință, fiindcă în propria dumitale corespondență cu el își exprimă de mai multe ori speranța că epistola nu se va rătăci și nu va ajunge cine știe unde. „Pun prinsoare zece la unu că am trimis scrisoarea greșit, căci sunt foarte distrat în această privință", scrie el o dată (dacă îmi aduc bine aminte), referindu-se la cineva care nu i-a răspuns. Din biografia scriitorului mai știm și că prima lui experiență sufletească nefericită este legată de scrisorile care n-au ajuns niciodată la iubita lui, Elmira; mai târziu, un alt amor timpuriu, cel pentru verișoara sa, Elizabeth Herring, a fost curmat când Henry Herring a citit epistolele ce conțineau poemele lui Poe. Într-adevăr, posibila confuzie dintre expeditor și destinatar, varietatea remarcabilă de tehnici de împăturire și adresare a misivelor și așa mai departe reprezintă subiectul uneia

dintre cele mai bune povestiri de raționicinare și analiză ale domnului Poe, pe care sunt sigur că le cunoști prea bine.

Dar mai e și problema pseudonimului pe care l-a ales, acest E.S.T. Grey. De fapt, nu contează ce nume și-a luat, de vreme ce nu este Edgar Poe și nici unul atât de comun precum George Smith sau Thomas Jones, care ar fi mărit riscul de a fi confundat cu alt destinatar dintr-un maldăr de scrisori. Prin urmare, domnul Poe îi cere lui Muddy să folosească un nume nu cu una, ci cu două inițiale, pentru a spori la maximum șansele ca scrisoarea să ajungă la el.

Bănuiesc însă că ai vrea ca numele să aibă o semnificație și mai adâncă, continuă Duponte după ce-și trase sufletul. Prea bine. În ultimele numere ale defunctei reviste *Broadway Journal*, la care era redactor, domnul Poe a publicat de două ori un anunț în care cerea sprijin pentru a asigura viitorul publicației (în cele din urmă falite). În acele anunțuri se spune că toate răspunsurile vor fi adresate lui E.S.T. G., la redacție. Poate că astfel dorea să păstreze discreția în privința ajutoarelor bănești. Oricum, patru ani mai târziu, când îi scrie lui Muddy scrisoarea cu pricina, este din nou angajat într-o încercare asemănătoare, de data aceasta pentru propria-i revistă, *The Stylus*, și folosește același *nom de plume*, E.S.T. Grey. Îi revine în minte poate în mod natural, din cauza similarității situației și a speranțelor într-un succes salvator. Nu e nevoie ca literele E.S.T. G. să aibă vreun înțeles ascuns și să facă vreo altă legătură decât cea dintre două etape ale vieții sale. Codurile și simetriile sunt pentru cei care sucesc lucrurile prea mult. Am respins astfel orice mister în instrucțiunile pe care Poe le dă soacrei sale.

Cu un aer de satisfacție, Duponte puse la loc în cufăr ziarele care tratau subiectul.

— Numai că... am început, dar, văzând că francezul mă fulgeră cu privirea, m-am oprit.

— Numai că... ce?

— Nu ați spus cândva, domnule Duponte, că acest lucru reprezintă a doua dovadă concludentă că Poe n-a ajuns la Philadelphia?

— Ba da. Îți amintești că unul dintre anunțurile funerare pe care le-ai strâns după moartea lui Poe a apărut în *Public Ledger* din Philadelphia? Cred că îl vei găsi printre jurnalele pe care le-am adus de la Glen Eliza.

Într-adevăr, ferparul fusese publicat în *Ledger* din 9 octombrie 1849, la două zile după moartea lui Poe. Am găsit ziarul și i l-am întins lui Duponte, care mi l-a dat înapoi.

— Ce-i asta?

— Cum adică? E chiar ziarul pe care l-ați cerut, domnule Duponte!

— N-am cerut deloc așa ceva, doar am spus că poate fi găsit în cufăr. Pune-l la loc. Acest anunț mortuar este la fel de inconsistent ca majoritatea celorlalte. N-ai uitat, sunt sigur, că, după sosirea noastră la Baltimore, te-am rugat să faci rost de toate edițiile ziarelor care au apărut începând cu o săptămână înainte și terminând cu o săptămână după apariția respectivelor articole.

— N-aveam cum să uit.

— Ar trebui să-ți concentrezi atenția asupra numerelor premergătoare ferparului. Când le vei găsi, ține minte că Poe îi cere lui Muddy să-i răspundă imediat la scrisoare. În aceeași epistolă își încheie pledoaria rugând-o din nou, ca și când soacra lui ar fi putut scăpa din vedere așa ceva: „Răspunde-mi imediat direct la Philadelphia, astfel ca scrisoarea ta să mă aștepte deja când o să ajung acolo". Desigur că femeia nu avea cum să-i ignore rugămințile insistente de a primi câteva cuvinte afectuoase când se afla departe.

Am scos toate numerele din *Philadelphia Public Ledger* pe care le-am găsit în cufăr. Duponte m-a îndemnat să deschid ediția din 3 octombrie 1849, ziua în care Poe fusese găsit la hotelul Ryan's din Baltimore. Mi-a atras apoi atenția asupra coloanei poștale de pe

ultima pagină, unde dirigintele înșirase numele persoanelor care aveau corespondență. Titlul rubricii era *Lista scrisorilor rămase în oficiul poștal din Philadelphia*. Și acolo, printre numele altor gentlemeni, scrise cu litere mici, l-am găsit pe următorul:

GREY, E.S.F.

Am luat repede următorul număr care conținea o listă cu scrisorile încă neridicate și am găsit din nou același nume.

— El trebuie să fi fost! am exclamat.

— Sigur că da. Aici apare E.S.F. Grey, nu E.S.T. Grey. Litera F, cum bine știm, poate fi confundată cu un T dacă acesta e scris cu înfloriturí, după cum Poe pare a o caligrafia în epistolele către dumneata, domnule Clark. Muddy a confundat T-ul lui Poe cu un F. Sau oficiul poștal din Philadelphia a confundat T-ul ei cu un F. Sau Ledger a luat T-ul dirigintelui drept un F. Iată cum numele schimbat al lui Poe a fost din nou modificat. Dar nu trebuie să ne îndoim că avem de-a face cu scrisoarea lui Muddy către Poe, sosind la Philadelphia – dacă e să calculăm viteza poștei – la timpul potrivit după ce Muddy a primit mesajul lui Poe din 18 septembrie și, în intervalul obișnuit, a scris și a lăsat răspunsul către domnul *Grey* la oficiul poștal din New York.

— Iar *Ledger* o trece pe listă în două rânduri.

— Ceea ce are o mare însemnătate, domnule Clark, dacă am înțeles bine din explicațiile dumitale despre funcționarea poștei americane.

— Așa e. Prima dată când îi apare numele în lista de corespondență, destinatarul trebuie să plătească la poștă doi cenți în plus. Dacă e nevoie ca anunțul să apară a doua și ultima oară, adresantul va mai scoate din buzunar doi cenți. La scurt timp după aceea, scrisoarea e considerată „moartă" și dirigintele o aruncă.

— Trei octombrie, ziua când scrisoarea a fost menționată în lista publicată în *Philadelphia Ledger*, a fost

ultima înainte ca Poe să ajungă la spital, cugetă Duponte, cu gândul aiurea. În acea zi, am fi putut bine mersi să intrăm pe ușa oficiului poștal de la Philadelphia și să ne prezentăm drept E.S.T. (sau F., dacă nu te superi) Grey, Esquire, căci nici unul dintre noi nu e mai puțin Grey decât Poe. Și am fi primit scrisoarea aceea.

— Pesemne ultima care i-a fost scrisă, am zis cu tristețe, citind din nou numele destinatarului și gândindu-mă că pe respectiva misivă, acum de mult pierdută, nici măcar nu apărea numele lui adevărat și, probabil, nici semnătura femeii care ținea atât de mult la el.

— Într-adevăr, zise Duponte, dând din cap.

— Mi-ar fi plăcut să o citesc.

— Dar nu e nevoie. Pentru scopurile noastre, vreau să spun. Lista din ziar ne demonstrează că, în perioada în care dirigintele a dat anunțurile, Edgar Poe nu se afla la Philadelphia. Remarc din nou că Poe insistase ca Muddy să-i răspundă imediat, pentru ca scrisoarea să-l aștepte deja când va sosi acolo; dacă ar fi ajuns, desigur că s-ar fi dus la poștă, plin de nerăbdare.

— Avem așadar un alt motiv pentru a afirma cu certitudine că Poe n-a ajuns la Philadelphia, continuă Duponte. Dar există numeroase elemente, pe care le-am enumerat deja, ce ne îndeamnă să credem că a încercat și că a fost la un pas să ajungă acolo.

— Dacă a încercat și n-a reușit, atunci ce s-a întâmplat?

— Își amintești ce ți-am spus despre Poe și așa-zisul său viciu?

— Că nu era un bețiv, dar că organismul lui nu tolera aproape deloc alcoolul. Că un singur pahar de vin îl transforma cu desăvârșire, așa cum au atestat numeroși domni care-l cunoșteau bine. Am dedus că Poe nu umbla de obicei în stare de ebrietate, ci mai degrabă opusul, că avea o rară sensibilitate la alcool. Prea multe persoane, în locuri și momente diferite, au depus mărturie în acest sens ca să credem că este doar

o scuză politicoasă pe care i-au găsit-o prietenii. Am aflat, prin urmare, că un pahar era suficient pentru a-i induce o amorțeală sufletească îngrozitoare ce atrăgea un comportament necontrolat și imprevizibil.

— Să se fi întâmplat așa ceva înainte ca el să fi pornit spre Philadelphia? am întrebat.

— Să vedem! Am presupus, folosindu-ne de toate informațiile disponibile, că Poe ar fi încercat să ajungă la Philadelphia și că n-ar fi reușit. Rămâne întrebarea cum s-a întors la Baltimore. Dacă ar fi ajuns până aici cu raționamentul său, Baronul ar fi susținut sus și tare că, după ce s-a urcat în trenul de Philadelphia, Poe a fost hărțuit de un golan care l-a forțat, din cine știe ce motiv răuvoitor, să revină *cu un alt tren* la Baltimore, unde a fost găsit mai târziu. Baronul era un romantic, la fel ca autorii de povestiri sau schițe de amor. De ce ar fi vrut un agresor, de orice fel ar fi fost el, să-l urce pe Poe într-un tren care mergea spre Baltimore?

Dar asta nu înseamnă că altcineva, nu neapărat cu intenții rele, n-a făcut acest lucru. De fapt, așa ar proceda un conductor de tren din felurite motive, de pildă în cazul unor persoane violente, care și-au pierdut cunoștința, sunt bolnave, au fugit de-acasă și așa mai departe. Pentru unul ca domnul Poe, care locuise cândva atât în orașul de plecare, Baltimore, cât și în cel de sosire, Philadelphia, mult mai probabil ar fi fost să întâlnească o *cunoștință* care călătorea pe aceeași rută decât să fi fost atacat de un necunoscut.

E doar o presupunere, vei spune, își continuă Duponte teoria, dar uneori nu putem face mai mult decât să ghicim, domnule Clark. Considerăm că a ghici este un proces inferior practicii educate de a gândi, dar, în realitate, ghicitul reprezintă una dintre cele mai înalte și indestructibile calități ale minții omenești, o artă mult mai interesantă decât analiza sau demonstrația, întrucât se trage direct din forța imaginației.

Să ne imaginăm, așadar, că Poe s-a întâlnit nu cu un dușman, ci cu o cunoștință. Că această cunoștință, care în mod necesar nu-l cunoștea bine pe scriitor, l-a invitat să bea ceva în tren sau în vreuna dintre gările de pe drum. Ni-l închipuim pe domnul Poe, care încerca să obțină sprijin financiar pentru revista lui, acceptând invitația, cedând insistențelor potențialului binefăcător și luând paharul oferit de o persoană care nu-l cunoștea îndeajuns ca să știe ce problemă avea cu alcoolul. Poate că a fost vorba de un prieten din copilărie sau de un coleg de la West Point, căci militarii de carieră se risipesc prin țară mai mult decât reprezentanții altor profesii. Ori a fost un coleg dintr-un trecut și mai îndepărtat, de la liceu. Poate chiar am citit numele unei asemenea cunoștințe în ziarele pe care le-am adunat.

— Z. Collins Lee! am strigat. A fost coleg de clasă cu Poe, la colegiu, iar acum este procuror districtual. Cel de-al patrulea ins care a asistat la înmormântarea lui Poe!

— Domnule Lee este o posibilitate interesantă. Iată un membru al micului cortegiu funerar pe care l-am omis, pentru că am acordat întâietate celorlați, mai cunoscuți. Să zicem! În afară de paracliser, domnul Spence, de antreprenorul de pompe funebre, de gropar și de pastor, au fost exact patru oameni la înmormântare.

— Da, doctorul Snodgrass, Neilson Poe, Henry Herring și domnul Z. Collins Lee. Numai ei.

— Ia să vedem ce au în comun primii trei, domnule Clark. Îl cunoșteau pe Poe, firește. Dar asta s-ar putea aplica unui număr mare de oameni din Baltimore, mult mai mare decât patru, de vreme ce Poe a trăit câțiva ani în acest oraș. Foști profesori, iubite, prieteni, alte rude. Nu... Demn de reținut în privința celor trei este faptul că fiecare a jucat un rol în *ultimele* zile ale lui Poe. Domnul Herring se găsea la hotelul Ryan's, unde Poe a fost descoperit și unde, mai târziu, a fost chemat în ajutor doctorul Snodgrass. Neilson Poe s-a dus la spital

după ce i s-a adus la cunoștință starea în care se afla vărul său. Înmormântarea nu a fost anunțată în ziare sau prin alte mijloace, iar acești trei domni ar fi putut să invite mai multă lume să participe la funeralii dacă ar fi dorit să facă asta.

Dar oare, își continuă Duponte raționamentul, considerând că ipoteza e adevărată pentru cei trei, de ce n-am crede că Z. Collins Lee s-a întâlnit și el cu Poe în ultimele zile din viața poetului? Lee este un om cu dare de mână, putea foarte bine să facă o călătorie cu trenul și, în amintirea clipelor frumoase din colegiu, care sunt întotdeauna destul de desfrânate, să-i fi propus poetului un pahar. Acesta, la rându-i, știind că domnul Lee e o persoană de renume în justiție, s-a străduit să fie amabil pentru a putea să-i ceară, mai apoi, sprijin financiar. Dacă așa stau lucrurile, se explică imediat două aspecte: nu numai incidentul cu trenul, ci și prezența domnului Lee la înmormântarea despre care au știut foarte puțini. Dacă e să continuăm, după această întâlnire Poe cade într-o stare de prostrație, se poate spune, generată de acel singur pahar. Ceea ce asociația aceea de temperanță, Fiii Cumpătării din Richmond, de care aparține și domnul Benson al dumitale, n-a vrut să accepte în ruptul capului. Ei își doreau un Poe care nu bea nici o picătură, la fel cum ceilalți propăvăduitori ai abstinenței își doreau să-l vadă dând pe gât butoaie întregi. Ți s-a părut că domnul Benson ascunde ceva. Fără îndoială că, sosind la Baltimore curând după moartea lui Poe, descoperise acest mic incident.

— Stați puțin! Să ne întoarcem la paharul din tren. Prietenul acela, am spus eu indignat, domnul Collins Lee sau altcineva necunoscut nouă, n-ar fi avut grijă de Poe dacă acesta nu s-ar fi simțit bine?

— Ne putem închipui că prietenul în cauză nu știa nimic despre relația specială a lui Poe cu băutura, iar scriitorul, jenat, a încercat cum se pricepea mai bine să-și ascundă degradarea minții și a rațiunii, de dragul

demnității. Prin urmare, prietenul putea foarte bine să plece fără să-și dea seama că lasă de izbeliște o persoană suferindă. Deși, în urma unui asemenea incident, Poe s-ar fi simțit abandonat, pentru o cunoștință care nu bănuia nimic episodul ar fi trecut neobservat. Un om ca Z. Collins Lee, un avocat foarte ocupat, putea să descopere adevărul abia peste câteva zile, când s-ar fi întâlnit cu colegul său, avocatul Neilson Poe, și ar fi pomenit că l-a văzut nu de mult pe vărul acestuia. Adu-ți aminte o clipă, dacă vrei, ce spune poetul când doctorul Moran, de la spitalul din Baltimore, dorind să-și îmbărbăteze pacientul suferind, îi promite că îi va găsi prietenii.

— *Cel mai bun lucru pe care prietenii l-ar putea face pentru mine ar fi să-mi spulbere creierii cu un pistol!*

— Da, domnule Clark! În acel moment, atât de târziu, lui Poe i se pare că un prieten n-ar putea decât să-i facă rău. Putem spune de ce? Putem oare afla originea acestor sentimente din ultimele clipe de viață ale poetului? Se aventurează să-l caute pe doctorul Brooks și nu găsește nici măcar cu un loc unde să stea. Se întâlnește cu un vechi coleg în tren și se simte obligat să cedeze unei tentații periculoase. Când se află la Ryan's pomenește de prietenul său, doctorul Snodgrass, și nu primește de la acesta decât priviri dezaprobatoare și acuzația limpede, chiar dacă nerostită, că e un bețiv. Singura sa rudă, Henry Herring, în loc să-l ia acasă, îl trimite neînsoțit la un spital pe jumătate dezafectat.

Credeți – ar trebui să întrebăm ziarele proabstinență – că, dintre toți oamenii de pe fața pământului, Poe l-ar fi chemat pe doctorul Snodgrass dacă s-ar fi aflat într-adevăr în toiul unui chef? Nu putem nega că însuși domnul Poe a mărturisit că a băut peste măsură în diferite perioade ale vieții sale și vom accepta la fel de repede că reabilitările sale alternau cu reveniri la excese. Dar tocmai din aceste motive, în calitatea lui de băutor

recunoscut și de abstinent declarat, putem interpreta inteligent faptul că l-a menționat în mod deosebit pe Snodgrass domnului Walker de la Ryan's. Dacă Poe s-ar fi aflat în toiul unui șir de chefuri, dacă și-ar fi încălcat jurământul, desigur că ultima persoană pe care s-ar fi gândit s-o cheme ar fi fost principalul exponent al mișcării de abstinență, adică Snodgrass. În plus, poate auzise la Ryan's că domnul Walker lucra și ca tipograf la *The Sun*, astfel că putea fi un martor competent al situației sale. Apoi, dacă Poe ar fi citit edițiile recente ale ziarelor, ar fi remarcat că Snodgrass fusese silit, cu o zi înainte, să renunțe la candidatul asociației, John Watchman, din cauză că acesta bea, și de aceea încerca să contrabalanseze situația așa cum ar fi făcut-o orice politician. Nu, Poe i-a spus lui Walker numele lui Snodgrass ca un mesaj, ca și când ar fi rostit următoarele cuvinte: „Nu am tras la măsea; de fapt, am fost atât de cumpătat, dacă nu chiar abstinent, încât singurul om pe care îl voi menționa pentru a-mi veni în ajutor este un reprezentant activ și neînduplecat al anticalcoolismului. În plus, voi face asta prin intermediul unei persoane care lucrează în presă".

Duponte se uită la mine ca să vadă dacă îl urmăresc cu atenție, apoi continuă:

— Să ne întoarcem la trenul nostru. Poe s-a despărțit de un prieten, care, bănuim noi, a coborât din tren sau pur și simplu s-a dus în alt vagon. Din cauza efectelor alcoolului, conductorul vigilent al trenului îl observă pe Poe și constată că acesta nu se simte bine, dar nu știe din ce motiv. Omul presupune că la Baltimore poetul are cunoștințe care pot să-l îngrijească, sau poate că Poe însuși a murmurat ceva în acest sens. Considerând că are prilejul să-și arate bunăvoința, la prima stație conductorul îl urcă pe Poe într-un tren care merge în direcția opusă, poate la Havre de Grace.

Dacă judecăm lucrurile așa, conchise Duponte, putem privi întâmplările de la spital cu mai multă

încredere. Poe îi răspunde doctorului că nu știe cum a ajuns la Baltimore sau de ce. Nu-și poate explica realitatea nu din pricina chefurilor care țineau de zile întregi, nici din cauză că escrocii politici i-ar fi dat opiu, cum pretinde Baronul. Nu, motivul este acela că se întorcea *a doua oară* la Baltimore. Își amintea că plecase din oraș, dar habar n-avea cum se întorsese acolo. Astfel contracarăm afirmațiile publicațiilor antialcoolism despre Poe, precum și argumentul Baronului că scriitorul ar fi fost *răpit* de un club politic.

Înțelegeam cum demonstrase că acuzațiile de beție erau neadevărate, dar nu vedeam legătura cu teoria Baronului, ceea ce i-am și spus.

— Domnule Clark, îți aduci aminte de concluzia Baronului asupra acestei chestiuni, așa cum ai scris-o chiar dumneata în caiet?

Sigur că-mi aminteam.

Ticăloșii de la circumscripția a patra a partidului Whig, care își aveau sediul în casa Companiei de Pompieri de peste drum de hotelul Ryan's, l-au aruncat pe poet într-o pivniță plină cu alți neajutorați, vagabonzi, străini, boschetari (cum spun unii). Iată de ce Poe, un autor bine-cunoscut, n-a fost văzut în acele zile.

— În problema recunoașterii, îți dai seama de logica greșită a Baronului? Ca rezultat al acțiunilor lui în presa din Baltimore și din alte orașe, precum și a numeroaselor volume și articole biografice publicate după moartea lui Poe, portretul acestuia a circulat mult, iar chipul a început să-i devină cunoscut chiar când dispariția a prins a-i fi studiată. Dar, în timpul vieții, Poe nu era recunoscut, de obicei, decât de colegii lui literați și de cititorii avizi pe care nu-i găseai hoinărind pe străzi, căci își petreceau timpul mai degrabă acasă, în birouri, biblioteci și săli de lectură. Astfel, faptul că Poe n-a fost văzut în acele ultime zile ne apare mai puțin surprinzător, chiar deloc notabil. În plus, cum venise în vizită la Baltimore neanunțat, nimeni nu se

aștepta să-l vadă în oraș, nici măcar rudele sale. Cu atât mai mult dacă ne amintim cum mintea și ochiul sublimează enorm recunoașterea. Ai remarcat vreodată că atunci când te întâlnești pe neașteptate cu un prieten apropiat, într-un loc unde nici nu visai să-l vezi, creierului îi trebuie mai mult timp decât în mod obișnuit pentru a-l observa, de fapt chiar mai mult timp decât ți-ar trebui să recunoști o persoană cu care ești în termeni mai puțin apropiați? Starea celor din urmă e mai apropiată de străinul de pe stradă, și astfel e mai ușor de identificat. Aceasta, își continuă Duponte argumentația, după ce-și drese glasul, e o greșeală pe care ziarele o fac adesea, domnule Clark. Uită-te din nou, cu mare atenție, în *New York Herald* și o să-ți dai seama.

Am deschis caietul de însemnări la pagina unde notasem mărturia pe care plănuiam să o prezint la tribunal. Perioada respectivă din săptămâna în care a murit Poe este descrisă astfel de către corespondentul ziarului la Baltimore:

> A fost găsit miercuri, săptămâna trecută, în zi de alegeri, lângă circumscripția a patra, pradă unui acces de *mania a potu* și într-o stare deplorabilă. Fiind recunoscut de cetățenii noștri, a fost urcat într-o trăsură și transportat la Spitalul Washington, unde i s-a acordat toată îngrijirea posibilă.

— Acum îți dai seama de greșeală, nu, domnule Clark? Corespondentul de la Baltimore se străduiește să păstreze faptele în ordinea lor adevărată. De exemplu, este exact și demn de remarcat faptul că Poe a fost urcat într-o trăsură, iar cei care au făcut-o nu au mers cu el, cum vom vedea imediat. Și totuși știm, pe de altă parte, că poetul nu a fost recunoscut de cetățeni. Știm asta de la un martor de primă mână.

— Vă referiți la mesajul pe care Walker i l-a trimis lui Snodgrass și pe care l-am găsit printre hârtiile doctorului?

— Întocmai. Walker scrie: *E un gentleman cam obosit la Ryan's, circumscripția electorală nr. 4, care zice că îl cheamă Edgar A. Poe și pare a se afla la mare necaz & spune că vă cunoaște* " și așa mai departe. Pentru Walker, Poe este un gentleman. Numai dacă vorbea cu el și-i afla numele putea Walker să-i spună lui Snodgrass că poetul se afla într-o stare proastă. Iar această mențiune a lui Walker, „zice că îl cheamă Edgar A. Poe", ne sugerează bănuiala că suferindul se numea altfel, că Edgar A. Poe era un pseudonim. De ce n-a scris „Domnul Edgar A. Poe pare a se afla la mare necaz"?

La cererea lui Duponte, am continuat să citesc din versiunea Baronului pasajul despre ultimele zile ale lui Poe.

„Nenorociții l-au drogat probabil cu substanțe opiacee. Când a venit ziua alegerilor, l-au purtat pe la alte circumscripții electorale. L-au forțat să voteze pentru candidații lor la fiecare stație de votare și, ca întreaga farsă să fie și mai convingătoare, l-au îmbrăcat de fiecare dată în alte veșminte. Așa se explică de ce a fost găsit în haine murdare, jerpelite, care nu i se potriveau. Ticăloșii i-au lăsat frumosul baston de Malacca deoarece Poe ajunsese într-un asemenea hal de slăbiciune, încât până și ei și-au dat seama că avea nevoie de un sprijin."

După ce mă ascultă, Duponte îmi arătă satisfăcut că Baronul, deși argumentase abil, încercase mai degrabă să explice găsirea lui Poe într-o circumscripție electorală și hainele sale ciudate decât să-și folosească rațiunea pentru a căuta adevărul despre prezența în locul respectiv și vestimentația nepotrivită.

— Întoarcerea la Baltimore, unde odinioară domnul Poe se simțea *cel mai* acasă, combinată cu efectele paharului băut în compania lui Z. Collins Lee sau a altui prieten, a avut drept rezultat un sentiment îngrozitor de singurătate. Lipsit de adăpost, poetul nu are încotro și trebuie să meargă îndelung prin teribila ploaie, care îl udă până la piele și îl expune riscului de a se îmbol-

năvi. Ai văzut cu ochii dumitale, cred, caracteristicile deosebite ale hainelor, pe care majoritatea oamenilor nu le iau în considerare. Când îmbrăcămintea noastră e udă, spunem că e de neutilizat, că s-a stricat. Spre deosebire de alte articole „distruse", în cazul hainelor această stare este trecătoare; ai văzut cum acest atribut deosebit i-a permis lui Poe să-și schimbe hainele cu altele uscate care, bineînțeles, nu i se potriveau precum cele croite pe măsură. Acest schimb s-a petrecut probabil aproape de Ryan's. Vom remarca cum, în toate descrierile detaliate ale veșmintelor pe care le purta Poe atunci când a fost găsit, printre adjectivele folosite pentru a arăta starea deplorabilă a pantalonilor și hainei, nu apare nici măcar o dată „ude", deși aceasta ar fi trebuit să fie principala reprezentare. Știm că Poe n-a vândut bastonul acela special cu sabie, căci, indiferent de starea în care se afla, își amintea că nu era al lui. Trebuia să-l returneze adevăratului proprietar, doctorul Carter din Richmond. Demnitatea, nu teama de agresiuni, l-a îndemnat să țină strâns la piept bastonul.

Duponte făcu o pauză, apoi abordă o altă temă:

— Vorbind acum despre Poe la hotelul Ryan's, ajungem la suspiciunile Baronului în privința familiei Herring, George și Henry. Nu trebuie să confundăm evenimentele colaterale cu subiectul investigației noastre, cum face Baronul. Așa cum ai notat în raportul pe care mi l-ai dat după ce ai ascultat declarația doctorului Snodgrass, acesta, văzând în ce hal era Poe, a urcat la etaj să ia o cameră pentru poet, înainte să trimită după rudele acestuia, care locuiau în apropiere. Dar abia făcuse asta, când l-a văzut pe Henry Herring la piciorul scării, înainte să fi apucat să-l cheme acolo. Editorul, preocupat de probleme personale și de starea lui Poe, nu s-a gândit prea mult la această întâmplare ciudată când ți-a povestit evenimentele. Noi, în schimb, da.

George Herring, continuă francezul cu aplomb, unchiul lui Henry, este președintele circumscripției a

patra a partidului Whig, care a folosit hotelul Ryan's de mai multe ori în săptămânile premergătoare alegerilor, inclusiv cu două zile înainte de vot, drept loc de adunare. Baronul a presupus că, după asemenea eforturi, George Herring se afla de bună seamă la Ryan's, fortăreața Whig, și în ziua alegerilor, când Poe a fost găsit acolo. Aici raționamentul său e impecabil. Totuși, Baronul crede că Henry și George Herring, știind că Edgar Poe resimte efecte neplăcute după orice fel de băutură alcoolică, au pus la cale un plan să-l prindă „în colivie" și să-l care prin tot orașul.

— Dar e o coincidență remarcabilă, domnule Duponte, ba chiar m-aș încumeta să zic suspectă, ca George și Henry Herring să fie amândoi prezenți la Ryan's înainte ca doctorul Snodgrass să fi chemat vreo rudă a poetului!

— Mai degrabă, domnule Clark, această coincidență o face pe cealaltă să pară naturală. Iar prin coincidență mă refer la prezența lui George Herring în același loc unde a fost găsit Poe. George Herring se afla acolo pentru că era președintele circumscripției a patra Whig, iar în ziua aceea secția de votare era amplasată la Ryan's. Prezența lui acolo este perfect normală. Ne vom ocupa imediat de motivul pentru care Poe se afla tot acolo. Henry Herring era vărul lui Poe prin căsătoria cu o femeie care murise cu ani în urmă. La scurt timp după moartea primei soții, poetul s-a căsătorit din nou, ceea ce a contribuit, putem presupune, la caracterizarea pe care Henry i-a făcut-o lui Poe într-o scrisoare, și anume că este un om cu un „caracter neprincipial". În general vorbind, Poe a ajuns în ziua aceea într-un loc de trei ori aglomerat – hotel, tavernă și circumscripție electorală – , împreună cu un bărbat care era unchiul unei verișoare decedate. Mă tem că aceasta nu este o coincidență atât de mare cum ar fi dorit Baronul.

Oricum, Baronul sugerează că George Herring s-a hotărât să-l implice pe Poe în campania electorală deoa-

rece știa din familie că Poe era vulnerabil când se afla sub influența alcoolului, fie și cel mai slab. Ce idee! George Herring n-ar fi trebuit să-l atragă pe Poe în jocurile electorale, unde numai bărbații care țin la băutură pot face față, tocmai pentru că știa cât de imprevizibil era Poe după ce consuma alcool!

Dar să lăsăm poveștile Baronului și să ne întoarcem la așa-numitele coincidențe. Cum putem presupune că George Herring știe câte ceva despre Poe și îl cunoscuse prin intermediul lui Henry Herring, când l-a văzut pe poet într-o stare deplorabilă, ar fi trimis cu siguranță după Henry Herring. Coincidența noastră, adică prezența lui George Herring și a lui Edgar Poe în aceeeași clădire cu triplă folosință, atrage după sine, în chip natural, un al doilea incident: apariția stranie a lui Henry Herring înainte ca Snodgrass să fi trimis după el.

Dar ce semnificație au următoarele evenimente, care au dus la expedierea lui Poe la spital? Snodgrass s-a oferit să arvunească o cameră la etaj, în aripa clădirii folosită drept hotel. Doar George Herring nu avea nici un interes ca Poe să stea la Ryan's în condiții mizerabile! În calitatea lui de președinte Whig, voia să evite exact acuzațiile că s-ar folosi de votanți în mod fraudulos sau brutal, cum va afirma mai târziu Baronul. Henry Herring nu era chiar o comoară de băiat, așa cum Baronul spune pe bună dreptate, și n-a simțit nici o inclinație să-l invite la el acasă, căci nu uitase cum Poe o curtase pe fiica lui, Elizabeth, cu ani în urmă. Snodgrass nu și-a amintit dacă la Ryan's se aflau una sau două dintre rudele lui Poe, lucru de altfel ciudat, pentru că atât Henry, cât și George Herring stăteau chiar în fața lui. Prin urmare, poetul a fost transportat la spital, iar infirmierii i-au trimis vorbă lui Neilson Poe.

— Dacă nu a fost nimic în neregulă, dacă cei doi Herring n-au făcut nimic, domnule, de ce ar fi Henry Herring și Neilson Poe, văr cu acesta și cu Edgar Poe,

atât de reticenți să vorbească despre evenimente sau să lase poliția să facă o anchetă?

— Întrebarea dumitale, domnule Clark, este chiar ea un răspuns. Pentru că au făcut uimitor de puțin, adică mai nimic, deci n-aveau nici un chef să atragă atenția asupra acestei chestiuni. Gândește-te! George și Henry Herring erau acolo înainte să sosească doctorul Snodgrass, dar n-au mișcat un deget. Când au întreprins totuși ceva, a fost să-l trimită pe Poe la spital, în stare de inconștiență, neînsoțit, aruncat ca un sac într-o trăsură. Nici măcar nu i-au plătit vizitiului, cum ai aflat de la doctorul Moran. I-au pecetluit soarta când au presupus că Poe e numai afumat, cu mințile aburite de alcool, ceea ce fără îndoială că au sugerat și doctorilor prin nota ce îl însoțea pe Poe – astfel că îngrijirea pacientului, în loc să fie cea potrivită unei maladii complexe sau poate mai multor boli care îl copleșiseră din cauza epuizării și lipsei de adăpost, a fost una superficială, acordată de obicei cuiva care a băut în exces. Neilson Poe a venit la spital, dar n-a putut să-l vadă pe bolnav. Această poveste nu face deloc cinste familiei, mai ales unui ins ambițios precum domnul Neilson, care nu dorește să păteze numele de Poe. Așa se explică și de ce nici măcar n-au încercat să organizeze funeraliile de proporții. Nu doreau să atragă atenția asupra rolului pe care îl jucaseră în ultimele zile ale lui Poe, nici să aducă aminte cuiva că Edgar Poe s-a exprimat uneori caustic la adresa lui Henry Herring și Neilson Poe. Există o doză de „rușine" în toată treaba asta, cuvânt pe care Snodgrass îl folosește în poemul său. Dacă vrei să înțelegi motivele unui om, adesea metoda potrivită este să măsori nu ceea ce a făcut, ci ceea ce a omis să facă sau a neglijat să ia în considerare.

Și totuși, reluă Duponte după câteva clipe, Baronul nu se înșală cu totul când consideră că găsirea lui Poe într-o zi de alegeri nu este chiar o întâmplare. Baronul voia să descopere cauza și efectul; noi, pe de altă parte, vom căuta cauza și cauza. Cum ai descrie dumneata,

domnule Clark, orașul Baltimore în perioada alegerilor?

— E greu de spus, am recunoscut. Câteodată e o adevărată nebunie, iar în unele cartiere aș zice că e chiar periculos. Să însemne asta că Poe a fost răpit?

— Bineînțeles că nu. Greșeala unor oameni precum Baronul este că aplică la orice tiparele lor deformate, că văd peste tot violență și își închipuie că toate actele agresive au un motiv și o rațiune, când, de fapt, violenței chiar așa ceva îi lipsește. Totuși nu trebuie să ignorăm efectele *secundare* ce pot apărea în urma unor manifestări exterioare. Să ne gândim la domnul Poe. După ce suportase condiții atmosferice teribile și eșuase în încercarea de a strânge bani la Philadelphia, cu trupul slăbit și mintea confuză din cauza unui singur pahar de alcool, poetul căzuse pradă celor mai mari dușmani ce ne pot amenința sănătatea: mai întâi frica, apoi groaza.

După câteva clipe de tăcere, Duponte îmi spuse:

— Acum ești bun să pui pe masă ziarele acelea locale pe care le-ai adunat la scurt timp după sosirea noastră de la Paris?

* * *

Primul articol pe care analistul l-a ales provenea din *Baltimore Sun*, numărul din 4 octombrie, ziua alegerilor. *Puține evenimente neobișnuite*, se scria în relatarea despre alegeri. *Nu am auzit să fi existat tulburări la vreo secție de votare sau în altă parte.*

O altă tăietură din aceeași zi suna astfel:

> Ieri, un ins care îngurgitase mai multă băutură decât putea duce fără probleme s-a postat la intrarea în piața Lexington și, timp de un ceas, a acostat pe oricine trecea pe acolo; din fericire pentru sărmanul bețiv, trecătorii s-au arătat extrem de binevoitori, altfel l-ar fi împins cât colo. Insul i-a lovit pe mai mulți în față, dar victimele au suportat cu stoicism ocara pe motiv că omul „o făcuse lată". După aceea, cetățeanul a

intrat într-o tavernă și de acolo a plecat spre birourile judecătorului Root (închise din cauză că era ora mesei), pesemne în căutarea dreptății.

Și apoi această relatare, din aceeași după-amiază:

Atac. Cam pe la amurg, miercuri seara, o trăsură în care se aflau patru persoane, printre care și domnul Martin Rudolph, mecanic al vaporului cu aburi *Columbia*, tocmai trecea de intersecția străzilor Lombard și Light. Pe neașteptate, un ticălos mizerabil a aruncat un bolovan care l-a lovit pe dl R. în țeastă, din fericire provocându-i doar un cucui serios.

— În primul articol, spuse Duponte, se spune că n-au fost tulburări nicăieri în oraș. Și totuși, separat, găsim exemple din ceea ce s-ar putea numi dezordine. Vezi dumneata, în ziare, mai ales în cele mai bune, nu știe stânga ce face dreapta. Mai clar, o rubrică n-are nimic de-a face cu alta, așa încât doar citind toate paginile, niciodată câte un singur articol, putem spune că am aflat ceva. Probabil că au obținut știrea privind lipsa tulburărilor de la un polițist. În Europa, poliția vrea ca toți răufăcătorii să știe că e prezentă pe străzi; în schimb, poliția din America vrea ca oamenii să creadă că nu există răufăcători.

Să studiem separat cele două incidente. În primul caz e vorba de un scandalagiu necioplit care, se presupune, a lovit mai mulți trecători și totuși a fost lăsat să plece fără să primească nici o replică din partea celor agresați. Redactorul, din poziția comodă oferită de biroul său, preferă să creadă că lipsa de reacție a trecătorilor s-a datorat faptului că bețivul era simpatic. Dar te întreb, domnule Clark, câți inși care le-au pocit altora mutrele sunt categorisiți drept simpatici? Mai degrabă e de bănuit că asemenea incidente au fost atât de frecvente în ziua respectivă, încât n-au mai atras atenția nici cetățenilor, nici autorităților. Asta ne dă o idee mai

bună decât își închipuie jurnaliștii despre cum stau lucrurile într-o zi de alegeri.

Să studiem acum al treilea fragment, care descrie o scenă nu prea îndepărtată, cred, de circumscripția electorală unde a fost găsit Poe, la intersecția străzilor Lombard și High. Citește din nou, te rog, paragraful despre mecanicul care, în trăsură fiind, a fost lovit de bolovanul aruncat de un nesimțit. Putem să ne imaginăm că și Poe a fost nevoit să se ferească de numeroasele proiectile care zburau aiurea pe străzi. Sau că, tulburat din cauza băuturii și după mai multe ceasuri petrecute în ploaie, era într-o stare atât de confuză, încât s-a apucat și el să arunce cu pietre în tâlharii, golanii și vagabonzii reali sau imaginari ce mișunau pe străzi în ziua aceea. Nu are importanță dacă Poe a fost ținta sau țintașul, dacă a fost sau nu implicat în acest incident. Important e ceea ce știm, că scriitorul reacționa dintr-o teamă excesivă la orice manifestare nelalocul ei. Spre deosebire de cum o prezintă Baronul, – o închisoare sumbră și crudă –, circumscripția electorală poate că i s-a părut lui Poe un sanctuar, un loc unde domnea o oarecare ordine. A intrat să ceară ajutor dar, din păcate, era deja prea târziu. Iată, l-am urmărit de când a sosit la Baltimore până când a fost „salvat", zadarnic, de Snodgrass.

— Dar numele pe care l-a tot repetat la spital? am reușit să spun. Dacă l-a chemat pe „Reynolds", nu înseamnă că Henry Reynolds, tâmplarul care a fost supraveghetor în circumscripția unde l-au găsit pe Poe, e implicat cumva sau știe ce s-a întâmplat?

Pe chipul lui Duponte s-a așternut o expresie de autentic amuzament.

— Nu credeți asta? am insistat.

— N-am nici un motiv să neg o astfel de posibilitate, dacă asta vrei să spui, domnule Clark. Unii își imaginează că pot ghici ce era neobișnuit în mintea lui Poe – un lucru imposibil și când e vorba de un om obișnuit,

darămite de un geniu. Pentru a face asta trebuie să-i citești povestirile și poemele. Vei descoperi tot ce are extraordinar și deosebit, adică tot ce nu poate caracteriza alte minți. Dar, pentru a înțelege etapele care au condus la moartea poetului, trebuie să accepți și obișnuitul din el, din ceilalți și din jur, care se ciocnea mereu cu geniul său. Acolo sunt răspunsurile.

Faptul că a strigat „Reynolds" ceasuri întregi în noaptea când a murit este exact ceea ce nu trebuie să luăm în considerare dacă vrem să-i înțelegem sfârșitul. Mintea nu-i era întreagă din cauza circumstanțelor pe care le-am enumerat deja. Faptul că Baronul și alți observatori se încăpățânează să vorbească despre asta ne demonstrează cât de puțin înțeleg unii cum și ce gândesc oamenii, de ce acționează cum acționează. Nu trebuie să analizăm această chestiune, e de-ajuns să ne amintim că Poe era copleșit de o singurătate cumplită. De fapt, ar fi putut striga pe oricine. Poate că a fost ultimul nume pe care l-a auzit, poate că era al tâmplarului care ne-a căutat la Glen Eliza sau poate că era numele unui ins care, cu ani în urmă, a jucat un anumit rol într-o afacere atât de sinistră, încât orice discuție pe această temă ar fi mult prea primejdioasă pentru amândoi*. Totuși, numele este mai degrabă un element care nu are nici o legătură cu moartea lui și al cărui secret nu-l vom afla niciodată. Așa trebuie să fi gândit Poe, la fel ca un prizonier care nu se gândește la temniță, ci la evadare. Nu la moartea care îi dă târcoale, ci la viața pe care a lăsat-o în urmă.

Acum înțelegi, nu-i așa? Toate acestea, tot ce-a făcut după ce a coborât de pe vaporul care l-a adus de la

---

* L-am implorat pe Duponte să-mi dea detalii despre această afirmație sumbră. Mi le-a dat după ce m-a pus să jur că nu le voi prezenta niciodată în public. Dacă voi putea dezvălui vreodată acest secret, o voi face în condiții mult mai discrete decât aici.

Richmond, n-au fost decât o încercare de a evada din Baltimore, unde nu mai avea adăpost. Orașul în care locuise cândva, locul de baștină al tatălui și bunicului său, locul unde s-au născut femeile pe care le adora, soția și soacra pe care o numea Muddy – mamă, nu mai avea nici un rost...

Nu, nu mai avea nici un cămin aici. Nu în Baltimore, unde nu se putea bizui pe rudelele care purtau același nume, câte îi mai rămăseseră, nici măcar pentru a le informa de prezența sa aici. Într-adevăr, rudele sale s-au arătat apoi atât de rușinate de propria lor reacție la moartea poetului, încât nu au spus mai nimic despre evenimente și așa au devenit suspecte. Nici în New York, unde fosta lui soție, Virginia, murise și fusese îngropată, și de unde se pregătea să plece pentru totdeauna; nici în Richmond, unde căsătoria cu o iubită din copilărie rămăsese doar o închipuire atrăgătoare, iar amintirile despre cum mai pierduse o dată acel cămin, cum își pierduse părinții, încă îl chinuiau. Nici în Philadelphia, unde locuise și scrisese cândva și unde fusese obligat să folosească un pseudonim pentru a primi ultima scrisoare plină de tandrețe de la o rudă încă devotată, unde descoperise că nici măcar un tren nu putea să-l poarte spre liman.

Vezi limpede acum, conchise Duponte, harta mișcărilor lui Poe în ultimele zile ale vieții sale, de la Richmond încercând să ajungă la New York, de la Baltimore încercând să meargă la Philadelphia... Nu e puțin lucru că poetul a locuit cândva în toate aceste orașe și că oscila mereu între ele. Chiar dacă ar fi fost douăzeci de Reynolds în jurul camerei de spital unde zăcea Poe, Reynolds al său – om sau idee – se afla oricum departe, nu în boală, nu în moarte, ci acolo unde muribundul tânjea să fie. Acest nume, domnule, nu ne dezvăluie nimic despre moartea lui Poe și secretul lui va rămâne veșnic în mintea poetului.

* * *

La patruzeci de minute după ce tribunalul se golise, în clipa când au descoperit că ușile sălii de judecată erau zăvorâte pe dinăuntru, s-a iscat din nou o mare agitație. Mai târziu au declarat că eram nebun de legat dacă riscasem să aduc un asemenea afront judecătorului, care într-adevăr s-a înfuriat cumplit. Încă nu terminasem cu Duponte când ușile s-au zguduit din țâțâni. Când și-a sfârșit demonstrația, din care am omis doar câteva detalii în cea transcrisă aici, analistul s-a întors spre ieșire și apoi din nou spre mine.

— Poți să spui toate acestea Curții, m-a sfătuit el. N-o să-ți pierzi averea, n-o să fii nevoit să vinzi Glen Eliza. Desigur, unii mai slabi cu duhul nu vor pricepe toate punctele expunerii, dar oricum o să meargă.

— Nu sunt un actor destul de bun pentru a pretinde că aceste idei îmi aparțin, nici un speculant suficient de lipsit de scrupule ca să afirm că ar fi ale Baronului. Trebuie să vorbesc despre dumneavoastră, domnule, să le dezvălui geniul dumneavostră. Dar, dacă o fac, s-ar putea să le dau un motiv acelor ticăloși să vă ia din nou urma. Iar dacă vă urmăresc...

— Poți să le spui totul, mă întrerupse el.

Dădu încet din cap pentru a-mi arăta că înțelegea prea bine la ce risc se expune și că aveam acordul său.

— Domnule Duponte... am început, plin de recunoștință.

M-am uitat pe fereastră și am văzut frânturi de fețe și guri căscate. Mulțimea cerea să fie lăsată în sală. Cred că scena aceasta mă vrăjise. Când ușile au fost în sfârșit date de perete, l-am pierdut din vedere pe Duponte în marea de oameni. Peter s-a repezit spre mine și m-a tras deoparte.

— Era cumva... Cine era bărbatul acela? m-a întrebat.

Nu i-am răspuns.

— El era. Auguste Duponte, nu-i așa?

Am negat, dar nu prea convingător.

— Ba el era, Quentin! exclamă Peter cu o bucurie dezlănțuită. Prin urmare ți-a spus! Ți-a spus tot ce trebuie să știi pentru a dezvălui misterul morții lui Poe, pentru a spulbera toate acuzațiile! Un miracol!

Am dat din cap. Peter tot mai zâmbea când m-am întors în boxa martorilor. Judecătorul s-a scuzat pentru întrerupere, m-a certat că mă încuiasem în sală și a asigurat auditoriul că vagabondul de afară fusese dezarmat. Apoi mi-a cerut să reiau mărturia.

— Nu, am șoptit.

— Poftim, domnule Clark? s-a răstit judecătorul. Trebuie să auzim și restul depoziției dumitale. Vorbește, te rog!

M-am ridicat în picioare. Chipul judecătorului se încrețise de furie. Publicul începuse să murmure. Peter își pierduse zâmbetul. Stătea cu ochii închiși și cu mâna la frunte, gândindu-se la ce avea să urmeze.

Am căutat-o în mulțime pe sora bunicii. Peter începu să-mi facă semne disperate să stau jos. Am ridicat bastonul și l-am îndreptat spre ea.

— Amintirea părinților mei îmi aparține, iar Glen Eliza cu tot ce se află în ea aparține numelui pe care îl port. Voi lupta pentru toate acestea chiar dacă nu am șanse să câștig. Voi trăi fericit dacă voi putea și voi muri sărac dacă așa trebuie. Nimeni și nimic, nici dumneata, nici mătușa Blum, nici întreg arsenalul din Fort McHenry nu mă vor forța să cedez. Cândva, un anume Edgar Poe a murit la Baltimore. A fost un om cu vise mai frumoase decât ale noastre, iar noi am profitat de el până când n-a mai rămas nimic. De acum înainte nimeni nu-i va mai jefui amintirea. Și – aici am schimbat direcția în care arătam cu bastonul – mă voi însura cu domnișoara Hattie Blum mâine dimineață, în valea de

lângă Glen Eliza, la apus de soare. Tot orașul este invitat și va fi minunat!

Mi s-a părut că o văd pe una dintre surorile Blum leșinând discret. Hattie, care zâmbea cu toată figura, în ciuda faptului că mătușa ei o strângea de mână cu puterea unui clește, s-a eliberat și a alergat spre mine. Peter a trebuit să se așeze în calea celorlalți Blum și să le dea explicații și asigurări.

— Ce-ai făcut? mă întrebă Hattie, într-o șoaptă nervoasă.

Mulțimea devenea tot mai gălăgioasă, iar judecătorul se chinuia zadarnic să restabilească ordinea.

— Am demonstrat, cred, că sora bunicii are dreptate, am spus. Familia ta nu ne va da nimic, iar eu m-am înglodat deja în datorii. Se prea poate să fi aruncat pe geam tot ce aveam, Hattie!

— Nu. Ai dovedit că eu am avut dreptate. Tatăl tău ar fi mândru azi... Ești demnul său urmaș, Quentin.

Hattie mă sărută repede pe obraz și, ferindu-se de strânsoarea mea, se grăbi să-și liniștească familia.

— Ce-i asta? zise Peter, apucându-mă de braț.

— Unde e? l-am întrebat. L-ai văzut pe Duponte plecând?

— Quentin, de ce n-ai repetat pur și simplu tot ce ți-a spus francezul? De ce n-ai spus Curții adevărul pe care l-ați descoperit împreună?

— În ce scop, Peter? Ca să mă salvez? Nu, exact asta speră ei că am să fac, iar așa ar fi siguri că mă cunosc și că le sunt inferior pentru că sunt altfel decât ei. Nu, nu cred că am să le dau satisfacție. Și la naiba cu publicul... Povestea asta va rămâne deocamdată neștiută. O singură persoană va afla totul astăzi, Peter. Vreau ca ea să mă înțeleagă mereu, cum a făcut-o și până acum, iar pentru asta trebuie să audă adevărul din gura mea.

— Quentin, Quentin! Gândește-te bine ce faci!

36

Nu am împărtășit Curții povestea despre moartea lui Poe. Nici în ziua aceea, nici mai târziu. În schimb, am lucrat cot la cot cu Peter – astfel am devenit, cum îi plăcea lui mai târziu să spună, un avocat fără scăpare – și am descoperit împreună fiecare idee inconsistentă și fiecare supoziție dubioasă din acuzațiile împotriva mea. În cele din urmă am câștigat procesul. Am primit recunoașterea oficială a sănătății mele mintale într-un fel foarte simplu, grație judecății tuturor celor care au asistat la dezbateri. Deși puțini credeau că sunt complet sănătos, au acceptat că procesul dovedise asta.

Am căpătat reputația că aș avea un soi foarte original de inteligență juridică. M-am alăturat din nou lui Peter ca partener egal și am ajuns să avem una dintre cele mai renumite firme de avocatură din Baltimore, specializată în ipoteci, datorii și contestarea testamentelor.

Ni s-a alăturat un al treilea avocat, un tânăr din Virginia, de o hărnicie neobosită, iar Peter s-a însurat curând cu sora la fel de harnică a acestui domn.

Deși poliția nu l-a căutat pe Edwin Hawkins pentru atacul „nelegiuit" asupra lui Hope Slatter, se spune că negustorul de sclavi ar fi declarat în particular că l-ar recunoaște pe ticălos dacă l-ar vedea. La numai câteva luni de la incident, Slatter a decis că Baltimore nu mai era un loc atât de potrivit pentru afacerile sale și și-a mutat negoțul cu sclavi în Alabama, așa că Edwin Hawkins s-a întors acasă. Între timp, rămas fără slujba de la ziare, a citit numeroase cărți de drept și a devenit un vajnic grefier în firma noastră tot mai prosperă, iar mai târziu, la șaizeci de ani, a fost numit avocat.

La nouă ani după călătoria mea la Paris, m-am întors acolo împreună cu Hattie și am luat-o cu noi și pe fiica lui Peter Stuart, micuța Annie. Supravegherea

atentă pe care o remarcasem cândva dispăruse fără urmă. Într-adevăr, în anumite privințe Parisul era un loc mai plăcut în imperiul lui Ludovic Napoleon decât în republica aceluiași om. Cum eram american și veneam dintr-o republică, odinioară omul care dorea să rinstaureze imperiul considerase că aș putea avea o influență nefastă. În calitate de împărat, Ludovic Napoleon avea puterea pe care și-o dorise și nu mai căuta să o exercite cu asprime în fiecare zi.

După întâlnirea lui Jérôme Napoleon cu noul împărat, ramura din Baltimore a familiei Bonaparte a primit prin decret dreptul ca toți descendenții doamnei Elizabeth Bonaparte să poarte ilustrul nume. Împăratul nu le-a oferit însă și drepturi de succesiune sau proprietăți, cum îl instruise doamna Bonaparte pe fiul ei să pretindă. Când Ludovic Napoleon a murit, nici unul dintre cei doi nepoți ai doamnei Bonaparte, amândoi cu prisosință de înalți și frumoși, nu a devenit împăratul francezilor. Femeia a locuit încă multă vreme la Baltimore și era văzută adesea pe străzi, cu boneta sa neagră și umbreluța roșie. A trăit mai mult decât fiul ei, Bo.

Între timp, Bonjour și-a câștigat o mare pupularitate în restrânsa comunitate franceză din Washington, fiind foarte admirată și căutată pentru lipsa de prejudecăți și inteligența sa. În calitate de văduvă, a găsit că se bucura de o independență totală în America. Doamna Bonaparte, care se considera și ea văduvă (deși bărbatul ei, bătrânul Jérôme Napoleon, trăia încă pe undeva prin Europa), s-a îngrijit ani în șir să-i ofere o educație și a încurajat-o în numeroase relații și amoruri, deși sfaturile nu-i erau ascultate. Bonjour a refuzat să se mărite din nou chiar și atunci când a ajuns într-o situație financiară delicată. Cu ajutorul unor prieteni pe care și-i făcuse prin intermediul domnului Montor, a intrat repede în lumea teatrului, stârnind senzație și jucând

în multe orașe americane și britanice înainte de a deveni autoare de romanțuri populare.

În ziua aceea, la tribunal, l-am văzut ultima oară pe Auguste Duponte. Am mai schimbat câteva cuvinte pe care nu le-am notat aici. Intuisem, în sala de judecată, că avea să fie ultima noastră întâlnire. După ce mulțimea s-a potolit, l-am văzut când tocmai ieșea din clădire. Am încercat să-i spun ceva.

— Poe, am zis. Este Poe cel care...?

În mintea mea încolțise o idee pertinentă și importantă pe care trebuia s-o rostesc înainte de a ne despărți, dar, privindu-l în față, n-am reușit. M-am gândit la scrisoarea pe care o așteptasem de la Poe când el se afla la Richmond, scrisoarea care mi-ar fi putut arăta că încercase să aranjeze o întâlnire cu mine la Baltimore. Deși nu sosise și nici nu va sosi vreodată, în dimineața aceea mă simțeam ca și când aș fi primit-o, dacă se poate vorbi de o senzație echivalentă.

Duponte stătea pe treptele tribunalului, privind spre Piața Monumentului. Se uita la un bărbat și o femeie ce râdeau la unison și la un sclav bătrân care ducea de căpăstru un mânz, conștient că pe stradă erau oameni care îl văzuseră, care îl recunoscuseră. Peter și alți avocați m-au chemat înapoi în sală. Îmi aduc aminte cu o claritate de neșters, de parcă totul s-ar fi întâmplat azi. Falca lui Duponte s-a lăsat puțin, buzele i s-au apropiat și a schițat acel zâmbet straniu pe care îl oferise pictorului, expresia însăși a inteligenței puse pe rele și a desăvârșirii geniului – doar o clipă aparte înainte ca personajul să dispară pentru totdeauna.

Am căutat mereu știri despre el – sub alte nume, desigur – corespondențele de presă din Europa și din țări îndepărtate.

Uneori eram sigur că am găsit urme ale vechiului meu prieten, deși nimic nu era dezvăluit direct și, cel puțin din câte știam eu, nu s-a întors niciodată în Statele

Unite. Alteori aveam presentimentul vag că își va face apariția pe neașteptate atunci când i se simțea cel mai mult lipsa – de exemplu într-o vreme când lui Hattie i-a fost foarte rău fără motiv sau în lunile când n-am primit nici un semn de la Peter – perioada atât de controversată când a fost general pe front.

Câțiva ani am avut impresia că nu fac altceva decât să aștept. Așteptam să-mi spun povestea, povestea lui Edgar Poe, așteptam momentul în care mintea lui Poe putea fi dezvăluită, așteptam ziua când alții vor avea nevoie de ceea aflasem despre el. Am scris această istorisire într-o caligrafie îngrijită, în caiete speciale – mai multe, pentru că mereu am adăugat impresii –, apoi m-am oprit și iar am scris.

Uneori scoteam bastonul de Malacca pentru a-i simți greutatea în mâini. Când rămâneam singur, trăgeam din teacă lama scânteietoare și râdeam surprins, gândindu-mă la Poe, și la sosirea sa în Baltimore. Îl vedem mergând pe străzi plin de încredere, îmbrăcat elegant și învârtind bastonul.

Hattie a vrut să afle mai multe despre Duponte. Chiar și-a exprimat invidia față de mătușa ei care se întâlnise de câteva ori cu analistul, deși era un subiect interzis în conversațiile cu doamna Blum, chiar și în ultimii săi ani. Hattie mă întreba mereu ce părere am despre francez și despre caracterul lui. Nu mă puteam pronunța. Nu eram în stare să formulez un răspuns care să se apropie măcar de adevăr. Am păstrat portretul pictat cu ani în urmă, dar ceea ce atunci mi se păruse o replică exactă acum parcă nu-l mai reda nici un pic pe Duponte sau pe Baron. Mai bine zis, nu semăna deloc cu imaginile lui Duponte pe care le păstram în amintire.

Totuși, tabloul a rămas în biblioteca de la Glen Eliza, unde analistul petrecuse atât de mult timp. Când îl vedeau și aflau povestea lui, musafirii se minunau de

existența unui asemenea om nemaipomenit. Aici interesul lui Hattie în privința lui Duponte scădea.

— Dragă Quentin, ai contribuit și tu la rezolvarea problemei, susținea ea. Iar apoi, remarcându-mi privirea severă, mă certa blând: Da, firește că ai contribuit.

NOTĂ ISTORICĂ

Edgar Allan Poe a murit la vârsta de patruzeci de ani, într-un spital din Baltimore, în data de 7 octombrie 1849, la patru zile după ce a fost găsit într-o situație deplorabilă, în hanul și taverna Ryan's. La 26 sau 27 septembrie, Poe a plecat din Richmond, Virginia, cu vaporul, îndreptându-se spre casa lui din New York și având în itinerar o oprire la Philadelphia, pentru a redacta culegerea de poeme a scriitoarei Marguerite St. Leon Loud. Poe i-a cerut soacrei sale, Maria Clemm, să-i trimită o scrisoare la Philadelphia, adresată pe numele E.S.T. Grey – un pseudonim. Din câte știm, n-a ajuns la Philadelphia și nici la New York. În schimb, a făcut o vizită neanunțată, cea din urmă, la Baltimore. S-au pierdut aproape toate detaliile privind cele cinci zile fatale, de când a coborât de pe vapor și până și-a făcut apariția la Ryan's, într-o zi de alegeri. Acesta rămâne unul dintre cele mai persistente viduri din istoria noastră literară.

În ziua de 8 octombrie, reverendul William T.D. Clemm a condus o mică procesiune funerară la cimitirul prezbiterian Westminster. Doar patru persoane au participat la înmormântarea lui Poe: rudele sale Neilson Poe și Henry Herring, doctorul Joseph Snod-

grass și fostul său coleg de clasă Z. Collins Lee. Informațiile despre circumstanțele și cauzele morții poetului sunt tulburi și conflictuale, încurcate și mai mult de publicarea memoriilor lui Rufus Gruswold, care conțin fapte și chiar citate inventate. Odată cu trecerea anilor, teoriile și zvonurile despre moartea lui Poe s-au înmulțit, atât în versiunile celor care l-au cunoscut, cât și ale altora, care nu l-au cunoscut.

Umbra lui Poe conține detalii despre moartea scriitorului dovedite a fi autentice, coroborate cu descoperiri originale care nu au fost publicate. Toate teoriile și analizele referitoare la moartea lui Poe prezentate în roman se bazează pe fapte istorice și mărturii concludente. Cercetările originale în numeroase surse, inclusiv în arhive și fonduri documentaristice din șase state, sunt menite să ne dea o perspectivă cât mai clară asupra subiectului. Unele dintre noile descoperiri despre moartea lui Poe incluse în acest roman se referă la următoarele: incendiul izbucnit în casa lui N.C. Brooks în jurul datei când Poe a sosit la Baltimore, într-o presupusă vizită; rolul lui George Herring ca președinte al circumscripției a patra a partidului Whig, prezența sa la Ryan's în perioada alegerilor, precum și probabila legătură dintre aceasta și sosirea, până atunci neexplicată, a lui Henry Herring la Ryan's, în 3 octombrie; poziția importantă a lui Joseph Snodgrass în comitetele antialcoolism și problema Legii abstinenței duminica, precum și rolul său important în atenuarea răului provocat de comportamentul dezonorant al candidatului John Watchman chiar înainte de alegerile din 3 octombrie; existența poeziei *Soarta străinului* a scriitoarei Marguerite St. Leon Loud din Philadelphia, probabil cel mai timpuriu poem publicat despre moartea lui Poe, pentru prima oară analizat și republicat aici; existența, niciodată confirmată până acum, a unei scrisori adresate lui Grey, E.S.F., păstrată la biroul poștal din Philadelphia în ultimele săptămâni ale vieții lui Poe (după toate probabilitățile, ultima scrisoare

adresată lui), precum și analiza originală a motivelor pentru care Poe a folosit ciudatul pseudonim „Grey".

Alte detalii rare menționate aici sunt: circumstanțele specifice în care scriitorul a abordat societatea „Fiii Cumpătării" din Shockoe Hill, gestul meritoriu al lucrătorilor de la Baltimore Patriot de a face o colectă publică pentru a marca mormântul lui Poe, discursul mai lung decât cel ținut de fapt pregătit de reverendul Clemm pentru funeraliile lui Poe, descrierea fizică a „notei Walker" și prea puțin cunoscutul poem despre moartea lui Poe al doctorului Snodgrass, republicat aici.

Deși conține numeroase materiale originale, folosite cu intenția de a clarifica evenimentele, romanul încearcă, acolo unde este posibil, să rămână istoricește fidel informațiilor pe care personajele le dețineau despre Poe în jurul anului 1850 și care uneori diferă de ceea ce știm acum. (Exemple concludente sunt anul și locul nașterii poetului și chestiunea adoptării sale de către familia Allan, rămasă subiect de dispută mulți ani după moartea scriitorului, în parte pentru că însuși Poe a trecut sub tăcere anumite detalii ale biografiei sale.) Toate citatele din ziare despre moartea scriitorului și circumstanțele aferente provin din articole din secolul al XIX-lea; la fel, toate citatele atribuite lui Poe au fost într-adevăr scrise sau rostite de poet. La rugămintea viitoarei sale soacre, Maria Clemm, Edgar Allan Poe a făcut într-adevăr oficiile de agent în vânzarea unui sclav de douăzeci de ani, pe nume Edwin, pentru patruzeci de dolari. Tânărul a fost cumpărat de o familie de culoare din Baltimore, o metodă folosită în epoca respectivă pentru a salva pe cineva din sclavie.

Baltimore și Paris, așa cum erau ele în jurul anului 1850, sunt reconstituite potrivit informațiilor din numeroase memorii, ghiduri, hărți și texte literare ale timpului. Departamentele poliției din Baltimore și Paris, Ludovic Napoleon, Hope H. Slatter și Elizabeth Patterson Bonaparte sunt implicați în evenimentele fictive din roman în conformitate cu interesele și

motivațiile lor reale pe care istoria ne demonstrează că le-ar fi avut.

Quentin Clark este un personaj imaginar, dar el exprimă opiniile și declarațiile unor cititori devotați din perioada respectivă, când opera literară a lui Poe era considerată de mică valoare, iar caracterul și moralitatea ei erau adesea contestate. Principalele surse pentru Quentin și relația sa cu Poe sunt George Eveleth și Philip Pendleton Cooke, care au corespondat cu Poe. Multe dintre personajele care în roman au o legătură oarecare cu moartea lui Poe, cum ar fi paracliserul George Spence, Neilson Poe, Henry Herring, Henry Reynolds, doctorul John Moran, Benson de la „Fiii Cumpătării" din Shockoe Hill și doctorul Snodgrass, sunt reale, iar descrierea lor respectă modelele istorice. Toți reflectă diferitele opinii literare și morale referitoare la evenimentele care au condus la moartea lui Poe, existente și azi.

Timp de mai bine de un secol, s-a încercat identificarea „adevăratului" Dupin, cel care i-a inspirat lui Poe povestirile detectivistice. Auguste Duponte și baronul Dupin sunt personaje imaginare, dar își au originea din larga paletă de candidați la rolul de „Dupin". Pe lista de altfel foarte lungă se află un profesor francez numit C. Auguste Dubouchet și un avocat de marcă, André-Marie-Jean-Jacques Dupin.

Deși mulți au încercat aproape obsesiv să descifreze misterul morții lui Poe, ancheta lui Quentin este inventată. Totuși, unele dintre acțiunile și descoperirile sale sunt inspirate din primele investigații întreprinse de amatorii care i-au precedat cu decenii pe teoreticienii și cercetătorii ce au reluat subiectul. Maria Clemm, Neilson Poe și domnul Benson s-au străduit, imediat după moartea scriitorului, să adune discret informații atunci când indiciile despre ultimele sale clipe încă puteau fi găsite cu ușurință.

MULȚUMIRI

Cartea de față datorează enorm unui număr de patru oameni: în primul rând agentei literare și prietenei mele Suzanne Gluck, strălucită sursă de inspirație la fiecare pas; lui Gino Centrello de la Random House și editorilor mei, Jon Karp și Jennifer Hershey, pentru viziunea, pasiunea și încrederea lor.

Profesioniștii minunați ai cărților de la agenția literară și de la edituri și-au adus contribuția în diversele etape ale procesului de creație. De la Agenția William Morris, Jon Baker, Georgia Cool, Raffaella De Angelis, Alice Ellerby, Michelle Feehan, Tracy Fisher, Candace Finn, Eugenie Furniss, Alicia Gordon, Yael Katz, Shana Kelly, Rowan Lawton, Erin Malone, Andy McNicol, Emily Nurkin și Bari Zibrack. De la Random House, Avideh Bashirrad, Kate Blum, Sanyu Dillon, Benjamin Dreyer, Richard Elman, Megan Fishmann, Laura Ford, Jonathan Jao, Jennifer Jones, Vincent La Scala, Libby McGuire, Gene Mydlowski, Grant Neumann, Jack Perry, Tom Perry, Jillian Quint, Carol Schneider, Judy Sternlight (de la Modern Library), Beck Stvan, Simon Sullivan, Bonnie Thompson și Jane von Mehren. M-au sprijinit și mi-au dat idei și Chris Lynch

de la Simon & Schuster Audio, Stuart Williams și Jason Arthur de la Harvill Secker UK, Elena Ramirez de la Seix Barral și Francesa Cristoffanini de la Rizzoli.

Mulțumiri celor au pus umărul la apariția acestei cărți oferindu-se să citească și să comenteze textul. Aici îmi menționez, ca de obicei, familia: părinții mei, Susan și Warren Pearl, fratele meu, Ian Pearl; apoi Benjamin Cavell, Joseph Gangemi, Julia Green, Anna Guillemin, Gene Koo, Julie Park, Cynthia Posillico, Gustavo Turner și Scott Weinger, precum și Tobey Wiggins care mi-a oferit sprijin și încurajări deosebite.

Aduc alte mulțumiri arhiviștilor și bibliotecarilor de la Biblioteca Publică din Boston, Universitatea Harvard, Universitatea Iowa, Universitatea Duke, Societatea de Istorie din Maryland, Biblioteca Publică Enoch Pratt din Baltimore, Universitatea Johns Hopkins, Biblioteca Publică din New York, Biblioteca și Universitatea din Virginia. Pentru contribuția generoasă referitoare la Poe și la anumite aspecte ale vieții și culturii din secolul al XIX-lea, mulțumiri lui Ralph Clayton, dr. John Emsley, Allan Holtzman, Jeffrey Meyers, Scott Peeples, Edward Papenfuse, Jeff Savoye, Kenneth Silverman și dr. Katherine Watson.

Mulțumiri și generațiilor de cercetători care au pus laolaltă informațiile despre viața lui Poe, incluzându-l aici și pe excepționalul Burton Pollin (care a observat pentru prima oară apariția, pomenită în roman, a inițialelor E.S.T. G., în *Broadway Journal*). O notă de laudă și site-ului Societății Edgar Allan Poe din Baltimore (eapoe.org), creat de Jeff Savoye, care ar trebui să reprezinte un model pentru toate sursele de informații online. Finalmente, mulțumiri personalului și sponsorilor muzeelor și caselor memoriale Poe din Baltimore, Fordham, Philadelphia și Richmond, precum și cimitirului Westminster din Baltimore, pentru că ne permit să le vizităm și astfel păstrează povestea lui Poe mereu vie.

UMBRA LUI POE

Bestseller *New York Times*, *Wall Street Journal* şi *Publishers Weekly*

Baltimore, 9 octombrie 1849. Tânărul avocat Quentin Clark asistă din întâmplare la o modestă ceremonie funerară. Cortegiul este format din câteva persoane. Slujba durează doar trei minute. Mormântul nu are cruce. Uimitor, defunctul este chiar idolul lui Quentin, scriitorul Edgar Allan Poe. Înmormântarea lui nedemnă de un geniu reflectă părerea unanimă a contemporanilor: publicul, presa, până şi rudele îl consideră un scriitor de mâna a doua căzut în patima ruşinoasă a băuturii. Doar Clark face opinie separată şi este gata să-şi pună în joc cariera, reputaţia şi – aşa cum va afla curând – chiar viaţa pentru a-i face dreptate, măcar postum, marelui om de litere. Pe măsură ce anchetatorul amator se adânceşte în cercetarea circumstanţelor tulburi ale morţii lui Poe, semnele de întrebare sunt tot mai numeroase. Conspiraţie? Crimă? Ajuns într-un impas, Quentin are o idee salvatoare: îl va găsi pe singurul om capabil să afle adevărul, nimeni altul decât modelul real al faimosului detectiv C. Auguste Dupin, eroul povestirii *Crimele din Rue Morgue*...

„Teoria fascinantă a lui Matthew Pearl este perfect plauzibilă. Romanul, o frumoasă mostră de gândire logică aplicată în literatură, i-ar fi plăcut, desigur, şi lui Edgar Allan Poe."
BOOKPAGE

„Un thriller care face apel la inteligenţa noastră. *Umbra lui Poe* ne poartă în anul 1849, la Baltimore şi la Paris... Personaje negative memorabile, o intrigă machiavelică şi un monolog final demn de Hercule Poirot."
TIME OUT

„Unul dintre punctele forte ale romanului este echilibrul perfect dintre paginile dedicate analizei şi cele dedicate senzaţionalului."
THE INDEPENDENT

9.99
1

ISBN 978-973-689-239-4

thriller & mystery
www.thriller.ro